

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

књ. LXXIV, св. 1

ISSN 0350–185X
UDK 808

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

КЊ. LXXIV, СВ. 1

Уређивачки одбор:

*др Јасна Влајић-Појовић, др Рајна Драгићевић, др Најда Иванова,
др Александар Лома, др Алина Маслова, др Софија Милорадовић,
др Мирослав Николић, др Слободан Павловић, др Предраг Пипер,
др Слободан Ремейић, др Живојин Сијанојчић, др Срејто Танасић,
др Зузана Тојолињска, др Анаиолиј Турилов, др Виктор Фридман*

Главни уредник

Предраг Пипер

БЕОГРАД
2018

Први број *Јужнословенског филолога* изашао је 1913. године, у Београду. Часопис су покренули Љубомир Стојановић и Александар Белић, чланови Српске краљевске академије. Први уредник *Јужнословенског филолога* био је Александар Белић. Од броја XVIII часопис издају Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

808

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ / главни уредник Предраг Пипер. – Књ. 1, св. 1/2 (1913); књ. 2, св. 1/2 (1921) – књ. 11 (1931); књ. 12 (1933) – књ. 17 (1938/1939); књ. 18 св. 1/4 (1949/1950)–. – Београд : Српска академија наука и уметности : Институт за српски језик САНУ, 1913; 1921–1931; 1933–1938/39; 1949/50– (Београд : 3Д+). – 24 cm

Полугодишње – Друго издање на другом медијуму: Јужнословенски филолог (Online) = ISSN 2406-0763

ISSN 0350-185X = Јужнословенски филолог

COBIS.SR-ID 615183

Рецензенти радова који се објављују у LXXIV/1 броју *Јужнословенског филолога*: др Миливој Алановић, др Даринка Гортан-Премк, др Рајна Драгићевић, др Александар Лома, др Предраг Пипер, др Људмила Поповић, др Слободан Реметић

Секретар уређивачког одбора: др Рајна Драгићевић

Израду и штампање финансирало је Министарство просвете,
науке и технолошког развоја Републике Србије.

Прихваћено на седници Одељења језика и књижевности САНУ 6. фебруара 2018.

Издају:

Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36
Српска академија наука и уметности, Кнез Михаилова 35

Коректура:

Марија Селаковић

Припрема за штампу:

НМ либрис (www.nmlibris.rs)

Штампа:

СЗР „3Д+“, Београд

САДРЖАЈ

Студије и расправе

- Zuzanna V. Topolińska: Słowiańskie południe
w czasie i przestrzeni 7–12
- Motoki Y. Nomachi: Contact-Induced Grammatical
(Non)Changes? Observations of Morphosyntactic
Structures in the Kashubian Dialect in Canada 13–29
- Орсат Л. Лигорио: Дифтонгизација у
далматороманским реликтима латинског суфикса
-ěllu, -a (Из балканског латинитета XII) 31–59
- Јасмина Д. Московљевић Поповић:
О зависносложеним реченицама са коментативном
кондиционалном клаузом 61–80
- Стана С. Ристић, Ненад Б. Ивановић и Ивана Лазић Коњик:
Метајезик лексикографске дефиниције у дескриптивном
речнику (на материјалу речника српског језика) 81–96
- Мариана З. Алексић: Типологија лексичко-семантичких
односа истокоренских именичких лексема
словенског порекла у српском и бугарском језику 97–120
- Драгана И. Радовановић: О предлошко-падежној
конструкцији у + *генийив* у Ваљевској Подгорини 121–136

Прикази и критика

- А. А. Турилов. *Исследования по славянскому и сербскому
средневековью*. Издание подготовили Снежана Елесиевич,
Джорже Трифунович. Уредник Жарко Чигоја. Београд:
Чигоја штампа, 2014, 739 стр. (= Библиотека Ортограф.
Књига 1) (Виктор Савић) 137–157
- Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, pod redakcją Jerzego
Bartmińskiego, t. 5: Honor, red. Petar Sotirov, Dejan Ajdačić,
Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin,
2017. – 433 стр. (Ивана Лазић Коњик)..... 158–163
- Активний словарь русского языка*, Том 1, А–Б, В. Ю. Апресян,
Ю. Д. Апресян, Е. Э. Бабаева, О. Ю. Богуславская,
И. В. Галактионова, М. Я. Гловинская, Б. Л. Иомдин,
Т. В. Крылова, И. Б. Левонтина, А. А. Лопухина,

- А. В. Птенцова, А. В. Санников, Е. В. Урысон;
Отв. ред. Ю. Д. Апресян, Москва: Языки славянской
культуры, 2014. – 408 стр.; Том 2, В–Г, В. Ю. Апресян,
Ю. Д. Апресян, Е. Э. Бабаева, О. Ю. Богуславская,
И. В. Галактионова, М. Я. Гловинская, Б. Л. Иомдин,
Т. В. Крылова, И. Б. Левонтина, А. А. Лопухина,
А. В. Птенцова, А. В. Санников, Е. В. Урысон; Отв. ред.
Ю. Д. Апресян, Москва: Языки славянской культуры,
2014. – 736 стр. (Александра Марковић) 164–170
- Василка Радева: *Българска лексикология и лексикография*,
София: Издателство „Изток-Запад“, 2017, 430 стр.
(Рајна Драгићевић) 171–176
- Irena Stramljič Breznik (ur.), *Manjšalnice v slovanskih jezikih:
oblika in vloga / Деминутивы в славянских языках: форма
и роль / Diminutives in Slavic Languages: Form and Role*,
Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in
književnosti, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru,
2015, 645 str. (Владан Јовановић) 177–184

Хроника

- Etymologické symposion. Brno 2017. Etimologický výzkum češtiny:
z perspektivy slovanské, indoevropské i obecnělingvistické.
Brno, 12.-14. září 2017 (Л. В. Куркина) 185–194

Библиографија

- Ана Голубовић: Библиографија за 2016. годину
расправа и дела из индоевропске филологије
и опште лингвистике која су изашла у Србији,
Црној Гори и Републици Српској 195–341

Регистри

- Регистар кључних речи LXXIV/1 књиге
Јужнословенског филолога 343–343
- Именски регистар LXXIV/1 књиге
Јужнословенског филолога..... 345–361
- Упутство за припрему рукописа за штампу 363–370

ISSN 0350-185X, LXXIV, св. 1 (2018)

UDK: 811.16'264

COBISS.SR-ID: 267377676

DOI: <https://doi.org/10.2298/JFI1801007T>

Примљено: 28. априла 2017.

Прихваћено: 27. децембра 2017.

Оригинални научни рад

ZUZANNA V. TOPOLIŃSKA*

Macedońska Akademia Sztuki i Nauki

SŁOWIAŃSKIE POŁUDNIE W CZASIE I PRZESTRZENI

W tym tekście chciałabym się zatrzymać przy kilku nurtujących mnie problemach szerszej natury związanych z tokiem ewolucji językowej słowiańskiego południa.

Słowa kluczowe: wpływ czynników zewnętrznych na ewolucję języka.

0. W 2015 roku PAU wydała moją książeczkę pod tytułem *Zmiana perspektywy*. Opisałam w niej moje szokujące dla Polaka sławisty przeżycia z dziedziny konwencji i rytuałów towarzyskich i społecznych, jakie stały się moim udziałem, kiedy zamiast z północy na południe zaczęłam patrzeć z południa na północ. W tym tekście chciałabym się zatrzymać przy kilku nurtujących mnie problemach szerszej natury związanych z tokiem ewolucji językowej słowiańskiego południa.

Z góry muszę jasno określić granice mojej niekompetencji: nie jestem historykiem w szerokim sensie terminu, nie jestem historykiem kultury, nie jestem folklorystą, nie jestem klasykiem – łacinę znam nie za dobrze, grekę – klasyczną i współczesną – znam tylko teoretycznie. Przy takim kapitale braków nie umiem sobie odpowiedzieć na szereg istotnych, jak mi się wydaje, pytań dotyczących zależności charakteru, kierunku, tempa, dystrybucji geograficznej procesów, które zadecydowały o drogach rozwoju językowego słowiańskiego południa od geografii i historii terytorium, na którym przyszło im się rozwijać.

Problemy, dla których historia badań języków słowiańskich nie znalazła, jak dotąd, w moim pojęciu, adekwatnej interpretacji, to:

* zuzana@manu.edu.mk

po pierwsze: wpływ wielokulturowego i wielojęzycznego środowiska na kierunek, zakres i tempo procesów gramatyzacji;

po drugie: charakter, etapy i rezultaty standardyzacji, której siłą wiodącą był kościół, a nie administracja państwowa, a taką była standardyzacja sołuńskiego dialektu macedońskiego, która wprowadziła Słowian na europejskie salony;

po trzecie: wpływ braku administracji centralnej opartej na lokalnym języku i obyczaju na powstawanie i rozkwit tzw. „małych ojczyzn“ jako nosicieli kultury językowej;

i wreszcie po czwarte: późna definitywna standardyzacja i, w konsekwencji, przyspieszony rozwój lokalnych wariantów nauki o języku, ich odbicie w programach uniwersyteckich i w całej wertykali edukacji.

W dalszym tekście postaram się naszkicować, jak widzę drogę do kompetentnej odpowiedzi na postawione wyżej pytania.

1. O pierwszym z wymienionych problemów miałam już okazję pisać i nie chciałabym się powtarzać (por. Z. Topolińska, *Grammaticalization processes in multilingual environment*, Naylor volume, Ohio, in print). We wczesnym okresie rozpadu prasłowiańskiej wspólnoty językowej plemiona południowo-słowiańskie, przede wszystkim ich macedońska forpoczta, dotarły głęboko na terytorium dzisiejszej Grecji i weszły w kontakt ze starą bogatą cywilizacją i kulturą Grecji, Rzymu, Bizancjum. Weszły też w kontakt z językami tej kultury i cywilizacji, z tzw. językami paleo-bałkańskimi i – przede wszystkim – z greką i łaciną, językami o wysokim prestiżu społecznym i politycznym. Potrzeby kontaktu i porozumienia w środowisku wielojęzycznym doprowadziły do przyspieszenia ewolucji językowej, przede wszystkim w wyniku tzw. zmian kontaktowych, tj. dążenia do paralelizmów strukturalnych zapewniających czytelne eksponenty informacji o podstawowym znaczeniu dla szczęśliwego przebiegu komunikacji językowej.

Mutatis mutandis w podobnych warunkach znalazły się w średniowieczu języki zachodniej Europy, skąd uderzające paralelizmy strukturalne między językami tzw. Ligi Bałkańskiej z jednej strony i angielskim, francuskim, włoskim, hiszpańskim... z drugiej.

W tym samym czasie plemiona północno-słowiańskie zasiedliły tereny o nader skąpych śladach wcześniejszej obecności starszych kultur i języków. Do dziś dnia terytorium języków północno-słowiańskich (a do niedawna i bałtyckich) to największe terytorium w zasadzie monolingwalne na mapie Europy, jeśli pominiemy nową ekspansję języka rosyjskiego w bałtyckiej części tego terytorium.

Wyjąwszy pograniczną strefę kontaktów germańsko-słowiańskich, która pośredniczyła w napływie na terytorium słowiańskie bogatej fali kulturowych zapożyczeń leksykalnych, języki północno-słowiańskie rozwijały się w warunkach monolingwizmu, co zadecydowało o ich znaczącym konserwatyźmie językowym (por. Aronson 2007).

Nie przypadkiem pierwsza słowiańska standardyzacja językowa, która wprowadziła Słowian w świat europejskich elit kulturowych, dotyczyła macedońskiego dialektu sołuńskiego.

2. Istnieje stereotyp, który mówi, że język to dialekt z dobrze uzbrojoną armią. Pierwsza słowiańska standardyzacja zadaje kłam temu twierdzeniu. Siłą wiodącą, które uczyniła macedoński dialekt Salonik oficjalnym językiem liturgicznym chrześcijańskich Słowian było nie państwo, lecz kościół, konkretnie cerkiew. Dwaj bracia Grecy, zapaleni misjonarze, Cyryl i Metody, których znamy dzisiaj jako „apostołów Słowian“, przełożyli Biblię na dialekt macedoński swoich rodzinnych Salonik standardyzując tym samym język, który my, Polacy, znamy jako starocerkiewno-słowiański, a który wśród prawosławnych Słowian znany jest po prostu jako starosłowiański. Pojawiły się pierwsze monastypy – ośrodki szerzenia wiary, a w tych monastypach *scriptoria*, w których wiele głów i rąk oddawało się przez wieki reprodukcji, a niekiedy i produkcji tekstów liturgicznych i – w szerszym sensie – tekstów o tematyce religijnej. Rzecz prosta, z biegiem czasu do tekstów tych przenikały elementy języka ludowego, lokalnych dialektów, i tak powstawały tzw. redakcje języka starocerkiewnosłowiańskiego, które – zależnie od terytorium, na którym powstawały – znamy odpowiednio jako redakcję macedońską, serbską, bułgarską zabytków starocerkiewnosłowiańskich.

W odróżnieniu od kościoła katolickiego, który trwał w tradycji łacińskiej jako języka liturgicznego, cerkiew prawosławna dbała o to, aby język liturgiczny był zrozumiały dla wiernych; z biegiem czasu pojawiają się nowe przekłady tekstów biblijnych i – szerzej – nowa literatura religijna oparta na ewoluujących dialektach lokalnych. Owa tradycja, kultywowana przez całą *Slavia Orthodoxa*, z wyjątkiem dobrze udokumentowanych „epizodów“ chorwackiego i czeskiego, pozostała obca opartemu na tradycji łacińskiej kościołowi katolickiemu Słowian Zachodnich, których początki literackie również poza domeną religijną oparte były na języku łacińskim, funkcjonującym jako język lokalnych elit.

Innymi słowy, początki piśmiennictwa słowiańskiego, a więc i początki znanej nam „historii pisanej“ języków słowiańskich wiążą się niezerwalnie z macedońską bazą języka starocerkiewnosłowiańskiego.

3. Stulecia braku administracji państwowej opartej na własnym języku i obyczaju nie pozostały zapewne bez wpływu na fakt, że na południu Słowiańszczyzny do dziś dnia wyjątkowo silny jest patriotyzm lokalny, który ten język i obyczaj kulturowe¹. Ludzie są głęboko przywiązani do swoich „małych ojczyzn“, co w konkretnym wypadku może oznaczać cały geograficznie wyznaczony region, związany wspólnym centrum gospodarczym i kulturowym, część regionu, a nawet poszczególne wsie i miasteczka. Stara tradycja i rytuały przedchrześcijańskie, związane z cyklem pór roku, splatają się z nowymi formami kultu religijnego, przyczem zarówno cerkiew prawosławna, jak i kościół katolicki umiejętnie ten splot wykorzystują i nadają starym formom kultu siłę przyrody charakter praktyki religijnej.

Bogaty folklor jest przedmiotem dumy i troski, folklorystyczna tradycja muzyczna i literacka stale się rozwija i utrzymuje przy życiu stare linie melodyczne i starą idiomatykę. W bujnym życiu folkloru opartego na bazie etnicznej i religijnej uczestniczą z oddaniem wszystkie generacje, zbiorowy taniec i pieśń są wyrazem patriotyzmu lokalnego i formą promocji „małej ojczyzny“.

Władze byłej Jugosławii, a także obecne władze państw postjugosłowiańskich podtrzymują i promują wszelkie formy tradycji kulturowej i językowej, ceniąc w niej nie tylko ciągłość tradycji kulturowej i językowej, ale i skuteczną reklamę atrakcji turystycznych regionu – kultywowane są i rozwijane stare rzemiosła artystyczne jak haft, rzeźba w drzewie³, koronkarstwo, wyroby z wełny owczej, filigran, wyroby z miedzi, biżuteria oparta na specjalnej technologii tzw. perły ochrydzkiej. Bogata i oparta na starej, wiecznie żywej, tradycji jest także na całym słowiańskim południu oferta kulinarna.

Bogactwo i żywotność folkloru jako źródło dumy i podstawa samoidentyfikacji pozwalały przetrwać ciężkie czasy pod jarzmem wielorakich okupantów, a dzisiaj stanowią jedną z bardziej charakterystycznych cech słowiańskiego południa - wspólną całemu terytorium niezależnie od głębokich wewnętrznych różnic cywilizacyjnych, etnicznych i religijnych.

4. Sytuacja polityczna na Bałkanach, i szerzej: w Europie, jest odpowiedzialna za późną definitywną kodyfikację południowo-słowiańskich standardów językowych. Wywołało to, rzecz prosta, opóźnienie w roz-

¹ Pewne paralele na słowiańskim zachodzie można obserwować na Łużycach i w Słowacji, a także w pogranicznych regionach Polski.

² Ściany jednej z sal zamku królewskiego w Warszawie pokrywa dębowa boazeria w wykonaniu majstrów macedońskich.

woju opartej na tych językach aktywności kulturalnej, artystycznej, naukowej, znalazło odbicie w programach uniwersyteckich, a tym samym w strukturze całej wertykali edukacyjnej. Szczególne znaczenie miało to dla wschodniej części regionu, tj. dla dwu kompleksów dialektalnych, macedońskiego i bułgarskiego, które przez samo swoje położenie i udział w procesach ewolucji językowej charakterystycznych dla tej części regionu wypracowały strukturę gramatyczną właściwą członkom tzw. bałkańskiej ligi językowej, a znacznie odbiegającą od odziedziczonego modelu prasłowiańskiego.

Najwcześniej niezależność państwową uzyskała Bułgaria, jednak w interesującej nas tutaj dziedzinie lokalnej nauki o języku nie umiała jej w pełni wykorzystać. Bułgarscy lingwiści przyjęli, ogólnie biorąc, rosyjski model opisu języka nie przystający do bułgarskiej rzeczywistości językowej, czego konsekwencje widać do dzisiaj w bułgarskiej produkcji językoznawczej.

Najpóźniej doczekała się kodyfikacji najbliższa memu sercu Macedonia, a dobry los chciał, że głównym kodyfikatorem stał się poeta o genialnej intuicji językowej – Blaže Koneski. Idąc w ślady swego poprzednika, K.P. Misirkova, Koneski uznał za bazę standardu narzecze zachodniomacedońskie i napisał pierwszą gramatykę macedońską opartą na tej bazie. Niestety jest to genialna autorska monografia adekwatnie opisująca fakty, ale nie przystosowana do pracy z młodzieżą bez odpowiednio przygotowanej kadry nauczycielskiej, a takiej kadry brak. Macedonia posiada dziś naukowy opis dialektów, niezdygitalizowaną niestety kartotekę przyszłego atlasu dialektalnego – jedno i drugie zasługą wybitnego językoznawcy Bożydara Vidoeskiego, natomiast nie posiada ani gramatyki opisowej, ani gramatyki historycznej odpowiadającej współczesnym standardom uniwersyteckim. Brak również odpowiadającej tym standardom gramatyki porównawczej języków słowiańskich i gramatyki porównawczej języków bałkańskich; brak słownika etymologicznego, słownika terminologii językoznawczej, brak odpowiadającego dzisiejszym standardom słownika współczesnego macedońskiego języka standardowego... Miejmy nadzieję, że te braki wkrótce zostaną usunięte, zapowiadają to publikacje współczesnej kadry językoznawców macedońskich, którzy już zdołali zapewnić sobie uznanie w międzynarodowych kręgach specjalistów...

Ów czwarty kompleks problemów – relatywne opóźnienie rozwoju lokalnej nauki o języku, ma też i swoje dobre strony, a jest to przyspieszenie w opanowywaniu i rozbudowywaniu rozwijającej się ostatnio bardzo dynamicznie teorii języka.

Literatura cytowana

ARONSON, Howard I. *The Balkan Linguistic League, „Orientalism“, and Linguistic Typology*, Beech Stave Press 2007.

ТОПОЛИЊСКА, Zuzanna. *Zmiana perspektywy. Gawęda nie tylko językoznawcza*, Kraków: PAU 2015.

Зузана В. Тополињска

СЛОВЕНСКИ ЈУГ У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРУ

Резиме

Ауторка расправља о социјалним и етнолошким карактеристикама словенског југа у опозицији са словенским севером:

1. утицај мултикултуралног и мултилингвалног окружења на правац, обим и темпо процеса граматикализације,

2. карактер, фазе и резултати прве словенске стандардизације контролиране од стране цркве, а не од државе,

3. утицај одсуства државне администрације, базиране на локалном језику и обичају, на раст локалног патриотизма и појаву тзв. „малих отаџбина“,

4. Касна стандардизација националних језика и, као резултат тога, убрзан развој лингвистичких истраживања и његов одраз у програмима свих нивоа језичког образовања.

Кључне речи: утицај спољашњих фактора на еволуцију језика.

Zuzanna V. Topolińska

THE SLAVIC SOUTH IN TIME AND SPACE

Summary

The author discusses some social/ethnological characteristics of the Slavic South as opposed to the Slavic North:

1. the influence of the multicultural and multilingual environment on the direction, scope and pace of grammaticalization processes,

2. the character, phases and results of the first Slavic standardization with the church, and not the state, as the controlling power,

3. the influence of the absence of state administration based on the local language and local customs on the growth of local patriotism and the emergence of the so-called „little motherlands“,

4. a late standardization of national languages and, in consequence, an accelerated development of the local variants of the „science of language“ and its reflection on all levels of education.

Keywords: the influence of external factors on the evolution of language.

ISSN 0350-185X, LXXIV, св. 1 (2018)
UDK: 811.162'282.4(71)
COBISS.SR-ID: 267381516
DOI: <https://doi.org/10.2298/JFI1801013N>
Примљено: 1. децембра 2017.
Прихваћено: 27. децембра 2017.
Оригинални научни рад

MOTOKI Y. NOMACHI*
Slavic-Eurasian Research Center
Hokkaido University

CONTACT-INDUCED GRAMMATICAL (NON)CHANGES? OBSERVATIONS OF MORPHOSYNTACTIC STRUCTURES IN THE KASHUBIAN DIALECT IN CANADA**

This article considers the context of language contact and discusses four typologically relevant morphosyntactic features (definite and indefinite articles, the merger of instrumental and comitative cases, and the non-pro-drop tendency) and their possible changes in the Kashubian dialect in Canada. A comparison of the data on the Kashubian dialect recorded in Prussia during the mid-19th century by Hilferding and in the present-day by the author in the Renfrew area (Ontario, Canada) revealed no significant difference, even though the Kashubian spoken in the area has undergone various innovations due to the influence of English. Both grammatical and sociolinguistic analyses of the history of the contact situation suggested that the conservativeness of grammatical changes in the dialect can be explained by the prolonged isolation of the speakers in their new homeland, and by the fact that the intensive language contact and collective bilingualism between Kashubian and English are relatively new phenomena.

Keywords: Kashubian, German, English, language contact, morphosyntactic change, grammaticalization.

1. Introduction

From a language contact perspective, Kashubian can be classified as a so-called high-contact Slavic language, which is characterized by the

* mnomachi@slav.hokudai.ac.jp

** The author would like to express his sincere gratitude to Prof. Wayles Browne (Ithaca) and Prof. Predrag Piper (Belgrade) as well as to two anonymous reviewers for their valuable advice. In addition, the author thanks Mr. Grzegorz Schramke (Wiele) for his assistance with the research, particularly for his important advice related to data analysis in this article.

existence of various structures induced by language contact (cf. NOMACHI and HEINE 2011). For instance, according to Lorentz (1958: 41), the Kashubian dialect was under the strong influence of German for centuries (until the end of World War II), subsequently incorporating the following morphosyntactic features:

1. The use of demonstrative pronouns *ten* and *nen* ‘that’ for the function of definite articles: *ten chłop* ‘the (that) guy,’ *no dzekò* ‘the (that) child’;
2. the numeral *jeden* ‘one’ as an indefinite article: *jedna białka* ‘a (one) woman’;
3. the merger of the instrumental and comitative cases, taking a prepositional form: *jô gò bił z cziją* ‘I hit him with a rod’;
4. the use of a dummy subject *to* ‘it’: *to bël jeden król* ‘there was a king’; and
5. a German-like word order.¹

The above features, with the exception of the last feature (which is consequently not discussed in this article) are (areal-) typologically relevant as they are particularly salient in major Western European languages, also known as Standard Average European (cf. DAHL 1990; HASPELMATH 2001; HEINE and KUTEVA 2006; VAN DER AUWERA 2011). The list of German grammatical borrowings continues to increase, as evident in the recent works on contact linguistics devoted to Kashubian (for instance, KNOLL 2012). However, as highlighted by Popowska-Taborska (1980: 36), the Kashubian dialect texts recorded by Friedrich Lorentz in the late 19th and early 20th centuries must be viewed with caution, because Lorentz seemingly used German texts and asked local Kashubs to translate them into Kashubian.² This is one of the reasons that the German influence appears more salient in his texts than it actually was.

In addition, some contact features, including those mentioned above, may not be extant or, at least, common in present-day Kashubian

¹ Although Lorentz did not provide any examples, various word order examples that evince the German influence have been identified: for instance, 1. placing the finite form of the verb at the beginning of a yes/no question: e.g., *Môsz të ksążkã?* ‘Do you have a book?’ (in German: *Hast du ein Buch?*); and 2. placing the past participle at the end of a sentence: e.g., *Ruscë są na ksążęc wëjehóny* ‘The Russians have gone to the moon’ (in German: *Die Russen sind zum Mond geflogen*).

² This was also expressed by late Prof. Jerzy Treder (in my personal correspondence with him).

because of sociolinguistic changes: first, there has been no German-Kashubian bilingualism since the end of World War II, and second the overwhelming influence of Polish as the official language of Poland has accelerated the replacement of some of the abovementioned structures with Polish borrowings. Therefore, an examination of the use of the genitive case of negation merits attention. Unlike Polish, various Kashubian dialects (BREZA and TREDER 1981: 153; CYBULSKI and WOSIAK-ŚLIWA 2001: 188; LORENTZ 1962: 1095; STONE 1993: 786) use the accusative case for the direct object even when the transitive verb is negated.³ However, the most of the informants in my field research (conducted in 2012 and 2016) were not familiar with such use of the accusative case, which can also be explained by the influence of Polish, as it requires the use of the genitive case of negation when the transitive verb is negated; apparently, there are numerous examples of this type of linguistic Polonization of Kashubian (e.g., MAKURAT 2014).⁴

Thus, in the context of language contact, the following two aspects render the Kashubian dialect of Canada particularly interesting:⁵ First, unlike the Kashubs who remained in their homeland, those who migrated from Kashubia (then part of Prussia) to Canada in the mid-19th century did not experience the Kashubian-Polish bilingualism, thereby explaining the lack of Polish influence and possibly the preservation of some of the old linguistic features that are comparable with, for instance, Hilferding's and Lorentz's data.⁶ Second, instead of exhibiting a German or Polish influence, the speech of present-day Canadian Kashubs exhibits a visible influence of English – a language in which they are fluent and, in most cases, use for everyday communication.⁷ However, English is a

³ For instance, Breza and Treder (1981: 153) provided examples, such as *te kònie ni mòglë cygnąc tegò wòza* (genitive) and *te kònie ni mòglë cygnąc ten wóz* (accusative) 'these horses could not pull that cart', to demonstrate both case government patterns.

⁴ The frequent use of the predicative instrumental may also be attributed to the Polish influence.

⁵ According to Ickiewicz (1981: 18), the migrants were originally from the southern part of Kashubia; the largest number of migrants were from the parish of Lipusz, followed by Parchowo. There were also some from Kościerzyna and Bytowo and the surrounding areas.

⁶ Canadian Kashubs had limited contact with Polish; for instance, in local churches where priests could be Poles and masses were held in both Polish and English. In a 2016 interview, a local Kashub, David Shulist, informed me that his mother repeatedly complained about the use of Polish language in church because she could not understand anything.

⁷ During my field research conducted in 2012 and 2016, I observed that even the Kashubs who were fluent in Kashubian, used English for their regular communication;

Germanic language and shares various grammatical features with German, including those mentioned previously (1–4); therefore, these features might be present in the speech of the present-day Canadian Kashubs, making it consistent with the dialect of the speakers in Kashubia who experienced German influence until they migrated to Canada. This article primarily focuses on these two aspects of the Kashubian dialect in Canada.

In this article, I analyzed data of native speakers from two sources: excerpts from natural conversations and responses to my questionnaires.⁸

2. Use of a demonstrative pronoun as a definite article

The definite article is often derived from the demonstrative pronoun as a result of grammaticalization (HEINE and KUTEVA 2006; HIMMELMAN 2001). There are various Slavic languages that possess definite-article-like usage of demonstrative pronouns due to language contact with German (SCHOLZE 2012; TROVESI 2009) or a fully grammaticalized definite article as in Balkan Slavic (JOSEPH 2013). Moreover, the colloquial variety in Upper Sorbian is particularly interesting due to its highly grammaticalized definite article (SCHOLZE 2012). Thus, due to the contact with German, Kashubian has also developed some functions characteristic of a definite article; for instance, Duličenko (ДУЛИЧЕНКО 2005: 394) demonstrated that in folkloristic texts and colloquial varieties, the demonstrative pronoun can function as a definite article.

According to Piotrowski (1981: 42), even in Slovincian dialects of Kashubian, which underwent severe linguistic Germanization to the point of becoming defunct in the mid-20th century, it cannot be concluded that the demonstrative pronoun had turned into a definite article. Furthermore, although the frequency of the demonstrative pronoun in Slovincian is high, there are no consistencies in the usage of *ten* and *nen*, unlike in German. According to Knoll (2012: 47–48), in Kashubian, the existence of the definite article is not fully grammaticalized because *ten* and *nen* can have cataphoric, associative anaphoric, abstract-situational,

when asked, most of them expressed that they used Kashubian to communicate with the elders in the community (such as parents and grandparents).

⁸ The informants were 18 native speakers (aged more than 60 years) from Barry's Bay, Wilno, and Round Lake. I am deeply indebted to all of the informants for providing the necessary data. In particular, I would like to express my sincere gratitude to Theresa Prince, David Shulist, and Clifford and Mary Blanc for their help and advice in my research.

and generic usages, which are features of a definite article and not a demonstrative pronoun.⁹

The speech of Canadian Kashubs could be expected to be in a more advanced stage of movement toward the use of a fully grammaticalized definite article due to the contact with English. However, this expectation does not seem to have been realized. The demonstrative pronoun does not even appear in an endophoric context as in (1), while the possibility of using the demonstrative pronoun is not excluded, as in (2). In such contexts in English, a definite article or a demonstrative pronoun should be used.

- (1) *Ja bël urodzony na Wilno, na farmje – Morning Glory Farm, łoni nazywają ten. Ja šodzył do školy sztyrë mile z farmë z Ø farmë. (What did your parents do?) Łoni robili na Ø farmje. Me mjeli stodoa kruw na Ø farmje.*

‘I was born in Wilno, at a farm – the Morning Glory Farm they called it. I went to school four miles away from the farm.’ (What did your parents do?) ‘They worked at the farm; we had a herd of cows.’

- (2) *Jedna škólna co ma mjeli, ona mja bicycle. To belo caško do škole jisc, jechac pod ti gure. Połowa času ona mušala ten bicycle pchac.*

‘A female teacher whom we had had a bicycle. It was hard to get to school on it. She had to push the bicycle most of the time.’

My observations did not reveal any visible grammatical advancement in the use of a demonstrative pronoun as a definite article.¹⁰ The degree of grammaticalization of the definite “article” seems to be less than that observed by Knoll (2012), who analyzed this usage in the Kashubian spoken in Kashubia. This result has the following implications: first, regarding the definite article, Kashuba indicates no influence of the English interference; and second, although it is impossible to reconstruct the exact us-

⁹ However, it is difficult to conclude whether such usages were common in Kashubian at the time of Lorentz to confirm their existence, since Lorentz’s original German texts possibly had a certain influence on their Kashubian “translations.”

¹⁰ According to Himmelman (2001: 833), generic and associative-anaphoric uses are two important contexts for the use of definite articles. In these cases, demonstratives cannot be used. More importantly, in this context, one of my informants provided the following sentence in which a demonstrative pronoun had a generic meaning: *Ten pjes je animal* ‘The dog is an animal.’ However, after providing this example, he questioned the use of *ten* in the sentence. Thus, this type of usage can appear sporadically as a result of literal translation from English to Kashubian. During my research in Canada, I did not encounter any similar examples, implying that this usage is not common in their speech.

age of the demonstrative pronoun in the mid-19th century due to insufficient dialect texts from the ancestral countries of the immigrants, a brief comparison with its usage in the dialect texts recorded by Hilferding (1865) in Kościerzyna (3) and Bytowo (4), the areas from where some Kashubs migrated, may be suggestive.

- (3) ...przëszedł òn do jedni górë...jegò pies zaczął barzo lajac. Jak òn som blëzi do Ø psa przëstãpil...(HILFERDING 169)

‘...he came to a mountain...his dog began barking incessantly. When he came close to the dog...’

- (4) òn miól zatknãc dzurã w dwiërzi, pòwrózk tam wëwlec, to jeden jiny zatknã tã dzurã jemu. (HILFERDING 153)

‘He was supposed to make a hole in the door to plug in a cord, but someone else made the hole for him.’

Examples (3) and (4) demonstrate that the use of the demonstrative pronoun *ten* was not obligatory then, and therefore it is impossible to conclude that Kashubian had a fully established definite article.¹¹ In addition, the use of a demonstrative pronoun during that period is similar to that observed in the present-day Kashubian dialect in Canada.

3. Use of the numeral *jeden* ‘one’ as an indefinite article

The grammaticalization of the numeral ‘one’ into an indefinite article is a popular cross-linguistic pattern (HEINE and KUTEVA 2002: 220; 2006: 119–133). In the context of Slavic, the focus should be on the colloquial variety of Upper Sorbian that possesses an almost fully grammaticalized indefinite article induced by contact with German (BREU 2012).

According to Heine (1997: 71–76), the evolution of an indefinite article can be classified into five stages, from more lexical to more grammatical (representative examples of usages of indefinite articles are provided in parentheses): stage I, the numeral 1 (I have *a* car); stage II, the presentative marker (once upon a time, there was *an* old man...); stage

¹¹ According to Perkowski (1969: 97), in the Kashubian dialect of the USA, the demonstrative pronoun *ten/ta/to* is used frequently and “serves as a kind of definite article rather than a demonstrative pronoun.” However, Perkowski does not provide any criteria to intrinsically determine the existence of a definite article, and the “definite article” in his example *tam ñima żadni w wodi f tim tanku* ‘there isn’t any water in the tank’ is ambiguous. In addition, his other studies have clearly highlighted the obligatory use of a demonstrative pronoun, unlike the definite article.

III, the specific marker (*a man came in yesterday and started talking*); stage IV, the non-specific marker (*draw a dog!*); and stage V, the generalized marker (Spanish: *un día venían unos hombres* ‘one day there came *some* men’). By introducing this model, Heine (1997: 71) suggested that the scale may be implicational; in other words, “an indefinite article of a given stage also has, or may have, the properties of all preceding stages.” Applying this model to Kashubian in Poland, Nomachi (forthcoming) indicated that Kashubian did not reach stage IV, although the frequency of *jeden* ‘one’ in stages I, II, and III was relatively higher at the time of Kashubian-German bilingualism.

Therefore, the data on the Kashubian dialect in Canada indicates that it was not influenced by English; in other words, it has seemingly reached only stage III. Example (5) demonstrates stage I:

- (5) *Jo mum jednigo brata Norbert, Ø sostra Marsela.*¹²
 ‘I have one brother Norbert and a sister Marsela.’

Regarding stage II, most of my informants (17/18) did not use *jeden* ‘one’ adnominally in the presentative marker in an almost phraseological expression, as in (6) or (7).¹³

- (6) *To bēla rôz Ø stara kòbita.*

or

- (7) *Jeden rôz bēla Ø stara kòbita.*

‘Once upon a time, there was an old woman.’

This situation is rather different from what was described by Sychta (1968: 92) who highlighted that Kashubian tales usually begin with phrases such as *jeden: bēlē rôz jedni lēdzē* ‘once upon a time there were certain people...’, or *bél rôz jeden chłop* ‘once upon a time there was a man...’. This also seems to be true for Hilferding’s texts. Due to the lack

¹² In this dialect, the nasal vowel is often denasalized. Thus, the form *sostra* ‘sister’ should be regarded as the accusative case form. In addition, the first names of local Kashubs, which are typically English, do not decline in oblique cases and are pronounced as English words.

¹³ I asked some of my informants whether it is possible to insert *jedna* into a phrase, as in *jedna stara kobita* ‘an old woman.’ They responded that they did not use ‘one’ in such a phrase, as the word form *kobita* already indicates that there is a single woman. However, if one wants to emphasize that there is ONE woman (stage I in HEINE 1997), then *jedna* can be used.

of dialect texts, it is impossible to conclude whether the Canadian Kashubian feature in question is either archaic (i.e., inherited from Kashubia) or innovative (i.e., developed in Canada). However, logically, folktales begin with an assumption that the listeners are usually not familiar with the characters in the stories. In addition, phrases such as *rôz* or *jeden rôz* ‘once upon a time’ already indicate the indefiniteness of a situation in which the characters are also indefinite at the beginning.

In contrast, even though stage II’s situation is rather unclear, the usage of *jeden* at stage III seems to be normal, as in (8) and (9):

- (8) *Jedna škólna, co ma mjeli, ona mja bicycle.*
 ‘A female teacher whom we had had a bicycle.’
- (9) *Jo patša za jednigo chłopa.*¹⁴
 ‘I am looking for a man.’

To conclude, as with the case of the demonstrative pronouns *ten* and *nen*, the numeral *jeden* has never been turned into an indefinite article, despite the possible interference of English. In addition, the case of Canadian Kashubian could be one to which Heine’s approach might not apply, as the existence of stage III does not automatically guarantee the existence of stage II.

4. Merger of the instrumental and comitative cases

According to Nomachi and Heine (2011), in high contact Slavic languages, the merger of two cases seems to occur rather easily upon close contact with Romance or Germanic languages. In the context of Slavic-German contact, the merger has occurred in both varieties of Sorbian, Slovene and the now-defunct Polabian.

In Kashubian, however, no merger has occurred. Thus, the example *jô gò bil z czija* ‘I hit him with a rod’ in feature 3 and the prepositionless instrumental case, as in *jô gò bil Ø czija*, did coexist. In this context, the merger of the instrumental and comitative is scarcely attested in the speech of contemporary Kashubs in Kashubia, although some of my young informants (aged 20–30 years) remembered their grandparents using the

¹⁴ This sentence seems to be a literal translation of the English idiom ‘to look for.’ Other informants provided sentences with the verb *szukac* ‘to search,’ most often with the preposition *za* + instrumental.

prepositional construction for the instrumental meaning, they themselves do not use it.¹⁵

In most cases, the Kashubian dialect in Canada did not indicate the case syncretism in question. Example (10) illustrates the comitative case and (11) and (12) are examples of the instrumental.

(10) *Jo z nim do szkoły chodzela téš.*

‘I also went to school with him.’

(11) *On je pojachuny do dužigo mjasta Ø karem.*¹⁶

‘He has gone to a big city by car.’

(12) *Jo go udeža Ø/ z ta ksuška.*

‘I hit him with this book.’

Contrary to my expectations, even an informant who experienced significant difficulty in speaking in Kashubian was able to choose the correct case form in (11) without any errors. For (12), I observed that only two of the 18 informants provided examples in which the preposition *z* ‘with’ was used with the instrumental case. Furthermore, considering the strong influence of English, case syncretism is evident in the two case forms; however, such a phenomenon is rather marginal. Thus, the “correct” usage among the Kashubian speakers in Canada can be explained as the preservation of two different case semantics that their ancestors differentiated in the mid-19th century in Kashubia.¹⁷

¹⁵ According to Stone (1993: 768), in Kashubian “there is a strong tendency for the instrumental to acquire the preposition *z* (*s*) / *ze* (*se*) ‘with’ when used with its basic function as an expression of instrument.” However, to the best of my knowledge, it may be difficult to agree with Stone that the tendency was strong, since by the 1990s, all Kashubs were completely bilingual in Polish and Kashubian. At the very least, there does not seem to be such a “strong” tendency in Kashubian today.

¹⁶ Some of the informants used verb forms, such as *jidzony* and *pošły* ‘gone (on foot),’ in combination with lexical items in the bare instrumental-case form, such as *autom*, *karem*, *karzem* ‘by car’ or *trenem* ‘by train.’ This may be explained by the influence of English, which does not differentiate the verb based on means of transportation.

¹⁷ In this context, it is worth comparing to Kashubian idiolects in the USA. In Perkowski’s corpus (1969) includes both of the following constructions: 1. With the preposition *z* + instrumental: *wuna vimjata ze staro mjotvo* ‘she is sweeping with an old broom’ (271); and 2. with the bare instrumental case form: *kwutka jest co zamkne Ø klučim* ‘A padlock is what one locks with a key’ (283). However, it is unknown which form appears more frequently in the corpus, as the number of examples is very limited.

5. Usage of the dummy subject *to*

The use of the dummy subject *to* in Kashubian was discussed by Nomachi (2014) in the context of the rise (and fall) of the non-pro-drop tendency and emergence of the preterit form without the auxiliary *bęc* ‘to be,’ such as *jô bël* ‘I was.’ The emergence of the phenomenon in question can most likely be explained by the German influence. Regarding the Kashubian dialect in Canada, my data indicated the following: First, the non-pro-drop tendency is strong; the dummy subjects are also used and both constructions—with or without the dummy subject—are possible, as seen in (13), (14), and (15) (See also [6] and [7]). Apparently, the dummy subject is more commonly used than expected:

(13) *ØWćora padało.*

‘It rained yesterday.’

(14) *To mo wjele padone.*

‘It has rained a lot.’

(15) *To je barzo trudno tam jisc sama.*

‘It is very difficult to go there alone.’

Since Hilferding’s texts from Bytowo, Kościerzyna, and other places do not contain a single sentence that permits the dummy subject, it would be difficult to follow a possible diachronic change. However, the other examples evince that the non-pro-drop tendency in the mid-19th century was strong, thereby confirming the use of the dummy subject at the time.

6. Discussion: Is Kashubian in Canada conservative or innovative?

According to the preceding arguments, it may seem that English did not influence or change the morphosyntactic structure of the Kashubian dialect in Canada; however, this is not true. During my field research, I frequently observed the use of the passive form, as seen in (16), particularly among the youngest generation of Kashubian speakers:

(16) *Jo bela dana ksuška.*¹⁸

‘I was given a book.’

¹⁸ The case form of the word *ksuška* ‘book’ is difficult to determine because this dialect often loses nasality in nasal vowels. Thus, it could be either the nominative or accusative case.

Example (16) is either a clear innovation or a literal translation of the English passive form of ‘I was given,’ which exists neither in Kashubia’s Kashubian nor in German. Similarly, the almost literal translation in (17) seems to be very common, even among fluent speakers:¹⁹

(17) *Jo bë lubił mjec konia.*

‘I would like to have a horse.’

Other literal translations have also infiltrated Canadian Kashubian grammar. However, how can the coexistence of these two different tendencies – conservative and innovative – be explained in the case of Kashubian in Canada? To address this question, I focus on both internal and external linguistic factors.

6.1. Conservativeness 1: Language-internal account

Some linguistic features are relatively easily transmitted from one language to another in a contact situation, whereas others are not. In the context of articles, Matras (2009: 218) highlighted the importance of the degree of transparency and consideration of the referential individuality of nouns. Since articles – both definite and indefinite – are used to indicate the pragmatic status of discourse, their transparency and individuality largely depends on the context. This is one of the reasons that they are not as easily borrowed as, for instance, nominal modifiers such as the derivational marker, classifier, or plural marker (MATRAS 2009: 218). From the perspective of articles, as in other non-Balkan Slavic languages, Kashubian, having a rich inflexion, a relatively free word order, and other grammatical and lexical means to express definiteness/indefiniteness, does not require articles (cf. КАЦНЕЛЬСОН 1972: 36).

6.2. Conservativeness 2: Language-external account

The preservation of separate instrumental and comitative case forms does not seem to be explained simply by the conservative nature of the language in question, as this change can occur relatively easily. Thus, sociolinguistic observations of the contact situation will be useful in understanding the conservativeness.

When the Kashubs emigrated to Canada, some speakers were fully bilingual in Kashubian and German. However, in their new homeland,

¹⁹ In Kashubian in Poland, the following sentences are used: *jô bë rôd miôł kònia* or *jô bë chcôł miec kònia*. The former is a calque from the German *gern(e)* + the finite form of the verb.

the Kashubs had no need to continue using German. Although the Kashubs as “Prussians” left their homeland alongside many Germans and settled in Renfrew County in the then Upper Canada, Kashubian settlers were isolated from German ones as soon as they landed (REKOWSKI 1997: 60).²⁰ Thus, as a natural sequence of this sociolinguistic situation, the second generation of Kashubs did not speak German, which could be one of the reasons for the absence of case syncretism.²¹

It is essential to acknowledge the Polish influence. The first generations of the Kashubian migrants knew some Polish, as the language was used in Catholic churches. However, it was not a language of communication among Kashubs, and being non-native speakers of Polish, the first generation of migrants did not transmit Polish to the next generation. Nevertheless, the language was taught in schools and churches, but not on a regular basis.²² Szulist (1992: 36) asserted that Polish has minimal influence on Kashubian.

However, what about the English influence that might have advanced the abovementioned case syncretism? To address this question, it is important to consider the possible situations in which the Kashubs used English. Since the Kashubs were mostly woodsmen and farmers in the early days of their settlement in Canada, they lived in isolated areas (ICKIEWICZ 1981: 37). In addition, the Kashubs avoided marriages with other local ethnic groups, such as Irish or German settlers (ICKIEWICZ 1981: 43). Education could be another factor causing case syncretism; according to Rekowski (1997: 70–71), the first few generations of the Kashubs did not receive much formal education, because first, schools were few and far between, and second, some of the Kashubs were prejudiced against the formal education system, as the one they left behind in Prussia was often considered to be associated with Germanization. This situation changed only after World War II, when young Canadian Kashubs began abandoning farming to attend school; many of them moved to cities in pursuit of higher education and a better life (ICKIEWICZ 1981: 61). This situation caused a sudden bilingualism in Kashubian and English.²³ In other words, the very intensive

²⁰ Unlike Germans, who are Lutherans, Kashubs are Catholic. This is one of the reasons of the abovementioned separation of Kashubs from Germans.

²¹ In the 18th century, Kashubs in the area were not bilingual (JOST 1983: 53).

²² The promotion of Catholicism and Polishness was closely related. To explore programs for local Kashubs to learn Polish, see Blank (2016: 40–42).

²³ My interviews with the locals revealed that this generation experienced considerable difficulty in schools as they did not understand the English-speaking teachers. Consequently, most of the Kashubs from this generation did not transmit Kashubian to their children to protect them from experiencing the same difficulty in their schools. There-

language contact and collective bilingualism in Kashubian and English occurred rather recently, namely a little more than half a century ago. According to Trudgill (2011: 14), “conservative language varieties tend generally also to be those which are relatively more geographically isolated, and relatively more stable socially, than the more innovating language varieties,” which is true for the Kashubian dialect in Canada, until the youngest generation of speakers. This could explain why the two cases have not been syncretized.

However, the abovementioned grammatical “innovations” can be explained as “new” features that have emerged due to intensive language contact with English. In this sense, it is suggestive that in my pilot field research conducted in 2012, a Kashubian woman aged more than 100 years (parent generation of the present youngest speakers of Kashubian, who are all aged more than 60 years), who was not fluent in English, interrupted my interview by stating that she would say *mje belo dane baro malo pjenjodzë* ‘I was given a very little money (lit: ‘to me was given a very little money’),’ but never *jo bela danô malo pjenjodzë* ‘I was given a little money’ (cf. example [16]).

The “preservation” of the non-pro-drop tendency could be similarly explained. This feature also occurs rather easily in a contact situation with English (cf. DOROSZEWSKI 1938: 191 for Polish; JUTRONIĆ-TIHOMIROVIĆ 1985: 47 for Croatian). Although the non-pro-drop feature is functionally redundant in Kashubian, it had been relatively well-established before the migration. Due to the abovementioned sociolinguistic situation, the Kashubian dialect in Canada did not change from what it was in Kashubia. Thus, despite yielding the same result, the influence of English was not that striking in this case.

7. Conclusion

In this article, I elucidated that no significant changes have occurred in the representative morphosyntactic features of the Kashubian dialect in Canada since the pre-migration period from Kashubia in the mid-19th

fore, they spoke to their children in English. This, to the best of my knowledge, is one of the reasons that there are so few speakers of Kashubian in the Ontario region who are aged younger than 60 years. In this context, however, it is important to note that the youngest Kashubian-speaking generation had perfectly learned Kashubian from their parents, as it was the language of communication at home. However, they began discarding the language by leaving the Renfrew area. Thus, they mastered the formal and semantic differences between the instrumental and comitative cases.

century, despite the strong English influence evident in the idiolect of the youngest Kashubian speakers. However, there are some innovative forms that are borrowed/calqued from English as new layers; they have appeared presumably only among speakers of the last generation, who experienced the most intensive collective Kashubian-English bilingualism.

The conservativeness or lack of English influence at the morphosyntactic level cannot be explained simply by linguistic-internal factors; rather, a concrete contact situation should be considered while explaining the conservativeness. For Kashubian in Canada, the fact that the long-lasting isolation of the Kashubs in the Ontario region, combined with the fact that the intensive language contact with English appeared mainly after World War II, are crucial.

References

- ДУЛИЧЕНКО, Александр Дмитриевич. „Кашубский язык“ // *Языки мира: Славянские языки* (ред. А.М. Молдован и др.). Москва: Academia, 2005, с. 383–402.
- КАЦНЬЕЛЬСОН, Соломон Давидович. *Типология языка и речевое мышление*. Ленинград: Наука, 1972.
- BLANK, Joshua C. *Creating Kashubia. History, Memory, and Identity in Canada's First Polish Community*. Montreal/Kingston: McGill-Queen's University Press, 2016.
- BREU, Walter. “The grammaticalization of an indefinite article in Slavic micro-languages.” *Grammatical Replication and Borrowability in Language Contact*. (eds. Björn Wiemer, Bernhard Wälchli, and Björn Hansen). Berlin/New York: De Gruyter, 2012, pp. 275–322.
- BREZA, Edward and Jerzy TREDER. *Gramatyka kaszubska*. Gdańsk: Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, 1981.
- CYBULSKI Marek and Róża WOSIAK-ŚLIWA. “Składnia kaszubska.” *Kaszubszczyzna. Najnowsze dzieje języków słowiańskich*. (red. Edward Breza) Opole: Uniwersytet Opolski, 2001, pp. 185–202.
- DAHL, Östen. “Standard Average European as an exotic language.” *Toward a Typology of European Languages* (eds. Johannes Bechert, Giuliano Bernini, and Claude Buridant). Berlin/New York: Walter de Gruyter, 1990, pp. 3–8.
- DIESSEL, Holger. *Demonstratives: Form, Function, and Grammaticalization* (Typological Studies in Languages 42). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1999.
- DOROSZEWSKI, Witold. *Język polski w Stanach Zjednoczonych A.P.* Warszawa: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 1938.
- HASPELMATH, Martin. “The European linguistic area: Standard Average European.” *Language Typology and Language Universals* (ed. Martin Haspelmath), vol. 2. Berlin: De Gruyter, 2001, pp. 1492–1509.

- HEINE, Bernd. *Cognitive Foundation of Grammar*. Oxford: Oxford University Press, 1997.
- HEINE, Bernd and Tania KUTEVA. *The Changing Languages of Europe*. Oxford: Oxford University Press, 2006.
- HEINE, Bernd and Tania KUTEVA. *World Lexicon of Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
- HILFERDING, Aleksander. *Resztki Słowian na południowym wybrzeżu Morza Bałtyckiego*, tłum. Nina Perczyńska. Gdańsk: Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, 1989 [1865].
- HIMMELMAN, Nikolaus. "Articles." *Language Typology and Language Universals* (ed. Martin Haspelmath), vol. 2. Berlin: De Gruyter, 2001, pp. 831–841.
- ICKIEWICZ Kazimierz. *Kaszubi w Kanadzie*. Gdańsk: Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, 1981.
- JOSEPH, Brian D. "Language Contact in the Balkans." *The Handbook of Language Contact* (ed. Hickey Raymond). Malden: Blackwell Publishing Ltd., 2013, pp. 618–633.
- JOST, Izabela. *Osadnictwo kaszubskie w Ontario*. Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, 1983.
- JUTRONIĆ-TIHOMIROVIĆ, Dunja. *Hrvatski jezik u SAD*. Split: Logos, 1985.
- KNOLL, Vladislav. *Kašubština v jazykovém kontaktu*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2012.
- LORENTZ, Fryderyk. *Gramatyka pomorska*, tom I. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1958.
- LORENTZ, Fryderyk. *Gramatyka pomorska*, tom III. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1962.
- MAKURAT, Hanna. *Interferencjowe przejinaczi w gódce bilingwalny społężnė Kaszub*. Gdańsk: Instytut Kaszubski, 2014.
- MATRAS, Yaron. *Language Contact*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
- NOMACHI, Motoki and Bernd Heine. "On predicting contact-induced grammatical change: Evidence from Slavic languages." *Journal of Historical Linguistics*, vol.1, (2011), pp. 48–76.
- NOMACHI, Motoki. "On the Kashubian past tense formjô *běl* I was' from a language-contact perspective." *Grammaticalization and Lexicalization in the Slavic Languages* (eds. Motoki Nomachi, Andrii Danylenko, Predrag Piper). München: Otto Sagner, 2014, pp. 218–242.
- NOMACHI, Motoki. "On the Kashubian indefinite marker *jeden* 'one'." *A Volume Dedicated to Prof. Ruselina Nitsolova's 75th Birthday*. (Forthcoming)
- PERKOWSKI, Jan Louis. *A Kashubian Idiolect in the United States*. Bloomington: Indiana University Press, 1969.
- PIOTROWSKI, Jan. *Składnia słowińska wobec wpływów języka niemieckiego*. Wrocław: Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, 1981.
- POPOWSKA-TABORSKA, Hanna. *Kaszubszczyzna*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1980.
- REKOWSKI, Aloysius. *The Saga of The Kashub People in Poland, Canada, U.S.A.* Saskatoon: self-published, 1997.

- SCHOLZE, Lenka. "On the grammaticalization of the definite article in Colloquial Upper Sorbian (CUS)." *Grammatical Replication ad Borrowability in Language Contact* (eds. Björn Wiemer, Bernhard Wälchli and Björn Hansen). Berlin/New York: De Gruyter, 2012, pp. 323–357.
- STONE, Gerald. "Cassubian." *The Slavonic Languages* (eds. Bernard Comrie and Greville G. Corbett). London: Routledge, 1993, pp. 759–794.
- SYCHTA, Bernard. *Słownik gwar kaszubskich na tle kulturalnym*. Tom III. Wrocław. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1968.
- SZULIST, David. *Kaszubi kanadyjscy. Okres pionierski i dzień dzisiejszy*. Gdańsk: Arkun, 1992.
- TROVESI, Andrea. *La genesi di articoli determinative: Modalità di espressione della definitività in ceco, serbo-lusaziano e sloveno*. Milaon: FrancoAngeli, 2009.
- TRUDGILL, Peter. *Sociolinguistic Typology: Social Determinants of Linguistic Complexity*. Oxford: Oxford University Press, 2011.
- VAN DER AUWERA, Johan. "Standard Average European." *The Languages and Linguistics of Europe: A comprehensive guide* (eds. Bernd Kortmann and Johan van der Auwera). Berlin: de Gruyter, 2011.

Мотоки Номаћи

ГРАМАТИЧКЕ ПРОМЕНЕ УЗРОКОВАНЕ ЈЕЗИЧКИМ КОНТАКТИМА?
НЕКИ УВИДИ У МОРФОСИНТАКСИЧКУ СТРУКТУРУ
КАШУПСКОГ ДИЈАЛЕКТА У КАНАДИ

Резиме

У овом чланку се разматрају четири особине кашупског дијалекта у Канади, и то граматикализација одређеног и неодређеног члана, синкретизам инструментала друштва и средства те склоност ка употреби личних заменица. Све набројане особине се могу сматрати типлошки релевантним у светлу кашупско–немачког и кашупско–енглеског језичког контакта. Поређење дијалекатских текстова које је још Гиљфердинг средином 19. века прикупио са онима до којих сам за ову прилику у канадској провинцији Онтарио лично дошао у овоме веку показало је да, иако се могу уочити неке промене у датом дијалекту, нарочито након емиграције Кашуба у Канаду, ипак није дошло до значајнијих промена у посматраним граматичким категоријама. Након социолингвистичке анализе грађе, аутор је дошао до закључка да се, с једне стране, овако висок степен језичког конзервативизма мора довести у везу са друштвеном изолацијом Кашуба у новом окружењу, док, с друге, одређене иновације пак иду на рачун интензивног утицаја енглеског језика, посебно у контексту билингвизма с доминантном англофоном компонентом, који постаје приметан тек средином 20. века.

Кључне речи: кашупски језик, немачки језик, енглески језик, језички контакт, морфосинтаксичке промене, граматикализација.

Мотоки Номачи

ГРАММАТИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ, ВЫЗВАННЫЕ ЯЗЫКОВЫМ
КОНТАКТОМ? НАБЛЮДЕНИЯ НАД МОРФОСИНТАКСИЧЕСКОЙ
СТРУКТУРОЙ В КАШУБСКОМ ДИАЛЕКТЕ КАНАДЫ

Резюме

В этой статье рассматриваются четыре морфосинтаксические особенности в кашубском диалекте Канады (грамматикализация определенного и неопределенного артиклей, синкретизм инструменталиса и комитатива, тенденция обязательного употребления местоимений), которые можно считать типологически релевантными в контексте кашубско-немецкого и кашубско-английского контакта. Сравнение диалектных материалов, записанных Гильфердингом в середине 19-го века в Кашубии, с материалами, собранными автором этих строк в провинции Онтарио в 21-м веке, показало, что, хотя и наблюдаются некоторые инновационные изменения в грамматическом строе названного диалекта, однако с того времени, как кашубы переселились в Канаду, в указанных четырех грамматических категориях не произошло существенных изменений. Проанализировав материалы с социолингвистической точки зрения, автор приходит к выводу, что такой консерватизм в данных четырех категориях объясняется сравнительно высокой степенью социальной изоляции кашубов в новой среде, а произошедшие инновационные изменения можно отнести на счёт интенсивного английского влияния, в том числе полного билингвизма с доминированием английского, который начался лишь в середине 20-го века.

Ключевые слова: кашубский язык, немецкий язык, английский язык, языковой контакт, морфосинтаксические изменения, грамматикализация.

ISSN 0350-185X, LXXIV, св. 1 (2018)
UDK: 811.163.4'344
811.163.4'373.45:811.13
COBISS.SR-ID: 267376140
DOI: <https://doi.org/10.2298/JFI1801031L>
Примљено: 5. децембра 2017.
Прихваћено: 27. децембра 2017.
Оригинални научни рад

ОРСАТ Л. ЛИГОРИО*
Универзитет у Београду
Филозофски факултет
Одељење за класичне науке
Институт за српски језик САНУ
Београд

ДИФТОНГАЦИЈА У ДАЛМАТОРОМАНСКИМ РЕЛИКТИМА ЛАТИНСКОГ СУФИКСА -ĒLLU, -A** (ИЗ БАЛКАНСКОГ ЛАТИНИТЕТА XII)

Предлаже се да су српскохрватски исходи који се у далматороманским реликтима црногорским налазе на мјесту латинског Ē у дериватима суфикса -ĒLLU, -A, тј. *ĕ̃ > jĕ̃ и (u)jǎ̃, траг дифтонга у далматском језику, тј. *iĕ̃ и *iá̃, који су од онога Ē били постали у два корака, и то, Ē > *iĕ̃, одакле је онда jĕ̃, и *iĕ̃ > *iá̃, одакле је онда (u)jǎ̃.

Кључне ријечи: историјска фонологија, етимологија, латински, балкански латинитет, далматоромански, српскохрватски, Црна Гора, Бока, дифтонгација, латинско Ē, суфикс -ĒLLU, -A.

1. Увод

Суфикс -ĒLLU, -A од старине је у латинском служио за образовање деминутива, као нпр. у ĀGNU (*Pl.*+) „јагње“ ⇒ AGNĒLLU (*Pl.*) „јагање“; в. ТЕКАВЋИЋ 1970: 203sqq.

Романски исходи овог образовања или остају деминутиви или постају лексикализовани, као нпр. лат. AGNĒLLU > фр. *agneau*, ит. *agnello*, рум. *miel*, и тако даље, што в. REW 284, све у значењу „јагње“ (не „јагање“).

* orsat.ligorio@gmail.com

** Овај чланак резултат је рада на пројекту „Етимолошка истраживања српског језика и израда *Етимолошког речника српског језика*“ (бр. 178007) који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Суфикс -ÉLLU, -А радо се смјењује суфиксом -ŪLU, -А, у истој функцији, од којег је постао; в. НАКАМИЕС 1951: 10 и VÄÄNÄNEN 1981: 89. Ова појава налази се већ у класичном језику, што уп. ÁGNŪLU (*Diom.*+) поред AGNÉLLU горе, ÓCŪLU (*Pl.*+) поред ОСÉLLU (*Pl.*), VÍTŪLU (*Cic.*+) поред VITÉLLU (*Pl.*), итд.

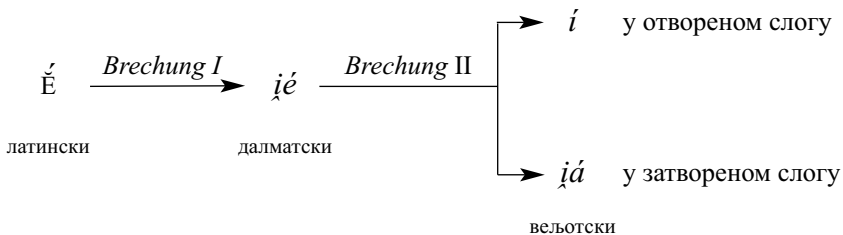
(У далматском језику смјену -ŪLU, -А ⇔ -ÉLLU, -А биљежимо у реликтима парова ÁRŪLA ⇔ *ARÉLLA, ÁSSŪLA ⇔ *ASS(T)ÉLLA, FÁCŪLA ⇔ *FACÉLLU, *GÉRRŪLA ⇔ *GERRÉLLA, ÓFFŪLA ⇔ OFFÉLLA, PÍSCŪLU ⇔ *PISCÉLLU, SCÁMNŪLU ⇔ SCAMNÉLLU, SCÓPŪLU ⇔ *SCOPÉLLU, SÍTŪLU ⇔ SITÉLLA; в. PLSA 55, фсн. 168.)

Суфикс -ÉLLU, -А такође гдјегдје смијени и -(I)CÉLLU, -А, као нпр. у AGNICÉLLU (*Pomp.*) поред AGNÍCŪLU (*Arn.*) и AGNÉLLU горе. Ово је варијанта суфикса -ÉLLU, -А; в. НАКАМИЕС *loc.cit.*

У далматороманским реликтима дериватâ овог суфикса, лат. -ÉLLU, -А, у Црној Гори мјесто лат. É налази се или сх. *ě > јек. jě или сх. (u)jǎ; моја теза је да су ти исходи траг дифтонгације у далматском језику.

У далматском постојале су, као што је познато, двије дифтонгације;¹ в. МУЛЈАЧИЋ 1962: 252–6. То су тзв. *ѝрва* и *друга далмаѝороманска дифѝонгација* (или *Brechung*).

Двостепени развој предложио је BARTOLI 1906: II 331:

уз то да степен *jé у вељотском није документован.

У раду из 2015. ја сам показао да је тзв. псеудојат, који се налази у далматороманским реликтима српскохрватским, прежитак овог *jé; в. ЛИГОРИО 2015: 45–55, 64sqg.

Пошто се реликти ове појаве, *Brechung*-а I, простиру од Крка до Бара, тј. по васцијелој далматској романији, прва дифтонгација морала је бити општедалматска.

Brechung II, за разлику од тога, није општедалматска појава.

¹ То јест, термилошки; у ствари је само прва дифтонгација *Brechung*. (*V. фусноту у тач. 4.3.1 испод.*)

Налази се само на Крку, у вељотском говору далматском, као што је познато, и – као што ћу то у овом раду показати – у Црној Гори, у далматороманским реликтима црногорским.

2. ГРАЂА

2.0.1. Суфикс $-(i)CÉLLU$, $-A$ у далматороманским реликтима црногорским налази се, колико знам, у неких 16 случајева.

$-ÉLLU$, $-A$ се налази у реликтима лат. *CACAUSTÉLLA, *CADÉLLU, CHORDÉLLA, *CORVÉLLU, *GERRÉLLA, LUPÉLLU, *MYRTÉLLA (поред *MYRTICÉLLA), OFFÉLLA, *PONTÉLLAE, SARDÉLLA, *SCARDÉLLU и *SCOPÉLLU; према томе, ова образовања постају или од a -основа, као у CHORDÉLLA \leftarrow CHÓRDA, *MYRTÉLLA \leftarrow MÝRTA, OFFÉLLA \leftarrow ÓFFA, SARDÉLLA \leftarrow SÁRDA, *SCARDÉLLU \leftarrow *SCÁRDA (?), или од o -основа, као у *CADÉLLU \leftarrow CÁDU, CORVÉLLU \leftarrow CÓRVU, LUPÉLLU \leftarrow LÚPU, или од i -основа, као у *GERRÉLLA \leftarrow GÉRRE, или од C -основа, као у *PONTÉLLAE \leftarrow PÓNTE, а *SCOPÉLLU постаје смјеном суфикса од SCÓPŪLU. (*CACAUSTÉLLA тамног је постања.)

$-(i)CÉLLU$, $-A$ се налази у реликтима лат. BUTTICÉLLA, *LAUCÉLLU, *MYRTICÉLLA (поред *MYRTÉLLA) и *PULLICÉLLA; према томе, та образовања постају или од a -основа, као у *MYRT(IC)ÉLLA \leftarrow MÝRTA и *PULLICÉLLA \leftarrow (*')PŪLL(I)A, или од i -основа, као у BUTTICÉLLA \leftarrow BŪTTE. (*LAUCÉLLU упитног је постања.)

Реликти ових 16 случајева чине *главне њримјере Brechung-a II*; v. од. 2.1 испод.

2.0.2. Осим тога постоје и неколики *други њримјери* ове појаве. То су они далматоромански реликти који се или не налазе у Црној Гори или нису образовани помоћу овог суфикса; v. од. 2.2 испод.

2.1. Главни њримјери.

BU(TTI)CÉLLA (\leftarrow BŪTTE) \rightarrow сх. *бўкила* (Бока, Доброта: „четвртина стара (30 лит.)“, ERHSJ I 232); др. лит. Вук 1852: 47, RJAZU I 723, REW 1426, 1427, НАКАМИЕС 1951: 91, Росси 1990: 85, PLSA 90, Лигорио 2015: 46.

*(CA)CAUSTÉLLA (\leftarrow ?) \rightarrow сх. *кòсїиља* (Бока: „некакво дрво и род, *Art Baum und Frucht davon, arboris genus*“, Вук 1852: 392; Бока, RJAZU V 354; Бока: „копривић, лодоња, *Celtis australis*“, ERHSJ II 165), *косїиља* (Котор, Мусић 1972: 177), *кòшћела* (Црна Гора, ERHSJ loc.cit.), *кошћела* (Рисан, Црмница, op.cit. ibid.; СЗ Бока: „копривић, *Celtis australis*“, Мусић loc.cit.; Загарач: „дрвенаста биљка са листовима сличним у букве (*Celtis australis*) и плод ове биљке“, Ћупић–Ћупић 1997: 186), *кòшћела* (Кучи: „дрво копривић, *Celtis australis*“, Петровић–Ћелић–Капустина 2013: 191), *кошћела*, $-ѐл'ѐ$ (Зета: „врста дрвета чији је плод коштуница величине дивље трешње“, Башановић–Чечовић 2010: 230); *дерив. det. кòшћелица* (Црна Гора, Вук 1852: 296; RJAZU V 383), *кошћелица* (Загарач, Ћупић–Ћупић loc.cit.), *кошћелица* (Црна Гора, ERHSJ loc.cit.), *кошћеловина*

(Кучи: „кошћелово дрво“, ПЕТРОВИЋ–ЂЕЛИЋ–КАПУСТИНА 2013: 191), *кошћеловак* (Кучи: „обруч од кошћеловине“, *op.cit. ibid.*); топ. *Кдићелица* „главица више Црнојевића ријеке, гдје су двије велике кошћеле, *ein Berg in Monenegro, montis pomem*“, *Госиљ(е)* (Зета, у тур. попису из 1485. *Gostil*, у повељи св. Саве св. Николи Врањинском оџ Гостила, ЛОМА 2013: 64); уп. сх. *кдићела* (Дубровник, Херцеговина, ERHSJ II 165), *кошћѐла* (Брусје: „воћно стабло с црним бобицама, а у њима велика коштица и мало меса“, DULČIĆ–DULČIĆ 1985: 509), *кошћил* (Херцеговина, ŠUGAR 2008: 320; Пупнат, Жрново, *op.cit.* 323), *кошћил* (Блато, MILAT PANŽA 2015: 211), *косћила* (Херцеговина, ŠUGAR 2008: 320), *кошћила* (Кућиште, *op.cit.* 323), *косћела* (Шкабрња, Ислам Латински, Суховаре, Полача, Вукшић, Загвозд, Муцићи код Загвозда, Шипак код Плоча, Дрниш, Дрвеник, Макарска, *op.cit.* 319); дерив. *косћелић* (Ислам Латински, *op.cit. ibid.*); др. лит. RJAZU V 383, СИМОНОВИЋ 1959: 105.

*CADÉLLU (← CĀDU) → сх. *кадио*, *-ђела* (Прчањ, Тиват, Ластва: „корито за прање“, ERHSJ II 12), *кадиџо*, *-џла* (ЈИ Бока: „корито дугуљастог облика“, LIPOVAC-RADULOVIĆ 2004: 141), *кадио*, *-ија* (Будва, Паштровићи: „корито за прање“, LIPOVAC-RADULOVIĆ 1997: 118), *кадио* (Бока: „посуда за прање, дугуљастог облика“, РАДОЛИЧИЋ 2008: 33); дерив. *дет. кађелце* (Ластва, ERHSJ *loc.cit.*); др. лит. REW 1456, PLSA 90, ЛИГОРИО 2015: 46.

CHORDĚLLA (← CHÓRDA) → сх. *гурђѐла* / *гурђѐла* (Бјелопавлићи: „пантљика за мјерење дужине“, ЋУПИЋ 1977: 197), *гурђѐла* (Стара Црна Гора, ПЕШИКАН 1965: 251; Црна Гора: „трака, врпца пантљика за мјерење“, ШОЋ 2002: 73; Његуши: „пантљика за мјерење, трака“, ОТАШЕВИЋ 2012: 78), *гурђела* (Пераст, Лепетане, ERHSJ II 153), *гурђела* (Бока: „уокрасна врпца, пантљика; узица“, РАДОЛИЧИЋ 2008: 29), *гурђѐла* / *курђѐла* (Грбаљ: „трака“, LIPOVAC-RADULOVIĆ 2004: 175), *гурђела* / *курђела* (СЗ Бока: „пантљика (уокрасна), врпца, узица“, МУСИЋ 1972: 149), *курђѐла* (Зета: „пантљика за мјерење“, БАШАНОВИЋ–ЧЕЧОВИЋ 2002: 2010), *курђѐла* (Будва: „филмска трака“, LIPOVAC-RADULOVIĆ 1997: 159); уп. сх. *курдѐла* (Раб: „пантљика, трак, бијела плетена врпца, *фурџел* (Чилипи)“, ERHSJ II 153), *курдѐла* (Дубровник: „пантљика“, RJAZU V 811; Дубровник, ERHSJ *loc.cit.*), *курђѐла* (Цавтаг, Дубровник, Чилипи, Херцеговина, Корчула, ERHSJ *loc.cit.*), *курдила* (Чилипи, ERHSJ *loc.cit.*), *курдѐла* (Босна, ERHSJ *loc.cit.*); дерив. *дет. курдѐлица* (Дубровник, Цавтаг, RJAZU *loc.cit.*), *курђелица* (Дубровник: „бијела пантљика од конаца, *weißes Zwirnband, fascia alba e filis lineis duplicatis texta*“), *курђелица* (Цавтаг, Дубровник, Чилипи, Херцеговина, Корчула, ERHSJ *loc.cit.*); уп. велъ. *cordiála*; др. лит. BARTOLI II 198, REW 1881, МУЉАЦИЋ 1962: 253, EDV 52.

*COR(V)ĚLLU (← CŌRVU) → сх. *курјај* (Рисан: „*коџафанаџ*“, ERHSJ II 184), *курјџал* (Пераст, Муо, ЈЕ II 106), *курјџал* (Муо, ERHSJ *loc.cit.*; Пераст, Муо, ЈФ II 292), *курјџал* (Бока, Доброта, ERHSJ *loc.cit.*), *курјџал* (Ластва, *op.cit. ibid.*; Доброта, Мељине, ЈЕ *loc.cit.*), *курјџал* (Доброта, Мељине, Стрп, Лепетане, Костањница, ЈФ *loc.cit.*), *курјџан* (Столив, Кртоле, ЈЕ *loc.cit.*), *курјџан* (Столив, Кртоле, ЈФ *loc.cit.*), *курјџел* (Баошић, ЈЕ *loc.cit.*), *курјџел* (Баошић, ЈФ *loc.cit.*); топ. *На Курјџале* (Котор, ERHSJ *loc.cit.*), име мјеста на Шкурди у Шурању; оном. *Курјај* (*op.cit. ibid.*), презиме у Црној Гори; уп. сх. *курбен* (Дубровник), *курбѐл* (Цриквеница, Башка

Нова, Новиград), *курбѣљ* (Бакар, Бакарац), *корбѣл* (Кленовица, Волоско, Нерезине); др. лит. REW 2269, Россн 1990: 148, PLSA 94, Лигорио 2015: 54.

*GERRĒLLA (⇔ *GĒRRŪLA ⇐ GĒRRE) → сх. *гјара* (Тиват: „*Smaris vulgaris*“, JF II 286), *genpl глърă* (Бијела, ERHSJ I 551), *гљара* (Ластва, Бока, Котор, Тиват, Столив, *ibid.*; Баошић, Костањица, Лепетане, Кртоле: „*Smaris vulgaris*“, JF *loc.cit.*), *гљара* (Бока: „*Salmarida, Smaris communis*“, RJAZU III 212), *грља* (Муо, ERHSJ *loc.cit.*); дерив. *dem. гљарѝца* (Тиват, Прчањ, *op.cit. ibid.*), *грљица* (Муо, *ibid.*; Муо, JF *loc.cit.*); др. лит. REW 3746, BARTOLI 1906: II 291, MULJAČIĆ 1962: 250, Россн 1990: 189, PLSA 144, Лигорио 2015: 54.

*LAUCĒLLU² (⇐ ‘LÁU’?) → сх. топ. *Ловћен*, планина над Котором (Бока, ERHSJ II 321); књиж. потв. *Ловћень* (документи: „планина у Црној Гори, цркви цетињској приложи Иван Црнојевић“, РКСС II 18; CDLIII (1485) 6993. 4. *januarii*, Réka: и еще приложихъ планиноу нашоуъ башинскоуъ ловътъень, MS 531); др. лит. RJAZU VI 166, Лома 1996: 124–7, PLSA 158.

LUPĒLLU (⇐ LŪPU) → сх. *лубијал* (Муо, ERHSJ II 323), *лубијало*, *-ало* (Доброта: „*Seebarsch*“, *ibid.*), *лубијало* (Доброта: „агач“, HIRTZ 1956: 206), *лубијо*, *-ало* (Прчањ, ERHSJ *loc.cit.*), *лубио* / *лубијал* (Муо, JF II 260), *лубјан* (Кртоле: „бранцин“, ERHSJ *loc.cit.*), *лубјо* (Котор: „агач“, HIRTZ *loc.cit.*), *лумбијало*, *-ало* (Прчањ, ERHSJ *loc.cit.*), *лумбијало* (Прчањ: „агач“, HIRTZ 1956: 208), *љубјаж* (Баошић: „смудут“, JF *loc.cit.*), *љубљав* (Рисан, ERHSJ *loc.cit.*), *љубљај*, *љубљаја* (Далмација [sic]: „морска риба која се Талијански зове *bancino* [= *branzino*], *Art Seefisch, piscis quidam marinus*“, Вук 1852: 338; Бијела: „смудут, лубин, бранцин“, ERHSJ *loc.cit.*), *љубљај*, *-аја* (Лепетане, *op.cit. ibid.*), *љубљај* (Котор: „агач“, HIRTZ 1956: 206; Костањица: „смудут“, Пераст, Лепетане, JF *loc.cit.*), *љубљао* (Котор: „агач“, HIRTZ 1956: 209), *љубљен* (Муо, ERHSJ *loc.cit.*), *љубљен* / *љубљан* (Муо: „агач“, HIRTZ *loc.cit.*; Стрп: „смудут“, JF *loc.cit.*), *љубљо*, *-љава* (Ластва, ERHSJ *loc.cit.*), *љубљо*, *-аја* (Столив, ERHSJ *op.cit. ibid.*), *љумбљав* / *љумбљан* (Доброта: „смудут“, JF *loc.cit.*), *љумбљав* (Доброта, ERHSJ *loc.cit.*); књиж. потв. *љубљај* (Љубиша: *жегом ловим љубљаје*, RJAZU VI 296); др. лит. BARTOLI 1906: II 295, REW 5173, Россн 1990: 220, PLSA 162, Лигорио 2015: 54.

*MYRT(IC)ĒLLA (⇐ MYRTA) → сх. *мрчѣла* (Будва, ERHSJ II 471; Спич: „приморски зимзелени жбун, *Phillyerea*“, Поповић–Петровић 2009: 125), *мрчела* (Паштровићи: „шимшир“, Вук 1852: 373), *мрчела* (Паштровићи, ERHSJ *loc.cit.*), *мурѣла* (Прчањ, *op.cit. ibid.*); уп. сх. *мрчела* (Дубровник), *муриѣла* (Пољица на Крку, Раб), *муриѣла* (Ист, Сали, Иж, Ривањ, Куќлица, Бибиње, Вргада, Муртер, Бол, Брусје, Питве), *муриѣла* (Вис), *муриѣла* (Трогир, Милна, Пучишћа), *мриѣла* (Драчевица); др. лит. RJAZU VII 50, REW 5802, Симоновић 1959: 85, PLSA 181, Лигорио 2015: 48, Лигорио 2017: 430.

OFFĒLLA (⇔ ÓFFŪLA ⇐ ÓFFA) → сх. *фѣла* (Паштровићи: „кришка“, Musić 1972: 237; Велика: „парче порезано ножем (јабуке, крушке и сл.)“, Јокић 2012: 45; Плав–Гусиње: „кришка од воћа“, Рековић 2013: 87), *фѣла*, *-л’ѣ* (Зета: „кришка, парче

² Упитно; в. тач. 4.2.2 испод.

(лубенице)“, Башановић-Чечовић 2010: 329), *фила* (Црмница: „кришка“, ERHSJ II 560), *фиља* (Спич: „кришка“, Поповић-Петровић 2009: 158); дерив. *vb. филији* (ЈИ Бока: „танко резати“, LIPOVAC-RADULOVIĆ 2004: 88; Његуши: „танко резати, искидати“, ОТАШЕВИЋ 2012: 68), *филаји* (Будва, Паштровићи: „јурити, танко резати, полагамо вући“, LIPOVAC-RADULOVIĆ 1997: 84); уп. сх. *фиља* (Дубровник), *хвјела* (Дубровник), дерив. *фјѐлица* (Дубровник, Чилипи), *ијѐлица* (Чилипи); уп. алб. *fëlë / thëlë*; др. лит. BARTOLI 1906: II 290, RJAZU III 53, 753, REW 6042, НАКАМИЕС 1951: 89, LANDI 1989: 50, 87, 108, РОССНИ 1990: 256, PLSA 185, ЛИГОРИО 2015: 49.

*PONTĚLLAE (← RŎNTE) → сх. топ. *pl Пунћеле* (Ластва, Мрчевац, ERHSJ II 700); уп. сх. топ. *Punt'âl* (Пунат) ← вел. **rontjâl* < PONTĚLLU; др. лит. RJAZU XII 663, REW 6649, PLSA 208, ЛИГОРИО 2015: 49.

PULLICĚLLA (← ()RŪLL(I)A) → сх. дерив. *Пунијелино* (Прчањ, ERHSJ III 72); уп. сх. *иунјела* (Дубровник), топ. *pl Пунијеле* (Дубровник), *Од иунјѐла* (Дубровник), *На Пунијелам* (Дубровник); др. лит. RJAZU XII 663, REW 6828, НАКАМИЕС 1951: 61, МУЛЈАЋИЋ 1962: 253, РОССНИ 1990: 288, PLSA 211, ЛИГОРИО 2015: 50.

SARDĚLLA (← SÁRDA) → сх. *сардела* (СЗ Бока: „врста морске рибе, *Clupea pilchardus*“, MUSIĆ 1972: 222), *сардѐла* (ЈИ Бока: „срдјела“, LIPOVAC-RADULOVIĆ 2004: 306), *сардела* (Баошић, Костањница, Пераст, Доброта, Муо, Лепетане: „*Clupea pilchardus*“, ЈФ II 225), *сардјела* (Пераст, Бијела, Костањница, ERHSJ III 318), *срдѐла* (Улцињ, ЈФ *loc.cit.*; конт. Црна Гора: „*Clupea pilchardus*“, Шоф 2002: 163), *срдјела* (Стрп, ЈФ *loc.cit.*), *срђеља* (Приморје: „*die Sardelle, Clupea encrasicolus*“, Вук 1852: 703); уп. сх. *сардела* (Валун, Нерезине), *сардила* (Трпањ), *сарђела* (Жуљана, Бријеста, Молунат), *срдјела* (Ходиље, Броце, Доли, Корита, Слано, Суђурађ, Затон, Млини, Цавтат, Стрп), *срђела* (Колочеп, Мокошице, Дубровник), *шардела* (Ловран); уп. вел. *sardiála*; др. лит. BARTOLI 1906: II 221, 301, RJAZU XIV 545, XVI 236, 245, REW 7603, EDV 109, PLSA 229, ЛИГОРИО 2015: 53.

*SCARDĚLLU (← *SCÁRDA?) → сх. топ. *Шкрдио, -ђѐла*, мјесто у Доброти поред мора, у близини *Св. Враћѐ* и рибарске поште Муљана, *Шкрдио горњи* и *доњи* (Бока, ERHSJ III 268); лат. gensg *Scardelli* (документи: *in contrata Scardelli*, 1435–1440, *loc.cit.*); уп. др. лит. RJAZU XVII 689, PLSA 233, ЛИГОРИО 2015: 50.

*SCO(R)PĚLLU (↔ SCŎPĚLU) → сх. топ. *Шкрѐио, -ијѐла*, два острва крај Пераста (и црква, *Госѐа од Шкрѐјела*) (Пераст, ERHSJ III 273), *Скрѐио, -ијѐла* (Муо, *ibid.*); уп. сх. *шкрѐио, -ијѐла* (Дубровник), топ. *Скуѐио, -ијѐла* (Дубровник); др. лит. BARTOLI 1906: II 306, REW 7738, РОССНИ 1990: 320, PLSA 234, ЛИГОРИО 2015: 50.

2.2. Други њримјери.

САНЇSTRU → сх. *коњѐсѐар, -сѐара* (СЗ Бока: „велики кош за рубље“, MUSIĆ 1972: 175), *коњѐсѐар, -сѐара* (Лепетане, *ibid.*), *коњѐсѐар* (Пераст, Прчањ: „кошара“, ERHSJ II 144; ЈИ Бока: „велика плетена кошара с двије ручке“, LIPO-

VAC-RADULOVIĆ 2004: 174), *коњесѝар* (Бока: „велика плетена корпа с две ручке, корпа за рубље“, РАДОЛИЧИЋ 2008: 36); дерив. *dem. коњесѝарица* (Прчањ, ERHSJ *loc.cit.*); уп. сх. *коњесѝара* (Рањина), *ко̀нисѝара* (Шибеник), *канѝшѝара* (Водице), дерив. *коњесѝарик* (Држић); уп. вел. *caniástro*, арум. *cânéstră*, алб. *kanístrë*; др. лит. BARTOLI II 192, REW 1594, EDV 45, Росси 1990: 105, PLSA 94, Лигорио 2015: 54.

СÓRIU → сх. *квѝјер*, *квѝјера* (Дубровник, Потомје, Пељешац: „телећа, овчја, козја, свињска, магарећа кожа, што није управо учињена, него очишћена, вапном залужена, каменом палицом изглађена, те се на њој пише, или се у њу вежу књиге, служи за бубњеве, као опница за писање“, ERHSJ II 253), *квѝр*, *квѝра* (Микаља, Бела, Стули, ERHSJ II 253); дерив. *adj. квѝјеран* (Стули); уп. сх. *оквѝр*, *-ѝра* (Србија, Далмација: „черчиво, оплата“); дерив. *оквѝриѝи*; др. лит. REW 2233, Росси 1990: 147, PLSA 118.

Ѓ́SCA → сх. *а̀ска* [= *а̀ска?*] (Сплит: „мека, мамац“, ЈЕ I 144), *а̀шка* (Дубровник: „мека, мамац“, ERHSJ I 495), *јаска* (Првић-Шепурина, ЈЕ I 144), *јечка* (Малинска, Крк, ERHSJ I 495), *јѝшка* (Рачишће, Паг, ERHSJ I 495), дерив. *vb. најешкаѝи* (Врбник: „метнути мамац“, ERHSJ I 495); уп. рум. *iáscă*, алб. *ëshkë*; др. лит. RJAZU I 376, IV 628, REW 2913, PLSA 131.

ЃERRE → сх. *гѝера* (Будва, Ластва, Прчањ, Баошић, ERHSJ I 551), *гера* (Баошић, Костањича, Стрп, Пераст, Доброта, Лепетане: „*Smaris alcedo*“, ЈФ II 284; Будва, Паштровићи: „врста морске рибе“ LIPOVAC-RADULOVIĆ 1997: 98; ЈИ Бока, LIPOVAC-RADULOVIĆ 2004: 105), *гѝра* (Муо, ERHSJ *loc.cit.*), *гѝра / гѝра* (СЗ Бока: „морска риба, дугачка до 20 см, *Smaris vulgaris*“, MUSIĆ 1972: 147); дерив. *dem. гѝрица* (Тиват: *piscatores girrum*, год. 1069, ERHSJ *loc.cit.*), *герица* (Муо, *op.cit. ibid.*; Будва, Паштровићи: „врста морске рибе“ LIPOVAC-RADULOVIĆ *loc.cit.*; ЈИ Бока, LIPOVAC-RADULOVIĆ *loc.cit.*), *гѝрица / гѝрица* (СЗ Бока, MUSIĆ *loc.cit.*); уп. сх. *гѝра* (Рогозница, Омиш, Вела Лука, Смоквица, Приградица, Брна, Рачишће, Корчула, Лумбарда, Ластово, Трстеник, Жуљана, Трпањ, Бријеста, Дуба, Ходиље, Стон, Броце, Доли, Прожура, Корита, Слано, Суђурај, Колочеп, Затон Доли, Мокошица, Дубровник, Млини, Цават, Молунат), *гѝра* (Ист, Запунтел, Вели Рат, Божава, Стобреч, Крило, Сутиван, Постира, Повља, Сумартин, Хвар, Брусје, Врбоска, Јелса, Суђурај, Башкавода, Подгора, Градац, Драче), *pl гѝре* (Винишће); др. лит. Вук 1852: 85, RJAZU III 129, 136, REW 3746, МУЉАЌИЋ 1962: 250, Росси 1990: 189, PLSA 143.

*GRÉPP- → ‘лат.’ топ. *Criapis* (год. 1419), пећина над Котором (которски документи, ERHSJ I 274), *in Crepis* (год. 1338, Статут Котора 408); уп. сх. *pl грѝѝе* (Далмација), *фрѝѝа* (Далмација, острва), топ. *pl Грѝѝе* (Сплит); др. лит. ЈИРЕЌЕК 1902: I 59, REW 3863, МУЉАЌИЋ 1962: 254, Росси 1990: 194, PLSA 147, Лигорио 2015: 54.

И́ÑESCO → сх. *нѝскаѝи / нѝскаѝи* (СЗ Бока: „стављати мамац на удицу“, MUSIĆ 1972: 196); дерив. *нањескаѝи* (Прчањ, ERHSJ I 495), *нѝска / нѝцка* (Будва, Паштровићи: „мамац за рибу“, LIPOVAC-RADULOVIĆ 1997: 204; ЈИ Бока: „мамац за рибање“, LIPOVAC-RADULOVIĆ 2004: 23), *нѝска / нѝска* (СЗ Бока: „мамац, мека

(за рибу)“, MUsIĆ 1972: 195), *неска* / *њеска* (Бока: „мамац за рибу“, Радоличич 2008: 43), *њешка* (Прчањ, Доброта, ERHSJ I 495); др. лит. REW 4392, PLSA 131.

SÓLEA (?) → сх. *свâл* (Трпањ: „(морски) лист, *Solea sp.*“, JE 202), *свâл* (Чапљина, Љубушки, Херцеговина: „слатководна длакава риба“, ERHSJ III 368), *свал* (Неретва, Коњиц, Хутово Блато: „*Rutilus rutilus*“, HIRTZ 1956: 396), *свâо*, *-âла* (Јабленица, Коњиц, Херцеговина, ERHSJ III 368), *цвâо*, *цвâла* (Мостар, Херцеговина, ERHSJ III 368); дерив. *det. свалица*, *свалић* (Херцеговина, HIRTZ *loc. cit.*); др. лит. REW 8064, РосснИ 1990: 328, PLSA 242.

ТĚRM(EN)³ → сх. *ћарма* (Сутоморе, Спич, Зупци: „падина од бријега, земље без камења на којима могу биљке расти; уске њиве, парцеле, са међом као скале, терасасто положене низ стрмину брда, терасасте њиве са сухом међом међу њима“, ERHSJ I 349), *ћарма* (Спич: „јарак, јендек“, Поповић–Петровић 2009: 155); дерив. *pl ћармице* / *ћармице* (ERHSJ I 349); уп. 'лат.' *terma*, *tarma*, ²*turma*, *tarmo* („*maçeria*“, статут Будве), *pl Zalme* / *Calme* (Статут Котора 111); уп. рум. *țarm*, алб. *qerm*; др. лит. RJAZU IX 349, ЈИРЕЌЕК 1902: I 59, REW 8665, РосснИ 1990: 340, PLSA 255.

VĪTTEA (← VĪTTA) → сх. *бјѣчва* (Његуши: „чарапа докољеница, дугачка чарапа“, ОТАШЕВИЋ 2012: 32), *pl бјѣчве* (Доброта, Прчањ, Кривошије, ERHSJ I 146), *pl бјечве* (Бока: „дуге чарапе од вуне“, Радоличич 2008: 24), *бљѣчва* (Ускоци: „бела чарапа чији је грлић лепше израђен (исплетен) него и обичних белих чарапа“, ОТАШЕВИЋ 2012: 32); уп. сх. *бйчва* (Раб, Вргада, Потомје, Лумбарда, Скабрње [= Шкабрња], Земуник, Биоград, Корчула, западна Босна, Сански Мост, Грахово, Ливно, Сињ, Дрниш: „женска и мушка чарапа; женске докољенице (Хрватска); гамаше (западна Босна, Далмација, Сињ и Дрниш, Шкабрња, Земуник)“, ERHSJ I 146), *бйцва* (Молат, ERHSJ I 146), *pl бјѣчве* (Бока, Дубровник, Цавтат, ERHSJ I 146); др. лит. REW 9404, РосснИ 1990: 362, ЕРСЈ III 200, Лигорио 2015: 55.

3. Анализа

Грађа из од. 2 према исходу лат. *ĕ* може се подијелити на петоро, и то на ону у којој се мјесто лат. *ĕ* налази 3.1) сх. *e*, 3.2) сх. *u*, 3.3) сх. **ĕ > je*, 3.4) сх. *ja* и 3.5) сх. *ija*.

3.1. Сх. *ĕ*:

3.1.1. у главној грађи налази се у: 1) *сардела* СЗ Бока, *сардѣла* ЈИ Бока, *сардела* Баошић, Костањница, Пераст, Доброта, Муо, Лепетане, *срдела* Улцињ, конт. Црна Гора *s.v.* SARDĚLLA.⁴

(Другдје у приморју пореди се: 1) *срдела* Ткон, Трибањ, Пакленица, Ражанац, Привлака, Вињерац, Новиград, Петрчане, Вргада, Жирје, Каприје,

³ Или од далм. **tĕrma* ← грч. *tĕrma* „циљ; међа, граница“? (Уп. иром. *tierma*.)

⁴ *V.* и *сардѣла* / *срдѣла* у тач. 3.6.3. испод.

Затон, Скрадин, Шибеник, Заблаће, Крапањ, Рогозница, Дрвеник, Округ, Стобреч, Крילו, Сутиван, Супетар, Сумартин, Хвар, Суђурај, Башкавода, Подгора, Дрвеник, Трн, Вис, Комижа, Рачишће, Ловиште, Драче, Говеђари, *сардела* Премуда, Вели Рат, Олиб, Божава, Маслиница, Милна, Постира, Бол, Брусје, Стариград, Врбоска, Јелса, Зараће, Брна, Корчула, Лумбарда, Стон; и 2) *косџела* Шкабрња, Ислам Латински, Суховаре, Полача, Вукшић, Загвозд, Муџићи код Загвозда, Шипак код Плоча, Дрниш, Дрвеник, Макарска, *косџелић* Ислам Латински s.v. *(CA)CAUSTÉLLA.⁵

3.1.2. у другој грађи налази се у: 1) *гџера* СЗ Бока, Будва, Ластва, Прчањ, Баошић, *гера* ЈИ Бока, Баошић, Костањница, Стрп, Пераст, Доброта, Лепетане, Будва, Паштровићи, *гџерица* СЗ Бока, *герица* ЈИ Бока, Муо, Будва, Паштровићи s.v. GÉRRE; 2) *нџскаџи* СЗ Бока, *нџска* СЗ Бока, *неска* Бока s.v. INÉSCO.

(Другдје у приморју пореди се, са подтач. 1 горе, *гџера* Рогозница, Омиш, Вела Лука, Смоквица, Приградица, Брна, Рачишће, Корчула, Лумбарда, Ластово, Трстеник, Жуљана, Трпањ, Бријеста, Дуба, Ходиље, Стон, Броце, Доли, Прожура, Корита, Слано, Суђурај, Колочеп, Затон Доли, Мокошица, Дубровник, Млини, Цавтат, Молунат.)

3.2. Сх. и:

3.2.1. у главној грађи налази се у: 1) *бџкила* Бока, Доброта s.v. BU(TTI)CÉLLA; 2) *кòсџиља* Бока, *косџиља* Котор, *Госџиљ(е)* Зета s.v. *(CA)CAUSTÉLLA; 3) *кадџо*, *-џла* ЈИ Бока, *кадио*, *-џа* Будва, Паштровићи, *кадио* (?) Бока s.v. *CADÉLLU;⁶ 4) *фџила* Зета, Паштровићи, Велика, Плав-Гусиње, *фила* Црмница, *фиља* Спич, *филџи* ЈИ Бока, Његуши, *филаџи* Будва, Паштровићи s.v. OFFÉLLA.⁷

(Другдје у приморју грађе за поређење нема.)

3.2.2. у другој грађи налази се у: 1) *гџира* СЗ Бока, Муо, *гџирица* СЗ Бока, Тиват s.v. GÉRRE.⁸

(Другдје у приморју грађе за поређење нема.)

3.3. Сх. *џ (= јекав. је):

3.3.1. у главној грађи налази се у: 1) *кòшџела* Црна Гора, *кошџела* СЗ Бока, Зета, Рисан, Црмница, Загарач, *кòшџела* Кучи, *кòшџелица* Црна Гора,

⁵ Ове потврде су или из икавских или јекавских говора; оне из екавских и екавскоикавских изостављене су јер су неизвјесне, пошто, теоретски, могу мјесто *е* имати екавско *џ*. (Исто у другим тачкама испод.)

⁶ Облик *кадио* (Бока) може бити и са *џ, не *и*, што је врло вјероватно, али се без каквог косог падежа не може сигурно рећи.

⁷ *V.* и *фџила* у тач. 3.6.3. испод.

⁸ *V.* и *гџирица* у тач. 3.6.3. испод.

Кòшћелица Ријека Црнојевића, *кошћеловина* Кучи, *кошћеловак* Кучи *s.v.* *(CA)CAUSTÉLLA; 2) *кадио*, *-ћела* Прчањ, Тиват, Ластва, *кађелце* Ластва *s.v.* *CADÉLLU; 3) *зужћела* / *гурћела* Бјелопавлићи, *гурћела* Стара Црна Гора, Његуши, *зурћела* Пераст, Лепетане, *гурћела* Бока, *гурћела* / *курћела* Грбаљ, *зурћела* / *курћела* СЗ Бока, *курћела* Зета, *курћела* Будва *s.v.* CHORDÉLLA; 4) *Ловћен* Бока *s.v.* *LAUCÉLLU; 5) *мрчела* Будва, Спич, *мрчела* Паштровићи, *мрчела* Паштровићи, *мурћела* Прчањ *s.v.* *MYRT(IC)ÉLLA; 6) *Пунћеле* Ластва, *Мрчевац* *s.v.* *PONTÉLLA; 7) *Пунијелино* Прчањ *s.v.* *PULLICÉLLA; 8) *сардјела* Пераст, Бијела, Костањица, *срдјела* Стрп *s.v.* SARDÉLLA; 9) *Шкрдио*, *-ћела* Бока *s.v.* *SCARDÉLLU; 10) *Шкрјио*, *-ијела* Пераст, *Скрјио*, *-ијела* Муо *s.v.* *SCO(R)PÉLLU.⁹

(Другдје у приморју и унутрашњости пореди се: 1) са подтач. 1 горе, *кошћила* Херцеговина, *кошћил* Блато, *кошћил* Херцеговина, Пупнат, Жрново, *кошћила* Кућиште, *кòшћела* Дубровник, Херцеговина; 2) са подтач. 3 горе, *курдјела* Дубровник, *курћела* Цавтат, Дубровник, Чилипи, Херцеговина, Корчула, *гурдјела* Босна, *курдјелица* Дубровник, Цавтат, *курћелица* Дубровник, *курћелица* Цавтат, Дубровник, Чилипи, Херцеговина; 3) са подтач. 5 горе, *мрчела* Дубровник, *мурћила* Трогир, Милна, Пучишћа, *мрћила* Драчевица; 4) са подтач. 7 горе, *иунијела* Дубровник, *Пунијеле* Дубровник, *Од иунијелā* Дубровник, *На Пунијелām* Дубровник; 5) са подтач. 8 горе, *сардила* Трпањ, *сарћела* Жуљана, Бријеста, Молунат, *срдјела* Ходиље, Броце, Доли, Корита, Слано, Суђурај, Затон, Млини, Цавтат, *срћела* Колочеп, Мокошице, Дубровник; 6) са подтач. 10 горе, *шкрјио*, *-ијела* Дубровник, *Скујио*, *-ијела* Дубровник.)

3.3.2. у другој грађи налази се у: 1) *кòњесїар* СЗ Бока, *коњесїар* ЈИ Бока, Лепетане, Пераст, Прчањ, *коњесїар* Бока, *коњесїриц* Прчањ *s.v.* SANÍSTRU; 2) *њескаїи* СЗ Бока, *нањескаїи* Прчањ, *њеска* СЗ Бока, Будва, Паштровићи, *њеска* Бока, *њецка* Будва, Паштровићи, ЈИ Бока, *њешка* Прчањ, Доброта *s.v.* INÉSCO; 3) *бјечва* Његуши, *бјечве* Бока, Доброта, Прчањ, Кривошије, *бјечве* Бока, *бљечва* Ускоци *s.v.* VÍТЕА.

(Другдје у приморју и унутрашњости пореди се: 1) са подтач. 1 горе, *кòњесїра* Дубровник, *кòнисїра* Шибеник; 2) са подтач. 3 горе, *бїчва* Вргада, Потомје, Лумбарда, Шкабрња, Земуник, Биоград, Корчула, западна Босна, Сански Мост, Грахово, Ливно, Сињ, Дрниш, *бїчва* Молат, *бјечве* Дубровник, Цавтат; 3) *гїра* Вели Рат, Божава, Стобреч, Крило, Сутиван, Постира, Повља, Сумартин, Хвар, Брусје, Врбоска, Јелса, Суђурај, Башкавода, Подгора, Градац, Драче, *pl гире* Винишће *s.v.* GÉRRE; 4) *pl грїие* Далмација, *pl Грїие* Сплит, *фрїїа* Далмација *s.v.* *GRÉPP-.

⁹ V. и *кошћела*, *мрчела* у тач. 3.6.3. испод.

3.4. Сх. ја:

3.4.1. у главној грађи налази се у: 1) *кѹрјај* Рисан, *кѹрјал* Бока, Доброта, *курјал* Доброта, Ластва, Мељине, *курјал* Мељине, Доброта, Стрп, Лепетане, Костањица, *курјан* Столив, Кртоле, *курјан* Столив, Кртоле, *На Курјале* Котор, *курјел* Баошић,¹⁰ *курјел* Баошић s.v. COR(V)ÉLLU; 2) *гјара* Тиват, *гљара* Бока, Тиват, Ластва, Котор, Столив, Баошић, Костањица, Лепетане, Кртоле, *гљара* Бока, *грља* (<< *гљара*) Муо, *гљарица* Тиват, Прчањ, *гралица* (<< *гљарица*) Муо s.v. *GERRÉLLA; 3) *лубјан* Кртоле, *лубјо* (< *лубјао*) Котор, *љубјај* Баошић, *љубљав* Рисан, *љубљај* Бијела, *љубљај* Пераст, Лепетане, *љубљао* Котор, *љубљан* Муо, *љубљен* Муо,¹¹ *љубљо* (< *љубљао*) Ластва, Столив, *љумбљав* Доброта, *љумбљан* Доброта, *љумљав* Доброта s.v. LUPÉLLU.¹²

(Другдје у приморју грађе за поређење нема.)

3.4.2. у другој грађи налази се у *ћарма* Сутоморе, Спич, Зупци, *ћарма* Спич s.v. TÉRM(EN).¹³

(Другдје у приморју пореди се, са подтач. 1 горе, *’аска* Сплит, *ашка* Дубровник, *јаска* Првић-Шепурина.)

3.5. Сх. ија:

3.5.1. у главној грађи налази се у: 1. *курјјал* Пераст, Муо, *куријал* Пераст, Муо s.v. *COR(V)ÉLLU; 2. *лубијал* Муо, *лубијао* Доброта, *лубијао* Доброта, *лубијо* (< *лубијао*) Прчањ, *лубио* (< *лубијао*) Муо, *лубијал* Муо, *лумбијао* Прчањ, *лумбијао* Прчањ s.v. LUPÉLLU.

(Другдје у приморју грађе за поређење нема.)

3.6. Друго.

3.6.1. У Бијелој s.v. *GERRÉLLA постоји *genpl glārā*, са *a*; ово може бити од **erјала* ← *GERRÉLLA?

3.6.2. У латинским документима бокелским s.v. *GRÉPP- постоји *Criapis*, заправо далматизам, са <ia>, што ће бити или *ја*, као у од. 3.4. горе, или *ија*, као у од. 3.5. горе.

3.6.3. Др Антон Маркоч (рођ. 1986) за Бар ми јавља још ове облике: *кошћела*, *гјрица*, *љубљај*, *мрчела*, *фјла* (*det. фјлица*), *сардела* / *срдела*. (Јавио дне 27. августа 2017. љубазним посредством г. Вука Ускоковића из Подгорице.)

¹⁰ V. тач. 4.3.2 испод.

¹¹ V. тач. 4.3.2 испод.

¹² V. и *љубљај* у тач. 3.6.3 испод.

¹³ V. и *Criapis* у тач. 3.6.2 испод.

4. Дискусија

Различити исходи које у далматороманским реликтима црногорским од лат. Ё биљежимо у од. 3 указују, како мислим, на различите далматороманске слојеве који су у грађи међусобно измијешани; то су: 4.1) реликти без дифтонгације, 4.2) реликти са првом дифтонгацијом, и 4.3) реликти са другом дифтонгацијом.

4.1. Реликџи без дифџонгације.

4.1.1. Главни џримјери. Гдје од лат. Ё (= ром. *џ) бива сх. е, као у од. 3.1 горе, ондје ово е, како мислим, указује на то да је ријеч из далматског узета прије *Brechung*-а лат. Ё, на далм. *џџ, тј. прије прве далматороманске дифтонгације; ово *џ зајмило се онда као сх. џ, као што је то случај у SARDĚLLA → сàрдџла / сарџела / срдџела,¹⁴ или макар наизглед, јер џе, у недостатку других знакова далматског поријекла, реликти ове латинске ријечи, како мислим, прије бити италијанизми него далматизми, од млет. *sardĕla*;¹⁵ в. BOERIO 1867: 601 и уп. облике *срдџела*, од Унија до Говеђара на Мљету, и *сарџела*, од Премуде до Стона, који су без сумње венецијанизми.

Према томе, реликата без дифтонгације у главној грађи у ствари нема.

4.1.2. Други џримјери. Без дифтонгације је, у Црној Гори, заиста INĚSCO → нџскаџ (поред нџскаџџ, са дифтонгацијом), у приморју, *(CA)CAUSTĚLLA → косџџела, и, и у Црној Гори и приморју, GĚRRE → гџџра / гџра.¹⁶

4.2. Реликџи са џрвом дифџонгацијом.

4.2.1. Главни џримјери. Гдје пак од лат. Ё (= ром. *џ) бива сх. *џџ, као у од. 3.3 горе, ондје ово *џџ, како мислим, указује на то да је ријеч из далматског узета након *Brechung*-а лат. Ё, на далм. *џџ, тј. након прве далматороманске дифтонгације; ово *џџ зајмило се онда као сх. *џџ, односно као тзв. псеудо-џџ, из чега пак постаде јек. јџџ, ик. џџ и ек. џџ; в. ЛИГОРИО 2015: 45–55, 64sqq.

¹⁴ Овдје и даље мјесто сàрдџла / сарџела и сл. пишем сàрдџла и сл.

¹⁵ Од џ у ит. -ello, -а бива у Црној Гори сх. џ, што нпр. s.vv. граџела, канџџинела, корџела, ливџер, лумбрела, џорџџела, реџџџела, фрџаџела, шкуџела, и тако даље, в. ТЕШИЋ 2016.

¹⁶ Овај облик, гџџра, има, за разлику од облика сàрдџла / сарџела / срдџела горе, сигуран знак далматског поријекла, тј. изостанак романске палатализације, који је типичан за далматски.

То јест, лат. -ÉLLU, -A > ром. *-éllо, -а > далм. *-jél(о), -а → сх. *-ěľь, -а > јек. -jо (-jěл-), -jěла, ик. -jьл, -а, ек. -ěл, -а.

У Црној Гори ова појава налази се у неких 10 далматороманских реликата, тј. у *(CA)CAUSTÉLLA, *CADÉLLU, CHORDÉLLA, *LAUCÉLLU, *MYRT(IC)ÉLLA, *PONTÉLLAE, *PULLICÉLLA, SARDÉLLA, *SCARDÉLLU и *SCO(R)PÉLLU; в. тач. 3.3.1 горе.

Осим тога та се појава налази и другдје у Приморју, од Крка до Дубровника, и Бара, тј. по васцијелој далматској романији, и то, у *(CA)CAUSTÉLLA, CHORDÉLLA, MYRT(IC)ÉLLA, *PULLICÉLLA, SARDÉLLA, *SCO(R)PÉLLU; в. тач. 3.3.1 горе.

(Такође, у приморју налази се и у *ASS(T)ÉLLA, *BACCICÉLLU, *CAPSÉLLU, *FRONTICÉLLA, *JUDÉLLU, MANTÉLLU, MARGARITÉLLA, MARGÉLLA, MODIÉLLA, *MUSCÉLLU, NAPÉLLU, OFFÉLLA, PANNÉLLU, *QUADRÉLLU, *PORTÉLLU, TABÉLLA;¹⁷ в. тач. а, б, в, з у од. 2.2. у Лигорио 2015: 51sq.)

Простирање ових реликата учи да је *Brechung I* општедалматска дифтонгација.

4.2.2. Найомене. *j* из јек. *jě* < **ě* јотовало је, у Црној Гори, гдје гдје посљедњи консонант коријена, кано и у другим јекавским крајевима, и то:

1) у денталним коријенима, *ī* ← Т у *ћ*, као нпр. у *(CA)CAUSTÉLLA → *кòшћела* / *кòшћела*, *MYRTÉLLA → *мурћела* и *PONTÉLLAE → *Пўнћеле* (са метатаксом акцента у *кòшћела*, *Пўнћеле*);

2) у денталним коријенима, *ò* ← D у *ђ*, као нпр. у *CADÉLLU → *кадђел*, CHORDÉLLA → *гурђела* / *гурђела* / *гурђела* / *курђела* / *курђела* и *SCARDÉLLU → *Шкрђел-*, и;

3) у веларним коријенима, *к* ← С у *ч*, као нпр. у *MYRTICÉLLA → *мр-чела* / *мрчела*.

(Из овог разлога не може бити, што се иначе претпоставља, *LAUCÉLLU → *Ловћен*, тј. са *ћ*, него мора ово *ћ* у *Ловћен* да буде од каквог дентала.)¹⁸

За разлику од тога, јотовања или нема или бити не може:

1) у лабијалним коријенима, по правилу, као нпр. у *SCO(R)PÉLLU → *Скрјјел-* / *Шкрјјел-*, са *јј*;

2) у денталним коријенима, каткад, као нпр. у SARDÉLLA → *сардјела* / *срдјела*, са *дј*, и;

3) у веларним коријенима, тј. када су ови коријени били подвргнути другој словенској палатализацији, као нпр. у *PULLICÉLLA → **јунцјела* (⇒ *Пуницјелино*), са *јј*.

¹⁷ Реликти ових далматизама у Црној Гори, колико знам, не налазе се.

¹⁸ Од D у *LAPIDÉLLU ← LÁPIDE? (Уп. Цавјтаиј поред Цайјтаиј, од CIVITÁTE.) (То јест, под условом да *ћ* у *Ловћен* није постало од *јј*, јотовањем, као у *Lovcěť ← *LAUCÉLLU, што уп. *PULLICÉLLA → **јунцјела* (⇒ *Пуницјелино*).

4.2.3. Балкансколајтинске њаралеле. Brechung I, тј. лат. \acute{e} > далм. * $\acute{i}\acute{e}$, пореди се:

1) у далматороманским реликтима нејекавским, са $i\acute{e}$ у $-i\acute{e}la$, од $-\acute{e}lla$, у денталним коријенима, као нпр. у *(CA)CAUSTÉLLA → *košћeła* (Брусје), гдје се од далм. * $\acute{i}\acute{e}$ очекује сх. * \acute{e}^{v} > ик. \ddot{u} , али се мјесто тога налази $i\acute{e}$, пошто је, како се чини, *košћeła* из далматскога узето као **košћel(l)a*, са * \acute{r} , а не као *košћiel(l)a*, са * $\acute{i}\acute{e}$, тј. након јотовања у далматском;

2а) у румунском, са $\acute{i}\acute{e}$ у $-i\acute{e}l$, од $-\acute{e}llu$, у назалним коријенима, као нпр. у (A)GNÉLLU > *miél*, DER 5260, од **mnjel*, гдје **mn* >> *n* а * $\acute{i}\acute{e}$ иза *m* остаје $i\acute{e}$;

2б) у румунском, са $i\acute{e}$ у $-i\acute{e}l$, од * $-i\acute{e}l$ < $-\acute{e}llu$, у денталним коријенима, као нпр. у CATÉLLU > *căţel* или VITÉLLU > *viţel*, DER 1396, 1544, 9318, гдје од * \acute{r} , јотовањем, постаје рум. \acute{t} [ts];

2в) у румунском, са $^{(i)}\acute{e}$ у $-^{(i)}\acute{e}l$, од * $-i\acute{e}l$ < $-\acute{e}llu$, у веларним, тј. палаталним коријенима, као нпр. у *CANTICÉLLU > *cîntecél*, DER 1941, гдје од * \acute{c} , губитком * i , постаје рум. *c* [tš];

2г) у румунском, са $i\acute{e}$ > $-i\acute{a}$, испред $-ă$, у $-i\acute{a}$, од * $-i\acute{e}a\ddot{u}ă$ < $-élla$, у назалним коријенима, као нпр. у (A)GNÉLLA > *miá*, DER 5247, гдје, као и у (A)GNÉLLU > *miél*, **mn* >> *n* а * $\acute{i}\acute{e}$, дјејством другог румунског (!) *Brechung*-а (који је условљен прегласом), постаје * $\acute{i}eá$, према * $-ă$, а * $-i\acute{e}a\ddot{u}ă$ даде * $-i\acute{e}á$, * $-i\acute{e}á$ * $-i\acute{e}á$, и најзад, * $-i\acute{e}á$ даде * $-i\acute{i}á$, односно $-iá$, све стезањем, али, у плуралу, гдје услова за преглас нема, пошто мјесто * $-ă$ стоји * $-e$, мјесто * $\acute{i}eá$ налази се * $\acute{i}\acute{e}$, у $-i\acute{e}le$ < $-éllae$, као нпр. у (A)GNÉLLAE > *miéle*, гдје * $\acute{i}\acute{e}$ иза *m* остаје $i\acute{e}$, што уп. са развитком \acute{e} у подтач. 2а горе;

2д) у румунском, са $i\acute{e}$ > $i\acute{e}á$, испред $-ă$, у $-i\acute{e}á$, од * $-i\acute{e}a\ddot{u}ă$ < $-élla$, у денталним коријенима, као нпр. у CATÉLLA > *căţeá* или RETÉLLA > *reţeá*, VITÉLLA > *viţeá*, DER 1540, 7158, 9318, гдје * $\acute{i}\acute{e}$ постаје * $i\acute{e}$ а * \acute{r} , онда даде \acute{t} [ts], као и у CATÉLLU > *căţel*, VITÉLLU > *viţel* горе, а онда * \acute{e} , од * $i\acute{e}$, даде * $eá$, према * $-ă$, а * $-^{(i)}\acute{e}a\ddot{u}ă$ даде * $-^{(i)}\acute{e}á$ и, најзад, * $-^{(i)}\acute{e}á$ $-^{(i)}\acute{e}á$, али, у плуралу, гдје услова за преглас нема, мјесто $i\acute{e}á$ налази се * $i\acute{e}$, од * $\acute{i}\acute{e}$, у $-i\acute{e}le$ < $-éllae$, као нпр. у CATÉLLAE > *căţele*, *RETÉLLAE > *reţele*, VITÉLLA > *viţele*, што уп. са развитком \acute{e} у подтач. 2б горе;

2ђ) у румунском, са $^{(i)}\acute{e}$ > $^{(i)}\acute{e}á$, испред $-ă$, у $-^{(i)}\acute{e}á$, од * $-i\acute{e}a\ddot{u}ă$ < $-élla$, у веларним, тј. палаталним коријенима, као нпр. у BUCÉLLA > *buceá*, *FRONTICÉLLA > *frunceá*, MARGÉLLA > *mărgeá*, *OLLICÉLLA > *ulceá*, *VIRGÉLLA > *vergeá*, DER 1141, 3498, 5097, 5747, 9167, гдје * $\acute{i}\acute{e}$ постаје $i\acute{e}$ а * \acute{c} , * $d\acute{z}$, онда даде *c* [tš], *g* [dž], као нпр. у *CANTICÉLLU > *cîntecél* горе, а онда * $^{(i)}\acute{e}$, од * $i\acute{e}$, даде * $^{(i)}\acute{e}á$, према * $-ă$, а * $-^{(i)}\acute{e}a\ddot{u}ă$ даде * $-^{(i)}\acute{e}á$ и, најзад, * $-^{(i)}\acute{e}á$ даде $-^{(i)}\acute{e}á$, али, у плуралу, гдје услова за преглас нема, мјесто $i\acute{e}á$ налази се * $^{(i)}\acute{e}$, од * $\acute{i}\acute{e}$, у $-^{(i)}\acute{e}le$ < $-éllae$, као нпр. у BUCÉLLAE > *bucele*, *FRONTICÉLLAE > *fruncelé*, MARGÉLLAE > *mărgele*, *OLLICÉLLAE > *ulcele*, *VIRGÉLLAE > *vergele*, што уп. са развитком \acute{e} у подтач. 2в горе;

3а) у влашком, са $ié$ у $-iél$, од $*-iél < -ÉLLU$, у назалним коријенима, као нпр. у (A)GNÉLLU > *m̃él*, што ми је дне 6. јануара 2018. за Бор љубазно саопштио г. Никола Голубовић (рођ. 1993), изворни говорник овог влашког дијалекта, гдје од $*ñ$, јотовањем, постаје влаш. *ñ* [n];

3б) у влашком, са $iǎ$ у $-iǎl$, од $*-iél < -ÉLLU$, у денталним коријенима, као нпр. у CATÉLLU > *kacǎl* или VITÉLLU > *vicǎl*, саоп. Н. Г., гдје од $*t̃$, јотовањем, постаје влаш. *c* [ts] а од $*cé$ онда бива *cǎ* [tsə];

3в) у влашком, са $ié > -iá$, испред $-ǎ$, у $-iáo$, од $*-ieáũ < -ÉLLA$, у назалним коријенима, као нпр. у (A)GNÉLLA > *m̃áo*, саоп. Н. Г., као у подтач. 2г горе, само што, у влашком, $*-ieáũ$ даде $*-ieáo$, $*-ieáo$ $*-iáo$, и, најзад, $*-iáo$ даде $-iáo$, али, у плуралу, гдје услова за преглас нема, мјесто $*iá$ налази се $*ié$, у $-iéle < -ÉLLAE$, као нпр. у (A)GNÉLLAE > *m̃éle*, што уп. са развитком $É$ у подтач. 3а горе;

3г) у влашком, са $ié > iá$, испред $-ǎ$, у $-iáo$, од $*-ieáũ < -ÉLLA$, у денталним коријенима, као нпр. у CATÉLLA > *kacáo*, саоп. Н. Г., као у подтач. 2д горе, само што, у влашком, $*-ieáũ$ даде $*-ieáo$, $*-ieáo$ $*-iáo$, и, најзад, $*-iáo$ даде $-iáo$, али, у плуралу, гдје услова за преглас нема, мјесто $iá$ налази се $*ié$, у $-iéle < -ÉLLAE$, а од $*cé$ онда бива *cǎ*, као нпр. у CATÉLLAE > *kacǎle*, што уп. са развитком $É$ у подтач. 3б горе;

3д) у влашком, са $(i)é > (i)á$, испред $-ǎ$, у $-(i)áo$, од $*-ieáũ < -ÉLLA$, у веларним, тј. палаталним коријенима, као нпр. у MARGÉLLA > *marzáo*, саоп. Н. Г., као у подтач. 2ђ горе, само што, у влашком, од $*dž̃$ постаје $ž$ [z], а онда $(i)é$, од $*ié$, даде $(i)eá$, према $*-ǎ$, а $*-(i)eáũ$ даде $(i)eáo$, $*-(i)eáo$ $*-(i)áo$ и, најзад, $(i)áo$ даде $-(i)áo$, али у плуралу, гдје услова за преглас нема, мјесто $(i)á$ налази се $(i)é$ а $*dž̃$ постаје $ž$, што уп. MARGÉLLAE > *maržéle*;

4а) у арумунском, са $ié$ у $-iél$, од $*-iél < -ÉLLU$, у назалним коријенима, као нпр. у (A)GNÉLLU > *n'él*, DAR 795, гдје од $*ñ$, јотовањем, постаје арум. *n'* [n];

4б) у арумунском, са $iǎ$ у $-iǎl$, од $*-iél < -ÉLLU$, у денталним коријенима, као нпр. у CATÉLLU > *cǎǎl* или VITÉLLU > *viǎǎl*, DAR 284, 527, гдје од $*t̃$, јотовањем, постаје арум. *ț* [ts];

4в) у арумунском, са $ié > ieá$, испред $-ǎ$, у $-ieáũ$, од $*-ieáũ < -ÉLLA$, у назалним коријенима, као нпр. у (A)GNÉLLA > *n'eaũ*, DAR 795, као у подтач. 2г и 4а горе;

4г) у арумунском, са $ié > iá$, испред $-ǎ$, у $-iáũ$, од $*-ieáũ < -ÉLLA$, у денталним коријенима, као нпр. у CATÉLLA > *cǎǎũ*, DAR 284, као у подтач. 2д горе, само што, у арумунском, $*-ieáũ$ даде $*-iáũ$, а $*-iáũ$ $-iáũ$;

4д) у арумунском, са $(i)e > (i)eá$, испред $-ǎ$, у $-(i)eáũ$, од $*-ieáũ < -ÉLLA$, у веларним, тј. палаталним коријенима, као нпр. у *FRONTICÉLLA > *frǎntǎeaũ* / *frimǎeaũ* или *VIRGÉLLA > *virǎzeaũ*, DAR 468 / 471, 1112, као у под-

тач. 2ђ горе, само што, у арумунском, од *č̣i, *dẓ̌i постаје ṭ [ts], dẓ [dz], а онда *⁽ⁱ⁾é, од *⁽ⁱ⁾é, даде *⁽ⁱ⁾eá, према *-ă, па *-⁽ⁱ⁾eáⁱ даде *⁽ⁱ⁾ǎⁱ, а *-⁽ⁱ⁾ǎⁱ -⁽ⁱ⁾áⁱ, али, у плуралу, гдје услова за преглас нема, мјесто ⁽ⁱ⁾eá налази се ⁽ⁱ⁾é, у -⁽ⁱ⁾ěi < -ÉLLAE, као нпр. у *FRONTICÉLLAE > frăntěi и *VIRGÉLLAE > virzdzěi [= virdzěr?];

5а) у мегленорумунском, са ⁱé у -ⁱél, од *-ⁱél < -ÉLLU, у лат. назалним коријенима, као нпр. у (A)GNÉLLU > nel, DMR 210, гдје од *nⁱ, јотовањем, постаје мрум. ṇ [n];

5б) у мегленорумунском, са ⁱó у -ⁱól, од *-ⁱél < -ÉLLU, у лат. денталним коријенима, као нпр. у CATÉLLU > cătsól или VITÉLLU > vitsól, DMR 66, 329, гдје од *ṭi, јотовањем, постаје мрум. ts [ts] а од *tsé онда бива tsó [tsɔ];

5в) у мегленорумунском, са ⁱé > ⁱá, испред -ă, у -ⁱáⁱ, од *-ⁱeáⁱ < -ÉLLA, у денталним коријенима, као нпр. у CATÉLLA > cătsáⁱ, DMR 182, као у подтач. 2д горе, само што, у мегленорумунском, *ⁱeáⁱ даде *ⁱǎⁱ, а *ⁱǎⁱ -ⁱáⁱ;

6а) у истрорумунском, са ⁱé у -ⁱé, од *-ⁱél < -ÉLLU, у лат. назалним коријенима, као нпр. у (A)GNÉLLU > ml'е (Жејане), IHR 119, од *mniel, гдје од *nⁱ, јотовањем, постаје ирум. ṇ [n] а, онда, дисимилацијом, ṇ-l даде l'-l;

6б) у истрорумунском, са ⁱé у -ⁱé, од *-ⁱél < -ÉLLU, у лат. денталним коријенима, као нпр. у VITÉLLU > vit'е (Жејане, Југ), IHR 215, гдје од *ṭi, јотовањем, постаје ирум. ṭ [ts];

7) у истророманском, са ⁱé у -ⁱèl, -a, од < -ÉLLU, -A, као нпр., у Ровињу, у CASTÉLLU > castièl, CATÉLLU > cadièla, CATÉLLU > cadièl, MONTICÉLLU > montifièl, VITÉLLU > vadièl, PELLIZZER-PELLIZZER 1992: I 204, 164, II 601 1100;

8а) у албанском, са ⁱé у -^jél(l), -ë, од -ⁱél, -a ← -ÉLLU, -A, у лабијалним и денталним коријенима, као нпр. у CASTÉLLU → keshjéll, CASTÉLLA → keshjéllë или TEREVÉLLA → trujéllë (l turjéllë),¹⁹ LANDI 1989: 50, гдје ⁱé остаје ^jé, то јест, под условом да ово ^jé није појава албанске фонетике, а не романске, што такође постоји, као нпр. у алб. sjéll < ие. *k^uelh₁-e-, LIV 386, или у алб. vjét < ие. *uet-os-ø, DEMIRAJ 1997: 419, и;

8б) у албанском, са ⁽ⁱ⁾é у -⁽ⁱ⁾él, од *-ⁱél(l) ← -ÉLLU, у лат. веларним, тј. палаталним или денталним коријенима, као нпр. у *RAST(IC)ÉLLU → rashqel, гдје алб. q [ç] постаје од *č̣i, губитком *i, што в. LANDI 1989: 268 (или од *ṭi, јотовањем).²⁰

4.2.4. Други њримјери. Као ^é у Црној Гори развија се, чини се, и ^é у INÉSCO → њѐска̄ӣ (⇒ њѐска / њеска / њѐцка / њешика; ⇒ нањеска̄ӣ); в. тач. 3.3.2 горе.

¹⁹ Алб. trujéllë / turjéllë пореди се, у вељотском, са terviála; в. подтач. 2а у тач. 4.3.3 испод.

²⁰ Такође, у SANCICÉLLU → kangjel гдје се, у групи *nq, q озвучило у алб. gj [j].

Осим тога, *Brechung* I лат. \acute{e} налази се, у приморју, још у $\acute{G}\acute{E}RRE \rightarrow$ ик. $\acute{g}\ddot{y}ra$ и *GRÉPP- \rightarrow ик. $\acute{g}r\ddot{y}ie$ / $\acute{G}r\ddot{y}ie$ / $\acute{f}r\ddot{y}ia$; в. тач. 3.3.2 горе.

4.2.5. *Brechung* I лат. \acute{I} и \acute{O} . *Brechung* I у далматороманским реликтима осим \acute{e} захватио је и лат. \acute{I} и \acute{O} .

Лат. \acute{I} пореди се са \acute{e} ; оно тако постаје далм. * $\acute{i}\acute{e}$, тј. сх. * \acute{e} , као нпр., у Црној Гори, у $\acute{S}AN\acute{I}STRU \rightarrow$ $\acute{k}\ddot{o}\ddot{n}\acute{e}\acute{s}\acute{i}\bar{a}p$ / $\acute{k}\ddot{o}\ddot{n}\acute{e}\acute{s}\acute{i}\bar{a}p$, $\acute{V}\acute{I}TTEA \rightarrow$ $\acute{b}\acute{j}\acute{e}\acute{c}hva$ / $\acute{b}\acute{l}\acute{y}\acute{e}\acute{c}hva$, а, другдје у Приморју и унутрашњости, у $\acute{S}AN\acute{I}STRU \rightarrow$ јек. $\acute{k}\ddot{o}\ddot{n}\acute{e}\acute{s}\acute{i}\bar{a}$, ик. $\acute{k}\ddot{o}\ddot{n}\acute{i}\bar{s}\acute{i}\bar{a}$, $\acute{G}\acute{E}RRE \rightarrow$ ик. $\acute{g}\ddot{y}ra$, $\acute{V}\acute{I}TTEA \rightarrow$ јек. $\acute{b}\acute{j}\acute{e}\acute{c}hve$, ик. $\acute{b}\acute{i}\acute{c}hva$ / $\acute{b}\acute{i}\acute{c}va$; в. тач. 3.3.2 горе и уп. Лигорио 2015: 54.

(Сх. $\acute{k}\ddot{o}\ddot{n}\acute{e}\acute{s}\acute{i}\bar{a}p$ / $\acute{k}\ddot{o}\ddot{n}\acute{e}\acute{s}\acute{i}\bar{a}p$ / $\acute{k}\ddot{o}\ddot{n}\acute{e}\acute{s}\acute{i}\bar{a}$ / $\acute{k}\ddot{o}\ddot{n}\acute{i}\bar{s}\acute{i}\bar{a}$ пореди се са вељ. $\acute{s}ani\acute{a}stro$, од * $\acute{s}ani\acute{j}\acute{e}stro$, са истом овом појавом, тј. *Brechung*-ом I лат. \acute{I} , али тог *Brechung*-а нема у арум. $\acute{s}\acute{a}n\acute{e}str\acute{a}$ и алб. $\acute{k}an\acute{i}str\acute{e}$.)

Лат. \acute{O} , с друге стране, у далматороманским реликтима по *Brechung*-у I дифтонгира веома ријетко; оно тако постаје далм. * $\acute{u}\acute{e}$, тј. сх. * $\acute{v}\acute{e}$,²¹ као нпр., у Приморју, у $\acute{S}\acute{O}R\acute{I}U \rightarrow$ јек. $\acute{k}\ddot{v}\acute{i}\bar{j}ep$, ик. $\acute{k}\ddot{v}\acute{i}\bar{p}$ / $\acute{o}\acute{k}\ddot{v}\acute{i}\bar{p}$;²² в. од. 2.2 горе.

Јек. $\acute{k}\ddot{v}\acute{i}\bar{j}ep$, ик. $\acute{k}\ddot{v}\acute{i}\bar{p}$ / $\acute{o}\acute{k}\ddot{v}\acute{i}\bar{p}$ пореди се са ек. $\acute{o}\acute{k}\ddot{v}\acute{i}\bar{p}\acute{i}\bar{i}$ (Србија, \Rightarrow $\acute{o}\acute{k}\ddot{v}\acute{i}\bar{p}$), са u , што је, испред акцентованог u из слџедећег слога, ваљда по правилу од \acute{e} , у * $\acute{o}\acute{k}\ddot{v}\acute{e}r$, као нпр. и у ек. $\acute{s}\acute{i}\bar{c}k\acute{i}ra$ (Шумадија), са u , поред јек. $\acute{s}\acute{j}\acute{e}\acute{k}\acute{i}ra$; в. Ивић 1985: 71sq.

(Према томе, *Brechung* I лат. \acute{O} налази се, како се чини, и у реликтима далматске романштине и у реликтима балканског латинитета, у унутрашњости.)

4.3. Реликџи са другом дифџонгацијом.

4.3.1. Главни \acute{y} римјери. Гдје опет од лат. \acute{e} (= ром. * \acute{e}) бива сх. $(u)j\acute{a}$, као у од. 3.4 и 3.5 горе, ондје ово $(u)j\acute{a}$, како мислим, указује на то да је ријеч из далматског узета након *Brechung*-а далм. * $\acute{i}\acute{e}$ (које постаде *Brechung*-ом I од лат. \acute{e}), у * $\acute{i}\acute{a}$, тј. након друге далматороманске дифтонгације;²³ ово * $\acute{i}\acute{a}$ зајмило се онда као сх. $(u)j\acute{a}$.

То јест, лат. $\acute{e}\acute{L}LU$, $-a >$ ром. * $\acute{e}\acute{l}lo$, $-a >$ далм. * $\acute{i}\acute{e}\acute{l}(lo)$, $-a >$ * $\acute{i}\acute{a}\acute{l}(lo)$, $-a \rightarrow$ сх. $-(u)j\acute{a}\acute{l}$, $-a$.

У Црној Гори ова се појава налази у 3 далматороманска реликта, то јест, у * $\acute{C}OR(V)\acute{E}\acute{L}LU$, * $\acute{G}ERR\acute{E}\acute{L}LA$ и $\acute{L}UP\acute{E}\acute{L}LU$; в. тач. 3.4.1. и 3.5.1. горе.

Осим тога, налази се та појава, биће, и у $\acute{k}\acute{i}\acute{l}\acute{o}\acute{v}\acute{n}$ (Црна Гора) \leftarrow $\acute{C}OLUM\acute{E}\acute{L}LA \leftarrow$ $\acute{C}OL\acute{U}MNA$;²⁴ в. Лома 2009.

²¹ *Sc.* у отвореном слогу; в. Лигорио 2015: 53–66.

²² То јест, од * $\acute{A}D\text{-}\acute{S}\acute{O}R\acute{I}U$. (Са напоменом „можда“ саоп. А. Лома 20. септембра 2017.)

²³ Технички, *Brechung* II је преглас далм. * $\acute{i}\acute{e}$, не дифтонгација; дифтонгација је, технички, само *Brechung* I, тј. $\acute{e} >$ * $\acute{i}\acute{e}$.

²⁴ То јест, са дисимилацијом, типа $o-o >$ $e-o$, као у $\acute{C}OL\acute{U}MNA \rightarrow$ $\acute{k}\acute{i}\acute{l}\acute{o}\acute{v}\acute{n}$ Прчањ, $\acute{k}\acute{i}\acute{l}\acute{o}\acute{v}\acute{n}$ Пераст, $\acute{k}\acute{e}\acute{l}\acute{o}\acute{v}\acute{n}$ / $\acute{k}\acute{e}\acute{l}\acute{o}\acute{m}\acute{n}$ Дубровник, ERHSJ II 128, синкопом (и

Другдје се у приморју *Brechung* II у реликтима дериватâ суфикса -ÉLLU, -А не јавља.

Простирање ових реликата учи да *Brechung* II није општедалматска дифтонгација него специјална појава бокелске далматоро-манштине.

4.3.2. Найомене. Општи је исход далм. **já* сх. *jà*, а посебни *ijà*; први се јавља од Мељина до Бара, укључујући васцијелу Боку, а други се налази само у Которском заливу.

Сх. *ja* налази се у *COR(V)ÉLLU → *Курјџл* / *кѳрјал* / *курјџл* / *курјал* / *курјџн* / *курјан*, *GERRÉLLA → *гљара* / *гјара* / *грџља*, LUPÉLLU → *лубјан* / **лубјал*- (у *лубјо* < **лубјао*) / *љубљан* / **љубљџл*- (у *љубљџо*) / *љубљао* / *љумбљан*.²⁵

(Осим тога, *ja* се налази, како мислим, и у *курјџл* / *курјел* и *љубљен*, гдје ће је бити од *ja*, не од *ě*, и у *кѳрјџј*, *љубјџј* / *љубљџв* / *љѳубљџј* / *љумбљџв* / *љумљџв*, гдје се пак дочетак -(j)ал наслонио на којекаква домаћа образовања.)

Сх. *ija* налази се у *COR(V)ÉLLU → *куријџл* / *куријал* и LUPÉLLU → *лубијџл* (и *лубијџл*- у *лубијџо*) / *лумбијџл*- (у *лумбијџо*) / *лумбијао*.

4.3.3. Балкансколатинске ѱаралеле. *Brechung* II, тј. лат. *é* > далм. **já*, пореди се:

2а) у вељотском, са *já* у -*íala*, од *-*íala* < *-*íela* < -ÉLLA, у лабијалним и денталним коријенима, као нпр. у CHORDÉLLA > *cordíala*, SARDÉLLA > *sardiála* и TEREVÉLLA > *terviála*, BARTOLI 1906: II 198, 221, 230, гдје **já* иза *v*, *d* остаје *ía*;

2б) у вељотском, са *íá* у -*íál*, од *-*íál(lo)* < *-*íél(lo)* < -ÉLLU, у назалним коријенима, као нпр. у ANÉLLU > *a(g)niál*, BARTOLI 1906: II 170, гдје од **ní*, јотовањем, постаје вељ. *gn* [ɲ];

2в) у вељотском, са ⁽ⁱ⁾*á* у -⁽ⁱ⁾*ál*, -*a*, од *-*íál(lo)*, -*a* < *-*íél(lo)*, -*a* < -ÉLLU, -*a*, у веларним, тј. палаталним коријенима, као нпр. у <*bazalcíala*> (О. Pozzo-Balbi) [= *bazalcála*] < BASICÉLLA или у *munčál* (→ сх. *Мунчџл* [= *Мунчџл*], Крк) < MONTICÉLLU, BARTOLI 1906: II 6, 207, гдје од **č*, губитком **i*, постаје вељ. *č* [tš];

асимилацијом, типа *lm* >> *ll*), као у млет. *colmèlo* (и фр. *comère*), REW 2067, и дисимилацијом, типа *л-л* >> *л-н*, као у LUPÉLLU → *лубјан* поред **лубјал*- (у *лубјо* < **лубјао*) или **LAUCÉLLU*? → *Ловћен горе*.

²⁵ У овим реликтима јављају се којекакве гласовне промјене: 1) л-епентеза, у *љубљан*, **љубљџо*, *љумбљан*; 2) м-епентеза, у *љумбљан*; 3а) дисимилација, типа *р-л* >> *р-н*, у *курјџн*, *курјан* (поред *курјал*); 3б) дисимилација, типа *л-л* >> *л-н*, у *лубјан*, *љубљан*, *љумбљан* (поред *лубијџл*); 4) асимилација, типа *л-љ* >> *љ-љ*, у *љубљан*, *љубљџо*, *љумбљан*; 5) метатеза, *р-љ* >> *љ-р*, у *гљара* (поред *грџља*); 6) метатакса акцента, у *кѳрјал* (поред *Курјџл*-, *курјџл*); итд.

3а) у српскохрватским вељотизмима, са $i\grave{a}$ у $-i\grave{a}л$ ($> -i\tilde{a}л > -i\grave{a}л$), од вељ. $*-i\grave{a}л < *-i\grave{a}л(lo) < *-i\grave{e}л(lo) < -\acute{E}LLU$, у денталним коријенима, као нпр. у сх. *Punt'âl* (Пунат) ← $*pon\acute{t}âl < PONT\acute{E}LLU$, ERHSJ II 700;

3б) у српскохрватским вељотизмима, са $(i)\grave{a}$ у $-(i)\grave{a}л$ ($> -(i)\tilde{a}л$), од вељ. $-(i)\grave{a}л < *-(i)\grave{a}л(lo) < *-i\grave{e}л(lo) < -\acute{E}LLU$, у веларним, тј. палаталним коријенима, као нпр. у сх. *Munčâl* (Крк) ← $tun\acute{c}âl < MONTI\acute{C}ELLU$, SR I 26.

4.3.4. Други њримјери. Осим тога, *Brechung* II налази се, у Црној Гори, још у $*GR\acute{E}PP-$ '>>' *Criapis* и *T\acute{E}RM(EN)* → сх. *ħârma* / *ħарма*; в. тач. 3.2.2. и 3.6.2. горе.²⁶

(Као \acute{E} у Приморју развија се, чини се, и \acute{E} у $\acute{E}SCA$ → ($\acute{a}ска$ / $\grave{a}шка$ /) *јаска*; в. тач. 3.3.2 горе.)

4.3.5. Brechung II лат. ó? Лат. \acute{o} у далматороманским реликтима по *Brechung*-у II дифтонгира веома ријетко, као и по *Brechung*-у I; оно тако од далм. $*u\acute{e}$ (које постаде *Brechung*-ом I од лат. \acute{o}) постаје далм. $*u\acute{a}$, као нпр., у Херцеговини, у *S\acute{O}LEA* → *свâl* / *свал* / *свâо* / *цвâо*; в. од. 2.2 горе.

(Али, то јест, под условом да су ти реликти заиста од лат. *S\acute{O}LEA*, што је упитно.)

4.4. Друго. Постоје, коначно, случајеви у којима од лат. \acute{e} (= ром. $*\acute{e}$) бива сх. \grave{u} , као у од 3.2. горе.

У Црној Гори та се појава налази у неких 6 далматороманских реликата, то јест, у главној грађи, у *BU(TT)C\acute{E}LLA* → *бѷкила*, $*(CA)CAUST\acute{E}LLA$ → *кòсѷиља* / *Госѷиљ(е)*, $*CAD\acute{E}LLU$ → *кадѷл-* / *кадил-*, *OFF\acute{E}LLA* → *фѷла* / *фила* / *фиља*, а, у споредној грађи, у *G\acute{E}RRE* → *гѷра*.

Другдје у приморју ова се појава у реликтима дериватâ суфикса $-\acute{E}LLU$, -а не јавља.

Шта је тачно ово \grave{u} , не знам. Може бити да се u и $b\grave{u}кила$, *кадѷл-* / *кадил-*, *фѷла* / *фила*, *гѷра* пореди са вељ. i , које од лат. \acute{e} постаје у отвореном слогу, као нпр. у вељ. *dik* < лат. *D\acute{E}CE(M)*; в. од. 1 горе. У том случају, ово би био облик *Brechung*-а II, у којем би од \acute{e} , како се чини, било i и у затвореном слогу — али зашто онда, у *кòсѷиља* / *Госѷиљ(е)*, *фиља* (такође са u), LL не остане l , као иначе, него постаје $љ$?

5. Закључак

У далматороманским реликтима црногорским дериватâ лат. суфикса $-\acute{E}LLU$, -а разликујемо, ја мислим, навластите трагове двије различите дифтонгације, тј. тзв. *ѷрве* и *друге далмаѷороманске дифѷонгације*.

²⁶ Рум. *ħârt* и алб. *qert* (и иром. *tierma?*), у вези са сх. *ħârma* / *ħарма*, имају исход који се пореди са *Brechung*-ом I, не II.

Реликти ове двије појаве у грађи међусобно су измијешани; *v.* табелу 1 испод.

5.1. Реликџи њрве дифџонгације.

Реликти прве дифтонгације од лат. $\acute{e} >$ далм. $*\acute{\imath}e$ имају сх. $*\acute{e}$, тј. јек. $j\acute{e}$, које се пореди, у прарумунском, са $*\acute{\imath}e$, а, испред $*-ǎ$, са $*\acute{\imath}e > *i\acute{e}á$, то јест, у румунском, са $i\acute{e}$, иза лабијала, са $i\acute{e}$, иза дентала, и са $^{(i)}\acute{e}$, иза палатала, а, испред $-ǎ$, са $i\acute{e} > i\acute{a}$, иза лабијала, са $i\acute{e} > i\acute{e}á$, иза дентала, и са $^{(i)}\acute{e} > ^{(i)}eá$, иза палатала, у влашком, са $i\acute{e}$, иза назала, са $i\acute{a}$, иза дентала, а, испред $-ǎ$, са $i\acute{e} > -i\acute{a}$, испред назала и дентала, са $^{(i)}\acute{e} > ^{(i)}\acute{a}$, иза палатала, у арумунском, са $i\acute{e}$, иза назала, са $i\acute{a}$, иза дентала, а, испред $-ǎ$, са $i\acute{e} > i\acute{e}á$, иза назала, са $i\acute{e} > i\acute{a}$, иза дентала, са $^{(i)}\acute{e} > ^{(i)}eá$, иза палатала, у мегленорумунском, са $i\acute{e}$, иза назала, са $i\acute{o}$, иза дентала, а, испред $-ǎ$, са $i\acute{e} > i\acute{a}$, иза дентала, у истрорумунском, са $i\acute{e}$, иза дентала и назала, у истророманском, са $i\acute{e}$, и, можда, у албанском, са $*\acute{\imath}e$, то јест, са $i\acute{e}$, иза лабијала и дентала, и са $^{(i)}\acute{e}$, иза палатала. Реликти прве дифтонгације многобројнији су од реликата друге дифтонгације и, по простирању, нису ограничени на Црну Гору него се, веома често, налазе и другдје у приморју, од Крка до Дубровника, и Бара; *v.* мапе 1 и 4 испод.

Према томе, *Brechung I* је *oйшџа њојава* далматске романштинне (и балканског латинитета).

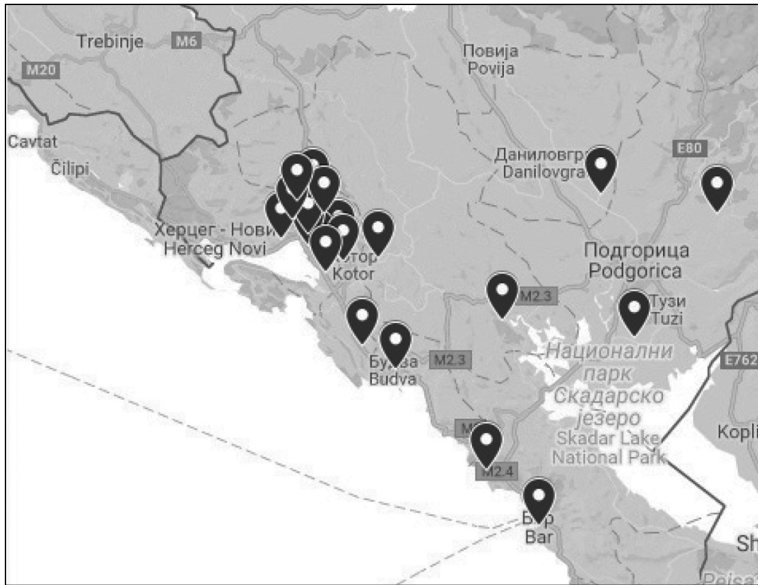
5.2. Реликџи друге дифџонгације.

Реликти друге дифтонгације од лат. $\acute{e} >$ далм. $*\acute{\imath}e > (*\acute{\imath}á$ имају сх. $(i)j\acute{a}$, које се пореди, у вељотском, са $(*)\acute{\imath}á$, и то са $i\acute{a}$, иза лабијала и дентала, са $i\acute{a}$, иза назала, и са $^{(i)}\acute{a}$ иза палатала. Реликти друге дифтонгације малобријнији су од реликата прве дифтонгације и, по простирању, ограничени, углавном, на Црну Гору, гдје се налазе од Мељина до Бара; *v.* мапе 2, 3 и 5 испод.

Према томе, *Brechung II* је *сџецијална њојава* бокелске (и крчке) далматороманштине.

Табела 1. Исходи *Brechung*-а I и II у далматороманским реликтима у Црној Гори (ЦГ) и приморју (П)

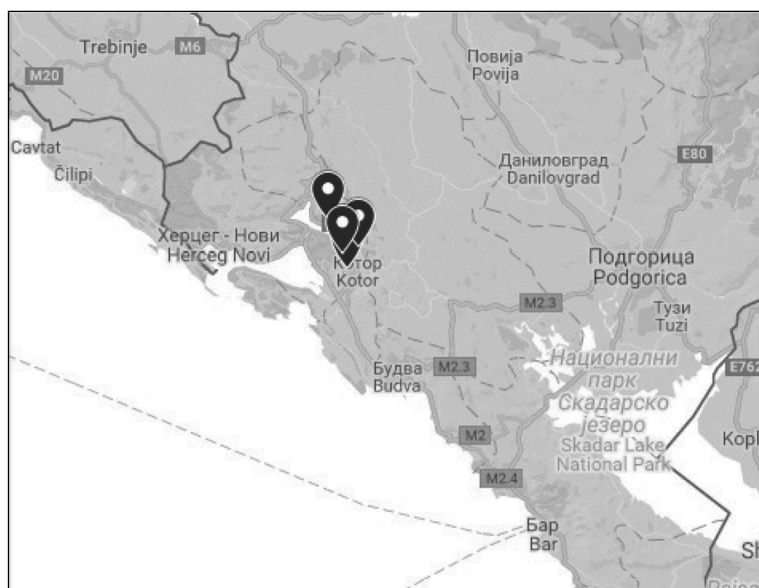
	лат. <i>Ē</i>									
	далм. * <i>é</i>		далм. * <i>ie</i>		далм. * <i>ia</i>				далм. * <i>i</i> (?)	
	сх. <i>ě</i>		сх. <i>ě̃</i>		сх. <i>jã</i>		сх. <i>ujã</i>		сх. <i>ÿ</i>	
	ЦГ	П	ЦГ	П	ЦГ	П	ЦГ	П	ЦГ	П
BU(TTI)CĚLLA									+	
*(CA)CAUSTĚLLA			+	+					+	
*CADĚLLU			+						+	
CHORDĚLLA			+	+						
*COR(V)ĚLLU					+		+			
*GERRĚLLA					+					
*LAUCĚLLU			+							
LUPĚLLU					+		+			
*MYRT(IC)ĚLLA			+	+						
OFFĚLLA									+	
*PONTĚLLAE			+							
*PULLICĚLLA			+	+						
SARDĚLLA	(+)	(+)	+	+						
*SCARDĚLLU			+							
*SCO(R)PĚLLU			+	+						

Мапа 1. *Простирање црногорских реликвија из тач. 3.3.1.*
 (= Реликти *Brechung*-а I, са сх. ѝ од лат. Ё.)

Мапа 2. *Простирање црногорских реликвија из тач. 3.4.1.*
 (= Реликвији *Brechung*-а II, са сх. ја од лат. Ё.)

Мапа 3. Проси́рање црногорских релика́ија из тач. 3.5.1.
(= Релиќија *Brechung*-а II, са сх. ијà од лат. Ё.)

Мапа 4. Проси́рање црногорских и и́риморских релика́ија из тач. 3.3.
(= Релиќија *Brechung*-а I.) (*V.* фусноту у тач. 3.1.1. повише.)

Мапа 5. Просјирање црногорских и њрморских реликаја из њач. 3.4. и 3.5. (= Реликти *Brechung-a* II.)

Мапа 6. Просјирање црногорских реликаја из њач. 3.2.

Скраћенице

*	реконструисан облик	?	упитан облик
>	<i>й</i> правилно даје	→	зајмљено као
<	<i>й</i> правилно <i>йосѿаје</i> од	←	зајмљено од
>>	нейправилно даје	⇒	<i>йосѿаје</i> деривацијом
<<	нейправилно <i>йосѿаје</i> од	⇐	(је) изведено од
алб.	албански	ит.	италијански
арум.	арумунски	јек.	јекавски
вељ.	вељотски	лат.	латински
влаш.	влашки	млет.	млетачки
далм.	далматски	ром.	(пра)романски
ек.	екавски	рум.	румунски
иром.	истроромански	сх.	српскохрватски
ирум.	истрорумунски	тур.	турски
ик.	икавски	фр.	француски

Цитирана лијераѿура

- БАШАНОВИЋ-ЧЕЧОВИЋ, Јелена. *Рјечник говора Зеѿе*. Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности – Институт за језик и књижевност, 2010.
- Вук 1852 = КАРАЦИЋ, Вук Стеф. *Срѿски рјечник : исѿумачен њемачкијем и лаѿинскијем рјечима*. Беч: у штампарији јерменскога манастира, 1852².
- ИВИЋ, Павле. *Дијалекѿологија срѿскохрваѿског језика : Увод и шиѿокавско наречје*. Нови Сад: Матица српска, 1985².
- ЛИГОРИО, Орсат. „Такозвани псеудо-јат у далматској романштини и балканском латинитету.“ *Јужнословенски филолог* 71, 3–4, 2015: 43–72.
- ЛИГОРИО, Орсат. „Greek Y in Dalmatian Romance.“ *Ελληνική Ετυμολογία 1 – Greek Etymology 1*. [Ed. Chr. Tzitzilis & G. Papanastassiou.] Thessaloniki 2017: 426–448.
- ЛОМА, Александар. „Окамењена имена : Прилог познавању предсловенских остатака у оронимији Црне Горе.“ *Наш језик* 31, 1–5, 1996: 121–132.
- ЛОМА, Александар. „Киљан ‘пободен камен’ – далматоромански остатак на тлу Црне Горе?“ *Јужнословенски филолог* 65, 2009: 90–99.
- ЛОМА, Александар. *Тоѿонимија Бањске хрисовуље : Ка осмишљењу сѿтаросрѿског ѿѿономасѿичког речника и бољем ѿпознавању ѿѿѿисловенских именословних образаца*. Београд: Српска академија наука и уметности, 2013.

- ПЕТРОВИЋ, Драгољуб, Ивана Ћелић, Јелена КАПУСТИНА. „Речник Куча.“ *Српски дијалектолошки зборник* 60, 2013: 1–461.
- ПЕШИКАН, Митар. „Староцрногорски средњокатунски и љешански говори.“ *Српски дијалектолошки зборник* 16, 1965.
- ПОПОВИЋ, Момчило, Драгољуб ПЕТРОВИЋ. „О говору Спича : Грађа.“ *Српски дијалектолошки зборник* 56, 2009: 1–275.
- РАДОЛИЧИЋ, Драгана. *Слике из Боке*. Београд: Етнографски институт САНУ, 2008. (Посебна издања, књ. 62.)
- РКСС = Даничић, Ђуро. *Рјечник из књижевних сјџарина српских*. Дио I–III. Београд: Државна штампарија, 1863–4.
- СИМОНОВИЋ, Драгутин. *Бојанички речник*. Београд: Научно дело, 1959. (Српска академија наука. Посебна издања, књ. 118. Институт за српскохрватски језик, књ. 3.)
- ТЕШИЋ, Ана. *Романизми у народним говорима сјџаре Црне Горе и Брда*. Београд: Филолошки факултет, 2016. (Докторска дисертација.)
- ЋУПИЋ, Драго. „Говор Бјелопавлића.“ *Српски дијалектолошки зборник* 23, 1977.
- ЋУПИЋ, Драго, Жељко ЋУПИЋ. „Речник говора Загарача.“ *Српски дијалектолошки зборник* 44, 1997.
- ШОЋ, Бранко Ј. *Романизми и грџизми у црногорском језику : Конјинентални дио Црне Горе*. Цетиње, 2002.
- BARTOLI, Matteo Giulio. *Das Dalmatische : Altromanische Sprachreste von Veglia bis Ragusa und ihre Stellung in der appennino-balkanischen Romania*. Bd. I–II. Wien: A. Hölder, 1906.
- BOERIO, Giuseppe. *Dizionario del dialetto veneziano*. Venezia: G. Cecchini, 1867³. (Terza edizione aumentata e corretta. Aggiuntovi l'indice italiano-veneto.)
- DAR = PAPAŃAGI, Tache. *Dicționarul dialectului aromân : General și etimologic*. Editura Academiei Republicii Populare Romine, 1963.
- DEMIRAJ, Bardhyl. *Albanische Etymologien : Untersuchungen zum albanischen Erbwortschatz*. Amsterdam–Atlanta: Rodopi, 1997.
- DER = CIORANESCU, Alejandro. *Diccionario Etimologico Rumano*. Madrid–Tenerife: Biblioteca Filologica – Editorial Gredos, 1966.
- DMR = CAPIDAN, Theodor. *Meglenoromâni III : Dicționar meglenoromân*. București: Cultura națională, 1935.
- DULČIĆ, Jure, Pere DULČIĆ. „Rјечник брушког говора.“ *Hrvatski dijalektološki zbornik* 7, 2, 1985: 373–747.
- EDV = ELMENDORF, John V. *An Etymological Dictionary of the Dalmatian Dialect of Veglia*. Chapel Hill, 1951. (PhD Thesis.)
- ERHSJ = SKOK, Petar. *Etimologijski rјечnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1971–4.
- HAKAMIES, Reino. *Étude sur l'origine et l'évolution du diminutif latin et sa survie dans les langues romanes*. Helsinki: SKS, 1951. (Thèse de doctorat.)

- HIRTZ, Miroslav. *Rječnik narodnih zooloških naziva : Ribe (Pisces)*. Knj. III. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1956.
- IHR = KOVAČEC, August. *Istrorumunsko-hrvatski rječnik (s gramatikom i tekstovima)*. Pula: Mediteran.
- JE = VINJA, Vojmir. *Jadranske etimologije : Jadranske dopune Skokovu etimologij-skom rječniku*. Sv. I–III. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 1998–2004.
- JF = VINJA, Vojmir. *Jadranska fauna : Etimologija i struktura naziva*. Sv. I–II. Split: Logos – Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1986.
- JIREČEK, Constantin. „Die Romanen in den Städten Dalmatiens Während des Mittelalters : I. Theil.“ *Denkschriften de Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften : Philosophisch-historische Classe* 48, 1902: 1–104. (III. Abhandlung.)
- JOKIĆ, Branko. *Rječnik veličkoga govora*. Podgorica: Institut za crnogorski jezik i književnost, 2012.
- LANDI, Addolorata. *Gli elementi latini nella lingua albanese*. Napoli: Edizioni scientifiche italiane, 1989. (Publicazioni dell'Università degli Studi di Salerno. Sezione di Studi Filologici, Letterari e Artistici.)
- LIPOVAC-RADULOVIĆ, Vesna. *Romanizmi u Crnoj Gori : Budva i Paštrovići*. Novi Sad: MBM plas, 1997.
- LIPOVAC-RADULOVIĆ, Vesna. *Romanizmi u Crnoj Gori : Jugoistočni dio Boke kotorske*. Novi Sad: MBM plas, 2004³.
- LIV = RIX, Helmut. *Lexikon der indogermanischen Verben : Die Wurzeln und ihre Primärstambildungen*. Wiesbaden: Reichert, 2001. (Bearbeitet von M. Kümmel, Th. Zehnder, R. Lipp und B. Schirmer.)
- MILAT PANŽA, Petar. *Rječnik govor Blata na Korčuli*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2015.
- MS = MIKLOSICH, Franz (ed.). *Monumenta Serbica spectantia historiam Serbiae, Bosniae, Ragusii*. Vienna: Braumüller, 1858.
- MULJAČIĆ, Žarko. „Dalmatski elementi u mletački pisanim dubrovačkim dokumentima 14. st.“ *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 327, 1962: 237–380.
- MUSIĆ, Srđan. *Romanizmi u severo-zapadnoj Boki kotorskoj*. Beograd: Filološki fakultet u Beogradu, 1972.
- OTAŠEVIĆ, Dušan. *Njeguški rječnik*. Podgorica: Institut za crnogorski jezik i književnost, 2012.
- PELLIZZER, Antonio, Giovanni PELLIZZER. *Vocabolario del dialetto di Rovigno d'Istria*. Vol. I–II. Trieste – Rovigno: Centro di Ricerche Storiche Rovigno – Unione Italiana - Fiume – Università popolare di Trieste, 1992. (Collana degli Atti n. 10.)
- PLSA = LIGORIO, Orsat. *Problem leksičke stratifikacije u adrijatisteci*. Zadar: Sveučilište u Zadru. (Doktorski rad.)
- REKOVIĆ, Ibrahim. *Rječnik plavsko-gusinjskog govora*. Podgorica: Institut za crnogorski jezik i književnost, 2013.
- REW = MEYER-LÜBKE, Wilhelm. *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: C. Winter, 1935³.

- RJAZU = *Rječnik hrvatskog ili srpskog jezika*. Sv. I–XXIII. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1881–1976.
- ROCCHI, Luciano. *Latinismi e romanismi antichi nelle lingue slave meridionali*. Udine: Campanotto, 1990.
- SR = SKOK, Petar. *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima : Toponomastička ispitivanja*. Sv. I–II. Zagreb: Jadranski institut Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, 1950.
- ŠUGAR, Ivan. *Hrvatski biljni imenoslov*. Zagreb: Matica hrvatska, 2008.
- TEKAVČIĆ, Pavao. *Uvod u vulgarni latinitet : S izborom tekstova*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 1970.
- VÄÄNÄNEN, Veikko. *Introduction au latin vulgaire*. Paris: Klincksieck, 1981³.

Орсат Л. Лигорио

ПРЕЛОМЛЕНИЕ ГЛАСНЫХ В ДАЛМАТИНСКИХ
ПРОИЗВОДНЫХ НА -ĚLLU, -A (О БАЛКАНСКОЙ ЛАТЫНИ XII)

Резюме

Преломление гласных в далматинском языке, судя по всему, шло в два этапа: в Черногории сербохорватские «реликты» далматинских производных на -ĚLLU, -A, видимо, показывают два различных отражения Ě, а именно: схрв. *ě > jě и (i)jǎ. В статье утверждается, что реликты с jě продолжают фазу I преломления, т.е. Ě > *jě, а реликты с (i)jǎ — фазу II, т.е. *jě > *jǎ. Из данных как будто явствует, что фаза I была общедалматинской, ибо она обильно представлена по всей Далмации, а фаза II — сугубо черногорской, она в основном отмечена в Черногории (и на о. Крк, в вельотском диалекте, где она давно отмечена и признана таковой).

Ключевые слова: историческая фонология, этимология, латынь, балканская латынь, далматинский, сербохорватский, Черногория, Которский залив, преломление гласных, латинское Ě, суффикс -ĚLLU, -A.

Orsat L. Ligorio

VOWEL BREAKING IN DALMATIAN ROMANCE
DERIVATIVES IN -ĚLLU, -A (ON BALKAN LATIN XII)

Summary

Vowel breaking in Dalmatian Romance appears to have evolved in two phases and, in Montenegro, Serbo-Croatian ‘relics’ of Dalmatian Romance derivatives in -ĚLLU, -A

appear to show two distinct outcomes of the \acute{E} , namely Serbo-Croatian $*\acute{e} > j\acute{e}$ and $(i)j\acute{a}$. The paper purports that $j\acute{e}$ -relics continue phase I of the vowel breaking, i.e. $\acute{E} > *i\acute{e}$, and that $(i)j\acute{a}$ -relics continue phase II of the process, i.e. $*i\acute{e} > *i\acute{a}$. From the data, it would appear that phase I was all-Dalmatian, being well documented throughout Dalmatia, and that phase II was specifically Montenegrin, being by and large attested in Montenegro (and Veglia, in Vegliot, where it has long since been documented and recognised as such).

Keywords: historical phonology, etymology, Latin, Balkan Latin, Dalmatian Romance, Serbo-Croatian, Montenegro, Bocche di Cattaro, vowel breaking, Latin \acute{E} , suffix - \acute{E} LLU, -A.

ISSN 0350-185X, LXXIV, св. 1 (2018)
UDK: 811.163.41'367.335.4
COBISS.SR-ID: 267378444
DOI: <https://doi.org/10.2298/JFI1801061M>
Примљено: 27. новембра 2017.
Прихваћено: 27. децембра 2017.
Оригинални научни рад

ЈАСМИНА Д. МОСКОВЉЕВИЋ ПОПОВИЋ*

Универзитет у Београду

Филолошки факултет

Катедра за општу лингвистику

О ЗАВИСНОСЛОЖЕНИМ РЕЧЕНИЦАМА СА КОМЕНТАТИВНОМ КОНДИЦИОНАЛНОМ КЛАУЗОМ**

Уз типичне зависносложене реченице са кондиционалном клаузом, у савременом српском језику нису ретке ни кондиционалне клаузе коментативног типа: *На ошваране изложбе дошло је двадесетак људи, ако их је било и толико; Уколико добро њамџим, багрем је џрошле године цвешао рано* и сл. У раду је издвојено девет различитих типова оваквих реченица, презентована је грађа која их илуструје, анализирана синтаксичка структура ове врсте зависносложених реченица, издвојени су њихови синтаксички и семантички подтипови и одређене њихове дискурсне функције.

Кључне речи: зависносложена реченица, кондиционална клауза, коментативна клауза, епистемичка модалност, семантичке, прагматске и дискурсне функције исказа.

** jasmina.moskovljevic@fil.bg.ac.rs

** Овај рад настао је у оквиру рада на пројекту „*Стандардни српски језик: синтаксичка, семантичка и прагматичка истраживања*“ (178004), који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије. Један (краћи) део овог рада изложен је на 46. *међународном научном састанку слависта у Вукове дане*, Београд, 15–18. IX 2016. под насловом „Коментативне кондиционалне реченице – утицај значења и дискурсне функције на морфосинтаксичку реализацију исказа“. Захваљујем се свим учесницима секције који су дискутовали о раду на изузетно корисним напоменама и сугестијама. Посебно се захваљујем рецензентима – њихове примедбе и коментари учинили су да коначни текст овог рада буде много јаснији, прецизнији и боље аргументован него што је то био случај са претходном верзијом.

I

Кондиционалне (условне, погодбене) реченице се како у старијим, тако и у новијим граматикама дефинишу готово истоветно – као „зависне реченице којима се казује погодба, услов онога што се износи управном реченицом...“ (СТЕВАНОВИЋ 1979: 902), односно, као „врста зависних реченица којима се означава *услов* за реализовање ситуације означене вишом реченицом и које имају функцију *одредбе услова*“ (ПОПОВИЋ 2008: 326). Сличну дефиницију срећемо и у *Нормативној граматици српског језика*: „Реченице са условном клаузом (кондиционалном клаузом) јесу реченице у којима клауза изражава услов који је неопходан за остварење радње главног дела реченице“ (ПИПЕР и КЛАЈН 2013: 518). Типични примери којима се ова врста реченица илуструје су:

- (1) *Ако њоложим исјић, ојићи ћу на море са њријашељима* (реална условна реченица);
- (2) *Кад бих оборно свејски рекорд, лако бих могао да освојим медаљу на Олимпијади* (потенцијална условна реченица);
- (3) *Да сам у њом њренућку имала довољно новца, одмах бих кућила њај сјан* (иреална условна реченица).

У складу са понуђеним дефиницијама, у реченицама (1) – (3) реализација садржаја изреченог зависном клаузом представља услов који је и потребан и довољан како би се реализовао садржај исказан управном клаузом, или, у случају иреалних условних реченица, услов чије нереализовање за собом повлачи и нереализовање садржаја изреченог управном реченицом.

Међутим, значењска категорија кондиционалности знатно је ширег обима и уз зависносложене кондиционалне реченице обухвата и низ других типова конструкција, укључујући и просте реченице са кондиционалним значењем (ПИПЕР 1998, 2005: 812–826), као и различите друге конструкције.¹ С друге стране, реченице које се по формалним и структурним обележјима (везницима, на пример) сврставају међу кондиционалне, нису то нужно и по свом значењу и комуникативним функцијама. Тако се уз наведене типичне примере кондиционалних реченица, сусрећу и бројне реченице сличног облика и устројства, али посве другачије функције и значења:

¹ Уп., нпр., *Како њо да њојрави кад нема алај? vs. Како њо да њојрави ако нема алај?*, или: *Под условом да не одусјане, сигурно осваја медаљу. vs. Ако не одусјане, сигурно осваја медаљу.*

- (4) *На отиварање изложбе дошло је двадесетак људи, ако их је било и толико.*
 (5) *Уколико добро ћамћим, багрем је прошле године цветиао рано.*
 (6) *Ако је веровати мерењима у последњој деценији, ћрећи нам озбиљна кли-
 мајска криза.*

У реченицама овога типа реализација садржаја зависне клаузе (протазе) није ни у каквој директној вези са реализацијом садржаја управне клаузе (аподозе) и не представља услов за реализацију ситуације која се њоме изриче. Зависна клауза такође не може бити интерпретирана ни као премиса из које управна клауза следи као закључак (уп. (7) и (8)):

- (7) *Ако ћоложим исћић, ићи ћу на лећовање. // Положим исћић. → (Онда) идем на лећовање.*
 (8) *Ако добро ћамћим, багрем је прошле године цветиао рано. // Добро ћамћим. → *(Онда) је багрем прошле године цветиао рано.*

У оваквим и сличним реченицама, кондиционална клауза је заправо својеврсни *коменћар* садржаја управне клаузе, она га евалуира, уоквирује или указује да се говорник у мањој или већој мери ограђује од њега. Отуда се овакве (псеудо)кондиционалне реченице могу сходно својој основној функцији и значењу означити као *коменћајивне кондиционалне реченице* (DECLERCK & REED 2001: 340).²

Коментативне кондиционалне реченице досад нису биле предмет истраживања у јужнословенској лингвистици, а подаци о овом типу реченица ретки су и кад је о другим језицима реч. Иако у својој студији посвећеној адвербијалним клаузама Томпсон и Лонгејкр (THOMPSON & LONGACRE 1985: 202–204) као посебну издвајају класу коју означавају као „speech act adverbial clauses“, пример кондиционалне реченице који они наводе – *If you're interested, the Lakers just won* – различит је од оних који се анализирају у овом раду и не сврстава се међу коментативне кондиционалне реченице, већ у ширу класу *рећоричких кондиционала*, у коју је, као поткласу, могуће укључити и коментативне клаузе.³ Слично је и са реченицама са неконсекутивном аподозом које анализира В. Васић – иако се ни у њи-

² Треба међутим имати у виду да је класа коментативних клауза шира, те да уз кондиционалне постоје и друге категорије коментативних клауза, нпр., односне коментативне клаузе: *Није успео да освоји медаљу, ишћо је баш ишћеша*, или узрочне коментативне клаузе: *Гори у мени и ћржи ме – јер ићо горим ја! – нејод-ношљива ићпреба за лејоћом и савриенсћвом* (Андрић, *Знакови ићоред ићућа*).

³ За више о реторичким кондиционалима в. Московљевић (у припреми) и Деклерк и Рид 2001.

ма не успоставља типичан однос услова и последице, ни оне се не сврставају међу коментативне, већ у различите поткласе реторичких кондиционалних реченица (VASIĆ 2000: 180–184).⁴ Ни класу мотивационих кондиционала коју издваја М. Ивић такође није могуће изједначити са класом коментативних реченица мада и ова два типа реченица деле заједничко својство да реализација садржаја протазе није, и не схвата се као услов за реализацију садржаја аподозе (IVIĆ 1983: 151–153). Коментативне кондиционалне реченице не разматрају се ни у обимној студији М. Ковачевића (2015а) посвећеној реченицама с реалноусловним везницима, већ су и у овом раду предмет анализе искључиво реченице са правим кондиционалним значењем.

II

У савременом српском језику могуће је издвојити више различитих типова и подтипова коментативних кондиционалних клауза. Овде се наводе и анализирају неки од њих, потврђени у прикупљеној грађи, при чему списак готово сигурно није коначан.⁵

1. У првом издвојеном типу коментативних кондиционалних реченица, говорник се коментаром изреченим протазом одређује у односу на епистемички статус садржаја аподозе и вреднује га као – истинит, поуздан.⁶ Лексичко-граматичка средства којима се ово значење преноси саговорнику, а која истовремено функционишу и као оператори епистемичке модалности овог типа, јесу модални глагол *хоћеш* у првом делу сложеног предиката и конструкција *да* + презент од глагола *казаш*, *причаш*, *говориш* у допунском делу сложеног предиката, уз које се у функцији објекта реализује NP „*истина*“, или одредба за начин (реализована као прилог или клауза) са значењем *иош*, *реално*, *онако како јесте* и сл. Предикат се често јавља и

⁴ Примери које Вера Васић наводи и анализира су: *Ако хоћеш да телефонираш, телефон је у њредсобљу.*//*Ако је он њамешан, онда сам ја Бизмарк.* и сл.

⁵ Грађа је прикупљена из корпуса дневне штампе, као и из различитих других извора (форума, дискусија и сл.) доступних на интернету. Примери се наводе у облику у коме су преузети, изузев што су исправљене штампарске и правописне грешке.

⁶ Епистемички статус исказа произлази из епистемичког става (енгл. *attitude*) говорника о садржају исказа, који подразумева његов суд о статусу пропозиције у односу на епистемичке вредности вероватноће и поузданости (HYLAND 2005: 175).

у елидираном облику: *ако ћемо ѿошћено < ако ћемо да кажемо ѿошћено*. Исту функцију – допунски део предиката (на синтаксичком) и оператор епистемичке модалности (на семантичком плану) – може вршити и фразеологизам „*ни ѿо бабу, ни ѿо сћричевима*“, који својим значењем такође имплицира да је садржај аподозе истинит, веродостојан и непристрасан.

- (9) *Ако ћемо онако како јесћие, она никад није ни ћребало да добије ћај ћосао.// А, ако ћемо да кажемо ѿошћено, ћај концевћи ни раније није давао обећаване резулћаћие.// Таква ћрећућкивања су и сћворила, ако ћемо да кажемо исћићну, сћћуацију да седамдесет година ћосле раћа некое јосћ увек мора да се доказује да су злочинци – злочинци, и да нису „ћаћриоћие“ или можда „борци за национално ослобођење“.// Ако ћемо да кажемо исћићну, Црна Гора ићак није ћрва еколошка држава у свијетћу, јер је ћо ћре ње била Тићова Југославија.// Ако ћемо да говоримо исћићну, ћремјеру се неколико ћућа захвалио, али га ћоздравио није никад. // Уколико ћемо реално да ћричамо, данас су шансе оба ћола ћодједнаке...// Ако ћемо ни ѿо бабу, ни ѿо сћричевима, онда она ићак има ћраво да се љући.// Далмација је, ако ћемо ни ѿо бабу ни ѿо сћричевима, у најмаћу руку колико кайћоличка/хрвайћска, ћолико и ћравославна/српска...// Градоначелник, ако ћемо ни ѿо бабу ни ѿо сћричевима, не би смео ни ћриваћно нешћо себи да искоћира у Аћријуму јер је ћо безочно фаворизовање.// Ако ћемо реално, данас је чийав свей угрожен.// Такође наводе да је ћо највероваћније ићићање изложеносћи свейћу, а ћоком излазака, ако ћемо реално, нису баи у „full“ освейћењу.// Имаи врло мале шансе да одеш, ако ћемо реално.// Ако ћу да будем ѿошћена ... руку на срце, ја сам ћрилично ућићала на ћојачану ћојаву нервозе и сћреса код маме.*

У свим примерима у прикупљеној грађи, предикат се налази у облику 1. или 2. лица множине, при чему су примери са 2. лицем множине много чешћи – на тај начин говорник као да истиче да не сматра само он да је садржај аподозе истинит и неспоран, већ да такав став дели и његов саговорник.

Зависна клауза може се налазити испред или иза управне, а може бити и у интермедијалној позицији. Употреба корелатива (*онда*) је могућа, али не и честа.

2. У наредном, другом издвојеном типу коментативних кондиционалних реченица, говорник коментаром изреченим у протази одређује епистемолошки статус садржаја аподозе као – врло вероватан, готово сигурно тачан. То се, између осталог, види и по томе што би се предикат сваке од реченица наведених у (10) могао удвојити, што би додатно сигнализирало висок степен говорникове уверености у тачност садржаја аподозе: *Ако се добро сећам, а сећам се....// Ако не грешим, а не грешим...* Међутим, пошто је степен његове

уверености у истинитост садржаја аподозе ипак мањи него у случају претходног типа реченица, и лексичко-синтаксичко моделовање исказа којима се изражава овај градијент епистемичке модалности је другачије.⁷ Тако се у структури предиката овог типа реченица не јавља модални глагол, већ модални презент глагола *сећајти се*, *јамтијти*, *грешијти* (у негираном облику) и израза „*бијти у јраву*“.

- (10) *Ако се добро сећам, ти си рекла да тио урадимо баш на тај начин.// Уколико се добро сећам, тио је зайочетио око 2007. године.// Ово је, ако не грешим, јрави одговор на тио јишање.// Ако не грешим, и овај би се јревод могао јрименијти на Корјасаров „оригинал“.* // Али мислим да је њен браји тад већ био мрјив, *ако не грешим, тако је рекла, да је њен браји већ умро.// А да... називи се јранскрибују, ја и они македонски, ако не грешим.// Ако не грешим, главни град Швајцарске није Женева већ Берн.// Ако не грешим, Радоњић је узасјојно чејири сезоне у Звезди, шито је нешто чиме ниједан јренер у Европи, сем Желка не може да се јохвали.// И највећа осуда, *ако сам у јраву*, није због тога што интелектуалци јодносе ошворену диктајтуру, ... , *колико због тога што јојомсјиву јредајемо у насљедсјиво власнијто саучеснијштво и кукавичлук животиа који нијесмо живјели него симулирали да живимо...// Дакле, *ако сам у јраву*, шеби ће се за ујис на факултет гледајти јросек из средње школе.// *Ако сам у јраву*, јоставља се јишање ко му то омогућује?// *Ако сам у јраву*, шансе су још веће да је бар једна од тих играчака била Барбика, најјознајија лутка на свету.// *Ако сам у јраву*, широке задње гуме су ју да обезбеде боље јријањање аутомобила са задњом вучом.// *Ако смо у јраву*, онда теорија инфлације не држи воду.// *Ако смо у јраву*, или су јостјојали јраисјоријски људи који су се у Кини укритали са модерним људима, или су особине тог хибрида ојсјале и након јочетика укритијања због изолације или јриродне селекције.// *Уколико смо у јраву*, ове комете би могле да јредсјављају озбиљну јрејтњу и јојребно је боље их јроценијти. //Знамо да је објашњење које укључује тамну материју јрилично најегнуто, али би награда била огромна, *уколико смо у јраву.// Ако добро јамтијим*, багрем је јрошле године цветио рано.**

У овом типу зависних клауза предикат се јавља само у облику 1. лица једине или множине, што је разумљиво када се узме у обзир њихова примарна дискурсна функција – исказивање степена говорникове уверености у истинитост садржаја управне клаузе. Као средства везе са управном клаузом јављају се везници *ако* и *уколико*, употреба корелатива је могућа, али не и честа, бар не у прикупљеној грађи. Зависна клауза може се налазити испред или иза управне, а може бити и у интермедијалној позицији.

3. У трећем издвојеном типу коментативних кондиционалних реченица, говорник коментаром изреченим протазом вреднује епи-

⁷ О скаларној природи категорије епистемичке модалности в. van der Auwera & Vladimir A. Plungian (1998), Trbojević-Milošević (2004) и Пипер (2005: 643–645).

стемолошки статус садржаја изреченог аподозом као – сумњив, неистинит, непоуздан. Да је тако, потврђује и могућност проширења сваког од примера наведених у (11) додатним коментаром изреченим у форми допусне клаузе *мада ја сумњам у њо*: *Можда је он ипак у њраву, ако ти ипак кажеш, мада ја сумњам у њо; Ако им је веровајти, зима неће још дуго, мада ја сумњам у њо* и сл. Као епистемички оператори којима говорник доводи у сумњу садржај аподозе и показује неверицу у његову веродостојност, јављају се изрази типа *ако ти ипак кажеш, ако је веровајти, уколико је у њраву* и сл.

- (11) *Можда је он ипак у њраву, ако ти ипак кажеш.// Ако ти ипак кажеш, онда добро. Мада њо није оно ипак сам ја чуо.// Ако ти ипак кажеш, онда ће ипак ауио-иуи биити ииити-иоити.// Ако си у њраву, Иринеј бачки је новотирац јер се све ие сивари раде у његовој епархији.// Ако је веровајти исиитиивањима јавног мњења, Вучићу је осигурана победа већ у првом кругу.// Ако им је веровајти, зима неће још дуго.// Глумица, ако јој је веровајти, досиа ипруда улаже у свој изглед...// Сазнали смо, додуше, да фамозни дан де није уипорак, већ ионедељак – дакле јуче – и да ултиматум српској делегацији (ако јој је веровајти) уиитије није био иредочен у иисменој форми.// Али значење иоследњег оикрића др Хардела, ако је у њраву, ирилично је фрианитно.// Уколико је у њраву, један иајфун би могао да најаја Јајан 50 година!*

У складу са својом основном функцијом – функцијом придодатог коментара – зависна клауза није ни синтаксички ни семантички до краја интегрисана у управну клаузу и зато се може наћи како у иницијалној, тако и у финалној и интермедијалној позицији, при чему се у свакој зарезом (одн. зарезима) одваја од управне. Иако није потпуно непроменљив (блокиран), облик зависне клаузе је у великом броју примера у значајној мери идиоматизован. Зависна клауза се за управну најчешће везује везником *ако*, али се јавља и везник *уколико*, мада много ређе. Употреба корелатива (*онда*) је могућа и потврђена у прикупљеној грађи.

4. Коментативном кондиционалном клаузом може се изразити и ближе одредити не само епистемички статус аподозе већ и говорников емотивни однос или когнитивни став према ономе што се саопштава управном клаузом. Лексички садржај овог типа коментативних клауза такође је често у великој мери идиоматизован.

- (12) *Ако ћемо искрено, мени њо сасвим одговара.// У њом ипренуику ми се све њо смучило, ако ћемо искрено. // Он ми се ниити не свиђа, ако ћемо искрено.// То ми сад, ако ћемо искрено, више ниити не значи.// Уколико ћемо искрено, веровајтно није била ни близу њоме.// Ако смем да будем искрена, њо нема никакве везе са оним ипак ме сиварно занима.// Ако могу да будем искрена, у inbox-и ипренуитно имам 15 ииитања на која ипреба да одговорим и иресрејна сам ипак је број ипак мали.// Загорчић ми се најмање свиђа,*

ако могу да будем искрен.// Ако могу да прецизирам, ред, рад и дисциплина је оно што се од ње очекује на том послу и сад и у будуће.// Ако морам да прецизирам, нека буде две године.// Тек нам предстоји да се дејствено ујо-знамо са још једним, а ако треба да се изјасним, мислим да су нам шансе јола-јола.// Ако треба да се изјасним, онда више волим Ану Карењину, мада и у „Рају и миру“ има очарављујућих ликова...// Ако морам да се изјасним, ја сам негде између, а ево и због чега.// Али ако морам да се изјасним, највише волим једноставне људе.// Ја никад нисам чуо да се ставља у надеже, те не знам ни како би они гласили (ако уопште има смисла расправљати о томе).// Баски и даље имају шансу за пролаз, а ако се све сабере и одузме, ово је меч од којег им све зависи. // Али ако се све сабере и одузме – ни то јој није решење.// Кад се све сабере и одузме, њих је више.// Кад се све сабере и одузме, ствар која је бићина је пријатељство и усјомене које остају заувек.

Предикат коментативне клаузе најчешће се реализује као сложен, са модалним глаголом (*хити, смеи, моћи, морати...*) у првом, и лексемама типа (*бити*) *искрен, изјасни се, прецизираи* и сл. у допунском делу предиката. У функцији предиката протазе јавља се и фразеологизам *ако (кад) се све сабере и одузме* који својим значењем управо и упућује на изрицање, односно резимирање говорничковог емотивног односа или когнитивног става у аподози. И у овом типу реченица зависна клауза може бити у иницијалној, интермедијалној или финалној позицији, као средства везе са управном клаузом употребљавају се субординатори *ако, уколико* и *кад* (овај последњи само у склопу фразеологизма *кад се све сабере и одузме*). Употреба корелатива *онда* је могућа, али ретка. Ако није деагентизован, предикат зависне клаузе налази се у облику 1. лица једнине или множине, при чему се 1. лице множине употребљава и у ситуацијама када говорник заправо реферира само о себи (в. прва четири примера наведена у (12)).

5. У следећој издвојеној групи коментативних кондиционалних реченица коментаром изреченим зависном клаузом се или истиче, подвлачи и појачава цео или један део садржаја управне клаузе (в. (13)), или се делимично или у потпуности умањује или оспорава неки сегмент њеног садржаја (в. (14)).

- (13) *Продавац ми је рекао да им је то један од најпродаванијих, ако не и најпродаванији модел.// Она је те цијеле илаишла преко 100 евра, ако не и више.// Закаснио је бар јола саја, ако не и чипавих четрдесет иет минуја.// Марко је један од најбољих студенаја, ако не и најбољи, кога смо имали.// То би се могло смајраи одличним, ако не и савршеним извођењем једанестераца.// Већини је иешко, ако не и немогуће, да то изговори.// Била је ово једна од најбољих игара Паризана, ако не и најбоља ове сезоне.// Једна од најбољих, ако не и најбоља формулација соцреалистичке доктрине у*

југословенским оквирима, њојекла је ујраво из њера Ервина Синка.// Смајрам да је њо једна од најбољих, ако не и најбоља рок-њесма свих времена.// То би се могло смајрајти одличним, ако не и савршеним извођењем једанаесетераца.// Већини је њеико, ако не и немогуће, да њо изговори.// Сличан, ако не и исји мојив, има друштво када су нојеву у њишању, ...// У њим ѡренуцима једино искреност, ако њиша, ѡмаже.// Да смо, рецимо, ѡи и ја искорисјили све ѡриликe за голове које смо имали, сигурно бисмо били међу водећим голгејерима у Европи, ако не и најусјешнији.// У наредних ѡдесет година, „галеб“ је ѡсјтао – и осјтао – један од најусјешнијих, ако не и најусјешнији ѡроизвод ваздухојловне индусјирије некадашње југословенске федерације.// Иза мене је једна од најусјешнијих, ако не и најусјешнија сезона у каријери.// Проширење је званично ѡроцењено као једна од најусјешнијих, ако не и најусјешнија ѡлошњика ЕУ.// Својим начином ѡисања и ѡемама је и данас једна од најчјишанијих хрвајских сјисајелица (ако не и најчјишанија).// Један је од водећих, ако не и најчјишанији ѡрозни мађарски аушор двадесетог века.

- (14) Тамо се окујило око ѡдесетак ѡуди, ако и ѡолико.// Он једва зна да наброји ѡри азијске државе, ако зна и ѡолико.// Аушѡуш ѡе ѡсле несреће сигурно дуго биши зашворен, ако га уѡишје данас и ѡшворе.// Он ѡе сигурно да закасни, ако уѡишје и дође.// Обично о ѡоме не сјингем да размишљам до ѡред крај радног времена, ако и ѡад.// У сјварности, ѡај осећај ѡраје свега неколико сји, ако и ѡолико.// Бишон једе 100-150 гр крекера на дан, ако може и ѡолико да ѡједе.// Реално, ѡшјезе које је он најрвао на овом мечу не може да најрва лош играч, а из наше екије не може више од 3-4 играча (ако може и ѡолико).// Сада би ѡребало да ѡожурши да завршиши са ѡим, ако ѡо уѡишје има смисла.// Углавном ѡо осјавимо за викенд, ако и ѡад сјингемо.// Сваки дан све више схвајам да ова земља неће још минимум ѡар деценија доћи у нормалу, ако и ѡад.// Рејко се кад, ако икад, у новијој исјорији Србије исказивао ѡакав – ѡако снажан и ѡако широк – ѡрезир ѡрема ѡравној форми, ѡј. формалној законјосји, као у време владавине ѡог, малочас ѡоменушог, сујерсјуденја.// Живела је мирно, ѡовучено и релатјивно срећно, ако ико може да буде срећан ѡсле свега онога ѡио је ѡреживела.

Пошто се садржај протазе односи на само један сегмент садржаја аподозе, у овом типу реченица зависна клауза може да се нађе само у постпозицији или интермедијалној позицији, односно на позицији која се налази иза позиције коју заузима сегмент управне клаузе на који реферира. Зависна клауза је такође врло често сведене, елиптичне структуре. За управну се везује искључиво везником *ако*, уз који се готово увек јављају и одрична партикула *не*, као и партикула *и* у функцији интензификатора, формирајући на тај начин специфичан везнички спој „ако не и“. У алтернативном, најчешће елидираном облику реализације овог типа реченица, уз везник *ако* и интензификаторско *и* у структури зависне реченице јавља се неки

од заменичких прилога (*ӣад*, *ӣолико*), који упућује управо на онај део садржаја управне клаузе који се истиче, појачава, или умањује, оспорава (нпр. *Обично о ӣоме не с̄ӣигнем да рзмишља̄м до ӣред крај радног времена, ако и ӣад*). Као што примећује Ковачевић (2015б: 102), у свим оваквим реченицама „спој партикуле и везника функционише ... као сложени везник (везнички спој) с јединственим значењем које постаје и значење зависне клаузе“.⁸ У трећем структурном подтипу ове врсте реченица, уз везник *ако* реализују се облици неодређених именичких и придевских заменица *ико*, *ишӣа*, *икакав*, или заменичких прилога *икад*, *игде*, *икако*, *икуд* и сл., који такође упућују на онај део садржаја управне клаузе који се истиче, појачава, или умањује, оспорава (нпр.: *У ӣшм ӣренуцима једино искренос̄и, ако ишӣа, ӣомаже*).

У овом типу реченица употреба корелатива није могућа и њихово укључивање у реченицу доводи до њене неграматичности (уп.: **Један је од водећих онда, ако не и најчиӣанији ӣрозни мађарски ауӣор двадесет̄ог века*).

6. У досад издвојеним типовима коментативних реченица, протаза се увек (иако на различите начине) односила на садржај аподозе – у прва три типа реченица говорник се протазом одређује у односу на епистемички статус садржаја аподозе, у четвртном се протазом изриче емоционални или когнитивни став говорника о садржају аподозе, док се у петом издвојеном типу протазом издваја и истиче један део садржаја аподозе. У шестом издвојеном типу коментативних кондиционалних реченица говорник се међутим садржајем зависне клаузе на извештан начин ограђује, унапред извињава, али не због онога што је речено у аподози (то сматра неспорним мада увиђа да је реч о садржају који је на неки начин неприкладан, „незгодан“ за саговорника), већ због самог говорног чина изрицања, због тога што уопште говори о ономе о чему говори. На тај начин његова реченица, иако садржи „незгодне“, а можда и непријатне и неприхватљиве елементе за саговорника, ипак звучи тактичније, пристојније, углађеније и усклађеније са друштвеним и конверзационим нормама.

(15) *Понаша се врло чудно, ако ми је доӣуӣӣено да ӣо ӣримеӣим.// Паӣриша. Необично име за девојцӣу рођену у Београду, ако смем да ӣримеӣим.// Ако није неӣрис̄ӣојно да ӣӣӣам, како си одлучио да се бавиш баш ӣиме?// Ако*

⁸ Ковачевић у наставку текста тврди да „спој дате партикуле са овим погодбеним везницима, тим везницима укида погодбено а намеће концесивно значење“, што међутим није случај када је реч о коментативним кондиционалним реченицама с везничким спојем „ако (не) и“.

смет да ше подсећим, час ши почиње за иет минућа.// Дође ми да ишам, ако није нејрисјојно – где су иш „евројски закони“?// Ово говорим зашо ишо, ако могу да кажем, један од ефеката шренућине културе је дејрофесионализација наставника.// Било би му много лакше и иаметније – ако смет да кажем – да је оставио Тому на шом месћу још иет година./ Међу иш, ако могу да приметим, многобројне награде које се освајају у многим играма на срећу одлазе најчешће у иресјоницу, ишо шомало револутира остале.// И, ако сметмо да приметимо, вероватно и шодједнако ефикасна као бели лисћићи.// Нек иде у мајчину, ако смет да кажем!// Поишо си нам махом све рекао о аућу, ако није безобразно, можда би нам рекао и колико је илаћен?// Не знам јесте ли (ако није дрско да шо сиоменем) шособно шроучавали шо ишшање.// Ако смет ружно да кажем - време екшлоаиације људских ресурса је знајно скраћено.// Корисћим ову ирилицу да изразим своје разочарање и, ако могу да кажем, љуићу због зашаљивих изјава одрећених лидера у региону.

Овај тип коментативних реченица најчешће се реализује са сложеним предикатом састављеним од модалног глагола *смет* или *моћи* у 1. лицу једнине (ређе и множине) и конструкције *да* + презент са глаголима *казати*, *ишати*, *сиоменући*, *приметити* и сл., која је комутабилна са инфинитивом.⁹ Други тип структурне реализације овог типа реченица подразумева употребу безличних конструкција са негираним обликом копуле и прилога типа *дрско*, *нејрисјојно*, *безобразно* и сл. у функцији прилошког предикатива (*ако није дрско*, *ако није нејрисјојно* ...).

Зависна клауза може да се нађе у било којој позицији у односу на управну, а употреба корелатива није могућа. Граматичност сложене реченице не бива нарушена ако се зависна клауза потпуно изостави – она је придодата управној реченици и ни на који начин није део аргументске структуре управног предиката. Могућност изостављања у потпуном је складу са дискурсном функцијом овог типа коментативних клауза – њихова доминантна прагматска функција јесте функција „ограде“ (енгл. *hedge*).¹⁰ Отуда њихово изостављање, иако не мења граматичку исправност исказа, битно утиче на његову прагматску прихватљивост и прикладност.

7. У посебну групу издвајају се сложене реченице које би се могле означити терминолошким изразом *металингвистичке коментације*

⁹ У грађи је пронађен само један пример из књиге Д. Албахарија „Гец и Мајер“ у коме је предикат зависне клаузе у 3. лицу, али је ту реч о конструкцији са индиректним говором: ... *зар не би било боље да се шо обави ближе логору, да камион ради у месћу, шо би било, ако сме да приметим, кудикамо економичније.*

¹⁰ За више о теоријском статусу овог концепта у савременој лингвистици в. Mihatsch, 2013.

иивне реченице. У првом подтипу ових реченица зависном клаузом коментаришу се формалне одлике управне – њен облик, избор речи, изговор и сл. (в. (16)). У другом се проверава да ли и у коликој мери саговорник прати и разуме говорника (в. (17)), односно да ли говорник прати и разуме саговорника (в. (18)).

- (16) *Њој је изгледа баш сџало да заврши њо своје уметничко дело, ако би се њо шџо иренуџно ради могло џако назваџи.* // Његов џеснички израз могуће је означџи као врло џосџмодеран, *ако је њо ирава реч.* // Није усџела да, *ако џако може да се каже*, усклади свој „weltanschauung“ са његовим. // Он се изражава врло сликовџио, *ако је њо ирава реч.* // *Ако би се њо џако могло назваџи*, она је баш ренесансна особа. // Ричард Хер о џома реферира као о „инџуџивном (моралном) мишљењу“ *ако би се њо могло џако означџи.* // Њему је баш сџало до џог гваџа, *ако се њо џако зове.* // Много сам више џрофџирао (*ако је њо ирави израз*) од сусреџа са Пером Морачом. // ... али чак је и *homo ergaster*, који је еволуирао ире неких 1,8 милиона година, џо свему судеџи уживао – *ако је њо ирави израз* – иродужено деџињсџиво.
- (17) *Нисам сигурна да је њо ираво решење, ако схваџаџи шџа мислим.* // Сумњам да је џу могло неџио више да се џосџигне, *ако разумеш шџа хођу да кажем.* // Гуча и Exit иреба да живе једно са другим, а не једно иоред другог, *ако схваџаџи шџа желим да кажем.* // Другачџе дефинџије би биле иревише иешке да би се уносиле у иексџуално џоље у Moodle-у (иревише би било џогреџних одговора, иако иачних – *ако схваџаџи шџа хођу да кажем.* // Али оџеџ криво ми је јер је жена насџрадала случајно, а иџај део нико не сџомиње јер она „није нико и ниџиџа“, *ако схваџаџи шџа желим да кажем.* // Сви они некако личе на исечене фџиографџе, *ако ме разумеш.* // Леџше би мирисале новине, *ако разумеш шџа хођу да кажем.* // Овде нема довољно џоузданих џодаџака за закључивање, *ако ме ираџиџи.*
- (18) *Ако ја добро схваџам*, Ви желиџе да иренесџе број са иравног лица на Вас. // *Ако ја добро схваџам*, од 7 милиона сџановника две иређине је већ добило здравсџивене књџџице. // *Ако ја добро разумем*, вакцинисана деца су иримањем вакцина заџиџићена и не могу биџи угрожена од сџране деџеџиџа које није вакцинисано. // *Ако џе добро разумем*, од ценџралне куџиџе низ ходник зграде до сџана иде нови кабл иаралелно са џосџојеђим коаксијалним? // *Ако вас добро разумем*, ви алудираџе на џо да иџамо могу сазнаџи неџио о Њему? // *Ако џе иравлно схваџам*, идеално је када се доџуњујеџе и када вам је заједница јака у сваком иренуџку. // Оџириликџе, *ако џе ираџиџи*, џо је бела бундева, бар се иџако зове код нас. // Уколико се рок иромаџи, онда, *ако ја добро схваџам*, осџајемо без оруџа?

У оба издвојена подтипа металингвистичких коментативних реченица зависна клауза има функцију правог, накнадно придодатог коментара и може се без икаквих последица по граматичност реченице из ње изоставити (уп., *Нисам сигурна да је њо ираво решење, ако схваџаџи шџа мислим.* : *Нисам сигурна да је њо ираво решење.*)

Употреба корелатива у конструкцијама овог типа није могућа,¹¹ а зависна клауза може се налазити како испред или иза управне клаузе, тако и у интермедијалној позицији.

Када је о лексичко-граматичким средствима реализације овог типа реченица реч, она у првом подтипу обухватају обавезно реферирање на неки металингвистички концепт у предикату зависне клаузе (*їрава реч, їрави израз, означїїи* и сл.), док се у оквиру два различита значењско-структурна модела који конституишу други подтип у функцији предиката јављају исти глаголи (*разумеїїи, схваїїиїи* и сл.), али у два различита морфосинтаксичка облика – у 2. лицу једнине/множине ако је реч о ситуацији у којој говорник проверава разумевање саговорника (в. (17)), или у 1. лицу једнине/множине ако је реч о коментативној клаузи којом говорник проверава сопствено разумевање онога што му се саопштава (в. (18)). У првом подтипу, предикат протазе у 3. је лицу једнине и најчешће је деагентизован (в. (16)).

8. У свим досад наведеним типовима реченица коментатива клауза односила се на неки аспект садржаја или форме управне реченице. Она се, међутим, може односити и на ближе одређење и регулисање спољашњих, екстралингвистичких параметара говорне ситуације, тј. њена примарна функција може бити регулисање самог тока конверзације. У таквим случајевима говорник изрицањем протазе сигнализује да жели да преузме одређено место и улогу у конверзацији – жели да је покрене, па тражи дозволу да говори, да постави питање, или да изнесе свој став (позитиван или негативан) о нечему (в. (19)), жели да (пре)узме реч, односно да реплицира (в. (20)), жели да се конверзација настави или додатно продужи (в. (21)), или хоће да се конкретни разговор, или читава говорна ситуација оконча (в. (22)). Лексичко-граматичка средства реализације коментативних исказа овог типа у складу су са њиховом функцијом и значењем – предикат је модализован (најчешћа је употреба глагола *моћи*, само понекад и *смеїїи*), док лексичко језгро допунског дела предиката чине глаголи типа *казатиїи, їримеїїиїи, їїїїаїїи, изнеїїи (сїїав, ми-*

¹¹ У последњем примеру наведеном у (17) – *Уколико се рок їромаши, онда, ако ја добро схваїїам, осїїајемо без оружја?* – у корелативном односу су везник уколико и заменички прилог онда, (а не ако и онда). Занимљиво је да је као везник којим се кондиционална клауза „їромашиїїи“ везује за управну одабран везник *уколико*, док је уметнута коментативна клауза маркирана везником *ако*. Ово потврђује оно што се уочава и у прикупљеној грађи: иако се као средство везе између управне и коментативне клаузе могу употребити и *ако* и *уколико*, употреба везника *ако* много је чешћа.

шљење, *ѝримедбу*) у случају коментативних реченица којима се иницира конверзација (19), глагол *одговориѝи*, *ѝојасниѝи* и *ѝрекинуѝи* (*некога*) када је реч о репликама (20), глаголи *додаѝи*, *надовезаѝи се*, *задржатиѝи* (*нечију ѝажњу*) и сл. уколико су у питању комуникативне реченице које указују на жељу говорника да се конверзација настави (21) и глаголи типа *завришиѝи*, *окончаѝи*, *заусѝавиѝи*, *ѝрекинуѝи* (*дискусију и сл.*) када је реч о жељи говорника да се комуникација оконча (22).

- (19) *Ево, ако могу ја неѝиѝо да кажем као члан Нове, а да не будем одмах ѝроглашен за боѝа.// Ако могу ја неѝиѝо да кажем: 34 године радим у једној усѝианови у којој ...// Ако могу да искажем своје мишљење, не разумем ѝвој наѝад на мене.// Хвала богу за овај форум, ако могу да искажем своје мишљење!// Оно ѝиѝо је ново, ако могу да изнесем лични уѝисак, јесѝе да догађаји из ѝога доба дјелују као да су ѝекли драматичким слиједом.// И ако могу да изнесем криѝиѝку редакцији: било би добро да и ви обезбедиѝе веѝи број ауѝора који би у једној конѝинуираној дебаѝи износили своја мишљења на ѝеме које се овде обрађују.// Ако могу да изнесем замѝрку, односила би се једино на развлачење колоне, ѝиѝо би можда могло да се избегне смањивањем брзине чела колоне... // Нега, ако могу да изнесем свој сѝав о овој ѝеми: све ѝе ѝриче о (Пежоу) 307 бих узео са великом резервом.// Ако могу да ѝримеѝим, ДЈБ је веома суздржана ѝо ѝиѝању резулѝаѝа.//Ако могу да ѝиѝам, да ли је за димљење бољи багрем, јасен или буква?//Уколико могу да ѝиѝам, ѝиѝа је све информација од јавног значаја?//Уколико смем да ѝиѝам, има ли овај комѝресор неку ѝосебну намену?*
- (20) *Ако могу да одговорим умѝѝо 2-дина Панце, не видим разлог ѝиѝо би се ауѝор блога бавио ѝим ѝревараниѝом, ...// Био сам у Француској два ѝиѝа, ако смем да одговорим.// Ако смем да одговорим, ѝиѝо се ѝиче Сѝавроса и Асѝровалиѝе, леѝовали смо суѝруза, ја и двоје деце, али смо воду куйовали.// Ако смем да одговорим на ѝреѝходну изјаву, мислим да имам ѝраво да кажем да је ѝелефон кри ако коѝиѝа 600-700 евра, а савија се како се савија ...// Ако могу да одговорим на Ваше ѝреѝходно ѝиѝање, чини ми се да је ѝаква ѝврдња ѝоѝиѝуно неѝроверена.// То је, ако могу да одговорим индирекѝно, мање лоше него даѝи Косово.// Ако смем да ѝојасним ѝиѝа овај радник ради.// Ако могу да ѝојасним: ми сами смо најважнији ...// Ако могу да вас ѝрекинем – као ѝиѝо сам рекао, оно на ѝиѝа мислим је социјализам у духу чехословачког или југословенског модела.*
- (21) *Ако могу да додам, сва ѝа одмаралиѝиѝа би онда била у функцији развоја и сеоског ѝуризма оѝслужујуѝи викендаше, ѝосеѝиѝоце и ѝуриѝѝе...// И ако могу да додам – у глуми је најважније ѝрајање.// Онај ко води ѝим или комѝанију или чак државу, ако могу да додам, је на месѝу на коме оѝѝали нису.// Поѝиѝуно обична кућа, ако могу да додам, није се ничиме иѝѝиѝала од других кућа у Ваѝингѝтону, ниска и са белом оградом, а оѝѝѝ ми је била ѝознаѝа.// Овом изјавом он говори каква би била ѝолиѝиѝа САД, а ако могу*

да додам, што је и разлог зашто неће бити председник// А овде се повела још једна расправа бескорисна, (ако могу да додам)// Веома добра насловна сџрана, ако могу да додам...// Уколико смем да додам, ако имате мејалну ограду, не морате да бушите профил, довољно је обезбедити мрежу мишијим рејом на неколико месеца// Ако смем да се надовежем на проблеме транскрибовања сџраних имена, иштам се како поситуити у ситуацији кад не знамо како је даја особа сама изговарала своје презиме// Ако дозволиће да се надовежем, а ја гледам у саи колико говори госпођа Трајковић и колико госпођа Бисерко...// Ако бих могао да се надовежем, рекао бих да је он ајсолуитно у праву што се ипиче одвраћања пажње у случају масовног праћења// Ако могу да се надовежем на вашу причу, на усисни вод иде кориа или нејоврајни веншил// Ако могу само да се надовежем, мислим да је лакше проверу вршити иуиет референитног фајла// Ако могу да се надовежем на шему, мене занима како да залетим букну грејача задњег сџакла...// Ако могу још мало да задржим вашу пажњу, волела бих да иштакнем да правој решења за овај проблем засад немамо.

- (22) *Ако можемо сада да завршимо, секција суџра почине са радом у љола девей// Ако можемо да окончамо ову бесџредмејну дискусију, има љуно доказа који љошврђују да је вакцинација деце корисна и деловорна// Уколико можемо сада да џрекинемо ову љолемику – има још много љога што би се могло рећи у џрилог и њеног и вашег сџава// Ако ћемо да завршавамо ову џричу, сџварно нема смисла да више расџрављамо о љоме// И ако још могу само да на крају додам: разлочи које наводиш нису довољни да деће не уишеш у „Аласа“ и да га водиш у школу џреко љола града.*

У прва три подтипа овог типа коментативних реченица зависна клауза може да се нађе како у иницијалној, тако и у медијалној и финалној позицији, мада су примери у којима је у иницијалној позицији најчешћи. У последњем подтипу, реченицама које саопштавају жељу говорника да се конверзација оконча, коментативна клауза се у свим забележеним примерима налази на почетку реченице. Оваквим распоредом реченичних чланова и стављањем информативног тежишта на почетак сложене конструкције, говорник обезбеђује да његова комуникативна интенција (окончање конверзације) буде јасно и недвосмислено пренета саговорнику.¹²

Приметно је да су неки од наведених примера (посебно они наведени у (19)), врло слични, а понекад и конструкционо и лексички идентични са митигативним конструкцијама наведним у (15). Разликовање ова два типа коментативних клауза врло често је могуће

¹² Сви примери наведени у (22) потичу из разговорног језика. Конструкције овог типа нису забележене ни у језику различитих форума на интернету иако је он често врло близак разговорном језику.

само у ширем језичком и/или ситуационом контексту – када се зависном клузом ублажава и умекшава чин саопштавања садржаја аподозе, реч је о шестом издвојеном типу коментативних клауза (реченицама са дискурсном функцијом „ограде“); када се зависном клаузом регулишу екстралингвистички параметри одвијања конверзације, онда је у питању осми издвојени тип коментативних клауза (реченице којима говорник саопштава да жели да преузме одређену улогу у конверзацији, да узме реч, нпр.).

9. На крају, као последњи, девети тип коментативних кондиционалних реченица, издвајају се клаузе у којима се у функцији предиката јавља неки из ограниченог скупа глагола памћења, заборављања, сећања, присећања и сл.

- (23) *Ако се сећаш, био је то најлепши дан овога лета.// Ако се сећаш, пре неколико месеци сам ти причао о белој куги у Русији и Србији.// Тако је било и за Косово, ако се сећаш.// Они су нам бацали бомбе на главу, ако се сећаш.// Како си се осећао током напада (ако се сећаш)?// Ако можеш да се сећаш, било је проглашено раино стање.// А, ако ниси заборавио, Босна је била Титоова Босна.// Ако ниси заборавио, требало би да се нађемо са госпођом Петровић за неких пола сата у вези нашег “посла месеца”.// През вам је кући све највеће звезде, ако ниси заборавио.// Председниче, ако ниси заборавио, Србија има 20-так хиљада припадника војске, од тога више од пола су сарђешине, немаш војнике, граничаре.// Драги комшо, ако ниси заборавио, ономад сам баш на овом сајту изнео истину која се директно ишче уграво наше Кикинде.// Ако ћамитиш, то је било 80-тих када је сем оца изгорела цела породица.// Марсовце је поразило Провиђење које се – ако ћамитиш пролог и епилог који ти реципије нарашор – простира кроз целу Крајину, од најситнијег до најкружнијег.// А одредили смо, на име, и часно понављали, ако ћамитиш, да сваки појединац у држави треба да обавља само један посао ...// То је регуларан израз у Шпанији и, ако ћамитиш, Антара га је часно користио ...// Ксанте, уколико се сећаш, ниси ми дао времена да спакујем кофер за романтични викенд у Грчкој.// Уколико се сећаш тамо су били преци разних возила у природној величини...*

Везници овог типа сложених реченица исти су као и у другим типовима овде анализираних коментативних реченица – ако и уколико, с тим што се ако употребљава много чешће. Предикат зависне клаузе јавља се искључиво у 2. лицу једнине или множине презентата, осим у случају глагола *заборавити*, који се такође јавља само у 2. лицу једнине или множине, али негираног облика перфекта. Употреба корелатива није забележена ни у једном ексцерпираним примеру. (Не)могућност употребе корелатива и употреба глагола у 2. (а не 1.) лицу формална су дистинктивна обележја која издвајају овај тип реченица од типа 2.

У реченицама овог типа, функција зависне коментативне клаузе је двојака – она се истовремено односи на садржај управне (што је чини сродном са првих шест издвојених типова), али има и специфичну, врло изражену улогу у дефинисању међусобног односа говорника и саговорника (што је приближава другом и трећем подтипу седмог типа и осмом издвојеном типу реченица). Наиме, оваквим коментативним клаузама говорник у знатно мањој мери покушава да стварно подсети саговорника на неки ранији догађај, искуство или ситуацију, већ га, заправо, увлачи у конверзацију као очевица и сведока од кога се очекује потврда онога што се наводи у аподози.

III

Коментативне кондиционалне реченице представљају посебан и недовољно испитан подтип кондиционалних реченица – оне су само по свом облику сличне типичним кондиционалним исказима, али у њима садржај протазе ни на који начин не представља услов за реализацију аподозе, као ни премису из које би садржај аподозе следио као закључак. Од осталих типова кондиционалних реченица разликују се не само по својим структурним и семантичким особеностима, већ и по функцијама које врше унутар дискурса. Њихове семантичке и дискурсне функције варирају од изражавања говорниковог става о епистемичком статусу садржаја аподозе, тј. од епистемичко модалне, преко митигативне и функције ограђивања, до металингвистичке и екстралингвистичке, односно функције која се односи на регулисање самог тока комуникације и преузимања одређених конверзационих улога у њему.

Шире гледано, кондиционалне реченице различитих типова илустративан су експонент појаве која се често уочава како у српском, тако и у другим језицима – појаве полифункционалности синтаксичких конструкција. Наиме, истом структурном конфигурацијом, зависном кондиционалном клаузом, преноси се и типично условно (погодбено) значење, али и читав низ других, различитих семантичких и/или прагматских значења и функција. Тако је овај тип конструкција истовремено и део релативно добро истраженог и мапираног система зависних клауза са кондиционалним значењем у савременом српском језику, али се такође сврстава и у (много мање испитану) категорију знатно ширег обима – категорију конструкција са коментативним значењем и функцијом.

Уз кондиционалну зависну клаузу, чланови ове категорије су и поједини типови односних, изричних, узрочних и концесивних кла-

уза, као и неки типови клауза које се укључују у напоредно-сложене реченице.¹³ Овај рад је иницијална анализа само једног типа коментативних реченица док прецизно утврђивање обима и садржаја читаве категорије, као и лексичких јединица, синтаксичких конструкција и семантичких оператора помоћу којих се она у српском језику реализује остаје задатак за неко будуће истраживање.

Цитирана лијература

- КОВАЧЕВИЋ, Милош. „Реченице с реалноусловним везницима“, у: М. Ковачевић, *О реченици и њеним члановима*, Београд: Јасен, 2015, 176–204.
- КОВАЧЕВИЋ, Милош. „Партикуле *ни* и *и* у функцији обавезног интензификатора“, у: М. Ковачевић, *О реченици и њеним члановима*, Београд: Јасен, 2015, 96–117.
- МОСКОВЉЕВИЋ ПОПОВИЋ, Јасмина. „О реторичким кондиционалним реченицама“. Рад у припреми за штампу.
- ПИПЕР, Предраг. „О кондиционалности у простој реченици.“ *Јужнословенски филолог* LIV (1998): 41-58.
- ПИПЕР, Предраг. „Семантичке категорије у простој реченици: синтаксичка семантика“, у: ПИПЕР, Предраг, Ивана АНТОНИЋ, Владислава РУЖИЋ, Срето ТАНАСИЋ, Људмила ПОПОВИЋ, Бранко ТОШОВИЋ. *Синтакса савременог српског језика. Просја реченица*. У редакцији академика Милке ИВИЋ. Београд: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига. Нови Сад: Матица српска, 2005, 575–982.
- ПИПЕР, Предраг и Иван КЛАЈН. *Нормативна грамађика српског језика*, Нови Сад: Матица српска, 2013.
- ПОПОВИЋ, Љубомир. „Синтакса“, у: Ж. Станојчић и Љ. Поповић, *Грамађика српског језика*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, ¹¹2008, 204–384.
- СТЕВАНОВИЋ, Михаило. *Савремени српскохрватски језик (грамађички системи и књижевнојезичка норма) II – Синтакса*, Београд: Научна књига, ³1979.
- AUWERA, Johan & Vladimir A. PLUNGIAN. “Modality’s Semantic Map.” *Linguistic Typology* 2 (1998): 79–124.
- DECLERCK, Renaat & Susan REED. *Conditionals – A Comprehensive Empirical Analysis*, Berlin: Mouton de Gruyter, 2001.

¹³ Уп., нпр.: *Успели су да на време заврше пројектну документацију, шито је био прави подухвај.*// *Издвојила је књиге које често користии на посебну йолицу, шито се йоказало као врло йрактично и корисно.*// *Зайочело је врло лежерно, као шито, йрејйосйављам, йтакве сйвари увек зайочињу.*// *Верује, али није сигуран, да она сйиже возом у йеј.*// ... *једини исйински сарадник, йолико је у свему дружцији од њега, или бар йако изгледа, да се Давилу чинило на махове да живи йоред сйранца и нейријайеља.*

- IVIĆ, Milka. „O srpskohrvatskim pogodbenim rečenicama“, у: М. Ivić, *Lingvistički ogledi*, Beograd: Prosveta, 1983, 145–153.
- HYLAND, Ken. „Stance and engagement: a model of interaction in academic discourse.“ *Discourse Studies* 7/2 (2005) 173–192.
- MIHATSC, Wiltrud. „Hedges“, у: С. А. Chappelle (уп.), *The Encyclopedia of Applied Linguistics*. Chicester, UK: Blackwell, 2013, 2722–2727.
- THOMPSON, Sandra A., & Robert E. LONGACRE. „Adverbial clauses“, у: T. Shopen (уп.), *Language typology and syntactic description, Vol. II – Complex constructions*, Cambridge: Cambridge University Press, 1985, 171–234.
- TRBOJEVIĆ-MILOŠEVIĆ, Ivana. *Modalnost, sud, iskaz*. Beograd: Filološki fakultet, 2004.
- VASIĆ, Vera. „Kondicionalne klauze sa nekonsekutivnom apodozom.“ *Јужнословенски филолог LVI* (2000): 177–185.

Јасмина Д. Московлевич Попович

О СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЯХ
С КОММЕНТИРУЮЩЕЙ УСЛОВНОЙ ПРИДАТОЧНОЙ ЧАСТЬЮ

Резюме

Наряду с типичными сложноподчиненными предложениями с условной придаточной, в современном сербском языке довольно часты условные придаточные комментирующего типа: *На ошваранье изложбе дошло је двадесетак људи, ако их је било и толико; Уколико добро њамјим, багрем је њрошле године цвењао рано* и т.п. Основная цель работы – предложить анализ синтаксической структуры данных сложноподчиненных предложений, выделить их синтаксические и семантические подтипы, а также исследовать и описать их прагматические и дискурсивные функции.

Ключевые слова: сложноподчиненное предложение, условная придаточная часть, комментирующая придаточная часть, эпистемическая модальность, семантические, прагматические и дискурсивные функции

Jasmina D. Moskovljević Popović

ON COMPLEX SENTENCES WITH A COMMENTATIVE
CONDITIONAL CLAUSE

Summary

In contemporary Serbian, besides prototypical complex sentences with a conditional clause, there are several types of complex sentences with a conditional clause which has a primarily commentative function: *На ошваранье изложбе дошло је два-*

десеџак људи, ако их је било и џолико (At the exhibition opening, there were some twenty people, if that many); Уколико добро џамџим, багрем је џрошле године цвеџао рано (If I remember well, acacias blossomed early last year), etc. The main aim of this paper is to analyse the syntactic structure of complex sentences of this type, to identify their syntactic and semantic subtypes, and to explore and describe their discourse functions.

Keywords: complex sentence, conditional clause, commentative clause, epistemic modality, semantic, pragmatic, and discourse functions of utterances.

ISSN 0350-185X, LXXIV, св. 1 (2018)
UDK: 811.163.41'373
811.163.41'374
COBISS.SR-ID: 267370508
DOI: <https://doi.org/10.2298/JFI1801081R>
Примљено: 18. маја 2017.
Прихваћено: 27. децембра 2017.
Оригинални научни рад

СТАНА С. РИСТИЋ*
Институт за српски језик САНУ
Београд

Ивана В. Лазић Коњик
Институт за српски језик САНУ
Београд

Ненад Б. Ивановић
Институт за српски језик САНУ
Београд

МЕТАЈЕЗИК ЛЕКСИКОГРАФСКЕ ДЕФИНИЦИЈЕ У
ДЕСКРИПТИВНОМ РЕЧНИКУ
(на материјалу речника српског језика)**

У раду представљамо континуирану хијерархијску уређеност лексема које припадају тематском пољу 'кућа, грађевински објекат' засновану на анализи вертикалног уланчавања концепата присутних у њиховим лексикографским дефиницијама. На анализи одабраних делова њихових дефиниција, показујемо да вертикално уланчавање лексема из овог тематског поља прати низ од највиших нивоа појмовне категоризације, сложених и простих примитива, према нижим хиперонимским нивоима (МЕСТО > ПРОСТОР [ГДЕ], ПРОСТОР > ПРОСТРАНСТВО [НЕШТО ШТО СЕ (БЕЗГРАНИЧНО) ПРОСТИРЕ НА СВЕ СТРАНЕ]). У оквиру представљеног модела уланчавања, значења лексема се повезују системски, унутар њихове полисемантичке структуре (микроплан значења) и у равни општег

* stana.ristic@isj.sanu.ac.rs

** Рад је израђен у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка исцртавања савременог српског језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Овај рад, у форми излагања са научног скупа, саопштен је учесницима међународне научне конференције *Словенска лексикографија на почетку XXI века*, која је одржана у Прагу, 20–22. априла 2016. године, у организацији Чешке академије наука.

значења њихове тематске групе / класе (макроплан значења). Овај тип истраживања би могао да допринесе унакрсном претраживању лексема и другим напредним претрагама у електронском речнику савременог српског језика, што је значајно како лексикографима, тако и корисницима речника.

Кључне речи: дескриптивна лексикографија, метаанализа лексикографских дефиниција, лексикографски метајезик, семантички примитиви, моделовање семантичког описа.

Увод

1. У раду се на основу анализе појединих елемената дефиниције успоставља инвентар метајезичких јединица семантичког описа и представља њихова улога у системском опису лексике, као и у лингвистичкој анализи српског језика. Метаанализа лексикографских дефиниција на ширем плану има за циљ да утврди у којој мери метајезик лексикографских дефиниција у релевантним дескриптивним речницима доприноси конституисању јединственог лексикографског метајезика који би с једне стране омогућио системско представљање лексикосемантичких и граматичких односа лексичких / језичких јединица на синтагматској и парадигматској равни, а са друге стране који би омогућио издвајање семантичких примитива и одређивање њихове употребе и улоге у категоризацији и класификацији лексике различитих концептуалних и семантичких домена. Рад је заснован на материјалу референтних дескриптивних речника српског језика, *Речника српскохрватскога књижевног и народног језика САНУ* (РСАНУ) и *Речника српскохрватског књижевног језика Мајнице српске* (РМС), као и на теоријским приступима који су представљени у колективној монографији *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси* (ур. Р. Драгићевић, 2015).

Метаанализа речничких дефиниција: грађа, приступ, резултати

2. Метаанализа дефиниција у наведеним речницима урађена је на материјалу именичких лексема из више разлога, од којих истичемо два најважнија.

2.1. Прво, именице су одабране за почетак метаанализе лексикографске дефиниције, не само зато што оне по броју надмашују све друге врсте речи у лексикону једног језика,¹ него и због тога што се

¹ Податак је добијен увидом у базу одредница великог описног Речника САНУ, која указује на то да је, од свих обрађених лексема у овом речнику (преко 230.000), највише именичких.

одликују семантичком лабилношћу и неограниченом спојивошћу,² па је дифузне и недовољно јасне границе између предметних имена веома тешко одредити уопште (РАХИЛИНА 2000: 28), а посебно у њиховом представљању у дескриптивној лексикографији. Друго, именицама се успоставља хијерархијска категоризација појмова у конституисању језичке слике света, па се наше знање о њиховом значењу често заснива на препознавању њиховог места у хијерархијској организацији лексичког система, тако да су се саме именице наметнуле као најпогоднији материјал за лингвистичку анализу при утврђивању принципа организације и односа међу јединицама система. До сада су издвојени таксономски (класификаторски) / хипонимски и партонимски (меронимски) односи, од којих се као најважнији вид систематизације лексичких јединица истиче хипонимија (исп. ДРАГИЋЕВИЋ 2007: 294).³

2.2. Имајући у виду конститутивну улогу именица у језичкој категоризацији и организацији лексичког система, изабран је когнитивни приступ за преиспитивање / проверу и одређивање њиховог примарног значења у речницима, и то на основу метаанализе првог елемента дефиниције којим се идентификује појам. При томе се као важно наметнуло питање одабира надређеног појма, категорије (*genus proximum*) за његову идентификацију односно питање одабира адекватног хиперонима или хиперонимског израза за експликацију првог елемента дефиниције. Питање избора адекватног надређеног појма, хиперонима, иначе је добило велики значај у дескриптивној лексикографији јер изабрани хипероним сврстава именовани појам у одређену категорију која у многим случајевима одређује садржај и структуру дефиниције а самим тим и примарно значење лексеме која се дефинише (БАРТМИЊСКИ 2011: 109–110). Због великог броја пропуста у формулисању првог дела дефиниције и несистемских

² За разлику од именица, семантичка својства глагола одликују се стабилношћу и лакше их је утврдити, јер се сва она одражавају у синтаксичким конструкцијама – у ограниченом броју модела управљања, који указују на одређену ситуацију. Именице се семантички не везују ни са једном конкретном ситуацијом, па је прототипичном имену нужна категорија детерминације – указивање на одређеност / неодређеност, референтност / нереперентност да би се могло везати за одређену ситуацију (РАХИЛИНА 2000: 34).

³ Наведени односи, хијерархијски организовани, могу се вертикално представити као односи између надређеног (суперординираног) појма (хиперонима или холонима) и подређених (субординираних) појмова (таксонима / хипонима, меронима) који су хоризонтално уређени и представљају низове котаксонима / кохипонима и комеронима (ДРАГИЋЕВИЋ 2007: 292–293).

решења, која су евидентна у лексикографској пракси, показало се да је за системско решење неопходно унапред утврдити принципе избора.

2.3. За правилан избор надређеног појма у првом делу дефиниције не постоји јединствено правило, па се, зависно од типа појмова и њихове когнитивне структуре, предлажу различите „дефиницијске схеме“ како би се постигао потребан квалитет у семантичком опису лексичких јединица и систематичност у језичкој категоризацији. Поред класификаторских имена, издвојена су функционална и партонимска (меронимска) имена (БАРТМИЊСКИ 2011: 114–115),⁴ а затим и релациона имена, типа родбинских односа, и глаголских именица (РАХИЛИНА 2000: 30–35).

3. Да би се истакнути проблеми што боље и системски сагледали, материјал за метаанализу лексикографске дефиниције у овом раду ограничен је на дефиниције из тематске групе ‘грађевински објекти’, типа *кућа*, *зграда*, *здање*, њихових врста и делова. Анализом је обухваћен само први део дефиниције наведеног типа именица, онај којим се идентификује именовани појам односно којим се експлицира архисема основног (примарног) значења.⁵

3.1. Најважнији аспекти у смислу адекватног избора хиперонима, надређене речи за идентификацију појма у првим елементима дефиниције примарних значења, и схематског представљања вертикалног и хоризонталног уланчавања лексема биће представљени на примеру прототипичне лексеме *кућа* из тематске групе ‘грађевински објекти’ и хијерархијске организације њој надређених лексема (хиперонима) и подређених лексема, и то: хипонима са значењем ‘врста куће’; затим меронима, и комеронима са значењем ‘делова куће’.⁶

⁴ Тако се за класификаторска имена препоручује схема: „врста ствари“ (*лисице* „врсте животиња ...“); за функционална: „ствари које је човек направио ради ...“ (*шољице* „ствари које је човек направио да би из њих пио топле напитке у малим гутљајима ...“); а за меронимска имена: „део нечега“ (*кошуља* „део одеће ...“). (Вјежбицка, према БАРТМИЊСКИ 2011: 114–115).

⁵ О продуктивности семе функције и изгледа и о развоју секундарних значења лексема *кућа* и њених делова у поређењу српског, руског и енглеског језика в. ДРАГИЋЕВИЋ 2007: 76–78.

⁶ Успостављањем ланца хипонимских односа и у овако ограниченом узорку именичких лексема добијен је списак надређених лексема у дефинисању једне тематске групе, чиме је показано како је могуће одговорити на питање постављено у литератури: докле би се дошло и шта би се сазнало издвајањем хиперонима из свих дефиниција једног речника, и да ли би се могао саставити „списак лексема које су надређене свим осталим у лексичком систему“ (ДРАГИЋЕВИЋ 2007: 296). Скоро да је извесно да се такав списак може саставити, и то на брз и лакши начин на материјалу електронског речника, а универзалан списак надређених

Обрнута вертикална организација надређености сачињена је на основу уланчавања првих елемената дефиниције односно појмова / речи (*definiens-a*) којим се идентификује појмовно значење подређене лексеме (*definiendum-a*). Истакнутим деловима дефиниција приписивани су одговарајући примитиви или дијагностичка обележја релевантна за успостављање граница између лексема блиских значења (контекстуалних синонима), које због честе употребе у дефиницијама у позицији *definiens-a* представљају додатни проблем.

Статус прототипичне лексеме *кућа* у низу надређених лексема, представљених према примарним значењима у дескриптивним речницима РСАНУ и РМС изгледа овако:

кућа ж 1. а. грађевински објекат, зграда [МЕСТО]⁷ за пребивање, становање или какву друштвену потребу.

зграда ж 1. а. обично већа грађевина [МЕСТО] за становање, за јавне установе и сл., кућа.

здање с 1. а. зграда, кућа⁸ (обично велика), грађевина. /важна, монументална грађевина/.

грађевина ж 1. објекат [НА НЕКОМ МЕСТУ] који се гради или је већ изграђен (обично зграда).

објекат м 1. а. грађевина, здање; уопште систем, комплекс изграђених и каквој намени прилагођених грађевинских елемената који чини неку функционалну целину [грађевина видљива у НЕКОМ ПРОСТОРУ + функционална целина].

место 1. а. простор (у квантитативном смислу) односно мањи или већи део површине, обично ограничене, који се може употребити

семантичких / лексичких примитива за све језике већ је састављен и објављен у литератури (в. т. б), па и списак примитива за руски језик (АПРЕСЈАН 2006: 52–53; исп. ГЛАДКОВА 2010, 35).

⁷ Речи у угластој загради истакнуте посебним фонтом дописане су и представљају примитиве, хиперониме високог или највишег нивоа који омогућавају умрежавање лексичких група на макроплану као и семантичких реализација сваке појединачне лексеме на микроплану семантичке и афиксалне деривације.

⁸ У избору лексичког експонента за први део дефиниције, употреба две речи, синонима, представља велики проблем у дефинисању значења. За избор „праве“ речи за идентификацију појма из низа (контекстуалних) синонима, као и за избор „правог“ хиперонима препоручује се тест са више могућности провере (БАРТМИЊСКИ 2011: 115–116), а за лексикографе је најпримеренија провера могућности замене лексеме која се дефинише потенцијалним надређеним лексемама у свим текстовима примера из грађе. Слична провера у случајевима синонимије или полисемије препоручује се и за избор адекватног универзалног примитива (ВЛЕЖБИЦКА 1996: 297–298).

за пребивање, смештај и сл. некога или нечега, расположиви простор [ограничен ПРОСТОР + употреба, намена].

област 1. а. простор, територија, земљиште које заузима веће пространство и чини целину у погледу рељефа, климе, хидрографије, флоре и других физичкогеографских и природних карактеристика, регион; б. уопште подручје, крај, територија⁹ [велики ПРОСТОР, ТЕРИТОРИЈА + целовитост у погледу нечега¹⁰].

простор¹¹ 1. а. неограничена протегнутост, растојање у свима димензијама и правцима; б. фил. заједно с временом један од општих, основних облика или оквира постојања материје или ствари реалнога света, у коме свака ствар има своје одређено место. [у значењу ‘пространство’ у научној слици света].

простор 2. а. део, комад Земљине површине различите величине; б. ограничен део површине на који може да се смести нешто или који може да се употреби за нешто: *изложбени њросѿор*, *магаѿински њросѿор*, *складишни њросѿор*; в. размак, удаљеност између чега (између две особе, два предмета и сл.); г. ничим неиспуњена шупљина, празнина [ограничен део Земљине површине, пространства + смештај, употреба – ограничено ПРОСТРАНСТВО].

пространство област куд се што простире [ОНО (НЕШТО) што се (безгранично) простире на све стране].

⁹ Примарно значење представљено је у седам семантичких реализација, од којих су за ово разматрање значајне само две наведене.

¹⁰ Лексема *обласѿ* уведена је у ланац хиперонима из два разлога: прво зато што је употребљена у првом делу дефиниције као *definiens* лексеме *њросѿрансѿво*. Други разлог је тај што се значење лексеме *обласѿ* реализује у секундарном значењу лексеме *кућа* „5. фиг. ... родни крај, родна земља, завичај, домовина“, и то као неексплицирани првостепени хипероним свих лексема наведених у синонимском низу фигуративног значења.

¹¹ Појам *њросѿор* у српском језику концептуализује се у ширем и ужем смислу, како је и представљено у Р.МС; у ширем смислу лексема **простор** 1.а. и 1.б. је истозначна, синонимична са лексемом *њросѿрансѿво* којом се може заменили у наведеним примерима. Обе различите реализације значења пространства у лексеми *њросѿор*, различите и по домену употребе, енциклопедијски су дефинисане. Међутим, ни редослед значења ове лексеме није правилно хијерархијски установљен, јер је примарно значење ове лексеме представљено као **простор** 2 у три различите семантичке реализације издвојене под словима. Примарност овог значења потврђују и остала три деривирани значења и бројни фразеолошки изрази, индуковани семом ограничености, која се не реализује у лексеми *њросѿрансѿво*: **простор** 3. просторија, дворана; **простор** 4. временско раздобље; **простор** 5. фиг. подручје, област какве делатности (в. РМС).

Без обзира на начин експликације првог дела дефиниције у речницима српског језика, на недоследности у успостављању континуираног ланца хиперонима и на употребу циркуларних дефиниција (*circulus in definiendo*), анализом примарних значења наведених лексема утврђено је да се оне јављају у хиперо-хипонимском односу, чија се континуирана хијерархијска уређеност може представити шематски на следећи начин:

КУЋА (= ЗГРАДА ‘велика кућа’ и ’кућа са више станова, просторија за становање’) > ГРАЂЕВИНА (ЗДАЊЕ ‘важна, монументална грађевина’) > ОБЈЕКАТ (НЕШТО У НЕКОМ ПРОСТОРУ (што пада у очи као грађевина, грађевински објекат) > МЕСТО > ПРОСТОР (примитив ГДЕ) > ПРОСТРАНСТВО (НЕШТО ШТО СЕ (безгранично) простира на све стране)

Представљена схема, заснована на универзалном семантичком метајезику, системски повезује значења, и то на микроплану унутар полисемне структуре лексема и на макроплану значења лексема исте тематске групе / класе. Она у вертикалном низу полази од највишег нивоа појмовне категоризације, сложених и простих примитива (МЕСТО > ПРОСТОР [ГДЕ], ПРОСТОР > ПРОСТРАНСТВО [НЕШТО ШТО СЕ (безгранично) простира на све стране]) и спушта се ка нижим хиперонимским нивоима.

Хиперо-хипонимски однос илуструје **избор и распоред хиперонима у дефинисању основних значења лексема које означавају грађевинске објекте (грађевине)** за становање и друге друштвене намене и даље умрежавање њихових значења у семантичком и концептуалном пољу ‘пространство’, преко лексема *место, област, простор*, лексема које у српском језику имају статус (сложених) примитива са надређеним универзалним примитивом ГДЕ, и са лексемом *пространство*, чије се опште, категоријално значење не може идентификовати ни једном другом лексемом него примитивом тј. конструкцијом са примитивом НЕШТО (нешто што се простира на све стране (безгранично)).

Решавање питања класификаторских односа представља посебно осетљив проблем будући да су њима обухваћени конкретни предмети као врсте надређеног појма, због чега је у избору хиперонима потребно бити посебно опрезан (исп. БАРТМИЊСКИ 2011: 115). У појединим примерима постоји могућност вишеструког избора надређеног појма, па се проблем избора најприкладнијег хиперонима мора решавати од случаја до случаја, водећи рачуна о утицају таквог избора на семантичко дефинисање полазног појма.

3.2. Прототипична лексема *кућа* поред показаног хипонимског односа са надређеним лексемама, јавља се и као базична и као надређена лексема за читав низ класификаторских именица које означавају врсте 'куће', грађевинских стамбених објеката, организованих у хоризонталном поретку, типа: *двор, кула, гарсоњера, дујлекс, ње-џ(ер)осџрајџница, вишесџрајџница, вила, дворац, џалаџа, чардаклија, земуница, колиба, сојеница, барака (чајџрља, џушара), џриземница, џоземљуша, сламара (сламарица, сламњача), џлочара, шиндралија, ћерџичара, чајџмара, уџера, уџерица, сџраћара, џрошарница* и др. Разлике у значењу наведених лексема засноване су на ванјезичким факторима и тичу се пре свега разлика у физичким карактеристикама самих стамбених објеката (исп. Ристић, Лазић-Коњик 2015: 19). Важно је напоменути да се у основном значењу ове лексеме дефинишу по основи више критеријума који их истовремено локализују у више семантичких равни, што треба имати у виду приликом одабира дијагностичких семантичких обележја и њихове хијерархијске уређености, као нпр. за лексему *џалаџа*: 1) велика кућа (физички, материјални аспект); 2) раскошна кућа (физички и нематеријални аспект раскошне опремљености / удобности); 3) за становање владара, племића одн. имућних људи (друштвени, социјални статусни аспект) (Ристић, Лазић-Коњик, 2016: 377–394).

Овај класификаторски тип именица, обједињен појмовним експонентом 'кућа', у првом делу дефиниције уз именичке лексеме које тај појам означавају садржи детерминаторе у препозицији или постпозицији, којима се идентификују врсте таквих грађевинских објеката према различитим параметрима, што представља коректан начин у системском опису лабилне семантике лексема како би се могле везати за одређену ситуацију (исп. РАХИЛИНА 2000: 34).

дворац лепа и богата кућа, палата, замак, двор.

двор палата, дворац државног поглавара, неког високог достојанственика, племића.

кула¹ 2. а. заст. палата, дворац. б. покр. кућа, обично од камена и на спрат. в. зграда са више спратова, вишеспратница која обликом подсећа на кулу. г. покр. засебна зграда у сеоском дворишту у којој се само спава.

стан 1. а. једна или више соба с нуспросторијама за становање.

гарсонџера и **гарсоњера** ж мали (једнособни, ретко двособни) стан, обично без кухиње; момачки стан.

двоспратница (тро-, четверо-, много- и сл.) ж кућа, зграда на два (три, четири, много) спрат(ов)а.

вила² лепа, омања кућа, обично ван центра града; летњиковац.

палата 1. велика, раскошно изграђена и уређена зграда за становање владара, племића одн. имућних људи, дворац.

земуница 1. а. просторија ископана у земљи и примитивно подешена за становање, пребивање или за оставу.

колиба 1. а. једноставно, провизорно склониште, пребивалиште, кућица и сл., обично од слабијег материјала (трске, прућа, дасака и др.) покривена сламом, грањем и сл., чатрља.

барака 1. лака зграда од дасака за привремене потребе (смештање трупа, заробљеника, болесника и сл.).

сламара кућа покривена сламом, сламарица (1), сламњача.

уцера мала кућа од лошег материјала, чатрља, страћара.

страћара стара, запуштена и дотрајала кућа.

трошарница трошна, стара кућа.

кровињара 1. грађевина (кућа, стаја, колиба и сл.) покривена кровином (обично приземна и неугледна); уопште колиба, потлеушица, учерица.

3.3. За представљање меронимских односа предлаже се друга-чија схема, тако да се за први део дефиниције именица које означавају део нечега предлаже формулација (*definiens*) „део нечега“ (Вјежбицка, према БАРТМИЊСКИ 2011:114–115), при чему се у прототипичном случају препоручује употреба генитива без предлога за означавање целине.¹² Када се употребљава оваква формулација а када не, показале се на примеру именица које означавају делове куће, и на нижим нивоима „делови делова“, такође у тематском пољу ‘кућа, грађевински објекат’, а нивои се могу схематски представити на следећи начин:

¹² У српском језику као и у руском, за меронимске односе типична је употреба генитива без предлога именице која означава целину (у срп. терминологији „партитивни генитив“) и то нарочито за однос денотатне фиксираности (нпр. делови тела). Могућа је и употреба предлошко-падежних конструкција, па тако у српском, као и у руском језику, то је употреба локатива са предлозима *на* и *у* (конструкције које се реализују и у речничким дефиницијама описиваних лексема), а за меронимски однос допуњености, којим се исказује одвојивост дела од целине, карактеристична је употреба генитива с предлогом *од* (нр. из нашег материјала **квача** „ручица од браве“). О прецизирању меронимског односа употребом одговарајућег падежа в. РАХИЛИНА 2000: 37–44.

кућа < 'део куће' < 'део дела куће' < 'део дела на делу куће'
< 'део на делу дела од куће'

Меронимски семантички однос 'део – целина' у тематском пољу лексеме *кућа*, спецификован је допунским параметрима: спољашњи / унутрашњи, горњи / доњи, одвојиви / неодвојиви (саставни) и функционални део. За сваки од ових односа употребљава се и различита формулација, што ће се показати следећим примерима.

Типичан однос 'део – целина' дефинише се употребом генитива без предлога уз именицу *део*, што потврђује већина примера из речника, при чему се целина осим именицом *кућа* ређе исказује и именицом *зграда*, њеним синонимом, а именица *део* може бити детерминисана одговарајућим придевом:

3.3.1. Однос 'део куће':

спрат м 1. део куће између две таванице, два стропа, кат. (унутрашњи део)

полукат = **полуспрат** = **мезанин** део куће између приземља и првога ката, мезанин. (унутрашњи део)

партер м 1. део куће који се мало уздиже изнад земљишта, приземље. (унутрашњи део)

приземље део зграде при земљи, партер. (унутрашњи део)

кров м 1. а. покривач, горњи део (обично нагнут или састављен од нагнутих површина) куће, зграде, грађевине уопште, који служи као заштита од временских непогода и др. /горњи део куће/ (спољашњи део).¹³

зид м 1. а. вертикални део конструкције зграде на који се надовезује кров или такав део који преграђује унутрашњост зграде. (спољашњи / унутрашњи део)

фасада ж фр. прочеље, лице зграде. /предњи део куће, зграде, прочеље, лице/ (спољашњи део + компонента оријентисаности)

3.3.2. Следеће лексеме по начину избора лексеме за идентификацију појма у првом делу дефиниције не указују, или недоследно и несистематски указују на меронимске односе, па представљају примере лексикографских пропуста, који би се могли исправити на начин показан уз речничке дефиниције:

¹³ Избор надређеног појма, лексеме *покривач* у првом делу дефиниције је погрешан, што потврђује и чињеница да избор диференцијалних обележја у дефиницији није заснован на семном потенцијалу ове лексеме, него на додатној формулацији дефиниције са генитивом: *горњи део куће ...*, у којој су реализоване семе облика, конструкције и функције.

димњак м 1. а. одвод (обично усправно озидани стуб са шупљином у средини или метална цев) за дим и гасове који настају при сагоревању; такав уређај као знак домаћинства. /део на крову куће, грађевине у виду озиданог стуба ... који служи за одвод .../

тераса 1. архит. раван кров или отворена непокривена хоризонтална површина на грађевини; велики балкон. /део на кући, грађевини у виду равне непокривене хоризонталне површине или равног крова/

балкон 1. истурена и ограђена мања тераса на неком од спратова куће. /истурени и ограђени део на неком од спратова куће, мања тераса/

Предложени начин формулисања првог дела дефиниције (између косих црта) показује да се и именице овог типа могу системски дефинисати као некакав део куће, грађевине у локативу с предлогом *на*.

3.3.3. Умрежавање меронимских односа лексема са значењем ‘делови куће’ може се показати на примеру следећих именица које означавају унутрашњи простор, што се у првом делу дефиниције исказује лексемама *ћпросћорија* и *ћпросћор*:

поткровље с 1. простор испод крова куће, таван. /простор у кући испод крова/

таван 1. а. просторија између крова и водоравне преграде која одваја поткровни простор од доњих просторија; поткровље; под те просторије. /просторија у кући између крова и водоравне преграде .../

просторија ж 1. а. део унутрашњости зграде, грађевине, део стана, одвојен зидовима или преградама, намењен за становање људи, за рад разних установа, предузећа и сл. /унутрашњи део куће, зграде, стана одвојен зидовима .../

соба, одаја 1. а. једна од просторија за становање или за вршење неког посла у кући. /једна од просторија у кући за .../

огњиште с 1. а. оивичени, отворени простор у приземљу сеоске куће где се ложи ватра (за кување хране и др. и за загревање просторије). /простор у приземљу куће оивичен и отворен где се .../

кухиња ж 1. а. просторија (или посебна зграда) опскрбљена потребним уређајима, где се кува, припрема јело, храна. /просторија у кући опскрбљена .../

купатило с 1. а. просторија у стану која служи за купање и умивање, обично са кадом.

предсобље а. прва просторија, соба одмах до улаза у стан. /просторија на улазу куће, стана/

трпезарија ж а. просторија, соба у којој се једе, обедује, благоваоница. /просторија у кући, стану у којој .../

У речницима се овај однос исказује углавном несистематски, па је после речничких дефиниција предложен системски начин представљања овог односа (између косих црта), при чему се уз лексему *īprostorija*, *īprostor* целина исказује локативом с предлогом у.

3.4. Однос 'део дела куће':

прозор м 1. отвор у зиду зграде кроз који улази светлост и зрак и оквир са стаклом који тај отвор затвара. (спољашњи део)

врата 1. а. отвор за улаз и излаз у зиду куће, одаје, тврђаве, утврђене вароши, на огради дворишта, парка, платну шатора и др. који се затвара и отвара; крило, крила која затварају такав отвор. (спољашњи део)

У типичном случају, као што показују примери *īprozor* и *vrata*, 'део' се идентификује лексемом *otvor* која, као и 'део', захтева допуну 'целине' у виду лексема *kuća*, *zgrada* у локативу с предлогом у.

3.5. Однос 'део на делу куће'

Нижи хијерархијски однос дела и целине такође се може представити на доследан начин истицањем меронимског односа у првом делу дефиниције, што ће се показати на мањем броју примера, при чему се део реализује као 'уграђени део' или као 'направа' уграђена на делу неког дела куће. После речничких дефиниција дају се предлози ситемског указивања на меронимске односе (између косих црта), при чему се целина исказује или генитивом са или без предлога или локативом с предлогом *на*:

окно 1. а. стакло на прозору. /застакљени део прозора/

брава 1. направа за закључавање ... врата, прозора и др. /направа на вратима, прозору и др. отворима која служи .../

квача 1. дршка, ручица (браве, засуна и др.) којом се отварају и затварају врата, прозори и сл. /дршка, ручица од браве, засуна и др. којом се .../

4. Да би се избегле показане недоследности у дефинисању и у избору адекватне лексеме за идентификацију појма и ради систем-

ског представљања категоризације у лексикографији, предлаган је и редуccionистички принцип избора најопштијих појмова за идентификацију именованих реалија, типа *предмет*, *свјар*, *свјор(ење)* или примитива неспецификованог, неодређеног значења, типа *неко*, *нешто* (в. у БАРТМИЊСКИ 2011: 110–111). Понуђено решење није могло задовољити ни таксономски ни семантички опис именичких лексема. Овакав поступак с једне стране потпуно замагљује процес категоризације и класификације у таксономији а са друге стране не даје могућност за идентификацију и избор прототипичних семантичких својства на којима се заснива класификација појмова како у језичкој (наивној) тако и научној слици света.

5.1. Зато је за потребе овог истраживања предложен нови тип семантичког описа заснован на принципу избора најближег хиперонима за идентификацију појма у првом делу дефиниције, који представља полазну основу за установљење осталих методолошких принципа потребних за идентификацију и избор критеријских и дијагностичких обележја појма, односно за издвајање и хијерархијску организацију диференцијалних сема у дефинисању значења сваке појединачне лексеме. Овакав начин описа значења омогућава успостављање модела дефиниција у дескриптивној лексикографији, које имају вишеструки значај у системском повезивању лексичких јединица и њиховом умрежавању на микроплану (у полисемији и творбеним гнездима) и на макроплану (у лексичко-семантичким и тематским групама, у семантичким и концептуалним пољима). Самим полазним принципом у дефинисању – избором најближег хиперонима, којим се не прескачу нивои надређености у идентификацији појмова и у семантичком опису лексема, успоставља се системски ланац подређених и надређених појмова и лексема, који се обично завршава примитивом, хиперонимом највишег хијерахијског нивоа (исп. БАРТМИЊСКИ 2011: 113)¹⁴, што је посебно важно за успостављање инвентара јединица семантичког описа и формирање семантичког метајезика у дескриптивној лексикографији.

5.2. Тако је новим начином семантичког описа установљен модел дефинисања лексема из тематске групе ‘грађевински објекти за становање’ са лексемом *кућа* као прототипичном за ту групу, и успостављен ланац хиперо-хипонимских односа лексеме *кућа* и њој надређених лексема (*здање*, *грађевина*, *објекат*, *место*, *облас*, *просјор*, *просјрансво*), ланац односа квалификаторских лексема

¹⁴ За избор правог, адекватног хиперонима Ј. Бартмињски предложио је тест са четири начина провере (нав. дело:115–116).

у групи, лексеме *кућа* и њених хипонима (врста куће), као и ланац меронимских односа лекеме *кућа* и лексема које означавају њене делове у више подређених нивоа.

6. Уместо закључка – циљеви даљег истраживања

У разматрању ограниченог материјала пошло се од општије (шире) претпоставке да се избором адекватног „прецизног“ начина експликације архисеме, избора надређене лексеме, не само код наведене тематске групе именица него код именица уопште, може постићи више значајних циљева у лексикографској обради који су узрочно-последично повезани, и то: 1) да се успоставе принципи за идентификацију и рангирање сема у речничкој дефиницији; 2) да се одреди тачан, прецизан избор и број диференцијалних сема (односно типичних, дијагностичких, критеријских обележја) и да се установи њихова хијерархијска уређеност у дефиницији; 3) да се покаже регуларност (мотивисаност) семантичке и афиксалне деривације сваке појединачне лексеме и њихова умреженост на микроплану; 4) да се спроведе системско повезивање лексема у парадигмама, тематским групама, семантичким и концептуалним пољима и покаже њихова умреженост на макроплану; 5) да се утврди оптималан и минималан инвентар метајезичких јединица семантичког описа именичких лексема (лексичких / семантичких примитива, простих и сложенијих) и њихова хијерархијска уређеност по нивоима категоризације; 6) да се одреди њихова улога у категоризацији и класификацији реалија у језичкој слици света српског језика; 7) да се одреди њихова улога у конституисању лексикографског метајезика српске дескриптивне лексикографије и 8) да се упореди инвентар лексичких / семантичких примитива, установљених анализом, са инвентаром универзалних примитива до сада утврђених у когнитивној лингвистици (према WIERZBIĆKA 1996: 73–111); (в. и Goddard, Wierzbicka, према ГЛАТКОВА 2010: 28).

Извори

РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, 1–19. Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик САНУ, 1959–2014.

РМС: *Речник српскохрватског књижевног језика*, 1–6. Нови Сад (књ. 1–3 и Загреб): Матица српска (књ. 1–3 и Матица хрватска), 1967–1976.

Цитирана лијература

- АПРЕСЯН, Юрий. „Основания системной лексикографии“. Юрий Апресян (ур.). *Языковая картина мира и системная лексикография*. Москва: Языки славянских культур (2006): 33–160.
- БАРТМИЊСКИ, Жежи. *Језик – слика – свей*. Београд: SlovoSlavia, 2011.
- ВЕЖБИЦКА, Анна. *Јзык. Култура. Познание*. Москва: Русские словари, 1996.
- ГЛАДКОВА, Анна. *Русская культурная семантика, Эмоции, ценности, жизненные установки*, Москва: Языки славянской культуры, 2010.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна. *Лексикологија српског језика*, Београд: Завод за уџбенике, 2007.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна (ур.). *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси, колективна монографија*. Београд: Филолошки факултет, 2014.
- РАХИЛИНА, Е. *Когнитивный анализ предметных имен: семантика и сочетаемость*, Москва: Русские словари, 2000.
- РИСТИЋ, Стана и ЛАЗИЋ Коњик, Ивана. „Концепт *дома* у српском језику и култури“. Дејан Ајдачић (ур.), *О вредностима у српском језику*, Београд: Алма (2015): 9–38.
- РИСТИЋ, Стана и ЛАЗИЋ Коњик, Ивана. „Репрезентативност речника САНУ за етнолингвистичка истраживања: од лексикографске ка когнитивној дефиницији“. Ристић, Стана *et al.* (ур.). *Лексикологија и лексикографија у свейлу савремених љрисџуја*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2016, 377–394.
- WIERZBIЦКА, Anna. *Semantics – Primes and Universals*. New York: Oxford University Press, 2006.

Стана С. Ристич, Ивана В. Лазич Коњик, Ненад Б. Иванович

МЕТАЈАЗИК ЛЕКСИКОГРАФИЧЕСКОЈ ДЕФИНИЦИЈИ
В ДЕСКРИПТИВНОМ СЛОВАРЕ
(НА МАТЕРИАЛЕ СЛОВАРЕЈ СЕРБСКОГО ЈАЗИКА)

Резюме

В работе представлена непрерывная иерархическая упорядоченность первой части дефиниций лексем из тематической группы ‘строительные объекты’ путем анализа вертикальной организации иерархии понятий в лексикографической дефиниции. Показано, что в вертикальном ряду исходят от высшего уровня понятийной категоризации ‘локализатора’ в виде сложных и простых примитивов (место > простор [где], простор > пространство [что-либо, что (безгранично) простирается во все стороны]) и спускаются к более низким гиперонимическим уровням ‘строительные объекты’. Предложенная модель системно связывает значения, причем на микроплане значения внутри полисемной структуры лексемы и на макроплане – значения лексем той же тематической группы / класса, что важно

для дескриптивной лексикографии и для моделирования семантического описания в электронном словаре современного сербского языка. Такое описание обеспечило бы перекрестные лексические и семантические ссылки и поиск, что имеет существенно важное значение как для лингвистов, так и для остальных пользователей словаря.

Ключевые слова: метаанализ лексикографической дефиниции, лексикографический метаязык, дескриптивная лексикография, лексические (семантические) примитивы, сербский язык, моделирование семантического описания.

Stana S. Ristić, Ivana V. Lazić Konjik, Nenad B. Ivanović

THE METALANGUAGE OF A LEXICOGRAPHIC DEFINITION
IN THE DESCRIPTIVE DICTIONARY
(BASED ON THE DICTIONARIES OF THE SERBIAN LANGUAGE)

Summary

In this paper we present the continuous hierarchical ordering of the first part of the definition of lexemes from the thematic group 'buildings' by analyzing the vertical organization of superordination of concepts in the lexicographical definition. We demonstrate that the vertical sequence mounts from a higher level of conceptual categorization, 'localizer,' in the form of complex and simple primitives (PLACE > SPACE [WHERE], SPACE > EXPANSE [SOMETHING THAT IS (BOUNDLESSLY) SPREADING IN EVERY DIRECTION]) and descends toward a lower hyperonymic level of 'buildings'. The suggested model links meanings systematically, on a micro-level of meaning within the polysemic structure, and on a macrolevel of meanings of lexemes belonging to a thematic group/class, which is significant for the descriptive lexicography and for the modeling of semantic description in the electronic dictionary of the contemporary Serbian language. Such description could facilitate the cross-referencing of lexemes and advanced search, which is essential both for linguists and dictionary users.

Keywords: meta-analysis of lexicographic definition, lexicographic metalanguage, descriptive lexicography, lexical (semantic) primes, Serbian language, modeling of semantic description.

ISSN 0350-185X, LXXIV, св. 1 (2018)
UDK: 811.163.41'367.622
811.163.2'367.622
811.163.41:811.163.2
COBISS.SR-ID: 267373836
DOI: <https://doi.org/10.2298/JFI1801097A>
Примљено: 29. маја 2017.
Прихваћено: 27. децембра 2017.
Оригинални научни рад

МАРИАНА З. АЛЕКСИЋ*

Универзитет у Београду

Филолошки факултет

Катедра за српски језик са јужнословенским језицима

ТИПОЛОГИЈА ЛЕКСИЧКО-СЕМАНТИЧКИХ ОДНОСА ИСТОКОРЕНСКИХ ИМЕНИЧКИХ ЛЕКСЕМА СЛОВЕНСКОГ ПОРЕКЛА У СРПСКОМ И БУГАРСКОМ ЈЕЗИКУ (КОМПАРАТИВИСТИЧКИ ПРИСТУП)

У раду се истражује семантички однос заједничких именица словенског порекла у савременом српском и бугарском језику, као и њихове фонолошке и прозодијске адаптације и интегрисања у оба лексичка система. Фокус је усмерен на широки распон конвергентности, односно дивергентности у семантици формално сличних именичких лексема, који се креће од формално-стилске истоветности до семантичке искључивости. У оквиру истраживања презентује се методолошки поступак за компаративну семантичку анализу заједничких лексема словенског порекла у језицима истоветне генетске (словенске) основе.

Кључне речи: међујезичка енантисемија, међујезичка хомонимија, семантичка еквивалентност, семантичка нееквивалентност, семантичка реализација, хомонимични пар.

Савремени лексички системи српског и бугарског језика садрже велики број именичких лексема словенског порекла које данас имају активну употребу и представљају интегрални део разних лексичко-семантичких група, као што су: флора, фауна, географски појмови, прехранбени производи, предмети покућства и др. Њихово потпуно или делимично формално поклапање представља услов за лексичку анализу чији је циљ утврђивање нивоа семантичке конвергентности / дивергентности, што је могуће утврдити уочавањем

* mariana.bane@gmail.com

врсте семантичке опозиције између чланова лексичког пара. Овај приступ намеће се и због чињенице да се услед деловања семантичких фактора, али и екстралингвистичких (историјски, социјални, културни, политички и сл.), заједничка истокоренска лексема словенског порекла интегрише у књижевном вокабулару оба језика, при чему је често српска лексема потпуни или делимични семантички аналог бугарске лексеме или обрнуто, али не увек. Заједничке именичке лексеме словенског порекла које су присутне у лексиси српског и бугарског језика поделили смо условно у две групе А и Б, сходно поклапању – непоклапању семантичке компоненте у пару. Тако група А обухвата лексичке парове чији се неизведени или изведени чланови одликују идентичном семантиком и истим графемским и фонолошким обликом, припадношћу истом стилу и истом употребном вредношћу, што умногоме олакшава усмену комуникацију, као и превод различитих врста литературе с једног језика на други, а од великог је значаја и за размену информација. Њихове лексичке компоненте јесу заједничке лексеме у истим лексичко-семантичким групама: *брада – брада, браћ – брат, глава – глава, гроб – гроб, живој – живот, ковач – ковач, кокошка – кокошка, кошић – копито, коприва – коприва, корен – корен, мама – мама, месо – месо, мейла – метла, ограда – ограда, њланина – планина, сесџра – сестра, шишарка – шишарка* и др.

У ову групу уврстили смо и многобројне лексичке парове, чији се чланови одликују идентичном семантиком и сличним фонолошким обликом, припадношћу истом стилу и истом употребном вредношћу, при чему смо занемарили прозодијске разлике, везане за место и врсте акцента чланова лексичких парова, јер их сматрамо ирелевантним за остваривање двосмерне комуникације: *вешар – вятър, грло – гърло, голуб – гълъб, грозђе – грозде, деда – дядо, дрво – дърво, дуг – дълг, зуб – зъб, јабука – ябълка, језик – език, колено – коляно, конач – конец, коњ – кон, књига – книга, крси – крџст, љубав – любов, магла – мъгла, млеко – мляко, мука – мъка, њива – нива, њеџао – петел, њоље – поле, смрџ – смърт, сунце – слънце* и др. Слични фонолошки облик лексема из оба језика подразумева присуство етимолошких еквивалената и то најчешће у структури лексичке морфеме, што наравно не искључује и остале творбене форманте (афиксе и грамеме). Тако се, рецимо, српска лексема *џуџ* и бугарска лексема *пџт*, које су семантички идентичне, разликују формално због различитих рефлекса (ж) – у, односно џ у лексичкој морфемати. Код лексичких парова *каџ – капка, шиџак – шипка, мрав – мравка* лексичка морфема је графемски и фонолошки иста, а граматичка опозиција је везана за категорију род (мушки – женски). У овим

примерима бугарска лексичка компонента садржи суфиксалну компоненту *-к(а)* која има знатни степен продуктивности у творби именице женског рода у бугарском језику (уп. РАДЕВА 1987).

Такође, скупина А би обухватала и многобројне неизведене или изведене лексеме истог или сличног фонолошког облика и истоветне семантичке структуре, које се разликују по својој стилској маркираности и / или употребној вредности, односно стилски су неподударне – припадају дијалекатској или застарелој, односно књижевној лексици у оба језика или се ретко користе. Упркос евидентној семантичкој подударности оне нису узајамно заменљиве у преводу са српског на бугарски језик или обрнуто због њихових квалификатора који указују на различиту употребну вредност лексема.

Асиметрична укрштања се уочавају на нивоу књижевна – некњижевна реч, односно некњижевна – књижевна реч.

Примери лексичких парова у којима је само српска лексема књижевна су: *барјак – байрак, кошуља – кошуља дијал.* (б. књ. *риза*), *кукуруз – кукуруз дијал.* (б. књ. *царевица*), *мачка – мачка дијал.* (б. књ. *котка*), *мајица – матица заст.* и *дијал.* (б. књ. *пчела майка*), *нога – нога дијал.* (б. књ. *крал*)¹ и др.

Примери лексичких парова у којима је само бугарска лексема књижевна су: *дојка заст.* (књ. *дојиља*) – *дойка, дрвник покр.* (ср. књ. *дрвљаник*) – *дрџник, лојзе дијал.* (ср. књ. *виноград*) – *лозе, ошечество арх.* (ср. књ. *отаџбина*) – *отечество, извешће заст.* (ср. књ. *извешћај*) – *известие* и др.

У исту скупину укључили смо и лексичке парове чије компоненте повезује синонимични однос: *брзина – бързина, буба – буба, велик – велик, величина – величина, ланац – ланец* и др.

Међутим, већу пажњу свакако изазива немали број истокоренских хомонимичних и ретко енантисемичних лексема (ову скупину смо условно означили са Б), код којих се уочава различит степен семантичке дивергенције. Основ за њихову класификацију представља семантички однос основних номинационих значења лексема-чланова међујезичког пара. Тако смо скупину парова Б поделили у два основна типа (Б₁ и Б₂), сходно непоклапању – поклапању примарних семантичких реализација српске и бугарске лексичке компоненте².

¹ Квалификатори који указују на употребне и стилске вредности наведених лексема наводе се као и у постојећим једнојезичким речницима српског, односно бугарског језика (РСАНУ, РСЈ, РБЕ, БТР).

² Терминолошке синтагме *семантичка реализација, њимарна семантичка реализација, секундарна семантичка реализација* користимо према тумачењу Д. Г. Премк (1984: 11).

Први тип – Б₁ чине парови чије су ПСР нееквивалентне, а други тип – Б₂ укључује парове са истоветном СР, при чему се уочавају разлике у значењу на секундарном нивоу. Први разлог за овакву поделу крије се у чињеници „да је основно значење лексеме оно са којим се она идентификује као засебна лексичка јединица у свести носиоца одређеног језика. Примарно значење лексеме независно је од контекста, с једне стране, и независно од осталих семантичких реализација које су секундарне и њиме мотивисане, с друге стране, а чињеница је да се оно прво усваја“. Управо се због тога основно значење лексеме у лексикографској пракси наводи као прво значење. Секундарне семантичке реализације дате лексеме изведене су њиховом метафоричком или метонимијском (укључујући и синегдоху) повезивањем са ПСР (ГОРТАН-ПРЕМК 1997: 39, 114). Други разлог за наведену поделу оправдан је искуством и праксом, која показује да између језика исте генетске (у овом случају јужнословенске) основе који су у контакту долази до погрешне замене примарних семантичких реализација формално истих или сличних лексема. У зависности од присуства фактора немотивисаности – мотивисаности, хомонимичне парове унутар оба типа поделили смо у два подтипа. Први подтип укључује парове чији су чланови немотивисани (неизведени), а други обухвата парове који имају мотивисане (изведене) лексичке компоненте. Ова подела на подтипове оправдана је чињеницом да је лексички фонд и српског и бугарског језика кроз своју историју стваран и допуњаван процесом извођења нових мотивисаних лексема од већ постојећих немотивисаних лексичких јединица. Хомонимске лексичке парове размотрићемо и са становишта семантичког повезивања њихових чланова, што намеће потребу гранања мотивисаних и немотивисаних хомонима у групама према одсуству / присуству ЗСК. У оквиру издвојених подтипова спровећемо семантичку анализу неких од међујезичких парова да бисмо створили увид у карактер, врсте семантичких опозиција између њихових лексичких компонената.

Тип Б₁ Именички хомонимични парови чије се примарне семантичке реализације не поклапају

Овај тип именичких парова обухвата два подтипа: подтип Б₁1.0 – немотивисани именички хомонимични парови и подтип Б₁2.0 – мотивисани именички хомонимични парови. У оквиру сваког подтипа немотивисаних, односно мотивисаних именичких парова, издвојили смо по две групе: Б₁1.1 – немотивисани именички хомонимични

парови без ЗСК и Б₁ 1.2 – немотивисани именички хомонимични парови са ЗСК између лексичких компонената пара. Подтип мотивисаних именичких парова (Б₁ 2.0) такође се дели на две групе: Б₁ 2.1 – мотивисани именички хомонимични парови без ЗСК и Б₁ 2.2 – мотивисани именички хомонимични парови са ЗСК.

Подтип Б₁ 1.0 Немотивисани именички хомонимични парови

Овај подтип обухвата две групе именичких хомонима: прва (Б₁ 1.1) садржи парове без ЗСК, док друга подгрупа (Б₁ 1.2), која је знатно бројнија, укључује парове са ЗСК.

Група Б₁ 1.1 Немотивисани именички хомонимични парови без ЗСК

Ова група садржи међујезичке хомониме који се одликују истим или сличним формално-фонолошким склопом, али њихове семантичке компоненте не повезује ниједан заједнички елемент на плану садржаја. Међу њима је немогуће уочити било какву ЗСР или чак неку ЗСК. Према Б. Тафри (ТАФРА 1986: 388) такви хомоними су унутар једног језика у опозицији по међусобној искључивости, по својеврсном семантичком одгуривању. Основне и секундарне реализације чланова таквог пара именују појмове који никада не припадају истом семантичком пољу. Милана Радић-Дугоњић (РАДИЋ-ДУГОЊИЋ 1991: 27) сматра такође да њихове семантичке реализације фигурирају по систему искључивости и по томе су слични једнојезичким хомонимима или, другачије речено, између лексичких компонената пара недостаје било какав семантички однос; њихова сличност осликана је у истој или скоро истој фонолошкој форми. Као пример наводимо неколико хомонимичних парова мушког и женског рода:

Мушки род

У нашој грађи има двадесетак оваквих парова, од којих наводимо само неке:

бук / *бук*, *грб* / *грѣб*, *грм* / *грѣм*, *лук* / *лук*, *мед* / *мед*² 'вид метал', *ѵрсѣ* / *прѣст*² 'почва, земја', *сан* / *сан* и др. Конкретни предмети именују чланови парова *бук* / *бук*, *грб* / *грѣб*, *грм* / *грѣм*, *мед* / *мед*² и *ѵрсѣ* / *прѣст*², а апстрактне – једна од СР српске лексеме *бук* са значењем 'снажан јак шум' и чланови пара *сан* / *сан*. Бугарски члан у паровима *бук* / *бук*, *лук* / *лук*, као и српски члан у пару *грм* / *грѣм*, јесу фитоними.

Женски род

Хомонимичне парове женског рода који припадају групи Б₁1.1 наводимо у целини: *бука / бука, буква / буква и засїава / засїава*. Сви чланови из ове подгрупе, изузев српског члана пара *бука / бука*, означавају предмете, док је бугарска лексема *бука* фитоним.

Група Б₁1.2 Немоїивисани именички хомонимични парови са ЗСР

Издвојена група бројнија је у односу на претходну и обухвата парове сва три рода. То су исте, кореспондентне словенске лексеме које су у српском и бугарском језику доживеле извесна, већа или мања, семантичка померања. Анализом полисемантичких структура чланова парова дошли смо до две могућности испољавања семантичке везе између њих: 1) Поклапање ПСР српске, односно бугарске лексичке компоненте са неком од ССР бугарске, односно српске лексичке компоненте, уз једну или више ДСР и 2) Присуство ЗЕСС лексичких компонената пара³.

Прву могућност семантичког повезивања, која се појављује у оквиру ограниченог броја парова сва три рода, наводимо у целини:

Мушки род

Именичких хомонимичних парова са ЗСР има три: *брод / брод, муж / мъж и оїац / отец*. Чланови парова означавају предмете (*брод / брод*) или лица (*муж / мъж, оїац / отец*). Између чланова парова ове подгрупе присутна је привативна опозиција и то у две варијанте. У првој, српски члан пара обухвата значења бугарског члана (*брод / брод, оїац / отец*), а у другој бугарски члан обухвата значења свог српског парњака. Прву варијанту привативне опозиције показаћемо на примеру пара *оїац / отец* коме је ЗСР 'свештено, духовно лице (свештеник, калуђер), најчешће уз име (у директном обраћању и без имена, обично уз назив чина)'. ДСР су: ПСР српског члана са значењем 'мушки родитељ, мушкарац према својој деци' = б. *баца*; ССР 'мн. предак, праотац' = б. *їредци, деди, їрадеди* и 'фиг. зачетник, покретач, оснивач' = б. *баца, родоначалник, основател, създател*. У семантичку структуру бугарског члана укључена су и архаична значења 'баца' = ср. *оїац, родийїел* и 'мн. деди, прадеди, предци', која су заједничка, али их не узимамо у обзир јер се наш рад бави само семантичким опозицијама успостављеним на

³ Терминолошка синтагма *заједнички елементїи из семског сасїава* подразумева присуство заједничке архисеме или заједничке семе (једне или више њих) нижег ранга.

основу савремених стандардних значења лексема у пару. Другу варијанту привативне опозиције, када бугарски члан пара обухвата значење српског члана, налазимо само код пара *муж* / *мъж*. ЗСР је 'ожећен човек (у односу према жени), мушки брачни друг, супруг', док је диференцијална ПСР бугарске компоненте са значењем 'човек от противоположния на жената пол' = ср. *мушкарац*.

Женски род

Именички парови женског рода са ЗСР из групе групе Б₁ 1.2 су: *бара* / *бара*, *гора* / *гора*, *крѝа* / *кърпа*, *ѝамей̆* / *намет* и *ѝруба* / *трѝба*. Њихови чланови означавају конкретне предмете (бара, крпа, труба), осим чланова пара *ѝамей̆* / *намет* који именују апстрактне појмове. Код свих наведених парова, изузев код пара *гора* / *гора*, заступљена је еквиполентна опозиција, а приказаћемо је на примеру *ѝруба* / *трѝба*. Код овог пара ЗСР лексичких компонента јесте 'врста лименог дувачког инструмента са савијеном цеви и писком у који се дува' која је у РМС дата као основно значење, а у БТР као секундарно. ДСР су: 'направа на аутомобилима за давање звучног сигнала' = б. *клаксон* и 'велики свитак, ролна (платна, тканине)' = б. *ѝой*. Бугарски члан пара има једну ДСР са значењем 'дълъг и кух цилиндър за пренасяне на течности и газове' = ср. *цев*. Међу члановима парова женског рода примећујемо привативну опозицију само код пара *гора* / *гора*, у којем српски члан обухвата значење бугарске лексема. Наиме, српска лексема *гора* има и секундарно значење 'шума, дрвеће', уз архаичну нијансу, али га речници не бележе. Из тог разлога прихватимо решење лексикографа да је то значење књижевно. Код бугарске лексема *гора* ово значење је основно, док је секундарно значење 'планина' у РБЕ маркирано квалификатором *остр.*, те га не узимамо у разматрање.

Средњи род

Именички парови средњег рода из ове групације су: *блаѝо* / *блато* и *слово* / *слово*. Као пример наводимо хомонимски пар *слово* / *слово*. Његове лексичке компоненте повезује ЗСР са значењем 'говор, беседа'. Диференцијална значења су: ПСР српског члана пара са значењем 'писмени знак у писму, азбуци' који обично одговара одређеном гласу' = б. *буква*, ПСР бугарског члана пара са значењем 'дума' = ср. *реч* и ССР бугарског члана са значењем 'език, говор' = ср. *језик*.

Друга могућност семантичке повезаности уједињује немотивисане хомонимичне парове са ЗЕСС – заједничком архисемом или

заједничком семом. Такав начин семантичког повезивања није забележен код хомонимичних лексема средњег рода.

Мушки род

Парови чији су чланови мушког рода су: *боб / боб, враг / враг, грах / грах, њласѝ / пласт* и *сваѝ / сват*. Лексеме у њима именују предмете или лица. Хомонимичне лексеме парова *боб / боб* и *грах / грах* су фитоними, а заједничка им је архисема *расѝиње*. Обе припадају истој лексичко-семантичкој групи *ѝоврће*. Лексичке компоненте пара *сваѝ / сват* повезане су заједничком архисемом *људско биће* и део су лексичко-семантичке групе *учесници у свадби*. Код парова *боб / боб* и *грах / грах* међујезичка хомонимија мотивисана је диференцијалним семама нижег ранга које указују на разлику у сорти или врсти. У пару *сваѝ / сват* хомонимија је мотивисана такође секундарном семом, која указује на везу учесника у свадби с младенцима.

Код парова *враг / враг* и *њласѝ / пласт* хомонимија је мотивисана одсуством заједничке архисеме међу лексичким компонентама, али им је заједничка сема нижег ранга. На пример, код пара *враг / враг* лексеме су повезане семом која указује на непријатељски однос. Лексеме оба пара припадају различитим лексичко-семантичким групама.

Женски род

Немотивисани именички парови женског рода са ЗЕСС су: *диња / диња* и *изба / изба*. Све лексичке компоненте парова именују конкретне предмете, а чланови пара *диња / диња* су фитоними. Лексеме у наведеним паровима повезује заједничка архисема – 'воће', односно 'просторија'. Хомонимичност је у овом случају мотивисана семама нижег ранга које указују на врсту воћа и његове биолошке карактеристике (*диња / диња*), односно на намену просторија (*изба / изба*).

Подѝий Б₁2.0 Моѝивисани именички хомонимични ѝарови

Овај подтип такође обухвата две групе именичких хомонима: прва група Б₁2.1 садржи парове без ЗСК, док друга подгрупа Б₁2.2, која је нешто бројнија у односу на прву, укључује парове са ЗСК. Група Б₁2.1 укључује лексеме које се одликују такође истим или сличним формално-фонолошким склопом, али припадају различитим деривационим системима, односно мотивисане су различитим

лексемама, које опет припадају различитим творбеним гнездима. Група Б₁2.2 укључује такође лексеме са истим или сличним формалним обележијима, али за разлику од оних из подгрупе Б₁2.1, овде су у питању елементи истих деривационих система. Прецизније, лексичке компоненте хомонимичних парова су у основи кореспондентне лексеме у српском и бугарском језику, што значи да семе нижег ранга које повезују лексеме једног деривационог гнезда у комплексу имају у свом семантичком садржају део сема из тог комплекса (ГОРТАН-ПРЕМК 1997: 135–136).

Група Б₁2.1 Мотивисани именички хомонимични парови без ЗСК

Међујезички хомоними из ове подгрупе су бројчано ограничени, због чега их наводимо у целини.

Мушки род

Мотивисани именички хомонимични парови без ЗСК су: *завей̄ / завет, левак / левак, младеж / младеж, њарњак / парник* и *њесник / пестник*. Све лексичке компоненте парова изузев пара *завей̄ / завет* именују конкретне појмове. Чланови ових хомонимичних парова јесу деривати различитих лексема-мотиватора. У пару *завей̄ / завет* српски члан је настао од глагола *завей̄овај̄и се*, док је бугарски члан резултат префиксације именичке основе. Српски члан пара *левак / левак* мотивисан је глаголом *лӣџи – левај̄и*, док је бугарски члан именица придевског порекла. У пару *њарњак / парник* српска лексичка компонента настала је од именице, а бугарски члан је мотивисан придевом *парен* (= ср. парни). Чланови пара *њесник / пестник* именичког су порекла, али воде порекло од различитих именица – први елемент пара изведен је од именице *њесма*, а други је настао према именици *пасть*.

За разлику од свих парова ове подгрупе једино су лексичке компоненте пара *младеж / младеж* настале од истог мотиватора (придева *млад*), с тим што између њих не постоји семантичка повезаност. Другачије речено, заједнички мотиватор није пренео икакав заједнички семантички елемент из семског састава. Због тога се овај пар, као и остали парови мушког рода, налази у опозицији семантичке искључивости.

Женски род

Хомонимични парови женског рода који припадају групи Б₁2.1 су: *врлина / в̄рлина, коса³ / коса¹, Кошаранка / котаранка, кочина /*

кочина, лавица / лавица, ножица / ножици и ојека / опека. Хомонимични парови *Котаранка / котаранка, кочина / кочина, лавица / лавица* и *ножица / ножици* настали су од именица које означавају различите појмове. Хомонимични пар *ојека / опека* по мотивацији је глаголског порекла, док су чланови пара *врлина / вјрлина* мотивисани различитим врстама речи – именицом, односно придевом.

У ову групу сврстали смо и парове *коса³ / коса¹ и коса³ / коса²*. Српски члан парова *коса³* мотивисан је придевом *кос*, док су бугарски чланови *коса¹* и *коса²* синхронијски гледано немотивисани. Због тога је њихово присуство у овој групи условно. Једнојезички речници српског језика (РМС и РСАНУ) потврђују три хомонимичне лексема *коса*, од којих су *коса¹* и *коса²* семантички еквиваленти бугарских лексема *коса¹* и *коса²*. Једино се *коса³* (која је мотивисана) налази у хомонимичном односу према бугарским лексемама *коса¹* и *коса²*, па су у разматрање узети парови *коса³ / коса¹ и коса³ / коса²*. Чланови оба пара налазе се у опозицији семантичке искључивости.

Средњи род

Наша грађа забележила је у оквиру групе Б₁2.1 само један хомонимични пар *биће / биче*, чије су компоненте средњег рода, а настале су од глагола, односно именице.

Група Б₁2.2 Мотивисани именички хомонимични парови са ЗСК

Лексичке компоненте парова из ове групе припадају истим деривационим системима, односно деривационим системима којима су у основи кореспондентне лексема у српском и бугарском језику, што значи да хомонимични парови имају у свом семантичком садржају део сема из комплекса сема нижег ранга које повезују лексема једног деривационог гнезда (ГОРТАН-ПРЕМК 1997: 135). Ова група хомонимичних парова веома је бројна и обухвата именице сва три рода. Хомонимичне парове мушког и средњег рода одликује већа продуктивност у односу на парове женског рода. Услед несврсисходности анализирања свих хомонимичних парова из ове подгрупе, навешћемо само ограничен, репрезентативни број хомонима мушког и средњег рода, док ћемо малобројне хомонимичне парове женског рода представити у целини.

Увидом у семантичке епидигме чланова парова из групе Б₁2.2 открили смо две могућности испољавања семантичке везе између њих: 1) поклапање основних семантичких реализација једног члана са неком од ССР бугарске, односно српске лексичке компоненте уз заједничке ССР и 2) постојање ЗЕСС.

Прву могућност семантичког повезивања учили смо код парова из сва три рода.

Мушки род

Због бројности ове групе наводимо само неке парове, који су углавном настали од глагола: *завој / завой, извод / извод, одзив / отзив, одлив / отлив, оџок / отток, њроводник / проводник, смет̄ / смет* и др. Изузетак је хомонимични пар *колач / колач* чији су чланови именичког порекла и означавају предмете из кулинарства. Хомоними мотивисани глаголом могу да именују конкретне појмове (*њроводник / проводник, смет̄ / смет*), али и апстрактне (*извод / извод, одзив / отзив* и *одлив / отлив*). Код неких парова српска лексичка компонента именује предмет, а бугарска – апстрактни појам (*завој / завой, оџок / отток*). Парови мушког рода из групе Б₁2.2 најчешће остварују привативни тип семантичке опозиције и то онај код којег епидигма српског члана пара обухвата значење бугарског члана. Од наведених примера то су парови *завој / завой, колач / колач, одлив / отлив, оџок / отток, њроводник / проводник* и *смет̄ / смет*. Тако је у пару *завој / завой* заједничко значење 'завој, кривина, окука', а ДСР су: 'танка тканина за завијање рана' = б. *бинт*, 'оно чиме се нешто омотава, заштитни омот, коверат, омотница' = б. *плик, опаковка* и 'бора, набор' = б. *набор*. Еквиполентни тип семантичке опозиције уочава се код парова *извод / извод, одзив / отзив* и *њроводник / проводник*. У пару *извод / извод* заједничко значење је 'суд до којег се дође разматрањем чега', а диференцијална су 'извадак из неке књиге' = б. админ. *препис, извлечение* и 'част, дял, откъс от съчинение' = ср. *одломак*.

Женски род

Хомонимичне парове из групе Б₁2.2 представимо у целини: *биљка / билка, кошара / кошара, ревносӣ / ревност* и *свеска / свезка*. Парови *биљка / билка* и *кошара / кошара* настали су од именице, пар *свеска / свезка* из глагола, док је пар *ревносӣ / ревност* придевског порекла. Сви чланови парова, изузев пара *ревносӣ / ревност*, односе се на конкретне предмете и лица. Привативна опозиција заступљена је код парова *биљка / билка, кошара / кошара* и *свеска / свезка*, и то у оној варијанти при којој српска лексичка компонента обухвата значење бугарске компоненте. На пример, у пару *кошара / кошара* ЗСР је 'стаја за стоку', а ДСР су 'кош, корпа' = б. *кош, кошница* и 'колиба од оплетеног пруће за људе' = б. *колиба*. Чланови пара *билка / билка* такође су у привативној опозицији, а карактерише

их и однос хипероним – хипоним, јер српска лексема *биљка* са значењем 'поједини организам растиња причвршћен кореном одакле расте и развија се' = б. *расиџение* укључује и значење бугарске лексеме *билка* 'лековита трава'.

ЕКВИПОЛЕНТНИ ТИП ОПОЗИЦИЈЕ ЗАСТУПЛЕН ЈЕ САМО КОД ПАРА *ревности* / *ревност*, где је ЗСР 'особина онога који је ревностан, усрдност'. ДСР српске компоненте пара је 'ревњивост, завидљивост' = б. *зависџи*, а код бугарске компоненте то је значење 'мъчително недоверие и съмнение в неџия любов и всеотдаџност = ср. *љубомора*.

Средњи род

Од бројних хомонимичних парова средњег рода подгрупе Б₁2.2 наводимо само неке: *било* / *било*, *добро* / *добро*, *дојење* / *доене*, *искусџиво* / *изкуство*, *легло* / *легло* и др. Све лексеме у паровима су глаголског порекла изузев пара *добро* / *добро* чији су чланови настали супстантивизацијом истог придева (добар = добър). Чланови парова означавају конкретне и апстрактне појмове. Семантичка карика између чланова пара огледа се у поклапању ПСР бугарског члана са неком од ССР српског члана (*било* / *било*, *добро* / *добро*, *дојење* / *доене* и *искусџиво* / *изкуство*) или у поклапању ПСР српског члана са ССР бугарског члана пара (*легло* / *легло*). Код ове групе јављају се и привативни и еквивалентни тип семантичке опозиције. Привативни тип опозиције се уочава у две варијанте. У првој, српски члан пара обухвата значење (једно или више) бугарског члана: *било* / *било* и *дојење* / *доене*. Као пример наводимо хомонимични пар *било* / *било* у којем српски члан пара укључује оба значења бугарског парњака: 'рџб на планина, којто може да бџде и вододел; гребен' и 'рџб на покрив или греда на нај-високата част на сграда, слеме'. ДСР су: ПСР српског члана са значењем 'ритмично потискивање крви у артеријама' = б. *џулс* и 'даска или гвоздена плоча у коју се удара уместо звона, клепало' = б. *клеџало*. Другу варијанту привативне опозиције показатемо на примеру пара *искусџиво* / *изкуство*, код којег бугарска компонента укључује и значење српског парњака 'оно што је неко сам доживео, скуп знања, навика, вештина стечених у животној пракси'. ПСР бугарског члана пара са значењем 'творческа художествена дейност, художествено образно възпроизвеждане на действителността с помошта на звукове, цветове, форми, движения и др' = ср. *умеџности* је диференцијална. Еквивалентни тип семантичке опозиције код ових парова је слабо заступљен. Од наведених примера потврђен је само код пара *легло* / *легло*, где ПСР српског

члана са значењем 'место где се легу животиње (гнездо, јазбина)' обухвата и СР бугарског члана 'гнездо'. ССР српског члана 'легало, место где лежи животиња' идентична је једној од СР бугарског члана. ПСР бугарског елемента пара са значењем 'вид мебел за спане, креват' одговара српским лексемама *кревет*, *лежај*.

Друга могућност семантичког повезивања такође се уочава код парова сва три рода. Реч је о лексемама са истим кореспондентним мотиватором – именицом, глаголом или придевом, а семантичко поклапање је на нивоу семског састава појединих чланова пара, на нивоу идеографске вредности архисеме и на нивоу семе нижег ранга, док су им семантичке реализације диференцијалне.

Мушки род

Парови мушког рода изразито су бројни, има их преко осамдесет. Њихове компоненте су најчешће настале од глагола: *бодеж* / *бодеж*, *запис* / *запис*, *оток* / *оток*, *писац* / *писац*, *пролив* / *пролив*, *проток* / *проток*, *служилац* / *служилац* и др. Знатно је мање парова мотивисаних именицом, и то су: *камењар* / *каменар*, *коренак* // *коренак*, *Крајишник* / *краишник* и *листац* // *листац*. У овој групи се уочава само један пар (*живац* / *живец*) мотивисан заједничким придевом *жив*. Лексичке компоненте парова мушког рода означавају конкретне предмете и лица, изузев бугарске лексеме у пару *бодеж* / *бодеж*, која означава процес. Еквиполентна семантичка опозиција код именичке групе мушког рода испољава се у две варијанте. У првој, међујезичка хомонимија је изазвана одсуством заједничке архисеме, при чему су компоненте пара повезане семама нижег ранга: *бодеж* / *бодеж*, *живац* / *живец*, *камењар* / *каменар*, *Крајишник* / *краишник*, *оток* / *оток*, *писац* / *писац* и *пролив* / *пролив*. Као пример наводимо пар *живац* / *живец* чије компоненте имају различите архисеме, али их повезује сема нижег ранга *осетљиво место*.

Друга варијанта еквиполентне опозиције обухвата парове чији чланови имају заједничку архисему, док је међујезичка хомонимија изазвана семама нижег ранга. Реч је о паровима *запис* / *запис*, *проток* / *проток* и *служилац* / *служилац*. На пример, чланови пара *служилац* / *служилац* повезани су архисемом *човек који служи*. Српска лексема садржи и сему која указује на врсту посла који се обавља – *који врши разне физичке послове*, док бугарској лексеми она недостаје. Другим речима, значење 'којто изпљњава некаква служба, којто е на служба в учреждение' бугарске лексеме одговара значењу српске лексеме *службеник* или *чиновник*, али не и значењу

лексеме *слуга*. У овом примеру хомонимија је мотивисана присуством семе нижег ранга српског члана пара.

Из наше грађе издвајамо два пара чији су чланови повезани опозицијом енантиосемичности: *коренак // коренак* и *лисџак // листак* које ћемо размотрити паралелно због тога што се њихове карактеристике укрштају (Алексић 2015: 34–36). Наиме, лексичке компоненте у паровима имају исти кореспондентни мотиватор – лексему *корен*, односно *лисџ* и означавају конкретне појмове везане за биљни свет. Код лексичке компоненте ових парова уочавамо два индикатора енантиосемичности – бројност и величину⁴, чији је носилац суфикс *-ак* у оба језика. Да подсетимо, суфиксом *-ак* код српских лексема *коренак* и *лисџак* означавају се једнина и деминутивност, док се истим суфиксом код бугарских лексема *коренак* и *листка* означавају збирност и аугментативност. Код ових примера међујезичка енантиосемија је градабилна, јер диференцијалне семе упућују на изражавање максималне и минималне присутности, односно на испољавање максималне и минималне бројчане вредности и физичких особина: један – много и мали – велики.

Женски род

Парови женског рода групе Б₁2.2 малобројнији су од оних чије су лексичке компоненте мушког рода. Има их педесетак, а навешћемо неке од њих: *белка / бялка, бодља / бодла, дојка / дојка, играчка / играчка, киша / киша, кошница / кошница, крмача / кърмачка, мазница / мазница, сџаја / стая* и др. Од глагола су настали хомоними *бодља / бодла, дојка / дојка, играчка / играчка, крмача / кърмачка* и *сџаја / стая*, док су парови *белка / бялка* и *мазница / мазница* придевског порекла. Само су чланови пара *кошница / кошница* настали из исте именице (*кош*). Чланови парова означавају предмете и лица или су зооними. Код парова женског рода ове групе бележи се такође еквиполентни тип семантичке опозиције, која се огледа у постојању заједничке архисеме или семе нижег ранга, док су диференцијалне семе или архисеме мотиватори хомонимичности. На пример, лексичке компоненте пара *сџаја / стая* повезује заједничка архисема *џросџорија*, а хомонимија је мотивисана диференцијалном

⁴ Питањима индикатора енантиосемичности у бугарском језику бавили су се бугарски лингвисти, попут Шамраја (уп. ШАМРАЈ 1981) или Т. Балканског (в. Балкански 1979). Такође, у српском језику постоје радови о енантиосемичности, нпр. на контрастивном плану скренута је пажња на ову појаву (уп. МАТИЈАШЕВИЋ 1990), али и на једнојезичком (ШИПКА 2002).

семом која се односи на намену просторије – код српског члана пара то је *сїанишиїе*, *їребивалишиїе за живоїиїе*, а код бугарског члана – *за људе*.

У хомонимичном пару *крмача / кърмачка* бугарска лексема има два платисемична значења – 'жена, која кърми' и 'животно, което кърми'⁵. Чланови пара *крмача / кърмачка* (жена) имају заједничку сему нижег ранга *која даје своје млеко*, али су им различите архисеме – *живоїиїа*, односно *жсена*, што представља узрок настанка хомонимије.

Средњи род

Малобројне парове средњег рода из групе Б₁2.2 наводимо у целини: *благо / благо*, *занимање / занимание*, *имање / имане*, *їечење / печене*, *їисање / писание* и *їорицање / порицание*. Њихове лексичке компоненте мотивисане су глаголом, изузев пара *благо / благо*, чији су чланови настали од заједничког придева *благ*. Процесе означавају компоненте пара *їорицање / порицание*, српски члан пара *їисање / писание* и бугарска лексема *печене*, док су остале лексеме ове групе настале супстантивизацијом. Код пара *имање / имане* и српске лексеме *занимање* глаголноост је у знатној мери потиснута, тако да су то на синхронијском плану именице. Еквиполентна опозиција се појављује код свих парова ове групе. На пример, чланови пара *имање / имане* повезани су заједничком архисемом *својина*, а међујезичка хомонимија је мотивисана секундарном семом која указује на врсте својине.

Тип Б₂ Именички хомонимични парови чије се примарне семантичке реализације поклапају

Овом типу припада преко сто осамдесет именичких парова са идентичном ПСР, док им секундарна значења могу бити семантички диференцијална, али нека од њих и идентична. Парове типа Б₂ можемо поделити на подтипове Б₂1.0 (немотивисани парови) и Б₂2.0 (мотивисани парови) који обухватају именице сва три рода. Класификација ових парова одликује се знатно мањом разуђеношћу од типа Б₁ због чињенице да оба подтипа садрже хомониме са ЗСР на нивоу основних значења. Хомонимија је код њих присутна на секундарном нивоу или, ређе, на нивоу значења индукованих се-

⁵ О термину *їлаїїисемија* в. Грицкат 1967: 217–235.

мама нижег ранга, што значи да су семантичке разлике између чланова пара знатно мање изражене у односу на хомонимски тип Б₁.

Подтип Б₂1.0 Немојивисани именички хомонимични парови

Мушки род

Подтип Б₂1.0 обухвата десетак парова мушког рода, од којих ћемо навести само неке: *венац / венец, клин / клин, прах / прах, њруд / труд, цвет / цвят* и др. Чланови парова означавају конкретне денотате осим пара *њруд / труд*, чији чланови именују апстрактне појмове. Све лексичке компоненте парова имају развијену полисемантичку структуру, а њихове секундарне реализације настале су метафоричким трансформацијама.

На семантичком плану, привативни тип опозиције бележи се само код пара *клин / клин*, при чему бугарски члан пара обухвата значење српског парњака. У овом примеру мотиватори хомонимије су две ССР бугарског члана са значењем 'вид дљги панталони със стеснени долу крачолѝ' = ср. *скијаѝше или ѡуристѡичке ѡаниѡалоне* и 'вид дамски или детски тесни панталони, изработени от еластичен плат' = ср. *хеланке*. Оба наведена значења бугарске лексеме настала су метафором према облику и припадају истој лексичко-семантичкој групи *врѡѡа одеће*.

Еквиполентни тип опозиције заступљен је код свих осталих парова: *венац / венец, прах / прах, ѡруд / труд* и *цвет / цвят*, а илустроваћемо га примером пара *венац / венец*. Секундарне реализације оба члана пара настале су метафоријском асоцијацијом по облику, али међу њима нема поклапања. Тако српски члан укључује СР са значењем: 'сплет плодова и јестива у кругу' = б. *ѡлиѡѡка*, 'назив кружним улицама' = б. *крѡгообразна улица*, 'коса у кругу' = б. *крѡгла плѡтка*, 'светао колут око Сунца, Месеца и звезда' = б. *сияние*, 'планински ланац' = б. *ѡланинска верига* и 'руб, обод, ивица' = б. *рѡб, ивица*. Бугарски члан пара обухвата следеће ДСР: 'месеста обвивка на челюст' = ср. *десни*, 'корона за венчавка' = ср. *круна*, преносно значење 'венчило, женитба' = ср. *удаја, женидба*, 'изобразено на икона сияние от метал' = ср. *ореол* и 'завършек на трудно и значително дело' = ср. *круна*.

Женски род

Малобројне парове женског рода подтипа Б₂1.0 приказаћемо у целини: *грѡда / грѡда, даска / дѡска, масѡ / мас* и *чаѡа / чаѡа*. Све лексичке компоненте парова означавају предмете (праве именице).

У семантичким односима међу члановима парова опажамо привативну опозицију. Тако у паровима *греда / греда, даска / дџска* и *масџ / мас* семантичка структура српског члана обухвата сва значења бугарског члана, док је пару *чаџа / чаџа* обрнуто. У овом примеру бугарски члан са значењем 'негољам отворен сџд за пиене' обухвата и специјално значење 'мала посуда од стакла из које се пије' српске лексеме *чаџа*. Бугарској лексеми недостаје семантичка компонента према намени и материјалу из којег је израђена ова посуда, тј. бугарска лексема *чаџа* укључује значења српске лексеме *чаџа* и *шоља*. Наиме, у бугарском језику лексеми *чаџа* можемо наћи у синтагмама типа *чаџа мляко, чаџа чай* и *чаџа кафе*, док се у српском језику у таквим синтагмама јавља лексема *шоља* (*шоља млека, шоља чаја* и *шоља кафе*). У примеру пара *чаџа / чаџа* семантичка спојивост српског члана ограничена је у односу на бугарски члан. Извор хомонимије између лексичке компоненте је сема нижег ранга која показује намену, дакле хомонимија постоји на нивоу семантичке периферије.

Средњи род

Именички парови средњег рода подтипа $B_21.0$ су: *жџџо / жџџо, коло / колело* и *масло / масло*. Чланови парова означавају предмете, а компоненте пара *жџџо / жџџо* су фитоними. Хомонимичне лексеме се одликују развијеном полисемантичком структуром, при чему су им неке од ССР заједничке, а неке диференцијалне, због чега сва три пара имају еквиполентни тип семантичке опозиције. На пример, у пару *коло / колело* српски члан поседује широк спектар секундарних реализација, од којих је већина диференцијална у односу на значења бугарског члана: 'народни плес' = б. *хоро*, 'фиг. круг људи, здружен каквом везом' = б. *крџг*, 'скуп оних који су у исто време завршили какву школу' = б. *вџпуск*, 'низ, скуп књижевних дела истог издавача' = б. *поредиџа, серија*, 'биол. велики скуп у систематици биљака или животиња' = б. *клас*, 'астр. јато, скупина звезда' = б. *сџзвездије* и 'сџ. низ натечања, такмичења у разним спортским дисциплинама' = б. *тур, крџг*. Бугарски члан поседује само једну ДСР са значењем 'велосипед' = ср. *биџикл*, која је настала синегдохом.

Подџий $B_22.0$ Моџивисани именички хомонимични џарови

Овај подтип садржи именичке парове чије су семантичке компоненте мотивисане лексемом која је кореспондентна у српском и

бугарском језику. Веома је продуктиван и обухвата именице сва три рода које су изведене, дакле секундарне су у оба језика. На нивоу њихових ПСР имамо очекивано семантичко поклапање, док се њихове ССР разилазе, што је очекивано с обзиром на то да је у питању секундарни ниво секундарних лексема. Наиме, то је ниво на којем не можемо очекивати да су лексеме изведене свим уобичајеним семантичким трансформацијама (метафором, платисемијом, синегдохом), већ само метонимијом и семантичким померањем њеног полазног садржаја (ГОРТАН-ПРЕМК 1997: 12–13). Како су ССР на даљим семантичким нивоима сиромашне по семском саставу, логично је да неке од ових реализација припадају термилошкој системима (зоонимији, медицини, банкарству). Наша грађа то потврђује код именица сва три рода, што ћемо представити примерима. Ово значи и да бројност парова чији су чланови семантички идентични морамо схватити условно. С једне стране, бројни су примери у којима чланови имају једнозначну семантику својих ПСР, али с друге стране, за разлику од немотивисаних хомонимичних лексема, њихова полисемантичка структура је слабије развијена, тако да је релативно мало хомонимичних парова на секундарном нивоу. Тиме се објашњава чињеница да хомоними подтипа Б₂.0 најчешће стварају привативну опозицију, тј. један од чланова укључује у своју полисемантичку структуру једино значење другог члана.

Мушки род

Многобројни именички хомоними мушког рода спадају у парове чији су чланови мотивисани глаголом или именицом. Од глагола су настале лексичке компоненте у паровима *зайвор* / *затвор*¹, *излеи* / *излет*, *мирис* / *мирис*, *йоскок* / *подскок* и *резач* / *резач*, док је хомонимски пар *йчелар* / *пчелар* настао од именице (пчела). ПСР чланова парова могу означавати конкретне предмете: *зайвор* / *затвор*¹, *резач* / *резач* и *йчелар* / *пчелар*, као и апстрактне појмове: *излеи* / *излет*, *мирис* / *мирис* и *йоскок* / *подскок*. Српски члан хомонимичног пара се, за разлику од бугарског, одликује развијенијом полисемантичком структуром која обухвата најчешће једино значење бугарског члана. Сви примери овог подтипа имају привативни тип семантичке опозиције. Као примере наводимо парове *йоскок* / *подскок* и *резач* / *резач*. Код пара *йоскок* / *подскок* српска лексема обухвата једино значење бугарског парњака, док је међујезичка хомонимија мотивисана диференцијалном термилошком ССР са значењем 'врста отровне змије *Vipera ammodytes*' = б. *пепелянка*. У другом примеру

резач / *резач* српска лексема такође има развијенију епидигму у односу на бугарску. Њено основно значење поклапа се са јединим значењем бугарског члана, а ССР су: 'направа за резање' = б. *резачка* и 'оштрач' = б. *острилка*, које су ланчано повезане са основним значењем. Хомонимичност је код парова *резач* (направа за резање) / *резач* (човек) и *резач* (оштрач) / *резач* (човек) условљена одсуством заједничке архисеме – 'направа за резање, односно оштрење' / 'човек'. Хомонимичне лексеме из свих наведених примера повезане су неком од сема нижег ранга и припадају различитим лексичко-семантичким групама.

Женски род

Именички хомоними женског рода обухватају око сто тридесет парова. Већина њихових лексичких компонената изведена је из именице: *брадавица* / *брадавица*, *бројаница* / *броеница*, *главница* / *главница*, *градина* / *градина*, *иглица* / *иглица* (-ичка), *калуђерица* / *калугерица*, *корица* / *коричка*, *мејлица* / *метлица* (-ичка), *ограда* / *ограда*, *ѓасѓирка* / *пастирка*, *чисѓачица* / *чистачка* и др. ПСР ових лексема именују лица (*калуђерица* / *калугерица*, *ѓасѓирка* / *пастирка*, *чисѓачица* / *чистачка*), предмете (*брадавица* / *брадавица*, *бројаница* / *броеница*, *градина* / *градина*, *иглица* / *иглица* (-ичка), *мејлица* / *метлица* (-ичка), *корица* / *коричка*, *ограда* / *ограда*) или апстрактне појмове (*главница* / *главница*). Неке од ових лексема имају и терминолошке реализације из области зоонимије: *калугерица* = ср. *вивак* (птица) и *ѓасѓирка* = б. *стърчиопашка* (птица), фитонимије (*главница* = б. *главня*, *иглица* = б. *здравец* и *метлица* = б. *метличина*), анатомије (*брадавица* = б. *зърно на гърда*) и технике (*чистачка* = ср. *брисач* на колима), које су настале метафоричким асоцијацијама према облику.

У наведеним примерима именичких парова женског рода постоје лексеме које су настале додавањем моционог суфикса *-ца*: *калуђерица*, *ѓасѓирка*, *чисѓачица*. На пример, лексема *чисѓачица* везана је за придев *чисѓ* посредством именице мушког рода *чисѓач*, која је, пак, за придев *чисѓ* везана преко глагола *чисѓиѓиѓи*.

Код свих наведених примера учачавамо привативну семантичку опозицију, при којој, у већини случајева, српски члан обухвата семантичку структуру бугарског члана који је често моносемичан (*брадавица* / *брадавица*, *бројаница* / *броеница*, *главница* / *главница*, *градина* / *градина*, *иглица* / *иглица* (-ичка), *корица* / *коричка*, *мејлица* / *метлица* (-ичка), *ограда* / *ограда*, *ѓасѓирка* / *пастирка*). На

пример, у пару *градаина / градина* српски члан поседује ДСР са значењима 'ограда' = б. *оградено място*, 'рушевина старога града, место где је некада био град' = б. *варош*, 'аугм. и њеј. од град' = б. *голям град*. Знатно ређе бугарски члан има развијенију епидигму, која обухвата и значење српске лексичке компоненте. Од наведених примера то су парови: *калуђерица / калугерица* и *чистџачица / чистачка*. Рецимо, код пара *чистџачица / чистачка* бугарски члан има ДСР са значењем 'устройство за механично почистване на предното и задно стъкло на автомобил, обикн. при дъжд или сняг' = ср. *брисач на колима*.

Средњи род

Именичких хомонима средњег рода подтипа Б₂.0 има двадесет, а њихове лексичке компоненте настале су од глагола. Навешћемо неке од них: *дело / дело, коџање / копане, орање / оране, њрање / пране, расџројсџиво / разстройство, саучешће / сџучастие* и др. Њихова основна значења именују апстрактне појмове и процесе, док ССР означавају и апстрактне и конкретне појмове. Скоро код свих чланова наведених примера уочава се привативна опозиција. У већини случајева српски члан обухвата целокупну епидигму бугарског члана (*коџање / копане, орање / оране, њрање / пране* и *саучешће / сџучастие*), а ређе бугарски члан обухвата сва значења српске компоненте пара (*расџројсџиво / разстройство*). Први случај привативне опозиције представимо на примерима парова *коџање / копане* и *орање / оране*. Српски чланови парова, поред реализација које означавају процес, радњу имају и по ССР које именују предмете: 'окопана земља' = б. *изкопана земя или нива* и 'поорана узорана земља, ораница' = б. *изорана земя или нива*. У наведеним примерима ССР су диференцијалне и представљају мотиваторе међујезичке хомонимије. У другом случају привативне опозиције забележене код пара *расџројсџиво / разстройство* мотиватор хомонимије је ССР бугарског члана са значењем 'диария, дрисџк' = ср. *џролив*.

Еквиполентни тип опозиције забележен је код пара *дело / дело* чије лексичке компоненте имају развијену полисемантичку структуру. Српски члан поседује термилошко диференцијално значење 'огрешење о закон' = б. *престъпление*, а бугарски члан има два диференцијална термилошка значења: 'сџдебен процес' = ср. *судски џроцес, џарница* и 'сџбрани, подредени книжа, документи с определена цел' = ср. *досије, сџиси, акџи*.

Закључак

Семантичка дивергенција код заједничких именица словенског порекла у српском и бугарском језику огледа се у четири врсте семантичке опозиције код чланова међујезичких хомонимичних парова, а то су: опозиција семантичке искључивости, еквиполентна, привативна и енантиосемична опозиција. Дивергенција је најизраженија код парова из бројчано ограничених група $B_1 1.1$ и $B_1 2.1$, које обухватају немотивисане и мотивисане именичке лексеме без ЗСК на нивоу основних и изведених значења. Следећи ступањ дивергентности видљив је код хомонимичних лексема које имају еквиполентни тип семантичке опозиције и повезане су посредством: а) ЗЕСС или б) ЗСР. Прва врста еквиполентног повезивања обухвата већи део хомонима мушког и женског рода из групе $B_1 1.2$. У групи $B_1 2.2$ она је највише заступљена код хомонима средњег рода и најмање код хомонима мушког рода. Ова врста повезивања уочава се само код по једног примера хомонимичног пара мушког и средњег рода подтипа $B_2 2.0$, где је условљена одсуством заједничке архисеме. Привативни тип семантичке опозиције нешто је мање заступљен и бележи се код типова B_1 и B_2 . Најдоминантнији је код хомонима сва три рода у подтипу $B_2 2.0$. Такође, уочава се и код хомонима из типа B_1 , тачније код лексичких компонената мушког рода парова групе $B_1 1.2$ и код већине парова $B_1 2.2$. Ова опозиција је слабије заступљена код хомонима женског и средњег рода ових група. Најређе се бележи енантиосемична опозиција, представљена код два пара у групи $B_1 2.2$, а која обухвата мотивисане именичке хомонимичне парове са ЗСК.

Два су разлога за појаву међујезичке хомонимије код заједничких лексема словенског порекла у српском и бугарском језику. Први разлог представља случајно поклапање фонолошких облика лексема, а други је повезан са распадом некада заједничких полисемантичких структура, након чега се појавио различит степен дивергентности у значењима једног броја словенских лексема у оба језика.

Скраћенице

арх.	архаично
астр.	астрономија
аугм.	аугментатив
б.	бугарски језик

биол.	биологија
БТР	Български тълковен речник
дијал.	дијалекатско
ДСР	диференцијална семантичка реализација
ж.	женски род
заст.	застарело
ЗЕСС	заједнички елемент(и) из семског састава
ЗСК	заједничка семантичка карика
ЗСР	заједничка семантичка реализација
ЗЕСС	заједнички елементи из семског састава
књ.	књижевно
м.	мушки род
мн.	множина
пеј.	пејоративно
покр.	покрајинско
ПСР	примарна семантичка реализација
РБЕ	Речник на българският език
РМС	Речник Матице српске
РСАНУ	Речник Српске академије наука и уметности
с.	средњи род
сп.	спорт
ср.	српски језик
ССР	секундарна семантичка реализација
фиг.	фигуративно

Ознаке

/	хомонимични однос
//	енантиосемични однос

Цитирана литература

- АЛЕКСИЋ, Мариана. *Српско-бугарска (бугарско-српска) енантосемија и квази-енантосемија*. Филолошки факултет, Београд: Чигоја штампа, 2015.
- БАЛКАНСКИ, Т. *Јавлението енантосемија в съвременния български език*. София: Български език, XXIX/2, Софија 1979.
- БЕР 1971–1999 (Георгиев, В., И. Гълъбов, И. Заимов, С. Илчев). *Български етимологичен речник*, I–V, София, 1971–1999.
- БЕР 2002 (В. Анастасов, Х. Дейкова, Л. Димитрова-Тодорова, У. Дукова, М. Михайлова, Д., М. Начева, М. Рачева, Г. Риков, Л. Селимски, Т. Тодоров). *Български етимологичен речник*. т. VI, София 2002.
- БЕР 2013 (В. Анастасов, Х. Дейкова, Л. Димитрова-Тодорова, У. Дукова, М. Михайлова, Д., М. Начева, М. Рачева, Г. Риков, Т. Тодоров). *Български етимологичен речник*. т. VII, София 2013.

- БСР (М. Младенов). *Бугарско-српски речник*. Београд: Завод за уџбенике, 2016.
- БТР (Л. Андрейчин, Л. Георгиев, С. Илчев, Н. Костов, И. Леков, С. Стойков, Ц. Тодоров). *Български тълковен речник*. София, 1994.
- ГОРТАН-ПРЕМК, Даринка. „Полисимија и хомонимија у српскохрватском језику“, *Јужнословенски филолог*, XL, Београд: Институт за српски језик САНУ, 1984: стр. 11–19.
- ГОРТАН-ПРЕМК, Даринка. *Полисимија и организација лексичког система у српскоме језику*. Београд: Завод за уџбенике, 1997.
- ГРИЦКАТ, Ирена. „Стилске фигуре у светлу језичких анализа“. *Наш језик*, књ. 16, Институт за српски језик САНУ, Београд 1967.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна. *Лексикологија српског језика*. Београд: Завод за уџбенике, Београд 2007.
- ЗАРКОВ, А. и П. Трифионов. *Србско-български речник*. София 2004.
- МАТИЈАШЕВИЋ, Јелка. „Хомонимија или полисемија (на примеру руских и српскохрватских енантиосемичних лексема)“. *Kontrastivna jezička istraživanja*, Zbornik radova sa IV Simpozijuma, Novi Sad 1990: стр. 309–313.
- РАДЕВА, В. *Българското словообразуване*. София: Универзитетско издателство „Климент Охридски“, 1987.
- РАДИЋ-ДУГОЊИЋ, Милана. *Међујезички хомоними и њароними у руском и српскохрватском језику*. Горњи Милановац: Дечје новине, 1991.
- РБЕ. *Речник на българския език*. БАН, т. I–XIV, София, 1977–2012.
- РМС. *Речник српскохрватског књижевног језика*. т. I–VI, Нови Сад–Загреб: Матица српска – Матица хрватска, 1967–1976.
- РНДБЕ (Е. Пернишка, Е., Д. Благоева, С. Колковска). *Речник на новите думи в българския език*, София: Наука и изкуство, 2010.
- РСАНУ. *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. т. I–XIX, Београд: Институт за српски језик, 1959–2014.
- РСЈ. *Речник српског језика*. Нови Сад: Матица српска, Нови Сад, 2007.
- СБР (А. Игов, А). *Србскохрватско-български речник*, Второ допуљнено издање, София 1983.
- СБРТО (Ц. Иванова, М. Алексич). *Србско-български речник – Тематичен. Омонимен*. Београд: Завод за уџбенике, 2007.
- ШАМРАЈ, Т. „Прояви на енантиосемија при означавање на количествени категории от съществителните имена“, *Български език*, кн. 2, София, 1981: стр. 150–156.
- ШИПКА, Милан. „Енантиосемија у српском језику“. *Дескриптивна лексикографија стандардног језика и њене теоријске основе*, Нови Сад – Београд: Српска академија наука и уметности; Матица српска, Институт за српски језик САНУ, 2002: стр. 149–162.
- ТАФРА, Branka. „Razgraničavanje homonimije i polisemije (leksikološki i leksikografski problem)“. *Filologija*. knj. 14, Zagreb 1986.

Мариана З. Алексич

ТИПОЛОГИЈА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЈ ЛЕКСЕМ
СЛАВЈАНСКОГ ПРОИСХОЖДЕНИЯ С ОДИНАКОВЫМИ КОРНЯМИ В
СЕРБСКОМ И БОЛГАРСКОМ ЯЗЫКАХ
(сопоставительный подход)

Резюме

В статье исследуется семантическое отношение лексем славянского происхождения с одинаковыми корнями в современном сербском и болгарском языках, а также их фонологическая и просодическая адаптации и интеграции в лексические системы обоих языков. Фокус направлен на широкий диапазон конвергенции и дивергенции в семантике формально похожих именных лексем, который идет от формально-стилевой одинаковости до семантической исключительности. В исследовании, также, представлена методологическая процедура для компаративистского семантического анализа общих лексем славянского происхождения в языках одинаковой генетической (славянской) основы.

Ключевые слова: межъязыковая энантиосемия, межъязыковая омонимия, семантическая эквивалентность, семантическая неэквивалентность, семантическая реализация, омонимичная пара (слов).

Mariana Z. Aleksić

A TYPOLOGY OF LEXICAL SEMANTIC RELATIONS BETWEEN NOMINAL
LEXEMES OF SLAVIC ORIGIN WITH IDENTICAL ROOTS IN SERBIAN AND
BULGARIAN
(a comparative approach)

Summary

This paper discusses the semantic relations between common nouns of Slavic origin in contemporary Serbian and Bulgarian, as well as their phonological and prosodic adaptations and integrations in the respective lexical systems. The emphasis is laid on a wide scope of convergence or divergence in the semantics of formally similar nominal lexemes, ranging from formal-stylistic equivalence to semantic exclusivity. This research presents the methodological procedure for a comparative semantic analysis of common noun lexemes of Slavic origin in genetically related (Slavic) languages.

Keywords: interlingual enantiosemy, interlingual homonymy, semantic equivalence, semantic non-equivalence, semantic realization, homonymic pair.

ISSN 0350-185X, LXXIV, св. 1 (2018)
UDK: 811.163.41'282.2
811.163.41'366.543
COBISS.SR-ID: 267374348
DOI: <https://doi.org/10.2298/JFI1801121R>
Примљено: 4. маја 2017.
Прихваћено: 27. децембра 2017.
Оригинални научни рад

ДРАГАНА И. РАДОВАНОВИЋ*
Институт за српски језик САНУ и
Филозофски факултет
Косовска Митровица

О ПРЕДЛОШКО-ПАДЕЖНОЈ КОНСТРУКЦИЈИ У + *ГЕНИТИВ* У ВАЉЕВСКОЈ ПОДГОРИНИ**

У раду се на дијалекатском материјалу са терена Ваљевске Подгорине скреће пажња на сасвим уобичајену употребу конструкције у + *генитив* којом се у овој области може исказати посесивност и спацијалност. Употреба анализираних конструкција и њених конкурентних форми у трима говорним зонама Подгорине истовремено пружа основу за лингвогеографску анализу у оквирима ових говора, али и шире на (северо)западном србијанском тлу и изван његових граница. Уз то, показале се да стање у нашим дијалектима фрагментарно наставља поједине елементе дубљег историјског наслеђа.

Кључне речи: конструкција у + *генитив*, посесивност, спацијалност, (северо)западни србијански говори, говор Ваљевске Подгорине, шумадијско-војвођански дијалекат, ареални распоред.

1. Увод

1.1. Дијалектолошким описом говора Ваљевске Подгорине¹ (РАДОВАНОВИЋ 2014) обухваћена је фонетска и морфолошка пробле-

* draganailija@gmail.com

** Рад је настао у оквиру пројекта *Дијалектолошка истраживања српског језичког простора* (бр.178020), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

³ Ваљевска Подгорина данас је географска и административна целина у (северо)западној Србији, са четрдесетак брдско-планинских насеља. Грађа је сакупљена у следећим пунктовима: Балиновић (Бал), Беомужевић (Б), Богатић (Бог), Братачић (Бр), Брезовице (Брез), Врагочаница (Вр), Вујиновача (В), Горња Буковица (ГБ), Горња Каменица (ГК), Горње Црниљево (ГЦ), Горње Лесковице (ГЛ),

матика, утврђене су важније структуралне особине и назначени правци изоглоса², а изван предмета студије, по страни, остали су синтаксички детаљи, једнако важни за српску дијалектологију, лингвогеографију и генезу појединих појава. Нажалост, то је чест случај и у другим дијалектолошким монографијама, синтакса или сасвим изостаје или се дају детаљи у напоменама, по правилу у релацијама са стандардним језиком. Из Ваљевске Подгорине располажемо богатом грађом у форми аутентичног, спонтаног говора, која је погодна и за синтаксичко-семантичка истраживања.

1.2. За овај прилог издвојена је конструкција *у + генијив личне заменице или именице*, чија се значења у Ваљевској Подгорини могу свести на различите типове посесивности и спацијалности. У раду ће се анализирати употреба предлошко-падежне везе *у + генијив* у оквирима поменутих семантичких категорија и њихових конкурентних форми у трима говорним зонама подгорске области. Имајући у виду да је испитивани терен на извешан начин рубно подручје и да поједине маркантне структуралне дијалекатске црте (од којих су неке истовремено и архаичне) заокружују ареал управо у јужним пунктовима области и извесно указују на хоризонтално простирање појединих изоглоса (РАДОВАНОВИЋ 2014) – посебна пажња биће посвећена ареалном распореду употребе посматране конструкције у исказивању различитих значења у самој области, али и шире, у мери у којој то материјал са других терена дозвољава, на (северо)западном србијанском тлу и изван његових граница.

1.3. У савременим нормативним приручницима (граматикама) српског језика, употреба предлога *у* са генитивом одређује се као

Гуњаци (Г), Доња Буковица (ДБ), Доња Каменица (ДК), Доње Лесковице (ДЛ), Драгијевица (Др), Драгодол (Д), Златарић (З), Кунице (Кун), Коњиц (К), Лелић (Л), Лопатањ (Лоп), Мајиновић (М), Миличиница (Мил), Мравињци (Мр), Оглађеновац (Огл), Осечина (О), Осладић (Осл), Остружањ (Остр), Плужац (Пл), Причевић (Пр), Поћута (П) Ребељ (Реб), Ровни (Р), Ситарице (Сит), Совач (Со), Станина Речка (СР), Стрмна Гора (СГ), Стубо (Ст), Сушица (Суш), Суводање (С), Тубравић (Туб), Туђин (Т).

² Том приликом, установљене су, с обзиром на судбину јата, три говорне зоне: говори у којима је очувана фонолошка индивидуалност гласа јат (1), ијекавско-екавски говори (2) и екавизирани ијекавски говори (3), при чему је закључено да се граница између зона (1) и (2), (3) протеже до источних обронака планине Јабланик и даље продужава углавном левом страном тока реке Јабланице (РАДОВАНОВИЋ 2014: 334). Поред ове најмаркантније структуралне особености, и друге језичке појединости (фонетске, морфолошке и лексичке) показале су издиференцираност простора, што је у потпуном сагласју са њеним историјским границама и миграционим кретањима (па и народним разумевањем граница области), а не данашњим чиновничким поделама (РАДОВАНОВИЋ 2014: 14–17).

синтаксички архаизам (ПИПЕР 2005: 694; АНТОНИЋ 2005: 146), архаична форма у регионалној употреби, или као средство стилске маркираности у научним и стручним текстовима (ПИПЕР–КЛАЈН 2013: 339–340). Као о архаичној конструкцији говори и Стевановић, при чему констатује да је њена употреба ретка у градским срединама источнијих области српског језичког простора и да је све чешћа на пореда употреба предлога *у* и *код* (СТЕВАНОВИЋ 1979: 315–316).

1.3.1. У истим значењским категоријама региструју је и наши најрепрезентативнији речници (уп. Матичин шестотомник – РСМ и Матичин једнотомник – РСЈ). За ову прилику прегледана је и комплетна грађа за РСАНУ³ конструкције *у + генијив*, како би се покушале навестити изоглосе појединих значења. Међутим, грађа за РСАНУ доноси обиље примера из различитих књижевних и стручних текстова, али недостају потврде из збирки речи из различитих дијалекатских области. Семантичке категорије у којима се ова генитивна конструкција реализује подударају се са већ познатим значењима регистрованим у нашим речницима и ранијим граматикама.

1.3.2. У оквирима дефинисаних значењских категорија ову конструкцију коментарише и Фелешко у студији о генитиву. По овом аутору, у атрибутској позицији конструкција *у + генијив* има изразито посесивно значење. Надаље, њу није могуће увек заменити везом *код + генијив*, зато што је предлошко-падежни спој *у + генијив* ограничен само на везу са номиналним основама – с ознаком живо, те је примарна позиција ове конструкције прилошка одредба за место, а радња коју означава детерминисани глагол врши се „у близини“ лица означеног у номиналној основи (ФЕЛЕШКО 1995: 124–125).

2. Исказивање посесивности конструкцијом *у + генијив*

2.1. Употребом предлошко-падежног споја *у + генијив* у детерминативној функцији уз именицу (у адноминалној позицији), односно у предикатској функцији уз глагол *јесам/бићии*, с алтернативном позицијом уз глагол *имаћии*, на терену Ваљевске Подгорине може се исказати посесивност која, извесно, представља елементе дубљег историјског наслеђа.

2.1.1. Конструкција *у + генијив* за исказивање предикативне посесивности потврђена је већ у најстаријим старословенским тексто-

³ Захваљујем се руководиоцу пројекта РСАНУ, др Ради Стијовић и Управи Института за српски језик САНУ, који су ми омогућили да прегледам материјал.

вима. Наиме, она је као постојећа периферна синтаксичка могућност (уз синтаксичко-семантичку промену глагола *имати*) постојала још у прасловенском и као таква заменила је некадашњу општесловенску конструкцију *mihi x est*, наслеђену из праиндоевропског (с потврдама у старосрпском, староруском и старочешком). Показало се да је потискивање старијег модела новим узроковано како унутрашњим језичким процесима, тако и језичким контактима који су само „оснажили“ постојеће синтаксичке могућности (Грковић-Мелџор 2013: 122, 132–133).

2.2. Као полазни критеријум за класификацију грађе наметнула се најпре на синтаксичком плану детерминативна функција конструкције *y+генийив личне заменице или именице* уз глаголе и уз именице, на основу које се препознају два семантичка типа исказивања посесивности на овом терену.

2.2.1. Прва група примера указује на употребу и ареални распоред конструкције *y+генийив личне заменице или именице* уз глагол *јесам/биџи* и уз глагол *имати*.

(1) *У+генийив* уз глаголе *јесам/биџи*:

а) *јаџовска говори*: *у менџ је бџло* пџстава Б, а *џ нас бџло* трџшања ГЦ, а *тџ је џ менџ бџло* кџрлицџ Г, *џ њџ бџла* кџдеља бџлізу мџјџ јџднџ бџшчџ Остр, *џ нас дџл бџла* сџџџрџ кџђа дџлам дџ-сам јџ дџшла испод дџвџ С, *џ нас је бџџ пџтџс џ куђи* у цџлџм сџџбама СР, у мџгџ су дџџџ бџле слџге С, до скџра је *џ менџ бџла* кџрлица Мил, и гџр џмџ нџс, *бџла су* и *џ менџ* дџџ [носа] Пл, прџ је *џ нас бџџ* свџ прџ-ва клџса (дуван) Бр;

б) *ијекавско-екавски говори*: *џ менџ је бџло*, џмџм џ сад бџџа Брез, па *џ нас бџла* зидџница кџђа ДЛ.

в) *екавизирани ијекавски говори*: нема потврда.

Употреба посматране конструкције уз глаголе *јесам/биџи* посебно је изражена на јатовском терену – у централној зони у насељима „праве Подгорине“, и у крајње западним периферним пунктовима (ближим Рађевини и Азбуковици). У јужним (ијекавско-екавски говори) и источним (екавизирани ијекавски говори) насељима области, она је или факултативна или потпуно изостаје.⁴

На семантичком плану наведени примери представљају семантички тип отуђиве посесије. Предмет посесије готово је увек отуђива својина (*куђа, кџрлица, кџдеља* и сл.), а само једна потврда илуструје

⁴ У свим трима зонама извршена је тотална ексцерпција грађе, с тим што због природе прилога са јатовског терена нису наведене потврде из свих пунктова, већ само из оних који би помогли у приказивању ареалног распореда.

релациону посесивност у ширем смислу, тј. друштвени однос (у мѡ-гѡ су *дѣде бѡле слуге*).

У теоријској литератури (у расправама које се односе на стандардни језик) о семантичким типовима исказивања посесивности налазимо да је соматска посесија у начелу атрибутска, али да изузетно уз глагол *имаѡи* може да значи и неотуђиву соматску посесивност која се односи на делове тела (ПИПЕР 2005: 682–683; 694–695). У грађи су се нашли примери који показују да се отуђива посесивност у Подгорини може исказати и уз глагол *јесам/биѡи* (сви примери су са јатовског терена):

а) соматска која се односи на делове тела: *ѡ менѡ су бѡли мѡји зѡби, свѡ је тѡ бѡло пѡломљено Лоп⁵, у Раѡојеве и Брѡнчинѡ снѡјѡ бѡѡ стѡмак до зѡба Д.*

б) неотуђива релациона посесивност која се односи на сроднике: *бѡла ѡ нѡс зѡдруга⁶ Мил, ѡ менѡ бѡла стрѡна Г, у ѡѡѡа Тикѡ бѡло дѡцѡ Д, у Цвѡјѡ ѡвѡга бѡли већ и сѡнови ГЦ.*

(2) У+*генитив* уз глагол *имаѡи*:

а) *јаѡѡовска говори*: а *ѡмало је ѡ нѡс* дѡве бѡле фѡрунѡ Со, а ѡндѡј је *ѡмало ѡ нѡс* чѡтри пѡт вадѡниѡа Реб, ѡвѡк *ѡмали ѡ нѡс* кѡчњѡк Пр, вѡкѡ дѡгачкѡ [текме] *ѡмало је ѡ менѡ С; у ѡѡгѡ ѡмѡ* ѡ сад књѡга, у Тѡм^нслава ГЦ, *ѡ нѡс ѡмѡ сѡшара Тђ, ѡ менѡ ѡмѡ* [земље] ѡв у јѡднѡм грѡнту чѡтри ѡ по ѡктѡраѡ Осл, *ѡ менѡ ѡмѡ* тѡм вѡш чѡсма Бр, дѡјете, *ѡмѡ ѡ менѡ* ѡно ѡрема Пл, *ѡ мене ѡмѡ* и ѡ сад, дѡл стѡпа Лоп, сѡд вѡдѡм *ѡмѡ ѡ шебѡ* јѡ сам зѡклѡ прѡ пѡр гѡдѡна ѡурка Сит, па ѡмѡ ѡ менѡ пѡлци, дѡвѡс Бр.

б) *ѡјекавско-ѡкавски говори*: *ѡ нѡс ѡмало* и земљѡнѡ [лонаѡа] Брез, *ѡмало је у мѡјѡ сѡсѡрѡ* [богиња] ДЛ;

в) *ѡкавизирани ѡјекавски говори*: *ѡмѡ ѡ нѡс* ѡно је [карлица] сѡд нѡсмо је бѡцили Губ, ѡво *ѡ нѡс ѡмѡ* дѡвѡ ѡктѡра зѡмље Губ.

Предлошко-падежна веза у +*генитив* уз глагол *имаѡи* показује територијално равномерну употребу на јатовском терену, док је у другим дѡема зонама ѡена употреба спорадична.

У наведеним примерима генитивном конструкцијом уз глагол *имаѡи* исказана је отуђива посесија. Међутим, нису непознати ни примери у којима се и у овом случају исказује:

⁵ Пример не заслужује даље проблематизовање, будући да би и зубе требало третирали као сваки други део тела (прст, нога, око), односно орган – условно речено отуђиви. Исказом је јасно наглашено да се ради о природним зубима – у свести информатора из народа немају се у виду вештачки зуби.

⁶ Пример је сврстан у овај семантички тип, будући да се ради о традиционалној друштвеној заједници коју чине сродничке везе.

а) соматска посесивност: *дóвдѣ љ менѣ ѝмала кòса* Брез Пл СР Сит С Др, *љ менѣ нѣкā чибўљица ѝмā ўстима* Туб;

б) и релациона: *ѝмало је љ њѝ* још једно дѣте Реб, *љ нāс нѣмā старѣш^ннѣ* Остр.

Потврде отуђиве посесивности уз глагол *имайѝ* на јатовском терену добијене су у централним и западним пунктовима. Само је по један пример забележен у другим двама зонама.

2.2.1.1. Илустративно наведене, следеће примере бисмо могли интерпретирати као конкурентне структуре:

а) *јайѝовски говори*: *ѝмāм чѣсму тў дòл пòт кућòм* (↔ у мене је дол пот кућом чesма) Бал, *òна нѝје ѝмала дѣцѣ* (↔ у ње није било деце) Б, *Мāја ѝмā двѣ цўрице мāторѣ* (↔ у Маје су две цурице маторе) Б, *ѝмали смо једно пѣ-шес овāцā и двā вòчића* (↔ у нас било пe-шес оваца и два вочића) Пр, *òко пѣт ѣктāра мѝ имāмо првоклāсне зѣмљѣ* (↔ у нас је око пет ектара првокласне земље) ДК;

б) *ијѣкавско-екавски говори*: *ѝмāм дòл двā сѝна* (↔ у мене су дол два сина) Бог, *ѝмала сам āлину и цѝпеле на сѣби* (↔ у мене је била аљина и ципеле) Брез, *ѝмала сам и љѣда љ кући, жѝвио дeвeдѣ-сѣт гòдѝнā* (↔ у мене у кући био љед, живио деведесет година) ДЛ;

в) *екавизирани ијѣкавски говори*: *ѝмāмо мѝ нāшу водѣницу па мѣљѣмо* (↔ у нас има воденица па мељемо) Туб, *ѝмāм ѝ сад рāзбој* (↔ у мене има и сад разбој) Л.

Показује се да је употреба конкурентних форми у односу на посматрану генитивну конструкцију изразитија у североисточним периферним јатовским пунктовима (уп. т. 2.2.1.), који су у непосредном додиру са пунктовима других двеју зона.

2.2.1.3. На основу ареалне анализе, употреба генитивне конструкције уз глаголе знатно је изразита у централним и западним јатовским пунктовима. Њена употреба опада идући према периферији јатовског ареала и североисточним и јужним пунктовима, тј. према насељима са ијѣкавско-екавским изговором јата и оним екавизираним.

Поред тога што се генитивном конструкцијом уз глаголе исказује неотуђива посесија, нису непознати ни примери којима се изражава отуђива (соматска и релациона) посесивност (уп. т. 2.2.1.).

Са лингвогеографског становишта, када се има у виду целина штокавског наречја, занимљиви су различити типови имперсоналних реченичних структура у којима се ова конструкција појављује (исп. и примере у: ПЕТРОВИЋ 1973: 155).

2.2.1.4. Увидом у материјал са суседних сродних терена и нешто шире, генитивна конструкција у значењу „поседовати“ потврђена је у говору Горобиља (М. Николић 1972: 695–696) и у говору Љештан-

ског (Тешић 1977: 239). У овом значењу налазимо је у прекодринским говорима, у говору Горњих Цапарди (Ђукановић 1983: 261) и у Обадима (Симић 1978: 93), као и у знатно удаљенијим источно-херцеговачким говорима – у говору Роваца (Пижурица 1967: 145) и у говорима северозападне Боке (Павловић 2000: 127). За потпунији западаносрбијански ареални распоред недостају нам подаци из Драгачева, србијанског Полимља и Тршића.

2.2.2. У другој групи примера, генитивна конструкција јавља се у адноминалној позицији, уз именицу:

а) *јајтовски говори*: *сѝн љ менѝ ѝмѝ јѝдно жѝнско дѝте К, сѝн љ менѝ бѝо у вѝјсци Сит, мѝјка љ ѝебѝ ѝтишла кѝлеби С; љ ѝебѝ Драгић слѝжио ѝндѝј Д, љ менѝ Сѝѝана мѝла Г, љ њѝ ѝѝрка пѝгинула Остр, па љ њѝгѝ ѝѝница ѝстала и ѝна мѝда Лоп, љче Мѝтровдѝна у Мѝливоја сѝн ѝтишѝ нѝ пѝво Пл, љ менѝ љнук пѝгинуо Сит, а у Сѝѝвкѝ јѝлече ѝмало вѝкѝ (↔ Стивчино јелече је имало овако) С, нѝ знѝм рѝцеп, док сам гѝр бѝла љ менѝ је тѝ вѝшѝ мѝјка гѝтов^нла Д; љ менѝ ѝвѝј брѝѝ тражи дѝѝбу С, љ менѝ је свѝјѝк јѝко сѝрѝѝен Огл, љ менѝ баш ѝѝѝц пѝкѝјни пѝрѝчѝ Остр, у Мѝрицѝ вѝдѝм ѝрѝѝи пѝрѝгрижени СР, јѝ љзѝ ѝсѝѝам љ менѝ вѝкѝ рѝке З, љ ѝебѝ се зѝледѝ рѝке кад ѝнѝ пѝѝтрѝш Т.*

б) *ијекавско-екавски говори*: *љ менѝ ѝѝѝц и мѝјка* пошто се подијелили па другѝ гѝдине Брез, *љ менѝ свѝкар и чѝвек бѝрѝ кѝдиљу* (↔ мој свекар и човек беру) ДЛ;

в) *екавизирани ијекавски говори*: *па љ менѝ ѝѝѝ свѝд је ѝмѝ пријатѝѝ* (↔ мој ѝѝѝ је имао свуда пријатѝѝ) Бог.

Генитивном конструкцијом у + *генитив* личне заменице или именице у адноминалној позицији на терену Ваљевске Подгорине исказују се два типа неутуђиве посесивности – соматска која се односи на делове тела, и релациона која се односи на сроднике. Такође, сасвим су спорадични примери, и то само на јатовском терену, у којима овом конструкцијом управља именица у неком зависном падежу (*у Тѝјосавѝ сѝна ѝтерашѝ ГЦ*).

Ова појединост не диференцира оштро јатовску зону, али се из ареалног распореда јасно види да је њено упориште у централним и западним пунктовима. Да интензитет њене употребе у адноминалној позицији опада ка североисточној и јужној периферији јатовског ареала, потврђују и факултативни примери из друге две контактне зоне.

2.2.2.1. Из све три зоне располажемо и потврдама у којима се овај тип посесије исказује конкурентном формом – присвојном заменицом. Илустративно наводим:

а) *јајшовски говори*: *мој оџац* знаџ да прџви опџнке Бр, *моја мајка* проју мес^нла Г, *деџа* је *мој* пуно живиџ Пл, *мој тај деџа* он је џт^ншо да прџси деџојку СР, *њен свџкар* прџвио Пр, па *моја унука* није се шишала уџште Бал, *моја мајка* била таџ цура ГК.

б) *ијекавско-екавски говори*: *мој свџкар* вјенџо Арсена Брез, *мој оџац* џправиџ кућу Суш, *моја јеџирова* жив^нла скџро стџ гџџина ДЛ, кџпџ *мој кум* Влџдимир Мр, *моја мајка* м^нџсиџ проју Суш.

в) *екавизирани ијекавски говори*: а *мој џале* није бџџ наклоњен Бог, *мој Милан* кад је бџо у бџлници СГ, *мој Љубо* пџгинџ СГ.

2.2.2.2. Дијалектолошка литература у новије време доноси обиље потврда са источнбосанског терена (уп. РЕМЕТИЋ 2008; СИМИЋ 2013) и суседне контактне зоне – Рађевине (ПЕТРОВИЋ-САВИЋ 2010), у којима генитивна конструкција служи за исказивање посесивности „у вредности“ присвојне заменице. Конструкција је, бар што до сада знамо, поред романијских говора, забележена у Горњим Цапардама (ЂУКАНОВИЋ 1983: 70–71) и суседним Обадима (СИМИЋ 1978 : 90). У овом значењу није регистрована у Ужичкој Црној гори, Драгачеву, говору Љештанског, србијанском Полимљу, Колубари, а нема је извесно ни даље према Шумадији.

Према стању у другим говорима, могло би се закључити да би управо Ваљевска Подгорина могла бити и сама периферија исказивања неотуђиве („чисте“) посесивности проблематизованом конструкцијом, што би била још једна потврда (уз то, на синтаксичко-семантичком плану) хоризонталном простирању појединих изоглоса.

2.2.2.2. По мишљењу Слободана Реметића, у питању је затечени архаизам, на источнбосанском терену преузет од Бошњака – носилаца источнбосанског дијалекта насталог на простору средњовековне босанске државе (РЕМЕТИЋ 2008: 396–398).

3. Исказивање просторног значења конструкцијом *у + генијџив*

3.1. У стручној литератури посебно су наглашавани примери одређивани као „гранични случајеви“, у којима је конструкција *у + генијџив* у значењу „бављење једног појма у сфери другог“ (ИВИЋ 1957–1958: 145) интерпретирана тако да ставља ову конструкцију на границу између спацијалне и посесивне детерминације. Њена специфичност огледа се у томе што јој је лексички експонент увек именица са обележјем живо, којом је исказан посесор имплицитног просторног локализатора и она као таква увек може бити замењена конкурентном конструкцијом *код + генијџив*, с обележјем живо (ПА-

вловит̄ 2000: 42–43). Оваква значењска нијанса значи да се објекат локализације налази у сфери детерминације надлежношћу именованог лица, то јест борави у локализатору који је „у нашој кући, у нашем крају, у нашем народу“ (Павловић 2006: 53).

3.2. Значење је потврђено врло рано већ у старосрпској пословноправној писмености, а његова конкурентна форма *конь + гениѣив* регистрована је тек у актима из петнаестог века. По мишљењу С. Павловића, „уз индирективне глаголе старосрпско *оу + ген* прво [се] потискује из комбинације с именицама маркираним обележјем [живо –], док у сфери значења ‘бављење једног појма у сфери другог’ аутономно влада ... све до XV века, доживевши и наше време“ (2006: 54).

Историјски гледано, узима се да је статус ове предлошко-падежне везе „уздрман“ фонетским померањем почетног *цъ(-)>*ц врло рано у предисторијском периоду када се општесловенски предлог *цъ (с акузативом и локативом) почео изједначавати са општесловенским јуксталокационим предлогом *и (с генитивом). Старосрпски предлог *оу* тако се односио на две локализације – унутрашњу оријентацију и простор одређен близином оријентира, што је бивало неodrживо. Због тога је јуксталокационо значење преузео нови предлог, а предлог *оу* остао је везан за интралокализацију (Павловић 2006: 55).

3.3. Грађа забележена у Ваљевској Подгорини показује да се и у овој области предлошко-падежним спојем у+ *гениѣив* могу исказати поједина спацијална значења.

3.3.1. *Нейосредна ѣпросторна локализација.* У оквиру ове значењске категорије издвајају се примери у којима је генитивном конструкцијом исказан посесор имплицитног просторног локализатора:

а) *јайѣовска зона:*

– ужи простор: *ѹ нѣс дѣжѣ слѣву Пѣѹн Мил; пѣчѣ ѹ менѣ вода [ливади] да ѡсѣжѣ дѡл у Јѣдру Др, јѣ њѣму кѣжѣм нѣћѣ [дете] ѹ менѣ нѣ ѣшта да јѣдѣ В;*

– шири простор: *ѹ нѣс се тѡ пѡстило прѣ ѡвѣј сѣд што се зѡвѣ чѣснѣ пѡст ГБ, ѹ нѣс сѣмо стѣлѣ се у чѣсницу дѣнѣр нѣкѣ Осл, ѹ нас, ѹчи Бѡжѣна на Пѣциндѣн ѡндѣ се пѣчѣ печѣнѣца СР, ѣмѣ ѡвде ѹ нѣс јѣдно Лѹбино врѣло и сѣд бѣло сѣдѣње М, војска бѣла је ѹ нѣс пѡзвѣна, пре док јѡш нѣје рѣто Огл;*

б) *ѣјекавско-ѣкавски говори:*

– ужи простор: *бѣло нѣрода пѹно, ѹ менѣ је сѣдморо нѣс бѣло Суш; ѣмѣ у лѹдѣ дѡћѣ ѹ стѣн и рѣзвѣлѣ стѣн Брез.*

– шири простор: *ѹ нѣс нѣко тѡ нѣ мијѣнѣ кѹма Брез.*

в) *екавизирани ијекавски говори*: нема потврда.

Следећи примери могли би да потврде да је генитивном конструкцијом исказан посесор експлицитног просторног локализатора: имали су Цигани *у̇ н̄ас* у мојим селу у комшилуку *ва̀к̄о* један зесеок СР, *у̇ мен̄е* пуна кућа *на̀ро̀да* Г.

Грађа показује да је посесор исказан личном заменицом или именицом с обележјем живо. Просторни локализатор може бити ужи (кућа, њива, колиба) или шири (крај, село, заселак и сл.).

Ареално посматрано, једино јатовски терен добро илуструје употребу конструкције *у + генитив* са значењем непосредне просторне локализације. У зони ијекавско-екавских говора, генитивна конструкција у овом значењу сведена је на факултативну употребу.

3.3.1.1. Непревело стање показује употреба конкурентне форме:

а) *јајшовски говори*:

– ужи простор: *пра̀в̄ле* *це̄ђ* ми *жѐне*, ал *зна̀ш* *ка̀ко* и *ко̀д мен̄е* је *та̀мо* било О, *имао* *код* *мо̀ји* *тишљера̀ј* ДК, *ко̀лк̄о* *има̀ло* *оде́лења* *у* *ку̀ћи* *ка* *си* *би́ла* *дѐво̀јка* *ко̀д* *њӣ*? Б, *ко̀д* *њӣ* *се* *ни́је* *зна̀о* *га̀зда* Д, *ко̀д* *на̀с* је *о̀б̄ча̀ј* *ти* *са̀д* *трѐба* *д* *ид̄еш* *да* *вѐриш* *дѐво̀јку* Лоп, *ко̀д* *мо̀г* *о̀ца* *бӣо* *ми* *стри́ц*, *ста̀рѐш̄на* Д, *има̀ли*, *ѐво* *ко̀д мене* и *да̀нас* *те* *сту̀пе* и *ту̀чка* Сит, *код* *ку̀ма* *по̀ко̀јно̀г* *Или́је* *има̀ло* В;

– шири простор: *ко̀д на̀с* то не *га̀тају* Бал, а *зѐт* *мо̀ра* *ко̀д на̀с* *д-* *о̀борӣ* *ја̀буку* Бр, *нѐгди* је *би́ло* *о̀нӣ* *ка̀пци* *ко̀д на̀с* *ни́је* Др, *о̀бича̀ји* *су* *ко̀д на̀с* *да* *крш́та̀ва* *се* *дѐте* ГЦ, *ко̀д на̀с* *ко̀рѝштена* *плѐшка* *дѐсна̄*, *осе́че* *се* Остр, *на̀јгла̀вна* *ду̀шно̄* *ко̀д на̀с* је *та̀ко* Пл, *нѐма̄* *ко̀д на̀с* *ку̀рја̀ка̄* Осл.

б) *ијекавско-екавски говори*:

– ужи простор: *ко̀д мен̄е* пуно *ђѐце̄* ДЛ, и *ту̀* је *један* *ра̀дио* *си-* *но̀вац* *ко̀д* *нѐга̄* *пу̀но* [на *има̀њу*] Бог, *мо̀ј* *о̀тац* *ка̀же* *код* *мен̄е* *нѐће-* *те* *сј̄ести* *ни́једна* Брез, *Код* *нѐга̄* је *на̀јчѐшћа̄* *ѝгра̀нка* *би́ла* Туб;

– шири простор: *гу̀њеви* *су* *ко̀д на̀с* *но̀шени* *зна̀ш* Л, *ко̀д на̀с* *не* *ко̀љу* *тѐла̀д* *о̀вде* Брез, *ко̀д на̀с* *при́је* *се* *ни́је* *пра̀вило* *ко* *са̀де* *зимни-* *ца* ГЛ, *ко̀д на̀с* је *би́вало* *о̀б̄чно* *шарѐнӣ* *му̀ру̀за̄* Брез, и *код* *на̀с* *то* *ста̀ре̄* *жѐне* *но̀силе* *о̀не̄* *бо̀шче* и *кѐцеље* Туб;

в) *екавизирани ијекавски говори*:

– ужи простор: *шта̀* је *о̀во̄* *ка̀ка* је *о̀во̄* *во̀јска*, *сѐди* и *јѐде̄*, *ка̀же*, *та̀ко̄* је *код* *њӣ* [зона А] СГ.

– шири простор: *Нѐмац* *све̄* *изго̀ро̄* у *ко̀рену*, *све̄* је *код* *на̀с* *изго̀ро̄* Сед.

Колебање у употреби конкурентних форми лепо илуструју примери: *јѐл* *ча̀рала* *у̇* *ва̀с* *о̀вца* *Ба̀дња̀к?* *Код* *на̀с* је *ча̀рала* *о̀вца* Мил, *ни́је* *код* *на̀с* *др̄ен*, *у̇* *на̀с* је *цѐрова* *ко̀ра* Остр.

3.3.1.2. Са других терена имамо налазе који указују на превагу предлога *код*, уз интерпретацију да је предлог у ређи. Тако је у Горобиљу (М. Николић 1972: 695–696), у говору Љештанског (Тешић 1977: 239), у прекодринским говорима – Горњим Цапардама (Ђукановић 1983: 260–261), Обадима (Симић 1978: 90–93) и на ширем западnobосанском терену (Дешић 1976: 282; Петровић 1973: 155), као и у удаљенијим источнохерцеговачким говорима – у говору Роваца (Пижурица 1967: 144–145) и у северозападној Боки (Павловић 2000: 43). Недостају нам подаци из србијанског Полимља, Драгачева, Тршића, Колубаре, моравичког краја, Ужичке Црне горе и централне Шумадије.

3.3.2. *Удаљавање од локализатора.* Конструкцијом у + *генитив* у испитиваној области може се исказати удаљавање од локализатора – аблативност. Раполажемо само потврдама са јатовског терена: Кџо, ја-мислим ти-се порџаш, а ти се порџила, а љ менџ сџмо вџда Г [↔ од/из мене иде само вода], само љшла љ кућу, а љ менџ крв љдџ из нџса [↔ крв иде од мене, из носа] Др, љскала љ менџ јџко рџзбџ Лоп, дџде ми рџвџ двџјес дџнџрџ па кад бисмо дџл код чџсмџ љзџла Јџрдџнка љ менџ џнџ пџру С, љшла те љзџла почџтак љ њџ СР, а љскџ Ыко љ менџ кџјмака С, пос љшла те љскала љ џнџ да ми врџти Пл, и џдџ њџн сџн и љзмџ љ њџ муштџлук В, кџпиџ Дрџгиша љ њџгџ џктџр [↔ купио од њџга хектар] С.

Ранија истраживања западносрбијанских говора углавном не бележе ово значење, што наводи на помисао да га нема. Ову синтаксичку појединост извесно потврђује суседно Љештанско, уз напомену да се оно реализује уз глагол *искаши* (уп. нпр. Тешић 1977: 239).

3.3.3. *Приближавање локализатора.* Посматраном генитивном конструкцијом факултативно се може исказати адлативност. Једна потврда је са периферије јатовског терена, а друга из зоне ијекавско-екавских говора: џви џтишли гџр у Бџсџљкџ и вџдџ гџрџ Б. љ нџс дџђџ па се љвџлџ љ кућу прџстерџ брџме слџмџ па пџлџјџжџ ДЛ.

3.3.4. У грађи је забележен и пример у којем би конструкција у + *генитив* могла исказивати значење неодређене посредне просторне локализације „у близини, поред“ (/јуксталокација), што се можда може сместити у контекст историјског развоја значења предлога у (в. Павловић 2006: 74). Пример је из ијекавско-екавске зоне:

Јџ вџдџм вџлове за улчџре. Камџџни прџлазџ ја-нџћу да зџкачџм нџ за когџ, ни нџко зџ ме. Нџџђџ чџвјек нџкџ с камџџџном и џн љста-виџ, камџџн је бџџ вџкџ љ менџ стаџ, а мџј вџ је вџкџ на јџдну стрџну вџше и вџкџ се пџдџбијџ под тџчак рџвџ. Мџј чџвјек гџвџриџ „џ,

Њено упориште је у централним и западним пунктовима (ближим Рађевини и Азбуковици), а идући ка периферији јатовског терена употреба генитивне конструкције слаби, што потврђује факултативност или и потпуни изостанак потврда из тих периферних пунктова, као и из пунктова двеју контактних зона.

4.2. Као специфичност издваја се употреба конструкције у + *генитив* у адноминалној позицији, којом се исказују оба семантичка типа неутуђиве посесије. Судаћи по грађи којом располажемо у дијалектолошким расправама, могло би се закључити да је управо Ваљевска Подгорина – прецизније јатовска зона – сама периферија овог синтаксичког архаизма, чије је упориште, барем према ономе што сада знамо, на источнобосанском терену. Ово би указивало на могућност да неке изоглосе имају хоризонтални правац пружања: запад–исток.

4.3. Поред посесивног значења, материјал доноси потврде у којима се овом конструкцијом исказују и посебна спацијална значења. Као најмаркантније, издваја се непосредна просторна локализација где је исказан посесор имплицитног просторног локализатора. Напореда, у употреби су и конкурентне форме, с предлогом *код*.

4.4. Досад речено у вези са посматраном конструкцијом на тлу Ваљевске Подгорине и њеног суседства, наводи на помисао да је ова дијалекатска област (прецизније њена јатовска зона) периферија ареала уобичајене употребе у + *генитив*. Да би се ово са сигурношћу могло потврдити, потребно је надаље у дијалектолошким расправама обратити пажњу на проблематизовани синтаксички детаљ и употпунити дијалекатску мапу материјалом из осталих зона.

Цитирана лијераиура

АНТОНИЋ, Ивана. *Синтакса и семантика падежа*, у: Синтакса савременог српског језика. Београд – Нови Сад: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига – Матица српска, 2005, стр. 119–298.

ГРКОВИЋ-МЕЛЦОР, Јасмина. *Развој предикативне посесије у словенским језицима*, у: Историјска лингвистика. Когнитивно-типолошке студије. Нови Сад: Издавачка књижевница Зорана Стојановића, 2013, стр. 116–138.

ДЕШИЋ, Милорад. *Зајаднбосански ијекавски говори*. Српски дијалектолошки зборник XXI, Београд: Институт за српскохрватски језик, 1976, стр. 1–316.

ЂУКАНОВИЋ, Петар. *Говор села Горње Цајарде (код Зворника)*. Српски дијалектолошки зборник XXIX, Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српскохрватски језик, 1983, стр. 191–294.

- Ђукановић, Петар. *Говор Драгачева*. Српски дијалектолошки зборник XLI, Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик, 1995, стр. 1–240.
- Ивић, Милка. *Систем предлошких конструкција у српскохрватском језику*, Јужнословенски филолог XXII, Београд, 1957–1958.
- МАРКОВИЋ, Славољуб. *Говор Ужичке Црне Горе*. Српски дијалектолошки зборник LVIII, Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 2011, стр. 337–672.
- Милићевић, Милан Ђ. *Кнежевина Србија*, Београд, 1879, стр. I–XXIV + 643.
- Николић, Берислав. *Тришћки говор*. Српски дијалектолошки зборник, XVII, Београд: Институт за српскохрватски језик, 1968, стр. 367–472.
- Николић, Берислав. *Колубарски говор*. Српски дијалектолошки зборник XVIII, Београд: Институт за српскохрватски језик, 1969, 1–71.
- Николић, Видан. *Моравички и горњосјуденички говори*. Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика. Студије српске и словенске. Монографије, Серија IV, Број 3, 2001.
- Николић, Мирослав. *Говори србијанског Полимља*. Српски дијалектолошки зборник XXXVII, 1991, стр. 1–549.
- МАРОЈЕВИЋ, Радмило. *Посесивне категорије у руском језику. (У своме историјском развоју и данас)*. Београд: Филолошки факултет, 1983.
- НОМАЋИ, Мотоки. *О пројекцији посесивности и њеном утицају на српски језик*. Предраг Пипер (ур.). *Когнитивна лингвистика и проучавање српског језика*. Београд: САНУ, 2006, 163–173.
- ПАВЛОВИЋ, Љубомир. *Колубара и Подгорина. Антиројогеографска пројекција*. Српски етнографски зборник VIII, Насеља српских земаља, књ. IV, Београд, 1907, стр. 345–1085.
- ПАВЛОВИЋ, Слободан. *Детерминативни падежи у говору северозападне Боке*. Београд: Институт за српски језик САНУ, Библиотека јужнословенског филолога, 2000.
- ПАВЛОВИЋ, Слободан. *Детерминативни падежи у старосрпској пословној правој писмености*. Нови Сад: Матица српска, 2006.
- ПАВЛОВИЋ, Слободан. *Генитив с предлогом оу и његови синтаксички конкуренти у старосрпским повељама и писмима*. Зборник Матице српске за славистику 67. Нови Сад: Матица српска, 2005, 65–76.
- ПЕТРОВИЋ, Драгољуб. *О говору Змијања*. Нови Сад: Матица српска, 1973.
- ПЕТРОВИЋ-САВИЋ, Мирјана. *Исказивање посесивности у Рађевини конструкцијом предлог у+генитив личне заменице*. Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, LIII/2, Нови Сад: Матица српска, 2010, стр. 123–131.
- ПИПЕР, Предраг. *Семантичке категорије у српској реченици: Синтаксичка семантика*, у: Синтакса савременог српског језика, Београд–Нови Сад: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига – Матица српска, 2005, стр. 575–978.
- ПИПЕР, Предраг, Иван Клајн. *Нормативна грамика српског језика*. Нови Сад, Матица српска, 2013.

- ПИЖУРИЦА, Мато. *Уйоџреба љадежа у говору Роваца*. Прилози проучавању језика, 3, Нови Сад: Филозофски факултет, 1967.
- РАДОВАНОВИЋ, Драгана. *Морфолошке особености говора Средње Колубаре*, Српски дијалектолошки зборник, LIII, Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 2006, стр. 1–186.
- РАДОВАНОВИЋ, Драгана. *Говор Ваљевске Подгорине*. Српски дијалектолошки зборник, LXI, Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 2014, стр. 1–366.
- РЕМЕТИЋ, Слободан. *Говори централне Шумадије*. Српски дијалектолошки зборник XXXI, Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српскохрватски језик, 1985, 1–555.
- РЕМЕТИЋ, Слободан. *О њосесивној конструицији у + генићив личне заменице на источнобосанском џерену*. Јужнословенски филолог, LXIV, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2008, 391–400.
- СИМИЋ, Зоран. *Заменички генићив с џредлогом у као формализатор њосесивности у романијским говорима Сџарог Влаха*. Годишњак за српски језик, XXVI, Ниш: Филозофски факултет, 2013, стр. 481–495.
- СИМИЋ, Милорад. *Говор села Обади у Босанском Подрињу*. Српски дијалектолошки зборник XXIV, Београд: Институт за српскохрватски језик, 1978, стр. 1–124.
- ФЕЛЕШКО, Казимјеж. *Значења и синџакса срџскохрвајског генићива*. Студије о Србима, Нови Сад – Београд: Матица српска – Вукова задужбина – Орфелин, 1995, стр. 5–164.

Драгана И. Радовановић

О ПРЕДЛОЖНО-ПАДЕЖНОЙ КОНСТРУКЦИИ У + ГЕНИТИВ В ОДНОМ (СЕВЕРО)ЗАПАДНОМ ГОВОРЕ СЕРБИИ

Резюме

В статье на диалектологическом материале полевых записей района Валевской Подгорини отмечается вполне обыденное употребление конструкции *у + генићив*, с помощью которой в данной области может высказываться принадлежность и пространственность. Употребление исследуемой конструкции и ее конкурентных форм в трех говорах Подгорини одновременно позволяет провести лингвогеографическое исследование в рамках не только этих говоров, но и шире, на территории (северо)западной Сербии и за ее пределами. Также выявлено, что состояние данных диалектов частично сохраняет определенные элементы более глубокого исторического наследия.

Ключевые слова: конструкция *у + генићив*, принадлежность, пространственность, (северо)западные говоры Сербии, говор Валевской Подгорини, шумадийско-воеводинский диалект, ареальное распространение.

Dragana I. Radovanović

ON THE *U* + *GENITIVE* PREPOSITION-CASE FORM
IN A (NORTH)WEST SERBIAN DIALECT

Summary

Drawing on the materials that treat dialects collected in the region of Valjevo Podgorina, the author of the paper considers the presence of the *u*+*genitive* form that is regularly used in this area to express possession and spatiality. The use of this and the competing forms in three speech areas of Podgorina provides the grounds for linguo-geographic analysis, not only with relation to these speech areas, but also within a wider (north)west Serbian region and over the regional boundaries. In addition, the analysis shows that the situation in Serbian dialects represents a fragmented continuation of a number of elements rooted in the historical background.

Keywords: *u* + *genitive* form, possession, spatiality, (north)west Serbian dialects, Valjevo Podgorina dialect, Šumadija-Vojvodina dialect, areal distribution.

ПРИКАЗИ И КРИТИКА

А. А. ТУРИЛОВ. *ИССЛЕДОВАНИЯ ПО СЛАВЯНСКОМУ И СЕРБСКОМУ СРЕДНЕВЕКОВЬЮ.*

Издание подготовили Снежана Елесиевич, Джорже Трифунович.
Уредник Жарко Чигоја. Београд: Чигоја штампа, 2014. – 739 стр.
(= Библиотека Ортограф. Књига 1)

Анатолиј Аркадјевич Турилов, инострани члан САНУ, члан Амброзијанске академије за област славистике и више других научних тела (комисија, савета и редакција), водећи научни сарадник Одељења средњовековне историје Института за славистику Руске академије наука, угледни проучавалац старе словенске рукописне књиге, значајно је допринео познавању старог српског писаног наслеђа, у матичним земљама и на страни. Још од кандидатске дисертације под насловом *Бугарски и српски извори за средњовековну историју Балкана у руској писмености од краја XIV до прве четвртине XVI века*, одбрањене 1980. године, он је окренут међусловенским културним везама, у којима је важан српски удео. У средишту његове пажње је књижевно наслеђе Руса и других православних Словена, историја црквенословенске писмености и културе од IX до XVII века (ту је истакнуто место дела ученика Ћирила и Методија), узајамне словенске везе, појединачне књижевне и књижне формације, стара руска штампана књига. Стручњак је за ћириличку палеографију и енциклопедијски зналац словенске културне прошлости. Написао је више књига и стотине студија, поред великог броја темељних и врло разноврсних чланака у Православној енциклопедији (до сада је изишло 47 томова). Научну каријеру започео је у Рукописном одељењу Државне библиотеке СССР-а „В. И. Лењин“ (1977), потом је постао сарадник Института за славистику (1979), суделујући уз то, дуги низ година, у раду Археографске комисије, а данас је главни уредник *Сводног каталога словенско-руских руко-*

ѿисних књига XIV века које се чувају у Русији, земљама СНГ-а и Прибалтика (Москва, 2002).

У *Сѿудијама из словенског и срѿског средњег века*, како гласи српска верзија наслова ове књиге, доносе се радови А. А. Турилова настали у широком временском распону, од осамдесетих година XX века до друге деценије XXI, међу којима претежу они који су настајали иза 2000. године. Сви су ови радови предметно обједињени, чиме се приказује природа ауторовог вишегодишњег занимања за јужнословенске и српске теме. Посебну вредност представљају подацима издашне напомене, обогаћиване током година. Књига је штампана на руском језику, онако како су текстови и настајали, крупним слогом, и обим јој је велики (739 стр.). Радови нису сложени по редоследу објављивања, него су распоређени по смислу, од ширег ка ужем, од свесловенског, преко узајамног словенског, до српског, од најстаријег до најмлађег. Иако је аутор своје истраживање у књизи окупљених резултата започео од јужнословенских извора у источнословенској писаној традицији, управо од „другог јужнословенског утицаја“, овде је томе припао део друге целине. Заправо, то је, у апсолутној хронологији и по тематском усмерењу, остало у средишту читаве конструкције (радови од десетог до шеснаестог). На тој целини најбоље се види продубљивање и ширење истраживачког занимања аутора. Српске теме јесу важне и у славистици су, баш као и у овој књизи, запажени део шире целине. Српски је материјал овде свеприсутан, чак и када није у првом плану, када се о њему нарочито и не говори.

Књига је подељена на три целине – I. *Наслеђе Ћурила и Меѿодија и срѿска средњовековна ѿисана ѿрадиција*; II. *Међусловенске књижно-литерарне везе од XII до XVII века*; III. *Из иѿторије срѿске кулѿуре и ѿисмености од XIII до XVI века* (овде и даље доносимо српске наслове, саопштене у резимеима и садржају).

У првој целини сабрано је шест чланака. У првом, на којем ћемо се посебно задржати због његовог значаја за тему – „Судбина најстаријих словенских књижевних споменика у средњовековним национално-регионалним традицијама“ (стр. 21–42),¹ аутор испитује постојање најстаријих књижевних трагова (друга половина IX – средина X века) у млађем рукописном наслеђу. Полази се од „старословенског канона“ (*terminus ante quem* прелаз XI/XII века) који се формирао проналасцима древних рукописа у манастирима Свете

¹ Први пут објављено на италијанском, у часопису *Incontri linguistici*, Vol. 28 (Pisa–Roma, 2005), 11–28.

Горе, Македоније, Палестине и Синаја, изузев Асеманијева јеванђеља, Ключева зборника и Прашких листића, одраније чуваних у европским библиотекама, као и Савине књиге и Супрасаљског зборника, од старине у Русији. Тај се „канон“ обогатио у последњој трећини XX века проналаском Енинског апостола, Ватиканског палимпсеста и читавог низа рукописа на Синају (1975). По ауторовом схватању, у разликовање национално-регионалних грана црквенословенске књижне традиције положен је ортографски принцип. Две су основне црквенословенске варијанте, источнословенска („староруска“) која, наводно, потиче од источнобугарске – „преславске“ традиције (885–970), и заједничка јужнословенска, с основама у западнобугарској – „охридској“ традицији. У „западнобугарским“ и српским рукописима чувају се посебно важна општесловенска дела. На простору источне Бугарске сачуван је најмањи део древног корпуса, што нема везе с турским освајањима и њиховом дуготрајном влашћу. И пре последње четвртине XIV века деловали су бројни узроци који су довели до оваквога стања: нестанак преславске библиотеке у последњој трећини X века; лош положај словенске писмености под византијском влашћу у наредна два столећа, тако да приликом обнове Бугарске 1180-их година није нађен ослонац у старијем наслеђу; док је Константин „Преславски“ одавно био у потпуности заборављен, ни свети Климент и Наум, приликом формирања националног пантеона у Трнову, нису добили општи значај – или и ако јесу, то је било краткога даха (ни старо Климентово житије на словенском језику није било познато, као ни Теофилактот грчки превод). Кобне последице имао је и татарски продор, поред бројних међусобица, а можда и (неизвесно) страдање библиотеке Зографског манастира (1275. или 1307). И поред тога, стара библиотека бугарског манастира била је неупоредиво сиромашнија од библиотека српских манастира (Арсениј Суханов је све рукописа с Атоса однео из Хиландара и Св. Павла средином XVII века). Овome треба додати и непобитну чињеницу да је репертоар старијих бугарских рукописа у осталим светогорским манастирима – скроман. Занимљиво је да средњовековни бугарски писари нису искористили „моћан потенцијал српске традиције“, читаво књижевно богатство расуто по српским црквеним библиотекама. Објашњење је можда лежало у изграђеном „уверењу бугарских књижевника о несавршенству и неисправности књига писаних у складу са српском правописном нормом“. Такође, изгледа да српски преписи нису чували првобитан, званичан изглед с историјским записима из којих би се знало

њихово порекло, па као такви нису посебно привлачили бугарске писаре. С друге стране, није увек лак задатак раздвојити српску и македонску традицију XIII–XV века, уз напомену да је бугарска ортографија (с јусовима) доста дуго била престижна, за разлику од српске која је преправила Македонију у време ширења државе Немањића (последња четвртина XIII – средина XIV века). Древни словенски корпус у западнобугарској (македонској) традицији у суштини је једностран – састоји се углавном од богослужбених рукописа, док су небогослужбене јединице усамљене, што је, вероватно, узроковано одсуством властите црквене организације, самосталне од грчке. У Србији су се сложили најповољнији услови за чување древних текстова са свих простора Балканског полуострва – готово сви јужнословенски преписи древних небогослужбених споменика из XIII–XIV века су српски. Томе је, пре свега, узрок спољна и унутрашња стабилност државе Немањића као и изузетна улога манастира Хиландара на страни. Разноврсни су извори древним текстовима у српској држави, и они нису допирали само с југа у време Стефана Немање који је највише учинио на консолидацији домаће културе. „Српска књижна традиција с прелаза XII/XIII века није представљала потпуни калк савремене охридске“, јер је у њој било и извора, без обзира на њихов број, из првобитно јединственог Бугарског царства. Стари текстови на словенском југу истискивани су сменом црквеног устава, прелазом са Студијског и Евергетидског типика на Јерусалимски током XIV века: у Бугарској је цела култура доживела прекид с поменутиим доласком Турака у трећој четвртини XIV века, док се у Македонији прелаз дешавао најспорије; ни у Србији, где је иначе нови типик био преведен 1319, процеси се нису завршили током читавог столећа. Руска традиција најбоље је сачувала древне споменике и само у њој (између 1057. и 1164) постоје „тачно датирани и локализовани кодекси“. У њој су богато заступљени богослужбени и небогослужбени споменици у репрезентативној форми, по свему судећи копирани с бугарских предложака доспелих из дворске библиотеке у престоници Првог бугарског царства (IX–X век). Њима нема равних ни у истовременој јужнословенској традицији, али ни у каснијој рускословенској. Јужна и источна традиција у овоме су донекле комплементарне јер су у јужнословенским рукописима у међувремену пронађени састави којих на истоку нема (нпр. триодни циклус Константина „Преславског“ и химнографски текстови из Требника). И у Русији ће у другој половини XIII века наступити пад културе с очувањем северних и североза-

падних центара (Новгород, Псков, Смоленск, Полоцк), да би од прелаза XIV/XV века уследила обнова са својим специфичностима.

У студији „Улога српске традиције у очувању најстаријих споменика словенске књижевности“ (стр. 43–54)² аутор широј словенској публици представља српску средњовековну књижевност која се, од времена Стефана Немање, дефинитивно обликовала у оквиру православно-византијског културног простора, премда је Србија лежала у православно-католичкој пограничној зони, с немалим утицајима са Запада. Добро се запажа да су Симеон, као оснивач српске државе и Сава, оснивач самосталне српске цркве, у црквеном сећању „добили црте просветитеља и наставника своје земље, приближно у истом значењу као и Константин-Ћирило и Методије“ (они епитете „наставника“ и „учитеља“ српских задобијају већ од средине XIII века). Из тог разлога Срби нису „национализовали“ дело Ћирила и Методија. Према схватању А. А. Турилова, језичко-правописна уједначеност српске традиције ослоњена на рукописе сачињене у Савином окружењу није изазивала радикалније промене у време ресавске реформе, за разлику од бугарске, што је у значајној мери утицало на ширање ресавског правописа „на читавом православном пространству Балкана“ (XV–XVII век). Такође, у српској традицији је конзервиран стари репертоар јер је српска писменост задржала отвореност према старим текстовима, с постепеном оријентацијом на нове из XIV века. У бугарској је рез и у том погледу био изразитији. Проблем је, међутим, што се у српској науци ова тема, упркос изузетним потенцијалима, занемарује. Традиционално, она је присутна само у ширим прегледима и уводним поглављима, али јој самостална и дубинска обрада изостаје. За бугарске научнике пак српски споменици су један од главних извора. Богатство српске традиције објашњава се изузетним положајем, пре свега дуготрајном и дубоком зароњеношћу у охридски културни круг, а затим непосредним контактом с Преславом, Далмацијом и Великом Моравском (870/880-их година), касније и с руском традицијом као посредником у преношењу старина. Одлична је очуваност фонда из XIV века (приближно је исти број српских колико руских и бугарских рукописа у збиру из тога времена). У древни фонд улазе хомилије словенских аутора, литургијска поезија, преводи с грчког, а у новије време и химнографска дела ученика Ћирила и Методија (то су бројна дела међу којима има и оних која је запазио А. А. Турилов, нпр. најстарија служба архиепископу Методију).

² Први пут објављено у часопису *Славянский альманах*, 1998 (Москва, 1999), 17–29.

Трећа по реду студија, „Прилог одређивању обима стваралачког наслеђа ученика Ћирила и Методија у саставу словенског Требника“ (стр. 55–71),³ посвећена је химнографским саставима у оквиру Требника које су написали непосредни ученици Солунске браће. Пре свега, то су покајни канон б. гласа Климента Охридског у Чину освећења масла, и заупокојне стихире с азбучним акростихом у глагољском поретку и канон б. гласа с окрњеним текстуалним акростихом у Чину погребења. Наводе се раније непознати преписи ових ретких текстова, уочава се њихово присуство у штампаним србуљама, а издваја се и циклус стихира с делом акростиха у којем се крије име Константина „Преславског“.

У студији под насловом „Прилог проучавању јужнословенске рукописне традиције ‘Прогласа Константина Философа’“ (стр. 73–85)⁴ утврђују се порекло и време настанка српских пергаментских рукописа с песничким предговором Константина Философа испред јеванђеља. Споменик је пронашао В. И. Григорович приликом свога путовања по Балкану, у ћелији Св. Саве у Кареји, несвестан значаја свога проналаска (1844). А. А. Турилов открива да је то тзв. Бунилово јеванђеље (сада Хиландар, бр. 23), за које се раније мислило да је из XIII века, а заправо је дело двојице млађих писара (први од њих је чувени Григорије-Радослав, преписивач Милутиновог четворојеванђеља). Дијак Бунило, који је оставио белешку о своме раду, искључиво је уносио литургијске ознаке, доводећи у везу чтенија с минејским и триодним циклусом календара (не пре 1346). Хлудовљев препис (бр. 13) који је А. Ф. Гиљфердинг пронашао у Слепенском манастиру (1868), настао је, како закључује наш аутор, 1308–1311. године, на северу Македоније. За Пећки препис (сада Гиљфердингова збирка, бр. 2), констатује се да је настао између почетка друге четвртине и средине XIV века. Аутор закључује да су оригинали српкословенских рукописа с Прогласом састављени као књижне целине не пре прелаза XII/XIII века (у њиховим месецословима помињу се руски свети, Борис и Глеб, Теодосије Печерски).

У чланку „Милешевски панагирик и Михановићев хомилијар – о датирању и пореклу два најстарија српска преписа општег Тржаставника“ (стр. 87–105),⁵ праћеном ликовним илустрацијама из об-

³ Први пут издато у зборнику *Slavica mediaevalia in memoriam Francisci Venceslao Mares*. Frankfurt am Mein, 2006, 107–123.

⁴ Објављено у књизи „Пение мало Георгио“. *Сборник в чест на проф. дфн. Георгиј Попов*. Софија, 2010, 346–357.

⁵ Објављено у књизи А. А. Турилова, *Од Кирилла Философа до Константина Костенецкогo и Василија Софијанина (История и культура славян IX–XVII вв.)*. Москва, 2011, 331–344.

рађиваних рукописа, А. А. Турилов идентификује писаре два најважнија извора за реконструкцију првобитног словенског хомилијара. Оба рукописа су српска и писана су у приближно истом времену, са сличним кодиколошким карактеристикама. Садрже минејска и триодска чтенија из општег Тржаставника. Михановићев хомилијар (АХАЗУ, IIIc19) радила су двојица писара. Први писар је, како открива наш аутор, студенички игуман Никола. Његов најпознатији рукопис је изузетно репрезентативно Пећко четворојеванђеље (бр. 1). Милешевски панагирик (Цетиње, бр. 50) писао је исти човек који и тзв. Бунилово јеванђеље (дијак Григорије-Радослав).

Целина се окончава обимном студијом под насловом „Два забораваљена датума бугарске црквено-политичке историје IX века“ (стр. 107–136).⁶ У тексту се пореди древни бугарски месецослов с руским месецословом, а на основу анализе српског Апостола-јеванђеља апракоса с краја XIII и почетка XIV века из Архива Историјског института у Петрограду (Западноевропска секција, бр. 680), даје се и нацрт древног бугарског месецослова. А. А. Турилов издваја помене два догађаја из бугарске историје – победу кнеза Бориса-Михаила над бојилима (28. марта) после народне побуне због „крста“, тј. крштења (паганска побуна је избила поводом Великог поста, 866) и освећење цркве Св. Петра „иже в Бугарех“ (28. априла), вероватно велике базилике у Плисци, чије је подизање можда везано за присуство папске мисије у Бугарској (866–870). У месецослову овога споменика постоје и други важни спомени („преподобног оца нашег Константина с промењеним именом у Тирила Философа, учитеља словенског“, 13. фебруара, и „блаженог оца Методија Моравског, учитеља словенског“, 6. априла). На примеру овог кратког зборника још једном се, како истиче А. А. Турилов, показала као „дубока закономерност“ стабилност српске традиције, што је омогућило чување оваквих драгоцености, чији су предлошци стизали у Србију након пада источне Бугарске под византијску управу.

Средишњу целину отвара студија под насловом „Споменици старе руске књижевности и писмености код Јужних Словена од XII до XIV века“ (стр. 139–194),⁷ праћена додатком, у којој се обрађује тема руско-јужнословенских веза у склопу првог руског – источнословенског утицаја (први проучавалац је М. Н. Сперански, 1921). Основне границе постављају културноисторијске прилике у Русији и

⁶ Први пут објављено у часопису *Palaeobulgarica* (Софија, 1999, № 1), 14–34.

⁷ Први пут објављено у зборнику *Славянские литературы. XI Международная съезд славистов: Доклады российской делегации*. Москва, 1993, 27–42.

на Балкану: обнова бугарске и српске државе у последњој четвртини XII века – монголско-татарска најезда 1237–1241. која је нанела велику штету руској култури после које се ова дуго није опоравила. Аутор је за рецепцију руских споменика у источнобугарској традицији поставио горњу границу у средину XIV века, а за западнобугарску и српску у почетак XV века. Главни извор ових веза јесу бугарски и српски рукописи XIII–XV века. Само преписивање раније усвојених дела трајаће и дуже на словенском југу, сударајући се с појавом млађих, из времена другог руског утицаја. Наводе се, поред већ познатих споменика (нпр. Пчела, Пандекте Никона Црногорца, житије и чудеса Николе Чудотворца, Берлински зборник итд.) и њихови нови преписи, и дотле непознати споменици којима је аутор установио источнословенско порекло (нпр. Предисловије покајанију, Одговори кијевског митрополита Георгија на питања игумана кијевских манастира, око 1073, обрада Слова о преносу моштију Николе Чудотворца у Бари, посебна редакција апокрифног Чуда Теодора Тирона итд.). Овакви резултати намећу издвајање старијих руских дела као важне компоненте у бугарској и српској култури од краја XII до XV века.

У прилогу „Поученије Мојсеја’ и Зборник игумана Спиридона“ (стр. 203–229),⁸ испитују се време и околности преноса у српску традицију новгородске поуке о погубној суши из 1161. године. Текст је богато посведочен у руској традицији XIV–XVII века (тамо се приписује „оцу Мојсеју“), док се у српској јавља у једном већем пергаментском одломку (Библиотека РАН, 24.4.20) из треће четвртине XIV века, под насловом „Слово од апостола, не пуштаје небо дажд“. По атрибуцији Луције Цернић овај одломак је део већег зборника (Руска национална библиотека, Ф. п. I. 121). Основни део тог зборника чине Пандекте Никона Црногорца у најстаријем преводу. У српском препису се преносе типични русизми, али је најособенији један лексички новгородизам *намы* ‘зеленашка камата’, којем је А. А. Зализњак посветио посебну студију на материјалу новгородских аката на брезовој кори (у руским преписима овај облик је замењен другим: *наимъ*). Српски препис овога дела поткрепљује доказе да је оно настало у Новгороду у XII веку. Истраживање, пре свега уз узимање у обзир још једног српског преписа Пандекти Никона Црногорца (РНБ, Q. п. I. 27), наводи на закључак да се овај текст налазио још у протографу оба преписа Пандекти, чији је са-

⁸ Први пут објављено у зборнику *Русистика. Славистика. Индоевропеистика. К 60-летию А. А. Зализняка*. Москва, 1996, 83–103.

стављач студенички игуман Спиридон, непосредни ученик Св. Саве (не после 1230-их година). Био би то, како закључује А. А. Турилов, „Зборник Спиридона, игумана студеничког“. У прилогу се доноси издање „Слова од апостола“ према рукописном одломку из Библиотеке РАН, с разночтенијима из руских рукописа, а потом и Посланица светогорског старца Јоакима студеничком игуману Спиридону, према два поменута српска преписа Пандекти (у основи издања је Q. п. I. 27).

У тексту „Поводом историје ростовског владичанског скрипторијума XIII века: старе чињенице и нови подаци“ (стр. 231–245),⁹ аутор се бави реконструисањем делатности крупног скрипторијума у којем се радило по наруџбини архиепископа и кнежева у Великом Ростову (око 200 км северније од Москве). Најпознатији од тих рукописа настали су око 1220. године. Раније је уочено да је богато украшено српско изборно јеванђеље из Ватиканске библиотеке (бр. 4) писмовно и ликовно обликовано под руским утицајем. Биљана Јовановић-Стипчевић је палеографским путем повезала овога писара с писаром најстаријег преписа Карејског типика у свитку, а А. А. Турилов му је у ватиканском рукопису пронашао и име, „Будило“. Будило се, судећи по писарским одликама, учио књизи код ростовског писара, на Светој Гори или у Србији. У месецослову Ватиканског јеванђеља, осим успомене Бориса и Глеба, помиње се и Празник покрова, установљен у другој половини XII века у Владимирско-суздаљском кнежевству. Постоје елементи ростовске калиграфије и у Хиландарском изборном јеванђељу бр. 8, палеографски блиском Ватиканском јеванђељу (због ситнијих разлика вероватно се ради о Будиловом ученику). Уз текст се прилажу илустрације из обрађиваних рукописа (неколико књига насталих у ростовском кругу, Ватиканско јеванђеље с Будиловим записом, Хиландарско изборно јеванђеље бр. 8).

У студији „Источнословенска књижна култура краја XIV–XV века и ‘други јужнословенски утицај’“ (стр. 247–290),¹⁰ разматра се питање „другог јужнословенског утицаја“ који се дубински одразио на руску писменост, од репертоара (прихватање нових превода), до језика и правописа (пре свега усвајање средњебугарских језичких и

⁹ Објављено у зборнику *Хризограф*, Вып. 3. *Средневековые книжные центры и межрегиональные связи*. Москва, 2009, 238–252.

¹⁰ Први пут објављено у зборнику *Древнерусское искусство: Сергей Радонежский и художественная культура Москвы XIV–XV вв.* Санкт-Петербург, 1998, 321–337.

правописних црта), изгледа писма (млађи полуустав наместо старијег, с чиме је у вези шире прихватање надредних знакова и измена знакова интерпункције) и књижне орнаментике (смена тератолошког орнамента балканским и неовизантијским, итд.). Истовремено с другим јужнословенским утицајем дошло је до смене пергамента хартијом. Полазећи од пионирског рада А. И. Собољевског (1894), радова других аутора и сопствених истраживања, А. А. Турилов прецизно осветљава овај феномен, од датовања (траје између 1380-их и 1430-их година), преко узрока, механизма и путева његовог деловања, до утврђивања корпуса. Прилог је праћен изразито богатим напоменама.

У прилогу „Поводом питања периодизације руско-јужнословенских књижевних веза XV и почетка XVI века“, уз мању допуну с корекцијама (стр. 291–305),¹¹ аутор успева да издвоји посебан период српско-руских веза који траје од последње четвртине XV до почетка XVI века. Српска светогорска изасланства доносила су у Русију наративне текстове који ће ући у подлогу Руског хронографа (састављен 1516–1522. у Волоколамском манастиру). То су опширна житија бугарских и српских светих XIII–XV века, на пример Житије Св. Саве, Стефана Дечанског, Стефана Лазаревића, св. Илариона Мегленског и Св. Петке Трновске (и бугарска су пристизала српским посредовањем, мада је Собољевски веровао да је било обрнуто), преводи Зонарине и Манасијине хронике, Српска Александрида, Роман о Троји итд. Аутор истиче да је појава ових текстова у руској средини везана за прву етапу изградње идеологије централизоване државе, док је владала радозналост за туђим, јужнословенским искуством, забележеним у разноврсним изворима. Скреће се пажња на значајну улогу Молдавије која продужава јужнословенске књижевне традиције, пре свега бугарске, делимично и српске (Синтагма Матије Властара и скраћена редакција Душановог законика).

У тексту „Поводом питања о српској компоненти у ‘другом јужнословенском утицају’“ (стр. 307–326),¹² аутор полази од критике мишљења А. И. Собољевског да се „други јужнословенски утицај“ од друге половине XIV до XV века одвијао само кроз руско-бугарску књижевну размену. Из тога је произлазило да су српски споменици у Русију стизали бугарским посредовањем. А. А. Турилов показује

¹¹ Први пут објављено у зборнику *Руско-балкански културни вези преу Средновековието*. Софија, 1982, 68–74.

¹² Први пут објављено у часопису *Russica Romana*, Vol. 14 (Pisa–Roma, 2007), 23–37.

да је оваква слика поједностављена и неодржива, да су те везе у стварности у доброј мери биле српско-руске, те да је крајем XV и у првој половини XVI века читав низ споменика (па и бугарских) презиман из српске, поглавито светогорске традиције (в. претходну студију). И за први, „класичан“ период ових контаката важно је преиспитивање ставова (изузетан је пример Стишки пролог који, премда бугарски текст, долази кроз српско посредство у Русију, више него једном од краја XIV до прве половине XV века). У вези с преношењем житијних састава аутор истиче начелну примедбу да нема бугарских рукописа са житијима српских светих, док је обрнуто, постојање српских рукописа с бугарским житијима, уобичајено. Неки од важних споменика нису ни постојали у бугарској традицији, него су директно, са српских врела, доспевали на север, Русима (превод дела Дионисија Аеропагита из 1371, делимичан аутограф преводиоца старца Исаије у рукопису РНБ, Гиљфердинг бр. 46). А. А. Турилов објашњава већу интензивност руско-бугарских књижевних веза реалним потребама руских монаха у Цариграду и на Атосу и њиховим уверењима. Њих су, најпре, занимали преводи аскетских састава и богослужбених књига по Јерусалимском уставу, док су им преводи библијских књига, њихова тумачења и полемички састави мање били важни. Такође, у словенској монашкој средини где су се и Руси кретали, вероватно је владало уверење (исто оно које ће се одразити у трактату Константина Костенечког) о нарочитој исправности преписа са средњебугарским трновским правописом, за разлику од упрошћеног српског. Аутор предлаже лингвистима да испитају да ли су руски споменици настали под утицајем јужнословенских, заправо, „упрошћени трновски“ (с изузећем великог јус) или „усложњени ресавски“ (с додатком малог јус).

Студија „Јужнословенски преводи XIV и XV века и корпус преводних текстова у Русији“ (стр. 327–359),¹³ настала је у дијалогу с првим делом књиге *Преводна лийтература Московске Русије XIV–XVIII века* А. И. Собољевског (1903). Након истраживања током целог столећа, А. А. Турилов коригује налазе великог претходника у вези с усвајањем бугарских и српских превода грчких оригинала у време „другог јужнословенског утицаја“. И иначе, проблем са старијим увидима у ову тему лежао је у непрецизној хронологији, у „одсуству динамике“. У списку Собољевског налазили су се јужнословенски преводи који нису доспели до Русије, а било је и таквих

¹³ Објављено у часопису *Вестник церковной истории* (Москва, 2010, № 1–2), 145–147.

који не спадају у „други јужнословенски утицај“, него су превође-ни неколико пута, а први пут су у Русију дошли пре монголско-та-тарске најезде, уз њихово задржавање само у источнословенским преписима истовременим с „другим јужнословенским утицајем“ (Поуке аве Доротеја, Главе о љубави Максима Исповедника, Поуке Теодора Студита, Историјска Палеја, Никодимово јеванђеље итд.). Такође, мноштво је споменика у источнословенским преписима који нису везани за поменути утицај у класичном смислу (по Собољев-ском између средине XIV и средине XV века, а заправо од послед-ње четвртине XIV до прве трећине XV века), него за руско-српске књижевне везе (в. претходни текст). А. А. Турилов употпуњује рани-ји преглед споменика који збиља припадају назначеном комплексу (српска редакција превода Јеванђеља с тумачењима Теофилакта Бу-гарског, скраћена Мазуринска редакција Српске крмчије, сачињена у Бугарској, Номоканон Псеудо-Зонаре, Скитски устав, итд.). Он, међутим, даје и замашан списак од девет група преводилачких тек-стова који никада нису пренети у Русију (нова редакција превода Старог завета, тумачења библијских и светотачких текстова, богослов-ска дела, полемичка дела, канонски и црквено-правни споменици, агиографска дела, хронографска дела, природњачко-научна литера-тура, гаталачке књиге). Међу њима је и прерада Синтагме Матије Властара сачињена за Ивана Грозног (1556–1560) која никада није стигла до цара, него је, до данас, остала у Лавову. Уз ове, постоје и преводи грчких књига само у једној редакцији доспелој у Русији, док их је јужнословенских неколико (Слова о посту Исака Сирина, Маргарит, Јерусалимски типик итд.), а постоји и разлика у структу-ри појединих књига. Наслањајући се на претходну студију из ове књиге аутор препознаје одређену закономерност у ширењу, односно изостајању појединих јужнословенских превода у руској књижев-ности. Та рецепција, пре свега почиње од масовног повратка руских монаха на Атос и у Цариград и могу се пратити већ први руски пре-писи јужнословенских превода и прерада (Пандекте Никона Црно-горца 1381. године, Диоптра 1388. године). Више-мање, оно што је усвојено у руској писмености било је, из угла руских монаха при-сутних на југу, најрепрезентативније и њима најдоступније.

Кроз „Прилог проучавању Стишног пролога у Русији“ (стр. 361–370),¹⁴ А. А. Турилов даје кратак приказ сложене историје овог типа зборника у Русији. Појава јужнословенског Стишног пролога

¹⁴ Први пут објављено у часопису *Древняя Русь. Вопросы медиевистики* (Москва, 2006, № 1), 7–12.

није значила искључивање староруске редакције Пролога Константина Мокисијског. Чак је и новоуведени календарски зборник трпео утицаје старог, укључивањем њему својствених некалендарских текстова. Тако је на руском тлу Стишни пролог прерастао у житијно-поучни зборник, задржавајући стихове уз житија. А. А. Турилов раздваја неколико типова комбиновања старог Пролога с новим, посведочених у руској писмености.

Студија „Јужнословенски споменици у књижевности и књижној култури Литавске и Московске Русије XV и прве половине XVI века: парадокси историје и географије културних веза“ (стр. 371–412),¹⁵ представља ауторов одговор на радове пољских и литванских филолога у којима се долази до закључка да је присуство „јужнословенског супстрата“ у источнословенској писмености с простора некадашње Пољско-Литванске уније удаљавало овај корпус од писмености Московске Русије. У тим радовима пошло се од претпоставке да је географска близина будућих белоруско-украјинских земаља јужнословенским (преко Молдавије која је у културном смислу фигурирала као „Трново после Трнова“), имала утицаја на обликовање њихове писмености, као посебне писане културе. Подробна анализа је показала да је удео јужнословенске традиције (пространа житија и преводи византијских хроника) у писмености с назначеног простора, упркос њихове веће географске близине словенском југу (то је парадокс), далеко мањи него у писмености Московске Русије. Разлике у погледу репертоара двеју грана једне књижевне традиције које ће се тек тада почети међусобно удаљавати, у XV и првој половини XVI века, неће бити „у контрастима него у нијансама“. Средњовековне књижевне везе између Јужних и Источних Словена нису последица политичких и црквених контаката међу словенским државама, него су, пре свега, имале незваничан и полузваничан карактер, и остваривале су се преко Цариграда и етнички мешовитих монашких центара на Светој гори. Географски фактор је ту, заправо, имао безначајну улогу.

Прилог „‘Харун-ал-рашидовски’ сиже у словенским књижевностима XV и XVI века (српски деспот Стефан Лазаревић и велики кнез московски Иван Калита)“ (стр. 413–419)¹⁶ указује на сижејну блискост у грађењу ликова великог кнеза Ивана Даниловича (Ка-

¹⁵ Први пут објављено у часопису *Славянский альманах*, 2000 (Москва, 2001), 247–285.

¹⁶ Објављено у часопису *Древняя Русь. Вопросы медиевистики* (Москва, 2004, № 2), 8–11.

лите) у Волоколамском патерику и деспота Стефана Лазаревића у пространом житију које је написао Константин Костенечки (1433–1439). У самом грађењу књижевних ликова пак нема текстуалних подударности. А. А. Турилов утврђује да је Доситеј Топорков, аутор Волоколамског патерика и Руског хронографа, преузео овај сиже из Житија деспота Стефана.

У чланку „Критеријуми за одређивање словенско-молдавских рукописа XV и XVI века“ (стр. 421–457),¹⁷ настоје се пружити начела за утврђивање посебности словенских рукописа из Молдавије у датом периоду, како у односу на рукописе из Влашке, тако и у односу на рукописе с терена касније Украјине и делимично Белорусије (скреће се и пажња да су неадекватни термини „молдавско-влашки“ и „молдовлахијски“ јер таквог културно-историјског јединства нема). У молдавским рукописима присутни су трновски правопис и два особена калиграфска писма (молдавски литургијски полуустав и курзив), али како су оба елемента и шире заступљена, неопходно је укључити додатне кодиколошке критеријуме (то је одсуство одређених текстова, с обзиром на то се у Молдавији доследно чувао само бугарски трновски корпус, с изузетком српских правних споменика). У класификацији се може искористити и стилска анализа књишког украса, с врло ограниченим избором у молдавско-словенским рукописима. Текст је праћен снимцима различитих рукописа и једне странице штампаног Посног триода у издању Швајцполта Фиола у којем су слогом и орнаментиком подражавани молдавски рукописи (око 1493).

У прилогу „Епизода бугарско-српско-руских веза из средине XVII века“ (стр. 459–475),¹⁸ А. А. Турилов пружа важне одговоре на питање настанка јединог сачуваног преписа *Сказанија о њисменех* Константина Костенечког (Патријаршијска библиотека у Београду, бр. 129). Раније се сматрало да се ради о изворнику из XV века што је утицало на разумевање наше књижевнојезичке историје тога периода; касније је показано да је то рукопис из XVII века. Аутор палеографским путем показује да је преписивач припадао етропољској групи (српска колонија у Бугарској у граду Етропољу, „махала срљбска“), да је у питању један од двојице писара који су радили комплет служабних минеја за Зографски манастир око 1642. године (Зограф, бр. 71–76). А. А. Турилов успева, с великим степеном

¹⁷ Објављено у зборнику *Хризограф*, Вып. 2. Москва, 2005, 139–168.

¹⁸ Први пут објављено у зборнику *Словенско средњовековно наслеђе. Зборник посвећен професору Ђорђу Трифуновићу*. Београд, 2001, 673–687.

вероватноће, да реконструише околности настанка овога преписа. Наиме, припремајући се за пут у Москву, српски патријарх Гаврило, упознат с исправкама књига у Москви под патријархом Николом, желео је да руском патријарху поклони *Сказаније о њисменех*. У документима Дипломатске канцеларије помињу се, међу даровима, и „тетрати Кирила Философа, учитеља словенскога“. Сачувани, тзв. Карловачки препис, настао је, највероватније, крајем 1652. (патријарх Гаврило стигао је у Москву 1654, после готово годину дана проведених у Украјини), и он је или препис с оригинала однетог у Москву или један од два преписа од којих је један ношен у Русију (нема коначног одговора због неизвесне судбине оригинала; могуће је да је он већ тада био у лошем стању). Анализа водених знакова омогућује овакво закључивање (*terminus post quem* је друга половина 1640-их година).

Последњу целину чини једанаест чланака. У првом прилогу, под насловом „Српска средњовековна литерарно-књижна традиција у контексту православног словенског заједништва на Балкану“ (стр. 479–489),¹⁹ приказује се посебно место српске традиције у црквенословенској култури Јужних Словена у широком хронолошком луку (X–XVII век). Попут других књижевности из света *Slavia orthodoxa*, и српска се књижевност састојала из двеју неодвојивих компоненти – наднационалне и националне. У Србији је друга компонента процветала (почетак XIII – средина XV века). Поред тога, српска књижевност је, као најотворенија (бугарска је затворена, нарочито у XIV веку), имала улогу преносиоца и чувара најстаријих словенских текстова. Доскора је мало привлачила пажњу чињеница да је српска писменост неупоредиво богатија древним споменицима од обеју бугарских варијаната, „трновске“ и македонске. На то је, изгледа, утицао „фетиш“ јусове ортографије којим је заклањана старина текста која би се, независно од тога, могла пратити и на лексичкој равни. Док су бугарски истраживачи српске рукописе, па чак и онда када нема бугарских, представљали као „маргинални наставак традиција Првога царства“, српски им нису поклањали довољну пажњу, заузети богатом оригиналном књижевношћу и домаћим преводима од времена Немањића до Бранковића. Такође, како истиче А. А. Турилов, српска књижевност је жанровски разноврснија од бугарске (одликују је владарска и архијерејска житија, летописи). Док су се у византијском периоду српско-руске везе одвијале уз посре-

¹⁹ Објављено у зборнику *Научни састѧанак славистѧа у Вукове дане*, 32/2 (Београд, 2004), 45–51.

довање Цариграда и Свете Горе, у турском периоду, главни носиоци културне размене била су посланства из Хиландара, Милешеве, Папраће и других српских манастира која су одлазила у Москву и православне области Пољско-Литванске државе. Тада ће у српску књижевност улазити источнословенска дела (XVI–XVII) настајала у различитим епохама, од домонголског времена до XVI века.

У прилогу „Које је ‘многе законске књиге’ 1219. године преписао свети Сава Српски?“ (стр. 491–496),²⁰ А. А. Турилов даје хипотетички одговор на интригантно питање садржано у цитираном податку из XVI главе Доментијановог Житија Св. Саве. Понуђено је више одговора, а Туриловљев је да је Св. Сава у манастиру Филокалу крај Солуна, на своме повратку у земљу после одласка у Никеју 1219, радио на Крмчији и Пандектама Никона Црногорца у источнословенском преводу из XII века. Наиме, Никонова дела су се у средњем веку посматрала као „правила“ (канонске књиге), неопходна за организацију манастирског живота, а у то време центри епархија налазили су се управо у манастирима. Нема сумње да су Пандекте коришћене у Савином окружењу, будући да је доказано да је један примерак, који је архетип два преписа из Руске националне библиотеке (Q. п. I. 27 и F. п. I. 121), преписао студенички игуман Спиридон, непосредни Савин ученик. Српски преписи Пандекти доносе краћи текст од руских, што би требало истражити.

У тексту „Из каквог јеванђељског кодекса потиче запис анагноста Радина?“ (стр. 497–509),²¹ аутор утврђује порекло загонетног листа са записом писара који је В. И. Григорович донео с Балкана (1844–1845), а сада је у Руској државној библиотеци (Григорович, ф. 87, бр. 11.3, М. 1693.3). Лист је некада, пре изрезивања, био на крају кодекса чији је предговор Проглас Константина Философа, сада у Државно-историјском музеју (Хлудов, бр. 13). Закључује се да се читаво Јеванђеље у XIX веку налазило у Слеченском манастиру, да га је преписао анагност Радин Нагоричанин у Сушици (источно од Скопља) између 1308. и 1311. године. Скреће се пажња читалаца на глагољске забелешке на маргинама овога рукописа. У прилогу се доносе снимци Јеванђеља из Хлудовљеве збирке и записа анагноста Радина.

²⁰ Објављено у књизи *Межславянские культурные связи эпохи средневековья и источниковедение истории и культуры славян: Этюды и характеристики*. Москва, 2012, 362–366.

²¹ Објављено у зборнику *Остромирово Евангелие и современные исследования рукописной традиции новозаветных текстов*. Санкт-Петербург, 2010, 117–127.

У занимљивом прилогу „Када је краљ Марко мењао жене? (Поводом датирања српског Празничног минеја из Збирке А. И. Хлудова, ГИМ, бр. 164)“ (стр. 511–517),²² у временско одређење настанка Празничног минеја, драгоценог извора за древне споменике у српској редакцији, улази се на основу историјске анализе јединственог записа о женидбеним комбинацијама краља Марка, Вукашиновог сина. С општег датирања Маркове владавине (1371–1395) спушта се горња граница на смрт поменутог Радослава Хлапена (1385), Марковог некадашњег и поновног таста, а потом на најужи интервал (1373–1377), када је Марку било неопходно војно савезништво да би обезбедио своје наслеђе.

У чланку „Последњи одјек идеје ‘Царства Срба и Грка’ (натпис Вука Бранковића из 1378–1379. године о подизању града)“ (стр. 519–538),²³ аутор представља непознати извор о подизању приштинског утврђења. Ради се о запису Вука Бранковића на грчком зборнику с питањима и одговорима преп. Атанасија Синаита из 1343. године, сада у збирци манастира Пантелејмона на Светој гори (Грч. 1187). Словенске забелешке у књизи открио је А. В. Лебедев, члан совјетске археографске експедиције на Атосу (1983). Пажња А. А. Турилова задржала се на свим словенским записима, а највише на историјском запису Вука Бранковића, испитујући његова палеографска и кодиколошка својства, затим типолошку и жанровску припадност – ради ли се о нацрту пред монументално извођење на тврђави или о пажљивој копији. Запис се анализира и као историјски извор, с посебним нагласком на изузетној титули наручиоца (појављује се и владарско име у народном лику, „Степан“). У наставку се издаје запис, драгоцен за српску историју, али и за историју језика.

У невеликом прилогу „Рани словенски препис календарских епиграма Николаја Каликла (‘Птохопродрома’): поводом времена постанка превода“ (стр. 539–546),²⁴ испитује се време и место превођења календарско-медицинских епиграма византијског лекара и песника Николаја Каликла из XI–XII века, иначе врло ретких у словенској писмености. Дуго се сматрало да постоје само млађи преписи (ру-

²² Објављено у књизи *Межславянские культурные связи эпохи средневековья и источниковедение истории и культуры славян: Этюды и характеристики*. Москва, 2012, 465–470.

²³ Објављено у зборнику *Славяне и их соседи*, Вып. 8. Москва, 1998, 126–140.

²⁴ Објављено у зборнику *Проблемы источниковедения истории книги*. Москва, 2000, 78–83.

ски од XV до XVII века и један молдавски из XVI века). А. А. Турилов је пронашао српски фрагмент у Служабнику писаном око 1404 (Државно-историјски музеј, Хлудов, бр. 114), за који је раније М. М. Пенкова утврдила да га је писао светогорски монах Гаврило, преводилац и преписивач Књиге о Јову с тумачењима Олимпиодора Александријског (1412) и Премудрости Соломонових. Прилог се окончава издањем текста.

У занимљивом тексту „Коме је ‘јединоименан’ Раннокисум? (Глосе као елемент првобитног замисла и обликовања текста Житија деспота Стефана од Константина Костенечког“ (стр. 546–555),²⁵ посебно се обрађује питање глосâ, својствених Житију деспота Стефана, присутних од 19. до 93. главе у свим сачуваним преписима, и дужим и краћим, српским и руским. А. А. Турилов утврђује да су ове глосе, иначе обично у функцији навођења именованих историјских личности поменутих, али неименованих у основном тексту (последња се само односи на Београд), настале у склопу целовите ауторске замисли. Увидом у укупну рукописну традицију, и нарочито у стање у најстаријем, иначе руском Волоколамском препису (почетак XVI века, Руска државна библиотека, ф. 113, бр. 655), аутор успева да дешифрује загонетну белешку уз име Мусиног војсковође у 70. глави („Раннокисум“). Ради се о инверзно писаном имену у вертикалном словном ланцу које треба читати као „Мусиконнар“, што је немного деформисана синтагма „Муси кониар“, тј. Мусин коњушар. Уколико су све ово већ биле Константинове забелешке, то би значило да је он забележио и име Муратовог убице – Милоша (глоса уз 19. главу). Ово би представљало најстарије фиксирање Милошевог имена (време састављања опширне редакције око 1431–1433, не после средине 1430-их), и то од стране млађег савременика целог догађаја, Косовске битке (Константин је рођен око 1380).

У раду „Приче о чудотворним иконама манастира Хиландара записане у Русији у XVI веку“ (стр. 557–607),²⁶ аутор анализира и издаје (стр. 594–607) сведочанство хиландарских монаха које су оставили о манастирским чудотворним иконама у време свога боравка у Москви (1558–1559). Њихово усмено приповедање забележио је непознати руски писар као „Повест страшну и душеполезну верним“. О аутентичности записа сведочи сама лексика, грчка и јужнословенска (нпр. дохија ‘соба’, магерија ‘кухуња’, пирг ‘кула’).

²⁵ Објављено у часопису *Славяноведение* (Москва, 2002, № 1), 31–36.

²⁶ Објављено у зборнику *Чудотворная икона в Византии и Древней Руси*. Москва, 1996, 510–529.

У Повести се нарочито говори о Евхаитској икони Богородице с којом је Стефан Душан 1345. заузео Сер, а вредно је и најстарије казивање о икони Богородице Тројеручице, уз опис других драгоцености и литија вршених у манастиру.

„Белешке о српском књижном тајнопису XV и XVI века“ (стр. 609–616),²⁷ доносе ауторове резултате рада на два шифрована записа, кодирана различитим системима. У првом, незавршеном запису (проба пера) ради се о једноставном типу криптографије (писање у два словна низа, парно и непарно), ретко коришћеном у средњем веку. У другом, фигуративно оформљеном запису, примењени су „проста литореја“ и „грчки тајнопис“. Увећава се количина рашчитаног текста, раније делимично дешифрованог настојањем В. А. Мошина. Са сигурношћу се, даље, утврђује да је писар монах Гаврило Синајац, да је наручилац игуман Митрофан, а место писања Црна гора (код Скопља).

У огледу посвећеном Луцији Цернић, утемељивачу атрибутивног метода у обради рукописа, „Прилог идентификовању делова неких фрагментарно сачуваних српских рукописа с краја XIII–XIV века“ (стр. 617–652),²⁸ А. А. Турилов применом истог метода доводи у међусобну везу сада раздвојене одломке српских рукописа. По његовим речима, „рачуна се да је највећи број атрибуција (...), извршених од последње четвртине XX до почетка XXI века, засигурно, на српским рукописима“, за шта је више разлога, а један од главних, јесте деловање школе В. А. Мошина. Свој рад Турилов је започео у оквиру припрема *Сводног каталога словенских и руских рукописних књига*, што се временом знатно ширило. За њега није било важно само идентификовање фрагмената, него и њихово увођење „у историјски и културни контекст епохе“. Рукописи су углавном распарчавани у XIX веку у време формирања савремених рукописних збирки. Истраживачки захват је широк (у обзир се узимају рукописи из Софије, Пловдива, Лондона, Берлина, Загреба, са Свете горе, из Москве, Петрограда, Твера, Јагодине, Љубљане, Одесе, Париза). Аутору полази за руком да реконструише десет, претежно пергаментских рукописа, на основу палеографске и кодиколошке анализе двадесет три фрагмента. Већина ових рукописа потиче из хиландарског скрипторијума.

²⁷ Објављено у зборнику *Folia Slavistica. Рале Михайловне Цейтлин*. Москва, 2000, 143–145.

²⁸ Објављено у часопису *Археографски њрилози*, 26–27 (Београд, 2004–2005), 123–154.

„Прилог проучавању историје друге (‘македонске’) рукописне колекције А. Ф. Гиљфердинга“ (стр. 653–667),²⁹ резултат је ауторовог интересовања за друго, мање познато путовање чувеног руског колекционара по Бугарској и Македонији (1868). Тада прикупљени рукописи у саставу су збирке А. И. Хлудова, данас у Државно-историјском музеју. Гиљфердинг је, изгледа, путовао инкогнито, па о томе није оставио писаних трагова. Аутор је успео да открије порекло мноштва важних рукописа, срањујући их с описима саопштеним у књизи архимандрита Антонина (Капустина), *Поездка в Румелию* (Санкт-Петербург, 1879), на основу његовог нешто ранијег путовања у исте области (1865).

На свршетку даје се обиман списак скраћеница, махом рукописних збирки, белешка о аутору, библиографска белешка о претходним издањима и – индекс с импозантним бројем рукописа поменутих у књизи: по нашем бројању преко 860! Коришћени рукописи распрострањени су по целом свету, од Алма-Ате, Арада, Атоса, преко Београда, Берлина, Брашова, Букурешта, Варшаве, Ватикана, Беча, Виљнуса, Високих Дечана, до Стокхолма, Твера, Тројице Пљеваљске, Трента, Туле, Ужгорода, Харкова, Цавтата, Цетиња, Јагодине, Јарославља итд. (држимо се редоследа из индекса). Велика је разноврсност, жанровско-типолошка и правописно-језичка, тешко је сагледива просторно-хронолошка дисперзија извора. Ово, само за себе, говори о дубини и ширини захвата нашега аутора. Из практичних разлога, пошто се књига објављује у Београду, књигу прате и детаљни резимеи на српском језику.

Премда књига није настала у једном научном циклусу, у једном „реалном времену“, она представља једну, ванредну целину. Резултат је читаве једне научне каријере у сегменту који је непрекинуто трајао деценијама, јер су, природно, постојале тематске и техничко-методолошке константе у раду једног истраживача. Прилози за ову целину спонтано су се слагали дуго и када је направљен пресек – нашло се у њој 29 врло информативних и српској, али и широј словенској науци драгоцених чланака. Осим што су овде прибрани текстови који су разасути по свету (поглавито су штампани у Русији), до којих обичан српски корисник тешко долази, они су, сви до једнога, усаглашени с последњом речју науке. Редовно се доносе најновије верзије (ако је било понављања), прилажу се у међувремену формулисане допуне и корекције, врши се редиговање текстова где

²⁹ Објављено први пут у часопису *Славјанский альманах*, 2002 (Москва, 2003), 130–143.

се за тиме указала потреба. Овиме је обезбеђена научна свежина и остварена целовитост дела, чврсто наслоњена на поменути индекс извора. У свему видимо непрестану ауторову потребу за усавршавањем. Из тога је, уосталом, и поникао његов рад и годинама се развијао, из дијалога с великим ауторитетима у науци који су поставили основе у познавању словенске рукописне књиге прохујалих векова, од монографија до монографских описа рукописних збирки. У књизи је присутно огромно искуство у свакодневном раду на рукописима, пре свега из пребогатих и по сваком параметру разноврсних збирки Русије и бившег Совјетског Савеза, које наши стручњаци у таквом обиму и с таквом специфичношћу нису могли имати. Иако је наша археографија изнедрила сјајне научнике (већина их је потекла из практичне школе В. А. Мошина) који су својом проницљивошћу и методичношћу директно утицали на А. А. Турилова, више од две деценије је прошло како се угасила већина од тих имена. Управо се у томе времену завршило формирање А. А. Турилова, па је он, с посебно развијеним нервом за српска питања, остајући на трагу својих југословенских претходника, наставио да дела у тој области, нарочито у склопу редовних обавеза на *Сводном каталогу словено-руских књига*, али и с додатним подстицајима. Тако је српска култура, поред свих занимања А. А. Турилова, добила и вредног делатника који је, сваки пут када би био у могућности, радио за њу. Књигом *Студија из словенског и српског средњег века* остварена је снажна, упечатљива целина која показује колико на једном пољу може постићи изузетна научна спрема, таленат и радност. У њој се прави најактуелнији пресек знања о старом српском рукописном наслеђу и домаћим научницима се јасно саопштава: треба се вратити основним истраживањима, системски – много је незавршеног посла, и – треба обрађивати општесловенско благо сачувано у српским средњовековним изворима.

*Виктор Савић**

Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за српски језик
са јужнословенским језицима

* viktor.savic@isj.sanu.ac.rs

LEKSYKON AKSJOLOGICZNY SŁOWIAN I ICH SĄSIADÓW

pod redakcją Jerzego Bartmińskiego, t. 5: Honor, red. Petar Sotirov, Dejan Ajdačić, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2017. – 433 s.

Аксиолошки лексикон Словена и њихових суседа замишљен као речник-лексикон кључних концепата/вредности словенске културе, под главном редакцијом проф. Жежија Бартмињског, почео је излазити 2015. год. објављивањем првог тома *Дом*, у редакцији Жежија Бартмињског, Ивоне Бјелински-Гарђел и Беате Жвицке (који је нашој научној јавности представљен на страницама овог часописа)¹. У 2016. год. изашао је још један том Лексикона посвећен концепту РАД (носи волумен 3; ур. Жежи Бартмињски, Малгожата Бжозовска, Станислава Њебжеговска-Бартмињска)². Ове године (2017) светлост дана је угледао и трећи по реду излагања (а пети по волумену) том посвећен ЧАСТИ, који су уредили Петар Сотиров и Дејан Ајдацић, а који ћемо овом приликом представити.

Том *Часци* (*Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 5: Honor, red. Petar Sotirov, Dejan Ajdačić, Lublin, 2017) садржи следеће делове: *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów – co zawiera, na jakich zasadach się opiera, dla kogo jest przeznaczony?* (Jerzy Bartmiński), 7–12; *HONOR – fundament słowiańskiego i europejskiego kanonu wartości* (Petar Sotirov), 13–26; *TIMÉ (GODNOŚĆ, HONOR) w starożytnej kulturze greckiej* (Kazimierz Korus), 27–50; *Konceptm*

¹ *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 1: *Dom*, red. Jerzy Bartmiński, Iwona Bielińska-Gardziel, Beata Żywicka. [Јанковић, Јелена 2017, *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 1: *Dom*, pod redakcją Jerzego Bartmińskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2015. – 504 s.]

² *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 3: *Praca*, red. Jerzy Bartmiński, Małgorzata Brzozowska, Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska.

ТИМН в новогреческом языке (Илияна Генев-Пухалева, Евелина Минева), 51–88; *HONOR (GARBE´) w języku i kulturze litewskiej* (Irena Smetoniene), 89–114; *HONOR w języku polskim* (Monika Grzeszczak), 115–148; *Konceptualizácia pojmu ČEŠŤ v slovenskej lingvo-kultúre* (Katarína Dudová), 149–176; *Koncept ЧЕСТЬ w rosyjskim językowym obrazie świata* (Ludmiła L. Fiodorowa, Ewa Białek), 177–222; *Русская ЧЕСТЬ и польский HONOR* (Светлана М. Толстая), 223–236; *Концепт ГОНАР в белорусском языке* (Надежда Кохнович), 237–272; *Поняття ЧЕСТЬ у сучасній українській мові (спроба когнітивної дефініції)* (Вероніка Ярмук), 273–306; *Понятието ЧЕСТ в българския език* (Петър Сотиров, Илияна Генев-Пухалева), 307–346; *Hrvatska jezična slika ČASTI danas* (Amir Kapetanović, Irena Miloš), 347–366; *ЧАСТ у српском језику* (Дејан Ајдачић), 367–392; *HONOR (EHRE) w języku niemieckim* (Monika Grzeszczak), 393–432; Noty o autorach 433.

Уводни чланак из првог тома *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów... – co zawiera, na jakich zasadach się opiera, dla kogo jest przeznaczony?* поновљен је као уводни и у овом тому. У њему главни уредник Жежи Бартмињски образлаже идејне и теоријско-методолошке поставке Лексикона и семинара EUROJOS³, у окриљу којег је Лексикон настао као резултат вишегодишњег рада и саветовања већег броја истраживача (више десетина) из многих (већином) европских земаља. Професор Бартмињски у овом уводу истиче да Лексикон представља покушај паралелног описа света словенских вредности на ширем компаративном плану, те да је наслов донекле услован, будући да се ради о вредностима које деле не само одређени словенски народи и културе, већ и њихови ближи и даљи и далеки суседи, који, нема сумње, у савременим условима развијене технологије постају блиски. Даље се наглашава да су *вредности с рж сваке културе, а њихово препознавање и одређивање односа према њима услов за дефинисање сојсйивеног иденйшйейша од*

³ Поставке пројекта EUROJOS препознате као лублинска школа когнитивне етнолингвистике, представио је проф. Ј. Бартмињски у својим бројним радовима, нпр. Abramowicz Maciej, Bartmiński Jerzy, Chlebda Wojciech, *Językowo-kulturowy obraz świata Słowian na tle porównawczym. Założenia programu „A”, „Etnolingwistyka”, 2009, 29, с. 341–342; Bartmiński Jerzy, Definicja kognitywna jako narzędzie opisu konotacji, [y:] Konotacja, Lublin 1988; Bartmiński Jerzy, Jakie wartości współtworzą językowy obraz świata Słowian? [y:] Polskie wartości w europejskiej aksjoserferze, Lublin 2014, с. 21–28; Bartmiński Jerzy, Koncepcja językowego obrazu świata w programie slawistycznych badań porównawczych, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, 2005, 40, с. 259–280, и др.*

*сїр*ане *ї*ојединаца као и *чїй*авих заједница. Будући да су вредности у основи универзалне, али за различите културе ипак у различитој мери важне, изабрано је (за почетак) пет основних вредности (ДОМ, ЕВРОПА, РАД, СЛОБОДА И ЧАСТ) које се у великој мери на једнообразан начин обрађују и представљају у виду субјективистичке концепције „когнитивне дефиниције“, која има за циљ да *улови* *ї*о како *г*оворници неког језика *разумеју* значење речи⁴, па су истраживачи у својим радовима усредсређени на анализу субјективног схватања вредности, а не на њихов енциклопедијски опис који је, у крајњем, сличан или истоветан у свим језицима. У Лексикону се према речима Бартмињског покушава проверити *у којој мери су вредности* *с*личне *у различитим културама*, а *у којој национално специфичне*, што је сажето исказано идејном формулацијом Лексикона *исї*о *у различитим* („jedności w różnorodności“).

У тому о ЧАСТИ представљена је језичко-културна слика овог концепта у словенским језицима (западним: пољском и словачком, источним: руском, белоруском и украјинском и јужним: бугарском, хрватском и српском) као и у језицима неколиких суседа Словена: у грчком, литванском и немачком. Аутори чланака о концепту ЧАСТИ у наведеним језицима своја истраживања засновали су на уједначеној терминологији и изграђеној јединственој методологији обраде и представљања концепата која подразумева тежњу ка анализи истоврсних типова података (материјала), који се у програму EUROJOS-а означавају скраћеницом С–А–Т (системски, речнички подаци; анкета; текстови), примењујући утврђену схему чланка, што представља посебну карактеристику и вредност овог Лексикона. Усвојена схема чланка подразумева следећих осам елемената: 1. Увод, 2. Кратак преглед истраживања КОНЦЕПТА, 3. Материјали за анализу, 4. КОНЦЕПТ на основу системских података (дефиниције из описних речника, етимологија назива (лексеме) концепта, хипероними, кохипоними и опозиције, синоними, деривати и фразеологизми), 5. КОНЦЕПТ на основу анкетних података, 6. КОНЦЕПТ на основу изабраних текстова (пословице, књижевни текстови, новински текстови, корпус), 7. Закључци: сажета когнитивна дефиниција КОНЦЕПТА, 8. Профилисање КОНЦЕПТА у савременим дискурсима. Оваква методолошка уједначеност представљања добијених резултата вишеструко је значајна будући да отвара могућности за даља проучавања и упоређивања у различитим језицима, као једну од могућих

⁴ О когнитивној дефиницији в. J. Bartmiński 1988, Definicja kognitywna jako narzędzie opisu konotacji, [y:] *Konotacja*, Lublin 1988.

перспектива Пројекта (што је и предложила С. Толстој сумирајући резултате EUROJOS-а на састанку 2012. год.⁵).

На посебан начин су написана три рада у Лексикону: уводни, Петра Сотирова, у којем је дата синтеза Лексикона и упоредне вредности, и још два: Кажимира Кораса, у којем се анализира концепт ЧАСТИ (*timé*) у старогрчком језику и рад Светлане Толстој, који представља теоријско-методолошку основу семантичке анализе назива/лексема којом се именује ЧАСТ.

Уводни рад *HONOR – fundamentem słowiańskiego i europejskiego kanonu wartości* Петра Сотирова значајан је јер је аутор у критичком прегледу појединачних радова у Лексикону представио и упоредио резултате о концепту ЧАСТИ у различитим језицима до којих су дошли остали истраживачи. У том смислу, овај рад је својеврстан резиме и синтеза свих осталих радова који се налазе у Лексикону, због чега ћемо га детаљније представити уз навођење главнијих резултата за све језике. Аутор је сумирајући налазе из појединачних радова у Лексикону, према представљеној схеми чланка, утврдио да се на основу системских података као главни лексички експонент концепта ЧАСТИ у већини словенских језика јавља континуант прасловенске именице **čьstь* који је дериват глагола **čisti/čьsti* са значењем 'обожавање, поштовање' (буг. *чест*, рус. *честь*, укр. *честь*, срп. *часић*, хрв. *čast*; док се у пољ., блр., рус. и укр. поред прасловенског континуанта јавља и облик латинског порекла *honor* са различитим лексичким статусом: у пољском и белоруском као доминантна а у руском и украјинском као маргинализована форма). У несловенским језицима лексичка репрезентација концепта части је у сваком језику специфична: у старогрчком *timé*, у литванском *garbė*, у немачком *Ehre*. Системски подаци у вези са значењем лексема/назива концепта, показују да су две особине ЧАСТИ заједничке за већину словенских језика: семантичка динамика (проширивање или сужавање значења у различитим историјским периодима) и вишезначност назива/лексема којима се именује концепт, која се односи на два основна његова аспекта: унутрашњи и спољашњи, с тим да у сваком језику постоје и одређене специфичности у значењу (нпр. значење које се односи само на жену, у више словенских језика 'девичанство, невиност, оно што осигурава добар глас о њој, што је чини поносном', а потврђено је и у српском језику према налазима Д. Ајдачића у виду

⁵ Jerzy Bartmiński, Iwona Bielińska-Gardziel, Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska (red.), *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów*, 2. Wokół europejskiej aksjosefery, Lublin, 2014, s 262–265.

синтагме *девојачка часӣ*, у значењу 'невиност пре брака', али је у садашњем времену застарело и промењено у значење 'верност момку', 378). Обе истакнуте особине ЧАСТИ потврђене су и за српски језик (промене у значењу речи *часӣ* и вишезначност) о чему нас обавештава Дејан Ајдачић у свом чланку *ЧАСТ у српском језику*. Даље Петар Сотиров истиче значај другог важног извора податка после речника, анкете, која треба да потврди (верификује) речничку слику, али исто тако пружа и много нових информација (особина појма), и представља резултате до којих су дошли истраживачи у обрађеним језицима. Три су се основне групе одговора издвојиле у резултатима анкете: трагање за надређеним појмом, хиперонимом ЧАСТИ (у виду етичке категорије – као система или скупа правила или норми човековог понашања), навођење синонима (који су указали на аксиолошки аспект и садржај самог појма: достојанство, поштење, поузданост, праведност, одговорност, верност, солидарност, толеранција и др.), и навођење конкретних примера манифестације ЧАСТИ. Анкетни подаци су такође открили амбивалентно вредновање ЧАСТИ које је карактеристично за већину етичких и др. појмова. Текстуални подаци, као трећи тип извора за реконструкцију језичке слике концепта, у које према методологији EUROJOS-а спадају кратке клиширане форме (пословице), ауторски текстови, новински, књижевни и др. текстови, национални корпуси, имају двоструку улогу: да допринесу што потпунијој формулацији когнитивне дефиниције и да открију начине профилисања основног појма у различитим типовима дискурса.

Централни део свих радова је, без сумње, когнитивна дефиниција концепта ЧАСТИ која треба да пружи реалну слику о разумевању ЧАСТИ говорника свих појединачних језика, тј. језичко-културну слику ЧАСТИ Словена и њихових суседа. Ова се слика, према раду П. Сотирова, састоји из више особина које се могу објединити у аспекте/фасете којима се концепт ЧАСТ описује. Као главни аспекти издвајају се: онтолошки, бихејвиорални, аксиолошки, психички и социјални. С аксиолошког аспекта част се у језицима Словена и њихових суседа концептуализује амбивалентно: с једне стране као позитивна особина, врлина, а с друге као мана јер је препрека на путу до успеха. У неким радовима ЧАСТ се тумачи као вредност променљива у времену.

Уреднички увид у све појединачне радове у Лексикону омогућио је Петру Сотирову да на основу извршене анализе језичко-културне слике ЧАСТИ Словена и њихових суседа у завршном делу свога

рада формулише когнитивну дефиницију заједничку свим словенским народима и њиховим суседима, према наведеним аспектима, која, у најкраћем представљању, има следеће елементе: концепт част има две димензије – спољашњу, историјски старију, повезану са указивањем поштовања, части неке и унутрашњу, која представља оно за шта се неке част, поштовање указује; с аксиолошког аспекта представља вредност, материјалну или моралну врлину; манифестује се у виду конкретног деловања, понашања или ставова као што су држање речи, праведност, одговорност, поштење; може се односити на појединца или на заједницу (брачну, националну, професионалну и др.); подразумева поштовање себе и других, слободу или свесност сопствене вредности.

Рад се завршава констатацијом да је концепт ЧАСТ једна од фундаменталних словенских и европских вредности.

Сви остали радови у Лексикону (осим рада Светлане Толстој *Русская ЧЕСТЬ и польский HONOR*, који је раније објављен у часопису *Етнолингвистика* (2013) а за ову прилику прилагођен, и који на богатој грађи анализира семантику руских лексема *честь*, *достоинство* и пољских *cześć*, *honor* и *godność*, указујући на разлике и сличност међу њима), детаљно информишу и о специфичним националним особинама концепта ЧАСТИ у појединачним словенским и суседским језицима и културама.

За крај приказа петог тома *Аксиолошког лексикона Словена и њихових суседа – Часи* (а трећег по реду излагања), треба истаћи високе оцене које је овај лексикон (и пројекат EUROJOS) већ добио у славистичким и међународним оквирима⁶, као и велики значај који за (етно)лингвистику има, а такође треба одати признање његовом главном уреднику проф. Јежију Бартмињском који свих ових година успешно окупља тако велики број (етно)лингвиста из различитих земаља уједињених на заједничком послу израде Аксиолошког лексикона у оквиру међународног семинара EUROJOS којим руководи.

*Ивана В. Лазих Коњик**
Институт за српски језик САНУ, Београд

⁶ Рецензије проф. С. Толстој и др Ј. Зинкена објављене у *Етнолингвистички* 28, 2016.

* ivana.konjik@gmail.com

АКТИВНЫЙ СЛОВАРЬ РУССКОГО ЯЗЫКА

Том 1, А–Б, В. Ю. Апресян, Ю. Д. Апресян, Е. Э. Бабаева, О. Ю. Богуславская, И. В. Галактионова, М. Я. Гловинская, Б. Л. Иомдин, Т. В. Крылова, И. Б. Левонтина, А. А. Лопухина, А. В. Птенцова, А. В. Санников, Е. В. Урысон; Отв. ред. Ю. Д. Апресян, Москва: Языки славянской культуры, 2014. – 408 стр.;

Том 2, В–Г, В. Ю. Апресян, Ю. Д. Апресян, Е. Э. Бабаева, О. Ю. Богуславская, И. В. Галактионова, М. Я. Гловинская, Б. Л. Иомдин, Т. В. Крылова, И. Б. Левонтина, А. А. Лопухина, А. В. Птенцова, А. В. Санников, Е. В. Урысон; Отв. ред. Ю. Д. Апресян, Москва: Языки славянской культуры, 2014. – 736 стр.

У Институту за руски језик *В. В. Виноградов*, под руководством чувеног руског лингвисте академика Јурија Апресяна, израђује се *Активный словарь русского языка*.¹ До сада су из штампе изашла два тома *Активног речника* (А–Б, В–Г) (у даљем тексту АР). Самом речничком тексту у првом тому претходи студија, увод у појам активног речника (*Об Активном словаре русского языка*, 5–36).

Објављивању Речника претходило је издавање монографије под насловом *Перспектив активного словаря русского языка* (АПРЕСЯН, АПРЕСЯН и др. 2010) (у даљем тексту ПАР). У питању је обимна колективна монографија у којој је представљена концепција активног речника, а која обухвата и оно што се обично назива огледном свеском. Монографија садржи четири дела: 1. *Введение* (17–54); 2. *Инструкция по составлению словарных статей Активного словаря (АС) русского языка* (55–152); 3. *Образец словарной статьи* (153–726); 4. *Словник Активного словаря русского языка* (727–767). *Словник је*

¹ Ј. Апресян истиче да је рад на АР започет 2006. године (АПРЕСЯН, АПРЕСЯН и др. 2010, 30).

заправо попис одредница (у српској теоријској лексикографији говори се о *номенклајтури* или о *вокабулару*). У овај попис ушло је 12.000 одредница, али тај списак није коначан и, како истиче Ј. Апресјан, постепено ће се повећавати, према потреби, током рада на Речнику (АПРЕСЯН, АПРЕСЯН и др. 2010, 12).

Ми ћемо се у овом приказу осврнути на уводни део АР, дат у првом тому, али и на уводни део који садржи ПАР (аутор оба уводна текста је Ј. Апресјан). Ових седамдесетак страна обилује информацијама које нам се чине драгоценим за сваког лексикографа, а због интегралног приступа језичком опису, за који се Ј. Апресјан залаже, и за синтаксичаре и друге језичке стручњаке. Будући да је речник који је пред нама права ризница за лексикографе и за учење лексикографије и да је једним приказом немогуће представити све оно што привлачи нашу пажњу у овом тренутку, ми ћемо се на наредним странама осврнути на оно што, по речима Ј. Апресјана, а и по нашем скромном познавању практичне и теоријске лексикографије, представља новину (било у руској лексикографији, било у лексикографији уопште). Сматрамо да су овакви помаци пожељни и да у промишљеној мери уносе дах савремености у област практичне лексикографије, која је склона традиционалним приступима.

Активни речник. Ј. Апресјан појам *активног речника* представља контрастирајући га с појмом *пасивног речника* (и истичући да су оба термина у одређеној мери условна). Пасивни речници морају да садрже информације о речима неопходне за разумевање сваке речи у произвољно изабраном тексту. Због тога такви речници морају да обухвате што је могуће више речи и што је могуће више њихових значења, како би се омогућило разумевање довољно широког круга текстова. То за собом повлачи разне последице. Обим пратећих језичких информација је недовољан, а уз то се у пасивним речницима мора наћи велика количина лексике која се ретко користи (стручна терминологија, књишке, застареле речи, често једнозначне, са слабом спојивошћу, које нису у потпуности постале део лексичког система и не улазе у парадигматске лексичке односе) (АР, 5).

За разлику од пасивног речника, активни речник треба да омогући говорење (или стварање текстова). Како би то било могуће, у речник се уносе што је могуће потпунији подаци о свим особинама речи и њихових појединих значења, важни за правилан говор (у вези са изговором, прозодијом, променом лексичког значења и значења граматичких облика у одређеним контекстуалним условима, променом рекције у разним значењима), затим опис синтаксичких

конструкција типичних за поједина значења, својстава спојивости, прагматичких услова употребе и онога што Апресјан назива *лексичким свейом* (*лексический мир* – синоними, антоними, деривати и друге речи семантички повезане с речју у одређеном значењу).

Тако широк обим података о лексичким јединицама, с обзиром на ограничену величину речника намењеног широкој публици, у опреци је са сувише великим вокабуларом (бројем одредница). Апресјан закључује да превелик вокабулар заправо и није потребан кад се има у виду да активни речнички фонд образованог говорника руског језика² обухвата од 8.000 до 10.000 речи. У активни речник улазе основне, неизведене речи, претежно стилистички необележене, које имају развијену полисемију, богата рекцијска својства и спојивост, као и богат *лексички свей*. Апресјан истиче да „такве речи морају ући у вокабулар активног речника, иако се лексика не своди на такве речи“ (АР, 6). Како аутор истиче, основна формула пасивног речника јесте: много речи, минимална информација о свакој речи, довољна за разумевање дате речи у одређеном контексту. Основна формула активног речника јесте: мање речи, праћених по могућству потпуном, исцрпном информацијом о свакој речи, неопходном за њену правилну употребу у говору.

Апресјан истиче да АР руског језика није резултат покушаја да се копирају европски речници активног типа, већ настојања да се сачини нов тип АР са ослонцем на савремену лингвистичку теорију и технологију, али и на постојеће академијске речнике. Речник је заснован на великом корпусу (АР рађен је на грађи из Националног корпуса руског језика).

Јединица речника, одредница, у Апресјановој терминологији назива се *вокабулом* или *речју* (рус. *вокабула, слово*). Појединачна значења речи Апресјан назива *лексемама* (и истиче да се код једнозначних речи вокабула подударара с лексемом). Лексема, дакле, одговара ономе што неки српски лингвисти називају *сублексемом* (ми ћемо у приказу користити термине *лексема* и *сублексема*, у складу с нашом литературом).

Уз одредницу се наводе граматички и стилистички подаци. Што се оних *граматичких* тиче, указује се на врсту речи помоћу једноставне скраћенице (СУЩ, ПРИЛ, ГЛАГ ИТД.),³ наводе се основни граматички

² Било би важно утврдити одговарајући податак и за српски језик.

³ Како у уводном делу ПАР истиче Апресјан, у АР одступа се од уобичајене лексикографске праксе у руској традицији, па се уместо индиректних показатеља врсте речи за именице, придеве и глаголе наводе експлицитни подаци. „Хотя

облици речи и указује се на одсуство неког од облика из парадигме, као и на ограничења њихове употребе, наводе се особине речи важне за синтаксу реченице (безличност, аниматност и др.); код глаголских одредница наводе се облици оба вида, и свршеног и несвршеног, или се указује на њихово одсуство; указује се на синтаксичке типове реченица (најчешће закључних, одричних или упитних), типичних или једино могућих за неке одреднице. Стилистичке ознаке могу бити: језичке (у вези са функционалним стиловима, регионалном и временском раслојеношћу) и терминолошке. Нама је посебно занимљиво увођење квалификатора *уходящее*, којим се означава да се одређена (суб)лексема повлачи из језика, да застарела, али да још није сасвим застарела. Сматрамо да би овај квалификатор био веома користан и у српској описној лексикографији.⁴

ДЕФИНИЦИЈЕ. Дефиниције у АР морају бити потпуне, у њима не сме бити ничег сувишног и не смеју бити циркуларне (АР, 14–15). Да би се правилно дефинисао глагол у неком значењу, на пример, потребно је одредити број неопходних и довољних актаната датог предиката. Глаголске сублексема имају дефиниције у форми реченица. Апресјан такве дефиниције назива *аналитичким* и истиче да оне морају бити такве да сугеришу граматичку правилност једних спојева и неправилност неких других.

На примеру основних значења глагола *ући* и *изаћи* (*войти*, *выйти*) аутор објашњава разлику између аналитичких дефиниција у АР и дефиниција у другим описним речницима. Наиме, на основу дефиниција ових глаголских сублексема у другим речницима (**ВОЙТИ** ‘идя, двигаясь, проникнуть куда-л., в пределы чего-л.’; **ВЫТИ** ‘уйти откуда-л., оставить пределы чего-л.’) не може се закључити због чега се на руском може рећи: *войти в дом с улицы*, *выти из дома на улицу* али не и **войти из дома на улицу*, **выти в дом с улицы*. То је због тога што глаголи *войти* и *выйти* намећу ограничење у вези са простором на ком се неко налази до почетка промене положаја и после њега. Глаголи с префиксом *в-* означавају прелазак у затворенији простор, а они с префиксом *вы-* прелазак, премештање на отворенији

в таких случаях информация о части речи оказывается избыточной, в АС – вопреки существующей традиции толковых словарей русского языка – она выводится в соответствующие словарные статьи“ (Апресян, Апресян и др. 2010: 36).

⁴ На пример, када смо размишљали о томе како квалификовати временско значење предлога *по* у Речнику САНУ, илустровано примерима: *по Божићу*, *по Ускрсу*, закључили смо да недостаје овакав квалификатор. Иначе, Апресян каже да сличан квалификатор постоји у једном руском описном речнику, а да је у енглеским и француским речницима уобичајен (АР, 12).

простор. Тако дефиниција глагола *войти* у основном значењу у АР гласи: *А1 вошел в А2 из А3* ‘Идя, существо А1 перестало находиться в пространстве А3 и начало находиться в более замкнутом пространстве А2’; дефиниција антонимног глагола *выйти* у основном значењу гласи: *А1 вышел из А2 в А3* ‘Идя, существо А1 перестало находиться в пространстве А2 и начало находиться в более открытом пространстве А3’. Како истиче Апресјан, када се дефиниције прецизирају на тај начин, постаје јасно због чега су спојеви *войти в дом с улицы*, *выти из дома на улицу* правилни, за разлику од спојева **войти из дома на улицу*, **выти в дом с улицы*.

Новина јесте и то што се води рачуна о субјективној димензији лексичког значења – детаљно се описује субјективни значењски слој, иначе тешко ухватљив, увођењем упућивања на говорника или посматрача у текст дефиниција.⁵ Овај субјективни значењски слој важан је у дефинисању речци и предлога (АР, 19–20).

Податак о значењу граматичких облика. Оно што је потпуна новина у описној лексикографији јесте и податак о значењу граматичких облика. На пример, за глагол *идти* у једном од значења, ‘делать ход в игре’, типично је резултативно значење; кад коментатор шаховске партије каже: *В этой позиции Ананд идет конем*, он заправо каже да је потез коњем већ повучен, направљен. Иако је за форму глагола несвршеног вида у презенту карактеристично значење радње или процеса који се непосредно посматра или се одвија у одређеном периоду, дато граматичко значење за ово подзначење глагола *идти* није могуће, и то се у АР назначавало на следећи начин: „не употребљава се за означавање радње која се непосредно посматра или радње која се одвија током одређеног периода“ (АР, 10).

У АР први пут се, према речима аутора, указује на значење *каузатива услуживања (каузатив обслуживания)*. Сублексеме са овим значењем имају јединствено видско обележје, глаголи несвршеног вида теже употреби с граматичким значењем уобичајене радње (АР, 10). На пример: *Он бреется в парикмахерской напротив, Она шьет платье в элитном ателье*. То значење јавља се код глагола који означавају конструктивне или креативне радње, као и код глагола „довођења у ред“ (*бриться, чинить* и сл.).

Синописис. Занимљива новина у руској лексикографији, која, колико нам је познато, води порекло из енглеских педагошких реч-

⁵ Ова новина, како нам се чини, у складу је с постулатима когнитивне семантике, нпр. с појмом тачке гледишта (*vantage point*), који уводи Ланакер (LANGACKER 2000: 5).

ника, јесте увођење такозваног *синојсиса* за речи са веома развијеном полисемантичком структуром. Тај синопис је замишљен као схематизован попис подзначања речи, праћен стилистичким ознакама, кратким објашњењем датих значења и основним примерима употребе (АР, 8).

ДЕРИВАТИ. У АР је другачији и приступ дериватима. Прототипичним дериватима сматрају се они међу којима постоји веза и по облику и по значењу (на пример, између мотивног глагола *учить* и именице *учитель*). Деривациони односи успостављају се и међу било којим двома речима X и Y ако су дате речи повезане семантичким односом који се подудара са семантичким односом између мотивне речи X и изведене речи Y у једном од прототипичних творбених типова. На основу модела *учить*–*учитель*, резултатом истог типа творбе сматрају се примери: *лечить*–*врач*, *оперировать*–*хирург*, *играть* (у значењу глумити) – *актер* (овакве деривате Апресјан назива *суйлейивним*, АР, 29).

У АР примењује се лексикографски принцип системског описа лексике. Тај принцип подразумева вођење рачуна о унификацији (уједначавању), али и о индивидуализацији. Апресјан то објашњава овако (слободније ћемо превести ауторове речи): уколико се у речничком чланку лексеме или сублексеме L1 налази лексикографска информација X, иста таква информација морала би се наћи и у речничком чланку (суб)лексеме L2, под условом да L2 припада истој лексичко-семантичкој групи и има иста својства као L1 (Апресјан, АПРЕСЈАН и др. 2010: 31).⁶ Међутим, с принципом системности не сме се претерати, он не сме да превлада над појединачним лексичким особинама – лексикографски портрет има несумњив приоритет над лексикографским типом (2010: 33).

Речник се израђује у складу са идејом интегралног описа језика – будући да су речник и граматика основне компоненте језичког описа, морају бити усаглашени међу собом у највећој могућој мери, и то по типу информација које се у њих уносе, као и по формалном начину њиховог бележења (Апресјан, АПРЕСЈАН и др. 2010: 33).

Овим скретањем пажње на важност интегралног приступа језичком опису завршавамо свој приказ. Сматрамо да речник који држимо

⁶ Аутор, међутим, указује на то да чак ни тако мала класа односних придева, типичан лексикографски тип, који чине *восточный*, *западный*, *северный*, *южный* у неким речницима није уједначено представљена. На исту чињеницу скренули смо пажњу у вези с обрадом еквивалентних српских придева у Речнику САНУ у једном свом раду (Марковић 2014: 76, у напомени).

у рукама може бити вишеструко користан, и за практичну и за теоријску лексикографију. Начин на који су за АР биране одреднице могао би бити путоказ у размишљању о изради једнотомног речника који, како нам се чини, недостаје у српској култури.⁷ То би могао бити речник савременог српског књижевног језика општег типа, не превеликог обима, који би требало да има свака породица.

Цитирана лијература

- АПРЕСЈАН, В. ЈУ., ЈУ. Д. АПРЕСЈАН, Е. Э. БАБАЕВА, О. ЈУ. БОГУСЛАВСКАЈА, И. В. ГАЛАКТИОНОВА, М. Я. ГЛОВИНСКАЈА, Б. Л. ИОМДИН, Т. В. КРЫЛОВА, И. Б. ЛЕВОНТИНА, А. В. ПТЕНЦОВА, А. В. САНИКОВ, Е. В. УРЫСОН. *Прспект активног словаря русскогo јазыка*. Рецензенты: В. З. Демьянков, Л. П. Крысин. Отв. ред. акад. Ю. Д. Апресян. Москва: Языки славянских культур, 2010.
- МАРКОВИЋ, Александра. Граматика у српским речницима, у: *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси (колеktivна монографија)*, Рајна Драгићевић (ур.), Београд: Филолошки факултет, 2014, 69–91.
- LANGACKER, Ronald W. *Grammar and Conceptualization*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 2000.

*Александра Марковић**
Институт за српски језик САНУ

⁷ О таквом речнику размишљао је од 1919. до 1963. М. Московљевић, а затим је сам приступио његовој изради 1963. и речник завршио 1964. Нажалост, као што је познато, тај речник је забрањен из идеолошких разлога, а потреба за њему сличним приручником је остала.

* aleksandra.markovic@isj.sanu.ac.rs

ВАСИЛКА РАДЕВА: БЪЛГАРСКА
ЛЕКСИКОЛОГИЈА И ЛЕКСИКОГРАФИЈА

София: Издателство „Изток-Запад”, 2017, 430 стр.

Др Василка Радева, ауторка књиге *Българска лексикология и лексикография*, професор је Универзитета Климент Охридски у Софији. Бави се творбом речи, лексикологијом, фонетиком, дијалектологијом, ареалном лингвистиком. Као резултат овако широких интересовања, настало је дванаест њених књига и више од двеста научних радова.

Њена обимна монографија *Българска лексикология и лексикография* садржи 430 страница. Први део је посвећен лексикологији и садржи једанаест поглавља (стр. 15–335), а други део, насловљен *Лексикография*, састоји се из два поглавља (стр. 335–392).

Већ је и из обима делова књиге јасно да је већа пажња посвећена лексикологији него лексикографији. Прво поглавље првог дела носи наслов *Лексикологија као лингвистичка наука* (стр. 15–32) и у њему се лексикологија одређује у односу према семантици, семасиологији, семиотици, прагматици, етнолингвистици и стилистици. У другом поглављу (*Реч као основна језичка јединица*, стр. 32–49) одређује се реч као језички знак, реч и номинациона функција језика, својства речи, као и однос између термина *дума*, *реч* и *слово*. Треће поглавље – *Методe и принципии истраживања* (стр. 56–79) – доноси поглед на већи број метода за лексиколошка истраживања. У једној групи су: интроспекција, проматрање, корпусна анализа, таксонимија и класификација, упоређивање и контрастирање, парафраза и перифраза, асоцијативна метода, лингвистичка анализа. Посебна места у овој класификацији заузимају компоненцијална анализа, концептуална анализа, идеографски принцип и ономасиолошки приступ. Четврто поглавље је насловљено *Семантичка стиркуиура*

лексема (стр. 82–125) и садржи разматрања о значењу лексема, значењу деривата, унутрашњој форми лексема, многозначности (у оквиру које су обрађене метафора и метонимија), развоју и промени лексичког значења. У петом поглављу, *Структура лексичког система* (стр. 125–172), обрађује се појам лексичко-семантичког система, а затим и појмови лексичко-семантичке групе и семантичког поља. Затим се, у истом поглављу, прелази на целину посвећену везама и односима међу појмовима у лексичком систему, а то су синонимија, хомонимија, паронимија, антонимија, конверзија и хиперонимија, којима је посвећена одговарајућа пажња на страницама књиге. Шесто поглавље – *Развој и промене лексичког система* (172–222) – садржи неколико разгранатих потцелина. Прва је названа *Тенденције у развоју језика и речничког састава*, а у те тенденције убројане су следеће: активизација и пасивизација лексема, традиционалност и иновативност, интернационализација и аутохтонизација (национализација), интелектуализација и демократизација. У посебну потцелину ауторка је убројала секундарну номинацију, а као трећи тип тенденција анализира се творба речи. У оквиру те потцелине обрађени су следећи појмови: ономасиолошка структура, творбена категорија, творбени формант, утицај стране лексике, универбизација, структурирајућа функција деривата. У посебним су потцелинама обрађени околионализми и позајмљивање стране лексике. Седмо поглавље зове се *Речнички састав* (стр. 222–238). У њему је обрађен однос између речничког састава и лексичког система, лексема као језички знаци, фразеологизми као речничке јединице. Потцелина о фразеологији рашчлањена је на мање делове у којима се говори о односу између фразеолошке јединице и скупа речи, о репродуктивности фразеолошких јединица, о „дублирајућој“ функцији фразеологизама, о структури фразеолошких јединица, семантичким односима и везама међу њима, као и о пореклу и настанку фразеолошких јединица. Затим се прелази на антропониме, па на топониме и на термине. У осмом поглављу, које носи наслов *Активан и пасиван речник* (стр. 238–248), говори се о обнављању лексике (неологизмима), архаизацији лексике (историзмима и архаизмима) и о старобугарској и црквенословенској лексици. Девето поглавље, *Територијална и социјална диференцијација речничког састава* (стр. 248–267), посвећено је општеупотребној лексици, дијалекатској лексици, професионално-терминолошкој лексици (термини, професионализми, жаргонизми) и лексици различитих социјалних група. Претпоследње, десето, поглавље посвећено је позајмљеној лексици, носи наслов

Састав бугарског речника њрема њореклу лексема (стр. 267–305), а у њему се говори о језичким контактима и позајмљивању лексема, о тракијском супстрату у бугарској лексици, прасловенској лексици, црквенословенској лексици, а затим о лексици грчког порекла, па оној из латинског, турског, руског, француског, италијанског, енглеског и немачког језика. Поглавље се завршава разматрањем адаптације и асимилације стране лексике. У последњем поглављу првог дела књиге, *Стилска диференцијација лексике* (стр. 314–335), говори се о стилској функцији лексеме, о стилски немаркираној и маркираној лексици, стилској номинацији, о експресивно-емоционалној лексици, о усменој и писменој форми функционалних стилова, а затим се прелази на стилско раслојавање и на лексику карактеристичну за разговорни стил, потом за научни стил, па за новинарски, пословни и уметнички стил.

Други део књиге је назван *Лексикографија* и састоји се из два поглавља. У првом поглављу (*Лексикографска теорија и ѡракса*, стр. 335–345) говори се о питањима теоријске лексикографије: о семантичком језику, о дефиницији, о сврси речника, о хронолошким границама, о нормативности описних речника, о лексичкој норми и о обиму речника. У другом поглављу говори се о различитим типовима бугарских речника (стр. 345–392). Износи се разлика између енциклопедијских и лингвистичких речника, а затим се прелази на описне речнике, енциклопедијско-описне, идеографске, специјалне речнике, историјске, дијалекатске, речнике у којима се приказују системски односи међу лексемама, фразеолошке, ономастичке, речнике нових речи, нормативне и правописне речнике.

На крају књиге наводи се обимна библиографија (стр. 392–413), затим Прилози, а на самом крају налази се Терминолошки индекс.

Већ сам увид у садржај ове књиге указује на чињеницу да је у питању капитално дело бугаристике, али и славистике. Књига је, како одређује ауторка, намењена студентима, али и широј публици која је заинтересована за лексичка питања.

Један од њених квалитета јесте у томе што су у њој обрађени сви најважнији проблеми модерне лексикологије. Садржај књиге је добро осмишљен, а затим и коректно структуриран. Пошто се лексикологија додирује са свим лингвистичким дисциплинама којима је реч централна јединица, ауторка приручника посвећеног лексикологији има тежак задатак да одреди границе своје дисциплине. Запажа се и да се, у зависности од афинитета аутора, лексиколошки приручници међусобно веома разликују. Једна од специфичности

међу њима тиче се ширине захвата. Неки од њих изразитије спадају у општу лексикологију, док овај о којем је овде реч доминантно спада у приручнике бугарског језика, чиме у већој мери оправдава свој наслов. То се посебно види у великом делу књиге који је посвећен слојевима лексике савременог бугарског језика. Обрађени су слојеви позајмљеница у бугарском језику, слојеви стилски, територијално и социјално диференциране лексике, а сва та поглавља тичу се управо бугарског језика.

Велики број обрађених тема није омогућавао детаљно залажење у све области. Међутим, успешно се издвајају најважније чињенице и оне се предочавају, а затим и поткрепљују мноштвом примера. Из овога се може закључити да ће књига одлично послужити као универзитетски уџбеник, јер су подаци изнесени у њој пажљиво пробрани.

Научни приступ лексикологији Василке Радеве врло је модеран. То се види већ и из самог прегледа садржаја. Није необично да аутор лексиколошког приручника већ на самом почетку књиге одређује однос лексикологије према сродним дисциплинама. Тако почиње и овај приручник, али В. Радева не описује однос лексикологије према фундаменталним језичким дисциплинама којима је реч основна јединица, а које се већ дуго изучавају у лингвистици, већ одређује однос лексикологије са блиским наукама, од којих неке тек однедавно представљају предмет проучавања лингвистике. Таква је, на пример, прагматика, а нарочито етнолингвистика. Етнолингвистика се у књизи дефинише у складу са приступом Н. И. Толстоја, који подразумева да је ова наука повезана с етимологијом, историјском лексикологијом, народном културом, народном психологијом, веровањима, митологијом итд.¹ Веза између ове науке и лексикологије лежи у постојању заједничког општег научног апарата у проучавању везе између језика и културе.

Још један од бројних показатеља савременог приступа лексикологији у овој књизи јесте представљање тенденција у развоју лексичког система. Наизглед, неочекивано је да у те процесе истовремено

¹ С оваквом дефиницијом етнолингвистике не слаже се, међутим, Жежи Бартомињски, председник Комисије за етнолингвистику Међународног комитета слависта, који нам је у усменом разговору у току конференције Комисије за етнолингвистику у Бечу (2015. године) рекао да су етнолингвистика и лингвокултурологија, у ствари, једна наука, која може бити и дијахронијска и синхронијска дисциплина. Ове недоследности у дефинисању предмета науке само указују на чињеницу да се она још увек утемељује.

но спадају и интернационализација и национализација лексичког фонда, и интелектуализација и демократизација, али управо ти процеси обележавају језичке системе свих словенских језика, што доказују истраживања која се сваке године објављују у зборницима Комисије за творбу речи Међународног комитета слависта.

На нов начин, онако како нисмо до сада имали прилике да прочитамо, обрађени су методи и принципи у лексиколошким истраживањима. Ауторка започиње списак метода указивањем на интроспекцију. Ова метода се заснива, како каже ауторка, на интуицији истраживача. Запажа још и да овом методом може да се користи само искусан и компетентан истраживач. Као следећу методу, ауторка издваја посматрање. Ове две методе, интроспекцију и посматрање грађе, аутори у другим приручницима занемарују, а у ствари су оне од фундаменталног значаја и, вероватно, нема аутора који их не примењује. Посебно је значајно то што проф. Радева, за разлику од многих других истраживача, уочава и значај асоцијативног метода у лексиколошким истраживањима.

У поглављу о позајмљеној лексици препознајемо бројне сличности између српског и бугарског језика. Посебно је занимљив податак да су српски и бугарски језик позајмили скоро исте турцизме, и то из истих тематских група. На пример, бугарски је, као и српски, позајмио турску лексику из тематске групе природа, географски објекти, минерали, затим биљке и животиње (*арџаџик, бадем, аџи*), привреда и привредне делатности (*босџан*), дом и домаћинство (*бакар, џезва, ибрик, казан, кофа, куџија, сач, софра, соба, џава, џеџија, џиџањ, филџан, фиџиљ, чинија*), занати и трговина (*абација, бакалин, берберин, бозација, бојација, касаџин, џазар, џирамиа, чобанин*), градитељство (*долаџ, дирек, дувар, џаван, хамам, чардак, чивија*), храна (*баклава, бурек, џеврек, кајмак, кускус, мусака, џаџиџан, сарма, суџук, чорба, шкембе*), одевање (*аба, аџерија, асџаган, џердан, јелек, каџифа, калџак, каџџан, џешкир, срма, чаршав, чараџе, чизме, шал, јорган*).

За бугарски језик, баш као и за српски, необични су неки гласовни спојеви, по којима препознајемо речи страног порекла. Као пример, В. Радева наводи спојеве са *ш+сугласник* на почетку неких бугарских речи немачког порекла – шв: *Шваба*, шл: *шлагер, шланг, шлей, шлиц*, шм: *шмајсер, шмиргла*, шн: *шницла*, шп: *шџалир, шџиц, шџриц*, шр: *шрифџи*.

У књизи су језгровито приказане особености лексике свих функционалних стилова, а наведени су и бројни примери, за шта у

многим другим приручницима посвећеним лексикологији често нема простора. На тај начин у књизи је сажето представљено прожимање лексикологије са стилистиком. Дужна пажња посвећује се и другим дисциплинама са којима се лексикологија додирује, а са којима, у првом поглављу приручника, контакт није детаљно описан. У питању су фразеологија и творба речи. Творба речи прожима садржај целог приручника, а фразеологији је посвећено посебно поглавље.

Део књиге о лексикографији веома је информативан јер се у њему комбинују подаци о лексикографским принципима (оним општим и онима који се тичу израде посебних речника) са подацима о конкретним бугарским речницима, примерима из тих речника и мноштвом информација о њима.

Проф. В. Радева се у овој књизи ослањала на своје досадашње радове и књиге, као и на сопствено лексикографско искуство, али и на богату литературу, која ће читаоцима књиге бити и те како корисна. Највише је, очекивано, бугарских аутора, али се наводи и богата руска литература, као и радови других, углавном, словенских истраживача. Ауторка се ослања и на базичну литературу, као што су књиге Козеријеа, Лајонса, Мила, Трира, Розвадовског, Фрегеа, Вартбурга, Хумболта.

Приручник *Бугарска лексикологија и лексикографија* Василке Радове имаће читаоце и у Србији. Осим стручњацима за бугарски језик, она ће бити драгоцен приручник свим славистима. Србистима ће одговорити на бројна питања чији су одговори исти или слични у српском и бугарском језику. Лаици и студенти читаће је да би се из ње информисали, а истраживачима ће бити важна као подстицај за бројна упоредна истраживања. Универзитетским професорима на србистичким и славистичким катедрама може послужити као помоћни универзитетски уџбеник. У Бугарској, Србији и другим словенским земљама ова књига допринеће даљем развоју и усавршавању лексикологије и теоријске и практичне лексикографије.

*Рајна М. Драгићевић**
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за српски језик
са јужнословенским језицима

* rajna.dragicevic@fil.bg.ac.rs

IRENA STRAMLJIČ BREZNIK (UR.), MANJŠALNICE V
SLOVANSKIH JEZIKIH: OBLIKA IN VLOGA / ДЕМИНУТИВЫ
В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ: ФОРМА И РОЛЬ / DIMINUTIVES
IN SLAVIC LANGUAGES: FORM AND ROLE

Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti,
Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, 2015. – 645 str.

Књига под насловом *Manjšalnice v slovanskih jezikih: oblika in vloga* / Деминутивы в славянских языках: форма и роль / *Diminutives in Slavic Languages: Form and Role*, која, поред наслова на словеначком језику, уз словеначки садржи и преводне еквиваленте наслова на руском, као званичном језику светске славистике, и енглеском, данас најраспрострањенијем језику међународне комуникације, изашла је из штампе крајем 2015. године у монографској едицији *Zora* (бр. 113) Одсека за словенске језике и књижевности на Филозофском факултету Универзитета у Марибору. Реч је о колективној научној монографији Комисије за словенску творбу речи при Међународном комитету слависта (МКС), која обухвата радове аутора из 15 држава: Русије, Белорусије, Украјине, Пољске, Чешке, Словачке, Србије, Словеније, Бугарске, Црне Горе, Хрватске, Босне и Херцеговине, Аустрије, Француске и Немачке.

Књига садржи два одељка, у оквиру којих су радови разврстани према латиничкој абециди имена аутора. Први одељак под насловом *I. Mnogoobraznost, polifunkcijskost in protistavni vidik manjšalnic v slovanskih jezikih* обухвата 33 рада чланова Комисије за словенску творбу речи при Међународном комитету слависта, у којима се расправља о деминуцији у појединачним словенским језицима. Други одељак под насловом *II. Mnogoobraznost, polifunkcijskost in vidiki prevodne ekvivalence manjšalnic v slovenskem jeziku* обухвата радове 24 аутора који нису чланови поменуте Комисије.

После Уводне речи, коју је потписала Ирена Страмљич Брезник, долази текст посвете поводом јубилеја 80 година живота руског професора Игора Степановича Улуханова, једног од главних иницијатора оснивања Комисије за словенску творбу речи и њеног вишегодишњег руководиоца. У посвети је истакнута не само запажена улога професора Улуханова у дефинисању циљева рада Комисије и подизању научне компетенције овог тела на висок ниво у оквиру МКС-а, већ и личне заслуге професорове за неговање врлина људскости, пријатељства, међусобног поштовања и поверења међу њеним члановима, што је поменуто комисију учинило узором и путеводницом за остале комисије унутар заједничког словенског тела. Текст посвете потписали су актуелни председник Комисије за словенску творбу речи Александар Лукашанец и Ирена Страмљич Брезник, редактор колективне монографије.

Први одељак монографије, који носи наслов *Mnogoobraznost, polifunkcijskost in protistavni vidik manjšalnic v slovanskih jezikih* (23–426), садржи 33 рада чланова Комисије за словенску творбу речи, а проблем деминуције у словенским језицима у датим радовима анализиран је из различитих лингвистичких углова. Рекли бисмо да је највећи број радова ове књиге посвећен творбено-семантичкој анализи деминутива у различитим категоријама речи (именицама, придевима, глаголима и прилозима), што је разумљиво будући да је творба речи у ужем смислу средишње поље истраживања Комисије за словенску творбу речи. Колективну монографију отвара рад бугарске лингвисткиње Цветанке Аврамове „Категоријата деминутивност и *nomina diminutiva* в съвременния български книжовен език (в контекста на славянското словообразуване“, у којем је проблем деминуције и, посебно, проблем именичких деминутива посматран у ширем контексту словенске творбе речи. Деминутивима у категорији придева посвећен је рад Соње Ненезић „*Deminutivni pridjevi* и *Rečniku srpskohrvatskoga književnog jezika I–VI*“, као и рад Ање Похончове (Anja Pohončowa) „*Adjektiviske diminutivy w hornjoserbšćinje*“, у којем су предмет истраживања били придевски деминутиви у горњолужичкосрпском језику. Глаголски деминутиви у овој тематској групи предмет су истраживања двају радова: Irena Stramljič Breznik, „*Glagolske manjšalnice v slovenskem jeziku*“ и Nicol Janočková „*Slovesné deminutiva v slovenčine*“. Лексикографским проблемом обраде деминутива у речницима књижевног језика, као и разграничењем ових речи према сродним семантичким категоријама – експресивима, бави се рад бугарске лингвисткиње Јулије Балтове

„Към въпроса за ‘деминутивните’ съществителни и тяхното отразяване в лексикографията“. Рад српског дериватолога и историчара језика Боже Ћорића, под насловом „О даљој деминуцији у српском језику“, анализира случајеве поновне творбе деминутива од изведених деминутивних форми, које у раду назива деминуцијом другог степена (нпр. рибиџица ← рибица, сукњиџица ← сукњица). Рад српског дериватолога и лексиколога Рајне Драгићевић, који носи наслов „Недеминутивныя значения деминутивов“, бави се анализом полисемантичке структуре деминутивних именица у српском језику. Семантички потенцијал деминутива представљен је као значењски континуум, почев од семантичких компонената деминутива којима се само 1) модификује значење мотивне речи (умањење, хипокористичност, еуфемизација и сл.), преко 2) издвајања посебних значења и формирања полисемантичке структуре, где је, поред осталог, на основу исцрпног увида у литературу расправљано о односу полисемије и хомонимије на примеру типа *ручица* (‘мала рука’ и ‘предмет који се хвата руком’) до 3) лексикализације, са којом се прекида деминутивно значење и остаје само деминутивна форма без деминутивног значења (нпр. у терминологијама: *образац*, *књижица* (здравствена, радна и сл.) итд.). Ауторка је извела закључак да упркос раширеном мишљењу, и то не само у српској лингвистици већ и шире, да деминутиви немају потенцијалну способност развоја полисемије, управо супротно, на основу примера и детаљно разрађене анализе, доказује да су деминутиви такође способни да развијају полисемију, најчешће путем метафоре (нпр. у ботаници *конџић* (прашников) „доњи, конџасти део прашника“), а ређе метонимије (нпр. у црквеном значењу *водица* „по црквеном обреду освештана вода“). У раду Олге П. Ермакове „Наречныя деминутивы как антиинтенсификаторы в русском языке“ анализирани су граматичке и лексичке особине количинских прилога са деминутивним значењем (*чуточка*, *капелька*, *крошечка*, *немножко* итд.) и њихов однос према придевима за количину, те функције ових речи у иронично обележеним контекстима. У раду Зинаиде Харитонџић „Количественные характеристики в системе словообразовательных значений современного русского языка“ деминуција је посматрана из угла квантификације, тј. средстава за нијансирање степена количине, интензитета, особине и сл. у врстама речи на вредносној скали од негативне до позитивне тачке (нпр. изражавање величине: дом – домик – домина; нога – ножка – ножица итд.). У раду Лидије Аризанковске под насловом „Деминутивите во македонскиот јазик и нивната функција“ проблем деминуције постављен је шире – у контекст творбеног по-

тенцијала македонског језика. Творбена анализа у раду је допуњена семантичком и прагматичком, што је подразумевало и анализу контекста у којима су деминутиви употребљени. Рад украјинске лингвисткиње Евгеније Карпиловске „Словотворення на тлі інших способів позначення деминутивності в українській мові“ разматра однос деминутивности према другим концептуалним категоријама, узимајући деминутивност као опозитну форму према аугментативу: деминутив – неутрални облик – аугментатив. У раду се истиче да су захваљујући богатству творбених средстава за изражавање степена присуства интензитета, особине и сл., које се остварује путем деминуције, деминутиви еквивалентни синтаксичким конструкцијама по моделу придев + именица (нпр. за исказивање степена јачине кише путем творбених средстава деминутивности: дощик, дощикоч, дощик-накрапайчик, дощик-сіянець, дощик-поливайчик – дощ – дощище, дощика према синтаксичким: скупий дощ, дрібний дощ, курячий/свинячий дощ итд.). Неутрализацији деминутивности у польском језику посвећен је рад польске лингвисткиње Кристине Клешчове (Krystyna Kleszczowa) „Neutralizacja deminutywności“, у којем су као последице неутрализације наведене следеће чињенице: избледелост изворно деминутивних суфикса -ес, -іса, 2) термиолошка специјализација суфикса (нпр. суфикса -ка (karetka) ← karetа; 3) повећање фреквенције у односу на неутрални облик (dzwonek ← dzwон).

Поред творбено-семантичког приступа анализи деминутива, у књизи се налази немали број радова у којима се деминутивима прилази из функционалностилског и прагматичког угла. Деминутиви у публицистичким и уметничким текстовима предмет су рада украјинске лингвисткиње Ларисе Кисљук „Прагматичний потенціал деминутивів у публіцистичних та художніх текстах“. Употребом деминутива у говорном процесу посвећен је рад руског лингвисте Игора Григорјевича Милославског „Параметр ‘меньше нормы’ в парадигме обеспечения речевых действий на материале русского языка“, а деминутиви из угла језичких функција предмет су рада руске лингвисткиње Ларисе Рацибурске „Деминутивы в текстах современных российских масс-медиа“. Прагматичкој страни употребе деминутива бави се рад сарајевске лингвисткиње Амеле Шеховић „Gramatički aspekti deminucije u svakodnevnoj komunikaciji (sa osvrtom na tvorbeno obilježja deminutivnih imenica)“, док су деминутиви у језику интернета предмет рада Бранка Тошовића „Кибердеминуција“. О деминутивима из угла функционалних стилова писано је у коауторском раду Валентине Н. Виноградове и Зоје Ј. Петрове „Структура и употребление деминутивов в разных функциональ-

ных стилях“. У раду чешке лингвисткиње Иване Боздехове (Ivana Bozděhová) „K potenciálu tvoření deminutiv v současné češtině (na materiálu běžné mluvy mládeže)“ анализирани су деминутиви из угла творбене структуре и грађења, прагматике, стилистике и лексикологије на материјалу младих особа до 30 година, а на основу примера из речника *Slova v soukromých dopisech Lexikografická sonda* (Hladká, Z. – Martincová, O., Brno 2012). Извесну новину у односу на досадашње приступе деминуцији доноси рад белоруског лингвисте Александра Лукашанеца „Асабовыя імёны-дэмінітывы ў сучаснай беларускай мове: сістэма і функцыянаванне“, у којем се поље деминуције посматра шире, укључујући у себе и чисте хипокористике од властитих имена, као што су: Алéна → Алéнка, Алéначка, Лéна, Лéначка, Лéнка итд., Аляксáндр → Алéсь, Аляксáнка, Алéсік, Алéська, Лeсь, Лéська итд. О деминутивима из угла функционалних стилова и говорних жанрова бави се рад Елене Лукашанец из Минска, под насловом „Деминутивы в русских социолектах“. Рад Светлане Менгел и Тајјане Челбајеве „Особенности отражения категории деминутива в языке русскоязычной диаспоры в неславянских странах“ за предмет има употребу деминутива код носилаца руског језика у несловенским срединама, а у раду се на основу детаљно спроведене анализе закључује да код емиграције носилаца руског језика категорија деминутива ишчезава под утицајем несловенске структуре језика.

Осим радова које смо досад поменули, у којима су превасходно представљени резултати истраживања деминутива из творбено-семантичког, функционалностилског и прагматичког угла, у првом одељку књиге налази се мањи број радова у којима је проблем деминуције посматран са становишта других лингвистичких области и дисциплина. Компаративна анализа предмет је трију радова у првом одељку: Нина Ф. Клименко „Деминутивність в ад’ективах української, російської та новогрецької мов“, Елена Корјаковцева (Elena Koriakowsewa) „Субстантивные (квази)деминутивы, образованные от русских и польских nomina abstracta с интернациональными аффиксами“ и Katarína Vilčeková „Ako sa prekladajú nemecké zdobneniny v slovenskom jazyku?“. Историјски развој деминутива предмет је следећих радова у књизи: Геннадий Николаев и Наталия Николаева „Русские деминутивы в историческом аспекте“, Kristian Novak и Barbara Štebih Golub „Imeničke umanjenice u kajkavskome književnom jeziku“, Serguei Sakhno „Славянские уменьшительные суффиксы в диахронии: спорные случаи и словообразовательные параллели с другими индоевропейскими языками“. Појмовно-терминолошки

апарат деминуције и творбе речи у словенским граматикама и лингвистикама у прошлости и садашњости, као и развој категорије деминутивности у језику уопште тема је следећих радова: Ingeborg Ohnheiser „Описаные модификационных словообразовательных средств в грамматиках славянских языков (18/19 вв.)“, Magdalena Pastuchowa „Polskie deminutywa o genezie werbalnej“ и Василка Радева „Умалителните имена в отношении им към категорията *деминутивност*“. Анализи појединачних деминутивних образовања посвећен је рад Алексеја Никитевича „Что такое *голоменица* (парадоксы словообразовательного синтеза)?“

Други одељак колективне монографије, који носи наслов *II. Mnogoobraznost, polifunkcijskost in vidiki prevodne ekvivalence manjšalnic v slovenskem jeziku* (429–644), садржи радове лингвиста стално запослених у установи домаћина конференције која је била посвећена деминуцији и из које је произашла ова колективна монографија, односно њеног главног издавача – Филозофског факултета Универзитета у Марибору, као и рад директора Института за словеначки језик Франа Рамовша у Љубљани – најзначајнијег словеначког лексиколошког и лексикографског центра. У овом одељку представљено је 19 радова, који се у тематском и садржинском смислу надовезују на радове чланова Комисије из првог одељка, јер се проблем деминуције, иако примарно усмерен на синхронно стање у савременом словеначком језику, и овде посматра неодвојено од ширег славистичког и општелингвистичког контекста.

Према темама и приступу научној проблематици, радови у другом делу књиге тичу се више лингвистичких области и дисциплина. Поглед на деминутиве из угла речника и лексикографије предмет је рада Тјаše Markežič „Manjšalnice feminativov v SSKJ in korpusu *Gigafida*, у којем је, на основу творбене анализе именичких деминутива, утврђено да се они највише граде помоћу суфикса *-ica*, а да се у текстовима јављају као израз емотивне оцене субјекта. Такође на речничком материјалу представљен је рад Marka Snoja „Slovenske ljubkovalnice s pripomo -i“, у којем су анализирани хипокористици са суфиксом *-i*, док се речима са знаком (квалификатором) умањења (деминутивности) у словеначком Правопису бави рад Полонце Шек Мертик (Polonca Šek Mertük) „Pojav in (ne)zaznamovanost besed s podatkom manjšalno v Slovenskem pravopisu (2003, 2014)“. О деминутивним образовањима у терминологији на материјалу речника књижевног језика писано је у раду Alenke Valh Lopert „Manjšalnice v terminološkem gnezdu *Slovarja slovenskega knjižnega jezika*“. Овој тематској групи припада и последњи рад у колективној монографи-

ји, рад двеју ауторки Zinke Zorko i Melite Zemljak Jontes, под насловом „Samostalniške manjšalnice v delu Vilka Novaka Slovar stare knjižne prekmurščin“.

Компаративна анализа и превођење деминутива на словеначки језик предмет је неколико радова у овој монографији. Упоредна анализа деминутива у словеначком и енглеском језику предмет је следећих радова: Tomaž Onič и Urša Marinšek „Manjšalnice v slovenskih prevodih angleških dram“, Katja Plemenitaš „The Affective Aspect of the Formation of Diminutives in Slovene and English“, Nada Šabec, Bojan Kašuba „Translating English Diminutive Personal Names into Slovene in Fictional Texts“. О превођењу словеначких деминутива на енглески на материјалу словеначких бајки Светлане Макаровић писано је у коауторском раду Nade Šabec и Dejana Ostroško „Translating Slovene Nominal Diminutives into English in Svetlana Makarovič’s Fairytales“. Словеначко-немачкој компаративној анализи деминутива посвећена су два рада у зборнику: Teodor Petrič „Zur Nähesprachlichkeit von Texten mit substantivischen Diminutiven“ и рад Simone Štavbar „Diminuierte Substantive in Fachwörterbüchern mit Slowenisch und Deutsch“.

Проширујући традиционални творбено-формални приступ изучавању деминутива, словеначки аутори су проблем деминуције посматрали из угла стилистике и прагматике. Тако су деминутиви у језику И. Цанкара у раду Jožica Čeh Steger „Manjšalnice kot prvirna Sankarjevega jezikovnega stila“ представљени из угла језичких функција, а, такође, на одабраном књижевном материјалу анализирани су функције деминутива у раду Melite Zemljak Jontes и Dragice Haramije „Samostalniške manjšalnice v izbranih slovenskih mladinskih literarnih delih“. У раду Marka Jesenšeka „Manjšalnice v Marijikinem ogračku“ анализирани су именички деминутиви као својеврсни дискурсни маркери дечијег говора у верско-педагошком часопису за словеначку омладину *Marijkin ograček*, који је излазио од 1932. до 1940. године. Рад Branislava Vičara „Pomeni in konteksti rabe manjšalnice Slovenčki: ustvarjanje imaginarne neskupnosti“ посвећен је семантичко-прагматичкој анализи деминутива *Slovenčki* и друштвено-политичком контексту у којем се деминутив употребљава.

Дидактички поглед на деминутиве исказан је у двама радовима: Jože Lipnik „Pasti kravice (kravce pasti)“, у којем су анализирани именички деминутиви у говору деце у раним узрастима у словеначком и чешком, као и рад двају аутора Simone Pulko и Melite Zemljak Jontes „O Nežiki, Gumici, pesmici – ljubkovalno, slabšalno ali kako drugače?“, у којем је представљено истраживање именичких деминутива из

угла језичких функција у школским уџбеницима за више разреде основне школе.

Дијахроно-дијалектолошки поглед на проблем деминуције изнет је у раду Mihaele Koletnik „Samostalniške manjšalnice v prekmur-skih narečnih slovarjih“, у којем је анализирана творбена структура именичких деминутива забележених у дијалекатским речницима прекомурских говора. О ревитализацији изворно недеминутивних архаизама у деминутивне речи савременог словеначког језика писано је у раду Natalije Ulčnik „Od prodajalnice do prodajalne – razvoj ženskospolskih samostalniških izpaljank s pomenom prostora“.

Сама чињеница да је проблем деминуције разматран на материјалу великог броја словенских језика од стране најеминентнијих стручњака за област творбе речи у својим научним срединама, говори о томе да су деминутиви словенских језика у овој књизи исцрпно истражени и то како из угла форме (граматичке, морфолошке структуре) тако и из угла семантике, стилистике и прагматике. Све скупа указује на то да творба речи данас прати развој савремених лингвистичких теорија и праваца, али и да сама утиче на њихов развој. Ова књига показује то да је деминуција врло жива творбено-семантичка категорија у словенским језицима, а да суфиксација представља најтипичнији начин творбе деминутива. Иако постоје разлике у структури суфикса којима се деминутиви граде, као и разлике у степену њихове продуктивности и фреквенције, остаје мноштво заједничких особина које међусобно повезују деминутиве у словенским језицима, као што су: неутрализација и лексикализација, изражавање субјективне оцене говорног лица, присуство деминуције у различитим врстама речи (именицама, придевима, глаголима, прилозима), блискост именичких деминутива са именицама других значења и творбених категорија (хипокористици, пејоративи, еуфемизми и сл.) итд. Због свега реченог сматрамо да ће ова вредна књига о деминутивима под насловом *Manjšalnice v slovanskih jeziki: oblika in vloga* бити незаобилазна литература у изучавању словенских деминутива и словенске творбе речи, и то не само у славистици, већ и шире у лингвистици.

Владан Јовановић*

Институт за српски језик САНУ

* vladan.jovanovic@isj.sanu.ac.rs

Etymologické symposion. Brno 2017. Etimologický výzkum češtiny:
z perspektivy slovanské, indoevropské i obecnělingvistické.
Brno, 12.-14. září 2017.

Этимологический симпозиум. Брно 2017. Этимологическое
исследование чешского языка: в славянской, индоевропейской и
общелингвистической перспективе. Брно, 12.-14. сентября 2017.

В Брно (Чехия) 12-14 сентября 2017 г. прошел Этимологический симпозиум, посвященный проблемам этимологизации чешской и шире – славянской лексики в славянской, индоевропейской и общелингвистической перспективе. Симпозиум организован по инициативе Этимологического отдела Института чешского языка Чешской АН при поддержке АН Чешской республики, Чешского комитета славистов, руководства Южноморавского края, Грантового фонда Чешской республики.

Этимологический коллектив Института чешского языка Чешской АН (Брно), начиная с 1999 г., с регулярностью раз в три года проводит этимологические симпозиумы, в работе которых принимают участие слависты, этимологи из разных стран, работающие над составлением этимологических словарей славянских языков¹. В Симпозиуме 2017 г. приняли участие специалисты из 13 стран (Чехии, Словакии, России, Болгарии, Польши, Сербии, Хорватии, Словении, Румынии, Италии, Латвии, Австрии, Германии), в том числе члены коллективов, работающих над этимологическими словарями национальных языков и праславянского языка. Было заслушано 45 докладов по проблемам, актуальным для современной этимологии.

¹ см. Хроникальные заметки на стр. ж-ла ВЯ: № 2, 2000, с. 156-159; № 2, 2003, с. 153-158; № 2, 2006, с. 151-154; № 6, 2008, с. 152-154; № 3, 2012, с. 150-152; № 3, 2015, с. 147-149.

Тематика, объявленная организаторами симпозиума, предопределила особое внимание к лексическим проблемам чешского языка. На обсуждение был вынесен широкий круг проблем: этимологизация отдельных чешских лексем и славянских слов на широком славянском фоне, заимствования и межъязыковые влияния в славянской лексике, реконструкция семантики, омонимия в славянской лексике, славянская ономастика в свете новейших исследований.

С расширением материальной базы, с совершенствованием методики исследований появилась возможность и необходимость в пересмотре многих принятых в литературе решений. Основная часть докладов была посвящена вопросам этимологизации отдельных слов, определению их связей в славянском словаре, характеристике состава и особенностей структуры восстанавливаемых этимологических гнезд. Направленность многих докладов на решение конкретных вопросов вытекала из повседневной практики при работе над этимологическими словарями.

В докладе С.М. Толстой (Россия, Москва) «Чеш. *nádcha, náčha, nátká* и их инославянские параллели» предложен новый подход к пониманию характера отношений слов, вынесенных в заглавие. Приведены доводы в пользу отдельного этимологического статуса лексемы чеш. *nátka*, название растения, болезни, вызванной сплзлом, обосновывается связь с гл. **natъknoti*, первонач. ‘болезнь, полученная в результате столкновения’.

Х. Карликова (Чехия, Брно) «К происхождению чеш. выражения *natáhnout brka* ‘умереть’» обращается к выражению *natáhnout brka* и на основе анализа большого материала приходит к выводу о том, что в этом выражении произошло сближение и уподобление по народной этимологии *brka* с первоначальным значением ‘ноги’ (ср. чеш. диал. *brkat* ‘споткнуться (о человеке, о ногах)’ и т.п.), с *brk, brko* ‘птичье перо’. Как результат языковой игры рассматривается выражение *natáhnót brdečka*, в котором имело место развитие *brka* > *brčka* > *brdečka*.

В докладе И. Янышковой (Чехия, Брно) «Роль чешской лексики в «Этимологическом словаре старославянского языка» продемонстрировано значение данных старочешского и чешского языка для реконструкции семантики праславянских лексем (ср. праслав. **podoba* ‘нечто удобное, подходящее’ и ст.-чеш. *podobný* ‘красивый, хороший’), распределения древних лексем в славянском языковом пространстве (ст.-слав. *vъlovъnъ* ‘спокойный, медленный’ ~ ст.-чеш. *povlovný* ‘спокойный, мирный’), при выявлении случаев, когда

чеш. топонимы и собств. имена являются единственным источником праслав. лексем на зап.-слав. территории (праслав. **kotora*/**kotera* ~ чеш. топ. *Kotorov/Kotorov*).

В докладе В. Бочека (Чехия, Брно) «Чешское и словацкое *laskonka* ‘вид закуски’» получили новое объяснение чеш. и словц. *laskonka* ‘вид закуски’ как образования с вторичными формантами *la-*, *la-*, появление которого обязано ошибочному сближению с *láska*, *laskavý*, или как образования с архаичным преф. **la-*, обычного в словах, связанных приемом пищи, аппетитом (ср. цслав. *laskrěďь* ‘аппетит’, ст.-чеш. *la-loky* ‘глотка, пищевод’).

В докладе В. Блажека (Чехия, Брно) «*Ouklej* – золотая рыбка балто-славянской этимологии?» обосновывается общее происхождение в балт. и слав. языках названия рыбы *ouklej* из сложения двух компонентов, реконструируемых для поздней и.-е. эпохи как **aus-* ‘золото’ (вытесненного в праславянском языке словом **zolto*) & **klējo/ā-* ‘золотая слизь’, т.е. название по признаку цвета слизи > балт. **aušklējas* м.р. & **aušklēja* ж.р., праслав. **ux-* & **klējo/ā-* с последующим изменением группы $x+k(+l)$.

Л. Кралик (Словакия, Братислава) предлагает объяснять словац. *zanovitý* ‘упрямый’ как образование, родственное чеш. *zavilý*, сложившееся на основе гл. *zanoviti*, экспрессивного варианта гл. *zaviti* с вставным *-no-*, первонач. ‘обновленный, полный сил’ («Чеш. *zavilý* и словац. *zanovitý*»).

П. Валчакова (Чехия, Брно) остановилась на двух чешских словах: название пищи *kobliha* ‘пончик’ объясняется как заимствование из русск. *коврига* ‘круглый хлеб, каравай’ с последующим сближением с чеш. прилаг. *oblý* ‘округлый, круглый’; ст.-чеш., чеш. *špína* ‘грязь’ выводится из нем. *spinnen* ‘прясть’, *Spinnabfall*, *Spinnabgang* ‘мусор при прядении’ < нем. *spinnen*, термин ткачества («К этимологии чешских слов *kobliha* и *špína*»).

Б. Выкипел (Чехия, Брно) привлекает к анализу антроп. *Řek*, *Rehoř*, который выводится из *Gregorius*, и *Hřek* с первоначальной формой *Hřeboř* («*Marginalia etymologica Bohemica*»).

В докладе А. Ломы (Сербия, Белград) («Чеш. *chomor*, *chmour* ‘опавшие сухие иголки’, серб. *omorika* ‘ель’») допускается возможность разных вариантов фонетического развития, результатом которого стало размежевание слов, обозначенных в названии доклада: 1) **хот-оръ* < **тѣх-оръ* (*тѣх-* > *тх-* > *хот-*)?, 2) **хо-моръ* ~ **х-муръ*? (ср. слав. *homotáti* < **хо-мот-* и с.-хорв. *hmutati* < **х-мот-*), 3) **хо-мор-* ~ **smerk-/smyrk-*? (с неясным отношением к с.-хорв. *omòrika* и др., для которых допускается балканское происхождение).

М. Белетич (Сербия, Белград) выделяет в составе чешской лексики диал. *kapati* 'идти' (~ слвц. *kapat* 'исчезать' и т.п.) и приводит формальные и семантические доводы в пользу сближения с лит. *kópti* 'тащиться, карабкаться вверх', лтш. *kâpt* 'тащиться, подниматься вверх; оседлать коня' («К изучению чеш. диал. *kapati* 'идти'»).

В докладе Я. Влаич-Попович (Сербия, Белград) «Еще раз к этимологии праслав. **astriti* 'зорко, пристально смотреть'» предложен интересный опыт ревизии существующих и возможных подходов к объяснению этимологически трудного гл. **astriti*, имеющего продолжение только в чешском и словацком языках: 1) от **astrь* 'быстрый' < **asrь* < и.-е. **ōk'-ro-* (< **ōk'-u-*); 2) от усеченной формы названия птицы **astrēbь* – **astrь* с развитием значения 'ястреб' > 'как ястреб' > 'быстрый (как ястреб)'; 3) возможное отражение орнитонима **astrь* через **asь(s)tr-* < и.-е. **ōk'u-pt-* 'быстро летящий' (ср. лат. *accipiter*); 4) от **ostrь* 'острый' > **ostriti* > **astriti* с регулярным удлинением *o > a*; 5) изначально глагол, производный от незасвидетельствованного *nomen agentis*, след которого, возможно, в **ěska*, **ěskrь* и др. Автор приходит к выводу, что по разным причинам ни одно из предложенных объяснений нельзя признать удовлетворительным.

По ст.-чеш. текстам прослеживается употребление двух слов для обозначения совы в докладе М. Хоржейши (Чехия, Прага) «К периферийным старочешским наименованиям птицы *púněk* и *vap*».

В докладе Р. Шептыньского (Польша, Краков) «Чеш. *čelist* 'челюсть' и *drkoli* 'колотушка, палка как «сложения *calandowskie*») рассматриваются чеш. *čelist* и *drkoli* как сложения, производные от и.-е. **kelH₂-* 'бить': *čelist* < **keljaustis* < **kelH₂-* + *h₃oust* + *i* + *s*; *drkoli* < **drikolis* < *dr* + *i* + **kolH₂-* + *i* + *s*.

В докладе К. Лешбер (Германия, Берлин) «Др.-чеш. *koba*, др.-слав. *kobь* и гадание по полету птиц» без особой аргументации объединены в одно этимологическое гнездо с названными в заглавии словами образования с неясными истоками, требующими дополнительного обоснования, образования, для которых принято другое объяснение: ст.-чеш. *kob* 'предсказание по полету птиц', отыменные глаголы в ст.-чеш. *kobiti se* 'стоять беспокойно (о коне)', *pokobiti se* 'удастся', производные слав. **kobati se*, **kobanь*, **kobiti*/**koběti*, **kobьсь*, а также продолжения **kobuzь* / **kobъзь*, при этом не прокомментировано понимание введенного автором термина «древнеславянский».

М. Вепршек (Чехия, Оломоуц) в докладе «Метафора и метонимия в чешской рыболовной терминологии» показал динамичность этой части лексики, расширение ее состава за счет заимствований, калек.

В. Блажек – К. Дуфкова (Чехия, Брно) предлагают сравнительно-сопоставительное описание чешских названий деревьев на славянском фоне. Приведенные в форме таблицы результаты анализа наглядно показывают, какие названия имеют повсеместное распространение в славянском мире, а какие ограничены определенным ареалом, тем самым раскрывается значимость растений в разных ареалах («Чешская дендронимия в перспективе славянской дендронимии»).

В ряде докладов в центре внимания трудные в этимологическом отношении славянские слова, в состав продолжений которых входят чешские лексемы.

М. Фурлан (Словения, Любляна) в докладе «Обойденное вниманием сравнение Ф. Безлая словен. *čulek* ‘боров, свинья’ и лит. *kiaulė* ‘свинья’» связывает словен. *čulek* с балт.-слав. прилаг. **kjaula-s* ‘отрезанный предмет’ > ‘отрезанный сучковатый кусок дерева, используемый в пастушеской игре под названием *svīnjka*’ с персонификацией и переносом названия на животное с последующим изменением в словенском языке в результате сближения с гл. **čuti*, т.е. первонач. ‘животное с короткими ушами’.

Предметом рассмотрения в докладе Ш. Погвизда (Польша, Краков) «К этимологии праславянской лексемы **blaznъ* и семантическому развитию континуантов в современных славянских языках» стало трудное в этимологическом отношении слав. **blaznъ*. Автор находит новые аргументы в пользу понимания слав. **blaznъ* как прич. страд. прош. вр. с первоначальным значением ‘ударенный, пораженный’ от и.-е. **bhlāg-* ‘бить’ и прослеживает мотивационные связи, определившие формирование и развитие многообразных значений в славянских языках.

Т.В. Шалаева (Россия, Москва) предлагает новое понимание слав. обозначения крапивы как производного от **kopрати/*kopriti-* ‘колоть, резать’ < **kop-* ‘копать’ с первоначальным значением ‘колючее растение’ («К этимологии славянских названий крапивы с корнями **krop-/kopr-*»).

При обосновании этимологического решения важная роль отводится семантике. В современных исследованиях семантика не только инструмент комплексного анализа слова, но и средство восстановления древних представлений о мире.

И. Кошкин (Латвия, Рига) остановился на древнейших славизмах в балтийских языках (IX–XI вв.), помогающих восстановлению изначальной семантики в языке-источнике: балт. *baznīca* ‘церковь’, лит.

bažnýšća ‘языческий деревянный храм’ и вост.-слав. *бозьница*, вероятно, первонач. ‘место языческого культа’ и ‘языческий храм’ («Семантическая реконструкция древних славизмов балтийских языков и чешские параллели»).

Г. Хольцер (Австрия, Вена) обращается к древним формулам приветствий («Древние славянские формулы приветствия») и на примере *bodi sьdorvь ! / sьdorvь jesi ?*, *bodi cělь !*, *prosti !*, *sь bogomъ ostani !* и др. показывает, что изначально не было пустых формул вежливости, Употребляемые в славянских и и.-е. языках слова для выражения приветствия, пожелания лишены того смысла, который они имели изначально еще в дохристианскую эпоху. Предполагается, что за формулой *bodi sьdorvь !* первоначально мог стоять ответ на вопрос о здоровье (ср. цслав. *vprašati na zdravie* = ‘спрашивать о здоровье, приветствовать’, у Трубара *zdravje prositi komu* ‘кого-то приветствовать’ < этимологически ‘кого-то спросить о здоровье’), отсюда делокутивы в чеш. *zdraviti*, польск. *zdrowić*, рус. *здороваться*, а слово *bogъ* в формуле *sь bogomъ ostani!* связан с и.-е. лексикой, означающей ‘доля’, ‘делить’, ‘наделять’, ‘получать долю’, и такое объяснение поддерживается, по мнению автора, ст.-польск. *Szczęść Boże!*, которое в праслав. языке возникло из сочетания с глаголом в форме императива, т.е. **sъčęsti bože!* (обращение к тому, кто наделяет: ‘надели, дай хорошую долю’), образованного от имени с преф. **su-* ‘хороший’.

В докладе С. Палиги (Румыния, Бухарест) «Чеш. *pyř* ‘пепел при кремации’, греч. *pur* = англ. *fire*, рум. *pururi*, (*de-a*)*purureo* ‘вечный (вечно)’ > ‘вечный огонь’. Новый опыт вхождения в область доисторического сакрального огня и его сохранившиеся формы в некоторых современных языках» восстанавливается для древнего уровня два типа огня – сакральный огонь (чеш. *pyř* ~ греч. *pur*) в плане противопоставления к **огнь* и огонь для бытовых нужд (*vatra* из фракийского языка).

Проблематика старославянского языка нашла отражение в докладах Ф. Чайки (Чехия, Прага) «К замене лексем **аминь** и **право** в Бесадах Григория Великого» и Т. Лековой (Италия, Неаполь) «Некоторые наблюдения о словообразовании и семантике ст.-слав. *srьdobolja*», в котором вносятся уточнения в семантику слова, это слово определяется как обозначение семейства, кровного родства («Некоторые наблюдения о словообразовании и семантике ст.-слав. *srьdobolja*»).

Проблема многозначности слова и омонимии получила освещение в докладе Хр. Дейковой (Болгария, София) на материале гл. *tkāti* (полотно) и *-tkati* (: *potkati*, *setkati se*), *trhati* ‘дергать’ и *trhati* ‘утомиться,

устать' («К омонимии в этимологическом словаре В. Махека»). Ст. Клоферова (Чехия, Брно) представила в докладе «К омонимам в «Словаре диалектов чешского языка» на синхронном уровне картину распределения омонимов разного происхождения на чешской территории. В докладе М. Якубович (Польша, Краков) слова *ovšem* и *jednak* на общеславянском фоне предстают как пример межъязыковой омонимии, как результат семантического развития в разном направлении в языках одной языковой группы («Чеш. *ovšem* и *jednak* на общеславянском фоне»). В докладе Л.В. Куркиной (Россия, Москва) «К проблеме омонимии в славянской лексике: на материале слав. *tuliti* 'бродить, слоняться' и **tuliti* 'принимать; укрывать'» реконструкция этимологических истоков глаголов, вынесенных в заглавие, и реконструкция семантики служат основанием для вывода об этимологическом тождестве образований с удаленными друг от друга значениями, понимания в данном случае омонимии как междиалектного явления.

В составе славянской лексики немало заимствований разного времени. Исследования этой части словаря направлены на поиски источника заимствования, путей проникновения слова в тот или иной язык, определения изначальной семантики и ее изменения в новых культурно-исторических условиях.

В докладе Й. Рейзека (Чехия, Прага) «К христианским заимствованиям на чешской земле в эпоху до Кирилла и Мефодия» рассматривается слой христианских терминов, заимствованных до византийской миссии под влиянием аквилейского патриархата и баварского епископата (*oltář*, *opat*, *pop*, *biskup* и т.д.). Подробный анализ одного из таких слов – чеш. и слов. *Vánoce* в связи нем. *Weihnacht(en)* подводит к предположению о возможности образования как полукальки в эпоху, когда существовали носовые, т.е. в первой половине X в.

С.А. Мызников (Россия, С.-Петербург) выделяет в составе лексики, записанной во время экспедиции 2017 г. в белорусско-русском пограничье, разного рода заимствования, в том числе заимствования из балт. языков: ср. *курмель* 'пескарь' ~ лит. *kurmėlis*, *нуйка* 'парень' ~ лтш. *puika* и т.п. («Лексика белорусско-русского пограничья в этимологическом контексте»).

С. Петрович (Сербия, Белград) на основе анализа рукописи XVI–XVII в. предполагает возможность ю.-слав. или венгерского посредства при заимствовании многих турцизмов («Турецкие заимствования в Чешской рукописи Константина Михайловича «Успомене јаничара»).

С. Хабиянец (Словакия, Братислава), используя фонетику как инструмент идентификации заимствований, подчеркивает, что чешский язык служил посредником при заимствовании слов из европейских языков, главным образом германских, в разные эпохи – в древности и в наше время («Идентификация богемизмов в словацком языке»).

С опорой на фонетические критерии, с учетом особенностей чешской деривации и синтаксиса, а также семантического развития, характерного для чешского языка, П. Сobotка (Польша, Торунь) в докладе «Этимология и развитие некоторых польских неизменяемых слов чешского происхождения» проводит различие между польск. словами (союзы, частицы, наречия) чешского происхождения (*bez, hnet/wnet, jednak, kam* и др.), а также словами, созданными по чешскому образцу (*ač, ano, eže, gdy*).

А. Глухак (Хорватия, Загреб) различает, начиная с XVI в., в культурно-исторической жизни Хорватии пять периодов, связанных с проникновением чешских слов в хорватский язык (*časopis, članak, dokaz, gledište* и т.д.) («Чешские слова в современном хорватском языке»).

Т. Тёлдеси (Австрия, Вена) обосновывает происхождение чеш. *farkaš* ‘Schwanzriemen’ из венг. *farkas (szíj)* с тем же значением («К происхождению слова *farkaš*»).

М. Вучкович (Сербия, Белград) характеризует разные способы усвоения румынских заимствований в чешском и сербохорватском языках (ср. рум. *čorel* ‘to steal’ > чеш. *čórovat*, с.-хорв. *čorisati*), особо отмечается преобладание прямых заимствований в чешском языке. («Аккомодация румынских заимствований в чешском и сербохорватском языках»).

В докладе Е.Л. Березович – О.Д. Суриковой (Россия, Екатеринбург) «К изучению чешских и польских заимствований в русских народных говорах» прослеживается преобразование семантики в народных говорах разного рода заимствований (образования с корнями *траф-*, *кошт-*, *отвага* и др.), пришедших из литературного языка, частичное их слияние с исконными образованиями (*отвага* ‘облегчение’ < *вага* ‘вес, тяжесть’), использование заимствований в качестве метаязыкового обозначения народов (ср. арх. *уйка*, возможно, от польск. *wuj* ‘дядя’, арх. *каман* ‘английский или канадский солдат’ < англ. *come on*).

П. Неядлы (Чехия, Прага) в докладе «К двум предполагаемым ст.-чеш. заимствованиям» вносит уточнения в понимание истоков двух ст.-чеш. слов: для ст.-чеш. *dějnicě / dienicě* > *dýnice, dínnice, dýmice* ‘ковёр’, традиционно определяемого как заимствование из др.-в.-нем. языка, предполагается соотнесенность с ст.-польск. *dzianica* ‘по-

крытие' и на этом основании производность от гл. **dě(ja)ti* 'плести' (?); истоки *moryt* 'темно-коричневая ткань' в ср.-лат. *moretum* 'сорт темно-коричневой ткани', 'темно-коричневый цвет'.

В. Кнолл (Чехия, Прага), характеризуя чешско-румынские параллели, отмечает, что значительная часть этих параллелей на землях Румынии, Молдавии обязана влиянию церковнославянского языка, который был единым культурным языком. Характеризуя разные типы параллелей, подчеркивает, что терминология земледелия (*salašnická terminologie*) связана с валашской колонизацией («Типология чешско-румынских лексических параллелей»).

Вопросы словообразования и структуры основы были затронуты в некоторых докладах. К. Бранкачек – Ф. Мартинек (Чехия, Прага), основываясь на материалах ст.-чеш. словаря, прослеживают, как преф. *super-*, получивший распространение в среднечешский период даже в словах без латинских параллелей, вытесняется преф. *nad-* («Калькирование латинского глагольного префикса *super-* в старочешском языке»). П. Янчулевич (Польша, Краков) («Идентификация основ на *-(j)ī в славянских языках») предлагает видеть отражение основ на *-(j)ī в производных образованиях типа ст.-польск. *gruszewie* < **gruševъje*, топ. *Osowie*, *Pniewie* и т.п. («Идентификация основ на *-(j)ī в славянских языках»).

Некоторые доклады были посвящены анализу топонимов, раскрытию изначальной формы топонимических образований, пополняющих состав апеллативной лексики.

О. Блаха (Чехия, Оломоуц) в докладе, посвященном топонимии Оломоуца («Городская топонимия средневекового Оломоуца: избранные проблемы»), прослеживает, как в топографии г. Оломоуц отражается более 70 наименований немецкого происхождения (ср. *Schmutzwinkel*, *Wagendrüssel* и т.п.).

В докладе А.К. Шапошникова (Россия, Москва) «Праславянская этимология ст.-чеш. антропонима *Kroměžír* в свете древненовгородских антропонимических свидетельств» содержится попытка соотнести ст.-чеш. антропоним с др.-новг. *Кормьгость*, *Кромьгость* и далее с рус. *оскоромитиса* < **къртъ* + *жиръ* 'жертва', первонач. 'пожелание взять на себя кормление жрецов'.

С. Торкар (Словения, Любляна) в докладе, посвященном в этимологически трудным словенским топонимам, предлагает новое объяснение для четырех словенских топонимов, три из которых (*Batúje*, *Horjúl*, *Krépake*) словенские языковеды возводили к дославянскому субстрату, а четвертый (*Hobôvše*) выводили из славянского антро-

пони́ма **Hotěbǫdъ*. Основываясь на анализе исторических записей автор пришел к выводу, что в основе трех предположительно неславянских названий лежат славянские антропонимы (*Batúje* < **Bat-/**But-, *Horjúl* < **Hvor-*) и апеллатив (*Krépake* < **prekopa*), а в основе четвертого лежит совсем другой славянский антропоним – прозвище **Huda bolha* (‘злая блоха’) («Топонимические загадки»).

Б. Островский (Польша, Краков), кратко характеризуя труды польских лексикологов и лексикографов, посвященные чешским заимствованиям в польском языке, выделяет такие важные аспекты, как способы и методы выявления статуса богемизмов, место богемизмов в польском словаре («Богемика в исследованиях польских лексикологов и этимологов»).

Доклады, вынесенные на заседания Симпозиума, отразили состояние этимологической науки, направления поисков, круг проблем, активно разрабатываемых в этимологии. Симпозиум стал свидетельством активного развития этимологической науки, совершенствования методики, дальнейшего продвижения в понимании языковых процессов, протекавших в праславянском языке и в эпоху формирования славянских языковых групп. Очередной симпозиум, объединивший и сплотивший этимологов из разных стран, предоставил специалистам возможность встречи, обмена мнениями и научной информацией. Все отметили прекрасную организацию симпозиума, работа которого протекала в теплой, дружеской обстановке взаимопонимания.

*Л.В.Куркина**

Институт русского языка
им. В.В. Виноградова РАН
Москва

* lyukurkina@rambler.ru

БИБЛИОГРАФИЈА

Библиографија за 2016. годину¹

расправа и дела из индоевропске филологије и опште лингвистике
која су изашла у Србији, Црној Гори и Републици Српској

Библиографију уредила и грађу из Србије, Црне Горе и Републике Српске прикупила
Ана Голубовић

сарадник при сакупљању грађе *Стефан Милошевић*

Списак обрађених часописа

АФФ	Анали Филолошког факултета, Београд; ISSN 0522–8468
АП	Археографски прилози, Београд; ISSN 0351–2819; https://www.nb.rs/publications/publication.php?id=12443 ISSN 1452–2233 Balcanica, Београд; ISSN 0350–7653 http://www.balkaninstitut.com/srp/internet-izdanja , ISSN 2406–0801 Баштина, Приштина–Лепосавић; ISSN 0353–9008
БВ	Библиографски вјесник, Цетиње; ISSN 0409–3739
BELLS	Belgrade English Language and Literature Studies; ISSN 1821-3138; 1821–4827
ВаО	Васпитање и образовање, Подгорица; ISSN 0350–5065
Глас	Глас САНУ : Одељење језика и књижевности, Београд; ISSN 0351–7365 Гласник ЦАНУ : Одјелјење умјетности, Подгорица; ISSN 0350–5480
ГСЈКњ	Годишњак за српски језик и књижевност, Ниш; ISSN 1451–5415 наставак ЗБФФН
ГФФН	Годишњак Филозофског факултета у Никшићу; ISSN 0354–9992
ГФФНС	Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду; ISSN 0374–0730 http://www.epub.digitalnabiblioteka.tk/index.php/gff , ISSN 2334–7236 Даница, Београд; ISSN 0354–4974 Етно-културолошки зборник за проучавање културе источне Србије и суседних области, Сврљиг; ISSN 0354–7485
ЖЈ	Живи језици; ISSN 0514–7743
ЗБСЈКУ	Зборник српског језика, књижевности и умјетности, Бања Лука; ISSN 1451–2963
ЗБЈКФФНС	Зборник за језике и књижевности Филозофског факултет у Новом Саду; ISSN 2217–8546
ЗБМСКС	Зборник Матице српске за класичне студије, Нови Сад; ISSN 1450–6998

¹ Библиографске јединице из ранијих година означене су знаком *.

- ЗБМСКЈ Зборник Матице српске за књижевност и језик, Нови Сад;
ISSN 0543–1220
- ЗБМСС Зборник Матице српске за славистику, Нови Сад; ISSN 0352–5007
- ЗБМСФЛ Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, Нови Сад;
ISSN 0352–5724
- ЗБФФН Зборник радова Филозофског факултета у Нишу; ISSN 0350–2414
наставља се као ГСЈКњ
- ЗБФФП Зборник радова Филолошког факултета у Приштини
http://fifa.pr.ac.rs/zbornik_radova_filozofskog_fakulteta_u_pristini/
- ЗБФФБ Зборник Филозофског факултета у Београду; ISSN 0350–848x
Italica Belgradensia, Београд; ISSN 0353–4766
- ЈД Језик данас, Нови Сад; ISSN 0354–9720
- ЈФ Јужнословенски филолог, Београд; ISSN 0350–185x
- КњЈ Књижевност и језик, Београд; ISSN 0454–0689
- Ковчежић Ковчежић, прилози и грађа о Доситеју и Вуку, Београд
- Кодови Кодови словенских култура, Београд; ISSN 0354–964X
- ЛМС Летопис Матице српске, Нови Сад; ISSN 0025–5939
- ЛА Лингвистичке актуелности, Београд; ISSN 1450–908
<http://www.isj-sanu.rs/lingvisticke-aktuelnosti.html>, ISSN 2406–3207
- НССУВД Научни састанак слависта у Вукове дане, Београд; ISSN 0351–9066
- НЈ Наш језик, Београд; ISSN 0027–8084
- ОП Оноματοлошки прилози, Београд; ISSN 0351–9171
Преводилац, Београд; ISSN 0351–8892
- ПКЛИФ Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, Београд;
ISSN 0350–6673
- ПЛ Примењена лингвистика, Београд, ISSN 1451–7124
- ППЈ Прилози проучавању језика, Нови Сад; ISSN 0555–1137
- ПР Просвјетни рад, Подгорица; ISSN 0033–1686
- Радови Радови : часопис за хуманистичке и друштвене науке = Works : Magazin
for Humanist and Social Studies, Бања Лука; ISSN 1512–505X
- РФФ Радови Филозофског факултета, Пале
Расковник : часопис за књижевност и културу, Београд; ISSN 0486–0187
- Ријеч Ријеч – часопис за науку о језику и књижевности, Никшић;
ISSN 0354–6039
- РЯКИ Рускиј јазык как инославянскиј, Београд; ISSN 1821–3146
Славистика, Београд; ISSN 1450–5061
- СЈ Српски језик, Београд; ISSN 0354–9259
- СДЗБ Српски дијалектолошки зборник, Београд; ISSN 0350–1906
Стил, Београд; ISSN 1451–3145
Трибина САНУ, Београд; ISSN 2335–0121
- FU Facta universitatis, Ниш; ISSN 0354–4702, <http://facta.junis.ni.ac.yu/facta/lal>
Philologia, Београд; ISSN 1451–5342
- Филолог Филолог : часопис за језик, књижевност и културу, Бања Лука;
ISSN 1986–5864
<https://filolog.rs.ba/index.php?journal=filolog>, ISSN 2233–1158
Philologia, Београд; ISSN 1451–5342
- PhM Philologia Mediana; ISSN 1821–3332
- ФП Филолошки преглед, Београд; ISSN 0015–1807

Обрађени зборници радова

АЛЕКСАНДАР Белић – српски лингвиста века. Књ. 1, О Александру Белићу на Научном састанку слависта у Вукове дане (1971–2016) / ур. Д. Мршевић Радовић, Б. Сувајдић, А. Милановић. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 382, 24. | Уп. 1337.

ДЕВЕТИ лингвистички скуп „Бошковићеви дани“ : Вук Стефановић Караџић и Петар Други Петровић Његош : радови са научног скупа, Подгорица, 26. мај 2016. г. / ур. Бранислав Остојић. – Подгорица : Црногорска академија наука и умјетности, 2016. – 218. – (Научни скупови ; 141. Одјељење хуманистичких наука ; 9) | Уп. 1144.

ИНОВАЦИЈЕ у настави страних језика = Innovations in Foreign Language Teaching : зборник радова научног тематског скупа одржаног 21.01.2016. године / ур. Зоран Чајка. – Београд : Универзитет Алфа БК, Факултет за стране језике, 2016. – 180. | Уп. 150.

JEZIK, književnost, značenje : jezička istraživanja : zbornik radova / ур. Biljana Mišić Plić, Vesna Lopičić. – Niš : Filozofski fakultet, 2016. – 823. – (Biblioteka Naučni skupovi) | Уп. 1417.

ЈЕЗИЦИ и културе у времену и простору 5 : тематски зборник / ур. Снежана Гудурић, Марија Стефановић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2016. – 636. | Уп. 1418.

КОСОВО и Метохија у контексту балканских народа и држава : тематски зборник од водећег националног значаја : Национални научни скуп са међународним учешћем, Лепосавић 30. новембар 2015. Књ. 1, Језик, књижевност, социологија и културологија / ур. Срђан Словић. – Приштина [тј.] Лепосавић : Институт за српску културу, 2016. – 414. | Уп. 1425.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА и лексикографија у светлу савремених приступа : зборник научних радова / ур. Стана Ристић, Ивана Лазич Коњик, Ненад Ивановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 577. | Уп. 760.

LANGUAGE, Literature and Philosophy = Језик, књижевност и филозофија / прир. Александар Прњат. – Београд : Алфа БК Универзитет, Факултет за стране језике, 2016. – 166. | Уп. 1428.

ЛИНГВИСТИКА и славистика у делу Предрага Пипера : зборник радова / ур. Драгана Д. Јовановић. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2016. – 190. | Уп. 1429.

МЕТОДИЧКИ цветник : зборник радова из методике наставе српског језика и књижевности / прир. Зона Мркаљ. – Бања Лука : Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске, 2016. – 333. – (Библиотека Српски језик и књижевност ; 2) | Уп. 982.

МИ о Вуку : текстови са округлих столова одржаних у Тршићу у оквиру програма Вукових сабора од 2010. до 2015. године / ур. Војислав Карановић, Дајана Ђедовић. – Лозница : Центар за културу Вук Караџић, 2016. – 380. | Уп. 1154.

О JEZIKU i jezicima / ур. Zorka Kašić. – Novi Sad : Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije, 2016. – 366. – (Primenjena lingvistika u čast) | Уп. 1439.

ОРИЈЕНТАЛИСТИЧКО знамење : сећање на Марију Ђукановић (1923–1983) / прир. Анђелка Митровић. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 446. | Уп. 1441.

РЕЧИ под лупом : зборник радова о лексичи српског језика / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Танеси, 2016. – 159. – (Српска књижевност) | Уп. 808.

САВРЕМЕНА проучавања језика и књижевности : зборник радова са VII научног скупа младих филолога Србије, одржаног 28. 3. 2015. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2016. – 413. | Уп. 1456.

САВРЕМЕНО изучавање српског језика и књижевности и словенских језика као матерњих, инословенских и страних 2 : Осамнаести конгрес Савеза славистичких друштва Србије Београд, 29–31. август 2014. године : тематски зборник / ур. Љиљана Бајић. – Београд : Савез славистичких друштва Србије, 2016. – 275. | Уп. 1457.

SERBICA japonica : допринос јапанских слависта српској филологији / ур. Мотоки Номаћи. – Нови Сад : Матица српска ; Sapporo : Hokkaido University, Slavic-Eurasian Research Center ; Београд : Завод за уџбенике : Вукова задужбина, 2016. – 346. – (Студије о Србима ; 22) (Slavic Eurasian Studies ; 31) | Уп. 542.

СРБИ и српско : зборник радова / ур. Дејан Ајдачић. – Београд : Алма, 2016. – 181. – (Тематски зборници ; 4) | Уп. 1462.

СРЕДЊИ век у српској науци, историји, књижевности и уметности : VII Научни скуп, Деспотовац-Манасија, 22–23. август 2015. XXIII Дани српскога духовног преображења / гл. ур. Гордана Јовановић. – Деспотовац : Народна библиотека Ресавска школа ; Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 378. | Уп. 1463.

СРПСКИ језик, књижевност, уметност : зборник радова са X међународног научног скупа „Српски језик, књижевност, уметност“ одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу : 23–25. X 2015. Књ. 1, Језик, књижевност, уметност / ур. Милош Ковачевић, Јана Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2016. – 451. | Уп. 1464.

СРПСКИ језик, књижевност, уметност : зборник радова са X међународног скупа „Српски језик, књижевност, уметност“ одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу : 23–25. X 2015. Књ. 3, Музика и медији у визуелној уметности & Језик музике – музика и језик / ур. Сања Пајић, Валерија Каначки. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2016. – 314. | Уп. 1465.

СРПСКИ језик данас и Вуковска језичка парадигма : зборник радова са округлог стола / прир. Душко Бабић. – Београд : Филолошка гимназија, 2016. – 133. – (Посебна издања) | Уп. 544.

СРПСКИ језик и актуелна питања језичког планирања / ур. Срето Танасић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 204. – (Зборник Института за српски језик САНУ ; 3) | Уп. 545.

СРПСКИ језик и његове нормe : дијахроно-синхрони аспекти / ур. Јасмина Грковић Мејор, Владислава Ружић. – Нови Сад : Филозофски факултет : Одсек за српски језик и лингвистику, 2016. – 343. – (Лингвистичке свеске ; 10) | Уп. 852.

ТЕМЕ језикословне у србистици кроз дијахронију и синхронију : зборник у част Љиљани Суботић / ур. Јасмина Дражић, Исидора Бјелаковић, Дејан Средојевић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2016. – 759. | Уп. 546.

ФРАНЦУСКЕ студије данас (2015) : традиција и модерност / ур. Селена Станковић, Нермин Вучељ. – Ниш : Филозофски факултет Универзитета, 2016. – 492. | Уп. 1308.

I. Општи теоријско-методолошки проблеми и историја лингвистике

1. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена*

О жанристици (генеологији) као лингвистичкој дисциплини / Јелена Р. Јовановић Симић // Филолог. – 9 (2014), 116–127. | Summary

2. КИШ, Наташа

Фази лингвистика / Милорад Радовановић. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2015. – 261. – (Theoria ; 86) / Наташа Киш // ЗБМСФЛ. – 59, 1 (2016), 149–154. | Приказ | Уп. 4.

– ПОЛОВИНА, Весна

Епистемолошке основе Белићеве опште лингвистике | Уп. 1380.

3. РАЈИЋ, Јелена

Увод у прагматику / Јелена Рајић. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 139.

4. СТАНОЈЧИЋ, Славко

Фази лингвистика / Милорад Радовановић. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2015. – 261. – (Theoria ; 86) / Славко Ж. Станојчић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 194–205. | Приказ | Уп. 2.

II. Интердисциплинарна проучавања језика (етнолингвистика, неуроллингвистика, психоллингвистика, социоллингвистика и сл.)**5. АЈДАЧИЋ, Дејан**

Ауторски текстови и реконструкција језичке слике света / Дејан В. Ајдачић // Лексикологија и лексикографија... – 395–408. | Резюме

6. АЛЕКСОСКА ЧКАТРОСКА, Мирјана

Transfert des représentations socioculturelles via l'emprunt linguistique / Mirjana Aleksoska-Chkatroska // Француске студије данас. – 125–135. | Резиме

7. БАБИЋ, Душко

Језик и интернетизација живота / Душко Бабић // Српски језик данас... – 87–94. | Résumé

8. БОЖОВИЋ, Ђорђе

Artikulatione baze u kontaktu : sociofonološki aspekti / Ђорђе Вождовић // АФФ. – 28, 1 (2016), 305–326. | Summary

9. БОЖОВИЋ, Ђорђе*

Теорија рекапитулације у еволутивно-развојној психоллингвистици / Ђорђе Божовић // ПЛ. – 16 (2015), 213–229. | Summary

10. БУГАЕВА, Ирина

Лингвистические исследования религиозной сферы : опыт и перспективы / Ирина Владимировна Бугаева // Славистика. – 20 (2016), 162–166. | Резиме

11. БУГАРСКИ, Ранко

Jezici u potkrovlju / Ranko Bugarski. – Beograd : Biblioteka XX vek : Knjižara Krug, 2016. – 240. – (Biblioteka XX vek ; 227)

12. БУГАРСКИ, Ранко

Slivenice kao pokazatelj promena u jeziku i društvu / Ranko D. Bugarski // Теме језикословне... – 511–529. | Summary

13. БУГАРСКИ, Ранко

Tradition in Linguistics and Tradition in General / Ranko Bugarski // BELLS. – 8 (2016), 13–21.

14. ВАЛИЋ НЕДЕЉКОВИЋ, Дубравка

Uređivačka politika medija na jezicima manjina : može li i drugačije? : studija slučaja „Novosti samostalnog srpskog tjednika“ Srpskog narodnog vijeća u Hrvatskoj / Dubravka Valić Nedeljković // Језици и културе у времену и простору. – 581–590. | Summary

15. ВУЛЕНИЋ, Јулијана

Процес замене српског језика немачким : једно истраживање / Јулијана Вуленић // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 85–115. | Zusammenfassung

– ВУЛОВИЋ, Наташа*

Српска фразеологија и религија : лингвокултуролошка истраживања | Уп. 693.

16. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

О изборима за реч године и њиховој оправданости / Рајна Драгићевић // *Prevodilac*. – 35, 1/2 (2016), 21–31. | Summary

17. ЂОРЂЕВИЋ ЛЕОНАРД, Ксенија*

Langues en danger et revitalisation : typologie contrastive / Ksenija Djordjevic Léonard // *ПЛ*. – 16 (2015), 53–64. | Sažetak

18. ЕЛАКОВИЋ НЕНАДОВИЋ, Ана

Актуелност узajамних утицаја језика, књижевности и филозофије у античкој реторичкој аргументацији / Ана С. Елаковић Ненадовић // *Language, Literature and Philosophy*. – 33–44. | Summary

– ЈЕРОТИЈЕВИЋ ТИШМА, Даница

Социolingвистичка анализа текстова хип хоп песама на територији бивше Југославије | Уп. 885.

19. ЈОВИЧИЋ, Слободан*

Segmentacija glasova u govornom izrazu : problemi i principi / Slobodan Jovičić, Zorka Kašić // *ПЛ*. – 16 (2015), 7–24. | Summary

20. КЕРКЕЗ, Драгана

Јзык в зеркале религии : Поглед у теolingвистику / Ксенија Кончаревић. – Београд : Јасен, 2015. – 362. / Драгана Керкез // *РЯКИ*. – 8 (2016), 249–252. | Приказ | Уп. 28, 29.

21. КИШ, Наташа

Социolingвистичка анализа неких аспеката фатичке функције језика / Наташа Киш // *Српски језик и његове нормe*. – 298–312. | Summary

22. КНЕЖЕВИЋ, Ивана

Словенски неологизми у академским радовима на српском и енглеском језику у сфери православне теологије / Ивана А. Кнежевић, Зоран А. Ранковић // *Language, Literature and Philosophy*. – 153–164. | Summary

23. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Језички знак у светлу филозофије именованости / Ксенија Ј. Кончаревић // *Language, Literature and Philosophy*. – 87–105. | Резюме

– КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Српска теolingвистика данас : истраживачки проблеми и резултати | Уп. 896.

24. МИЈОМАНОВИЋ, Стеван

Когнитивне импликације синестезијске метафоре у језику особа оштећеног слуха / Стеван Мијомановић // *Савремена проучавања језика...* – 103–113. | Summary

25. МИЈУШКОВИЋ, Марија*

Metakognitivne strategije i razumijevanje teksta / Marija Mijušković // *Филолог*. – 9 (2014), 105–115. | Summary

26. МИЛОШЕВИЋ, Стефан

Языковая политика Европейского союза : институциональный, образовательный и экономический аспекты / М. А. Марусенко. – Санкт-Петербург : Издательский дом Санкт-Петербургского государственного университета, 2014. – 288. / Стефан Д. Милошевић // *ЈФ*. – 72, 1/2 (2016), 209–216. | Приказ

27. МОСКОВЉЕВИЋ ПОПОВИЋ, Јасмина*

Rani pragmatски razvoj : tipologija komunikativnih akata jednoipogodišnjaka / Jasmina Moskovljević Popović, Vesna Polovina // ПЛ. – 16 (2015), 231–244. | Summary

28. НИКИТОВИЋ, Зорица

Поглед у теолингвистику / Ксенија Кончаревић. – Београд : Јасен, 2015. – 364. / Зорица Никитовић // ЗбМСФЛ. – 59, 2 (2016), 176–182. | Приказ | Уп. 20, 29.

29. ПИПЕР, Предраг

Поглед у теолингвистику / Ксенија Кончаревић. – Београд : Јасен, 2015. – 364. / Предраг Пипер // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 239–246. | Приказ | Уп. 20, 28.

– ПЛОТЊИКОВА, Ана

О културним дијалектима у словенској етнолингвистици | Уп. 431.

30. ПОЛОВИНА, Нина

Tipologija ličnih oglasa kao lingvističkih i kulturoloških kategorija / Nina Polovina, Tanja Dinić // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 63–83. | Summary

– РЕЉИЋ, Митра

Социолингвистичке теме Предрага Пипера | Уп. 1383.

– САВИЋ, Свенка

Analiza diskursa rodne perspektive bećarca | Уп. 926.

31. СПАЈИЋ, Светлана

Невербална комуникација на делу II : разлике међу културама / Марко Буразор. – Београд : Драслар партнер, 2013. – 103. / Светлана Спајић // ЛА. – 29 (2016), 55–56. | Приказ

32. СТАМЕНКОВИЋ, Душан*

О филозофским основама теорије прототипова и когнитивне лингвистике / Душан Стаменковић // Филолог. – 8 (2013), 118–126. | Summary

33. СТОЈЧИЋ, Виолета*

Savremena sociolingvistička i forenzičko-lingvistička proučavanja jezičkih aspekata diskriminacije i građanskih prava / Violeta Stojičić, Radmila Bodrić // ПЛ. – 16 (2015), 203–212. | Summary

34. ТОЈОТА, Јуниши

Language as a Cultural Identity : a Case of Russian in Lithuania / Junichi Toyota // АФФ. – 28, 2 (2016), 303–322. | Резиме

35. ТОМИЋ, Светлана

Женска презимена : језичка норма и родна равноправност / Светлана Е. Томић // Иновације у настави... – 127–144. | Резиме, Abstract

36. ТРНАВАЦ, Радослава

Анализа сентимента : систем оцене и природни семантички метајезик / Радослава М. Трнавац // Лексикологија и лексикографија... – 439–454. | Резиме

37. ТРНАВАЦ, Радослава

Макроструктурална сумаризација текста : на примеру уводника из „Њујорк тајмса“ и „Независних новина“ посвећених почетку кризе у Украјини / Радослава Трнавац // Славистика. – 20 (2016), 284–291. | Резиме

38. ФИЛИПОВИЋ, Јелена

Lingvistika i teorija kompleksnosti : jezičko liderstvo kao integralni deo jezičke politike i planiranja u 21. veku / Jelena Filipović // Језици и културе у времену и простору. – 623–636. | Summary

39. ФИЛИПОВИЋ КОВАЧЕВИЋ, Соња

Мали појмовник когнитивне семантике / Соња Д. Филиповић-Ковачевић // Теме језикословне... – 575–590. | Summary

40. ШАЈИНОВИЋ, Јелена*

Однос лингвистике и логике на пољу модалности / Јелена Шајиновић // Филолог. – 2 (2010), 162–168. | Summary

41. ШИПКА, Данко

A Prolegomenon to Automatic Detection of Errors in the Treatment of Lexical Anisomorphism / Danko Šipka // Лексикологија и лексикографија... – 565–577. | Резиме

III. Примењена лингвистика**а) Превођење****– АНЂЕЛИЋ, Иконија***

Kontrastivna analiza biblijskih frazeologizama u engleskom, nemačkom i srpskom jeziku | Уп. 277.

42. БАБАМОВА, Ирина

La traduction vers le macédonien de la poésie de senghor vue d'une perspective postcoloniale / Irina Babamova // Француске студије данас. – 191–200. | Резиме

43. БАБИЋ, Желња

Поетско кроз призму лингвистике : превод као вјештина, умјетност или одјек другог / Желња Бабић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 329–341. | Summary

44. БАЊАНИН, Љиљана

Prevođenje u italijanskoj univerzitetskoj praksi / Ljiljana M Vanjanin // Српски као страни... – 399–407. | Summary

45. БЕЧЕВА, Ничка

О превођењу експресивно употребљених деминутива : на грађи српског и бугарског језика / Ничка Г. Бечева // НССУВД. – 45, 1 (2016), 429–434. | Summary

46. БОЈОВИЋ, Бранкица

Osnovi translatalogije / Brankica Bojović. – Nikšić : Filološki fakultet, 2016. – 199. | Уп. 52.

47. ВАЛЕНТ, Ана Маргарета

О поступцима превођења дела „Roman o Londonu“ Miloša Crnjanskog на slovački jezik iz aspekta parcelacije rečenice / Anna Margareta Valent // Славистика. – 20 (2016), 598–602. | Резюме

48. ВУЈИЋ, Јелена

Рани превод сонета „Живот“ Елизабет Берет Браунинг на српски / Јелена Љ. Вујић // ЗБМСКЈ. – 64, 2 (2016), 397–404. | Summary

49. ВУЧКОВИЋ, Екатерина

Двусмысленное использование фразеологизмов как элемент идиостиля М. А. Булгакова и отражение этого приема в сербских переводах / Екатерина Вучкович // ЗБМСС. – 90 (2016), 231–239. | Резиме

50. ДАНИЧИЋ, Мирјана

Transforming the Traditional Approach to Translation Teaching Strategies / Mirjana Daničić // BELLS. – 8 (2016), 195–202.

– ДРЉЕВИЋ, Јелена

Konsekutivno predodjenje u akademskom kontekstu : iskustvo sa srbofonim studentima italijskog kao LS | Уп. 134.

51. ЂУРИЋ, Љиљана

Traduction et/ou mediation : quelles perspectives pour une evolution possible de l'enseignement universitaire du français en serbe / Ljiljana Đurić // Француске студије данас. – 437–448. | Резиме

52. ЂУРИЋ, Милош

Osnovi translologije / Brankica Bojović. – Nikšić : Filološki fakultet, 2016. – 199. / Miloš D. Đurić // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 89–92. | Приказ | Уп. 46.

53. ЂУРИЋ, Милош

Prevođenje naučnih tekstova i teorija relevantnosti / Miloš D. Đurić, Nada Krnjajić Cekić // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 52–65. | Summary

54. ЂУРОВИЋ, Анете

Diminution als Stilmittel in der Translation : eine deutsch-serbische Untersuchung / Annette K. Đurović // СЈ. – 21 (2016), 73–84. | Резиме

55. ЗОБЕНИЦА, Николина*

Prevođenje naslova i međunaslova u romanu „Limeni doboš“ Gintera Grasa / Nikolina Zobenica // Филолог. – 7 (2013), 30–39. | Zusammenfassung

56. ЈАКИМОВСКА, Светлана

La traduction de la tradition et de la modernité dans le roman „Sorcière“ de Venko Andonovski / Svetlana Jakimovska // Француске студије данас. – 201–211. | Резиме

57. ЈАМАСАКИ ВУКЕЛИЋ, Хироси

Војвода Пријезда оде у Јапан : о књизи „Народне приповетке Југославије“, књига 2, Српске јуначке песме, Кобунша, Токио, 1980. / Хироси Јамасаки Вукелић // Ми о Вуку. – 218–225.

– ЈАНИЋ, Александра

Модални глаголи *must, should, can* / *морати, требаћи, моћи* у енглеском и српском језику : опште карактеристике и изазови при превођењу | Уп. 312.

58. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Превођење као стваралачки чин / Зоран Р. Јовановић // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 7–20.

59. ЈОВАНОВИЋ, Лариса

Истраживање доминантне улоге контекста у преводу са енглеског језика / Лариса Јовановић, Милош Д. Ђурић, Бранкица Бојовић // Иновације у настави... – 21–34. | Резиме, Abstract

60. КЕСИЋ, Далибор*

Translation Intricacies / Dalibor Kesić // Филолог. – 12 (2015), 263–271. | Резиме

61. КОВАЧЕВИЋ, Живорад

Лаžни пријатељи у енглеском језику : замке дословног превођења / Živorad Kovačević. – 5. izd. – Beograd : Albatros plus, 2016. – 375. – (Posebna izdanja)

62. КОЉЕВИЋ, Светозар

О преводима Вукових збирки на енглески : аспекти и опредељења / Светозар Кољевић // Ми о Вуку. – 185–217.

63. КОСТИЋ, Вукашин

Магија песничког превода : поводом превода поезије и „Множења светова“ Миодрага Сибиновића : *Množenje svetova : ruski pisci u srpskoj prevodnoj književnosti* / Miodrag Sibinović. – Beograd : Clio, 2015. – 218. / Вукашин Костић // Славистика. – 20 (2016), 737–739. | Приказ

64. КРАСНИ, Јан

Књижевни сусрети у Лајпцигу и превођење као делатност Вуковске традиције / Јан Красни // Ми о Вуку. – 241–247.

65. КРСТИЋ, Ненад

Les grandes phases de traduction des textes religieux et littéraires en fonction de l'évolution de la langue serbe / Nenad Krstić // Француске студије данас. – 177–189. | Резиме

66. ЛАЗИЋ, Јасмина

Las ideas traductológicas de Mita Rakić / Jasmina M. Lazić // АФФ. – 28, 1 (2016), 253–274. | Summary

– ЛУКАЧ, Каролина

Лексичко поље глагола ходања у енглеском језику и њихово превођење на српски | Уп. 1262.

67. МАНОЈЛОВИЋ, Нина

Проблем превођења слободног управног и слободног неуправног говора са српског на енглески језик / Нина Манојловић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 387–394. | Summary

68. МАРКОВИЋ, Марија

Супстандардни елементи у препевима басни И. А. Кримова на српски језик / Марија Марковић // РЈКИ. – 8 (2016), 166–174. | Резюме

69. МИЛИВОЈЕВИЋ, Анђела

Traduzioni de „Il Principe“ del Machiavelli in serbo (croato) / Andela Milivojević // Italica Belgradensia. – 2 (2016), 81–103. | Summary

70. НОВАКОВ, Предраг*

Translation and Lexical Borrowing : Cultural and Linguistic Components / Predrag Novakov // Филолог. – 3 (2011), 141–148. | Rezime

– ОБРАДОВИЋ, Радмила

Вредност и употреба именица *pouvoir* и *puissance* у Егзиперијевим романима „Vl de nuit“, „Terre des homme“ и „Le petit prince“ и њихови еквиваленти у преводима ових романа на српски језик | Уп. 1279.

71. ПАНИЋ КАВГИЋ, Олга

Tedi i ja u biznisu : kako greške u prevodu animiranih serija „Pepa prase“ i „Traktor Tom“ utiču na značenje / Olga Panić Kavgić, Aleksandar Kavgić // Jezik, književnost, značenje. – 673–686. | Summary

72. ПАНИЋ КАВГИЋ, Олга*

Uparedna analiza prevoda na srpski jezik animirane serije i dečijih knjiga „Pepa Prase“ / Olga Panić Kavgić, Aleksandar Kavgić // ПЛ. – 16 (2015), 245–258. | Summary

– ПЕНТКОВСКА, Татјана

Прагматические функции глосс в древних и современных русских переводах | Уп. 468.

73. ПОПОВИЋ, Милан

Neke greške u prevođenju engleskih pravnih tekstova / Milan Popović // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 63–68.

– РАДОВАНОВИЋ, Анђела

Фразеосемантичка поља *живој* и *смрт* у језику руских бајки : лингвокултуролошки и преводилачки аспект | Уп. 471.

– РАИЧЕВИЋ, Вучина

Превођење у настави страних језика : функција, место и задаци | Уп. 240.

74. СЕДЕФЧЕВА, Валентина

Црквенословенска традиција 18. века у роману „Сеобе“ и њен превод на бугарски језик : транслатолошка анализа / Валентина Седефчева // НССУВД. – 45, 1 (2016), 435–444. | Summary

– СИМИЋ, Звездана

Srednjevisokonepmački frazeologizmi u „Pesmi o Nibelunzima“ i njihovi ekvivalenti u prevodu Ivana Pudića | Уп. 1294.

75. СИМУРДИЋ, Ива

Prevođenje jezičkih varijeteta u dečjoj književnosti : „Tim Talir ili Prodati smeh“ Džejmsa Kriisa / Iva Simurdić // Филолог. – 14 (2016), 150–166. | Summary

76. СПАЈИЋ, Светлана

Ствари које нас превазилазе : увод у превођење идеја / Александра Манчић. – Београд : Службени гласник, 2013. – 195. / Светлана Спајић // ЛА. – 29 (2016), 53–54. | Приказ

77. СТАМЕНКОВИЋ, Душан

Превођење енглеског глагола *to run* на српски језик : полисемија, контекст и остали изазови / Душан Стаменковић, Никола Татар // Филолог. – 13 (2016), 92–108. | Summary

78. СТОЈАНОВИЋ, Андреј*

О *преводу* са српског на српски језик / Андреј Стојановић // Филолог. – 12 (2015), 193–203. | Резюме

– ФАТАХОВА, Аида

Авторские неологизмы в поэме „Облако в штанах“ В. Маяковского и их перевод на сербский язык | Уп. 480.

– ХРЊАК ХАМИДОВИЋ, Кимета

Uloga rečnika u nastavi prevođenja na univerzitetskom nivou | Уп. 271.

79. ЧОВИЋ, Лариса

Анализа превода лирске песме Десанке Максимовић на руски језик / Лариса Човић // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 56–62. | Резюме

80. ЏОНИЋ, Виолета*

Властите именице као лакуне на плану руског језика и проблем њиховог превођења на српски језик / Виолета Џонић // Филолог. – 5 (2012), 177–186. | Резюме

81. ЏОНИЋ, Виолета*

Могућности превођења лакуна : на материјалу руског и српског језика / Виолета Џонић // Филолог. – 8 (2013), 127–134. | Резюме

б) Учење страних језика**82. АБРАМАЦ, Габи**

Jezične biografije učenika jidiša / Gabi Abramac // Језици и културе у времену и простору. – 571–579. | Summary

83. АЈЦАНОВИЋ, Јелена

Modalni glagoli i njihovi perifrazni ekvivalenti u nastavi srpskog jezika kao stranog / Jelena T. Ajdzanović // Српски као страни... – 51–59. | Summary

84. АЈЦАНОВИЋ, Наташа

Теоријско-методолошке основе изучавања уџбеника руског језика за нижи основношколски узраст / Наташа Ајдзановић // Славистика. – 20 (2016), 394–399. | Резюме

85. АЛЕКСИЋ, Маријана

Sticanje prevodilačke kompetencije na univerzitetskim studijama španskog jezika u Srbiji / Marijana R. Aleksić // АФФ. – 28, 2 (2016), 239–259. | Resumen + Prilog

86. АНЂЕЛИЋ НИКОЛЕНЦИЋ, Весна

English Language Textbook for Law Enforcement Officers / Vesna Andelić Nikolendžić, Mirjana Stojov. – Beograd : Kriminalističko-policijska akademija, 2016. – 328.

87. АНЂЕЛКОВИЋ, Сава

Jugoslovenski i srpski film : bogatstvo u nastavi srpskog kao stranog jezika / Sava B. Anđelković // Српски као страни... – 387–397. | Résumé + Dodatak

88. БАБИЋ, Биљана

Greške u tvorbi oblika participa aktiva na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog / Biljana M. Babić // Српски као страни... – 143–154. | Summary

89. БАБИЋ, Биљана

Greške u upotrebi oblika lokativa na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog / Biljana M. Babić // Теме језикословне... – 703–726. | Summary

90. БАБИЋ, Жељка*

Grammar Acquisition Revisited / Željka Babić // Филолог. – 1 (2010), 119–124. | Rezime

91. БАБИЋ, Жељка*

The Cultural and Historical Issues at Foreign Language Departments : a Series of Small Serendipities / Željka Babić // Филолог. – 12 (2015), 233–238. | Резиме

92. БОГДАНОВИЋ, Весна

Колокације и типови колокација у уџбеницима стручног енглеског језика : квантитативна педагошка анализа / Весна Ж. Богдановић, Ивана Ђ. Мирковић // ЗбФФП. – 46, 2 (2016), 445–464. | Summary

93. БОДРИЧ, Радмила

Istorijski razvoj pristupa gramatici u nastavi stranih jezika / Radmila V. Bodrić // Теме језикословне... – 687–702. | Summary

94. БОДРИЧ, Радмила

Uloga značenjsko-komunikacijskog kompleksa u nastavi gramatike engleskog jezika : pogled iz ugla učenika / Radmila Bodrić // Jezik, književnost, značenje. – 751–769. | Summary + Prilog

95. БОЖОВИЋ, Душица

Настава новоштокавског акцента за странце / Душица И. Божовић // Српски као страни... – 95–113. | Summary

96. БОЈОВИЋ, Бранкица

Лексичке јединице и пракса / Бранкица Бојовић, Милош Д. Ђурић, Снежана Милошевић // Иновације у настави... – 97–114. | Резиме, Abstract

97. БОЈОВИЋ, Бранкица

New Approaches to Translation Process : Text and Its Context / Brankica Bojović, Larisa Jovanović, Miloš D. Đurić, Marko Vuļaj // Иновације у настави... – 5–20. | Abstract, Резиме

98. БОЈОВИЋ, Бранкица

Прилози проучавању наставних метода у настави енглеског језика / Бранкица Бојовић, Лариса Јовановић, Милош Д. Ђурић, Сандра Јовишевић // Иновације у настави... – 55–78. | Резиме, Abstract

99. БОЈОВИЋ, Ивана

Језици у образовању и језичке образовне политике / ур. Јелена Филиповић, Оливера Дурбаба. – Београд : Филолошки факултет, 2014. – 284. / Ивана Бојовић // ЛА. – 28 (2016), 58–61. | Приказ

100. БОРДЕ, Ив

Application du projet doxilog à la langue française / Yves Bordet, Dragana Branković Đukić // Француске студије данас. – 399–407. | Резиме

101. БРАЈКОВИЋ, Наталија*

Метакогнитивна функција савременог уџбеника руског језика у српској/црногорској говорној средини : проблеми и конструкцијска рјешења / Наталија Брајковић // Филолог. – 11 (2015), 107–117. | Резюме

102. БРАЈКОВИЋ, Наталија

Методички садржај теоријско-спознајних текстова у уџбеницима руског језика за 6, 7. и 8. разред основне школе „Давайте дружить!“ / Наталија Брајковић // Славистика. – 20 (2016), 407–414. | Резюме

103. БРАЈОВИЋ, Јелена

Француски као први страни језик у завршним годинама гимназије : уџбеници објављени у Србији од 1957. године до данас / Јелена Брајовић // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 167–186. | Résumé

104. БРБОРИЋ, Вељко

Настава правописа српског језика у настави за странце / Вељко Ж. Брборић // Српски као страни... – 115–124. | Summary

105. ВЕЛИМИРАЦ, Светлана

Uloga nastavnika srpskog kao stranog jezika / Svetlana M. Velimirac // Српски као страни... – 27–35. | Summary

106. ВЕЉКОВИЋ СТАНКОВИЋ, Драгана

Коришћење хумористичких текстова у настави српског језика као страног / Драгана Д. Вељковић Станковић // Српски као страни... – 333–346. | Summary

107. ВИЛИЋ, Ивана*

I lingvistička i komunikativna kompetencija u nastavi francuskog kao stranog jezika : (ne)moguć zadatak? / Ivana Vilić // ПЛ. – 16 (2015), 151–161. | Résumé

108. ВИЛИЋ, Ивана

Iskustvo primene aktivnog pristupa u nastavi francuskog kao stranog jezika / Ivana Vilić // O jeziku i jezicima. – 229–250. | Résumé

109. ВИШИЦКИ, Јелена

Интеркултурно образовање и учење страних језика у предшколском узрасту / Јелена Вишицки // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 149–165. | Résumé

110. ВОЈВОДИЋ, Александра

Les jeux dans l'enseignement précoce / Aleksandra Vojvodić, Milena Milanović // Француске студије данас. – 425–434. | Резиме

111. ВУЈОВИЋ, Ана

Самоевалуација у уџбеницима француског језика у првом циклусу основног образовања / Ана Вујовић // О језику и језицима. – 337–352. | Résumé

112. ВУЈОВИЋ, Ана*

Хибридна настава : могућности реализације модела изокренуте учионице у настави француског језика на Учитељском факултету / Ана Вујовић, Мирослава Ристић // ПЛ. – 16 (2015), 143–150. | Résumé

113. ВУКОТИЋ, Драгиша*

Kontinuirani profesionalni razvoj nastavnika stranih jezika : stanje, potrebe i perspektive u obrazovnom sistemu Crne Gore / Dragiša Vukotić // Филолог. – 10 (2014), 97–104. | Summary

114. ВУКЧЕВИЋ ЛАЦКОВИЋ, Биљана

Примена мапа ума у настави медицинског енглеског језика струке / Биљана Вукчевић Лацковић // Савремена проучавања језика... – 369–380. | Summary

115. ВУЧКОВИЋ, Мирјана

The Agony of Choice : Exploring Students' Answers in Multiple Choice Tests / Mirjana M. Vučković, Milica Prvulović // BELLS. – 8 (2016), 147–158.

116. ВУЧО, Јулијана

Језици, књижевност, култура и функционалност или како смислу дати смисао / Јулијана Вучо, Оливера Дурбаба // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 343–355. | Summary

117. ВУЧО, Јулијана

О интеркултурним вредностима пројектних задатака : пример PETALL пројекта / Julijana Vučo, Danijela Manić // Језици и културе у времену и простору. – 429–436. | Summary

118. ВУЧО, Јулијана

Шлагворт на торти и палачинке са шлагвортом : о дефицитима у употреби академског вокабулара и потреби за академским речницима српског језика као матерњег и као страног / Јулијана Ј. Вучо, Оливера М. Дурбаба // Српски као страни... – 223–248. | Zusammenfassung

119. ГИНИЋ, Јелена

Воспитаваем, обучаем, играем : уџбеник руског језика за студенте Учитељског факултета / Маријана Папрић, Вера Белокапић Шкунца. – Београд : Учитељски факултет, 2015. – 245. / Јелена Гинић // РЈКИ. – 8 (2016), 253–256. | Приказ | Уп. 216.

120. ГИНИЋ, Јелена

Сегментни и супрасегментни фонетски материјал у уџбеницима руског језика за основну школу / Јелена Гинић // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 187–208. | Резюме

121. ГЛИГОРИЋ, Слободанка

The Influence of Language Policy and Socio-Political Context of Interpreting the Meaning of Student Autonomy : the Teachers' Perspective / Slobodanka Gligorić // Језик, књижевност, значење. – 701–713. | Резиме

122. ГЛИГОРИЋ, Слободанка

Teorije usvajanja jezika : generativni ili emergentistički pristup / Slobodanka Gligorić // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 119–131. | Summary

123. ГЛИШОВИЋ, Љилјана

Deutsch als Fachsprache in den Politikwissenschaften - Lehrbuch für Fortgeschrittene DaF-Lerner an der FPN / Ljiljana Glišović, Frens Stöckel. – Beograd : Fakultet političkih nauka, 2016. – 110.

124. ГЛУШАЦ, Татјана

Good Language Learners and the Use of Learning Strategies in Their EFL Learning / Tatjana Glušac, Vesna Pilipović // Језици и културе у времену и простору. – 437–447. | Резиме

125. ГОЉАК, Светлана

Формирование лингвокультурной компетенции при обучении иностранному языку : на материале русской, белорусской и сербской лексики и фразеологии / Светлана Владимировна Голяк // Савремено изучавање српског језика... – 81–87. | Резиме

126. ГУБАНИ, Јанко

Testy : zrkadlá našich vedomostí : Testy zo slovenčiny ako cudzieho jazyka = Test of Slovaca as a Foreign Language / Lenka Garančovská. – Bukurešť : Editura Universităţii din Bucureşti, 2015. – 150. / Јанко Gubani // Славистика. – 20 (2016), 732–733. | Приказ

127. ГУСЕВА, Елизавета

Культурологические трудности при изучении русского языка сербскими студентами в родной среде / Елизавета Викторовна Гусева // Славистика. – 20 (2016), 427–432. | Резиме

– ДАМЉАНОВИЋ, Дара

Уџбеници и приручници руског језика Предрага Пипера | Уп. 1345.

– ДАНИЧИЋ, Мирјана

Transforming the Traditional Approach to Translation Teaching Strategies | Уп. 50.

128. ДЕГАНУТИ, Маријана

Un'identità translingue : la lingua *collage* di Bobi Bazlen / Marianna Degannutti // Italica Belgradensia. – 1 (2016), 37–53. | Summary

129. ДЕШИЋ, Милорад

Ортографија и ортоепија у српском као страном језику / Милорад П. Дешић // Српски као страни... – 125–130. | Summary

130. ДОЛГОВА, Јелена

Оптимизација учења разговорној речи иностраних студената у нејезиковој среди : из искуства предавања руског језика као иностранног у Републици Танзанија / Елена Геннадьевна Долгова // Славистика. – 20 (2016), 445–452. | Резиме

131. ДРАЖИЋ, Јасмина

Partikule u nastavi srpskog jezika kao stranog : kolokacijska perspektiva / Jasmina N. Dražić // Српски као страни... – 37–50. | Summary

132. ДРАМБАРЕАН, Снежана

Tune up Your English : udžbenik engleskog jezika za studente muzike / Snežana Drambarean. – 2. izmenjeno izd. – Niš : Fakultet umetnosti, 2016. – 178.

133. ДРАЧА, Љубица

The Influence of Visual Impairment on Second/Foreign Language : a Case Study of Acquiring English in Highschool Students in Bosnia and Herzegovina / Ljubica Drača. – Beograd : Nomotehnički centar, 2016. – 83.

134. ДРЉЕВИЋ, Јелена

Konsekutivno prevođenje u akademskom kontekstu : iskustvo sa srbofonim studentima italijanskog kao LS / Jelena R. Drljević // АФФ. – 28, 1 (2016), 241–252. | Summary

135. ДУРБАБА, Оливера

Култура и настава страних језика / Оливера Дурбаба. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 380. – (Језик, књижевност, култура ; 7)

– ЂАПА ИВЕТИЋ, Вукосава

Уџбеници Јелене Дреновац | Уп. 1347.

136. ЂОРДАН, Андријана

Језички нивои и нека интердисциплинарна истраживања / Андријана С. Ђордан // Иновације у настави... – 145–160. | Резиме, Abstract

137. ЂОРЂЕВИЋ, Данијела

Students' Perception of Incorporating Moodle in an ESP Context / Данијела Д. Ђорђевић, Анна А. Стефанович-Коцол // ЗбФФП. – 46, 4 (2016), 117–139. | Резиме

138. ЂУКИЋ МИРЗАЈИНАЦ, Марина

Неки теоријски приступи у настави страних језика подржаној рачунаром / Марина Ђукић Мирзајинац // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 237–256. | Zusammenfassung

– ЂУРИЋ, Жељко

Герасим Зелић и страни језици | Уп. 1348.

139. ЂУРИЋ, Љиљана

Језичка политика у Србији и настава страних језика : настанак и судбина једног програмско-политичког документа : „Резолуција Трећег пленума ЦК КПЈ о задацима у школству“ / Љиљана Ђурић // О језику и језицима. – 271–291. | Résumé

140. ЂУРИЋ, Љиљана

Страни језици у образовној политици Србије / Љиљана В. Ђурић. – Београд : Филолошки факултет Универзитета, 2016. – 563. – (Монографије ; 95)

141. ЂУРОВИЋ, Татјана

Engleski jezik za ekonomiste / Tatjana Đurović, Nadežda Silaški. – 7. izd. – Beograd : Ekonomski fakultet, Centar za izdavačku delatnost, 2016. – 113.

142. ЂУРОВИЋ, Татјана

English Practice in Economics and Business / Tatjana Đurović, Nadežda Silaški. – 19. izd. – Beograd : Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta, 2016. – 227.

143. ЕЛАКОВИЋ НЕНАДОВИЋ, Ана

Motivacija u nastavi klasičnog grčkog jezika / Ana Elaković-Nenadović, Vojkan Stojičić // О језику и језицима. – 215–225. | Summary

144. ENGLISKI jezik : gramatika / prir. Jelena Đorđević. – Beograd : Fakultet bezbednosti, 2016. – 150.

145. ЗВЕКИЋ ДУШАНОВИЋ, Душанка

Ortografske greške u srpskom kao nematernjem jeziku / Dušanka S. Zvekić Dušanović // Српски као страни... – 131–141. | Summary

146. ИВАНОВИЋ, Маја

О употреби реченица са зависним клаузума у писаном изразу седмогодишњака / Маја Р. Ивановић, Зорка Кашић // Језици и културе у времену и простору. – 545–556. | Summary

147. ИГЊАТОВИЋ, Гордана

Legal English Files 1 : Intermediate Coursebook = Pravni engleski jezik 1 / Gordana Ignjatović. – 3. dopunjeno izd. – Niš : Pravni fakultet, Centar za publikacije, 2016. – 216. – (English for Legal Purposes)

148. ИГЊАТОВИЋ, Наташа

Les images stéréotypées chez les étudiants de langue et littérature françaises / Nataša Ignjatović, Vesna Simović // Француске студије данас. – 409–424. | Резиме

149. ИЛИЋ, Драгана

Engleski jezik : za studente prve godine Odseka za pejzažnu arhitekturu i hortikulturu i tehnologije, menadžment i projektovanje nameštaja i proizvoda od drveta / Dragana Ilić. – 2. izd. – Beograd : Šumarski fakultet, 2016. – 168 + 1 CD-ROM

150. ИНОВАЦИЈЕ у настави страних језика = Innovations in Foreign Language Teaching : зборник радова научног тематског скупа одржаног 21.01.2016. године / ур. Зоран Чајка. – Београд : Универзитет Алфа БК, Факултет за стране језике, 2016. – 180.

151. ЈАКИЋ, Гордана

Organize Your English / Gordana Jakić, Jelena Andelković, Marija Novaković. – 2. dopunjeno izd. – Beograd : Fakultet organizacionih nauka, 2016. – 240.

152. ЈАКОВЉЕВИЋ, Бојана

Comprehension of Natural and Synthetized Speech : the Influence of Syntax-Prosody Interface / Bojana Jakovljević, Nataša Milićević // Jezik, književnost, značenje. – 799–808. | Rezime

153. ЈЕРОТИЈЕВИЋ ТИШМА, Даница

Serbian EFL Learners' Utterance Meaning Interpretation Based on Intonation Cues / Danica Jerotijević Tišma // Jezik, književnost, kultura... – 785–797. | Rezime

154. ЈОВАНОВИЋ, Дијана

Gramatika i uspešno učenje engleskog jezika / Dijana N. Jovanović. – Beograd : Tehnološko-metalurški fakultet, 2016. – 143.

155. ЈОВАНОВИЋ, Иван

Éléments de morphologie de la langue française pour les étudiants du FLE / Ivan Jovanović. – Niš : Filozofski fakultet, 2016. – 200. – (Elementi)

156. ЈОВАНОВИЋ, Милена

Класични језици и српски као страни језик / Милена М. Јовановић // Српски као страни... – 249–260. | Summary + Appendix

157. ЈОСИФОВИЋ ЕЛЕЗОВИЋ, Сања

Detaljna specifikacija testa u nastavi stranog jezika / Sanja Josifović Elezović // Филолог. – 13 (2016), 169–184. | Summary

158. КАВАЛИЈЕРЕ, Салваторе*

La risalita dei pronomi clittici oggetto diretto e dei pronomi combinati in apprendenti serbofoni di italiano come lingua straniera / Salvatore Cavaliere // Филолог. – 6 (2012), 225–234. | Резиме

159. КАЛИТА, Ина

Синтез слова и мелодији : РКИ в чешской аудитории : начальный этап работы с песней / Инна Владимировна Калита // РЯКИ. – 8 (2016), 132–140. | Резиме

160. КИШ, Јелена

Step into Serbian : Serbian for Foreigners = Srpski za strance / Jelena Kiš. – Beograd : Službeni glasnik, 2016. – 422.

161. КНЕЖЕВИЋ, Ивана

Tongues of Fire : енглески језик за студенте теологије / Ивана Кнежевић. – Београд : Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2016. – 160.

162. КНЕЖЕВИЋ, Љиљана*

Language Learning Strategies for Oral Presentation Skills : Cross-Cultural Teaching Perspectives / Ljiljana Knežević // ПЛ. – 16 (2015), 121–129. | Sažetak

163. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Конечно! 1 : руски језик за пети разред основне школе, прва година учења / Драгана Керкез, Јелена Гинић и др. – Београд : Klett, 2015. / Ксенија Кончаревић // РЈКИ. – 8 (2016), 257–260. | Приказ

164. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Лингводидактички аспект конфронтационог проучавања српске комуникационе културе у инословенској (руској) средини / Ксенија Ј. Кончаревић // Српски као страни... – 323–332. | Summary

165. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Обучение теории учебника как компонент методической подготовки магистров филологии по специальности „Методика преподавания русского языка как инославянского“ / Ксения Е. Кончаревич // РЈКИ. – 8 (2016), 97–105. | Резиме

– КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Рецепција дела Радована Кошутића у новијој русистичкој лингводидактици : о стодесетогодишњици рођења | Уп. 1364.

166. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Стилистика у високом теолошком образовању / Ксенија Ј. Кончаревић // Савремено изучавање српског језика... – 139–154. | Резюме

167. КОПРИВИЦА, Верица

Настава фонетике и фонологије чешког језика у српској средини / Верица Копривица // Савремено изучавање српског језика... – 35–43. | Резюме

168. КРАЈИШНИК, Весна

Лексички приступ српском као страном језику / Весна Крајишник. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 292. – (Језик, књижевност, култура ; 8)

169. КРАЈИШНИК, Весна

Нека питања из методике наставе српског као страног језика / Весна Р. Крајишник // Српски као страни... – 7–26. | Summary

170. ЛЕВИ, Мередит

Messages 2 : енглески језик за 6. разред основне школе : приручник за наставнике / Meredith Levy, Diana Goodey. – 5. изд. – Београд : Klett, 2016. – 80.

171. ЛЕВИ, Мередит

Messages 3 : енглески језик за 7. разред основне школе : приручник за наставнике / Meredith Levy, Diana Goodey. – 5. изд. – Београд : Klett, 2016. – 86.

172. ЛЕВУШКИНА, Олга

Развиваем реч и учим пониманију текста : инструментариј лингвокултурологичке карактеристике текста на уроке руског језика / Олга Николаевна Левушкина // Славистика. – 20 (2016), 422–426. | Резиме

173. ЛОМПАР, Весна

Дефинисање и класификација предлога у сербокроатистичким граматикама / Весна Ј. Ломпар // СЈ. – 21 (2016), 261–276. | Summary

174. ЛОМПАР, Весна

Језичке игре и модели у настави српског као страног језика на примеру компарације придева / Весна Ј. Ломпар // Српски као страни... – 77–85. | Summary

175. ЛУЈИЋ, Реа

Intégration de la didactique intégrée dans l'enseignement des troisièmes langues / Rea Lujčić // Француске студије данас. – 471–479. | Резиме

176. МАДСЕН, Ричард

Relative Clauses in Second Language Acquisition / Richard Madsen // BELLS. – 8 (2016), 91–105.

177. МАЛИТА, Рамона

„Le tour du monde en quatre-vingt jours“ : approches didactiques du texte littéraire dans des activités périscolaires / Ramona Malita // Језици и културе у времену и простору. – 449–458. | Riassunto

178. МАЉАН, Горан

Transfer pravila V2 u usvajanju germanskih jezika kao L2 / Goran Đ. Maljan // АФФ. – 28, 2 (2016), 219–237. | Summary

179. МАНИЋ, Данијела*

Unapređivanje nastave stranog jezika struke u srednjim stručnim školama : CLIL i TBLT iskustva u projektu PETALL / Danijela Manić, Julijana Vučo // ПЛ. – 16 (2015), 79–88. | Summary

180. МАРИНКОВИЋ, Небојша

Дистрибуција граматичких категорија у настави српског као страног језика / Небојша В. Маринковић // Српски као страни... – 87–94. | Summary

181. МАРИЋ, Биљана

Рад у паровима, групни рад и пленум у настави њемачког језика / Биљана Марић // Филолог. – 14 (2016), 257–270. | Zusammenfassung

182. МАРЈАНОВИЋ, Саша

Глаголска флексија у речницима : о рецепцијским и продукцијским потребама страних корисника / Саша П. Марјановић // Српски као страни... – 261–277. | Summary

183. МАРКОВА, Светлана

Кинотехнологија в преподаваним руског језика как иностранног / Светлана Дмитриевна Маркова, Леонид Викторович Московкин // РЯКИ. – 8 (2016), 124–131. | Резиме

184. МАРКОВИЋ, Вера

Латински језик : за студенте медицине / Вера Марковић. – 4. изд. – Београд : Медицински факултет Универзитета, 2016. – 77. – (Libri medicorum)

185. МАРКОВИЋ, Маја

Acquiring Vocalic Quantity and Quality in L2 : the Acquisition of Vowel Clipping in English by Advanced Serbian Learners / Маја Марковић, Војана Јаковљевић // ЗМФЛ. – 59, 2 (2016), 97–108. | Резиме

186. МАРКОВИЋ, Маја

The Acquisition of Temporal Characteristics of English Diphthongs by Native Speakers of Serbian / Маја Марковић, Војана Јаковљевић // Језици и културе у времену и простору. – 377–386. | Резиме

187. МАРКОВИЋ, Маја

Synthetic and Natural Speech Intelligibility and Comprehension : Effects of Prosody / Маја Марковић, Танја Милићев // Језик, књижевност, значење. – 809–818. | Резиме

188. МАРКОВИЋ, Татјана

The Design and Implementation of Simulation as an Experimental Technique in English for Specific Purposes (ESP) / Tatjana Marković // BELLS. – 8 (2016), 159–175.

189. МАРЧОКОВА, Данијела

Vzťah žiakov základnej školy k literárnym textom s tematikou prírody / Daniela Marčoková // Славистика. – 20 (2016), 415–421. | Резюме

190. МАСЛОВА, Валентина

Русский язык сквозь призму лингвокультурологии / Валентина А. Маслова // РЯКИ. – 8 (2016), 157–165. | Резиме

191. МАСУД, Абдулфатах Цома Нажи

Обзор основной литературы по русскому языку для говорящих на арабском языке : на примере ливийской аудитории / Абдулфаттах Джомна Нажи Масуд // Славистика. – 20 (2016), 87–97. | Резиме

192. МАТРУСОВА, Александра

Песме у настави српског као страног језика / Александра Н. Матрусова // Српски као страни... – 379–385. | Резюме

193. МАУЉЕРИ, Ђузепе*

Gli ambienti di apprendimento nell' insegnamento delle lingue straniere / Giuseppe Maugeri // ПЛ. – 16 (2015), 101–112. | Riassunto

194. МЕДЕНИЦА, Лука

Конечно! 3 : руски језик за седми разред основне школе : приручник за наставнике / Лука Меденица. – Београд : Klett, 2016. – 63.

195. МЕДЕНИЦА, Лука

Конечно! 4 : руски језик за осми разред основне школе : приручник за наставнике / Лука Меденица. – Београд : Klett, 2016. – 58.

196. МЕРТЕЉ, Дарја*

Some Aspects and Case Studies about Teaching Italian Complex Clause Syntax to Slovenian Learners / Darja Mertelj // Филолог. – 3 (2011), 179–191. | Rezime

197. МЕШИЋ, Јадранка

Just English : engleski jezik u pravu / Jadranka Mešić. – 3. izd. – Beograd : Pravni fakultet Univerziteta, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2016. – 249. – (Udžbenici)

198. МИКИЋ, Јовица

Izrada udžbenika za strane jezike u skladu sa nastavnim programima / Jovica Mikić // O jeziku i jezicima. – 311–323. | Résumé

199. МИЛАНОВИЋ, Јелена

EFL Learners' Idiom Comprehension Processing Strategies and Facilitating Factors / Jelena Milanović // Jezik, književost, značenje... – 739–749. | Rezime

200. МИЛИВОЈЕВИЋ, Весна

Business English with Correspondence / Vesna Milivojević. – 5. izd. – Beograd : Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo, 2016. – 157.

201. МИЛИВОЈЕВИЋ, Весна

Business English with Correspondence / Vesna Milivojević. – 6. izd. – Beograd : Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo, 2016. – 157.

202. МИЛИЧЕВИЋ, Маја

Корпус српског као страног језика (KSKS) : opis građe i plan izrade / Маја Р. Миличевић // Српски као страни... – 279–289. | Summary

203. МИЛОШЕВИЋ, Снежана

Зашто за учење и усвајање страног језика нису довољни уџбеници? / Снежана Милошевић // Савремена проучавања језика... – 391–402. | Résumé

– МИЛОШЕВИЋ, Стефан

Настава руског језика и књижевности на Катедри за источне и западне словенске језике и књижевности у периоду од 1945. до 1950. године | Уп. 1434.

204. МИЛОШЕВИЋ, Стефан

Типологија граматичких грешака руских говорника при усвајању српског језика / Стефан Д. Милошевић // Српски као страни... – 169–179. | Резюме

205. МРКАЉ, Зона

Коришћење различитих типова текстова у настави српског језика као страног / Зона В. Мркаљ // Српски као страни... – 357–377. | Summary

206. МУТАВЦИЋ, Предраг

Фразеологија и настава страног језика на примеру српског и грчког језика / Предраг Ј. Мутавцић, Anastassios Kampaouris // Српски као страни... – 291–309. | Summary

207. НЕДЕЉКОВИЋ, Војин

Лагински на универзитету : studium / Војин Недељковић. – Београд : Академска мисао : Филозофски факултет, 2016. – 203.

208. НЕСТОРОВИЋ, Зорица

Књижевни текстови у настави српског као страног : примери обраде / Зорица Несторовић // Српски као страни... – 347–355. | Summary

209. НИКОЛИЋ, Биљана

Лингвокултуролошки лексички слој у уџбеницима српског језика за странце / Биљана Николић // Славистика. – 20 (2016), 433–444. | Резюме

210. НИКОЛИЋ, Биљана

Српски као страни језик с друге стране / Биљана Р. Николић // Српски као страни... – 181–212. | Summary + Додатак

211. НИКОЛИЋ, Биљана

Српски као страни језик у теорији и пракси III : тематски зборник радова / ур. Весна Крајишник. – Београд : Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 2016. – 445. / Биљана Николић // ЈА. – 28 (2016), 62–64. | Приказ

212. НИКОЛИЋ, Душан

Acoustic Analysis of English Vowels Produced by American Speakers and Highly Competent Serbian L2 Speakers / Dušan Nikolić // FU. – 14, 1 (2016), 85–101. | Rezime

213. НОВОКМЕТ, Слободан

Компарација придева у настави српског језика као страног / Слободан Б. Новокмет // Српски као страни... – 61–75. | Summary

– ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Библиографија новијих школских речника руског језика : избор | Уп. 1327.

214. ОШМЈАНСКИ, Вера

ELF : koncept i pedagoške implikacije / Vera Ošmjanski // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 133–147. | Summary

215. ПАВЛОВИЋ ШАЈТИНАЦ, Маја

Безэквивалентна лексика у учебних словарях / Маја Павлович Шайтинац // РЯКИ. – 8 (2016), 117–123. | Резиме

216. ПАПРИЋ, Маријана

Воспитываем, обучаем, играем : уџбеник руског језика за студенте учитељског факултета / Маријана Папрић, Вера Белокапић Шкуница. – 2. изд. – Београд : Учитељски факултет, 2016. – 245. | Уп. 119.

217. ПАПРИЋ, Маријана

Лексика у уџбеницима руског језика струке за друштвено-хуманистички профил / Маријана Папрић // РЯКИ. – 8 (2016), 106–116. | Резюме

218. ПАПРИЋ, Маријана

Синтаксичке особености научног стила у уџбеницима руског језика за хуманистички профил / Маријана Папрић // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 209–222. | Резюме

219. ПАСУЉЕВИЋ, Лидија*

Dvojezična nastava na francuskom jeziku u Srbiji : istraživanje receptivnih veština učenika / Lidija Pasuljević // ПЛ. – 16 (2015), 131–142. | Summary

220. ПЕЉЕВИЋ, Тања

Фонетски опис гласова у граматикама кинеског језика за странце : критички осврт / Тања Пељевић // Савремена проучавања језика... – 349–356. | Summary

221. ПЕРИЋ, Барбара*

Cross-Linguistic Influences in Spanish L3 Aquisition by Learners with Croatian L1 and English L2 / Barbara Perić, Nikolina Božinović // ПЛ. – 16 (2015), 175–189. | Sažetak + Appendix

222. ПЕРИШИЋ АРСИЋ, Оља

Analiza grešaka u srpskom jeziku kao stranom na primeru italoфона / Olja R. Perišić Arsić // Српски као страни... – 155–168. | Summary

223. ПИЊЕРО АЛВЕС, Хенрик

L'enseignement de la littérature en FLE par visioconférence poste à poste / Henrique Pinheiro Alves // Француске студије данас. – 387–398. | Резиме

224. ПИРШЛ, Даница

Topics in Sport / Danica Piršl. – Niš : Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, 2016. – 224.

225. ПОШТИЋ, Тина

Формално писмо у настави српског језика као страног / Тина И. Поштић // Српски као страни... – 213–222. | Summary

226. ПРОДАНОВИЋ СТАНКИЋ, Диана

Higher Education Students' Attitudes to Learning and Learning Outcomes in the EFL Classroom / Diana Prodanović Stankić // Језици и културе у времену и простору. – 459–469. | Rezime

227. ПРОНИЧЕВА, Ина

Обучајуће игре на занятиях по РКИ как средство актуализации граматических навыков учащихся / Инна Александровна Проничева // РЯКИ. – 8 (2016), 141–150. | Резиме

228. РАДАНОВИЋ, Сања*

Грамматика у уџбеницима њемачког језика крајем 19. и почетком 21. вијека / Сања Радановић // Филолог. – 5 (2012), 248–259. | Zusammenfassung

229. РАДАНОВИЋ, Сања*

Значај пројеката у настави њемачког језика из угла студената и ученика / Сања Радановић // Филолог. – 9 (2014), 40–51. | Zusammenfassung

230. РАДИЋ БОЈАНИЋ, Биљана*

Developing Metaphorical Strategic Competence : Grouping Strategy / Biljana Radić Bojanić // Филолог. – 6 (2012), 195–202. | Резиме

231. РАДИЋ БОЈАНИЋ, Биљана*

Комуникационе навике и друштвени капитал на друштвеној мрежи Фејсбук / Биљана Б. Радић-Бојанић // Филолог. – 10 (2014), 44–52. | Summary

232. РАДИЋ БОЈАНИЋ, Биљана

Textbooks in the EFL Classroom : Defining, Assessing and Analyzing / Biljana B. Radić-Bojanić, Jagoda P. Topalov // ЗФФП. – 46, 3 (2016), 137–153. | Резиме

233. РАДИЋ БОЈАНИЋ, Биљана

Ученичка аутономија и аутентични материјали у настави англофоне културе / Biljana Radić-Bojanić // О језику и језицима. – 201–214. | Summary

234. РАДИЋ БОЈАНИЋ, Биљана

Fejsbuk kroz komunikaciju i kolaboraciju : društveno-obrazovna istraživanja / Biljana Radić-Bojanić. – Novi Sad : Filozofski fakultet, 2016. – 100.

235. РАДОВАНОВИЋ, Јелена

Ономастика у настави руског језика : теоријски аспекти и уџбеничка реализација / Јелена Радовановић // Славистика. – 20 (2016), 400–406. | Резиме

236. РАДОЈЧИЋ, Ружица

Дидактичка граматика као предмет лонгитудалног проучавања / Ружица Радојчић // Славистика. – 20 (2016), 371–379. | Резиме

237. РАДОЈЧИЋ, Ружица

Лингводидактичко наслеђе Петра Будманија / Ружица Радојчић // РЈКИ. – 8 (2016), 88–96. | Резиме

238. РАДУСИН БАРДИЋ, Наташа

Облици директног тоталног питања у методама за учење француског као страног језика / Наташа Радусин-Бардић // Језици и културе у времену и простору. – 471–481. | Résumé

239. РАЂЕНОВИЋ, Анка

Медијација у настави савременог грчког језика као страног / Анка Рађеновић, Војкан Стојичић // О језику и језицима. – 227–237. | Summary

240. РАИЧЕВИЋ, Вучина

Превођење у настави страних језика : функција, место и задаци / Вучина Раичевић // Славистика. – 20 (2016), 388–393. | Резиме

241. РАКИЋ, Бранко

Enseigner la prosodie française aux étudiants serbophones / Branko Rakić // Француске студије данас. – 481–492. | Резиме

242. РЕБИЋ, Јасмина

Роман „Франкештајн“ у настави енглеског језика / Јасмина Ребић // Иновације у настави... – 173–180. | Резиме, Abstract

243. РЕШЕТЊИКОВА, Валентина

Активны методы и технологии обучения русскому языку как иностранному в высшем техническом учебном заведении железнодорожного профиля / Валентина Валентиновна Решетникова // РЈКИ. – 8 (2016), 151–156. | Резиме

244. РИСТАНОВИЋ КУПРЕШАК, Јелена

La production écrite dans secondaire en République Serbe : les représentations et les pratiques des enseignants, entre tradition et modernité / Jelena Ristanović Kuprešak, Marion Govriac // Француске студије данас. – 461–469. | Резиме

245. РИСТОВИЋ, Зоран

Concordances in Second Language Acquisition : Corpus-Based Approach to Morphology and Syntax / Zoran Ristović // Језици и културе у времену и простору. – 483–495. | Резиме

246. СИЛАШКИ, Надежда

Engleski jezik / Nadežda Silaški, Tatjana Đurović. – 8. izd. – Beograd : Ekonomski fakultet, Centar za izdavačku delatnost, 2016. – 115.

247. СИЛАШКИ, Надежда

English Grammar for Economists / Nadežda Silaški, Tatjana Đurović. – 19. izd. – Beograd : Ekonomski fakultet, Centar za izdavačku delatnost, 2016. – 251.

248. СИЛАШКИ, Надежда

The Meaning of Motivation in an ESP Course at the Tertiary Level / Nadežda Silaški, Tatjana Đurović // Jezik, književnost, značenje. – 715–726. | Rezime

249. СИМОВИЋ, Весна

Elementi kulture u udžbenicima francuskog jezika sa osnovnu školu / Vesna Simović, Nataša Ignjatović // O jeziku i jezicima. – 325–336. | Résumé

250. СРЕДОЈЕВИЋ, Дејан

Фонетско-фонолошки опис акценатског система савременог српског као Л2 код говорника којима је мађарски језик матерњи / Дејан Средојевић, Наташа Спасић // 36МСФЛ. – 59, 1 (2016), 57–76. | Summary

251. СРНДОВИЋ, Марија

Афективни филтери у учењу страног језика код студената високих струковних школа / Марија Срдновић, Валентина Будинчић // Иновације у настави... – 115–126. | Резиме, Abstract

252. СТАНКОВИЋ, Селена

Erreurs grammaticales des étudiants serbophones dans l'épreuve de thème / Selena Stanković, Jelena Jačović // Француске студије данас. – 449–459. | Резиме

253. СТАНОЈЕВИЋ ГОЦИЋ, Маја*

An Insight into Lexical Inferencing Strategies Employed by ESP Students / Маја Станојевић Гочић // ПЛ. – 16 (2015), 163–174. | Sažetak

254. СТАНОЈЕВИЋ ГОЦИЋ, Маја

Infering the Meaning of Unknown Words as a Reading Strategy in ESP Course / Маја Станојевић Гочић // Jezik, književnost, značenje. – 727–738. | Rezime

255. СТИКИЋ, Биљана

Настава француског језика у Србији између два светска рата : дидактичко-методички аспект / Биљана Стикић. – Нови Сад : Scienticum, 2016. – 118.

256. СТОЈАКОВИЋ, Данка

Nemački jezik u pravu / Danka Stojaković. – 2. izd. – Beograd : Pravni fakultet, Centar za izdavaštvo i informisanje, 2016. – 207. – (Udžbenici)

257. СТОЈИЧИЋ, Војкан

Перманентно усавршавање наставника грчког језика као страног : изазови и потребе / Војкан Стојичић, Предраг Мутавчић // Језици и културе у времену и простору. – 497–506. | Summary

258. СТОЈИЧИЋ, Војкан

Практикум из неохеленистике 1 / Војкан Стојичић. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 173. + 1 CD-ROM

259. СТРИЖАК, Никица

Културолошки садржаји у настави српског као страног језика / Никица Стрижак // Српски као страни... – 311–322. | Summary

260. ТЕНОДИ, Александар

Kandi : udžbenik za japanski jezik i pismo / Ljiljana Marković i dr. – Beograd : Filološki fakultet, 2014. – 302. / Александар Теноди // ЛА. – 28 (2016), 71–72. | Приказ

261. ТОМИЋ, Јована

Интерференције србофоних ученика који уче француски као страни језик / Јована Томић // Савремена проучавања језика... – 381–389. | Résumé

262. ТОМОВИЋ, Ана

Mind the Gap! Three Years Down the Line from the Entrance Exam at the English Department, Faculty of Philology, Belgrade / Ana Tomović, Tamara Aralica, Katarina Rasulić // BELLS. – 8 (2016), 107–132. + Appendix

263. ТОПАЛОВ, Јагода

Collaborative Strategic Reading Instruction as a Determinant of Developed Affective Variables / Jagoda Topalov, Biljana Radić-Bojanić // Језици и културе у времену и простору. – 507–517. | Rezime

264. ТРАЈКОВА, Мира

Enseignant de français langue étrangère entre la tradition et la modernité / Mira Trajkova // Француске студије данас. – 379–385. | Резиме

265. ЋАЛИЋ, Јелена

Predavanje srpskohrvatskog (ili bosanskog, crnogorskog, hrvatskog i srpskog) kao stranog jezika : komparativni pristup i izazovi / Jelena Čalić // Српски као страни... – 409–420. | Summary

266. ФИЛИПОВИЋ КОВАЧЕВИЋ, Соња

Motivation of Idioms and Pedagogical Implications / Sonja Filipović-Kovačević // Језици и културе у времену и простору. – 519–530. | Rezime

267. ХАЛУПКА РЕШЕТАР, Сабина

Refusals in the Production of Serbian ESP Learners / Sabina Halupka Rešetar, Ljiljana Knežević // FU. – 14, 2 (2016), 103–116. | Rezime

268. ХАЛУПКА РЕШЕТАР, Сабина

Testing EFL Learners' Understanding of Conversational Implications / Sabina Halupka Rešetar // Jezik, književnost, značenje. – 771–784. | Rezime

269. ХОДОЛИЧ, Јармила

Prvi udžbenici na slovačkom jeziku slovačkih autora iz Vojvodine posle Prvog svetskog rata / Jarmila Hodolič, Goran Mladenović // Славистика. – 20 (2016), 365–370. | Резюме

270. ХОРЊАК, Соња

Примена филма у настави шпанског као страног језика / Соња Хорњак // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 223–235. | Summary

271. ХРЊАК ХАМИДОВИЋ, Кимета

Uloga rečnika u nastavi prevođenja na univerzitetskom nivou / Kimeta Hrnjak Hamidović, Ivana Nešić // Jezik, književnost, značenje. – 687–700. | Summary + Prilog

272. ЦВЕТКОВИЋ, Тања

Engleski jezik za studente društveno-humanističkih nauka / Tanja Cvetković. – Niš : Filozofski fakultet, 2016. – 127. – (Elementi)

273. ЧОРБИЋ, Ивана

Peers of the Digital Realm / Ivana Čorbić // BELLS. – 8 (2016), 133–145.

в) Контрастивна и компаративна проучавања језика**274. АЛЕКСИЋ, Мариана**

Српско-бугарска (бугарско-српска) енантисемија и квазиенантисемија / Мариана Алексић. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 169. | Уп. 293.

275. АЛЕКСИЋ, Маријана

Контрастивна анализа реализација слободног неуправног говора у шпанском и српском језику / Маријана Алексић // Филолог. – 14 (2016), 243–256. | Resumen

276. АНДРИЋ, Едита

Frazeološke jedinice sa odrednicom *kenyér* u mađarskom i *hleb* u srpskom jeziku / Edita Andrić // Језици и културе у времену и простору. – 15–26. | Summary

277. АНЂЕЛИЋ, Иконија*

Kontrastivna analiza biblijskih frazeologizama u engleskom, nemačkom i srpskom jeziku / Ikonija Anđelić // ЗБЈКФФНС. – 5 (2015), 105–114. | Summary

278. АНИЧИЋ, Андријана

Лингвистичка типологија и когнитивна лингвистика : глаголи кретања у српском и енглеском језику / Андријана Аничич, Андријана Павловић // Иновације у настави... – 161–172. | Резиме, Abstract

279. АШИЋ, Тијана

Le conditionnel et les verbs modaux : le cas de *devior – morati* et *pouvoir – moći* en français et en serbe / Tijana Ašić, Milana Dodig // Француске студије данас. – 65–86. | Резиме

280. БАЈАТ, Снежана*

May/might i njihovi srpski ekvivalenti : nove tendencije u upotrebi / Snežana G. Bajat // ЗБЈКФФНС. – 4 (2014), 43–55. | Summary

281. БАЈОВИЋ, Јелена

К вопросу о формировании торгово-экономической лексики в русском и сербском языках : названия торговцев изделий из металла / Е. Р. Байович // СЈ. – 21 (2016), 159–164. | Резиме

282. БАЈОВИЋ, Јелена

К вопросу о формировании торгово-экономической лексики русского и сербского языков : названия торговцев меховыми и кожаными изделиями / Елена Р. Байович // Славистика. – 20 (2016), 348–351. | Резиме

283. БАЈОВИЋ, Јелена

Развитие торгово-экономической лексики в русском и сербском языках : названия торговых точек : к вопросу о переводимости/непереводимости / Елена Р. Байович // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 395–398. | Резюме

284. БЕГЕНИШИЋ, Добрила

Домети стручне лексикографије немачког и српског језика / Добрила Бегенишић. – Београд : Мирослав, 2016. – 272. – (Научна монографија)

– БЕЧЕВА, Ничка

О превођењу експресивно употребљених деминутива : на грађи српског и бугарског језика | Уп. 45.

285. БИЉЕТИНА, Јелена*

Ekvivalenti engleskog predloga *of* u srpskom jeziku : kontrastivna analiza korpusa / Jelena Lj. Biljetina // ЗБЈКФФНС. – 5 (2015), 81–91. | Summary

286. БЛАТЕШИЋ, Александра

Компарација етнонима *turco* и *Турчин* у италијанској и српској фразеологији и паремологији / Александра Блатешић // Језици и културе у времену и простору. – 27–36. | Summary

287. БРДАР, Сања

Глаголи кретања у српском и њихови енглески еквиваленти у роману „Руски прозор“ Драгана Великића / Сања М. Брдар // ЗБЈКФФНС. – 6 (2016), 11–50. | Summary

288. БУГАШЕВА КОЛЕВА, Марија

Analytic and Synthetic Diminutive Formation in English, Russian and Bulgarian / Mariya Bugasheva-Koleva // Jezik, književnost, značenje. – 131–137. | Резиме

289. ВЕЛЕВСКА, Маргарита

Constructions interrogatives directes : un parallèle entre le français et le macédonien / Magragita Velevska, Mira Trajkova // Француске студије данас. – 37–47. | Резиме

290. ВЕСИЋ ПАВЛОВИЋ, Татјана

Концептуализација стања помоћу елемената схеме путање у енглеском и српском језику / Татјана Весић Павловић // ЗБМСФЛ. – 59, 2 (2016), 151–163. | Summary

291. ВУЧКОВИЋ, Драгана

Условне реченице са везником *да* у српском и француском језику / Драгана Вучковић, Милош Спасовић // Савремена проучавања језика... – 213–220. | Résumé

292. ГОЛУБ, Марина

Положај адноминалних придева у латинском и грчком : контрастивна анализа / Марина Голуб // Језици и културе у времену и простору. – 333–342. | Summary

293. ГОРТАН ПРЕМК, Даринка

Српско-бугарска (бугарско-српска) енантиосемија и квазиенантиосемија / Мариана Алексић. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 169. / Даринка Гортан-Премк // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 247–250. | Приказ | Уп. 274.

294. ГРКОВИЋ, Сања

Контрастивна фразеологија шпанског и српског језика / Анђелка Пејовић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2015. – 239. / Сања Грковић // ЈА. – 29 (2016), 51–52. | Приказ | Уп. 396.

295. ГУБАНИ, Јанко

Obraz práce v slovenskej a rumunskej frazeológii / Ianko Gubani // Славистика. – 20 (2016), 310–315. | Резиме

296. ГУДУРИЋ, Снежана

Anglicismes en français et en serbe : choix des unités lexicales et procédés de leur adaptation / Snežana Gudurić // Француске студије данас. – 107–124. | Резиме

297. ГУДУРИЋ, Снежана

Прилог проучавању категорије транзитивности са посебним освртом на стање у француском и српском језику / Снежана Гудурић // О језику и језицима. – 59–76. | Résumé

298. ГУДУРИЋ, Снежана

Pseudoanglicizmi u francuskom i srpskom jeziku : tipovi i klasifikacija / Snežana Gudurić // Језици и културе у времену и простору. – 279–289. | Résumé

299. ГУДУРИЋ, Снежана

У потрази за изгубљеним значењем : случај неколико лексема у српском и француском језику / Снежана Гудурић // Језик, књижевност, значење. – 231–242. | Résumé

300. ДРАГИЋ, Мила*

Frazeologizmi sa leksemom *jezik* i ciljnim domenom jezičke radnje u srpskom i u engleskom jeziku / Milla R. Dragić // ЗбЈКФФНС. – 5 (2015), 9–20. | Summary

301. ЂОРЂЕВИЋ, Кристина

Srbská frazeologie v českém a bulharském překladu : kontrastivní analýza / Pavel Krejčí. – Brno : Masarykova univerzita, 2015. / Кристина Ђорђевић // Славистика. – 20 (2016), 727–728. | Приказ

302. ЂУРИЋ, Милош

English and Russian Terms and their Serbian Translational Equivalents in Computer Terminology / Miloš Đ. Đurić, Larisa Jovanović // Иновације у настави... – 35–54. | Abstract, Резиме

303. ЖИВКОВИЋ, Миле

Semantic Characteristics of Serbian and English Light Verb Constructions / Mile Živković // Језик, књижевност, значење. – 377–388. | Rezime

304. ЖУГИЋ, Радмила*

Продуктивни творбено-семантички типови именичких деминутива средњег рода у бугарском језику и призренско-тимочким говорима српског језика / Радмила В. Жугић // Филолог. – 11 (2015), 35–45. | Summary

305. ЗАРИФОВИЋ, Мирјана

Smeh u nemačkoj i srpskoj frazeologiji / Mirjana Zarifović, Gordana Ristić // ГФФНС. – 41, 1 (2016), 511–523. | Zusammenfassung

306. ЗВЕКИЋ ДУШАНОВИЋ, Душанка

Из лексичке интерференције у мађарско-српском двојезичју / Душанка Звекић-Душановић // Српски језик и његове норме. – 330–343. | Summary

307. ЗУБОВ, Николај

Дебела (груба) грешка – дебеле паре у српском (српскохрватском), односно *груба йомилка – грубі гроші* у украјинском и нешто друго : словенске етнолингвистичке изоглосе у европском контексту / Николај И. Зубов // НССУВД. – 45, 1 (2016), 285–290. | Резюме

308. ИВАНОВИЋ, Милена

Акционалност – семантика и форма : у савременом украјинском и српском језику / Милена Ивановић. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 355. – (Посебна издања)

309. ИВАНОВИЋ, Милена

Контрастивна граматица српског и украјинског језика : таксис и евиденцијалност / Људмила Поповић. – Београд : САНУ : Одбор за српски у поређењу са другим језицима, 2014. – 446. / Милена Ивановић // ЗбМСС. – 89 (2016), 295–297. | Приказ

310. ИВАНОВИЋ, Милена

Украјинске речце *буває, бувало и було* и њихови српски еквиваленти у функцији изражавања итеративности / Милена Ивановић // Славистика. – 20 (2016), 189–196. | Резюме

311. ИЛИЋ, Нина*

Podizanje i podizanje sa korijom u engleskom i srpskom / Nina D. Ilić // 36JKФФНС. – 5 (2015), 69–80. | Summary

312. ЈАНИЋ, Александра

Модални глаголи *must, should, can* / *морају, требају, моћи* у енглеском и српском језику : опште карактеристике и изазови при превођењу / Александра Јанић, Душан Стаменковић // 36МСФЛ. – 59, 2 (2016), 129–149. | Summary

313. ЈАНИЋИЈЕВИЋ, Наташа

Analisi contrastiva del presente *pro futuro* in italiano e in serbo / Nataša Janićijević // Italica Belgradensia. – 2 (2016), 51–62. | Summary

314. ЈЕВРИЋ, Тамара

The Portrait of Women in English and Serbian : a Study into the Meaning of Words through Collocations / Tamara Jevrić // Jezik, književnost, značenje. – 267–277. | Rezime

315. ЈОВАНОВИЋ, Владимир*

Контрастивна анализа енглеских адјективалних сложеница и еквивалентних облика у српском језику : анализа корпуса / Владимир Јовановић // Филолог. – 5 (2012), 146–158. | Summary

316. ЈОВАНОВИЋ, Владимир

Morf fonološko proširenje osnove u derivaciji engleskog, srpskog i bugarskog jezika / Vladimir Ž. Jovanović // Језици и културе у времену и простору. – 343–359. | Summary

317. ЈОВАНОВИЋ, Иван

О семантичком аспекту сексуалног чина у француском и српском језику / Иван Н. Јовановић // Jezik, književnost, značenje. – 243–254. | Résumé

318. ЈОВАНОВИЋ, Иван

Синтаксичке одлике пословица у француском језику у поређењу са српским / Иван Јовановић, Јелена Јаховић // О језику и језицима. – 77–93. | Résumé

319. ЈОВАНОВИЋ, Иван

La phraséologie obsène en français et en serbe / Ivan Jovanović // Француске студије данас. – 151–161. | Резиме

320. КАЛАШНИК, Марцелина*

Sprache in der Zeit – Zeit in der Sprache / Hrsg. Waldemar Czachur, Marta Czyżewska, Kinga Zielińska. – Warszawa : Uniwersytet Warszawski, 2015. / Marcelina Kałasznik // 36JKФФНС. – 5 (2015), 211–214. | Приказ

321. КАРДОШ, Александра*

Engleski dvočlani glagoli sa partikulama *off* i *on* i njihov prevod na srpski jezik : korpusna analiza / Aleksandra Š. Kardoš // 36JKФФНС. – 4 (2014), 57–79. | Summary

322. КАРЛИЋ, Вирна

Markeri (ne)određenosti u suvremenom srpskom i hrvatskom jeziku : sintagmatski i paradigmatski odnosi / Virna Karlić // Теме језикословне... – 625–638. | Summary

323. КЕРКЕЗ, Драгана

Неочекиваност између изненађења и запрепашћења : неочекиваност као особина : на материјалу руског и српског језика / Драгана Керкез // Славистика. – 20 (2016), 242–257. | Резюме

324. КЕРКЕЗ, Драгана

Неочекиваност као емотивно стање : на материјалу руског и српског језика / Драгана Керкез // РЯКИ. – 8 (2016), 47–58. | Резюме

325. КЛАНГОВА, Либуше

Разнообразност изражавања неблагоприятних причинних одношения у руском и чешком језику на материјалу делових гизет / Либуше Клангова // Славистика. – 20 (2016), 352–357. | Резюме

326. КНЕЖЕВИЋ, Ивана

Атипичне особине стила теолошких радова са примерима на српском и енглеском језику / Ивана А. Кнежевић // СЈ. – 21 (2016), 277–289. | Summary

– КНЕЖЕВИЋ, Ивана

Словенски неологизми у академским радовима на српском и енглеском језику у сфери православне теологије | Уп. 22.

327. КОЛАРЕВИЋ, Сања

Лексеме *белый* и *черный* у руским вербалним асоцијацијама у поређењу са српским / Сања Коларевић // Славистика. – 20 (2016), 264–270. | Резюме

328. КОСАНОВИЋ, Милина

О семантици придева који означавају емоције у енглеском и српском језику : когнитивнолингвистичка анализа / Милина Ј. Косановић // АФФ. – 28, 2 (2016), 271–283. | Summary

329. ЛАЗАРЕВИЋ, Радмила

Један осврт на деривацију хроматских придева у италијанском и српском језику / Радмила Д. Лазаревић // СЈ. – 21 (2016), 561–573. | Summary

330. ЛЕПОЈЕВИЋ, Јелена*

Нулти суфикс као творбени формант код двотематских именица / Јелена Лепојевић // Филолог. – 12 (2015), 223–232. | Резюме

331. ЛЕПОЈЕВИЋ, Јелена

Нулти суфикс као творбени формант код двотематских придева / Јелена Б. Лепојевић // Филолог. – 14 (2016), 76–87. | Резюме

332. ЛЕПОЈЕВИЋ, Јелена

Радне форме са значењем места и правца у српском, руском и немачком језику / Јелена Лепојевић, Данка Ђић // Језик, књижевност, значење. – 333–344. | Zusammenfassung

333. ЛЕПОЈЕВИЋ, Јелена*

Супстантивизација у оквиру властитих имена према супстантивизацији у оквиру апелатива : на материјалу руског и српског језика / Јелена Б. Лепојевић // Филолог. – 10 (2014), 61–70. | Резюме

334. ЛЕПОЈЕВИЋ, Јелена*

Суфиксација сложеница и других двокомпонентних речи : на материјалу руског и српског језика / Јелена Лепојевић // Филолог. – 7 (2013), 77–89. | Резюме

335. ЛЕСНЕВСКА, Димитрина

Синтаксическе особености комерческой корресподенцији на руском и болгарском језику у сопоставителном плану / Димитрина Лесневскаја // Славистика. – 20 (2016), 330–339. | Резюме

336. ЛИНДА ПОПОВИЋ, Снежана

Фраземи са значењем *никад* у чешком и српском језику / Снежана Поповић Линда // Славистика. – 20 (2016), 694–699. | Резюме

337. ЛУКАЈИЋ, Драгана

La classe d'activités en serbe et le *paradoxe de l'imperfecif* / Dragana Lukajić // Француске студије данас. – 87–104. | Резиме

338. МАНДИЋ, Слађана

Frazni glagoli sa partikulama *down* i *up* u engleskom i njihovi srpski ekvivalenti : korpusna analiza / Slađana D. Mandić // ЗБЈКФФНС. – 6 (2016), 107–140. | Summary

339. МАРИЋ, Биљана

Неуправни говор у српском и руском језику / Биљана Ж. Марић // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 127–137. | Резюме, Summary

340. МАРИЋ, Биљана

Речце у својству показатеља туђег говора у руском и српском језику / Биљана Ж. Марић // Савремено изучавање српског језика... – 179–187. | Резюме

341. МАРКОВИЋ, Жељко

Експресивни глаголи визуелне перцепције у српском и словеначком језику / Жељко Марковић // Српски језик и његове норме. – 192–202. | Summary

342. МАРКОВИЋ, Жељко

Периферни глаголи визуелне перцепције у српском и словеначком језику / Жељко С. Марковић // Теме језикословне... – 379–388. | Summary

343. МАРКОВИЋ, Маја

Phonetic Cue Interpretation in the Acquisition of a Non-Native Vocalic Contrast / Maja Marković, Bojana Jakovljević // ГФФНС. – 41, 1 (2016), 215–227. | Rezime

344. МАРОЈЕВИЋ, Милена

Предикативи у терминосистему врста речи / Милена Маројевић // Славистика. – 20 (2016), 80–86. | Резюме

345. МИЛИВОЈЕВИЋ, Наташа

Konstrukcioni idiomi u engleskom i srpskom jeziku / Nataša Milivojević. – Novi Sad : Filozofski fakultet, 2016. – 335. – (E-disertacija ; 10) | Elektronski izvor

346. МИЛИВОЈЕВИЋ, Наташа

Contrasting Intransitive Motion in English and Serbian : How Do We Build 'Sound' Events? / Nataša Milivojević // FU. – 14, 2 (2016), 147–159. | Rezime

347. МИЛИВОЈЕВИЋ, Наташа

Nešto o spektru značenja konstrukcija intransitivnog kretanja u engleskom i srpskom jeziku : pogled ka periferiji / Nataša Milivojević // ГФФНС. – 41, 1 (2016), 249–267. | Summary

348. МИНКОВ, Радослав

Особенности языковой игры в российской и болгарской качественной прессе / Радослав Минков // Славистика. – 20 (2016), 278–283. | Резиме

349. МИРНИЋ, Кристина*

О значењу неких глагола говорења у њемачком и српском језику / Кристина Мирнић // Филолог. – 6 (2012), 218–224. | Zusammenfassung

350. МИТРИЋЕВИЋ ШТЕПАНЕК, Катарина

Глаголски префикс *u-* за значењем 'извршити кратку вербалну или мимичку радњу' у чешком језику и његови еквиваленти у српском / Катарина Митрићевевић Штепанек // Славистика. – 20 (2016), 687–693. | Резюме

351. МИХИЋ ПИЈЕТЛОВИЋ, Тијана

O modalnim glagolima *must* i *may* u engleskom jeziku i njihovim ekvivalentima *morati* i *moći* u srpskom jeziku / Tijana Mihic Pijetlović // Филолог. – 13 (2016), 127–141. | Summary

352. МИХИЋ ПИЈЕТЛОВИЋ, Тијана*

O modalnim prilozima u engleskom i njima odgovarajućim oblicima u srpskom jeziku / Tijana Mihic Pijetlović // Филолог. – 12 (2015), 239–247. | Summary

353. МУТАВЦИЋ, Предраг

Ko sa ђаволом њикве сади... : прилог упоредном проучавању балканске фразеологије / Предраг Мутавцић, Anastassios Kamouris // Славистика. – 20 (2016), 44–72. | Резюме

354. МУТАВЦИЋ, Предраг

O семантичкој (не)могућности преношења фразеологизама са компонентом власти-те именице (апелатива) из српског на грчки и албански језик : прилог проучавању балканске фразеологије и семантике / Предраг Мутавцић, Ана Сивачки, Anastassios Kamouris // Jezik, književnost, značenje. – 279–303. | Summary

355. НЕДЕЉКОВИЋ, Даница

Прилошки декомпозици са статусом синтаксо- и текстостилема у немачком и српском језику / Даница Недељковић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 369–385. | Zusammenfassung

356. НЕЦОВА, Милена

Англијски фамилни имена, мотивирани од назвања на лица, заети в образованието и духовенството : в съпоставка с български и сръбски / Милена Нецова // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 317–327. | Summary

357. НИКЕТИЋ, Предраг

Evidentiality in English and Serbian Quality Daily Press / Predrag Niketić // FU. – 14, 1 (2016), 41–61. | Rezime

358. НИНКОВИЋ, Сања*

Deutsche Phraseologismen mit der Komponente *leben* und deren Äquivalente im Serbischen / Sanja Ninković // Филолог. – 7 (2013), 47–56. | Rezime

359. НОВАКОВ, Предраг

Teličnost i perfektivnost u engleskom i srpskom jeziku / Predrag Novakov // Језици и културе у времену и простору. – 395–406. | Summary

– ОБРАДОВИЋ, Радмила

Вредност и употреба именица *pouvoir* и *puissance* у Егзиперијевим романима „Vl de nuit“, „Terre des homme“ и „Le petit prince“ и њихови еквиваленти у преводима ових романа на српски језик | Уп. 1279.

360. ПАВЛОВИЋ, Владан

Anti-Proverbs in English and Serbian / Vladan Pavlović // FU. – 14, 2 (2016), 129–136. | Rezime

361. ПАВЛОВИЋ, Владан

The *Way* Construction in English and its Translation Equivalents in Serbian / Vladan Pavlović // Jezik, književnost, značenje. – 365–375. | Rezime

362. ПАЈОВИЋ, Стефан

Irish and Serbian Place Names with a Common Base / Stefan Pajović // Jezik, književnost, značenje. – 153–163. | Summary

363. ПАНИЋ КАВГИЋ, Олга

Leksička kreativnost u nadimcima svetskih tenisera / Olga Panić Kavgić // ГФФНС. – 41, 1 (2016), 269–299. | Summary + Prilog

364. ПАПАЗ, Младен*

O ekvivalentnosti modalnih glagola *trebati* i *sollen* u savremenom srpskom i njemačkom jeziku / Mladen D. Papaz // Филолог. – 9 (2014), 92–104. | Zusammenfassung

365. ПАПИШТА, Жолт

Brennende Gefühle : die strukturmetapher Emotion istfeuer in deutschen, serbischen und ungarischen Phraseologismen / Žolt A. Papišta // ЗБЈКФФНС. – 6 (2016), 193–211. | Summary

366. ПАТАРАКИНА, Евгенија

Прилошко-предложна бифункционалност у српском и руском језику / Евгения Олеговна Патаракина // Савремено изучавање српског језика... – 217–223. | Резюме

367. ПАУНОВИЋ РОДИЋ, Стефана

Метафоричка концептуализација женствености у словачком и српском језику / Стефана Пауновић Родић // Славистика. – 20 (2016), 672–686. | Резюме

368. ПЕЈОВИЋ, Анђелка

Крв као фразеолошка компонента у српском и шпанском језику / Анђелка Пејовић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 357–367. | Resúmen

369. ПЕТРОВИЋ, Срђан

О лексици из сфере монашке духовности у руском и српском језику / Срђан Петровић // Славистика. – 20 (2016), 271–277. | Резюме

370. ПЕТРОНИЈЕВИЋ, Божинка*

Deverbative Adjekive Skalierbar oder nicht? : eine Untersuchung am Beispiel des serbischen und des deutschen / Božinka Petronijević // Филолог. – 5 (2012), 136–145. | Резиме

371. ПЕТРОНИЈЕВИЋ, Божинка*

Dephrasale Adjektivderivate : eine Untersuchung am Beispiel des Serbischen und der Deutschen / Božinka Petronijević // Филолог. – 10 (2014), 31–43. | Резиме

372. ПОПОВИЋ, Наташа*

„Le musée est fermé pour travaux“ : à propos de la lecture causale/finale de la préposition *pour* et de ses correspondants en serbe / Nataša Popović // Филолог. – 6 (2012), 210–217. | Резиме

373. ПУХАР, Јелена

Variazione primaria di *portare* ei suoi traducanti serbi in IMAGACT / Jelena Puhar // Italica Belgradensia. – 2 (2016), 63–79. | Summary

374. РАДОЈЧИЋ, Драгана

Прилози назло, нарочно, *наперекор* и њихови српски еквиваленти / Драгана Радојчић // Славистика. – 20 (2016), 236–241. | Резюме

375. РАДУСИН БАРДИЋ, Наташа

Direktna parcijalna pitanja sa upitnim determinativima u francuskom jeziku i njihovi ekvivalenti u srpskom jeziku / Nataša Radusin Bardić // O jeziku i jezicima. – 129–145. | Résumé

376. РАЂЕНОВИЋ, Анка

Глаголски вид у српском и савременом грчком : између семантике и прагматике / Анка М. Рађеновић // АФФ. – 28, 2 (2016), 285–302. | Summary

377. РЕДЛИ, Јелена

Transpozicija prostora u kvalitet radnje/pojma prostornim predlozima u srpskom i engleskom jeziku / Jelena Redli // ГФФНС. – 41, 1 (2016), 347–368. | Summary

378. РИСТИЋ, Гордана

Značenja lekseme *Blut/krv* u frazeologizmima nemačkog i srpskog jezika / Gordana Ristić, Mirjana Zarifović // Jezik, književnost, značenje. – 255–266. | Summary

379. РУПАР, Јована

Фиксни биноми у енглеском и српском : формални и садржински аспекти / Jovana Rupaar // ЗБЈКФФНС. – 6 (2016), 89–106. | Summary

380. РУСКОВА ЂЕРМАНОВИЋ, Светлана

Еквиваленти бугарског аориста и бугарског имперфекта у српском језику : на примерима из књижевних текстова / Светлана Рускова Ђермановић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 205–217. | Summary

381. СЕДЕР, Ружица

O koncesivnoj vrednosti veznika *sans que* i njegovim ekvivalentima i italijanskom i srpskom jeziku / Ružica Seder // O jeziku i jezicima. – 147–159. | Résumé

382. СИМИЋ, Звездана

Фразеологизми с компонентом *Apfel* у немачком и њихови еквиваленти у српском језику / Звездана Симић // Савремена проучавања језика... – 155–164. | Zusammenfassung

383. СИМУРДИЋ, Ива*

Kontrastiver Vergleich von Anthroponymen aus E.T.A. Hoffmanns „Nussknacker und Mausekönig“ auf deutsch, serbisch und kroatisch / Iva M. Simurdić // ЗБЈКФФНС. – 5 (2015), 93–103. | Summary

384. СПАРИОСУ, Лаура

Expresii cu lexemul *mână* în limba română și limba sârbă / Laura Spăriosu // Језици и културе у времену и простору. – 67–73. | Summary

385. СПАСОВА ЛЕСНЕВСКА, Димитрина

Прагмалингвистическе карактеристике комерческих писем на руском и болгарском језику у сопоставитељном плану / Димитрина Спасова Лесневска // РЈКИ. – 8 (2016), 39–46. | Резиме

386. СТАМЕНОВ РАШЕТА, Светлана

Човек и судбина : о метафоричкој концептуализацији појма *судбина* у српском и енглеском језику / Светлана Стаменов Рашета // Савремена проучавања језика... – 137–144. | Summary

387. СТАНКОВИЋ, Селена

O роду, броју и падежу личних заменица у француском и српском језику / Селена Станковић // O jeziku i jezicima. – 161–178. | Résumé

388. СТАНКОВИЋ, Селена

Француско-српске лингвистичке паралеле / Селена Станковић. – Ниш : Филозофски факултет Универзитета, 2016. – 236. – (Елементи)

389. СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Generičke rečenice u srpskom u poređenju sa francuskim / Veran Stanojević, Ljubica Đurić // Језици и културе у времену и простору. – 407–416. | Résumé

390. СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Нека запажања о француском и српском плусквамперфекту / Веран Станојевић, Тијана Ашић // O jeziku i jezicima. – 179–197. | Résumé

391. СТЕФЧЕВА, Росица

О партикулама са значењем ограничавања у бугарском и српском језику : на материјалу функционисања партикуле *само* / Росица Стефчева // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 153–165. | Summary

392. СТОЈАНОВИЋ, Стефан

Лексичко значење трпних партиципа на *-н*, *-ић* у предикативној функцији и њихова способност да изразе резултативно значење : на материјалу српског и руског језика / Стефан Стојановић // Славистика. – 20 (2016), 197–207. | Резюме

393. СТОЈКАНОВИЋ, Александар*

Vakcinišete li vaš računar? : poјmovna metafora *virusa* u terminima informacione tehnologije u srpskom i engleskom jeziku / Aleksandar Stojkanović // Филолог. – 11 (2015), 84–95. | Summary

394. СУДИМАЦ, Нина

Kontrastivna analiza visokih/zatvorenih vokala u produkciji izvornih govornika britanskog engleskog i srpskog jezika / Nina Lj. Sudimac // Филолог. – 14 (2016), 36–55. | Summary

395. ТЕРЗИЋ, Светлана

Облик компаратива за изражавање елативности у српском у поређењу са руским језиком на корпусу литерарних дела / Светлана В. Терзић // СЈ. – 21 (2016), 495–508. | Summary

396. ТОДОРОВИЋ, Стефан

Контрастивна фразеологија шпанског и српског језика / Анђелка Пејовић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2015. – 252. / Стефан Тодоровић // ЗБЈКФФНС. – 6 (2016), 395–399. | Приказ | Уп. 294.

397. ТРБОЈЕВИЋ, Ивана*

On Innocence and Experience : Modal Hedges in Health Care Product Instructions In English And Serbian / Ivana Trbojević // Филолог. – 3 (2011), 131–140. | Резиме

398. ТРИВИЋ, Анета

Семантички параметри идиоматске компарације на примеру шпанског и српског језика / Анета Г. Тривић // СЈ. – 21 (2016), 203–218. | Resumen

– ТРНАВАЦ, Радослава

Макроструктурална сумаризација текста : на примеру уводника из „Њујорк тајмса“ и „Независних новина“ посвећених почетку кризе у Украјини | Уп. 37.

399. ЋИРИЋ, Младен

Metonimiјska konceptualizacija vremena u srpskom i španskom jeziku / Mladen Ćirić // Језици и културе у времену и простору. – 75–83. | Resumen

400. УРСУЛЕСКУ МИЛИЧИЋ, Родица*

Contacte lingvistice româno-sârbe : contribuții teoretice și practice / Rodica Ursulescu-Miličić. – Panciova : Libertatea, 2015. – 175. – (Biblioteca de eseuri, studii, istorie literară, antologii : ESILA. Colecția de studii)

401. ФЕЈСА, Михајло

Родбинска терминологија у русинском и српском језику / Михајло Фејса // Филолог. – 14 (2016), 197–207. | Summary

402. ФЕЈСА, Михајло

Родзински одношења у руским и сербским језику / Михайло Фејса // О језику и језицима. – 45–58. | Summary

403. ХАЛУПКА РЕШЕТАР, Сабина

Magyar ígevonzatok szerb közegben / Halupka Rešetar Szabina // ГФФНС. – 41, 1 (2016), 133–151. | Резиме + Прилог

404. ХЕРБЕЗ, Дарка*

О неким српским и бугарским поредбеним фраземама са зоонимима, фитонимима и етницима / Дарка Хербез // Филолог. – 12 (2015), 248–253. | Summary

405. ХЛЕБЕЦ, Борис

A Contrastive Analysis of the Performative *Appoint* and Its Serbian Correspondents / Boris F. Hlebec // Лексикологија и лексикографија... – 493–514. | Резиме

406. ЧОВИЋ, Бранимир

О конкуренцији језичких средстава : околинални синоними у интра- и интерјезичкој комуникацији / Бранимир Човић // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 40–55. | Резиме

407. ЧУБРОВИЋ, Биљана

Acoustic Investigations of Serbian and American English Vowel Inventories / Biljana Čubrović. – Beograd : Filološki fakultet, 2016. – 154.

408. ЦОНИЋ, Виолета

Историографска (етнографска) лакуна на плану руског и српског језика / Виолета П. Цонић // СЈ. – 21 (2016), 545–560. | Резиме

409. ШАФЕР, Марина

Frazeologizmi sa leksemama *đavo (vrag) – devil* u srpskom i engleskom jeziku / Marina J. Šafer // 36JKФФНС. – 6 (2016), 159–191. | Summary

410. ШЕВИЋ, Милица*

Номинативне реченице у руском језику на материјалу пословица и њихови еквиваленти у српском језику / Милица Шевић // Филолог. – 9 (2014), 153–164. | Резиме

IV. Прасловенски језик, словенска језичка заједница и посебна питања појединих словенских језика

а) Опште (прасловенски језик и словенска језичка заједница)

411. АЈДАЧИЋ, Дејан

Словенска етнолингвистика и фразеологија / Дејан Ајдачић // Славистика. – 20 (2016), 32–43. | Резиме

412. АЛАНОВИЋ, Миливој

У простору лингвистичке славистике : зборник научних радова поводом 65 година живота академика Предрага Пипера / ур. Људмила Поповић, Дојчил Војводић, Мотоки Номаћи. – Београд : Филолошки факултет, 2015. – 800. / Миливој Алановић // 36МСС. – 90 (2016), 258–264. | Приказ | Уп. 420.

– БАБИЋ, Здравко

Поређења српског, руског и пољског језика у истраживањима Предрага Пипера : са освртом на друге словенске језике | Уп. 1338.

413. БЛАГОЕВА, Диана

Съвременни подходи в славянската неографија / Диана Г. Благоева // Лексикологија и лексикографија... – 225–233. | Резиме

414. ГРКОВИЋ МЕЈДОР, Јасмина

Основна подручја интересовања академика Пипера : Лингвистичка славистика : студије и чланци / Предраг Пипер. – Београд : Славистичко друштво Србије, 2014. – 472. – (Славистичка библиотека. Посебна издања) / Јасмина Грковић-Мејдор // Трибина САНУ. – 4 (2016), 291–295. | Приказ | Уп. 416, 429.

– ЈОВАНОВИЋ, Владан

Терминографија и сродне дисциплине : из угла српске и словенске лингвистике | Уп. 735.

– ЈОВИЋ, Александра

Анотирана библиографија радова који обрађују међујезичко контрастирање (конфронтирање), или га примењују на словенској језичкој грађи | Уп. 1325.

415. КЕРКЕЗ, Драгана

Синтаксическая система болгарского языка на фоне русского / Е. Ю. Иванова, А. А. Градинарова. – Москва : Языки славянской культуры, 2015. – 632. / Драгана Керкез // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 233–240. | Приказ

416. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

О књигама академика Пипера : Лингвистичка славистика : студије и чланци / Предраг Пипер. – Београд : Славистичко друштво Србије, 2014. – 472. – (Славистичка библиотека. Посебна издања) / Ксенија Кончаревић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 295–299. | Приказ | Уп. 414, 429.

417. КРЕЈЧОВА, Елена

Трансфер и интерференција у рамките на номиналната синтагма : врху материал од славјанските езици / Елена Крејчова // Славистика. – 20 (2016), 700–705. | Резиме, Резюме

418. ЛАХВИ, Али Емхемед

Теоретические проблемы сопоставительной фразеологии / Али Емхемед Лахви // Славистика. – 20 (2016), 73–79. | Резиме

419. МАНОЈЛОВИЋ, Соња

Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów. T. 3, Problemy eksplikowania i profilowania pojęć. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2014. – 368. / Соња Ђ. Маножловић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 228–223. | Приказ

420. МАРИЋ, Биљана

У простору лингвистичке славистике : зборник научних радова поводом 65 година живота академика Предрага Пипера / прир. Људмила Поповић, Дојчил Војводић, Мотоки Номаћи. – Београд : Филолошки факултет, 2015. – 800. / Биљана Марић // Славистика. – 20 (2016), 725–726. | Приказ | Уп. 412.

421. МАРКОВА, Елена

Динамические аспекты лексических систем славянских языков в свете глобализационных процессов / Елена Михайловна Маркова // РЯКИ. – 8 (2016), 21–31. | Резиме

422. МАРКОВА, Елена

Динамические аспекты лексических систем славянских языков в свете глобализационных процессов / Елена Михайловна Маркова // Славистика. – 20 (2016), 153–161. | Резиме

423. МАРОЈЕВИЋ, Радмило*

Олег Николајевич Трубачов и словенска етимологија топонима *Врбас* / Радмило Н. Маројевић // Филолог. – 5 (2012), 127–135. | Резюме

424. МЕДЕНИЦА, Лука

О теорији семантичких локализација / Лука Меденица // Лингвистика и славистика... – 27–30.

425. МИЛОРАДОВИЋ, Софија

Типологија лексических ареалов Славии / Т. И. Вендина. – Москва ; Санкт-Петербург : РАН, Институт славяноведения, 2014. – 692. / Софија Милорадовић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 188–193. | Приказ

426. МИЉАКОВИЋ, Милорад

Творбени модели нерегистрованих глаголских лексема типа *лајковайџи*, *џивџовайџи* и сл. у српском, руском и другим словенским језицима / Милорад Миљаковић // Језици и културе у времену и простору. – 387–393. | Резюме

427. НАУМОВА, Ана

Жизнь словоформы : учебное пособие / Б. Ю. Норман. – Москва : Наука : Флинта, 2016. – 213. / Анна Наумова // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 229–238. | Приказ

– НОМАЋИ, Мотоки

Посесивни перфекат у српском језику : с освртом на друге словенске језике | Уп. 629.

428. НОРМАН, Борис

О компрессионных процессах в синтаксисе современных славянских языков / Борис Ю. Норман // РЯКИ. – 8 (2016), 8–20. | Резиме

429. ПИПЕР, Предраг

О лингвистичкој славистици : Лингвистичка славистика : студије и чланци / Предраг Пипер. – Београд : Славистичко друштво Србије, 2014. – 472. – (Славистичка библиотека. Посебна издања) / Предраг Пипер // Трибина САНУ. – 4 (2016), 299–302. | Приказ | Уп. 414, 416.

430. ПИПЕР, Предраг

О социјалним фемининативима у српском и другим словенским језицима / Предраг Ј. Пипер // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 35–65. | Резюме, Summary

431. ПЛОТЊИКОВА, Ана

О културним дијалектима у словенској етнолингвистици / Анна Плотникова // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 9–26. | Резюме, Summary

432. СОКОЛОВИЋ, Далибор

The Palgrave Handbook of Slavic Languages, Identities and Borders / ed. Tomasz Kamusella, Motoki Nomachi, Catherine Gibson. – Houndmills : Palgrave Macmillan, 2016. – 592. / Далибор Соколовић // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 201–208. | Приказ

433. СТОЈАНОВИЋ, Стефан

Проблематика развоја футура и његове граматикализације у словенским језицима / Дојчил П. Војводић. – Русе : Лени-Ан, 2014. – 197. / Стефан Стојановић // РЯКИ. – 8 (2016), 244–245. | Приказ

– СТОШИЋ, Јелена

Истраживања заменичких прилога у научном опусу Предрага Пипера | Уп. 1396.

– СУПРУНЧУК, Микита

Словенски језици у радовима Предрага Пипера | Уп. 1399.

434. ТОЛСТОЈ, Светлана

Лексическое поле *пици* и *питания* в славянских языках : к типологии ‘общих’ номинаций / Светлана М. Толстая // Лексикологија и лексикографија... – 473–492. | Summary

435. ТОПОЛИЊСКА, Зузана

Падежни односи vs. семантичке улоге / Зузана В. Тополињска // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 27–33. | Резюме, Summary

436. ЋОРИЋ, Божо

Компаративна творба речи словенских језика : Slawische Wortbildung im Vergleich : theoretische und pragmatische Aspekte / red. Svetlana Mengel. – Berlin : Martin-Luther-Universität : Halle-Wittenberg, 2014. – 681. – (Slavica Varia Halensia ; 12) / Божо Б. Ћорић // CJ. – 21 (2016), 659–663. | Приказ

437. ЦОЛИЋ, Александра

Типологија лексических ареалов Славии / Т. И. Вендина. – Москва : Институт славяноведения РАН ; Санкт-Петербург : Нестор-История, 2014. – 692. / Александра Цолић // ЗбМСФЛ. – 59, 2 (2016), 171–175. | Приказ

– ЧАПАЈЕВА, Љубов

Н. И. Надеждин и славистика | Уп. 1402.

438. ШАПОШЊИКОВ, Александар

Сравнителна лексикографија славјанских језика / Александар К. Шапошников // Лексикологија и лексикографија... – 211–221. | Summary

б) Источнословенски језици**439. АПРЕСЈАН, Јуриј**

Об „Активном словаре русского языка“ / Юрий Д. Апресян // Лексикологија и лексикографија... – 13–77.

440. АРНАУТОВИЋ, Јелена

Дистрибуција предлошких аломорфа *c* (*co*) у руском језику / Јелена Арнаутовић // Славистика. – 20 (2016), 231–235. | Резюме

– БАЈОВИЋ, Јелена

К вопросу о формировании торгово-экономической лексики в русском и сербском языках : названия торговцев изделий из металла | Уп. 281.

К вопросу о формировании торгово-экономической лексики русского и сербского языков : названия торговцев меховыми и кожаными изделиями | Уп. 282.

Развитие торгово-экономической лексики в русском и сербском языках : названия торговых точек : к вопросу о переводимости/непереводимости | Уп. 283.

441. БЕЛЕЈ, Љубомир

Словенски језик : родзене и живот мртвог језика / Любомир Белей. – Нови Сад : Руске слово, 2016. – 175.

442. БЛАГОЈЕВИЋ, Ненад

Голос как культурный феномен / Оксана Булгакова. – Москва : НЛЮ, 2015. – 568. / Ненад Благојевић // ЗбМСС. – 89 (2016), 307–311. | Приказ

– БУГАШЕВА КОЛЕВА, Марија

Analytic and Synthetic Diminutive Formation in English, Russian and Bulgarian | Уп. 288.

443. ВАСИЋ, Саша

О квазиантонимији на грађи руских пословица / Саша Васић // Филолог. – 13 (2016), 157–168. | Резюме

444. ВИШЊЕВАЦ, Вишња

Радни и трпни партицип садашњег времена у саставу предиката у староруском језику / Вишња Б. Вишњевац // Филолог. – 14 (2016), 102–117. | Резюме

– ВУЧКОВИЋ, Екатерина

Двусмысленное использование фразеологизмов как элемент идиостиля М. А. Булгакова и отражение этого приема в сербских переводах | Уп. 49.

445. ГАЗДА, Јиржи

Јзык вражды и јзыковое манипулирование в современном масс-медийном дискурсе : методологические проблемы критического языкового анализа масс-медийных текстов / Иржи Газда // Славистика. – 20 (2016), 664–671. | Резиме

446. ГОЉАК, Светлана

Парадоксы филологии / Вера Васильевна Борисенко. – Москва : Импэто, 2015. – 164. / Светлана В. Гољак // РЯКИ. – 8 (2016), 246–248. | Приказ

– ЗУБОВ, Николај

Дебела (груба) грешка – дебеле њаре у српском (српскохрватском), односно *груба помилка – груби гроши* у украјинском и нешто друго : словенске етнолингвистичке изоглосе у европском контексту | Уп. 307.

– ИВАНОВИЋ, Милена

Акционалност – семантика и форма : у савременом украјинском и српском језику | Уп. 308.

Украјинске речце *буває*, *бувало* и *було* и њихови српски еквиваленти у функцији изражавања итеративности | Уп. 310.

447. ИСТОРИЈА руског књижевног језика : црквенословенско-руска преплитања / Ксенија Кончаревић и др. – Београд : Јасен, 2016. – 213.

448. КЕРКЕЗ, Драгана

Глаголи перцептивно-процесуалне семантике као маркери неочекиваности / Драгана Б. Керкез // Савремено изучавање српског језика... – 125–137. | Резюме

– КЕРКЕЗ, Драгана

Неочекиваност између изненађења и запрепашћења : неочекиваност као особина : на материјалу руског и српског језика | Уп. 323.

Неочекиваност као емотивно стање : на материјалу руског и српског језика | Уп. 324.

449. КИСЕЉОВА, Клавдија

Ка проучавању представа о Србима у руском језику / Клавдија Кисељова // Срби и српско. – 145–153.

– КЛАНГОВА, Либуше

Разнообразност изражения неблагоприятных причинных отношений в русском и чешском языках на материале деловых газет | Уп. 325.

450. КЛИМОНОВ, Владимир

Грамматикализация глагольного вида и преобразования в системе видовых парадигм в русском языке / Владимир Климонов // ЗБМСС. – 89 (2016), 9–23. | Резиме

– КОЛАРЕВИЋ, Сања

Лексеме *белый* и *черный* у руским вербалним асоцијацијама у поређењу са српским | Уп. 327.

451. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Парадокси савремене руске религиозности : на материјалу вербалних асоцијација / Ксенија Ј. Кончаревић // Славистика. – 20 (2016), 11–19. | Резюме

452. КРАСНОБАЈЕВА ЧОРНА, Жана

Цінність *родина* в українській фраземіці : семантика, структура, прагматика / Жанна Краснобаєва-Чорна // ЗбМСС. – 89 (2016), 25–34. | Резиме

453. КРАСОВСКА, Нели

Репрезентација болезни в руских говорах / Нелли Александровна Красовская // Славистика. – 20 (2016), 298–304. | Резиме

454. КРАСОВСКА, Нели

Русские глагольные семантические диалектизмы / Нелли Александровна Красовская // РЯКИ. – 8 (2016), 74–81. | Резиме

455. ЛЕВУШКИНА, Рујица

Сакральная лексика в системе языка / Григорий А. Казаков. – Москва : КДУ, 2016. – 142. / Рујица Левушкина // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 262–267. | Приказ

– ЛЕПОЈЕВИЋ, Јелена*

Нулти суфикс као творбени формант код двотематских именица | Уп. 330.

Нулти суфикс као творбени формант код двотематских придева | Уп. 331.

Радежне форме са значењем места и правца у српском, руском и немачком језику | Уп. 332.

Супстантивизација у оквиру властитих имена према супстантивизацији у оквиру апелатива : на материјалу руског и српског језика | Уп. 333.

Суфиксација сложеница и других двокомпонентних речи : на материјалу руског и српског језика | Уп. 334.

– ЛЕСНЕВСКА, Димитрина

Синтаксическе особености коммерческой кореспонденцији на руском и болгарском језицима в сопоставительном плане | Уп. 335.

456. ЛУКИЋ, Галина*

Русский глагол : категории вида и времени в контексте современных лингвистических исследований : учебное пособие / Е. В. Петрухина. – Москва : МАКС Пресс, 2009. – 208. / Галина Лукић // ЗБЈКФФНС. – 4 (2014), 231–234. | Приказ

457. ЉЕВИНОВА, Татјана*

К вопросу о построении именослова в литературе русского современного фэнтези / Татьяна В. Левинова // ЗБЈКФФНС. – 5 (2015), 45–56. | Резиме

– МАРИЋ, Биљана

Неуправни говор у српском и руском језику | Уп. 339.

Рече у својству показатеља туђег говора у руском и српском језику | Уп. 340.

458. МАРОЈЕВИЋ, Милена

Безлично-предикативне лексеме у руском језику / Милена Маројевић. – Београд : Јасен, 2016. – 281. – (Језикословље)

459. МАРОЈЕВИЋ, Милена

Вербализација концепта *предприниматељ* у руским лексикографским изворима / Милена Б. Маројевић // СЈ. – 21 (2016), 247–260. | Резюме

– МАРОЈЕВИЋ, Милена

Предикативи у терминосистему врста речи | Уп. 344.

460. МАРОЈЕВИЋ, Милена

Терминосистем економије и бизниса у савременом руском језику / Милена Маројевић // Славистика. – 20 (2016), 340–347. | Резюме

461. МАТЕЈ, Игор

Омонимия, полисемия и семантическая многоплановость терминов православия в русском языке / Игорь Константинович Матей, Ольга Владимировна Заговорская // РЯКИ. – 8 (2016), 32–38. | Резиме

462. МИЛОШЕВИЋ, Стефан

Русский язык в исследованиях сербских славистов / сост. Предраг Пипер, Ксения Кончаревич. – Белград : Филологический факультет Белградского университета, 2015. – 613. / Стефан Милошевич // РЯКИ. – 8 (2016), 238–243. | Приказ

– МИЉАКОВИЋ, Милорад

Творбени модели нерегистрованих глаголских лексема типа *лајковаци*, *твјивоваци* и сл. у српском, руском и другим словенским језицима | Уп. 426.

– МИНКОВ, Радослав

Особенности языковой игры в российской и болгарской качественной прессе | Уп. 348.

463. МОРОЗОВ, Валериј

О роли синтаксических пауз и знаков препинания в романе А. С. Пушкина „Евгений Онегин“ / Валерий Эдгартович Морозов // Славистика. – 20 (2016), 173–181. | Резиме

464. НАРАНЦИЋ, Миланка

Прагматика грамматики / Геннадий Моисеевич Зельдович. – Москва : Языки славянских культур, 2012. – 648. – (Studia philologica) / Миланка Наранчић // ЗМСС. – 89 (2016), 298–301. | Приказ

465. НЕДИЋ, Јелена

Проучавање итеративности у руском језику / Јелена Недић // Славистика. – 20 (2016), 182–188. | Резюме

466. ОКАНО, Канаме

Глаголи кретања у води/на води у русинском језику / Канаме Окано // Славистика. – 20 (2016), 208–213. | Резюме

– ПАТАРАКИНА, Евгенија

Прилошко-предложна бифункционалност у српском и руском језику | Уп. 366.

467. ПАУНОВИЋ, Марија*

Адвербијални фразеологизми са структуром фонетске ријечи у дјелима А. П. Чехова / Марија М. Пауновић // Филолог. – 10 (2014), 81–86. | Резюме

468. ПЕНТКОВСКА, Татјана

Прагматические функции глосс в древних и современных русских переводах / Татьяна Викторовна Пентковская, Анастасия Викторовна Уржа // Славистика. – 20 (2016), 589–597. | Резиме

469. ПЕРОВА, Екатерина

Семантические контексты слова *град* в христианском мировосприятии / Екатерина Юрьевна Перова // Славистика. – 20 (2016), 20–26. | Резиме

– ПЕТРОВИЋ, Срђан

Библиографија кандидатских и докторских дисертациј по руском језику, заштитених у Русији од 2014 до 2016 године | Уп. 1330.

О лексици из сфере монашке духовности у руском и српском језику | Уп. 369.

470. ПИМЕНОВА, Марина

Устойчивые единицы в диахронии и концептуальные формы ментальности / Марина В. Пименова // Лексикологија и лексикографија... – 425–438. | Резюме

471. РАДОВАНОВИЋ, Анђела

Фразеосемантичка поља *живој* и *смрћ* у језику руских бајки : лингвокултуролошки и преводилачки аспект / Анђела Радовановић // Славистика. – 20 (2016), 321–329. | Резюме

– РАДОЈЧИЋ, Драгана

Прилози назло, нарочно, напрекор и њихови српски еквиваленти | Уп. 374.

472. РАДОЈЧИЋ, Ружица

Целево значење лексем *борба*, *расчѐт*, *поиск* / Ружица Родойчич // РЯКИ. – 8 (2016), 82–87. | Резиме

473. РАШКОВА, Марија

Вопросы антропонимии в материалах СМИ и Интернета / Мария Рашкова // Славистика. – 20 (2016), 292–297. | Резиме

474. СИТАР, Хана

Обчислення показників асоціації як метод установлення ступеня зв'язаності компонентів мікросинтаксичної конструкції / Ганна Ситар / ЗМСС. – 90 (2016), 161–175. | Резиме + Додаток 1, Додаток 2, Додаток 3

– СПАСОВА ЛЕСНЕВСКА, Димитрина

Прагмалингвистические характеристики коммерческих писем на русском и болгарском языке в сопоставительном плане | Уп. 385.

475. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

Глагольный вид : грамматическое значение и контекст = Verbal aspect : grammatical meaning and context / ред. Р. Бенаккьо. – München etc. : O. Sagner, 2015. – 609. – (Die Welt der Slaven : Sammelbände ; 56) / Марина Спасојевић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 206–217. | Приказ

476. СТЕФАНОВИЋ, Марија

Један начин решавања проблема извора номинатора концепта у случају семантичког паралелизма / Марија Ј. Стефановић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 137–158. | Резюме, Summary

477. СТЕФАНОВИЋ, Марија

О асоцијативним реченицама као извору за опис концепата : на примеру асоцијативног поља *дом* у руском језику / Марија Ј. Стефановић // Лексикологија и лексикографија... – 409–423. | Резюме

– СТОЈАНОВИЋ, Стефан

Лексичко значење трпних партиципа на *-н*, *-и* у предикативној функцији и њихова способност да изразе резултативно значење : на материјалу српског и руског језика | Уп. 392.

478. СТОЈАНОВИЋ, Стефан

Перфектност и резултативност и их резултати : на примере форм прошедшего времени и страдательного причастия прошедшего времени в русском языке / Стефан Стојанович // РЯКИ. – 8 (2016), 59–73. | Резиме

479. СТОЈИЉКОВИЋ, Василије

Писање рефлекса прасловенских група **ъ ъ*, **ъ ъ*, **ъ ъ*, **ъ ъ* у првом издању староруске поеме „Слово о Полку Игореве“ / Василије Стојиљковић // Филолог. – 13 (2016), 29–43. | Резюме

– ТЕРЗИЋ, Светлана

Облик компаратива за изражавање елативности у српском у поређењу са руским језиком на корпусу литерарних дела | Уп. 395.

– **ТОЈОТА, Јуниши**

Language as a Cultural Identity : a Case of Russian in Lithuania | Уп. 34.

– **ТРНАВАЦ, Радослава**

Макроструктурална сумаризација текста : на примеру уводника из „Њујорк тајмса“ и „Независних новина“ посвећених почетку кризе у Украјини | Уп. 37.

480. ФАТАХОВА, Аида

Авторские неологизмы в поэме „Облако в штанах“ В. Маяковского и их перевод на сербский язык / Аида Жавдатовна Фаттахова // РЯКИ. – 8 (2016), 175–184. | Резиме

481. ФЕЈСА, Михајло*

Карактеристике говора младих Русина / Михајло Фејса // Филолог. – 8 (2013), 110–117. | Summary

482. ФЕЈСА, Михајло

Основе новог правописа русинског језика / Михајло Фејса // Славистика. – 20 (2016), 167–172. | Резюме

– **ФЕЈСА, Михајло**

Родбинска терминологија у русинском и српском језику | Уп. 401.

Родзински одношења у руским и сербским језику | Уп. 402.

483. ФЕЈСА, Михајло*

Русинска презимена у Србији / Михајло Фејса // Филолог. – 7 (2013), 22–29. | Summary

484. ФЕЈСА, Михајло

Русински језик и његове варијанте / Михајло Фејса // Језици и културе у времену и простору. – 613–622. | Summary

485. ФЕЈСА, Михајло*

Функционоване конструкциј/форми во у приповедки „Давни пайташки“ Гавријла Костельника / Михайло Фејса // ЗБЈКФФНС. – 4 (2014), 21–31. | Summary

486. ЦОНЕВА, Љиљана

Слова-победители в конкурсе „Слово года“ / Лиљана Цонева // Славистика. – 20 (2016), 258–263. | Резиме

487. ЧЕРНИШЕВА, Маргарита

Современные достижения и проблемы русской исторической лексикографии / Маргарита И. Чернышева // Лексикологија и лексикографија... – 183–196. | Резюме

– **ЧОВИЋ, Бранимир**

О конкуренцији језичких средстава : околионални синоними у интра- и интерјезичкој комуникацији | Уп. 406.

– **ЧОВИЋ, Лариса**

Анализа превода лирске песме Десанке Максимовић на руски језик | Уп. 79.

– **ЦОНИЋ, Виолета**

Историографска (етнографска) лакуна на плану руског и српског језика | Уп. 408.

– **ШЕВИЋ, Милица***

Номинативне реченице у руском језику на материјалу пословица и њихови еквиваленти у српском језику | Уп. 410.

в) Западнoслoвенски језици

488. БАРТМИЊСКИ, Јежи

O lubelskim „Słowniku stereotypów i symboli ludowych“ / Jerzy Bartmiński, Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska // Лексикологија и лексикографија... – 355–376. | Summary

– **ВАЛЕНТ, Ана Маргарета**

O postupcima prevođenja dela „Roman o Londonu“ Miloša Crnjanskog na slovački jezik iz aspekta parcelacije rečenice | Уп. 47.

– **ГУБАНИ, Јанко**

Obraz práce v slovenskej a rumunskej frazeológii | Уп. 295.

– **КЛАНГОВА, Либуше**

Разнообразность выражения неблагоприятных причинных отношений в русском и чешском языках на материале деловых газет | Уп. 325.

– **ЛИНДА ПОПОВИЋ, Снежана**

Фраземи са значењем *никад* у чешком и српском језику | Уп. 336.

489. МАКИШОВА, Ана

Lexikálne interferenčné prvky vo vojvodinskej slovenčine / Ana Makišova // ГФФНС. – 41, 1 (2016), 201–213. | Rezime

490. МАКИШОВА, Ана

Predložky *v a na* v slovenčine / Anna Makišová // Славистика. – 20 (2016), 226–230. | Резюме

491. МАКИШОВА, Ана*

Spisovná slovenčina v bilingválnom postredí / Anna Makišová // ПЛ. – 16 (2015), 113–119. | Summary

492. МАКИШОВА, Ана

Frazeológia / Juraj Glovňa. – Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa : Filozofická fakulta, 2015. – 101. / Ana Makišova // Славистика. – 20 (2016), 729–730. | Приказ

493. МАРИЋ, Ана

Lexikografické spracovanie slovenského nárečia Starej Pazovy / Ana Marić // Језици и културе у времену и простору. – 221–230. | Rezime

– **МИТРИЋЕВИЋ ШТЕПАНЕК, Катарина**

Глаголски префикс *у-* за значењем ‘извршити кратку вербалну или мимичку радњу’ у чешком језику и његови еквиваленти у српском | Уп. 350.

– **ОБУЋИНА, Предраг**

Доприноси Предрага Пипера проучавањима пољског језика у српској лингвистичкој славистици | Уп. 1374.

– **ПАУНОВИЋ РОДИЋ, Стефана**

Метафоричка концептуализација женствености у словачком и српском језику | Уп. 367.

494. ПАУНОВИЋ РОДИЋ, Стефана

Tlmočník ako rečník / Silvia Vertanová, Marcela Andoková, Pavol Štubňa, Stanislava Mojšová. – Bratislava : Univerzita Komenského, 2015. – 231. / Стефана Пауновић Родић, Хелена Љос Иворикова // Славистика. – 20 (2016), 730–732. | Приказ

495. СОКОЛОВИЋ, Далибор

Tajemné etnikum z Krymu : osudy příslušníků karaimské emigrace do meziválečného Československa / Petr Kaleta. – Praha : Koniasch Latin Press, 2015. – 423. / Далибор Соколовић // ФП. – 43, 1 (2016), 157–159. | Приказ

496. ТОДОРОВИЋ, Даница

Analýza přísloví Komenského „Moudrosti“ a Rosova „Thesauru“ / Danica Todorović // Славистика. – 20 (2016), 316–320. | Резюме

497. УХЕРЕК, Витолд

Les variantes vocaliques de prépositions dans les dictionnaires polonais-français / Witold Ucherek // Француске студије данас. – 137–150. | Резиме

498. УХЛАРИКОВА, Јасна

Vyjadrovanie miery a somatická frazeológia / Jasna Uhláriková // Славистика. – 20 (2016), 305–309. | Резюме

г) Јужнословенски језици, изузев српског**– АЛЕКСИЋ, Мариана**

Српско-бугарска (бугарско-српска) енантиосемија и квазиенантиосемија | Уп. 274.

– БАБАМОВА, Ирина

La traduction vers le macédonien de la poésie de senghor vue d'une perspective postcoloniale | Уп. 42.

– БЕЧЕВА, Ничка

О превођењу експресивно употребљених деминутива : на грађи српског и бугарског језика | Уп. 45.

– БОЖОВИЋ, Ивана

Категорија биљака у басмама од чини и урока у јужнословенској бајалачкој традицији | Уп. 682.

– БУГАШЕВА КОЛЕВА, Марија

Analytic and Synthetic Diminutive Formation in English, Russian and Bulgarian | Уп. 288.

499. БУЛАТОВИЋ, Весна

Semantika aspekta / Vesna Bulatović. – Podgorica : Univerzitet Crne Gore, 2016. – 332. – (Humanističke nauke)

– ВЕЛЕВСКА, Маргарита

Constructions interrogatives directes : un parallèle entre le français et le macédonien | Уп. 289.

500. ВУКОВИЋ, Милица*

Slaba epistemička modalnost u crnogorskom parlamentarnom diskursu / Milica Vuković // Филолог. – 7 (2013), 65–76. | Summary

501. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Парадигматските односи кај описните придавки во македонскиот јазик / Елизабета Бандилоvsка-Ралповска. – Скопје : Институт за македонски јазик Крсте Мисирков, 2016. – 262. – (Посебни изданија ; 81) / Рајна М. Драгићевић // НЈ. – 47, 3/4(2016), 105–108. | Приказ

502. ЖАГАР КАРЕР, Мојца

Sodobni pristopi v slovenski terminografiji / Mojca Žagar Karer // Лексикологија и лексикографија... – 249–260. | Summary

503. ЖИВКОВИЋ, Бранка*

Evaluativni pridjevi u predavanjima iz lingvistike na Univerzitetu Crne Gore / Branka Živković // Филолог. – 10 (2014), 71–80. | Summary

– **ЖУГИЋ, Радмила***

Продуктивни творбено-семантички типови именичких деминутива средњег рода у бугарском језику и призренско-тимочким говорима српског језика | Уп. 304.

– **ЈАКИМОВСКА, Светлана**

La traduction de la tradition et de la modernité dans le roman „Sorcière“ de Venko Andonovski | Уп. 56.

– **ЈОВАНОВИЋ, Владимир**

Morfofonološko proširenje osnove u derivaciji engleskog, srpskog i bugarskog jezika | Уп. 316.

504. ЈОВИЋ, Павле

Adam Bohorič tvorac prve gramatike slovenačkog jezika kod Slovenaca (1584) / Pavle Jović. – Beograd : P. Jović, 2016. – 107.

– **КАРЛИЋ, Вирна**

Markeri (ne)određenosti u suvremenom srpskom i hrvatskom jeziku : sintagmatski i paradigmatski odnosi | Уп. 322.

505. КРИВОКАПИЋ, Милош

Neke karakteristike crnogorskog pisanog jezičkog izraza predvukovskog doba : vokalski i konsonantski sistem jezika serdara i guvernadura Radonjića : 1714–1828. / Miloš Krivokapić // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 191–202. | Summary

506. ЛЕДИНЕК, Нина

Novi slovar slovenskega knjižnega jezika : temeljna konceptualna izhodišča / Nina Ledinek // Лексикологија и лексикографија... – 119–130. | Summary

– **ЛЕСНЕВСКА, Димитрина**

Синтаксические особенности коммерческой корреспонденции на русском и болгарском языках в сопоставительном плане | Уп. 335.

– **МАРКОВИЋ, Жељко**

Експресивни глаголи визуелне перцепције у српском и словеначком језику | Уп. 341.

Периферни глаголи визуелне перцепције у српском и словеначком језику | Уп. 342.

507. МАТИЋ, Данијела*

Zamjenice u hrvatskim političkim govorima / Daniela Matić // Филолог. – 5 (2012), 187–198. | Summary

508. МИЛИЧИЋ, Божидар

Rječnik književnoga djela Novaka Kilibarde / Božidar Ilijin Miličić. – Cetinje : Fakultet za crnogorski jezik i književnost, 2016. – 339. – (Lexicographia ; 6)

– **МИНКОВ, Радослав**

Особенности языковой игры в российской и болгарской качественной прессе | Уп. 348.

– **МОСКОВЉЕВИЋ ПОПОВИЋ, Јасмина**

О korelativnim konstrukcijama u južnoslovenskoj lingvistici I | Уп. 625.

– **МУТАВЦИЋ, Предраг**

Из балканске фразеологије | Уп. 1318.

Ko sa ђаволом њикве сади... : прилог упоредном проучавању балканске фразеологије | Уп. 353.

– **НЕЦОВА, Милена**

Англијски фамилни имена, мотивирани од назвања на лица, заети в образованието и духовенството : в съпоставка с български и сръбски | Уп. 356.

509. НИКОЛОВСКИ, Зоран

Les emprunts lexicaux anglais en français dans l'économie et les finances et leurs équivalents en macédonien / Zoran Nikolovski // Језици и културе у времену и простору. – 305–315. | Summary

510. ОСТОЈИЋ, Владимир

Govor Jezera i Šaranaca / Vladimir Ostojić. – Podgorica : Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, 2016. – 395. – (Posebna izdanja ; 121. Odjeljenje humanističkih nauka ; 9)

511. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Rječnik kristalografije, fizike kondenzirane tvari i fizike materijala : englesko-hrvatski, hrvatsko-engleski / Stanko Popović, Antun Tonejc, Milica Mihaljević. – Zagreb : Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2014. – 243. / Ђорђе Оташевић // ЛА. – 28 (2016), 77–78. | Приказ

512. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Hrvatski terminološki priručnik / Lana Hudeček, Milica Mihaljević. – Zagreb : Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2012. – 128. / Ђорђе Оташевић // ЛА. – 28 (2016), 73–74. | Приказ

513. ПЕРОВИЋ, Славица

Pojmovna metafora *muškarac* u crnogorskom kulturnom scenariju / Slavica Perović // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 147–170. | Summary

514. ПИПЕР, Предраг

Субјунктив со посебен осврт на македонските да-конструкции / ур. Зузана Тополињска. – Скопје : Македонска академија на науките и уметностите, 2015. – 233. – (Морфосинтаксички студии ; 3) / Предраг Пипер // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 224–228. | Приказ

515. РАДИВОЈЕВИЋ, Марија

Студије из ономастике и дијалектологије македонског језика : Студиј од ономастиката и дејалектологијата / Олга Иванова. – Скопје : Институт за македонски јазик Крсте Мисирков, 2016. – 268. – (Посебни изданија ; 80) / Марија С. Радивојевић // КњЈ. – 63, 3/4 (2016), 445–448. | Приказ

– РУСКОВА ЂЕРМАНОВИЋ, Светла

Еквиваленти бугарског аориста и бугарског имперфекта у српском језику : на примерима из књижевних текстова | Уп. 380.

– СЕДЕФЧЕВА, Валентина

Црквенословенска традиција 18. века у роману „Сеобе“ и њен превод на бугарски језик : транслатолошка анализа | Уп. 74.

516. СИКИМИЋ, Биљана

Језички пејзаж меморијалног простора вишејезичних заједница : Банатски Бугари - Палћани у Србији / Биљана Ј. Сикимић, Мотоки Ј. Номаћи // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 7–31. | Резюме, Summary

517. СПАСОВ, Људмил

Семантика префиксов в резултативной видовой (аспектуальной) конфигурации в македонском языке / Људмил А. Спасов // Теме језикословне... – 495–509. | Summary

– СПАСОВА ЛЕСНЕВСКА, Димитрина

Прагмалингвистические карактеристики коммерческих писем на руском и болгарском языке в сопоставительном плане | Уп. 385.

– СТАНКОВИЋ, Станислав

О доприносу Предрага Пипера македонистици | Уп. 1392.

– СТЕФЧЕВА, Росица

О партикулама са значењем ограничавања у бугарском и српском језику : на материјалу функционисања партикуле *само* | Уп. 391.

518. ТАФРА, Бранка

Dvojbe pri određenju natuknice / Branka Z. Tafra // Лексикологија и лексикографија... – 515–532. | Summary

– ТЕШИЋ, Ана

Хибридне творенице са романском компонентом у народним говорима Црне Горе | Уп. 1058.

519. ХАЦИ ЛЕГАХРИСТОСКА, Јоана

Транскрипција на француските имиња во македонскиот јазик / Јоана Хади-Легачристокса // Језици и културе у времену и простору. – 267–275. | Résumé

– ХЕРБЕЗ, Дарка*

О неким српским и бугарским поредбеним фраземама са зоонимима, фитонимима и етницима | Уп. 404.

520. ЧИРГИЋ, Аднан

Акценатски приручник : приручник за наставнике / Adnan Čirgić, Jelena Šušanj. – Podgorica : Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2016. – 120. + 1 CD

521. ЧОБАНОВА, Љиљана

Кодирани и декодирани на фигуративни јазик при оптичката дислексија / Лиљана Чобанова // Савремена проучавања језика... – 59–69. | Summary

522. ЧОРОЛЕЈЕВА, Марија

Теорија на лексикографијата и класификацијата на речниците / Марија Г. Чоролева // Лексикологија и лексикографија... – 79–86. | Резюме

– ШУБАРИЋ, Сања

Икавски и екавски рефлекс старог вокала јата у документацији Црногорског сената | Уп. 1137.

V. Старословенски језик и његове редакције**– БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора**

Лексика славеносрпског језика | Уп. 1094.

523. ВУЧКОВИЋ, Снежана

Секундарна афиксација и њене функције у старословенском језику / Снежана П. Вучковић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 151–160. | Резюме

524. ВУЧКОВИЋ, Снежана

Старословенски језик : приручник са вежбама за студенте србистике и славистике основних и мастер студија / Снежана Вучковић. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 313.

525. ЈАНИЋ, Александра

Падежни синкретизам именичких облика у старословенском и савременом српском језику у светлу генеративне граматике / Александра Јанић / Савремена проучавања језика... – 13–24. | Summary

526. ЈОВАНОВИЋ, Томислав

Свети Њирило и Методије и словенско писано наслеђе : 863–2013. / ур. Јованка Радић, Виктор Савић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2014. – 542. – (Старо-

словенско и српско наслеђе ; 1) / Томислав Јовановић // ПКЈИФ. – 82 (2016), 249–251. | Приказ | Уп. 528.

527. МИТАНИ, Кеико

Синтаксичке одлике словенских средњовековних законика : прилог компаративној синтакси словенских језика / Кеико Митани // *Serbica iaponica*. – 23–35.

528. ПИПЕР, Предраг

Свети Ћирило и Методије и словенско писано наслеђе : 863–2013. / ур. Јованка Радих, Виктор Савић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2014. – 542. – (Старословенско и српско наслеђе ; 1) / Предраг Пипер // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 177–187. | Приказ | Уп. 526.

529. РАНКОВИЋ, Зоран

Грамматика црквенословенског језика / Зоран Ранковић. – Врњци : Интерклима-графика, 2016. – 190.

– САВИЋ, Виктор

Свеобухватни задаци пред проучаваоцима српскословенског језика | Уп. 1073.

530. САВИЋ, Виктор

Slovo iskona : staroslavenska/starohrvatska čitanka / Stjepan Damjanović. – 2. dopunjeno izd. – Zagreb : Matica hrvatska, 2004. – 321. – (Biblioteka Theoria) / Виктор Савић // ПКЈИФ. – 82 (2016), 193–210. | Приказ

– СЕДЕФЧЕВА, Валентина

Црквенословенска традиција 18. века у роману „Сеобе“ и њен превод на бугарски језик : транслатолошка анализа | Уп. 74.

– СТОЈИЉКОВИЋ, Василије

Писање рефлекса прасловенских група **ъ љ* **ъ љ* **ъ љ* **ъ љ* / у првом издању староруске поеме „Слово о Полку Игореве“ | Уп. 479.

531. ШАЛАЈЕВА, Татјана

Сипају из класа зрна или ка етимологији слов. **токъ* (*зумно*) / Татјана Владимировна Шалаева // Филолог. – 13 (2016), 228–235.

VI. Савремени српски језик

а) Опште

– БУГАРСКИ, Ранко

Jezici u potkrovlju | Уп. 11.

532. ГРКОВИЋ МЕЈЏОР, Јасмина

Основна подручја интересовања академика Пипера : Српски у кругу словенских језика : граматичка и лексичка поређења / Предраг Пипер. – Београд : NM libris, 2015. – 332. / Јасмина Грковић-Мејџор // Трибина САНУ. – 4 (2016), 291–295. | Приказ | Уп. 536, 539.

533. ВИТАС, Душко

Инфраструктура за изучавање и обраду српског језика / Душко Витас // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 115–129. | Summary

534. ЈОВАНОВИЋ, Јована

Српски језик и ћирилица : основе српског идентитета. – Бијело Поље : Пегаз, 2015. – 263. / Јована Јовановић // *Prevodilac*. – 35, 1/2 (2016), 78–88. | Приказ

– КОВАЧЕВИЋ, Милош

Обим и садржај српског језика код Вука и данас | Уп. 1151.

535. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Српски језик и ћирилица у току Првога свјетскога рата / Милош Ковачевић // Александар Белић. – 287–300. | Summary

536. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

О књигама академика Пипера : Српски у кругу словенских језика : граматичка и лексичка поређења / Предраг Пипер. – Београд : NM libris, 2015. – 332. / Ксенија Кончаревић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 295–299. | Приказ | Уп. 532, 539.

537. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Српски језик данас / Радмило Маројевић. – Бања Лука : Паневропски универзитет Апеирон, 2016. – 416. – (Заједничке основе ; 19)

538. МИКЕТИЋ, Сања

Ћирилица као обележје националног идентитета / Сања Д. Микетић, Иван М. Башчаревић // ЗбФФП. – 46, 1 (2016), 49–65. | Summary

539. МИЛОШЕВИЋ, Стефан

Српски у кругу словенских језика : граматичка и лексичка поређења / Предраг Пипер. – Београд : NM Libris, 2015. – 332. / Стефан Милошевић // ЗбМСС. – 90 (2016), 255–258. | Приказ | Уп. 532, 536.

540. ПИПЕР, Предраг

Српски језик између великих и малих језика / Предраг Ј. Пипер // КњЈ. – 63, 1/2 (2016), 1–17. | Резюме

541. РЕМЕТИЋ, Слободан*

Нови погледи на српски језик и његове *зайерке* : Заперци српског језика / Драгољуб Петровић. – Београд : Мирослав, 2013. / Слободан Реметић // Филолог. – 9 (2014), 325–327. | Приказ

542. SERBICA iaponica : допринос јапанских слависта српској филологији / ур. Мотоки Нумаи. – Нови Сад : Матица српска ; Sapporo : Hokkaido University, Slavic-Eurasian Research Center ; Београд : Завод за уџбенике : Вукова задужбина, 2016. – 346. – (Студије о Србима ; 22) (Slavic Eurasian Studies ; 31)

543. СИМИЋ, Радоје

Како зауставити онеписмењавање српског народа / Радоје Симић // Савремено изучавање српског језика... – 451–473. | Резюме

544. СРПСКИ језик данас и Вуковска језичка парадигма : зборник радова са округлог стола / прир. Душко Бабић. – Београд : Филолошка гимназија, 2016. – 133. – (Посебна издања)

545. СРПСКИ језик и актуелна питања језичког планирања / ур. Срето Танасић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 204. – (Зборник Института за српски језик САНУ ; 3)

– СТОЈАНОВИЋ, Андреј*

Идентитет српског језика у Вуковој „Писменици“ и Матичиној „Нормативној граматици“ | Уп. 1171.

546. ТЕМЕ језикословне у србистици кроз дијахронију и синхронију : зборник у част Љиљани Суботић / ур. Јасмина Дражић, Исидора Бјелаковић, Дејан Средојевић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2016. – 759.

547. ТОЧАНАЦ, Душанка

О језику, и о нашем језику / Dušana Točanac // О језику и језицима. – 23–28.

– **УРСУЛЕСКУ МИЛИЧИЋ, Родича***

Contacte lingvistice româno-sârbe : contribuții teoretice și practice | Уп. 400.

б) Фонетика, фонологија, прозодија**548. ДЕШИЋ, Милорад**

Српски стандардни акценат и новија лексика / Милорад П. Дешић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 147–150. | Summary

549. КАМИЈАМА, Такао

Српскохрватски акценат : увод у генеративну фонологију српскохрватских именица / Такао Камиијама // *Serbica iaponica*. – 64–98.

– **КОЗОМОРА, Драгомир**

Акценат деклинационих ријечи у српским посавским говорима између Врбаса и Украјине | Уп. 1022.

Фонетске и морфолошке особине српских посавских говора између Врбаса и Украјине | Уп. 1023.

550. КОСТИЋ, Ђорђе

О култури говора и језика : радијска предавања / Ђорђе Костић ; прир. Елизабета Арсеновић. – Београд : Радио-телевизија Србије : Институт за експерименталну фонетику и патологију говора Ђорђе Костић, 2016. – 190. – (Опредмећени звук. Књига есеја ; 3)

551. ЛОНЧАР РАИЧЕВИЋ, Александра

Прилог проучавању природе акцента у српском језику / Александра Р. Лончар Раичевић // *CJ*. – 21 (2016), 627–639. | Summary

– **МАРКОВИЋ, Маја**

Kvalitet posttoničnih vokala u govoru Novog Sada | Уп. 1025.

Phonetic Cue Interpretation in the Acquisition of a Non-Native Vocalic Contrast | Уп. 343.

– **МАРОЈЕВИЋ, Радмило***

Фонетска реконструкција дифтонга као лингвотекстолошки проблем : на грађи Вукове „Мале простонародне славеносрпске пјеснарице“ | Уп. 1153.

552. НАКАЋИМА, Јуми

О перцепцији српскохрватских акцената на основу јапанског језичког осећања / Јуми Накаџима // *Serbica iaponica*. – 99–110.

– **ПЕТРОВИЋ, Веселин**

Фонетске варијације у говору млађе и средње генерације села Карошевина : код Пријепоља | Уп. 1036.

553. ПУНИШИЋ, Силвана

Analiza atipičnog izgovora sa artikulacionog, akustičkog i perceptivnog aspekta / Silvana Punišić. – Beograd : Centar za unapređenje životnih aktivnosti : Institut za eksperimentalnu fonetiku i patologiju govora, 2016. – 134.

– **СРЕДОЈЕВИЋ, Дејан**

Fonološki značaj različitih fonetskih karakteristika pri uspostavljanju distinkcije kvaliteta između kratkih акцената у pojedinim govorima Srema, Banata i Bačke | Уп. 1055.

– СУДИМАЦ, Нина

Kontrastivna analiza visokih/zatvorenih vokala u produkciji izvornih govornika britanskog engleskog i srpskog jezika | Уп. 394.

– ТОДИЋ, Бојана

О природи и преношењу акцента у говору села Драговац : код Пожареваца | Уп. 1059.

554. ХАТОРИ, Широ

О прозодијама у српскохрватском језику / Широ Хатори // *Serbica iaponica*. – 58–63.

– ЦУКУТ, Слађана*

О неким особинама акценатског система говора млађих становника Дервенте | Уп. 1065.

Силазни акценти на унутрашњим слоговима ријечи у говору спикера Радио-телевизије Републике Српске | Уп. 1066.

– ЧУБРОВИЋ, Биљана

Acoustic Investigations of Serbian and American English Vowel Inventories | Уп. 407.

555. ШИПКА, Данко

Уз нека акценатска одступања : хипотеза иницијалног акцента / Данко М. Шипка // ЛА. – 28 (2016), 1–11. | Summary

в) Графија и правопис

– БРБОРИЋ, Вељко

О правописном раду Александра Белића | Уп. 1340.

556. БРБОРИЋ, Вељко

О српском правопису / Вељко Брборић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2016. – 192. – (Књижевност и језик ; 50) | Уп. 559.

557. БРБОРИЋ, Вељко

Слабости правописног речника / Вељко Ж. Брборић // НССУВД. – 45, 3 (2016), 5–14. | Summary

– МИЛАНОВИЋ, Александар

Да ли смо на Вуковом и вуковском путу : случај Леонардовога или Ленардовога мастеррада | Уп. 1155.

558. МИЛОРАДОВ, Дејан

О транскрипцији једног *француског* имена / Дејан Милорадов // ЈД. – 12, 7–8 (2016), 23–24.

559. НИКОЛИЋ, Весна

Значајан прилог српској правописној литератури : О српском правопису / Вељко Брборић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2016. – 192. – (Књижевност и језик ; 50) / Весна С. Николић // КњЈ. – 63, 3/4 (2016), 427–431. | Приказ | Уп. 556.

560. НИКОЛИЋ, Марина

Језикофил / Београд : Klett, 2016. – 124. / Марина Николић // ЛА. – 29 (2016), 41–43. | Приказ | Уп. 562.

561. ПЕШИКАН, Митар

Правопис српскога језика / Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурица. – Измењено и допуњено екавско изд, 3. екавско изд. / ред. Мато Пижурица и др. – Нови Сад : Матица српска, 2016. – 507.

– **РАДОВИЋ ТЕШИЋ, Милица**

Митар Пешикан : о српском правопису и језичкој култури | Уп. 1382.

– **РЕМЕТИЋ, Слободан**

Вукова реформа и двоизговорност и двоисписност : прошлост, садашњост, перспективе | Уп. 1168.

– **СИМИЋ, Радоје**

Која напомена о Белићевом правопису, и о Белићу лично : поводом чланка Милована Витезовића „Срби никада нису говорили сутски, него судски“, *Полишика*, понедељак 25. јануар 2016, стр. 13. | Уп. 849.

Мали правопис српског језика | Уп. 1005.

Правопис српског језика | Уп. 1006.

562. СЛИЈЕПЧЕВИЋ, Светлана

Језикофил / Светлана Слијепчевић, Слободан Новокмет, Марина Николић. – Београд : Klett, 2016. – 124. | Уп. 560.

г) Граматика (морфологија, творба речи, синтакса)**563. АЈЦАНОВИЋ, Јелена**

Лексичко-семантичка обележја предикатива у прилошким предикатским изразима / Јелена Т. Ајцановић // Лексикологија и лексикографија... – 533–546. | Summary

564. АЈЦАНОВИЋ, Јелена

Садржинска и структурна својства глагола са значењем квантификације : семантичко-деривациона анализа / Јелена Т. Ајцановић // Теме језикословне... – 365–377. | Summary

565. АЈЦАНОВИЋ, Јелена

Sintaksičko-semantička analiza konstrukcije *za* + infinitiv i njene pragmatičke implikacije / Jelena Ajžanović, Jasmina Dražić // ГФФНС. – 41, 1 (2016), 21–31. | Summary

– **АЈЦАНОВИЋ, Јелена**

Циљни инфинитив у књижевном језику код Срба у 19. веку и данас | Уп. 1138.

566. АЈЦАНОВИЋ, Милан

Погрешке у падежној конгруенцији именичке и придевске апозиције у језику медија / Милан Ајцановић, Страхиња Степанов // ЗБМСФЛ. – 59, 2 (2016), 83–95. | Summary

– **АЈЦАНОВИЋ, Милан**

Семантичка деривација фитонима и зоонима у Ћопићевим делима | Уп. 856.

Структура српских географских термина страног порекла | Уп. 672.

567. АЛАНОВИЋ, Миливој

Актанти и сирконстанти : граматичка и/или семантичка дихотомија / Миливој Б. Алановић // О језику и језицима. – 31–44. | Résumé

568. АЛАНОВИЋ, Миливој

Еволуција начела структурне организације реченице у српској лингвистици / Миливој Алановић // Александар Белић. – 215–226. | Zusammenfassung

569. АЛАНОВИЋ, Миливој

Еволуција начела структурне организације реченице у српској лингвистици / Миливој Б. Алановић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 39–49. | Zusammenfassung

570. АЛАНОВИЋ, Миливој*

Један специфичан семантички тип аблативног генитива // Филолог. – 4 (2011), 155–162. | Zusammenfassung

571. АЛАНОВИЋ, Миливој

Концепти *везе* и *зависности* у Белићевом моделу устројства реченице / Миливој Алановић // Александар Белић. – 227–239. | Zusammenfassung

572. АЛАНОВИЋ, Миливој

О ‘изричности’ допунских реченица / Миливој Б. Алановић // Теме језикословне... – 401–429. | Zusammenfassung

573. АЛАНОВИЋ, Миливој

О комплементарности синтагматских релација у реченици / Миливој Алановић // Српски језик и његове норме. – 160–175. | Zusammenfassung

574. АЛАНОВИЋ, Миливој*

Објекат : у раскораку између облигаторности и факултативности / Миливој Алановић // Филолог. – 7 (2013), 13–21. | Summary

575. АЛАНОВИЋ, Миливој*

Субјекатски локатив : класификационе недоумице / Миливој Алановић // Филолог. – 5 (2012), 224–233. | Zusammenfassung

576. АЛЕКСИЋ, Данило

Глаголи, узвици и фонестема *ц* / Данило С. Алексић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 479–492. | Summary

577. АЛЕКСИЋ, Данило

Компаративно-критичка студија о граматикама : Врсте речи и граматичка пракса : од Вука до данас / Весна Ломпар. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2016. – 426. – (Књижевност и језик ; 49) / Данило С. Алексић // КњЈ. – 63, 1/2 (2016), 191–194. | Приказ | Уп. 618.

578. АЛЕКСИЋ, Данило

О прилошким и придевским допунама глаголу *ос(ј)ећају се* / Данило С. Алексић // СЈ. – 21 (2016), 595–615. | Summary

– АЛЕКСИЋ, Маријана

Контрастивна анализа реализација слободног неуправног говора у шпанском и српском језику | Уп. 275.

– АНИЧИЋ, Андријана

Лингвистичка типологија и когнитивна лингвистика : глаголи кретања у српском и енглеском језику | Уп. 278.

579. АРСЕНИЈЕВИЋ, Бобан

Три општа типа адноминалних зависних клауза / Бобан Арсенијевић // Jezik, književnost, značenje. – 409–418. | Summary

580. АРСЕНИЈЕВИЋ, Нада

Глаголи страховања и њихове допуне / Нада Арсенијевић // Српски језик и његове норме. – 176–191. | Summary

581. АРСЕНИЈЕВИЋ, Нада

Прилог тумачењу беспредлошког генитива у систему објекатских падежа / Нада Арсенијевић // Jezik, književnost, značenje. – 317–332. | Summary

582. АРСЕНИЈЕВИЋ, Нада

Реинтерпретација система објекатских падежа : о предлошком генитиву / Нада Арсенијевић // ЗбМСФЛ. – 59, 2 (2016), 49–69. | Summary

583. АШИЋ, Тијана

Експресивна употреба заменичког прилога *ију* у српском језику / Тијана В. Ашић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 253–261. | Summary

– АШИЋ, Тијана

Le conditionnel et les verbs modaux : le cas de *devior – morati et pouvoir – moći* en français et en serbe | Уп. 279.

584. АШИЋ, Тијана

Особености псеудофиналних обрта у српском језику / Тијана В. Ашић, Милана Ј. Додиг // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 105–114. | Resume

585. БАБИЋ, Миланка

Комуникативни и експресивни модели екскламативних реченица у српском језику / Миланка Ј. Бабић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 263–273. | Summary

– БАЈАТ, Снежана*

May/might i njihovi srpski ekvivalenti : nove tendencije u upotrebi | Уп. 280.

– БИЉЕТИНА, Јелена*

Ekvivalenti engleskog predloga *of* u srpskom jeziku : kontrastivna analiza korpusa | Уп. 285.

586. БОГДАНОВИЋ, Маријана

Морфолошка адаптација мушких антропонима страног порекла у савременом српском језику / Маријана Р. Богдановић // КњЈ. – 63, 1/2 (2016), 91–106. | Summary

587. БОГДАНОВИЋ, Маријана

Семантички и творбени аспект именичке старокњижевне лексике у „Речнику српскохрватског књижевног и народног језика“ САНУ / Маријана Р. Богдановић // СЈ. – 21 (2016), 575–594. | Summary

– БРДАР, Сања

Глаголи кретања у српском и њихови енглески еквиваленти у роману „Руски прозор“ Драгана Великића | Уп. 287.

588. БУРИЋ, Милена

Морфолошке особине именичких замјеница у народним епским десетерачким пјесмама / Милена Р. Бурић // СЈ. – 21 (2016), 343–358. | Резюме

589. ВЕЉКОВИЋ СТАНКОВИЋ, Драгана

Експресивност евалутивних деривата изведених суфиксима *-оња* и *-уља* : аксиолошки приступ / Драгана Д. Вељковић Станковић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 323–335. | Summary

– ВЕЉОВИЋ, Бојана

Временски транспоновани глаголски облици за обележавање прошлих радњи у роману „Бестјелесна“ Бранка Брђанина Бајовића | Уп. 864.

– ВЕСИЋ ПАВЛОВИЋ, Татјана

Концептуализација стања помоћу елемената схеме путање у енглеском и српском језику | Уп. 290.

– ВЛАЈИЋ ПОПОВИЋ, Јасна

Речца *зар* : преко синтаксе и семантике до етимологије : *Зар* ти то мислиш? ↔ Ти то мислиш *зар*? | Уп. 687.

590. ВУКОМАНОВИЋ РАСТЕГОРАЦ, Владимир

Како настају сложеннице : методички аспект / Владимир М. Вукомановић Растегорац, Вишња М. Мићић // КњЈ. – 63, 1/2 (2016), 113–129. | Summary

– ВУЧКОВИЋ, Драгана

Условне реченице са везником *да* у српском и француском језику | Уп. 291.

591. ГЛОЂОВИЋ, Аница

Нека запажања о префиксима у српском језику / Аница В. Глођовић // СЈ. – 21 (2016), 325–341. | Summary

– ГЛУМАЦ, Дивна

Tipovi japanske kauzativne rečenice i njihovi prevodni ekvivalenti u srpskom jeziku | Уп. 1229.

– ГУДУРИЋ, Снежана

Прилог проучавању категорије транзитивности са посебним освртом на стање у француском и српском језику | Уп. 297.

592. ДРАГИЋ, Мила

Развој теоријско-методолошких концепата рекције и валентности у српској лингвистици / Мила Драгић // ППЈ. – 47 (2016), 99–121. | Summary

593. ЂОРЂЕВИЋ, Александра

Синтакса пасива у савременом српском језику / Срето Танасић. – Београд : Београдска књига : Институт за српски језик САНУ, 2014. – 259. / Александра Ђорђевић // ЛА. – 28 (2016), 49–54. | Приказ

594. ЂОРИЋ, Валентина

Sintaksička struktura specifikacijskih i predikativnih kopulativnih klauza / Valentina N. Đorić // ЗБЈКФФНС. – 6 (2016), 141–158. | Summary

595. ЂУРИЋ, Милош

Значење и сложеннице у дискурсу електротехнике / Miloš D. Đurić // Jezik, književnost, značenje. – 201–216. | Summary

– ЂУРОВИЋ, Сања

Значај Белићевих погледа на врсте речи | Уп. 1349, 1350.

Префиксалне творенице са *йолу-* у „Дневнику самоће“ Видосава Стевановића | Уп. 873.

– ЖИВКОВИЋ, Миле

Semantic Characteristics of Serbian and English Light Verb Constructions | Уп. 303.

– ЖИВКОВИЋ, Наталија

Морфолошка адаптација именичких англицизама у „Роману о Лондону“ Милоша Црњанског | Уп. 876.

– ЖУГИЋ, Радмила*

Двопрефиксални глаголски деминутиви с префиксом *йо-* у призренско-тимочким говорима српског језика и бугарском језику | Уп. 1018.

Продуктивни творбено-семантички типови именичких деминутива средњег рода у бугарском језику и призренско-тимочким говорима српског језик | Уп. 304.

596. ЗВЕКИЋ ДУШАНОВИЋ, Душанка

Модални глаголи и адверзативност / Душанка Звекић Душановић // ЗБМСФЛ. – 59, 1 (2016), 77–102. | Summary

597. ЗЕЉИЋ, Горан

Бројни придеви / Горан Н. Зељић // СЈ. – 21 (2016), 641–656. | Summary

598. ЗЕЉИЋ, Горан

Морфолошко-семантичке карактеристике бројева у српском језику / Горан Зељић. – Београд : Учитељски факултет, 2016. – 302. – (Монографије ; 27) | Уп. 656.

– ЗОРИЋ, Милена

Славенизми у Стеријиним драмским делима : именички суфикси | Уп. 879.

– ИВАНИШЕВИЋ, Даринка

Језички и стилистички аспекти категорије деминутивности у збирци „Слика без оца“ Радослава Братића | Уп. 881.

– ИВАНОВИЋ, Милена

Акционалност – семантика и форма : у савременом украјинском и српском језику | Уп. 308.

Украјинске речце *буває*, *бувало* и *було* и њихови српски еквиваленти у функцији изражавања итеративности | Уп. 310.

– ИЛИЋ, Нина*

Podizanje i podizanje sa korijom u engleskom i srpskom | Уп. 311.

– ЈАНИЋ, Александра

Модални глаголи *must*, *should*, *can* / *морају*, *требају*, *могу* у енглеском и српском језику : опште карактеристике и изазови при превођењу | Уп. 312.

Падежни синкретизам именичких облика у старословенском и савременом српском језику у светлу генеративне граматике | Уп. 525.

599. ЈАНИЋ, Александра

Семантичке нијансе код вишезначних изведених придева на *-(љ)ив* у српском језику / Александра Јанић // *Jezik, književnost, značenje*. – 177–188. | Summary

– ЈАНИЋИЈЕВИЋ, Наташа

Analisi contrastiva del presente *pro futuro* in italiano e in serbo | Уп. 313.

600. ЈАЊУШЕВИЋ ОЛИВЕИРИ, Ана

Интензификаторске вриједности партикуле *јои* у савременом српском језику / Ана М. Јањушевић Оливеири // *Филолог*. – 13 (2016), 75–91. | Резюме

601. ЈАЊУШЕВИЋ ОЛИВЕРИ, Ана

Интензификација синтаксичких јединица интонативним издвајањем / Ана Јањушевић Оливери // *Српски језик, књижевност, уметност* 1. – 247–254. | Summary

602. ЈАЊУШЕВИЋ ОЛИВЕРИ, Ана

Понављање као начин интензификације јединица у предикату / Ана М. Јањушевић Оливери // *НССУВД*. – 45, 1 (2016), 445–455. | Резюме

603. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Везане основе домаћег (словенског) порекла у морфемској и творбеној структури српског језика / Владан Јовановић // *ЗМСФЛ*. – 59, 1 (2016), 103–113. | Резюме

604. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Књига о значајној групи глагола из новог угла : Глаголи на *-(је)ћи*, *-им* у корелацији са глаголима на *-ићи*, *-им* у савременом српском језику : нормативни и лексикографски аспект / Марина Спасојевић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2013. – 452. – (Монографије ; 17) / Владан Јовановић // СЈ. – 21 (2016), 675–681. | Приказ

605. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Лексичко-семантички статус осамостаљеног (апсолутног) компаратива у српском језику / Владан З. Јовановић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 313–322. | Резюме

– ЈОВАНОВИЋ, Владимир*

Контрастивна анализа енглеских адјективалних сложеница и еквивалентних облика у српском језику : анализа корпуса | Уп. 315.

Morfofonološko proširenje osnove u derivaciji engleskog, srpskog i bugarskog jezika | Уп. 316.

– ЈОВАНОВИЋ, Иван

Синтаксичке одлике пословица у француском језику у поређењу са српским | Уп. 318.

606. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

Напомене о структури текста / Јелена Р. Јовановић Симић // КњЈ. – 63, 3/4 (2016), 229–242. | Summary

– ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

Начини вербализације експресивности : према грађи из романа „Чедомир Илић“ М. Ускоковића | Уп. 887.

607. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

О неким стилски активним глаголима говорења / Јелена Р. Јовановић Симић // НССУВД. – 45, 3 (2016), 87–99. | Summary

608. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

Учење М. Стевановића и старијих синтаксичара о *пређашњим временима* у српском језику и њихов значај / Јелена Р. Јовановић Симић // НЈ. – 47, 3/4 (2016), 19–31. | Резюме

– КАРДОШ, Александра*

Engleski dvočlani glagoli sa partikulama *off* i *on* i njihov prevod na srpski jezik : korpusna analiza | Уп. 321.

– КАРЛИЋ, Вирна

Markeri (ne)određenosti u suvremenom srpskom i hrvatskom jeziku : sintagmatski i paradigmatski odnosi | Уп. 322.

609. КЕСИЋ, Далибор*

Genesis of Experiential Meaning / Dalibor Kesić // Филолог. – 3 (2011), 157–165. | Rezime

610. КИШ, Наташа

О неким особеностима придева из угла фази лингвистике / Наташа Киш // ЗБМСФЛ. – 59, 2 (2016), 71–82. | Summary

611. КЛИКОВАЦ, Душка

О употреби показних речи *ево*, *ејто* и *ево* / Душка Кликовац // НССУВД. – 45, 3 (2016), 101–133. | Summary

612. КОВАЧЕВИЋ, Борко

Imenice sa značenjem argumenta događaja u savremenom srpskom jeziku / Borko Kovačević // АФФ. – 28, 1 (2016), 327–336. | Summary

613. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Експресивност адинатонских конструкција у српском језику / Милош М. Ковачевић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 187–202. | Summary

614. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Интерференција синтаксе и стилистике : Синтаксички и стилистички огледи / Миланка Бабић. – Београд : Јасен, 2015. – 276. – (Језикословље) / Милош Ковачевић // КњЈ. – 63, 1/2 (2016), 183–189. | Приказ

615. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Конкурентност једног типа предлошког генитивног, акузативног, инструменталног и локативног субјекта / Милош М. Ковачевић // Теме језикословне... – 305–326. | Summary

– КОВАЧЕВИЋ, Милош

О нормативном статусу синонимних и блискозначних твореница у српском језику | Уп. 841.

616. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Реченице са конверзијом прилошке адвербијалне допуне или одредбе и придјевског атрибута / Милош Ковачевић // Jezik, književnost, značenje. – 389–408. | Summary

617. КОВАЧЕВИЋ, Предраг*

Funkcijske projekcije u srpskom nominalnom kompleksu / Predrag S. Kovačević, Milan M. Rupčević // ЗБЈКФФНС. – 5 (2015), 21–31. | Summary

– КОЗОМАРА, Драгомир

Фонетске и морфолошке особине српских посавских говора између Врбаса и Украјине | Уп. 1023.

– ЛАЗАРЕВИЋ, Радмила

Један осврт на деривацију хроматских придјева у италијанском и српском језику | Уп. 329.

– ЛАЛОВИЋ, Раде*

Логички субјекат у акузативу у школским граматикама | Уп. 980.

– ЛЕПОЈЕВИЋ, Јелена*

Нулти суфикс као творбени формант код двотематских именица | Уп. 330.

Нулти суфикс као творбени формант код двотематских придева | Уп. 331.

Padežne forme sa značenjem mesta i pravca u srpskom, ruskom i nemačkom jeziku | Уп. 332.

Супстантивизација у оквиру властитих имена према супстантивизацији у оквиру апелатива : на материјалу руског и српског језика | Уп. 333.

Суфиксација сложеница и других двокомпонентних речи : на материјалу руског и српског језика | Уп. 334.

618. ЛОМПАР, Весна

Врсте речи и граматичка пракса : од Вука до данас / Весна Ломпар. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2016. – 426. – (Књижевност и језик ; 49) | Уп. 577.

– ЛУКАЈИЋ, Драгана

La classe d'actifs en serbe et le *paradoxe de l'imperfecif* | Уп. 337.

– МАНДИЋ, Слађана

Frazni glagoli sa partikulama *down* i *up* u engleskom i njihovi srpski ekvivalenti : korpusna analiza | Уп. 338.

– МАНОЈЛОВИЋ, Нина

Проблем превођења слободног управног и слободног неуправног говора са српског на енглески језик | Уп. 67.

– МАРИЋ, Биљана

Неуправни говор у српском и руском језику | Уп. 339.

Рече у својству показатеља туђег говора у руском и српском језику | Уп. 340.

619. МАРЈАНОВИЋ, Саша

Глаголска флексија у двојезичном речнику са српским као циљним језиком / Саша Марјановић // ЗБМСФЛ. – 59, 2 (2016), 109–128. | Резюме

620. МАРКОВИЋ, Александра

Могућност трансформације именичких синтагми с генитивом материје у синтагме с конгруентним придевским атрибутом / Александра М. Марковић // НЈ. – 47, 1/2 (2016), 11–24. | Резюме

– **МАРКОВИЋ, Жељко**

Експресивни глаголи визуелне перцепције у српском и словеначком језику | Уп. 341.

Периферни глаголи визуелне перцепције у српском и словеначком језику | Уп. 342.

– **МАРКОВИЋ, Славољуб**

Адверби у говору ужичког краја | Уп. 1026.

– **МАРОЈЕВИЋ, Милена**

Предикативи у терминосистему врста речи | Уп. 344.

621. МИЛАШИН, Горан*

О сложеној реченици са становишта савремених лингвистичких усмјерења : Категорија степена у српском језику : сложена реченица / Марина Николић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2014. – 301. – (Монографија ; 21) / Горан Милашин // Филолог. – 12 (2015), 305–308. | Приказ | Уп. 646.

– **МИЛИВОЈЕВИЋ, Нагаша**

Nešto o spektru značenja konstrukcija intransitivnog kretanja u engleskom i srpskom jeziku : pogled ka periferiji | Уп. 347.

Употреба аориста у роману „Сумња у биографију“ Радослава Братића | Уп. 908.

– **МИЉАКОВИЋ, Милорад**

Творбени модели нерегистрованих глаголских лексема типа *лајковавић*, *твићовавић* и сл. у српском, руском и другим словенским језицима | Уп. 426.

622. МИЉКОВИЋ, Вања

Поредбене конструкције са оператором *као* у савременом српском језику / Вања Миљковић // Савремена проучавања језика... – 199–212. | Summary

– **МИРИЋ, Душанка**

Функционална граматика у раду Предрага Пипера | Уп. 1371.

623. МИТИЋ, Ивана

Дистрибуција *нимало* vs. *ни мало* и *немало* vs. *не мало* са негираним придевима и придевима негативне семантике / Ивана Митић // Савремена проучавања језика... – 221–228. | Summary

– **МИТРИЋЕВИЋ ШТЕПАНЕК, Катарина**

Глаголски префикс *у-* за значењем ‘извршити кратку вербалну или мимичку радњу’ у чешком језику и његови еквиваленти у српском | Уп. 350.

– **МИЋИЋ, Вишња**

Синтакса просте реченице у разредној настави | Уп. 985.

– **МИХИЋ ПИЈЕТЛОВИЋ, Тијана**

О modalnim glagolima *must* i *may* u engleskom jeziku i njihovim ekvivalentima *morati* i *moći* u srpskom jeziku | Уп. 351.

О modalnim prilozima u engleskom i njima odgovarajućim oblicima u srpskom jeziku | Уп. 352.

624. МИШКЕЉИН, Ивана*

Infinitival Complements in Serbian : A Generative Approach / Ivana Miškeljin // Филолог. – 5 (2012), 199–209. | Rezime

625. МОСКОВЉЕВИЋ ПОПОВИЋ, Јасмина

О korelativnim konstrukcijama u južnoslovenskoj lingvistici I / Jasmina D. Moskovljević Popović // АФФ. – 28, 1 (2016), 337–346. | Summary

626. НЕВЕКЛОВСКИ, Герхард

Neke balkanske osobine srpskog glagola / Gerhard Neweklowsky // Теме језикословне... – 389–400. | Summary

– НЕДЕЉКОВИЋ, Даница

Прилошки декомпозици са статусом синтаксо- и текстостилема у немачком и српском језику | Уп. 355.

– НЕЦОВА, Милена

Англијски фамилни имена, мотивирани од назвања на лица, заети в образованието и духовенството : в съпоставка с български и сръбски | Уп. 356.

627. НИКОЛИЋ, Весна

Префиксоид *нано-* / Весна С. Николић // ЈД. – 12, 7–8 (2016), 4–6.

628. НИКОЛИЋ, Марина

Категорија степена и категорија оцене у српском језику : сличности и разлике / Марина М. Николић // Филолог. – 14 (2016), 11–18. | Резюме

– НОВАКОВ, Предраг

Granice značenja : glagolska semantika i glagolski vid | Уп. 785.

Teličnost i perfektivnost u engleskom i srpskom jeziku | Уп. 359.

629. НОМАЋИ, Мотоки

Посесивни перфекат у српском језику : с освртом на друге словенске језике / Мотоки Номаћи // *Serbica iaponica*. – 111–128.

630. ОБРАДОВИЋ, Милан

Творба етника и ктетика од назива америчких савезних држава у српском језику / Милан Б. Обрадовић // 36ЈКФФНС. – 6 (2016), 51–87. | Summary

– ОДБОР за стандардизацију српског језика

Зависна реченица с везником *без да* | Уп. 844.

– ПАВЛОВИЋ, Владан

Anti-Proverbs in English and Serbian | Уп. 360.

631. ПАНИЋ, Светлана

О реченици и њеним члановима / Милош Ковачевић. – Београд : Јасен, 2015. – 231. – (Библиотека Језикословље) / Светлана Б. Панић // СЈ. – 21 (2016), 713–717. | Приказ

– ПАНИЋ, Светлана

Одредбе и допуне глагола *гледајти* и *видјети* и њихових деривата у приповиједи „У змијском загрљају“ Емира Кустурице | Уп. 917.

– ПАПАЗ, Младен*

О еквивалентности модалних глагола *trebati* и *sollen* у савременом српском и нјемачком језику | Уп. 364.

– ПАТАРАКИНА, Евгенија

Прилошко-предложна бифункционалност у српском и руском језику | Уп. 366.

632. ПЕТКОВА, Гергана

Србски женски лични имена, образувани од римски преномен / Гергана Петкова // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 309–316. | Summary

– ПЕТРОВИЋ САВИЋ, Мирјана

О творбеној структури топонима : на примерима из Рађевине | Уп. 1038.

– ПЕТРОНИЈЕВИЋ, Божинка*

Deverbative Adjektive Skalierbar oder nicht? : eine Untersuchung am Beispiel des serbischen und des deutschen | Уп. 370.

Dephrasale Adjektivderivate : eine Untersuchung am Beispiel des Serbischen und der Deutschen | Уп. 371.

– ПИПЕР, Предраг

О социјалним фемининативима у српском и другим словенским језицима | Уп. 430.

– ПОПОВИЋ, Наташа*

„Le musée est fermé pour travaux“ : à propos de la lecture causale/finale de la préposition *pour* et de ses correspondants en serbe | Уп. 372.

– ПУХАР, Јелена

Variatione primaria di *portare* ei suoi traducanti serbi in IMAGACT | Уп. 373.

633. РАДИЋ, Јованка

О категоријалним вредностима творбених морфема : на примерима типа *Церина, церишина, церовина* / Јованка Ј. Радић // СЈ. – 21 (2016), 183–202. | Summary

– РАДОЈЕВИЋ, Данијела

О реду ријечи као синтаксичко-стилистичкој категорији у језику Петра II Петровића Његоша | Уп. 921.

– РАДОЈЧИЋ, Драгана

Прилози назло, нарочито, наперекор и њихови српски еквиваленти | Уп. 374.

– РАДУСИН БАРДИЋ, Наташа

Direktna parcijalna pitanja sa upitnim determinativima u francuskom jeziku i njihovi ekvivalenti u srpskom jeziku | Уп. 375.

– РАЂЕНОВИЋ, Анка

Глаголски вид у српском и савременом грчком : између семантике и прагматике | Уп. 376.

634. РЕДЛИ, Јелена

Експликативне номиналне синтагме у семантичком пољу квалификативности / Јелена Редли // Српски језик и његове норме. – 218–231. | Summary

635. РЕДЛИ, Јелена

Исказивање квалитета падежима квантификативног значења / Јелена Р. Редли // Теме језикословне... – 327–339. | Summary

636. РЕДЛИ, Јелена

Метафоричке екстензије просторних значења у значење квалификативности у српском језику / Јелена Р. Редли // СЈ. – 21 (2016), 393–413. | Summary

– РЕДЛИ, Јелена

Transpozicija prostora u kvalitet radnje/pojma prostornim predlozima u srpskom i engleskom jeziku | Уп. 377.

– РИСТИЋ, Данијел

Семелфактивни глаголи – ономатопеје у језику српског стрипа | Уп. 923.

– РУЖИЋ, Владислава

Актуелност Белићевог погледа на глаголске допуне | Уп. 1384.

637. РУЖИЋ, Владислава

Глаголски изрази са компонентом 'временска неодређеност' / Владислава Ж. Ружић // Теме језикословне... – 341–364. | Summary

– РУЖИЋ, Владислава

Семантичка и синтаксичка валентност именице *време* | Уп. 812.

638. РУСИМОВИЋ, Тања

Значења адјективних клауза са личном заменицом у антецеденту / Тања З. Русимовић // *Jezik, književnost, značenje*. – 419–430. | Summary

– РУСИМОВИЋ, Тања

Стилистичка (не)маркираност формалног антецедента супстантивне релативне клаузе са релативизатором *ко* | Уп. 924.

639. РУСИМОВИЋ, Тања

Форичност присвојних заменица у антецеденту адјективне релативне клаузе / Тања З. Русимовић // *НЈ*. – 47, 1/2 (2016), 25–43. | Summary

– РУСКОВА БЕРМАНОВИЋ, Светла

Еквиваленти бугарског аориста и бугарског имперфекта у српском језику : на примерима из књижевних текстова | Уп. 380.

– РУШПИЋ, Марија

Предикатски апозитив у приповеткама Иве Андрића | Уп. 925.

640. САВИЋ, Марија

Творбени принципи у грађењу псеудоанглицизма у српском језику / Марија Савић // *Језици и културе у времену и простору*. – 317–330. | Summary

641. САВИЋ ГРУЈИЋ, Ана

Творба придева са значењем човекових физичких особина / Ана Р. Савић-Грујић // *ЗбФФП*. – 46, 4 (2016), 49–65. | Summary

642. САВОВА, Димка

Ред речи и акценатско издвајање као маркери експресивности у савременом српском језику / Димка В. Савова // *НССУВД*. – 45, 1 (2016), 227–236. | Резюме

643. САНКОВИЋ, Никола

Деминутивни суфикс *-(а)к* и његови деривати / Никола Санковић // *Савремена проучавања језика...* – 71–81. | Summary

– СЕДЕР, Ружица

О конесивној вредности *veznika sans que* и његовим еквивалентима и италијанском и српском језику | Уп. 381.

644. СИМИЋ, Радоје

Напомене о временским облицима у језику Лазе К. Лазаревића / Радоје Д. Симић // *НЈ*. – 47, 3/4 (2016), 1–18. | Summary

645. СИМИЋ, Радоје

О конотацији / Радоје Д. Симић // *НССУВД*. – 45, 1 (2016), 175–186. | Резюме

646. СЛИЈЕПЧЕВИЋ, Светлана

Књига о категорији степена у српском језику : Категорија степена у српском језику : сложена реченица / Марина Николић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2014. – 307. / Светлана Слијепчевић // *СЈ*. – 21 (2016), 669–673. | Приказ | Уп. 621.

647. СПАСОЈЕВИЋ, Анета

Укрштање глаголских врста у конјугацији глагола у савременом српском језику / Сања Ж. Ђуровић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2015. – 345. / Анета А. Спасојевић // НЈ. – 47, 1/2 (2016), 118–122. | Приказ

– СПАСОЈЕВИЋ, Марина

Белићево схватање глаголског вида и његов утицај на развој аспектолошких погледа у србистици | Уп. 1389, 1390.

648. СТАКИЋ, Милан

Порекло и морфолошка структура глаголских прилога / Милан В. Стакић // НССУВД. – 45, 3 (2016), 149–165. | Summary

649. СТАНКОВИЋ, Бранимир

Adjectival Aspect in Serbian : Epistemic, Partitive Specificity od Definiteness? / Branimir Stanković // Jezik, književnost, značenje. – 345–353. | Rezime

– СТАНКОВИЋ, Селена

О роду, броју и падежу личних заменица у француском и српском језику | Уп. 387.

Француско-српске лингвистичке паралеле | Уп. 388.

– СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Generičke rečenice u srpskom u poređenju sa francuskim | Уп. 389.

Нека запажања о француском и српском плусквамперфекту | Уп. 390.

650. СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Од неутралности до експресивности у употреби глаголских времена / Веран Ј. Станојевић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 215–225. | Résumé

651. СТАНОЈЧИЋ, Славко

Однос лексеме и њеног окружења : на примерима из два различита дискурса / Славко Станојчић // Александар Белић. – 241–250. | Summary

652. СТАНОЈЧИЋ, Славко

Однос лексеме и њеног окружења : на примерима из два различита типа дискурса / Славко Ж. Станојчић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 105–113. | Summary

653. СТАНОЈЧИЋ, Славко

Узрочно семантичко поље / Милош Ковачевић. – Београд : Јасен, 2012. – 237. – (Библиотека Знакови) / Славко Ж. Станојчић // НЈ. – 47, 3/4(2016), 109–111. | Приказ

– СТЕФАНОВИЋ, Александар

Substantivum adverbiale или посебан поглед Александра Белића на бројеве као прилошке речи | Уп. 1394, 1395.

– СТЕФЧЕВА, Росица

О партикулама са значењем ограничавања у бугарском и српском језику : на материјалу функционисања партикуле *само* | Уп. 391.

– СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Ријечи састављене од двије основе у „Лучи микрокозма“ : граматички, сематички и стилски аспект | Уп. 948.

654. СТОЈАНОВИЋ, Милица

Семантика префикса *до-* као првог у низу у двопрефигираним глаголима српског језика / Милица Стојановић // Jezik, književnost, značenje. – 165–175. | Summary

– СТОЈАНОВИЋ, Стефан

Лексичко значење трпних партиципа на *-н*, *-ӣ* у предикативној функцији и њихова способност да изразе резултативно значење : на материјалу српског и руског језика | Уп. 392.

655. СТОЈЧИЋ, Виолета*

Sintagma i strukturna svojstva kolokacija / Violeta Stojičić // Филолог. – 5 (2012), 260–268. | Summary

656. ТОДИЋ, Бојана

Морфолошко-семантичке карактеристике бројева у српском језику / Горан Зељић. – Београд : Учитељски факултет, 2016. – 302. – (Едиција Монографије ; 27) / Бојана Д. Тодић // НЈ. – 47, 3/4(2016), 133–137. | Приказ | Уп. 598.

– ТОДОРОВИЋ, Стефан

Декомпоновање са глаголима типа *донети* и *дати* у административном и публицистичком стилу : граматички и стилистички аспект | Уп. 955.

657. ТОМА, Пол-Луј

Експресивност при употреби претеритних времена / Пол-Луј Тома // НССУВД. – 45, 1 (2016), 203–213. | Résumé

658. ТОМИЋ, Бојана

Однос значења и категорије броја код једног типа позајмљеница у српском језику : адаптација множинских и јединских облика именица страног порекла у српском језику / Бојана Томић // Jezik, književnost, značenje. – 189–200. | Summary

659. ТОШОВИЋ, Бранко

Morfološka pravila generisanja kao osnova novog tipa gramatike / Branko Đ. Tošović // Теме језикословне... – 293–304. | Summary

660. ТОШОВИЋ, Бранко

Морфолошка структура именица српског језика / Бранко Тошовић // Славистика. – 20 (2016), 139–143. | Резюме

661. ЋЕВРИЗ НИШИЋ, Вера

Синтаксичко-стилистичке одлике кумулираних јединица с посесивним односом / Вера С. Ћевриз Нишић // СЈ. – 21 (2016), 219–230. | Summary

662. ЋОРИЋ, Божо

О даљој деминуцији у српском језику / Божо Б. Ћорић // Теме језикословне... – 465–478. | Summary

663. ФИЛИПОВИЋ, Весна

Девербативне именице с каузативним значењем у публицистичком и књижевно-уметничком стилу / Весна Д. Филиповић // НЈ. – 47, 3/4 (2016), 33–47. | Резюме

– ХАЛУПКА РЕШЕТАР, Сабина

Magyar igevonzatok szerb közegeben | Уп. 403.

664. ЧУДОМИРОВИЋ, Јован

Узрочни субординатори и теорија домена : експериментални приступ / Јован М. Чудомировић // НССУВД. – 45, 3 (2016), 167–200. | Summary

665. ШАРИЋ, Ања*

Izostavljanje predloga u posebnim oblicima elipse u srpskohrvatskom / Anja Šarić // ЗбЈКФФНС. – 5 (2015), 33–43. | Summary

– ШЕВИЋ, Милица*

Номинативне реченице у руском језику на материјалу пословица и њихови еквиваленти у српском језику | Уп. 410.

666. ШИПКА, Данко

Reflexiva tantum : уводна разматрања / Данко М. Шипка // ЈА. – 29 (2016), 1–7. | Summary

667. ШИПКА, Данко

Српски граматички речник : са скицом флексијских параметара српског језика / Данко Шипка. – Нови Сад : Прометеј, 2016. – 1108. – (Лингвистичке едиције. Мали речници ; 6)

668. ШТАСНИ, Гордана

Деривати са суфиксом *-ина* мотивисани соматизмима / Гордана Р. Штасни // КњЈ. – 63, 3/4 (2016), 243–252. | Summary

669. ШТАСНИ, Гордана

Лична имена настала онимизацијом / Гордана Р. Штасни // Теме језикословне... – 479–493. | Summary

670. ШТАСНИ, Гордана

Лична имена настала супстантивизацијом / Гордана Штасни // Српски језик и његове нормe. – 232–248. | Summary

д) Лексикологија (лексичка семантика, фразеологија, терминологија, етимологија, ономастика и др.)**– АЈЦАНОВИЋ, Јелена**

Лексичко-семантичка обележја предикатива у прилошким предикатским изразима | Уп. 563.

671. АЈЦАНОВИЋ, Милан

Појмовна класификација физичкогеографских термина страног порекла / Милан С. Ајцановић // Теме језикословне... – 531–543. | Summary

– АЈЦАНОВИЋ, Милан

Семантичка деривација фитонима и зоонима у Ћопићевим делима | Уп. 856.

672. АЈЦАНОВИЋ, Милан

Структура српских географских термина страног порекла / Милан Ајцановић // Српски језик и његове нормe. – 249–264. | Summary

– АЛЕКСИЋ, Мариана

Српско-бугарска (бугарско-српска) енантиосемија и квазиенантиосемија | Уп. 274.

– АНДРИЋ, Едита

Frazeološke jedinice sa odrednicom *kenyér* u mađarskom i *hleb* u srpskom jeziku | Уп. 276.

– АНЂЕЛИЋ, Иконија*

Kontrastivna analiza biblijskih frazeologizama u engleskom, nemačkom i srpskom jeziku | Уп. 277.

673. АНТОНИЋ, Ивана

Прилошке лексеме као индикатори значења изненадног појављивања у времену / Ивана Антонић // Српски језик и његове нормe. – 143–159. | Summary

– АРСЕНИЈЕВИЋ, Нада

Глаголи страховања и њихове допуне | Уп. 580.

– БАБИЋ, Биљана*

Napomene o prezimenima italijanskog porekla u banjalučkoj regiji | Уп. 1010.

674. БАБИЋ, Јелена

Terminologija starog oružja i municije u srpskom jeziku poreklom iz orijentalnih jezika / Jelena Babić // Оријенталистичко знамење. – 331–351. | Summary

– БАЈОВИЋ, Јелена

К вопросу о формировании торгово-экономической лексики в русском и сербском языках : названия торговцев изделий из металла | Уп. 281.

К вопросу о формировании торгово-экономической лексики русского и сербского языков : названия торговцев меховыми и кожаными изделиями | Уп. 282.

Развитие торгово-экономической лексики в русском и сербском языках : названия торговых точек : к вопросу о переводимости/непереводимости | Уп. 283.

– БАШАНОВИЋ ЧЕЧОВИЋ, Јелена

Семантичко-творбене могућности изражавања експресивности у Вуковом „Рјечнику“ из 1852. године | Уп. 1039.

675. БАШИЋ, Ивана

Слике у речима : иконичност лексике српског језика у контексту словенске митологије : метафоре живота и смрти / Ивана Башић. – Београд : Етнографски институт САНУ, 2016. – 362. – (Посебна издања ; 85)

– БЕГЕНИШИЋ, Добрила

Домети стручне лексикографије немачког и српског језика | Уп. 284.

676. БЕГОВИЋ, Катарина

Фразеологизми са компонентом *жив* : историја и савремено стање : о фразеологизму *вече (јауче, дере се) не(ћ)ко као да га жива дере* / Катарина В. Беговић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 395–405. | Summary

– БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Из експресивне префиксације : на материјалу говора Бањана, Грахова и Опутних Рудина | Уп. 1011.

677. БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Придеви са значењем *коврцав* у српском језику : на грађи за „Општесловенски лингвистички атлас“ / Марта Ж. Бјелетић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 93–110. | Резюме, Summary

– БЛАТЕШИЋ, Александра

Компарација етнонима *turco* и *Turчин* у италијанској и српској фразеологији и паремиологији | Уп. 286.

678. БОГДАНОВИЋ, Маријана

Баш сам вољан на колегиницу / Маријана Богдановић // Речи под лупом. – 61–63.

679. БОГДАНОВИЋ, Маријана

Ух, ишћо воли да меси гурабије! / Маријана Богдановић // Речи под лупом. – 65–68.

680. БОГДАНОВИЋ, Милица*

Morfološka analiza anglicizama u ekonomskom registru srpskog jezika / Milica Bogdanović // Филолог. – 9 (2014), 139–152. | Summary

681. БОГДАНОВИЋ, Милица*

Prilog semantičkoj analizi anglicizama u ekonomskom registru srpskog jezika / Milica Bogdanović // Филолог. – 5 (2012), 269–284. | Summary

– БОГДАНОВИЋ, Недељко

Антропографски речник југоисточне Србије | Уп. 1177.

Даљи путеви лексикографске обраде призренско-тимочких говора | Уп. 1012.

682. БОЖОВИЋ, Ивана

Категорија биљака у басмама од чини и урока у јужнословенској бајалачкој традицији / Ивана Н. Божовић // ЗбФФП. – 46, 4 (2016), 67–91. | Резюме

– БОЈОВИЋ, Драга

Семантичко-творбени потенцијал лексике Вука и Његоша и његове лингвокултурне конотације на примјеру концепта *човек* | Уп. 1142.

683. БРОЋИЋ, Андријана

Асоцијативни метод у испитивању концептуализације *јиноса* / Андријана М. Броћић // СЈ. – 21 (2016), 415–435. | Summary

– БУГАРСКИ, Ранко

Slivenice kao pokazatelj promena u jeziku i društvu | Уп. 12.

684. ВЕЉКОВИЋ СТАНКОВИЋ, Драгана

О развоју фигуративних значења зоолексема у српском језику / Драгана Д. Вељковић Станковић // НССУВД. – 45, 3 (2016), 15–45. | Summary

685. ВИТАС, Душко

Оглед из гастромаике / Душко М. Витас, Цветана Ј. Крстев // Теме језикословне... – 559–574. | Summary

686. ВЛАЈИЋ ПОПОВИЋ, Јасна

„Приручни етимолошки речник српског језика“ : допринос савременој етимологији / Јасна Влајић-Поповић, Марта Бјелетић // Лексикологија и лексикографија... – 197–210. | Summary

687. ВЛАЈИЋ ПОПОВИЋ, Јасна

Речца *зар* : преко синтаксе и семантике до етимологије : *Зар* ти то мислиш? ↔ Ти то мислиш *зар*? / Јасна Влајић-Поповић // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 65–83. | Резюме, Summary

688. ВУЈОВИЋ, Душанка

Нове домаће речи у политичком жаргону / Душанка Вујовић // Српски језик и његове норме. – 265–276. | Summary

689. ВУКОВИЋ, Ненад

Путеви оријентализама у српскохрватском језику и њихова слојевитост / Ненад Вуковић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 111–117. | Summary

690. ВУКОВИЋ НИКОЛИЋ, Гордана

Lingvistički dizajn / Gordana Vuković-Nikolić. – 1. izd. – Beograd : G. Vuković-Nikolić, 2016. – 288.

691. ВУЛЕНИЋ, Александар

Увезени неологизми и синонимија у српском језику медицине / Александар Ђ. Вуленић, Наташа Д. Милосављевић // СЈ. – 21 (2016), 453–467. | Summary

692. ВУЛОВИЋ, Наташа

Експресивност фразеолошких јединица с компонентом *ђаво* у српском језику / Наташа С. Вуловић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 381–393. | Резюме

693. ВУЛОВИЋ, Наташа*

Српска фразеологија и религија : лингвокултуролошка истраживања / Наташа Вуловић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2015. – 358. – (Монографија ; 23) | Уп. 741, 755, 829.

694. ВУЧКОВИЋ, Марија

Егзоцентричне сложенице које имају структуру : број *ћри* с аугментативним значењем + именица / Марија Д. Вучковић // Лексикологија и лексикографија... – 547–564. | Summary

695. ВУЧКОВИЋ, Марија

Концепт посесије и семантика глагола *gubiti* и његових derivata / Marija Vučković // Jezik, književnost, značenje. – 59–71. | Summary

696. ГОРДИЋ ПЕТКОВИЋ, Владислава*

Језичке иновације у савременој српској прози : семантички потенцијал имена и брендова / Vladislava Gordić Petković // ПЛ. – 16 (2015), 191–201. | Summary

697. ГОРТАН ПРЕМК, Даринка

Неколико речи о савременој српској дескриптивној лексикографији / Даринка С. Гортан-Премк // Теме језикословне... – 431–437. | Summary

698. ГРКОВИЋ, Сања

Религијски аспект Вукових пословица са лексемом *ђаво/враг* / Сања З. Грковић // ЛА. – 29 (2016), 8–21. | Резюме

– ГУДУРИЋ, Снежана

Anglicismes en français et en serbe : choix des unités lexicales et procédés de leur adaptation | Уп. 296.

Pseudoanglicizmi u francuskom i srpskom jeziku : tipovi i klasifikacija | Уп. 298.

У потрази за изгубљеним значењем : случај неколико лексема у српском и француском језику | Уп. 299.

699. ДЕЛИЋ, Лидија

„Кличе Милош српски поп’јевати“ : концептуализација етнонима у усменој епизи / Лидија Д. Делић // Срби и српско. – 50–71.

– ДЕШИЋ, Милорад

Српски стандардни акценат и новија лексика | Уп. 548.

700. ДИЛПАРИЋ, Бранислава*

Унутрашња структура категорије *делови куће* / Бранислава Дилпарић // Филолог. – 4 (2011), 132–146. | Summary

701. ДИНИЋ, Јакша

Топонимија западног дела књажевачке територије / Јакша Динић // ОП. – 23 (2016), 293–366. | Summary

702. ДИНИЋ МАРИНКОВИЋ, Милица

О најфреквентнијим лексичким јединицама у уџбенику историје за пети разред / Милица Динић Маринковић // О језику и језицима. – 253–270. | Summary

703. ДОЈЧИНОВИЋ, Данијел*

Примјери развоја алонима у српском језику : прилог српској ономастици / Данијел Дојчиновић // Филолог. – 5 (2012), 210–216. | Summary

- **ДОШЉАК, Драшко**
Метохијска презимена | Уп. 1016.
- **ДРАГИЋ, Мила***
Frazeologizmi sa leksemom *jezik* i ciljnim domenom jezičke radnje u srpskom i u engleskom jeziku | Уп. 300.
- 704. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Глобализација и лексика / Рајна Драгићевић // Речи под лупом. – 131–133.
- 705. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Добар је Бог, али су и ђаволи јаки / Рајна Драгићевић // Речи под лупом. – 57–59.
- 706. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Женијални државник – цар Душан / Рајна Драгићевић // Речи под лупом. – 23–25.
- 707. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Језик нас увек изненади / Рајна Драгићевић // Речи под лупом. – 69–72.
- 708. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Која је ракција *антиизорјин* / Рајна Драгићевић // Речи под лупом. – 27–29.
- 709. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Лексикализација : на примеру именичких деминутива / Рајна М. Драгићевић // Теме језикословне... – 453–463. | Summary
- 710. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
О времену када су се носили *клобуци* и *камизоли* / Рајна Драгићевић // Речи под лупом. – 13–18.
- 711. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
О експресивном лексичком исказивању количине у српском језику / Рајна М. Драгићевић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 291–299. | Summary
- **ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
О речима године и лексичком планирању српског језика | Уп. 836.
- 712. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Оживети заборављене речи / Рајна Драгићевић // Речи под лупом. – 31–33.
- 713. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Оцењивање неоцењивог / Рајна Драгићевић // Речи под лупом. – 135–138.
- 714. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Полисемија именичких деминутива / Рајна М. Драгићевић // НССУВД. – 45, 3 (2016), 75–85. | Summary
- 715. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Само су мисли просте, а језик не може да буде прост / Рајна Драгићевић // Речи под лупом. – 19–22.
- **ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Словенска лексика за људске особине и емоције у Елезовићевом „Речнику косовско-метохијског дијалекта“ | Уп. 1017.
- 716. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна**
Стара лексикографија и српска култура : форме учтивости у српском језику у XIX веку / Рајна Драгићевић // Срби и српско. – 90–102.

717. ДРАЖИЋ, Јасмина

Асоцијативни портрет *доброће* и *храбросћи* у српском језику и култури / Јасмина Н. Дражић, Јелена Т. Ајџановић // ЗБМСКЈ. – 64, 2 (2016), 343–352. | Summary

718. ДРАЖИЋ, Јасмина

Нејезички и језички фактори за конципирање речника колокација српског језика / Јасмина Н. Дражић // Лексикологија и лексикографија... – 305–320. | Summary

719. ДРАЖИЋ, Јасмина

Својства и типови лексичких спојева : преглед основних учења / Јасмина Дражић // Српски језик и његове нормe. – 203–217. | Summary

720. ЂИНЂИЋ, Марија

И Турци кажу *једџино ѿиво* / Марија Ђинђић // Речи под лупом. – 51–53.

721. ЂИНЂИЋ, Марија

Комшија, колико је сати? / Марија Ђинђић // Речи под лупом. – 55–56.

722. ЂИНЂИЋ, Марија

Освештана грешка или турцизам / Марија Ђинђић // Речи под лупом. – 43–45.

723. ЂИНЂИЋ, Марија

Турцизми у прошлом *зману* и садашњем времену / Марија Ђинђић // Речи под лупом. – 47–49.

724. ЂОРЂЕВИЋ, Весна

Народни музички инструменти у српској фолклорној традицији : етнофразеолошки поглед / Весна Ђорђевић, Нина Аксић // ЗБФФП. – 46, 4 (2016), 93–116. | Summary

– ЂОРЂЕВИЋ, Данијела

Stavovi poljoprivrednih stručnjaka prema anglicizmima, prevodnim ekvivalentima u naučnoj terminologiji na srpskom jeziku | Уп. 873.

– ЂУРЂЕВИЋ, Сава

Вуков „Рјечник“ и смеховна култура | Уп. 1146.

– ЂУРИЋ, Милош

Značenje i složenice u diskursu elektrotehnike | Уп. 595.

English and Russian Terms and their Serbian Translational Equivalents in Computer Terminology | Уп. 302.

725. ЂУРОВИЋ, Сања

Израда речника писаца као допринос познавању лексикона : на примеру прозе Видосава Стевановића / Сања Ж. Ђуровић // НЈ. – 47, 3/4 (2016), 49–72. | Резюме

726. ЕЛЧИЋ, Сузана*

Лексика у језику блогова условљена англицизацијом / Сузана Елчић // Филолог. – 8 (2013), 88–97. | Summary

727. ЕРИЋ, Невена

Зборник о речима под лупом : Речи под лупом : зборник радова о лексици српског језика / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Танеси, 2016. – 157. – (Српска књижевност) / Невена Ерић // КњЈ. – 63, 3/4 (2016), 415–419. | Приказ | Уп. 808.

– ЗАРИФОВИЋ, Мирјана

Smeh u nemačkoj i srpskoj frazeologiji | Уп. 305.

– **ЗВЕКИЋ ДУШАНОВИЋ, Душанка**

Из лексичке интерференције у мађарско-српском двојезичју | Уп. 306.

– **ЗДРАВКОВИЋ, Ана**

Семантичке и структурне варијације фразеологизама као извор хумора у прози Душана Радовића | Уп. 878.

– **ЗОБЕНИЦА, Сања**

Из лексике источне Лике : Доњи Лапац и Јошан | Уп. 1019.

– **ЗУБОВ, Николај**

Дебела (груба) грешка – дебеле џаре у српском (српскохрватском), односно *груба йомилка – грубі гроиі* у украјинском и нешто друго : словенске етнолингвистичке изоглосе у европском контексту | Уп. 307.

– **ИВАНИЋ, Мирела**

Лексика пасивног фонда у одабраним делима Иве Андрића | Уп. 880.

728. ИВАНОВИЋ, Ненад

Грађа „Речника САНУ“ : потребе и могућности дигитализације у светлу савремених приступа / Ненад Б. Ивановић, Милена М. Јакић, Стана С. Ристић // Лексикологија и лексикографија... – 133–154. | Summary

– **ИВАНОВИЋ, Ненад**

Лексикографска мисао Александра Белића : 1926–1955. | Уп. 1351.

Лексикографска мисао Александра Белића средином двадесетог века : историјски и концепцијски аспект | Уп. 1352.

– **ИЛИЋ, Душанка**

Ономастика Каменског Вучјака | Уп. 1020.

729. ИЛИЋ, Мирјана

Боје у оку, свести и језику / Мирјана Илић. – Ниш : Nais print, 2016. – 224. – (Студије) | Уп. 816.

– **ЈАКИЋ, Милена**

Доприноси Предрага Пипера проучавању вербалних асоцијација | Уп. 1353.

730. ЈАКИЋ, Милена

Страх је неопходан да бисмо били храбри / Милена Јакић // Речи под лупом. – 147–149.

– **ЈАШОВИЋ, Голуб**

Именослови српских писаца са Косова и Метохије | Уп. 884.

731. ЈАШОВИЋ, Голуб

Микротопонимија села Беркова у Прекорупљу / Голуб М. Јашовић // 36ФФП. – 46, 1 (2016), 13–25. | Summary

732. ЈАШОВИЋ, Голуб

Српска и албанска топонимија села Ослара код Бујановца / Голуб М. Јашовић // 36ФФП. – 46, 2 (2016), 429–444. | Summary

– **ЈЕВРИЋ, Тамара**

The Portrait of Women in English and Serbian : a Study into the Meaning of Words through Collocations | Уп. 314.

– **ЈОВАНОВИЋ, Владан**

Лексичко-семантички статус осамостаљеног (апсолутног) компаратива у српском језику | Уп. 605.

733. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Савремена српска терминологија и терминолошка лексикографија / Владан З. Јовановић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 163–175. | Резюме

734. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Српска војна лексика и терминологија / Владан Јовановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 304. – (Монографија ; 25) | Уп. 794.

735. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Терминографија и сродне дисциплине : из угла српске и словенске лингвистике / Владан З. Јовановић // Лексикологија и лексикографија... – 261–272. | Резюме

– ЈОВАНОВИЋ, Иван

О семантичком аспекту сексуалног чина у француском и српском језику | Уп. 317.

La phraséologie obscene en français et en serbe | Уп. 319.

736. ЈОВАНОВИЋ, Јована

Кад се *кајларице* и *кајетанчићи* претварају да су *јуначине* / Јована Јовановић // Речи под лупом. – 99–104.

737. ЈОВАНОВИЋ, Јована

Када је Босанац глуп, а Црногорац лењ / Јована Јовановић // Речи под лупом. – 91–93.

738. ЈОВАНОВИЋ, Јована

Какав то мушкарац у језику постаје *баба* / Јована Јовановић // Речи под лупом. – 87–89.

739. ЈОВАНОВИЋ, Јована

Компонента величине као мотиватор погрдног или афирмативног значења лексема којима се именује човек / Јована Јовановић // Jezik, književnost, značenje. – 113–129. | Summary

740. ЈОВАНОВИЋ, Јована

Победници транзиције – данас гоље, сутра богаташи / Јована Јовановић // Речи под лупом. – 95–97.

741. ЈОВАНОВИЋ, Јована

Српска фразеологија и религија : лингвокултуролошка истраживања / Наташа Вуловић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2015. – 358. – (Монографија ; 23) / Јована Јовановић // НЈ. – 47, 3/4(2016), 123–132. | Приказ | Уп. 693, 755, 829.

742. ЈОВАНОВИЋ, Јована

Шта је заједничко магарцу, ћурки и тикви у српском језику / Јована Јовановић // Речи под лупом. – 105–110.

– ЈОВИЋ, Александра

О црквенословенизмима у „Речнику српскохрватскога књижевног језика“ | Уп. 1104.

743. ЈОВКОВИЋ, Љиљана

Истраживање англицизама у савременом српском језику / Љиљана Јовковић, Лариса Јовановић, Мерсида Тахировић // Иновације у настави... – 79–96. | Резиме, Abstract

– ЈОШИЋ, Неђо

Белићева лексикографска гледишта и „Речник САНУ“ | Уп. 1361, 1362.

744. ЈОШИЋ, Неђо

Воћарска лексика и терминологија у српском језику / Неђо Г. Јошић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 217. – (Монографије ; 24) | Уп. 790, 809.

745. ЈОШИЋ, Неђо

Збирке ријечи с подручја шумадијско-војвођанских говора и њихово мјесто међу изворима „Речника САНУ“ / Неђо Јошић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 137–144. | Summary

746. ЈОШИЋ, Неђо

Лексичке збирке и лексика с подручја источнохерцеговачких говора и њихово мјесто међу изворима „Речника САНУ“ / Неђо Јошић // Филолог. – 14 (2016), 208–217. | Summary

747. ЈОШИЋ, Неђо

Новаковићева „Посланица“ о његовању језика српског : њен карактер и значај за развој српске лексикографске мисли / Неђо Г. Јошић // НЈ. – 47, 1/2 (2016), 59–71. | Summary

748. ЈОШИЋ, Неђо

Српске јабуке у азбучној колони / Неђо Јошић // Речи под лупом. – 39–42.

749. ЈОШИЋ, Неђо

Старе српске воћке у језичком огледалу / Неђо Јошић // Речи под лупом. – 35–37.

750. КАЛЕЗИЋ, Маја

The Status of the Serbian Terminology Defined by the Serbian Language Policy throughout Its Contemporary and Future Plans : an Outline of the Terminological Algorhytm / Маја R. Kalezić // Лексикологија и лексикографија... – 237–248. | Rezime

751. КАРДОШ, Александра

Adaptacija sa engleskog jezika na srpski imena junaka u Diznjevim dugometražnim crtanim filmovima / Aleksandra Kardoš // Језици и културе у времену и простору. – 191–198. | Summary

– КЕРКЕЗ, Драгана

Неочекиваност између изненађења и запрепашћења : неочекиваност као особина : на материјалу руског и српског језика | Уп. 323.

Неочекиваност као емотивно стање : на материјалу руског и српског језика | Уп. 324.

752. КЕЦМАН, Милош

Колоплет културе и језика – има ли лингвистике без префиксоида етно? : Скице из етнолингвистике / Дијана Црњак, Биљана Савић. – Бања Лука : Матица српска, Друштво чланова Матице српске у Републици Српској, 2016. – 157. – (Библиотека Студије и расправе) / Милош Кецман, Ивана Вуковић // Филолог. – 14 (2016), 592–595. | Приказ | Уп. 825.

753. КНЕЖЕВИЋ, Божица

Семантички и структурални преглед романијских ојконима / Божица Д. Кнежевић // Филолог. – 14 (2016), 227–242. | Summary

– КНЕЖЕВИЋ, Ивана

Словенски неологизми у академским радовима на српском и енглеском језику у сфери православне теологије | Уп. 22.

– КОЛАРЕВИЋ, Сања

Лексеме *белый* и *черный* у руским вербалним асоцијацијама у поређењу са српским | Уп. 327.

754. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

О једном приступу лексикографији теолошких речника / Ксенија Ј. Кончаревић, Милан Д. Радовановић // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 32–44. | Резюме

755. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Српска фразеологија и религија : лингвокултуролошка истраживања / Наташа Вуловић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2015. – 358. – (Монографија ; 23) / Ксенија Кончаревић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 251–261. | Приказ | Уп. 693, 741, 829.

– КОСАНОВИЋ, Милина

О semanticі prideva који означавају емоције у енглеском і српском језику : когнитивно-лингвистичка анализа | Уп. 328.

756. КРАВИЋ, Миљана

Неке семантичке особености турцизама који означавају посује и њихов статус у савременом српском језику / Миљана Б. Кравић // СЈ. – 21 (2016), 521–543. | Summary

757. КРЦИЋ, Ненад

Преклапање глаголске хипонимије и синонимије у српском језику / Ненад Крцић // Савремена проучавања језика... – 91–101. | Summary

758. ЛАЗИЋ КОЊИК, Ивана

Значење речи *дом* у српском језику / Ивана Лазић Коњик, Јованка Милошевић // Језик, књижевност, значење. – 73–88. | Summary

759. ЛЕВУШКИНА, Рујица

Дескриптивни речник лексема из сфере православне духовности у савременом српском језику / Рујица С. Левушкина // Лексикологија и лексикографија... – 321–340. | Резюме

760. ЛЕКСИКОЛОГИЈА и лексикографија у светлу савремених приступа : зборник научних радова / ур. Стана Ристић, Ивана Лазић Коњик, Ненад Ивановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 577.

– ЛИНДА ПОПОВИЋ, Снежана

Фраземи са значењем *никад* у чешком и српском језику | Уп. 336.

761. ЛОМА, Александар

Један *Ибар* мање, један *Дабар* више / Александар Лома // ОП. – 23 (2016), 1–26. | Zusammenfassung

762. ЛОМА, Александар

О имену *Срби* / Александар Лома // Срби и српско. – 7–18.

– ЛУКАЧ, Каролина

Лексичко поље глагола *ходања* у енглеском језику и њихово превођење на српски | Уп. 1262.

– МАРЈАНОВИЋ, Саша

Глаголска флексија у двојезичном речнику са српским као циљним језиком | Уп. 619.

– МАРЈАНОВИЋ, Федор

Лексика религијског карактера у роману „Како упокојити вампира“ Борислава Пекића | Уп. 900.

763. МАРКОВИЋ, Александра

Експресивност именичких синтагми типа *човек од науке* / Александра М. Марковић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 469–478. | Summary

– МАРКОВИЋ, Бранкица*

О виноградарској лексиси у „Речнику српских говора Војводине“ | Уп. 1024.

764. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Експресивност у „Лучи микрокосма“ : фразеолошки аспект / Радмило Н. Маројевић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 125–139. | Резюме

– МАРОЈЕВИЋ, Радмило*

Олег Николајевич Трубачов и словенска етимологија топонима *Врбас* | Уп. 423.

765. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Фразеолошка реконструкција у „Лучи микрокозма“ / Радмило Н. Маројевић // СЈ. – 21 (2016), 5–23. | Резюме

– МАТИЋ, Томислав

Прагматска анализа индивидуалних фразеолошких израза у драмама Александра Поповића | Уп. 901.

766. МАЦАНОВИЋ, Ана

Могу ли старе речи бити модерне? / Ана Мацановић, Ивана Маринковић Мандић, Јована Јовановић // ЈД. – 12, 7–8 (2016), 6–10.

– МИКЕТИЋ, Сања

Топоними турског порекла у приповеткама Григорија Божовића | Уп. 902.

767. МИЛАДИНОВИЋ, Сања

Концепти *мудросић* и *лудосић* у Вуковим пословицама / Сања З. Миладиновић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 255–262. | Summary

768. МИЛАНОВ, Наташа

О глаголима *ићи* и *идаји* као семантички најбогатијим глаголима кретања у српском језику / Наташа Миланов // Филолог. – 13 (2016), 44–56. | Summary

769. МИЛАНОВ, Наташа

О значењима лексема *вајпра* и *огањ* у српском језику / Наташа Миланов // Jezik, književnost, značenje. – 89–100. | Summary

770. МИЛАНОВ, Наташа

Оштро око са оштрим разумом / Наташа Миланов // Речи под лупом. – 77–78.

– МИЛАНОВИЋ, Нина

Семантика лексеме *гул* у роману „Једро наде“ Николе Маловића | Уп. 904.

771. МИЛЕНКОВИЋ, Ана

О језику осећања или језику и осећањима / Ана Миленковић // Речи под лупом. – 143–145.

772. МИЛЕНКОВИЋ, Ана

Углашен или *глашљив човек* / Ана Миленковић // Речи под лупом. – 139–141.

773. МИЛИЋ, Мира

Принципи састављања двојезичних терминолошких речника : енглеско-српски речник спортских термина / Мира М. Милић // Лексикологија и лексикографија... – 273–286. | Summary

– МИЛОРАДОВИЋ, Софија

Реч која (ни)је измакла – овде и тамо | Уп. 1028.

774. МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бојана

Од потребе до могућности израде речника говорне етикеције у српском језику / Бојана С. Милосављевић // Лексикологија и лексикографија... – 341–352. | Summary

775. МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бојана

Они никад нису код куће : о хиперболи у разговорном језику / Бојана Милосављевић // ЈД. – 12, 7–8 (2016), 25–31.

– **МИЛОСАВЉЕВИЋ, Тања**

Лексичко-семантичка група именица са хиперсемом *национална и верска припадност* у српском призренском говору | Уп. 1029.

776. МИЉКОВИЋ, Вања

Јесмо ли на компјутеру или *пород* компјутера / Вања Миљковић // Речи под лупом. – 151–154.

777. МИЉКОВИЋ, Вања

Слећи од љубави и заслеђени мржњом / Вања Миљковић // Речи под лупом. – 155–158.

778. МИЉКОВИЋ, Славиша

Српски Врховни Бог као Хроми Вук или Криви Курјак / Славиша К. Миљковић. – Ниш : С. Миљковић, 2016. – 282. – (Глагоље србско)

– **МИРНИЋ, Кристина***

О значењу неких глагола говорења у њемачком и српском језику | Уп. 349.

– **МИШИЋ, Биљана**

Језичко-стилистички аспекти жаргонизама у роману „Хеј, нисам ти то причала“ Мома Капора | Уп. 909.

779. МИШИЋ ИЛИЋ, Биљана

Značenje od reči do diskursa / Biljana Mišić Ilić, Vesna Lopičić // Jezik, književnost, značenje. – 11–27.

780. МРШЕВИЋ РАДОВИЋ, Драгана

Мирише као ружа / Драгана Мршевић Радовић // Теме језикословне... – 223–230. | Résumé

– **МУТАВЦИЋ, Предраг**

Из балканске фразеологије | Уп. 1318.

Ко са ђаволом њикве сади... : прилог упоредном проучавању балканске фразеологије | Уп. 353.

О семантичкој (не)могућности преношења фразеологизама са компонентом власти-те именице (апелатива) из српског на грчки и албански језик : прилог проучавању балканске фразеологије и семантике | Уп. 354.

781. НИКОЛИЋ, Весна

Огледало српског домаћина / Весна Николић // Речи под лупом. – 123–125.

782. НИКОЛИЋ, Весна

Седмо небо и њадање с неба / Весна Николић // Речи под лупом. – 127–129.

783. НИКОЛИЋ, Видан*

Лексеме *анаџема* и *џроклеије* из обичајног и црквеног права у средњем веку као базе у српској ономастици / Видан В. Николић // Филолог. – 6 (2012), 185–194. | Summary

784. НИКОЛИЋ, Видан*

Телесна деформација polidaktilija (*шесџи џрсџи*) као база у антропонимији / Видан В. Николић // Филолог. – 8 (2013), 59–68. | Summary

– **НИКОЛИЋ, Марина**

Модификације фразеологизама у српској реп музици | Уп. 912.

– **НИНКОВИЋ, Сања***

Deutsche Phraseologismen mit der Komponente *leben* und deren Äquivalente im Serbischen | Уп. 358.

785. НОВАКОВ, Предраг

Granice značenja : glagolska semantika i glagolski vid / Predrag Novakov // Jezik, književnost, značenje. – 31–41. | Summary

786. НОВОКМЕТ, Слободан

Бубе, муве и мушице у глави? / Слободан Новокмет // ЈД. – 12, 7–8 (2016), 32–35.

787. НОВОКМЕТ, Слободан

Вреба ли љаук бубу на зебри? / Слободан Новокмет // Речи под лупом. – 83–85.

788. НОВОКМЕТ, Слободан

Људи лавови, маце, змије и гориле / Слободан Новокмет // Речи под лупом. – 79–81.

789. НОВОКМЕТ, Слободан

Метафорична значења лексема из лексичко-семантичке групе назива за *йсе* која се односе на људске особине / Слободан Б. Новокмет // КњЈ. – 63, 1/2 (2016), 49–66. | Summary

790. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Воћарска лексика и терминологија у српском језику / Неђо Јошић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 217. / Ђорђе Оташевић // ЈА. – 29 (2016), 49–50. | Приказ | Уп. 744, 809.

– ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Концепција и структура општих једнојезичких школских речника српског као матерњег језика | Уп. 999.

791. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Лексика као експресивно средство у рекламним текстовима на српском језику / Ђорђе Р. Оташевић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 337–347. | Summary

– ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

О терминима *школски речник* и *ученички речник* | Уп. 1000.

792. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Од наших Руса до комшијине краве : необавезни кибицерски глосар општих разговорних места / Данко Шипка. – Нови Сад : Прометеј, 2015. – 154. / Ђорђе Оташевић // ЈА. – 28 (2016), 65–67. | Приказ

– ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Планирање и српска лексикографија | Уп. 846.

793. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Полијичка корекћносћ као језичко и национално питање / Ђорђе Р. Оташевић // СЈ. – 21 (2016), 291–310. | Summary

794. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Српска војна лексика и терминологија / Владан Јовановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 306. / Ђорђе Оташевић // ЈА. – 29 (2016), 38–40. | Приказ | Уп. 734.

795. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Школски речници српског језика / Ђорђе Р. Оташевић // Лексикологија и лексикографија... – 289–304. | Summary

– ПАВЛОВИЋ, Владан

The Way Construction in English and its Translation Equivalents in Serbian | Уп. 361.

796. ПАВЛОВИЋ, Звездана

Ороними Србије : трећи део : Р–Т / Звездана Павловић // ОП. – 23 (2016), 113–292. | Streszczenie

– ПAVЛОВИЋ, Неда

О Стерији као лексикографу и лексикологу | Уп. 916.

797. ПАЖЉЕРСКИ, Душан-Владислав

Адаптација властитих именица из кашупског језика у српском језику / Душан-Владислав Пажљерски // ЛА. – 28 (2016), 12–29. | Summary

– ПАЈОВИЋ, Стефан

Irish and Serbian Place Names with a Common Base | Уп. 362.

– ПАНИЋ КАВГИЋ, Олга

Leksička kreativnost u nadimcima svetskih tenisera | Уп. 363.

– ПАПИШТА, Жолт

Brennende Gefühle : die strukturmetapher Emotion istfeuer in deutschen, serbischen und ungarischen Phraseologismen | Уп. 365.

– ПАУНОВИЋ РОДИЋ, Стефана

Метафоричка концептуализација женствености у словачком и српском језику | Уп. 367.

– ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Вук, Његош и фразеологија | Уп. 1164.

798. ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Експресивност као категоријална особина фразеолошких јединица / Ана Б. Пејановић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 361–367. | Резюме

– ПЕЈОВИЋ, Анђелка

Крв као фразеолошка компонента у српском и шпанском језику | Уп. 368.

799. ПЕЈОВИЋ, Анђелка

Културеме унутар фразема и фраземи као културеме / Анђелка Д. Пејовић // СЈ. – 21 (2016), 133–144. | Resumen

800. ПЕТРОВИЋ, Снежана

Лексикографска анотација нестандартних облика у служби претраживости електронских речника / Снежана М. Петровић, Тома П. Тасовац // Лексикологија и лексикографија... – 155–168. | Summary

– ПЕТРОВИЋ, Срђан

О лексиси из сфере монашке духовности у руском и српском језику | Уп. 369.

– ПЕТРОВИЋ САВИЋ, Мирјана

Из ономастике Рађевине : лични надимци два рађевска села : семантика и мотивација | Уп. 1037.

801. ПЕШИКАН ЉУШТАНОВИЋ, Љиљана

Сведочанства о култури детињства у „Рјечнику“ Вука Стефановића Караџића / Љиљана Ж. Пешикан-Љуштановић // Теме језикословне... – 243–258. | Summary

802. ПОПОВИЋ, Александар

Les *Turcismes* en Serbe et en Serbo-Croate dans le domaine de la magie et de la mystique musulmane / Alexandre Popovic // Оријенталистичко знамење. – 29–57.

803. ПРЋИЋ, Твртко

Какав нам општи речник српског језика највише треба? / Твртко Т. Прћић // Лексикологија и лексикографија... – 87–117. | Summary

804. ПРЋИЋ, Твртко

Kakva nam domaća leksikografija treba u 21. veku / Tvrтко Prčić // Језици и културе у времену и простору. – 231–251. | Summary

805. ПРЋИЋ, Твртко

Нова значења постојећих речи у српском језику : унутарсистемски и вансистемски механизми реализације / Твртко Т. Прћић // Теме језикословне... – 439–452. | Summary

– ПУМПАЛОВИЋ, Радислав

Ономастика једног дела Ибарског Колашина | Уп. 1043.

– РАДАН, Михај

Карашевска пастирска терминологија : са посебним освртом на страни утицај у њој | Уп. 1044.

806. РАДИЋ, Јованка*

Доследна *феминизација* : испољавање свести о равноправности полова или пут у менталну деградацију / Јованка Ј. Радић // Филолог. – 8 (2013), 26–36. | Summary

807. РАДОЊИЋ, Данијела

Српска кухиња у мору позајмљеница : чија јела једемо? / Данијела Радоњић // Речи под лупом. – 73–75.

– РАМИЋ, Никола

О фразеолошким дијалектизмима | Уп. 1048.

808. РЕЧИ под лупом : зборник радова о лексици српског језика / ур. Рајна Драгићевић.

– Београд : Танеси, 2016. – 159. – (Српска књижевност) | Уп. 727.

– РИСТИЋ, Гордана

Значења лексеме *Blut/krv* у frazeologizmima nemačkog i srpskog jezika | Уп. 378.

809. РИСТИЋ, Стана

Воћарска лексика и терминологија у српском језику / Неђо Г. Јошић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 217. – (Монографије ; 24) / Стана Ристић // НЈ. – 47, 3/4(2016), 118–122. | Приказ | Уп. 744, 790.

810. РИСТИЋ, Стана

Репрезентативност „Речника САНУ“ за етнолингвистичка истраживања : од лексикографске ка когнитивној дефиницији / Стана С. Ристић, Ивана В. Лазић Коњик // Лексикологија и лексикографија... – 377–394. | Резюме

811. РИСТИЋ, Стана

Стереотип о Србима / Стана Ристић, Ивана Лазић Коњик // Срби и српско. – 19–49.

812. РУЖИЋ, Владислава

Семантичка и синтаксичка валентност именице *време* / Владислава Ружић // Језик, књижевност, значење. – 43–57. | Summary

– РУПАР, Јована

Фиксни биноми у енглеском и српском : формални и садржински аспекти | Уп. 379.

– САВИЋ ГРУЈИЋ, Ана

Усмено предање као слој дијалекатског речника | Уп. 1054.

– СИМИЋ, Звездана

Srednjevisokonemački frazeologizmi u „Pesmi o Nibelunzima“ i njihovi ekvivalenti u prevodu Ivana Pudića | Уп. 1294.

Фразеологизми с компонентом *Apfel* у немачком и њихови еквиваленти у српском језику | Уп. 382.

– СИМУРДИЋ, Ива*

Kontrastiver Vergleich von Anthroponymen aus E.T.A. Hoffmanns „Nussknacker und Mausekönig“ auf deutsch, serbisch und kroatisch | Уп. 383.

813. СПАЈИЋ, Светлана

Српски језик у транзицији : о англицизмима у економском регистру / Надежда Силашки. – Београд : ЦИД Економског факултета, 2012. – 159. / Светлана Спајић // ЛА. – 28 (2016), 55–57. | Приказ

– СПАРИОСУ, Лаура

Expresii cu lexemul *mână* în limba română și limba sârbă | Уп. 384.

– СТАМЕНКОВИЋ, Душан

Превођење енглеског глагола *to run* на српски језик : полисемија, контекст и остали изазови | Уп. 77.

– СТАМЕНОВ РАШЕТА, Светлана

Човек и судбина : о метафоричкој концептуализацији појма *судбина* у српском и енглеском језику | Уп. 386.

– СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Ријечи састављене од двије основе у „Лучи микрокозма“ : граматички, семантички и стилски аспект | Уп. 948.

814. СТОЈАНОВИЋ, Милица

Исјонајрерасјодељивасмо се / Милица Стојановић // Речи под лупом. – 115–117.

815. СТОЈАНОВИЋ, Милица

Појосјанимо мало и *појогледајмо* ове глаголе / Милица Стојановић // Речи под лупом. – 119–122.

– СТОЈКАНОВИЋ, Александар*

Vakcinišete li vaš računar? : pojmovna metafora *virusa* u terminima informacione tehnologije u srpskom i engleskom jeziku | Уп. 393.

816. ТАНАСИЋ, Срето

Боје у оку, свести и језику / Мирјана Илић. – Ниш : Nais print, 2016. – 224. / Срето Танасић // ЛА. – 29 (2016), 35–37. | Приказ | Уп. 729.

817. ТОДИЋ, Бојана

Природа асоцијативне везе антонима / Бојана Д. Тодић // НЈ. – 47, 3/4(2016), 89–103. | Summary

818. ТОДОРОВИЋ, Милан

Лексикализација имена производа у српском језику / Милан Тодоровић // Савремена проучавања језика... – 125–135. | Summary

– УШАКОВА, Александра

Концепти *свет* и *тма* в романе Горана Петровича „Осада Цркве Светог Спаса“ | Уп. 959.

– ФЕЈСА, Михајло

Родбинска терминологија у русинском и српском језику | Уп. 401.

Родзински одношења у руским и сербским језику | Уп. 402.

– ФИЛИПОВИЋ КОВАЧЕВИЋ, Соња

Мали појмовник когнитивне семантике | Уп. 39.

819. ХАЛАС, Ана

Примена илустративних примера у општим речницима српског језика : критичка анализа / Ана Халас // Језици и културе у времену и простору. – 253–265. | Summary

820. ХАЛАС, Ана

Примена теорије прототипа у представљању полисемије / Ана В. Халас // Лексикологија и лексикографија... – 455–469. | Summary

– ХЕРБЕЗ, Дарка*

О неким српским и бугарским поредбеним фраземама са зоонимима, фитонимима и етницима | Уп. 404.

– ХЛЕБЕЦ, Борис

A Contrastive Analysis of the Performative *Appoint* and Its Serbian Correspondents | Уп. 405.

821. ЦВЕТКОВИЋ, Петар

Концептуализација вертикалне димензије у српском језику помоћу глагола *йодући се* – *дићи се*, *сйусйиййи се*, *йойейи се* и *йасйи* / Петар Цветковић // Савремена проучавања језика... – 115–124. | Summary

822. ЦВИЈОВИЋ, Драгана

Малограђанштина ужива у празним речима / Драгана Цвијовић // Речи под лупом. – 111–113.

823. ЦВИЈОВИЋ, Драгана

О лексичким јединицама са партикуларизаторском службом типа *јајо*, *крдо*, *рој*, *сйадо*, *чојор* / Драгана Ј. Цвијовић // НЈ. – 47, 3/4 (2016), 73–88. | Резюме

824. ЦИЦМИЛ РЕМЕТИЋ, Радојка

Топонимија невесињског дела Биограда / Радојка Цицмил-Реметић // ОП. – 23 (2016), 27–108. | Summary

– ЦРЊАК, Дијана*

Прилог проучавању зоонима у високој Херцеговини | Уп. 1064.

825. ЦРЊАК, Дијана

Скице из етнолингвистике / Дијана Црњак, Биљана Савић. – Бања Лука : Матица српска, Друштво чланова Матице српске у Републици Српској, 2016. – 157. – (Студије и расправе) | Уп. 752.

826. ЦРЊАК, Дијана*

Турцизми у лексички куће и покућства / Дијана Црњак // Филолог. – 2 (2010), 169–181. | Summary

– ЧОВИЋ, Бранимир

О конкуренцији језичких средстава : оказионални синоними у интра- и интерјезичкој комуникацији | Уп. 406.

– ШАФЕР, Марина

Frazeologizmi sa leksemama *đavo* (*vrag*) – *devil* u srpskom i engleskom jeziku | Уп. 409.

827. ШИПКА, Данко

Језичка географија : од аутобуса у бегу до јаја на снегу / Данко Шипка. – Нови Сад : Прометеј, 2016. – 142. – (Лингвистичке едиције. Популарна лингвистика ; 11)

828. ШТАСНИ, Гордана

Именице са ознаком *йодругљиво* у „Речнику српскохрватскога књижевног језика“ / Гордана Р. Штасни // НССУВД. – 45, 1 (2016), 349–359. | Summary

– ШТАСНИ, Гордана

Лична имена настала онимизацијом | Уп. 669.

829. ШТРБАЦ, Гордана

Лингвокултуролошки аспекти српске фразеологије : Српска фразеологија и религија : лингвокултуролошка истраживања / Наташа Вуловић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2015. – 359. / Гордана Штрбац // ЗбМСФЛ. – 59, 2 (2016), 188–193. | Приказ | Уп. 693, 741, 755.

830. ШТРБАЦ, Гордана

Физичке особине човека у српској фразеологији / Гордана Штрбац // Српски језик и његове норме. – 277–297. | Summary

831. ШТРБАЦ, Гордана

Фразеологизми са значењем визуелне перцепције / Гордана Р. Штрбац // НССУВД. – 45, 1 (2016), 369–379. | Summary

832. ШТРБАЦ, Гордана

Фразеологизми са значењем интелектуалних особина људи / Гордана Р. Штрбац // Теме језикословне... – 545–558. | Summary

ђ) Паремнологија**833. ДРАЖИЋ, Јасмина**

Појмовно-лингвистички модел ‘богатство – сиромаштво’ у „Српским народним пословицама“ / Јасмина Н. Дражић // Теме језикословне... – 231–242. | Summary

– ЈОВАНОВИЋ, Иван

Синтаксичке одлике пословица у француском језику у поређењу са српским | Уп. 318.

– МИЛАДИНОВИЋ, Сања

Концепти *мудросѝ* и *лудосѝ* у Вуковим пословицама | Уп. 767.

е) Нормативистика**834. БАБИЋ, Миланка**

Босански проблеми српског језика / Миланка Бабић. – Београд : Јасен, 2016. – 202. – (Језикословље)

835. БЛАЖИЋ, Мирјана

Српски на српском 1 / Мирјана Блажић. – 3. изд. – Београд : Радио-телевизија Србије, 2016 (Београд : Радио-телевизија Србије). – 285. – (Посебна издања. Опредељени звук) + 1 CD-ROM

836. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

О речима године и лексичком планирању српског језика / Рајна М. Драгићевић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 137–145. | Summary

837. ЂУКАНОВИЋ, Владо

Непрописни мигранти / Владо Ђукановић // ЈД. – 12, 7/8 (2016), 1–4.

– КЛАЈН, Иван

Речник језичких недоумица | Уп. 1188.

838. КЛИКОВАЦ, Душка

Муке с глаголом *требати*, и даље / Душка Кликовац // ЈД. – 12, 7/8 (2016), 11–20.

839. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Актуелна питања српске језичке политике / Милош М. Ковачевић // *Prevodilac*. – 33, 3/4 (2016), 7–21. | Summary

840. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Књижевни језик и језик књижевности / Милош М. Ковачевић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 15–32. | Summary

841. КОВАЧЕВИЋ, Милош

О нормативном статусу синонимних и блискозначних твореница у српском језику / Милош М. Ковачевић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 61–81. | Summary

842. МИЛИЋ, Мира

Језичке неправилности у текстовима sportskih glasila на српском језику на примеру часописа „Fitness Management International“ / Мира Милић, Тајана Глушац // Језици и културе у времену и простору. – 291–303. | Summary

– МОСКОВЉЕВИЋ ПОПОВИЋ, Јасмина

О пореклу и еволуцији језика : поређење Белићевих и савремених лингвистичких схватања | Уп. 1373.

843. НИКОЛИЋ, Марина

Језичко планирање и интернет : на примеру сајта „Језикофил“ / Марина М. Николић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 177–186. | Резюме

844. ОДБОР за стандардизацију српског језика

Зависна реченица с везником *без да* / Одбор за стандардизацију српског језика // НЈ. – 47, 3/4(2016), 143–146.

845. ОДБОР за стандардизацију српског језика

О односу *да-* конструкције и инфинитива у српском језику / Одбор за стандардизацију српског језика // ЈД. – 12, 7/8 (2016), 38–40.

846. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Планирање и српска лексикографија / Ђорђе Р. Оташевић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 151–161. | Резюме

847. ПИПЕР, Предраг

Српски језик као предмет језичког планирања : са освртом на питање приоритета у планирању / Предраг Пипер // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 9–18. | Резюме

848. ПУПОВАЦ, Милорад

Језично планирање данас и питања језичког планирања језика Срба у Хрватској / Милорад Пуповас // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 41–51. | Summary

– РАДИЋ, Првослав

Језичка реформа Вука Ст. Карачића и српско национално питање | Уп. 1165.

The Language Reform of Vuk Stefanović Karadžić and the National Question Among the Serbs | Уп. 1166.

849. СИМИЋ, Радоје

Која напомена о Белићевом правопису, и о Белићу лично : поводом чланка Милована Витезовића „Срби никада нису говорили сутски, него судски“, *Политика*, понедељак 25. јануар 2016, стр. 13. / Радоје Д. Симић // НЈ. – 47, 1/2 (2016), 1–9. | Резюме

850. СИМИЋ, Радоје

О унутрашњој форми језика / Радоје Симић // Александар Белић. – 99–113. | Zusammenfassung

851. СПАЈИЋ, Светлана

Који људи говоре *кога* када треба *који* : новинарска огрешења о језик / Радомир Дабећић. – Нови Сад : Дневник, 2012. – 93. / Светлана Спајић // ЈА. – 28 (2016), 75–76. | Приказ

852. СРПСКИ језик и његове норме : дијахроно-синхрони аспекти / ур. Јасмина Грковић Мејдор, Владислава Ружић. – Нови Сад : Филозофски факултет : Одсек за српски језик и лингвистику, 2016. – 343. – (Лингвистичке свеске ; 10)

– СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Александар Белић и наш књижевни језик : граматичко мишљење Александра Белића | Уп. 1393.

Вуков модел књижевног језика и Његошев језик у свјетлу Белићевог теоријског појма *језичко осјећање* : дијахронијски и синхронијски елементи : унутарјезички и ванјезички аспекти | Уп. 1169.

853. СТИЈОВИЋ, Рада

Књижевнојезичка норма и медији : од планирања до решавања најактуелнијих питања / Рада Стијовић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 131–136. | Резюме

854. ТАНАСИЋ, Срето

Одбор за стандардизацију српског језика : циљеви, резултати и актуелни проблеми / Срето З. Танасић // НЈ. – 47, 3/4(2016), 139–142.

– ТАСИЋ, Милан

О теоријској нормативној лингвистици Предрага Пипера | Уп. 1401.

855. ЋОСИЋ, Павле

Како настају језички митови / Павле Ћосић // ЈД. – 12, 7/8 (2016), 21–22.

ж) Стилистика**– АЈЦАНОВИЋ, Милан**

Погрешке у падежној конгруенцији именичке и придевске апозиције у језику медија | Уп. 566.

856. АЈЦАНОВИЋ, Милан

Семантичка деривација фитонима и зоонима у Ћопићевим делима / Милан С. Ајцановић // 36МСКЈ. – 64, 3 (2016), 765–774. | Summary

857. БАЛАЖИЦ БУЉИЦ, Татјана

Metadiskursni elementi u znanstvenim člancima Ljiljane Subotić / Tatjana B. Balažić Bulc, Vesna S. Požgaj Hadži // Теме језикословне... – 591–608. | Summary

– БЕЧЕВА, Ничка

О превођењу експресивно употребљених деминутива : на грађи српског и бугарског језика | Уп. 45.

858. БОГДАНОВИЋ, Маријана

Могућност актуелизације лексичког слоја славенизама у разговорном стилу савременог српског језика / Маријана Богдановић // Савремена проучавања језика... – 237–246. | Summary

859. БОЈОВИЋ МАНИЋ, Јована

Језичка слика света и друштвеног статуса у приповеци „Два падишахова роба“ Григорија Божовића / Јована Бојовић Манић // Косово и Метохија у контексту... – 41–47. | Summary

– БОШКОВИЋ, Драган

Песништво Лазе Костића и криза језика | Уп. 1143.

– БУРИЋ, Милена

Интертекстуалност народне епске десетерачке пјесме као лингвостилистички феномен : у свјетлу Вукове теорије | Уп. 961.

Морфолошке особине именичких замјеница у народним епским десетерачким пјесмама | Уп. 588.

– ВАЛЕНТ, Ана Маргарета

О postupcima prevođenja dela „Roman o Londonu“ Miloša Crnjanskog na slovački jezik iz aspekta parcelacije rečenice | Уп. 47.

860. ВАСИЛИЈЕВИЋ, Драгана

Стереотип Русије у језичкој свести говорника српског језика / Драгана Василијевић // Савремена проучавања језика... – 175–186. | Резюме

861. ВАСИЋ, Вера

Хронотипска мрежа као индикатор жанра : „Спомена из мојега дневника“ Јована Хаџића / Вера М. Васић // Теме језикословне... – 89–104. | Summary

862. ВЕЉКОВИЋ, Драгана

Употреба разговорног стила у српским штампаним медијима / Драгана Т. Вељковић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 295–308. | Resumen

863. ВЕЉКОВИЋ СТАНКОВИЋ, Драгана

Чуд(ес)на симбиоза времена у Кишовој „Енциклопедији мртвих“ / Драгана Д. Вељковић Станковић // СЈ. – 21 (2016), 145–157. | Summary

864. ВЕЉОВИЋ, Бојана

Временски транспоновани глаголски облици за обележавање прошлих радњи у роману „Бестјелесна“ Бранка Брђанина Бајовића / Бојана Вељовић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 189–203. | Summary

– ВУЈИЋ, Јелена

Рани превод сонета „Живот“ Елизабет Берет Браунинг на српски | Уп. 48.

– ВУЈОВИЋ, Душанка

Нове домаће речи у политичком жаргону | Уп. 688.

865. ВУКОВИЋ, Милица*

Персоналност у парламентарном дискурсу : прво лице множине / Милица Вуковић // Филолог. – 3 (2011), 192–201. | Summary

– ВУЛЕТИЋ, Александар

Увезени неологизми и синонимија у српском језику медицине | Уп. 691.

– ВУЧКОВИЋ, Екатерина

Двусмысленное использование фразеологизмов как элемент идиостиля М. А. Булгакова и отражение этого приема в сербских переводах | Уп. 49.

866. ГЕРУН, Бојана

Уведени директни говор у роману „Крила“ Станислава Кракова / Бојана Герун // Филолог. – 13 (2016), 213–227. | Summary

– ГОРДИЋ ПЕТКОВИЋ, Владислава*

Jezičke inovacije u savremenoj srpskoj prozi : semantički potencijal imena i brendova | Уп. 696.

867. ДИМКОВИЋ ТЕЛЕБАКОВИЋ, Гордана

Стилска обележја српског језика у пословном комуницирању имејлом / Гордана Д. Димковић Телебаковић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 263–272. | Summary

868. ДРАГИН, Гордана

Неки језички поступци у збирци приповедака „Доживљаји Николетине Бурсаћа“ / Гордана С. Драгин // Теме језикословне... – 753–759. | Summary

869. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Вербатологија : лингвистичке основе науке о вербализацији света / Јелена Јовановић Симић, Радоје Симић. – Београд : НДСЈ : Јасен, 2015. – 374. / Рајна Драгићевић // ЗбМСС. – 89 (2016), 290–295. | Приказ | Уп. 893.

870. ДУРБАБА, Оливера

Елементи разговорног функционалног стила у булеварској штампи : *кад се министрима развезе језик ња се онда закрве...* / Оливера М. Дурбаба // СЈ. – 21 (2016), 105–120. | Summary + Прилог

871. ЂОРЂЕВИЋ, Данијела

Stavovi poljoprivrednih stručnjaka prema anglicizmima, prevodnim ekvivalentima u naučnoj terminologiji na srpskom jeziku / Danijela D. Đorđević // АФФ. – 28, 1 (2016), 191–205. | Summary

872. ЂУРКИН, Веселина

О језику и стилу Радована Белог Марковића / Веселина В. Ђуркин // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 73–90. | Summary

– ЂУРОВИЋ, Сања

Израда речника писаца као допринос познавању лексикона : на примеру прозе Видосава Стевановића | Уп. 725.

873. ЂУРОВИЋ, Сања

Префиксалне творенице са *јолу-* у „Дневнику самоће“ Видосава Стевановића / Сања Ж. Ђуровић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 145–152. | Summary

874. ЂУРОВИЋ, Татјана

Multimodality and the Construal of Reality in Political Cartoons : the Case of Serbia-EU Relationship / Tatjana Đurović, Nadežda Silaški // FU. – 14, 2 (2016), 117–128. | Rezime

875. ЖИВКОВИЋ, Вукосава

Српски језик данас : актуелни развој жаргонске структуре / Вукосава Живковић, Валентина Вукмировић // Српски језик данас... – 95–102. | Summary

876. ЖИВКОВИЋ, Наталија

Морфолошка адаптација именичких англицизама у „Роману о Лондону“ Милоша Црњанског / Наталија Живковић // Савремена проучавања језика... – 83–89. | Summary

877. ЗАРИЋ, Маја

Утицај нових медија на језик у дигиталном окружењу / Маја Ј. Зарић // КњЈ. – 63, 1/2 (2016), 107–112. | Summary

878. ЗДРАВКОВИЋ, Ана

Семантичке и структурне варијације фразеологизама као извор хумора у прози Душана Радовића / Ана Здравковић, Јована Томић // ЈА. – 28 (2016), 30–38. | Summary

– ЗОБЕНИЦА, Николина*

Prevođenje naslova i međunaslova u romanu „Limeni doboš“ Gintera Grasa | Уп. 55.

879. ЗОРИЋ, Милена

Славенизми у Стеријиним драмским делима : именички суфикси / Милена С. Зорић // Теме језикословне... – 117–134. | Summary

880. ИВАНИЋ, Мирела

Лексика пасивног фонда у одабраним делима Иве Андрића / Мирела Иванић // ППЈ. – 47 (2016), 55–70. | Summary

881. ИВАНИШЕВИЋ, Даринка

Језички и стилистички аспекти категорије деминутивности у збирци „Слика без оца“ Радослава Братића / Даринка Иванишевић // Савремена проучавања језика... – 307–315. | Summary

882. ИВАНОВИЋ, Јанко

Употреба предлога *око* у публицистичком стилу / Јанко Ивановић // Савремена проучавања језика... – 247–258. | Summary

883. ЈАНИЋИЈЕВИЋ, Марко

Однос поетске и конвенционалне метафоре у насловима биографски усмерених интервјуа : когнитивни приступ / Марко Јанићијевић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 285–294. | Summary

884. ЈАШОВИЋ, Голуб

Именословни српских писаца са Косова и Метохије / Голуб Јашовић, Емилија Реџић, Милена Реџић. – Косовска Митровица : Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 2016. – 303.

885. ЈЕРОТИЈЕВИЋ ТИШМА, Даница

Социолингвистичка анализа текстова хип хоп песама на територији бивше Југославије / Даница М. Јеротијевић Тишма // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 433–449. | Summary

886. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

Инструктивни начин излагања у примењеним техничким струкама / Јелена Р. Јовановић Симић // АФФ. – 28, 1 (2016), 167–190. | Summary

– ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

Напомене о структури текста | Уп. 606.

887. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

Начини вербализације експресивности : према грађи из романа „Чедомир Илић“ М. Ускоковића / Јелена Јовановић Симић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 237–251. | Резюме

888. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

О језичким и стилским особеностима техничке часописне литературе / Јелена Р. Јовановић Симић // Савремено изучавање српског језика... – 113–123. | Резюме

– ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

О неким стилски активним глаголима говорења | Уп. 607.

889. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

О појмовљу и терминима *жанрова* / Јелена Р. Јовановић Симић // СЈ. – 21 (2016), 85–104. | Summary

890. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

О стилу српских писаца као њима самима : Стил и језик српских писаца / Милош Ковачевић. – Београд : Завод за уџбенике, 2015. – 303. – (Библиотека Тумачење књижевности ; 22) / Јелена Јовановић Симић // СЈ. – 21 (2016), 699–705. | Приказ | Уп. 947, 951, 958.

891. ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена

Поетизација политичког дискурса у романима Д. Тосића / Јелена Р. Јовановић Симић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 33–45. | Summary

– КНЕЖЕВИЋ, Ивана

Атипичне особине стила теолошких радова са примерима на српском и енглеском језику | Уп. 326.

892. КНЕЖЕВИЋ, Јасмина

San u jeziku Đorđa Markovića Kodera : zaboravljeni Kod(er) / Jasmina Lj. Knežević // Баштина. – 41 (2016), 11–33.

893. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Од текстоллингвистике преко наратологије до вербатологије : Вербатологија / Јелена Јовановић Симић, Радоје Симић. – Београд : Научно друштво за неговање и проучавање српског језика : Јасен, 2015. – 386. / Милош Ковачевић // СЈ. – 21 (2016), 707–711. | Приказ | Уп. 869.

894. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Стилистика атрибута у поезији Милосава Тешића / Милош М. Ковачевић // СЈ. – 21 (2016), 25–53. | Summary

895. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Експресивност у научном стилу теолошких дисциплина / Ксенија Ј. Кончаревић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 275–284. | Резюме

896. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Српска теоллингвистика данас : истраживачки проблеми и резултати / Ксенија Ј. Кончаревић, Срђан Р. Петровић // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 159–186. | Резюме, Summary + Селективна библиографија расправа и дела из теоллингвистике која су изашла у Србији, Црној Гори и Републици Српској од 2000. до 2013. године

– КРСТИЋ, Ненад

Les grandes phases de traduction des textes religieux et littéraires en fonction de l'évolution de la langue serbe | Уп. 65.

897. ЛАКИЋЕВИЋ, Драган

Вукова језичка парадигма у поезији савременог српског песника Новице Тадића / Драган Лакићевић // Српски језик данас... – 61–67. | Summary

898. ЛИЧИНА, Светозар

Народна основа Ћопићевог језика / Светозар Личина. – Бања Лука : Фондација Бранко Ћопић, 2016. – 187. – (Башта сљезове боје)

899. МАРЈАНОВИЋ, Татјана*

Noun Phrases in News Reports in Serbian : Words Tightly Packed / Tatjana Marjanović // Филолог. – 2 (2010), 151–161. | Rezime

900. МАРЈАНОВИЋ, Федор

Лексика религијског карактера у роману „Како упокојити вампира“ Борислава Пекића / Федор Марјановић // ППЈ. – 47 (2016), 71–97. | Summary

– МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Вуково и Његошево дјело, с текстолошког и версолошког становишта | Уп. 1152.

Експресивност у „Лучи микрокозма“ : фразеолошки аспект | Уп. 764.

Фразеолошка реконструкција у „Лучи микрокозма“ | Уп. 765.

– МАРКОВИЋ, Марија

Супстандардни елементи у препевима басни И. А. Крилова на српски језик | Уп. 68.

901. МАТИЋ, Томислав

Прагматска анализа индивидуалних фразеолошких израза у драмама Александра Поповића / Томислав М. Матић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 407–418. | Summary

– МИЈОМАНОВИЋ, Стеван

Когнитивне импликације синестезијске метафоре у језику особа оштећеног слуха | Уп. 24.

902. МИКЕТИЋ, Сања

Топоними турског порекла у приповеткама Григорија Божовића / Сања Д. Микетић, Драган Б. Микетић // Косово и Метохија у контексту... – 21–39. | Summary

– МИЛАНОВИЋ, Александар

Лаза Костић и вуковски књижевни језик | Уп. 1156.

903. МИЛАНОВИЋ, Александар

Реч под окриљем поезике / Александар Милановић. – Краљево : Народна библиотека Стефан Првовенчани, 2016. – 195. – (Повеља. Посед поезике ; 11) | Уп. 918.

904. МИЛАНОВИЋ, Нина

Семантика лексеме *зугл* у роману „Једро наде“ Николе Маловића / Нина С. Милановић // КњЈ. – 63, 3/4 (2016), 323–332. | Summary

– МИЛИВОЈЕВИЋ, Анђела

Traduzioni de „Il Principe“ del Machiavelli in serbo (croato) | Уп. 69.

– МИЛИВОЈЕВИЋ, Наташа

Konstrukcioni idiomi u engleskom i srpskom jeziku | Уп. 345.

Contrasting Intransitive Motion in English and Serbian : How Do We Build ‘Sound’ Events? | Уп. 346.

905. МИЛОВАНОВИЋ, Соња

Експресивност глагола у поезији Новице Тадића / Соња М. Миловановић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 457–467. | Summary

906. МИЛОВАНОВИЋ, Соња

Стилистички поступци контраста и елипсе у песничкој збирци „Окриље“ Новице Тадића / Соња Миловановић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 239–246. | Summary

907. МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бојана

Хипербола у говору свакодневне комуникације : семантичко-прагматички приступ / Бојана С. Милосављевић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 301–311. | Summary

908. МИЛОШЕВИЋ, Јадранка

Употреба аориста у роману „Сумња у биографију“ Радослава Братића / Јадранка Ж. Милошевић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 219–228. | Summary

909. МИШИЋ, Биљана

Језичко-стилистички аспекти жаргонизама у роману „Хеј, нисам ти то причала“ Мома Капора / Биљана Мишић // Савремена проучавања језика... – 301–305. | Zusammenfassung

910. МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Дијалекатска основица језика мемоарске прозе Герасима Зелића / Радивоје М. Младеновић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 115–127. | Summary

– НИКЕТИЋ, Предраг

Evidentiality in English and Serbian Quality Daily Press | Уп. 357.

911. НИКОЛИЋ, Видан*

Израз *ийиино д(и)еће* од терминолошке синтагме до *мајсџорског троја* у српској песничкој традицији / Видан В. Николић // Филолог. – 9 (2014), 13–22. | Summary

912. НИКОЛИЋ, Марина

Модификације фразеологизама у српској реп музици / Марина Николић, Весна Ђорђевић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 423–431. | Summary

913. НИКОЛИЋ, Мелина

(C)overt Meanings of Intertextuality in News Interviews / Melina Nikolić // Jezik, književnost, značenje. – 497–507. | Rezime

914. НИКОЛИЋ, Милка

Употреба различитих језичких идиома у роману „Време кокошки“ Добрила Ненадића / Милка В. Николић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 61–71. | Summary

– ОБРАДОВИЋ, Радмила

Вредност и употреба именица *pouvoir* и *puissance* у Егзиперијевим романима „Vl de nuit“, „Terre des homme“ и „Le petit prince“ и њихови еквиваленти у преводима ових романа на српски језик | Уп. 1279.

– ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Лексика као експресивно средство у рекламним текстовима на српском језику | Уп. 791.

915. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Реклама као предмет изучавања у српској и југословенској лингвистици / Ђорђе Р. Оташевић // ЈА. – 29 (2016), 22–31. | Резюме

– ПАВЛОВИЋ, Неда

Књижевна филологија и језик писаца у виђењу Предрага Пипера | Уп. 1376.

916. ПАВЛОВИЋ, Неда

О Стерији као лексикографу и лексикологу / Неда Павловић // ЗМСС. – 90 (2016), 191–201. | Summary

917. ПАНИЋ, Светлана

Одредбе и допуне глагола *гледајти* и *видјети* и њихових деривата у приповијести „У змијском загрљају“ Емира Кустурице / Светлана Б. Панић // Савремена проучавања језика... – 289–299. | Resume

– ПАНИЋ КАВГИЋ, Олга*

Uparedna analiza prevoda na srpski jezik animirane serije i dečijih knjiga „Pera Prase“ | Уп. 72.

– ПЕРОВИЋ, Славица

Ројмовна метафора *muškarac* у црногорском културном сценарију | Уп. 513.

918. ПЕТКОВИЋ, Тијана

Реч под окриљем поезике / Александар Милановић. – Краљево : Народна библиотека Стефан Првовенчани, 2016. – 195. – (Едиција Повеља. Библиотека Посед поезике ; 11) / Тијана Петковић // *Prevodilac*. – 33, 3/4 (2016), 74–77. | Приказ | Уп. 903.

919. ПОЛОВИНА, Весна

Стилистика лингвистичких текстова / Весна Половина // Александар Белић. – 141–149.

– ПОПОВИЋ, Милан

Neke greške u prevodenju engleskih pravnih tekstova | Уп. 73.

920. ПРАЛИЦА, Дејан

Анализа медијског дискурса предизборне хронике у централним информативним емисијама на првим програмима радија и Телевизије Војводине / Дејан Пралица // *ГФФНС*. – 41, 1 (2016), 313–333. | Summary + Прилог

921. РАДОЈЕВИЋ, Данијела

О реду ријечи као синтаксичко-стилистичкој категорији у језику Петра II Петровића Његоша / Данијела Радојевић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 171–182. | Summary

922. РАТКОВИЋ, Андреа

Hermeneutička kritika jezika medija / Ratković Andrea. – Novi Sad : Zavod za kulturu Vojvodine, 2016. – 293. – (Interkulturalnost ; 4)

923. РИСТИЋ, Данијел

Семелфактивни глаголи – ономатопеје у језику српског стрипа / Данијел Ристић, Кристина Шкипина // *Славистика*. – 20 (2016), 214–225. | Резюме

924. РУСИМОВИЋ, Тања

Стилистичка (не)маркираност формалног антецедента супстантивне релативне клаузе са релативизатором *ко* / Тања З. Русимовић // *Српски језик, књижевност, уметност* 1. – 91–104. | Summary

925. РУШПИЋ, Марија

Предикатски апозитив у приповеткама Иве Андрића / Марија М. Рушпић // *ЗбФФП*. – 46, 1 (2016), 67–84. | Summary

926. САВИЋ, Свенка

Analiza diskursa rodne perspektive bećarca / Svenka L. Savić, Milica P. Topličan // *Теме језикословне...* – 639–652. | Summary

927. САВОВА, Димка

Особине књижевноуметничког стила у приповеци Вељка Петровића „Горча послани“ / Димка Савова // *Српски језик, књижевност, уметност* 1. – 229–237. | Резюме

928. СИМИЋ, Радоје

Напомене о временским облицима у језику Лазе К. Лазаревића / Радоје Д. Симић // *НЈ*. – 47, 3/4 (2016), 1–18. | Summary

929. СИМИЋ, Радоје*

Нешто о катафоричким формама у српском језику / Радоје Симић, Јелена Јовановић Симић // *Филолог*. – 7 (2013), 121–129. | Summary

– СИМИЋ, Радоје

О Белићеву појмовно-терминолошком систему са гледишта науке о стилу | Уп. 1385.

930. СИМИЋ, Радоје*

О тексту и његовој структури / Радоје Симић, Јелена Јовановић Симић // Филолог. – 8 (2013), 48–58. | Summary

– СИМИЋ, Радоје

Стојан Новаковић (1842–1915) о стилу и стилистици : једно поглавље из историје српске науке о језику | Уп. 1386.

– СИМУРДИЋ, Ива

Prevođenje jezičkih varijeteta u dečjoj književnosti : „Tim Talir ili Prodati smeh“ Džejsma Kriša | Уп. 75.

931. СИНАДИНОВИЋ, Данка

Одлике дискурса медицинских сусрета / Данка Синадиновић // Савремена проучавања језика... – 317–326. | Summary

932. СЛИЈЕПЧЕВИЋ, Светлана

Вербално и невербално на политичким плакатима на српском језику / Светлана Слијепчевић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 407–422. | Summary

933. СЛИЈЕПЧЕВИЋ, Светлана

Концепт *нејријаиџеља* у политичком рекламном-пропагандном жанру на материјалу српског језика / Светлана М. Слијепчевић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 419–427. | Summary

934. СЛИЈЕПЧЕВИЋ, Светлана

О појму политичког дискурса и жанровима у њему / Светлана М. Слијепчевић // НЈ. – 47, 1/2 (2016), 85–97. | Резюме

935. СПАСИЋ, Јелена

Говорна карактеризација ликова у хумористичко-сатиричном стрипу „Стојадин“ / Јелена Спасић, Илијана Чутура // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 47–59. | Summary

936. СТАНОЈЕВИЋ, Добривоје

Значење хумора и медијски дискурс / Добривоје Станојевић // Jezik, književnost, značenje. – 487–496. | Summary

– СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Историјски аспекти књижевног језика – језичко стваралаштво : језичка кодификација | Уп. 1170.

937. СТАНОЈЧИЋ, Славко

Претпоставка комуникативне компетенције у (писаном) омеђеном дискурсу / Славко Ж. Станојчић // НЈ. – 47, 1/2 (2016), 73–84. | Summary

938. СТЕВАНОВИЋ, Јелена

Лексичко-семантичке особености језика приповедне прозе Петра Кочића / Јелена М. Стевановић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 179–188. | Summary

939. СТЕВАНОВИЋ, Јелена

Плеоназам и таутологија : стилски украс или стилска грешка у изражавању младих / Јелена Стевановић // CJ. – 21 (2016), 437–450. | Summary

940. СТЕВАНОВИЋ, Јулијана

Имплицитна каузална веза у публицистичком стилу / Јулијана Стевановић // Савремена проучавања језика... – 271–276. | Summary

941. СТЕПАНОВ, Страхинја

Asertivnost, relevantnost i žanr : analiza predizbornih političkih govora / Strahinja Stepanov. – Novi Sad : Filozofski fakultet, 2016. – 214. – (Teze)

942. СТЕПАНОВ, Страхинја

Multimodal Discourse Analysis of Serbian Election Poster / Strahinja Stepanov // Jezik, književnost, značenje. – 521–539. | Rezime

943. СТЕПАНОВ, Страхинја

Оглед из текстуалне прагматике : на примеру уводника / Страхинја Степанов // Српски језик и његове норме. – 313–329. | Summary

944. СТЕПАНОВ, Страхинја

Представљање особа са инвалидитетом у медијском дискурсу Србије / Милица Мима Ружичић Новковић. – Нови Сад : Центар Живети исправно, 2015. – 107. / Страхинја Степанов // ЗбМСФЛ. – 59, 1 (2016), 159–164. | Приказ

945. СТЕПАНОВ, Страхинја

Referenca i referencijalni odnosi u reklamnim porukama (pseudo)medicinskog sadržaja / Strahinja R. Stepanov, Katalin Đ. Ozer // Теме језикословне... – 609–624. | Summary

946. СТЕФАНОВ, Мартин

Функционалностилска 'слојевитост' романа „Канце“ Марка Видојковића / Мартин С. Стефанов // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 273–284. | Summary

947. СТОЈАНОВИЋ, Андреј*

Значајан прилог интегралној стилистици : Стил и језик српских писаца / Милош Ковачевић. – Београд : Завод за уџбенике, 2015. – 303. – (Библиотека Тумачење књижевности ; 22) / Андреј Стојановић // Филолог. – 12 (2015), 290–293. | Приказ | Уп. 890, 951, 958.

948. СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Ријечи састављене од двије основе у „Лучи микрокозма“ : граматички, семантички и стилски аспект / Јелица Стојановић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 119–131. | Резюме

949. СТОЈАНОВИЋ, Милица*

О стилској вредности именичких деминутива у Андрићевим приповеткама / Милица Стојановић // Филолог. – 6 (2012), 203–209. | Summary

– СТОЈКАНОВИЋ, Александар*

Vakcinišete li vaš računar? : pojmovna metafora *virusa* u terminima informacione tehnologije u srpskom i engleskom jeziku | Уп. 393.

950. СТОЈКОВИЋ, Ивана

Značenje medijskih poruka i socijalni kontekst / Ivana Stojković, Miljana Nikolić // Jezik, književnost, značenje. – 445–456. | Summary

951. СТОКАНИЋ, Владица

Стил и језик српских писаца / Милош Ковачевић. – Београд : Завод за уџбенике, 2015. – 303. – (Библиотека Тумачење књижевности ; 22) / Владица Стоканић // АФФ. – 28, 2 (2016), 323–331. | Приказ | Уп. 890, 947, 958.

952. ТАНАСКОВИЋ, Тања

Вербализација стереотипа у роману „Петријин венац“ Драгослава Михаиловића / Тања Танасковић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 167–178. | Summary

953. ТАСИЋ, Милош*

Однос метафоре и контекста у когнитивној лингвистици / Милош Тасић, Душан Стаменковић // Филолог. – 5 (2012), 234–247. | Summary

– ТЕПАВЧЕВИЋ, Миодарка

Утицај Његоша и Вука на стваралаштво Стефана Митрова Љубише | Уп. 1174.

– **ТЕРЗИЋ, Светлана**

Облик компаратива за изражавање елативности у српском у поређењу са руским језиком на корпусу литерарних дела | Уп. 395.

954. ТОДОРОВИЋ, Милан

Карактеристике српског гејмерског дискурса / Милан Тодоровић // Филолог. – 14 (2016), 167–188. | Summary

955. ТОДОРОВИЋ, Стефан

Декомпоновање са глаголима типа *донети* и *дати* у административном и публицистичком стилу : граматички и стилистички аспект / Стефан Тодоровић // Савремена проучавања језика... – 259–269. | Summary

956. ТОДОРОВИЋ, Стефан

Значења и стилски ефекти еуфемистичких перифрастичких израза у публицистичком стилу / Стефан Тодоровић // Jezik, književnost, značenje. – 509–520. | Summary

957. ТРАЈИЋ, Јасна

Значење скраћеница у internet комуникацији / Јасна Трајић // Jezik, književnost, značenje. – 217–229. | Summary

– **ТРБОЈЕВИЋ, Ивана***

On Innocence and Experience : Modal Hedges in Health Care Product Instructions In English And Serbian | Уп. 397.

– **ТРИВИЋ, Анета**

Семантички параметри идиоматске компарације на примеру шпанског и српског језика | Уп. 398.

958. ЋЕВРИЗ НИШИЋ, Вера

О стилу и језику српских писаца : Стил и језик српских писаца / Милош Ковачевић. – Београд : Завод за уџбенике, 2015. – 303. – (Тумачење књижевности ; 22) / Вера С. Ћевриз Нишић // КњЖ. – 63, 1/2 (2016), 175–181. | Приказ | Уп. 890, 947, 951.

– **ЋИРИЋ, Младен**

Metonimijska konceptualizacija vremena u srpskom i španskom jeziku | Уп. 399.

959. УШАКОВА, Александра

Концепти *свет* и *тма* в романе Горана Петровића „Осада Цркви Светог Спаса“ / Александра Павловна Ушакова // Славистика. – 20 (2016), 27–31. | Резиме

– **ФАТАХОВА, Аида**

Авторские неологизмы в поэме „Облако в штанах“ В. Маяковского и их перевод на сербский язык | Уп. 480.

– **ЧОВИЋ, Лариса**

Анализа превода лирске песме Десанке Максимовић на руски језик | Уп. 79.

960. ЧУТУРА, Илијана

Средства исказивања временског оквира у новинској вест и новинском извештају / Илијана Р. Чутура, Јелена Јб. Спасић // ЗбФФП. – 46, 4 (2016), 3–22. | Summary

з) Метрика**961. БУРИЋ, Милена**

Интертекстуалност народне епске десетерачке пјесме као лингвостилистички феномен : у свјетлу Вукове теорије / Милена Бурић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеве дани“. – 203–214. | Summary

962. МАРОЈЕВИЋ, Радмило*

Двије Вукове редакције баладе о Асан-агиници : лингвотекстолошка и версолошка анализа / Радмило Н. Маројевић // Филолог. – 10 (2014), 9–22. | Резюме + Прилог

– МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Вуково и Његошево дјело, с текстолошког и версолошког становишта | Уп. 1152.

963. ЧАРКИЋ, Милосав

У језику поезије / Милосав Ж. Чаркић. – Београд : Међународно удружење Стил, 2016. – 341.

и) Методика наставе српског књижевног језика**– АЈЦАНОВИЋ, Јелена**

Modalni glagoli i njihovi perifrazni ekvivalenti u nastavi srpskog jezika kao stranog | Уп. 83.

964. АЛЕКСИЋ, Дејан

Језик говори о нама : како Вука, његов рад и дело, приближити савременом младом човеку / Дејан Алексић // Ми о Вуку. – 285–290.

– АНЂЕЛКОВИЋ, Сава

Jugoslovenski i srpski film : bogatstvo u nastavi srpskog kao stranog jezika | Уп. 87.

965. АНТИЋ, Александра

Грађење и неговање односа ученика према језичком наслеђу у савременој настави : *сйаросй* српског књижевног језика и *младосй* језичке културе ученика / Александра Антић // Српски језик данас... – 103–117. | Summary

– БАБИЋ, Биљана

Greške u tvorbi oblika participa aktiva na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog | Уп. 88.

Greške u upotrebi oblika lokativa na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog | Уп. 89.

966. БАШАРАГИН, Маргарета

Interakcija roda i jezika u razgovoru nastavnik–učenik u razredu : prekidanja i preklapanja / Margareta Bašaragin // ППЈ. – 47 (2016), 123–133. | Summary

967. БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора

Реч по реч : култура говора и норма стандардног српског језика : приручник са задацима и решењима / Исидора Бјелаковић. – Нови Сад : Два пера, 2016. – 95. – (Зрно знања) | Уп. 981.

– БОЖОВИЋ, Душица

Настава новоштокавског акцента за странце | Уп. 95.

– БРБОРИЋ, Вељко

Настава правописа српског језика у настави за странце | Уп. 104.

968. БРБОРИЋ, Вељко

Правописне вежбе у настави / Вељко Ж. Брборић // Методички цветник. – 57–68.

– ВЕЛИМИРАЦ, Светлана

Uloga nastavnika srpskog kao stranog jezika | Уп. 105.

– ВЕЉКОВИЋ СТАНКОВИЋ, Драгана

Коришћење хумористичких текстова у настави српског језика као страног | Уп. 106.

969. ВЕЉКОВИЋ СТАНКОВИЋ, Драгана

Полисемија у настави српског језика : методички приступ полисемији у средњој школи / Драгана Вељковић-Станковић // Методички цветник. – 69–89.

– ВУЧО, Јулијана

Шлагворт на торти и палачинке са шлагвортом : о дефицитима у употреби академског вокабулара и потреби за академским речницима српског језика као матерњег и као страног | Уп. 118.

970. ДЕШИЋ, Милорад

Мјесто дикције у настави српског језика и књижевности / Милорад Дешић // Методички цветник. – 47–56.

– ДЕШИЋ, Милорад

Ортографија и ортоегија у српском као страном језику | Уп. 129.

971. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

О Вуковом свету речи / Рајна Драгићевић // Ми о Вуку. – 251–265.

– ДРАЖИЋ, Јасмина

Partikule u nastavi srpskog jezika kao stranog : kolokacijska perspektiva | Уп. 131.

972. ЖУРИЋ, Јелена

Ко се боји Вука још или: како Вука приближити младима / Јелена Журић // Ми о Вуку. – 291–299.

973. ЗВЕКИЋ ДУШАНОВИЋ, Душанка

Нека питања наставе српског језика као нематерњег језика у хомогеним мађарским и албанским срединама у Републици Србији / Душанка С. Звекић Душановић // Теме језикословне... – 667–686. | Summary

– ЗВЕКИЋ ДУШАНОВИЋ, Душанка

Ortografske greške u srpskom kao nematernjem jeziku | Уп. 145.

974. ЗЕЉИЋ, Горан

Правописна знања будућих учитеља и васпитача / Горан Н. Зељић // КњЈ. – 63, 3/4 (2016), 263–277. | Summary

975. ЂОРЂЕВ, Ивана

Методички приступи лингвистичкој грађи о глаголским прилозима / Ивана Ђорђевић. – Вршац : Висока школа струковних студија за васпитаче Михаило Палов, 2016. – 212. – (Истраживачке студије ; 72)

976. ЈАЊИЋ, Марина

Примена драмског метода у савременој настави српског језика / Марина С. Јањић // Методички цветник. – 193–208.

977. ЈАЊИЋ, Марина

Утицај прагмалингвистике на токове савремене наставе језика : од граматичких до говорних компетенција / Марина С. Јањић // СЈ. – 21 (2016), 231–244. | Summary

978. ЈАЊУШЕВИЋ ЛЕКОВИЋ, Гордана*

Oblast leksike i leksikologije kao polazište za interdisciplinarnu korelaciju u nastavi / Gordana Janjušević Leković // ПЛ. – 16 (2015), 89–100. | Summary

979. КЕБАРА, Марина

Лингвокогнитивна функционална анализа дечјих неологизама као метајезичких рефлексива у језичкој игри / Марина В. Кебара // СЈ. – 21 (2016), 311–324. | Резюме

– КИШ, Јелена

Step into Serbian : Serbian for Foreigners = Srpski za strance | Уп. 160.

– КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Лингводидактички аспект конфронтационог проучавања српске комуникационе културе у инословенској (руској) средини | Уп. 164.

– КРАЈИШНИК, Весна

Лексички приступ српском као страном језику | Уп. 168.

Нека питања из методике наставе српског као страног језика | Уп. 169.

980. ЛАЛОВИЋ, Раде*

Логички субјекат у акузативу у школским граматикама / Раде Л. Лаловић // Филолог. – 10 (2014), 105–110. | Summary

– ЛОМПАР, Весна

Дефинисање и класификација предлога у сербокроатистичким граматикама | Уп. 173.

Језичке игре и модели у настави српског као страног језика на примеру компарације придева | Уп. 174.

– МАРИНКОВИЋ, Небојша

Дистрибуција граматичких категорија у настави српског као страног језика | Уп. 180.

– МАТРУСОВА, Александра

Песме у настави српског као страног језика | Уп. 192.

981. МАЦАНОВИЋ, Ана

Реч по реч : култура говора и норма стандардног српског језика : приручник са задацима и решењима / Исидора Бјелаковић. – Нови Сад : Два пера, 2016. – 95. – (Зрно знања) / Ана З. Мациновић // КњЈ. – 63, 3/4 (2016), 453–455. | Приказ | Уп. 967.

982. МЕТОДИЧКИ цветник : зборник радова из методике наставе српског језика и књижевности / прир. Зона Мркаљ. – Бања Лука : Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске, 2016. – 333. – (Библиотека Српски језик и књижевност ; 2)

983. МИЛАТОВИЋ, Вук

Читање у настави српског језика / Вук Милатовић // Методички цветник. – 153–162.

– МИЛИЧЕВИЋ, Маја

Korpus srpskog kao stranog jezika (KSKS) : opis građe i plan izrade | Уп. 202.

984. МИЛОВАНОВИЋ, Бошко

Садржаји наставних програма српског језика и евроинтеграције / Бошко Љ. Миловановић, Мирјана М. Стакић // ЗбФФП. – 46, 2 (2016), 465–477. | Summary

– МИЛОШЕВИЋ, Стефан

Типологија граматичких грешака руских говорника при усвајању српског језика | Уп. 204.

985. МИЋИЋ, Вишња

Синтакса просте реченице у разредној настави / Вишња Мићић. – Београд : Учитељски факултет, 2016. – 397. – (Монографије ; 26)

986. МРКАЉ, Зона

Језикостилски поступци у наставном проучавању усмених прозних облика / Зона В. Мркаљ // Методички цветник. – 125–135.

– МРКАЉ, Зона

Коришћење различитих типова текстова у настави српског језика као страног | Уп. 205.

987. МРКАЉ, Зона

Методичка слагалица 5 : приручник за наставнике : српски језик и књижевност у петом разреду основне школе / Зона Мркаљ. – 3. изд. – Београд : Klett, 2016. – 208.

988. МРКАЉ, Зона

Методичка слагалица 6 : приручник за наставнике : српски језик и књижевност у шестом разреду основне школе / Зона Мркаљ. – 2. изд. – Београд : Klett, 2016. – 186.

989. МРКАЉ, Зона

Методичка слагалица 7 : приручник за наставнике : српски језик и књижевност у седмом разреду основне школе / Зона Мркаљ. – 2. изд. – Београд : Klett, 2016. – 280.

990. МРКАЉ, Зона

Методичка слагалица 8 : приручник за наставнике : српски језик и књижевност у осмом разреду основне школе / Зона Мркаљ. – 2. изд. – Београд : Klett, 2016. – 216.

991. МРКАЉ, Зона

Наставна теорија и пракса 1 : српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе / Зона Мркаљ. – 7. изд. – Београд : Klett, 2016. – 200.

992. МРКАЉ, Зона

Наставна теорија и пракса 2 : српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе / Зона Мркаљ. – 7. изд. – Београд : Klett, 2016. – 232.

993. МРКАЉ, Зона

Наставна теорија и пракса 3 : српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе / Зона Мркаљ. – 6. изд. – Београд : Klett, 2016. – 264.

994. МРКАЉ, Зона

Од буквара до читанки : методичка истраживања / Зона Мркаљ. – Београд : Учитељски факултет, 2016. – 308. – (Студије ; 7)

995. МРКАЉ, Зона

Типови текстова у настави српског језика и књижевности / Зона В. Мркаљ // Савремено изучавање српског језика... – 203–216. | Summary

– НЕСТОРОВИЋ, Зорица

Књижевни текстови у настави српског као страног : примери обраде | Уп. 208.

– НИКОЛИЋ, Биљана

Лингвокултуролошки лексички слој у уџбеницима српског језика за странце | Уп. 209.

Српски као страни језик с друге стране | Уп. 210.

996. НИКОЛИЋ, Милија

Језик и метајезик у настави и уџбеницима српског језика / Милија Николић // Методички цветник. – 24–35.

997. НОВАКОВИЋ, Александар

Хиперкорекција у говору ученика и студената на подручју призренско-тимочког говора / Александар М. Новаковић // Књ. – 63, 3/4 (2016), 333–350. | Summary

– НОВОКМЕТ, Слободан

Компарација придева у настави српског језика као страног | Уп. 213.

998. НОВОКМЕТ, Слободан

Правопис у теорији и пракси : Правопис и школа / Вељко Брборић. – 2. доп. изд. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2015. – 169. / Слободан Б. Новокмет // СЈ. – 21 (2016), 665–668. | Приказ

999. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Концепција и структура општих једнојезичких школских речника српског као матерњег језика / Ђорђе Р. Оташевић // НЈ. – 47, 1/2 (2016), 45–57. | Резюме

1000. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

О терминима *школски речник* и *ученички речник* / Ђорђе Р. Оташевић // ЛА. – 28 (2016), 39–45. | Резюме

– ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Школски речници српског језика | Уп. 795.

1001. ПАВЛОВИЋ, Миодраг

Планирање у настави српског језика и књижевности / Миодраг Павловић // Методички цветник. – 300–317.

– ПЕРИШИЋ АРСИЋ, Оља

Analiza grešaka u srpskom jeziku kao stranom na primeru italofona | Уп. 222.

1002. ПЕТРОВАЧКИ, Љиљана

Методички аспекти у сагледавању валентних способности глагола / Љиљана Е. Петровачки // Методички цветник. – 90–102.

1003. ПЕТРОВАЧКИ, Љиљана

Настава српског језика у нашем образовном систему / Љиљана Е. Петровачки, Милица М. Савић Косовац // Теме језикословне... – 653–666. | Summary

1004. ПЕТРОВИЋ, Милена

Између језика и стварности / Милена Петровић // Српски језик данас... – 119–133. | Summary

– ПОШТИЋ, Тина

Формално писмо у настави српског језика као страног | Уп. 225.

1005. СИМИЋ, Радоје

Мали правопис српског језика / Радоје Симић. – Београд : Научно друштво за неговање и проучавање српског језика : Јасен, 2016. – 120. – (Уџбеници и приручници ; 1, 6)

1006. СИМИЋ, Радоје

Правопис српског језика / Радоје Симић. – 2. изд. – Београд : Научно друштво за неговање и проучавање српског језика : Јасен, 2016. – 305. – (Уџбеници и приручници ; 1, 1)

1007. СПАСИЋ, Наташа

Ко жив, ко мртав?! : колокације у настави српског језика као страног / Наташа Спасић // Савремена проучавања језика... – 327–337. | Summary

– СРЕДОЈЕВИЋ, Дејан

Фонетско-фонолошки опис акценатског система савременог српског као Л2 код говорника којима је мађарски језик матерњи | Уп. 250.

– СТРИЖАК, Никица

Културолошки садржаји у настави српског као страног језика | Уп. 259.

1008. ТЕШИЋ, Жељко

Историја српског језика у наставном проучавању / Жељко С. Тешић // КњЈ. – 63, 3/4 (2016), 363–377. | Summary

– ЋАЛИЋ, Јелена

Predavanje srpskohrvatskog (ili bosanskog, crnogorskog, hrvatskog i srpskog) kao stranog jezika : komparativni pristup i izazovi | Уп. 265.

1009. ЧОРБОЛОКОВИЋ, Саша

Иновативни приступ у настави лексикологије у старијим разредима основне школе / Саша Чорболоковић // Савремена проучавања језика... – 339–347. | Summary

ј) Дијалектологија**1010. БАБИЋ, Биљана***

Naromene o prezimenima italijanskog porekla u banjalučkoј regiji / Biljana Babić // Филолог. – 5 (2012), 285–289. | Summary

1011. БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Из експресивне префиксације : на материјалу говора Бањана, Грахова и Опутних Рудина / Марта Ж. Бјелетић // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 85–103. | Резюме, Summary

– БОГДАНОВИЋ, Недељко

Антропографски речник југоисточне Србије | Уп. 1177.

1012. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Даљи путеви лексикографске обраде призренско-тимочких говора / Недељко Богдановић // Етно-културолошки зборник. – 20 (2016), 135–147. | Summary

– БОЈОВИЋ МАНИЋ, Јована

Језичка слика света и друштвеног статуса у приповеци „Два падишахова роба“ Григорија Божовића | Уп. 859.

1013. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Прилог српској урбаној дијалектологији : језичке напомене уз један дорћолски идиолект / Жарко С. Бошњаковић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 111–136. | Резюме, Summary

1014. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Реформулације исказа у дијалекатском дискурсу и њихов значај за изучавање народних говора / Жарко Бошњаковић // ЗБМСФЛ. – 59, 1 (2016), 115–129. | Summary

– ВУКАДИНОВИЋ, Ненад

Mali leksikon starih riječi i izraza sa šireg područja Bilogore | Уп. 1180.

1015. ВУЧИЋ, Зоран

Народни говори источне и јужне Србије у служби савремене књижевности / Зоран Вучић // Етно-културолошки зборник. – 20 (2016), 25–28. | Summary

– ДИНИЋ, Јакша

Топонимија западног дела књажевачке територије | Уп. 701.

1016. ДОШЉАК, Драшко

Метохијска презимена / Драшко В. Дошљак // Косово и Метохија у контексту... – 9–19. | Summary

1017. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Словенска лексика за људске особине и емоције у Елезовићевом „Речнику косовско-метохијског дијалекта“ / Рајна М. Драгићевић // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 33–64. | Резюме, Summary

– ЂЕКИЋ, Ђорђе

Српски (ал' војвођански) без муке | Уп. 1183.

1018. ЖУГИЋ, Радмила*

Двопрефиксални глаголски деминутиви с префиксом *ио-* у призренско-тимочким говорима српскога језика и бугарском језику / Радмила В. Жугић // Филолог. – 12 (2015), 204–212. | Summary

– ЖУГИЋ, Радмила*

Продуктивни творбено-семантички типови именичких деминутива средњег рода у бугарском језику и призренско-тимочким говорима српског језика | Уп. 304.

1019. ЗОБЕНИЦА, Сања

Из лексике источне Лике : Доњи Лапац и Јошан / Сања Зобеница // СДЗб. – 63 (2016), 735–838. | Summary

1020. ИЛИЋ, Душанка

Ономастика Каменског Вучјака / Душанка Илић // ОП. – 23 (2016), 513–527. | Summary

1021. ИЛИЋ, Мирјана

Тле и тело у светлу искуства с бојама у говору старопланинског краја / Мирјана К. Илић // СДЗб. – 63 (2016), 839–855. | Резюме

– ЈАШОВИЋ, Голуб

Именослови српских писаца са Косова и Метохије | Уп. 884.

Микротопонимија села Беркова у Прекорупљу | Уп. 731.

Српска и албанска топонимија села Ослара код Бујановца | Уп. 732.

– ЈОШИЋ, Неђо

Збирке ријечи с подручја шумадијско-војвођанских говора и њихово мјесто међу изворима „Речника САНУ“ | Уп. 745.

Лексичке збирке и лексика с подручја источнохерцеговачких говора и њихово мјесто међу изворима „Речника САНУ“ | Уп. 746.

– КНЕЖЕВИЋ, Божица

Семантички и структурални преглед романијских ојконима | Уп. 753.

1022. КОЗОМОРА, Драгомир

Акцент деκлинационих ријечи у српским посавским говорима између Врбаса и Украине / Драгомир В. Козомора // СЈ. – 21 (2016), 165–182. | Summary

1023. КОЗОМАРА, Драгомир

Фонетске и морфолошке особине српских посавских говора између Врбаса и Украине / Драгомир Козомара // СДЗб. – 63 (2016), 579–733. | Summary

1024. МАРКОВИЋ, Бранкица*

О виноградарској лексици у „Речнику српских говора Војводине“ / Бранкица Марковић // Филолог. – 9 (2014), 34–39. | Summary

1025. МАРКОВИЋ, Маја

Kvalitet posttoničnih vokala u govoru Novog Sada / Маја V. Marković // Теме језикословне... – 261–277. | Summary

1026. МАРКОВИЋ, Славољуб

Адверби у говору ужичког краја / Славољуб З. Марковић // СЈ. – 21 (2016), 509–520. | Summary

– МИКЕТИЋ, Сања

Топоними турског порекла у приповеткама Григорија Божовића | Уп. 902.

1027. МИЛОРАДОВИЋ, Софија

Књига о спољашњој судбини једнога језика и судбини оних који тим језиком говоре : Српски језик на Косову и Метохији данас : социолингвистички и лингвокултуролошки

аспект / Митра Рељић. – Београд : Српска академија наука и уметности ; Косовска Митровица : Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 2013. – 363. – (Посебна издања ; 673. Одељење историјских наука ; 30) / Софија Милорадовић // ЛМС. – 498, 6 (2016), 871–874. | Приказ | Уп. 1041, 1049, 1057.

1028. МИЛОРАДОВИЋ, Софија

Реч која (ни)је измакла – овде и тамо / Софија Р. Милорадовић // ЗбФФП. – 46, 1 (2016), 3–12. | Summary

1029. МИЛОСАВЉЕВИЋ, Тања

Лексичко-семантичка група именица са хиперсемом *национална и верска припадност* у српском призренском говору / Тања З. Милосављевић // ЗбФФП. – 46, 4 (2016), 23–48. | Summary

1030. МЛАДЕНОВИЋ, Мирослав

Народни говор из власотиначког краја : власотиначки речник / Мирослав Б. Младеновић Мирац. – Власотинце : М. Младеновић, 2016. – 359.

– **МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје**

Дијалекатска основица и вуковски књижевни језик у контексту двоизговорности и двоазбучја | Уп. 1159.

1031. МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Лингвгеографски положај и дијалекатска индивидуалност сиринићког говора / Радивоје М. Младеновић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 67–91. | Резюме, Summary

1032. МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Проучавање српске језичке баштине Косова и Метохије / Радивоје М. Младеновић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 95–103. | Summary

1033. МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Северношарпланинско-јужнометохијски континуум / Радивоје Младеновић // ЗбМСФЛ. – 59, 1 (2016), 131–148. | Résumé

– **МУШОВИЋ, Абдулах**

Sandžački frazeološki rječnik : oko 7000 frazeologizama | Уп. 1194.

– **НОВАКОВИЋ, Александар**

Хиперкорекција у говору ученика и студената на подручју призренско-тимочког говора | Уп. 997.

1034. ОГЊАНОВИЋ, Сања

Књига о дурмиторским говорима : Дурмиторски говори / Миодраг Јовановић. – Никшић : Матица српска, Друштво чланова у Црној Гори, Одјељење за српски језик и књижевност, 2014. – 220. – (Посебна издања ; 3) / Сања Огњановић // СЈ. – 21 (2016), 693–697. | Приказ

1035. ОГЊАНОВИЋ, Сања

О призренско-тимочком дијалекту у дијалектолошким класификацијама / Сања Огњановић // Савремена проучавања језика... – 25–33. | Summary

– **ПАВЛОВИЋ, Звездана**

Ороними Србије : трећи део : Р–Т | Уп. 796.

1036. ПЕТРОВИЋ, Веселин

Фонетске варијације у говору млађе и средње генерације села Карошевина : код Пријепља / Веселин В. Петровић // СЈ. – 21 (2016), 381–392. | Summary

1037. ПЕТРОВИЋ САВИЋ, Мирјана

Из ономастике Рађевине : лични надимци два рађевска села : семантика и мотивација / Мирјана Петровић Савић // Филолог. – 13 (2016), 57–74. | Summary

1038. ПЕТРОВИЋ САВИЋ, Мирјана

О творбеној структури топонима : на примерима из Рађевине / Мирјана Петровић Савић // Филолог. – 14 (2016), 218–226. | Summary

1039. ПЕТРОВИЋ САВИЋ, Мирјана

Ономастика централног Косова / Милета Букумирић. – Београд : Српска академија наука и уметности, 2015. – 298. – (Библиотека Ономастичких прилога ; 3) / Мирјана Петровић Савић // ЗбМСФЛ. – 59, 2 (2016), 193–195. | Приказ

1040. ПИЖУРИЦА, Мато

Монографија о војвођанској обредној трпези : Обредна пракса : речима о храни : на материјалу из српских говора Војводине / прир. Софија Милорадовић. – Нови Сад : Матица српска, 2014. – 160. / Мато Пижурица // ЗбМСКЈ. – 64, 2 (2016), 541–544. | Приказ

1041. ПИПЕР, Предраг

Статус српског језика на Косову и Метохији : Српски језик на Косову и Метохији данас : социолингвистички и лингвокултуролошки аспект / Митра Рељић. – Београд : САНУ ; Косовска Митровица : Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 2013. – 363. – (Посебна издања ; 673. Одељење историјских наука ; 30) / Предраг Пипер // Трибина САНУ. – 4 (2016), 82–90. | Приказ | Уп. 1027, 1049, 1057.

1042. ПЛАС, Питер

Дискурзивни процеси формирања колективних етнојезичких идентитета : у севернодалматинској „Буковици“ Владимира Ардалића / Питер Плас // Срби и српско. – 103–112.

1043. ПУМПАЛОВИЋ, Радислав

Ономастика једног дела Ибарског Колашина / Радислав Пумпаловић // ОП. – 23 (2016), 369–511. | Резюме

1044. РАДАН, Михај

Карашевска пастирска терминологија : са посебним освртом на страни утицај у њој / Михај Н. Радан, Миљана-Радмила Ускату // Језици и културе у времену и простору. – 55–65. | Résumé

1045. РАДИЋ, Јованка

Ономастика централног Косова / Милета Букумирић. – Београд : Српска академија наука и уметности, 2015. – 298. – (Библиотека ономастичких прилога ; 3) / Јованка Радић // ОП. – 23 (2016), 535–541. | Приказ

1046. РАДИЋ, Првослав*

Америчка кинематографија о српском језику у Босни и Херцеговини / Првослав Т. Радић // Филолог. – 8 (2013), 13–25. | Summary

1047. РАМИЋ, Никола

Енциклопедизам у дијалекатским рјечницима / Никола И. Рамић // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 129–136. | Summary

1048. РАМИЋ, Никола

О фразеолошким дијалектизмима / Никола И. Рамић // СЈ. – 21 (2016), 121–131. | Summary

1049. РЕЉИЋ, Митра

Косовска језичка стварност : Српски језик на Косову и Метохији данас : социолингвистички и лингвокултуролошки аспект / Митра Рељић. – Београд : САНУ ; Косовска Ми-

тровоца : Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 2013. – 363. – (Посебна издања ; 673. Одељење историјских наука ; 30) / Митра Рељић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 97–101. | Приказ | Уп. 1027, 1041, 1057.

1050. РЕЉИЋ, Митра

Најновији узроци и показатељи урушавања идентитета и интегритета српског језика на Косову и Метохији / Митра М. Рељић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 105–113. | Summary

1051. РЕЉИЋ, Митра

Неке особености комуникативног понашања славофоновог становништва Косова и Метохије / Митра Рељић // Славистика. – 20 (2016), 144–152. | Резюме

1052. РЕЉИЋ, Митра

О савременим косовскометохијским ходинимима : социолингвистички аспект / Митра М. Рељић // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 139–157. | Резюме, Summary

1053. РЕМЕТИЋ, Слободан

Српска дијалектологија данас и сутра / Слободан Реметић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 25–33. | Резюме

1054. САВИЋ ГРУЈИЋ, Ана

Усмено предање као слој дијалекатског речника / Ана Савић Грујић // Етно-културолошки зборник. – 20 (2016), 85–89. | Summary

1055. СРЕДОЈЕВИЋ, Дејан

Fonološki značaj različitih fonetskih karakteristika pri uspostavljanju distinkcije kvaliteta između kratkih akcenata u pojedinim govorima Srema, Banata i Bačke / Dejan M. Sredojević // Теме језикословне... – 279–292. | Summary

1056. СТАНОЈЕВИЋ, Маринко

„Северно-тимочки дијалекат“ Маринка Станојевића / гл ур. Владана Стојадиновић. – Књажевац : Народна библиотека Његош, 2016. – 138. – (Записи о завичају ; 13)

1057. ТАНАСИЋ, Срето

О српском језику данас : Српски језик на Косову и Метохији данас : социолингвистички и лингвокултуролошки аспект / Митра Рељић. – Београд : САНУ ; Косовска Митровица : Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 2013. – 363. – (Посебна издања ; 673. Одељење историјских наука ; 30) / Срето Танасић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 90–96. | Приказ | Уп. 1027, 1041, 1049.

1058. ТЕШИЋ, Ана

Хибридне творенице са романском компонентом у народним говорима Црне Горе / Ана Тешић // Савремена проучавања језика... – 35–40. | Résumé

1059. ТОДИЋ, Бојана

О природи и преношењу акента у говору села Драговац : код Пожаревца / Бојана Д. Тодић // СЈ. – 21 (2016), 617–626. | Summary

1060. ТРАЈКОВИЋ, Татјана

Говор Прешева / Татјана Трајковић // СДЗБ. – 63 (2016), 277–278. | Summary

1061. ТРАЈКОВИЋ, Татјана

Clitic Doubling of Presnoal Pronouns with the Use of Prepositions in the Dialects of the Prizren-Timok Area / Tatjana G. Trajković // FU. – 14, 1 (2016), 73–84. | Rezieme

1062. УРОШЕВИЋ, Данка

Нови прилог познавању студеничких говора : Говори у сливу Студенице : увод, фонетика, текстови / Гордана Драгин. – Нови Сад : Тиски цвет, 2015. – 280. / Данка Г. Урошевић // ЗБМСКЈ. – 64, 2 (2016), 544–546. | Приказ

1063. ХАЦИМУРТЕЗИЋ, Абдурахман

Из варошке срмали сехаре : речник, речник имена и обичаји муслимана нововарошког краја / сакупио Абдурахман Хаџимуртезић ; прир. Енес Хаџимуртезић. – Нова Варош : Библиотека Јован Томић, 2016. – 230.

– ЦИЦМИЛ РЕМЕТИЋ, Радојка

Топонимија невесињског дела Биограда | Уп. 824.

1064. ЦРЊАК, Дијана*

Прилог проучавању зоонима у високој Херцеговини / Дијана Црњак, Биљана Савић // Филолог. – 12 (2015), 213–222. | Summary

1065. ЦУКУТ, Слађана*

О неким особинама акценатског система говора млађих становника Дервенте / Слађана Цукут // Филолог. – 7 (2013), 103–111. | Summary

1066. ЦУКУТ, Слађана

Силазни акценти на унутрашњим слоговима ријечи у говору спикера Радио-телевизије Републике Српске / Слађана Цукут // Филолог. – 14 (2016), 189–196. | Summary

VII. Историја српског језика**а) Опште****1067. БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора**

Електронско издање „Речника славеносрпског језика“ : предности, проблеми, могућности / Исидора Г. Бјелаковић // Лексикологија и лексикографија... – 169–180. | Summary

1068. БИНЂИЋ, Марија

Значај дела генерала Емерхалиса (Ömer Halis) са српску историографију и ономастику / Марија С. Бинђић // Средњи век у срској науци... – 125–136. | Summary

1069. ЈАЊИЋ, Марина

„Первоје учение“ Захарије Орфелина и његово место у српској културној историји / Марина С. Јањић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 159–175. | Резюме, Summary

1070. КАШИЋ, Зорка

Језички показатељи културног утицаја Дубровника на рурално залеђе / Зорка Н. Кашић // Средњи век у српској науци... – 257–268. | Summary

– МИЛАНОВИЋ, Александар

Теоријско-методолошки оквир Белићеве периодизације развоја српскохрватског језика | Уп. 1369, 1370.

– ПАВЛОВИЋ, Слободан

Белићев теоријско-методолошки приступ историјској граматици : прилог историји србистике | Уп. 1377, 1378.

1071. ПОЛОМАЦ, Владимир

Језик повеља и писама Српске деспотовине / Владимир Поломац. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2016. – 495.

1072. РЕМЕТИЋ, Слободан

Језик Дубровника кроз векове / Слободан Реметић // Средњи век у српској науци... – 245–256. | Summary

1073. САВИЋ, Виктор

Свеобухватни задаци пред проучаваоцима српскословенског језика / Виктор Савић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 187–201. | Summary

– СЕДЕФЧЕВА, Валентина

Црквенословенска традиција 18. века у роману „Сеобе“ и њен превод на бугарски језик : транслатолошка анализа | Уп. 74.

– **СРПСКИ језик данас и Вуковска језичка парадигма** | Уп. 544.

– **СРПСКИ језик и његове нормe** : дијахроно-синхрони аспекти | Уп. 852.

1074. СТАКИЋ, Милан

Користан допринос изучавању историје српског језика и писма у Босни и Херцеговини : Стазама српског рукописног наслеђа Босне и Херцеговине / Биљана Самарцић. – Београд : Српско просвјетно и културно друштво Просвјета, 2015. – 269. / Милан В. Стакић // СЈ. – 21 (2016), 683–685. | Приказ

1075. СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Пут српског језика и писма / Јелица Стојановић ; предговор Милош Ковачевић. – Београд : Српска књижевна задруга, 2016. – XLVIII, 434. – (Српска књижевна задруга ; коло 108, књ. 726)

1076. ЦВЕТКОВИЋ ТЕОФИЛОВИЋ, Ирена

Језик совершени / Ирена Цветковић Теофиловић. – Ниш : Филозофски факултет, 2016. – 240. – (Студије)

б) Текстови стари и нови, издања; њихова критика, порекло**1077. АНЂЕЛКОВИЋ, Маја***

Непознати препис апокрифа о Прекрасном Јосифу из збирке „Соколов“ / Маја Анђелковић // Филолог. – 8 (2013), 81–87. | Summary

1078. ДРАГИН, Наташа

Запис Инока из Далше : функционалностилска обележја жанра / Наташа Ж. Драгин // Теме језикословне... – 173–187. | Summary

1079. ЂОРЂЕВИЋ, Јелена

Кодекс с најстаријим сачуваним рукописним букваром код Срба : Венцловићев сендандрејски буквар 1717. / прир. Томислав Јовановић, Димитрије Е. Стефановић. – Београд : Радионица Венцловић-Арте, 2013. – 347. / Јелена С. Ђорђевић // ЗБМСКЈ. – 64, 2 (2016), 546–548. | Приказ

1080. ЖИТИЈЕ светог Ћирила ; Житије светог Методија / приредио, предговор и коментаре написао Данијел Дојчиновић ; пренос на савремени српски језик Петар Ђорђић. – Бања Лука : СПКД Просвјета, 2016. – 197. – (Мала библиотека)

1081. ЈУХАС ГЕОРГИЈЕВСКА, Љиљана

Словенски преводи „Житија светог Антонија“ у светлости српске рукописне традиције : „Житије светог Антонија Великог“ према српским средњовековним рукописима / Зо-рица Витић. – Београд : Чигоја штампа, 2015. – 216. / Љиљана Јухас Георгиевска // ЗБМСКЈ. – 64, 1 (2016), 270–274. | Приказ

1082. ЛАЗИЋ, Мирослав

Старе штампане књиге из првобитног фонда Народне библиотеке у Београду / Мирослав Лазич // АП. – 38 (2016), 211–233. | Summary

1083. ПЛАОВИЋ, Ирена

„Слово о Светом кнезу Лазару“ непознатог Раваничанина у српскословенској рукописној традицији / Ирена Плаовић // АП. – 38 (2016), 39–59. | Summary

1084. ПОПОВА, Татјана

Србские рукописи „Лествицы Иоанна Синайского“ : XIV в. / Татьяна Георгиевна Попова // ПКЛИФ. – 82 (2016), 19–36. | Резиме

1085. ПУЗОВИЋ, Љиљана

Обрасци за писање писама црквеним и световним великодостојницима у „Молебнику“ Софронија Студеничана : РС 394 / Љиљана И. Пузовић // АП. – 38 (2016), 197–209. | Summary

1086. ПОРА Dukljanina Sclavorum Regnum / priredio, uvodnu studiju, transliteraciju Vatikanskog rukopisa, prijevod s komentarima i selektivnu bibliografiju izradio Danilo Radojević. – 1. kritičko izd. – Cetinje : Fakultet za crnogorski jezik i književnost, 2016. – 284. – (Patrimonium ; 9)

1087. РАШКОВИЋ, Ана

Стихире на „Господи возвах“ малог вечерњег из Службе Светом Сави у руским немским рукописима XVI–XIX века / Ана Д. Рашковић // Српски језик, књижевност, уметност 3. – 163–179. | Резиме + Прилог

1088. САВИЋ, Виктор

Књига о најстаријим ћирилским натписима : Најстарији српски ћирилски натписи XI–XV век : графика, ортографија и језик / Бранкица Чигоја. – Београд : Чигоја штампа, 2014. – 275. / Виктор Савић // СЈ. – 21 (2016), 687–692. | Приказ

1089. СУБОТИН ГОЛУБОВИЋ, Татјана

Службе васељенским саборима у српским минејима XIV века / Татјана Суботин Голубовић // АП. – 38 (2016), 61–94. | Summary

1090. ТОДИЋ, Бранислав

Ко је писац „Тронолошког родослова“? / Бранислав Тодић // АП. – 38 (2016), 173–196. | Summary

1091. УБИПАРИП, Миланка

Химнографски састави велике вечерње у српскословенским седмичним осмогласницима XVI века / Миланка Убипарип // АП. – 38 (2016), 123–149. | Summary

**в) Историјска фонетика, граматика, лексикологија,
историја писма и правописа**

1092. БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора

Експресивни валери у језику науке код Срба у 18. и 19. веку / Исидора Г. Бјелаковић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 161–173. | Summary

1093. БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора

Колокације са термином *месец* у српском књижевном језику предстандардне епохе / Исидора Бјелаковић // Српски језик и његове норме. – 110–123. | Summary

1094. БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора

Лексика славеносрпског језика / Исидора Г. Бјелаковић // КњЈ. – 63, 1/2 (2016), 31–47. | Summary

1095. ВЛАЈИЋ ПОПОВИЋ, Јасна

Капитално дело српске, старосрпске и словенске ономастике : Топонимија Бањске христовуље : ка осмишљењу старосрпског топономастичког речника и бољем познавању општесловенских именословних образаца / Александар Лома. – Београд : САНУ, Одељење језика и књижевности, 2013. – 386. – (Библиотека Ономатолошких прилога ; 2) / Јасна Влајић Поповић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 154–159. | Приказ | Уп. 1120, 1122.

1096. ВУЛОВИЋ, Наташа

Топоси ђаволовог обитавања : средњовековни књижевни извори и српска фразеологија / Наташа С. Вуловић // Средњи век у српској науци... – 221–233. | Резюме

1097. ВУЧКОВИЋ, Снежана

Лексика средњовековних ћириличких повеља и писама и њен значај за историјска лексичко-семантичка истраживања / Снежана П. Вучковић // НССУВД. – 45, 3 (2016), 61–73. | Summary

1098. ДИЛПАРИЋ, Предраг*

Језичка типологија и синтаксичке промене / Предраг Дилпарић // Филолог. – 3 (2011), 149–156. | Summary

1099. ДИЛПАРИЋ, Предраг*

Конкурентност агентивних одредаба : партиципи и рефлексиви у систему пасива / Предраг Дилпарић // Филолог. – 4 (2011), 147–154. | Summary

1100. ДИЛПАРИЋ, Предраг*

О детерминативним партиципима на примерима из преписа Душановог законика / Предраг Д. Дилпарић // Филолог. – 10 (2014), 53–60. | Summary

1101. ДИЛПАРИЋ, Предраг*

О инфинитиву и да-конструкцијама у „Закону о рудницима“ деспота Стефана / Предраг Дилпарић // Филолог. – 8 (2013), 69–80. | Summary

1102. ДИЛПАРИЋ, Предраг

Појам *акривеја* у „Животу деспота Стефана“ Константина Филозофа / Предраг Д. Дилпарић // Средњи век у српској науци... – 183–208. | Summary

1103. ДРАГИН, Наташа

Лексички слојеви „Земљорадничког закона“ : Хил 466 / Наташа Драгин // Српски језик и његове норме. – 52–63. | Summary

1104. ЈОВИЋ, Александра

О црквенословенизмима у „Речнику српскохрватског књижевног језика“ / Александра В. Јовић // ЗБФФП. – 46, 1 (2016), 27–48. | Резюме

1105. ЈОВИЋ, Надежда

Графијске и језичке разлике трију поновљених преписа текста о бухачу (*tanacetum pithrum*) у „Хиландарском медицинском кодексу“ / Надежда Јовић // Српски језик и његове норме. – 83–95. | Summary

1106. ЈОВИЋ, Надежда

Особине банатских говора у путопису Андреја Петковића из 1734. године / Надежда Јовић // ЗБМСФЛ. – 59, 2 (2016), 37–47. | Summary

1107. ЈОСИМОВИЋ, Ивана*

Именичке сложенице у списима Гаврила Стефановића Венцловића / Ивана В. Јосимовић // ЗБЈКФФНС. – 4 (2014), 11–19. | Summary

1108. КИШ, Наташа

Номинализационе структуре у посланици као поруци верског поглавара : вербални и невербални елементи / Наташа Киш // Српски језик, књижевност, уметност 1. – 399–406. | Summary

1109. КУРЕШЕВИЋ, Марина

Језик „Слова Акира Премудрог“ из рукописног зборника Народне библиотеке Србије бр. 53 / Марина Ф. Курешевић // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 105–126. | Резюме, Summary

1110. КУРЕШЕВИЋ, Марина

Проучавање хипотактичких структура и њихова улога у расветљавању функционалности раслојености српскословенског језика / Марина Курешевић // Српски језик и његове нормe. – 64–82. | Summary

1111. КУРЕШЕВИЋ, Марина

„Слово о Александру Тројанском“ из Григоровичевог зборника (XV в.) : прилог познавању српскословенског језика нижег стила / Марина Ф. Курешевић // Теме језикословне... – 159–172. | Summary

1112. КУРЕШЕВИЋ, Марина

Стабилност и динамика синтаксичке нормe српскословенског језика у српским преписима апокрифа / Марина Курешевић // ЗБМСФЛ. – 59, 2 (2016), 7–23. | Summary

1113. ЛУТОВАЦ, Тамара

Узроци и механизми синтаксичких промена у српском језику / Слободан Павловић. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2013. – 370. – (Библиотека Књижевност, језик, култура) / Тамара Н. Лутовац // НЈ. – 47, 1/2 (2016), 113–117. | Приказ | Уп. 1117.

1114. МАРЕТИЋ, Александар

Синтаксичка истраживања „Српске Александриде“ : Хипотактичке структуре у Српској Александриди : функционалностилски аспекти / Марина Курешевић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2014. – 287. / Александар Маретић // Филолог. – 14 (2016), 596–601. | Приказ

1115. МАРЈАНОВИЋ, Бранислава

Апсолутни датив и зависна реченица у „Житију архиепископа Данила II“ / Бранислава Марјановић // ППЈ. – 47 (2016), 3–32. | Summary

1116. НИКИТОВИЋ, Зорица*

О сакралној семантици српскословенских сложеница високог стила / Зорица Никитовић // Филолог. – 1 (2010), 125–142. | Summary

1117. НИКИТОВИЋ, Зорица*

Синтаксичке структуре као слике свијета : Узроци и механизми синтаксичких промена у српском језику / Слободан Павловић. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2013. – 370. – (Библиотека Књижевност, језик, култура) / Зорица Никитовић // Филолог. – 10 (2014), 256–260. | Приказ | Уп. 1113.

1118. НИКИТОВИЋ, Зорица*

Српскословенске сложенице у „Веку светлости“ : функционалностилски аспект / Зорица Никитовић // Филолог. – 3 (2011), 166–178. | Summary

– НИКОЛИЋ, Видан*

Лексеме *анайџема* и *ѿроклейиџе* из обичајног и црквеног права у средњем веку као базе у српској ономастици | Уп. 783.

1119. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Дисјунктивна координација у српском језику XII–XIV века / Слободан Павловић // Српски језик и његове нормe. – 9–26. | Summary

1120. ПЕТРОВИЋ САВИЋ, Мирјана*

Старосрпска топонимија : Топонимија Бањске хрисовуље : ка осмишљењу старосрпског топономастичког речника и бољем познавању општесловенских именословних образаца / Александар Лома. – Београд : САНУ, Одељење језика и књижевности, 2013. – 386. – (Библиотека Ономатолошких прилога ; 2) / Мирјана Петровић Савић // Филолог. – 12 (2015), 283–286. | Приказ | Уп. 1095, 1122.

1121. ПОЛОМАЦ, Владимир

Употреба двоструке варије (кендеме) у српским повељама и писмима од краја XIV и током XV века / Владимир Поломац // Српски језик и његове нормe. – 27–51. | Summary

1122. РАДИЋ, Јованка

Књига о топонимији „Златопечатне повеље“ : Топонимија Бањске хрисовуље : ка осмишљењу старосрпског топономастичког речника и бољем познавању општесловенских именословних образаца / Александар Лома. – Београд : САНУ, Одељење језика и књижевности, 2013. – 386. – (Библиотека Ономатолошких прилога ; 2) / Јованка Радић // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 217–224. | Приказ | Уп. 1095, 1120.

1123. РАКИЋ, Зоран

Називи за надредне и интерпункцијске знаке у српском рукописном зборнику аустријске Националне библиотеке у Бечу : Cod. Slav. 93 / Зоран Ракић // ПКЈИФ. – 82 (2016), 157–166. | Summary

1124. САВИЋ, Биљана

Значења конструкције *въ* + локатив у житијима краљице Јелене и краља Милутина архиепископа Данила II : према препису „Даниловог зборника“ у Архиву САНУ, 1553. год. / Биљана Савић // Филолог. – 14 (2016), 134–149. | Summary

1125. САМАРЦИЋ, Биљана*

Ортографске одлике књига Горажданске штампарије : обиљежавање спојева: *ja, je, ju, jo, ља, ња, ље, ње, љу* / Биљана С. Самарцић // Филолог. – 5 (2012), 159–169. | Summary

1126. СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Језичка средства за изражавање експресивности у старим српским ћириличним натписима источне Херцеговине : везник/партикула *a* / Јелица Р. Стојановић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 141–150. | Резюме

1127. СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Нека од језичких средстава за изражавање експресивности у старим српским ћириличним натписима источне Херцеговине / Јелица Р. Стојановић // Средњи век у српској науци... – 171–181. | Summary

1128. УРОШЕВИЋ, Данка

Адвербијалне падежне конструкције у „Житију Георгија Кратовца“ од попа Пеје / Данка Г. Урошевић // СЈ. – 21 (2016), 359–379. | Summary

1129. УРОШЕВИЋ, Данка

Употреба глаголских облика у „Житију Георгија Кратовца“ од попа Пеје / Данка Г. Урошевић // Теме језикословне... – 189–206. | Summary

1130. ЦВЕТКОВИЋ ТЕОФИЛОВИЋ, Ирена

Обележавање квантитета слогова у славеносрпској епоси на примеру две посвете драми „Младен и Доброљуб“ Константина Пеичића / Ирена Цветковић Теофиловић // 36МСФЛ. – 59, 1 (2016), 27–48. | Резюме + Додатак

1131. ЦОЛИЋ, Александра

Активни партиципи у „Житију Светог цара Уроша“ од патријарха Пајсија / Александра Цолић // 36МСФЛ. – 59, 1 (2016), 7–26. | Summary

1132. ЦОЛИЋ, Александра

Односна реченица у „Роману о Троји“ / Александра Цолић // ППЈ. – 47 (2016), 33–54. | Summary

1133. ЧАНЧАР, Ивана*

Придеви који означавају божанске особине у „Житију Светог Симеона“ Стефана Првовенчаног / Ивана Чанчар // Филолог. – 9 (2014), 23–33. | Резюме

1134. ЧИГОЈА, Бранкица

Неколико напомена о терминима *зейско-хумски* и *рашки њравойис* / Бранкица Чигоја // Александар Белић. – 195–202. | Summary

1135. ЧОЛАКОВИЋ, Вера*

Сложенице сакралног карактера оригиналних српскословенских дјела као спој духовности и језика : Сложенице у оригиналним српскословенским дјелима сакралног карактера / Зорица Никитовић. – Бања Лука : Филолошки факултет, 2014. – 323. / Вера Чолаковић // Филолог. – 11 (2015), 313–315. | Приказ

1136. ЧОЛАКОВИЋ, Вера*

Стазама ријечи српскословенских споменика : Споменици српскословенске писмености : језик и текстологија / Наташа Драгин. – Нови Сад : Тиски цвет, 2013. – 285. / Вера Чолаковић // Филолог. – 10 (2014), 267–269. | Приказ

– ЦОНИЋ, Виолета

Историографска (етнографска) лакуна на плану руског и српског језика | Уп. 408.

1137. ШУБАРИЋ, Сања

Икавски и екавски рефлекс старог вокала јата у документацији Црногорског сената / Сања Шубарић // 36МСС. – 90 (2016), 177–190. | Summary

г) Историја српског књижевног језика**1138. АЈЦАНОВИЋ, Јелена**

Циљни инфинитив у књижевном језику код Срба у 19. веку и данас / Јелена Ајцановић, Владислава Ружић // Српски језик и његове норме. – 124–142. | Résumé

1139. БАШАНОВИЋ ЧЕЧОВИЋ, Јелена

Семантичко-творбене могућности изражавања експресивности у Вуковом „Рјечнику“ из 1852. године / Јелена Башановић-Чечовић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 81–95. | Summary

1140. БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора

Језикословци и њихове писменице : структура граматичких приручника *српског* језика у XIX веку / Исидора Г. Бјелаковић // Теме језикословне... – 55–67. | Summary

1141. БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора

Традиционалисти vs. Вуковци у формирању терминологије српског језика : астрономија и математичка географија / Исидора Бјелаковић // 36МСФЛ. – 59, 2 (2016), 25–36. | Summary

1142. БОЈОВИЋ, Драга

Семантичко-творбени потенцијал лексике Вука и Његоша и његове лингвокултурне конотације на примјеру концепта *човјек* / Драга Бојовић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 183–190. | Резюме

1143. БОШКОВИЋ, Драган

Песништво Лазе Костића и криза језика / Драган Бошковић // Ми о Вуку. – 37–50.

– ВАСИЋ, Вера

Хронотипска мрежа као индикатор жанра : „Спомена из мојега дневника“ Јована Хаџића | Уп. 861.

1144. ДЕВЕТИ лингвистички скуп „Бошковићеви дани“ : Вук Стефановић Караџић и Петар Други Петровић Његош : радови са научног скупа, Подгорица, 26. мај 2016. г. / ур. Бранислав Остојић. – Подгорица : Црногорска академија наука и умјетности, 2016. – 218. – (Научни скупови ; 141. Одјељење хуманистичких наука ; 9)

1145. ДИЛПАРИЋ, Предраг

Инфинитив у Вуковим историјским списима : 1828–1832. / Предраг Д. Дилпарић // КњЈ. – 63, 3/4 (2016), 291–305. | Summary

– ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Стара лексикографија и српска култура : форме учтивости у српском језику у XIX веку | Уп. 716.

1146. ЂУРЂЕВИЋ, Сава

Вуков „Рјечник“ и смеховна култура / Сава Д. Ђурђевић // ЗБЈКФФНС. – 6 (2016), 213–233. | Summary

1147. ЗЛАТКОВИЋ, Бранко

Вукова језичка и правописна реформа у казивањима и записима / Бранко Златковић // Српски језик данас... – 69–86. | Résumé

– ЗОРИЋ, Милена

Славенизми у Стеријиним драмским делима : именички суфикси | Уп. 879.

1148. ИВИЋ, Павле

Расправе, студије, чланци. Књ. 3, О историји језика / Павле Ивић ; прир. Мато Пижурица. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2016. – 389–797. – (Целокупна дела Павла Ивића ; 10)

1149. ЈОВИЋЕВИЋ, Радојица

Књижевни род, мото и језик тестаментa Петра II Петровића Његоша / Радојица Р. Јовићевић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 97–109. | Summary

1150. ЈОШИЋ, Неђо

Вуков „Српски рјечник“ у своме и данашњем времену / Неђо Јошић // Српски језик данас... – 53–60. | Résumé

1151. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Обим и садржај српског језика код Вука и данас / Милош Ковачевић // Српски језик данас... – 21–33. | Summary

1152. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Вуково и Његошево дјело, с текстолошког и версолошког становишта / Радмило Н. Маројевић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 37–79. | Резюме

– МАРОЈЕВИЋ, Радмило*

Двије Вукове редакције баладе о Асан-агиници : лингвотекстолошка и версолошка анализа | Уп. 962.

Експресивност у „Лучи микрокозма“ : фразеолошки аспект | Уп. 764.

1153. МАРОЈЕВИЋ, Радмило*

Фонетска реконструкција дифтонга као лингвотекстолошки проблем : на грађи Вукове „Мале простонародње славеносрпске пјеснарице“ / Радмило Н. Маројевић // Филолог. – 11 (2015), 26–34. | Резюме

– МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Фразеолошка реконструкција у „Лучи микрокозма“ | Уп. 765.

1154. МИ о ВУКУ : текстови са округлих столова одржаних у Тршићу у оквиру програма Вукових сабора од 2010. до 2015. године / ур. Војислав Карановић, Дајана Ђедовић. – Лозница : Центар за културу Вук Караџић, 2016. – 380.

1155. МИЛАНОВИЋ, Александар

Да ли смо на Вуковом и вуковском путу : случај Леонардовога или Ленардовога мастеррада / Александар Милановић // Српски језик данас... – 35–41. | Résumé

1156. МИЛАНОВИЋ, Александар

Лаза Костић и вуковски књижевни језик / Александар Милановић // Ми о Вуку. – 51–65.

1157. МИЛАНОВИЋ, Александар

Милорад Павић као историчар српског књижевног језика / Александар М. Милановић // Теме језикословне... – 143–158. | Summary

1158. МИЛАНОВИЋ, Александар

Филолошки текстови из прве половине 19. века као ресурс за истраживање српског језика / Александар М. Милановић // НССУВД. – 45, 3 (2016), 135–147. | Summary

1159. МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Дијалекатска основица и вуковски књижевни језик у контексту двоизговорности и двоазбучја / Радивоје Младеновић // Српски језик данас... – 43–51. | Summary

1160. ОКУКА, Милош

„Србска граматика или Писменица“ Јована Поповића (1843) / Милош Ђ. Окука // Теме језикословне... – 69–87. | Summary

1161. ОСТОЈИЋ, Бранислав

Вукова језичка реформа у Црној Гори и Његошев језик у Вукову моделу књижевног језика / Бранислав Остојић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 19–26. | Summary

1162. ОСТОЈИЋ, Бранислав

Стефан Митров Љубиша и Вуков модел књижевног језика у Црној Гори / Бранислав М. Остојић // Теме језикословне... – 135–141. | Summary

1163. ОСТОЈИЋ, Владимир

Вукова концепција књижевног језика и правописа у „Србској граматизи“ Димитрија Милаковића / Владимир Остојић // ЗБМСФЛ. – 59, 1 (2016), 49–55. | Summary

– ПАВЛОВИЋ, Неда

О Стерији као лексикографу и лексикологу | Уп. 916.

1164. ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Вук, Његош и фразеологија / Ана Пејановић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 27–36. | Резюме

– ПЕШИКАН ЉУШТАНОВИЋ, Љиљана

Сведочанства о култури детињства у „Рјечнику“ Вука Стефановића Караџића | Уп. 801.

1165. РАДИЋ, Првослав

Језичка реформа Вука Ст. Караџића и српско национално питање / Првослав Т. Радић // СЈ. – 21 (2016), 55–72. | Summary

1166. РАДИЋ, Првослав*

The Language Reform of Vuk Stefanović Karadžić and the National Question Among the Serbs / Prvoslav Radić // Филолог. – 11 (2015), 46–55. | Резиме

– РАДОЈЕВИЋ, Данијела

О реду ријечи као синтаксичко-стилистичкој категорији у језику Петра II Петровића Његоша | Уп. 921.

1167. РАНЂЕЛОВИЋ, Ана

Називање, дефинисање и класификација непроменљивих врста речи у србистичким граматикама из 19. века / Ана З. Ранђеловић // СЈ. – 21 (2016), 469–493. | Summary

1168. РЕМЕТИЋ, Слободан

Вукова реформа и двоизговорност и двоисписност : прошлост, садашњост, перспективе / Слободан Реметић // Српски језик данас... – 9–19. | Résumé

1169. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Вуков модел књижевног језика и Његошев језик у свјетлу Белићевог теоријског појма *језичко осјећање* : дијахронојски и синхронијски елементи : унутарјезички и ванјезички аспекти / Живојин С. Станојчић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 9–18. | Summary

1170. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Историјски аспекти књижевног језика – језичко стваралаштво : језичка кодификација / Живојин С. Станојчић // Теме језикословне... – 41–54. | Summary

1171. СТОЈАНОВИЋ, Андреј*

Идентитет српског језика у Вуковој „Писменици“ и Матичиној „Нормативној граматици“ / Андреј Стојановић // Филолог. – 11 (2015), 56–66. | Резюме

– СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Ријечи састављене од двије основе у „Лучи микрокозма“ : граматички, семантички и стилски аспект | Уп. 948.

1172. СТОЈИСАВЉЕВИЋ, Мирјана

Срби и Вукова реформа / Мирјана Стојисављевић // Лингвистика и славистика... – 97–107.

1173. ТАНАСИЋ, Срето

Обрасци српског језика у руском издању Новаковићеве граматике српског језика / Срето З. Танасић // Средњи век у српској науци... – 235–241. | Summary

1174. ТЕПАВЧЕВИЋ, Миодарка

Утицај Његоша и Вука на стваралаштво Стефана Митрова Љубише / Миодарка Тепавчевић // Девети лингвистички скуп „Бошковићеви дани“. – 133–146. | Summary

1175. ЦВЕТКОВИЋ ТЕОФИЛОВИЋ, Ирена

Обележавање квантитета у драми „Младен и Доброљуб“ (1829) Константина Пејичића / Ирена Цветковић Теофиловић // Српски језик и његове норме. – 96–109. | Резюме

1176. ЧОЛАКОВИЋ, Вера

„Српско-далматински магазин“ и три спорна слова / Вера Чолаковић // Филолог. – 14 (2016), 88–101. | Summary

**VIII. Речници стари и нови српског језика
односно српског и ког страног језика****– БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора**

Електронско издање „Речника славеносрпског језика“ : предности, проблеми, могућности | Уп. 1067.

1177. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Антрополошки речник југоисточне Србије / Недељко Богдановић // СДЗб. – 63 (2016), 1–276. | Резюме

1178. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Речник пиротског говора I–II / Драгољуб Златковић. – Београд : Службени гласник, 2014. – 574, 604. / Недељко Богдановић // Етно-културолошки зборник. – 20 (2016), 154–157. | Приказ

– БРБОРИЋ, Вељко

Слабости правописног речника | Уп. 557.

1179. БУРЗАН, Мирјана

Srpsko-madarski rečnik = Szerb-magyar szótár / Mirjana Burzan, Agneš Kaciba. – Novi Sad : Forum, 2016. – XXI, 837.

– ВЛАЈИЋ ПОПОВИЋ, Јасна

„Приручни етимолошки речник српског језика“ : допринос савременој етимологији | Уп. 686.

1180. ВУКАДИНОВИЋ, Ненад

Mali leksikon starih riječi i izraza sa šireg područja Bilogore / Nenad D. Vukadinović. – Novi Sad : Невкош, 2016. – 174.

1181. ДЕШИЋ, Милорад

Структура 19. тома „Речника САНУ“ : Речник српскохрватског књижевног и народног језика. Књ. 19, оцат–петогласник / ур. Даринка Гортан Премк и др. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2014. – СХVI, 800. / Милорад Дешић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 189–191. | Приказ | Уп. 1182, 1201.

– ДИНИЋ, Јакша

Топонимија западног дела књажевачке територије | Уп. 701.

1182. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Посао који мора бити довршен : Речник српскохрватског књижевног и народног језика. Књ. 19, оцат–петогласник / ур. Даринка Гортан Премк и др. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2014. – СХVI, 800. / Рајна Драгићевић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 184–189. | Приказ | Уп. 1181, 1201.

1183. БЕКИЋ, Ђорђе

Српски (ал' војвођански) без муке / Ђорђе Бекић. – Рума : Штампa, 2016. – 104.

– ЂУРЂЕВИЋ, Сава

Вуков „Рјечник“ и смеховна култура / Сава Д. Ђурђевић // ЗбЈКФФНС. – 6 (2016), 213–233. | Summary | Уп. 1146.

1184. БУРИЋ, Милош

Glosar teorije relativnosti / Miloš D. Đurić, Nada Krmjaić-Cekić // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 148–151.

1185. БУРИЋ, Милош

Laserska terminologija : englesko-srpski / Miloš D. Đurić // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 139–156.

– БУРОВИЋ, Сања

Израда речника писаца као допринос познавању лексикона : на примеру прозе Видосава Стевановића | Уп. 725.

– ЗОБЕНИЦА, Сања

Из лексике источне Лике : Доњи Лапац и Јошан | Уп. 1019.

– ИВАНОВИЋ, Ненад

Грађа „Речника САНУ“ : потребе и могућности дигитализације у светлу савремених приступа | Уп. 728.

1186. ЈАНИЧИЋ, Димитрије

Српско-есперантски речник = Serba-esperanta vortaro / Димитрије Дисо Јаничић. – Београд : Орион арт, 2016. – 664. – (Едиција Речници ; 4)

– ЈАШОВИЋ, Голуб

Микротопонимија села Беркова у Прекорупљу | Уп. 731.

Српска и албанска топонимија села Ослара код Бујановца | Уп. 732.

1187. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Лексикон образовних термина / ур. Петар Пијановић. – Београд : Учитељски факултет, 2014. – 907. / З. Јовановић // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 76–78. | Приказ

– ЈОВИЋ, Александра

О црквенословенизмима у „Речнику српскохрватскога књижевног језика“ | Уп. 1104.

– ЈОШИЋ, Неђо

Белићева лексикографска гледишта и „Речник САНУ“ | Уп. 1361, 1362.

Вуков „Српски рјечник“ у своме и данашњем времену | Уп. 1150.

Збирке ријечи с подручја шумадијско-војвођанских говора и њихово мјесто међу изворима „Речника САНУ“ | Уп. 745.

Лексичке збирке и лексика с подручја источнохерцеговачких говора и њихово мјесто међу изворима „Речника САНУ“ | Уп. 746.

Новаковићева „Посланица“ о његовању језика српског : њен карактер и значај за развој српске лексикографске мисли | Уп. 747.

1188. КЛАЈН, Иван

Речник језичких недоумица / Иван Клајн. – 13. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2016. – 299. – (Лингвистичке едиције. Језички саветници ; 1)

– КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

О једном приступу лексикографији теолошких речника | Уп. 754.

1189. КРАСНИЋИ, Алија

Angluno romano-srbikano srbikano-romano alavari e juristikaće terminengo = Prvi romsko-srpski srpsko-romski rečnik pravnih termina / Alija Krasnići. – Subotica : Rromane pustika, 2016. – 424.

1190. КРЊАИЋ ЦЕКИЋ, Нада

Frazeološki nemačko-srpski rečnik / Nada Krnjić Cekić. – Beograd : Jasen, 2016. – 226. – (Rečnik)

– ЛЕВУШКИНА, Ружица

Дескриптивни речник лексема из сфере православне духовности у савременом српском језику | Уп. 759.

1191. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Основни руско-српски речник : приручник за ученике, студенте и наставнике / Радмило Маројевић. – Бања Лука : Паневропски универзитет Апеирон, 2016. – 270. – (Заједничке основе ; 18)

1192. МАТИНОВ, Златоје

Српско-есперантски речник = Serba-esperanta vortaro / Димитрије Дисо Јаничић. – Београд : Орион арт, 2016. – 664. – (Едиција Речници ; 4) / Zlatoje Martinov // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 72–73. | Приказ

– МИЛИЋ, Мира

Принципи састављања двојезичних термилошких речника : енглеско-српски речник спортских термина | Уп. 773.

– МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бојана

Од потребе до могућности израде речника говорне етикеције у српском језику | Уп. 774.

1193. МЛАДЕНОВ, Марин

Бугарско-српски речник = Българско-сръбски речник / Марин Младенов. – 2. изд. – Београд : Завод за уџбеник, 2016. – XVI, 583.

– МЛАДЕНОВИЋ, Мирослав

Народни говор из власотиначког краја : власотиначки речник | Уп. 1030.

1194. МУШОВИЋ, Абдулах

Sandžački frazeološki rječnik : oko 7000 frazeologizama / Abdulah Mušović. – Novi Pazар : Nardna biblioteka Dositej Obradović, 2016. – 765.

1195. НЕМЕЦКЏИ и сербскџи словарь на потреби сербског народа = Deutsch und Illyrisches Wörterbuch zum Gebrauch der illyrischen Nation in den K. K. Staaten. – Репринт. – Београд : Мирослав, 2016. – XXIII, 719, 326. – (Извори)

1196. НИКОЛИЋ, Војислав

Francusko-srpski srpsko-francuski rečnik = Dictionnaire français-serbe serbe-français / prir. Vojislav Nikolić. – 4. izd. – Beograd : Jasen, 2016. – 867. – (Rečnik)

– ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Библиографија новијих школских речника руског језика : избор | Уп. 1327.

1197. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Dicționar de termeni juridici și economici român-sârb = Rečnik pravnih i ekonomskih termina rumunsko-srpski / Lidija Čolević, Octavia Nedelcu. – Timișoara : Ununea Sârbilor din România, 2014. – 418. / Ђорђе Оташевић // ЛА. – 29 (2016), 57–59. | Приказ

– ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Концепција и структура општих једнојезичких школских речника српског као матерњег језика | Уп. 999.

Школски речници српског језика | Уп. 795.

– ПАВЛОВИЋ, Звездана

Ороними Србије : трећи део : Р–Т | Уп. 796.

1198. ПАВЛОВИЋ, Наташа

Italijansko-srpski srpsko-italijanski rečnik = Dizionario italiano-serbo serbo-italiano / prir. Nataša Pavlović, Sandra Radojičić. – 4. izd. – Beograd : Jasen, 2016. – 895. – (Rečnik)

1199. РАМЕТНИ речник : englesko-srpski, srpsko-engleski : ne samo za školu. – Novi Sad : Lingea, 2016. – 767.

1200. РАМЕТНИ речник : nemačko-srpski, srpsko-nemački : ne samo za školu. – Novi Sad : Lingea, 2016. – 768.

1201. ПЕТРОВИЋ, Горан

Одреднице : Речник српскохрватског књижевног и народног језика. Књ. 19, оцат–петогласник / ур. Даринка Гортан Премк и др. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2014. – СХVI, 800. / Горан Петровић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 182–184. | Приказ | Уп. 1181, 1182.

– ПЕТРОВИЋ, Снежана

Лексикографска анотација нестандартних облика у служби претраживости електронских речника | Уп. 800.

– ПРЋИЋ, Твртко

Какав нам општи речник српског језика највише треба? | Уп. 803.

Kakva nam domaća leksikografija treba u 21. veku | Уп. 804.

– ПУМПАЛОВИЋ, Радислав

Ономастика једног дела Ибарског Колашина | Уп. 1043.

1202. РЕМЕТИЋ, Слободан

Речник тимочког говора / Љубиша Рајковић. – Неготин : Лексика, 2014. – 660. / Слободан Реметић // Етно-културолошки зборник. – 20 (2016), 151–154. | Приказ

– РИСТИЋ, Стана

Репрезентативност „Речника САНУ“ за етнолингвистичка истраживања : од лексикографске ка когнитивној дефиницији | Уп. 810.

1203. СИМИЋ, Милорад

Medicinski nemačko-srpski rečnik = Medizinwörterbuch Deutsch-Serbisch / Milorad Simić, Svetlana Nikolić. – Ruma : Panonija, 2016. – 610.

1204. SRPSKO-rumunski rečnik = Dicționar sârb-român / Romanța Iovanovici et al. – 2. izd. – Zrenianin : Institutul de Cultură al Românilor din Voivodina, 2016. – 955. – (Biblioteca Cartea românească. Colecția Dicționare)

1205. СТОЈКОВИЋ, Миролjub

Englesko-srpski jezik fudbala / Miroljub Stojković, Dušan Maravić. – Beograd : Fudbalski savez Beograd, 2016. – 634.

1206. ЋИРКОВИЋ, Симо

Речник урбане свакодневице : кулисе пред лицем времена / Симо Ћ. Ћирковић. – 2. izd. – Београд : HERAedu, 2016. – 339.

– ХАЛАС, Ана

Примена илустративних примера у општим речницима српског језика : критичка анализа | Уп. 819.

– ХАЦИМУРТЕЗИЋ, Абдурахман

Из варошке срмали сехаре : речник, речник имена и обичаји муслимана нововарошког краја | Уп. 1063.

– ЦИЦМИЛ РЕМЕТИЋ, Радојка

Топонимија невесињског дела Биограда | Уп. 824.

1207. ШИПКА, Данко

Српски граматички речник : са скицом флексијских параметара српског језика / Данко Шипка. – Нови Сад : Прометеј, 2016. – 1108. – (Лингвистичке едиције. Мали речници ; 6)

IX. Несловенски језици

1208. АБРАМАЦ, Габи*

„Pazim na svoj jezik od malih nogu“ : preskriptivizam i jezično planiranje za djecu u hasidskim zajednicima / Gabi Abramac // ПЛ. – 16 (2015), 65–77. | Summary

– АЛЕКСИЋ, Маријана

Контрастивна анализа реализација слободног неуправног говора у шпанском и српском језику | Уп. 275.

– АНДРИЋ, Едита

Frazeološke jedinice sa odrednicom *kenyér* u мађарском и *hleb* u српском језику | Уп. 276.

– АНЂЕЛИЋ, Иконија*

Kontrastivna analiza biblijskih frazeologizama u енглеском, немачком и српском језику | Уп. 277.

– АНИЧИЋ, Андријана

Лингвистичка типологија и когнитивна лингвистика : глаголи кретања у српском и енглеском језику | Уп. 278.

1209. АСИМОПУЛОС, Панајотис

Осврт на фонолошке, морфолошке, синтаксичке и семантичке параметре пицинског језика russenorsk-a / Панајотис Асимопулос // Савремена проучавања језика... – 357–368. | Summary

– АШИЋ, Тијана

Le conditionnel et les verbs modaux : le cas de *devior – morati et pouvoir – moći* en français et en serbe | Уп. 279.

– БАБАМОВА, Ирина

La traduction vers le macédonien de la poésie de senghor vue d'une perspective postcoloniale | Уп. 42.

– БАЈАТ, Снежана*

May/might и њихови српски еквиваленти : nove tendencije u upotrebi | Уп. 280.

1210. БАЊЕВИЋ, Александра*

An Overview Of Lexicological Influence Through Language Contacts / Aleksandra Banjević // Филолог. – 7 (2013), 130–136. | Резиме

– БЕГЕНИШИЋ, Добрила

Домети стручне лексикографије немачког и српског језика | Уп. 284.

1211. БЕРБИНСКИ, Соња

Ou : un connecteur qui fait le jeu de l'antonymie discursive / Sonia Berbinski // Језици и културе у времену и простору. – 533–544. | Summary

– БИЉЕТИНА, Јелена*

Ekvivalenti engleskog predloga *of* u srpskom jeziku : kontrastivna analiza korpusa | Уп. 285.

1212. БИНГУЛАЦ, Зоран

Prepositions / Zoran Bingulac. – 5. izd. – Novi Sad : Prometej, 2016. – 187.

1213. БЈЕЛОГРЛИЋ, Ана

Pulling (Closer) and Pushing (Away) : Verbs Expressing *Attraction* and *Repulsion* in English / Ana Bjelogrić // BELLS. – 8 (2016), 51–67.

1214. БЛАТЕШИЋ, Александра

Колокације, фраземи и паремије са компонентом етнонима у италијанском језику / Александра Блатешић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2016. – 107.

– БЛАТЕШИЋ, Александра

Компарација етнонима *turco* и *Турчин* у италијанској и српској фразеологији и паремиологији | Уп. 286.

1215. БЛАТЕШИЋ, Александра*

Nulti član u italijanskim poslovicama / Aleksandra Blatešić // Филолог. – 5 (2012), 170–176. | Summary

1216. БОГЕР, Пјер-Морис

Преводи „Библије“ на латински језик / Пјер-Морис Богер ; превод Радимир Ракић // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 66–75.

– БРДАР, Сања

Глаголи кретања у српском и њихови енглески еквиваленти у роману „Руски прозор“ Драгана Великића | Уп. 287.

– БУГАШЕВА КОЛЕВА, Марија

Analytic and Synthetic Diminutive Formation in English, Russian and Bulgarian | Уп. 288.

– ВЕЛЕВСКА, Маргарита

Constructions interrogatives directes : un parallèle entre le français et le macédonien | Уп. 289.

– ВЕСИЋ ПАВЛОВИЋ, Татјана

Концептуализација стања помоћу елемената схеме путање у енглеском и српском језику | Уп. 290.

1217. ВЛАСЕНКО, Иван

Krankheitsnarrative zu HIV/AIDS / Ivan Vlassenko // Језици и културе у времену и простору. – 591–604. | Summary

1218. ВУЈИЋ, Јелена

Genitive Constructions as Constructional Idioms in English / Jelena Vujić, Nenad Miladinović // BELLS. – 8 (2016), 69–89.

1219. ВУЈИЋ, Јелена

Konstrukcione teme / Jelena Vujić. – Beograd : Filološki fakultet, 2016. – 188.

– ВУЈИЋ, Јелена

Рани превод сонета „Живот“ Елизабет Берет Браунинг на српски | Уп. 48.

1220. ВУЈОВИЋ, Ана

Настанак и значење појма франкофоније / Ана Вујовић // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 21–39. | Résumé

1221. ВУЈОВИЋ, Ана

Утицај енглеског језика на савремени француски језик / Ана Вујовић // Филолог. – 13 (2016), 185–200. | Résumé

1222. ВУЧИНА СИМОВИЋ, Ивана

Јеврејско-шпански језик на Балкану : прилози историјској социолингвистици / Ивана Вучина Симовић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2016. – 337. – (Лингвистика и србистика. Теорија и наука)

1223. ВУЧИНИЋ, Марија

Синтаксичке функције инфинитива уведеног глаголом у савременом италијанском језику / Марија Вучинић // Савремена проучавања језика... – 189–198. | Summary

– ВУЧКОВИЋ, Драгана

Условне реченице са везником *да* у српском и француском језику | Уп. 291.

1224. ГАВРАНОВИЋ, Валентина

Compound Adverbs in Old and Middle English / Valentina M. Gavranović // FU. – 14, 1 (2016), 63–72. | Rezime

1225. ГАВРАНОВИЋ, Валентина*

Složene imenice u staroengleskom i srednjeengleskom periodu / Valentina M. Gavranović // ЗБЈКФФНС. – 5 (2015), 57–67. | Summary

1226. ГАРАЈБЕХ СИМОНОВИЋ, Мејсун

[Devedeset devet] 99 imena arapskog jezika : brojnost i slojevitost naporednih odrednica i epiteta arapskog jezika / Meysun Gharaibeh Simonović // Jezik, književnost, značenje. – 305–316. | Summary

1227. ГАЦОВИЋ, Славољуб

Od povlašćenih Srba do vlašskog jezika : o poreklu i postojbini, o seobama, o srbizaciji i asimilaciji, o maternjem jeziku i popisima Rumuna (Vlaha) istočne Srbije / Slavoljub Gacović. – Beograd : Fabula nostra ; Negotin : Književno-izdavačko društvo Leksika, 2016. – 788. – (Odbrana dela o istoriji Vlaha istočne Srbije ; 5)

1228. ГЛОЂОВИЋ, Аница*

Function of the Adverbial Particle *Out* in English Phrasal Verbs : Corpus Analysis / Anica Glođović // Филолог. – 9 (2014), 52–62. | Rezime

1229. ГЛУМАЦ, Дивна

Tipovi japanske kauzativne rečenice i njihovi prevodni ekvivalenti u srpskom jeziku / Divna D. Glumac // Оријенталистичко знамење. – 287–297. | Summary

– ГОЛУБ, Марина

Положај адноминалних придева у латинском и грчком : контрастивна анализа | Уп. 292.

1230. ГОРЧЕВИЋ, Адмир

Investigation of Animated Film Blends in English Discourse / Admir Gorčević, Samina Dazdarević, Amela Lukač Zoranić // FU. – 14, 1 (2016), 25–40. | Rezime

1231. ГРОФУЛОВИЋ, Јелена

A Study of Gender-Conditioned Use of Inflectional and Periphrastic Forms in English Adjective Comparison / Jelena Grofulović, Vladimir Ž. Jovanović // FU. – 14, 2 (2016), 189–208. | Rezime

– **ГУБАНИ, Јанко**

Образ прáce в словенскеј а румунскеј фразеологији | Уп. 295.

– **ГУДУРИЋ, Снежана**

Anglicismes en français et en serbe : choix des unités lexicales et procédés de leur adaptation | Уп. 296.

Прилог проучавању категорије транзитивности са посебним освртом на стање у француском и српском језику | Уп. 297.

Pseudoanglicizmi u francuskom i srpskom jeziku : tipovi i klasifikacija | Уп. 298.

У потрази за изгубљеним значењем : случај неколико лексема у српском и француском језику | Уп. 299.

1232. ДАРАБУШ, Кармен*

Contextul multietnic al antroponimiei în satul Seleuş / Carmen Dărăbuş, Virginia Popović // ЗБЈКФФНС. – 4 (2014), 33–41. | Summary

– **ДРАГИЋ, Мила***

Фразеологизми са лексемом *jezik* и циљним доменом јеziчке радње у српском и у енглеском језику | Уп. 300.

1233. ДРОНОВ, Павел

Phraseology and Worldplay in Vladimir Nabokov's „Transparent Things“ / Pavel S. Dronov, Elena B. Krotova // BELLS. – 8 (2016), 177–193.

1234. БОРЂЕВИЋ, Драгана

Адаптација позајмљеница у standardном арапском језику / Dragana M. Đorđević // АФФ. – 28, 1 (2016), 207–225. | Summary

1235. БОРЂЕВИЋ, Драгана

Развој рећничке структуре у арапској лексикографији од појаве ислама до краја 18. века / Dragana M. Đorđević // Оријенталистичко знамење. – 243–260. | Summary

1236. БОРЂЕВИЋ, Јасмина

Translation Issues : Bridging Meaning in Politically Sensitive Text / Jasmina Đorđević // Језик, књижевност, значење. – 649–662. | Rezime

1237. ЂУРИЋ, Драгана

Општи поглед на санскрит и његову употребу у значајним периодима индијске историје / Драгана Ђурић // Савремена проучавања језика... – 49–58. | Summary

– **ЂУРИЋ, Милош**

English and Russian Terms and their Serbian Translational Equivalents in Computer Terminology | Уп. 302.

1238. ЂУРИЋ, Милош

Каноничке и неканоничке сложенце у енглеском и француском језику / Miloš D. Đurić // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 22–39. | Summary

1239. ЂУРОВИЋ, Татјана

Is Your Money Mad, Barren or Smart? : Metaphorical and Metonymical Expressions with Money in English / Tatjana Đurović, Nadežda Silaški // Језици и културе у времену и простору. – 37–45. | Rezime

– **ЖИВКОВИЋ, Миле**

Semantic Characteristics of Serbian and English Light Verb Constructions | Уп. 303.

- **ЗАРИФОВИЋ, Мирјана**
Smeh u nemačkoj i srpskoj frazeologiji | Уп. 305.
- **ЗВЕКИЋ ДУШАНОВИЋ, Душанка**
Из лексичке интерференције у мађарско-српском двојезичју | Уп. 306.
- **ЗОБЕНИЦА, Николина***
Prevođenje naslova i međunaslova u romanu „Limeni doboš“ Gintera Grasa | Уп. 55.
- 1240. ИЛИЋ, Мирјана**
Semantic Extension of 'Human Colors' White, Pale and Gray / Mirjana Ilić // FU. – 14, 2 (2016), 161–172. | Rezime
- **ИЛИЋ, Нина***
Podizanje i podizanje sa korijom u engleskom i srpskom | Уп. 311.
- **ЈАКИМОВСКА, Светлана**
La traduction de la tradition et de la modernité dans le roman „Sorcière“ de Venko Andonovski | Уп. 56.
- **ЈАМАСАКИ ВУКЕЛИЋ, Хироси**
Војвода Пријезда оде у Јапан : о књизи „Народне приповетке Југославије“, књига 2, Српске јуначке песме, Кобунша, Токио, 1980. | Уп. 57.
- **ЈАНИЋ, Александра**
Модални глаголи *must, should, can / морати, требати, моћи* у енглеском и српском језику : опште карактеристике и изазови при превођењу | Summary | Уп. 312.
- **ЈАНИЋИЈЕВИЋ, Наташа**
Analisi contrastiva del presente *pro futuro* in italiano e in serbo | Уп. 313.
- 1241. ЈАНКОВИЋ, Марија**
Партицип II као нуклеус партиципске фразе у савременом немачком језику / Марија Јанковић // Савремена проучавања језика... – 229–236. | Zusammenfassung
- **ЈАШОВИЋ, Голуб**
Српска и албанска топонимија села Ослара код Бујановца | Уп. 732.
- **ЈЕВРИЋ, Тамара**
The Portrait of Women in English and Serbian : a Study into the Meaning of Words through Collocations | Уп. 314.
- 1242. ЈЕВТИЋ, Драгана***
Gramatičke kategorije vremena i vida kao izrazi modalnosti u engleskom jeziku / Dragana Jevtić // Филолог. – 9 (2014), 165–173. | Summary
- 1243. ЈЕФТИЋ, Љерка***
Амерички и британски медији : сличности и разлике у оквирима извјештавања о теми тероризма / Љерка Јефтић // Филолог. – 7 (2013), 40–46. | Summary
- 1244. ЈОВАНОВИЋ, Ана**
Kontrastivni pregled semantičkih proširenja reči ! (*usta*) u kineskom i japanskom jeziku i njena uloga u formiranju piktografa / Ana Jovanović, Divna Tričković // Jezik, književnost, značenje. – 101–112. | Summary
- 1245. ЈОВАНОВИЋ, Ана**
Uloga tradicionalne medicinske teorije o pet glavnih i šest pomoćnih organa u procesu konceptualizacije i građenja vokabulara kineskog jezika / Ana Jovanović // Оријенталистичко знамење. – 275–285. | Summary

– **ЈОВАНОВИЋ, Владимир***

Контрастивна анализа енглеских адјективалних сложеница и еквивалентних облика у српском језику : анализа корпуса | Уп. 315.

Morfofonološko proširenje osnove u derivaciji engleskog, srpskog i bugarskog jezika | Уп. 316.

1246. ЈОВАНОВИЋ, Војислав*

Лексичко скраћивање у новим речима у енглеском језику / Војислав П. Јовановић // 36ЈКФФНС. – 4 (2014), 81–95. | Summary

1247. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Hürden-Sprünge : ein Plädoyer für mehr Mut beim Übersetzen / Christine Nord. – Berlin : BDÜ Fachverlag, 2014. – 214. / Z. Jovanović // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 69–72. | Приказ

– **ЈОВАНОВИЋ, Иван**

О семантичком аспекту сексуалног чина у француском и српском језику | Уп. 317.

Синтаксичке одлике пословица у француском језику у поређењу са српским | Уп. 318.

La phraséologie obsène en français et en serbe | Уп. 319.

1248. ЈОВАНОВИЋ, Романца

Structura lexicală a graiurilor olteneste din Banatul de sud / Romanța Iovanovici. – Panciova : Libertatea, 2016. – 196. – (Biblioteca de eseuri, studii, istorie literară, antologii : ESILA. Colecția de studii)

1249. ЈОВОВИЋ, Милена

Неприлагођене позајмљенице у научно-популарном економском дискурсу италијанског језика / Милена Јововић // Савремена проучавања језика... – 277–287. | Riassunto

1250. КАРДОШ, Александра*

Words and Other Wonders : Papers on Lexical and Semantic Topics / Dirk Geeraerts. – Berlin ; New York : Mouton de Gruyter, 2006. / Aleksandra Š. Kardoš // 36ЈКФФНС. – 5 (2015), 207–209. | Приказ

– **КАРДОШ, Александра***

Engleski dvočlani glagoli sa partikulama *offi on* i njihov prevod na srpski jezik : korpusna analiza | Уп. 321.

1251. КЕЧКЕШ, Иштван

The Idiom Principle in English as a Lingua Franca / Istvan Kecskes // BELLS. – 8 (2016), 23–50. + Appendix

– **КНЕЖЕВИЋ, Ивана**

Атипичне особине стила теолошких радова са примерима на српском и енглеском језику | Уп. 326.

1252. КНЕЖЕВИЋ, Ивана

Емоционално и експресивно у научном изразу теолошких радова на енглеском језику / Ивана Кнежевић // ФП. – 43, 1 (2016), 139–150. | Summary

– **КНЕЖЕВИЋ, Ивана**

Словенски неологизми у академским радовима на српском и енглеском језику у сфери православне теологије | Уп. 22.

– **КОВАЧЕВИЋ, Живорад**

Lažni prijatelji u engleskom jeziku : zamke doslovnog prevodenja | Уп. 61.

1253. КОЈИЋ, Татјана

Rečnici arapskog jezika na srpskohrvatskom/srpskom govornom području / Tatjana Kojić // Оријенталистичко знамење. – 353–367. | Summary

1254. КОКО, Љуан

Istorija romskog jezika : standardizacija romskog jezika i pregled romskih grupa u svetu : čirikljori / Ljuan Koko. – Beograd : Romano nevipe, 2016. – 152.

– КОЉЕВИЋ, Светозар

О преводима Вукових збирки на енглески : аспекти и опредељења | Уп. 62.

1255. КОНА, Пракаш*

Derrida, Chomsky and Wittgenstein : Grammatologist – Grammarian – Grammatist / Prakash Kona // Филолог. – 4 (2011), 171–189. | Summary

– КОСАНОВИЋ, Милина

О семантици prideva који означавају емоције у енглеском и српском језику : когнитивнолингвистичка анализа | Уп. 328.

– КРАСНИ, Јан

Књижевни сусрети у Лајпцигу и превођење као делатност Вуковске традиције | Уп. 64.

1256. КУЗМАНОСКА, Анита

Comment définir un euphémisme dans la langue française ? / Anita Kuzmanoska // Језици и културе у времену и простору. – 211–220. | Резиме

1257. КУЈУНЦИЋ, Маја

Pasiv u jeziku britanske štampe / Maја Kujundžić. – Pale : Filozofski fakultet, 2016. – 334. – (Monografije i monografske studije ; 6)

1258. ЛАГУМЦИЈА, Зинета*

Konstrukcijska gramatika kao rješenje za jezičku periferiju / Zineta Lagumdžija // Филолог. – 7 (2013), 112–120. | Summary

1259. ЛАГУМЦИЈА, Зинета

Medijalno-refleksivni glagoli u političkim izvještajima i komentarima u njemačkim dnevnim novinama / Zineta Lagumdžija // Филолог. – 14 (2016), 118–133. | Zusammenfassung

1260. ЛАГУМЦИЈА, Зинета

Frazeološki termini u njemačkom pravnom jeziku / Zineta Lagumdžija // Филолог. – 13 (2016), 109–126. | Zusammenfassung

– ЛАЗАРЕВИЋ, Радмила

Један осврт на деривацију хроматских придева у италијанском и српском језику | Уп. 329.

1261. ЛАМПРОПУЛУ, Марта

Word Formation and Recurrent Patterns in Suffixes in Modern Greek / Martha Lampropoulou // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 43–62. | Περίληψη

– ЛЕПОЈЕВИЋ, Јелена

Padežne forme sa značenjem mesta i pravca u srpskom, ruskom i nemačkom jeziku | Уп. 332.

– ЛУКАЈИЋ, Драгана

La classe d'actives en serbe et le *paradoxe de l'imperfecif* | Уп. 337.

1262. ЛУКАЧ, Каролина

Лексичко поље глагола ходања у енглеском језику и њихово превођење на српски / Каролина Лукач // Језици и културе у времену и простору. – 361–376. | Summary

1263. МАЛИ, Ивана

Arapski jezik : stručna terminologija / Ivana R. Mali // АФФ. – 28, 1 (2016), 227–239. | Summary

1264. МАЛИ, Ивана

Арапски језик и страни суфикси / Ивана Мали // Оријенталистичко знамење. – 217–226. | Summary

1265. МАЛИ, Ивана

Polisemija u kompjuterskoj terminologiji arapskog jezika / Ivana R. Mali // АФФ. – 28, 2 (2016), 261–270. | Summary

– МАНДИЋ, Слађана

Frazni glagoli sa partikulama *down* i *up* u engleskom i njihovi srpski ekvivalenti : korpusna analiza | Уп. 338.

– МАНОЈЛОВИЋ, Нина

Проблем превођења слободног управног и слободног неуправног говора са српског на енглески језик | Уп. 67.

1266. МАНОЈЛОВИЋ, Нина*

Semantika i pragmatika iskaza : marker diskursa u engleskom jeziku / Mirjana Mišković-Luković. – Beograd : Filološki fakultet, 2006. – 347. / Нина Ж. Манојловић, Милица М. Кочовић // ЗБЈКФФНС. – 4 (2014), 227–230. | Приказ

1267. МАНОЈЛОВИЋ, Нина

Fuzzy Expressions in Legal Texts / Nina Manojlović // Jezik, književnost, značenje. – 577–586. | Rezime

1268. МАРИЋ, Јована

Основне одлике корејског писма / Јована Марић // Савремена проучавања језика... – 41–48. | Summary

– МАРКОВИЋ, Маја

Phonetic Cue Interpretation in the Acquisition of a Non-Native Vocalic Contrast | Уп. 343.

1269. МАСЛОВА, Жана

Meaning, Sense and Informativity in Metaphoric Language / Zhanna Maslova // Jezik, književnost, značenje. – 433–444. | Rezime

1270. МИКЛОШИЧ, Фран

Albanische Forschungen. 1, Die slavischen Elemente im Albanischen : mit einer Einleitung, welche die Ausbreitung des albanischen Volksstammes, die Quellen unserer Kenntniss der Albanischen Sprache / von Franc Miklosich. – Reprint. – Beograd : Miroslav, 2016. – 38, 88, 9. – (Извори)

1271. МИЛЕНКОВИЋ, Катарина

Name Symbolism in „Harry Potter“ Book Series / Katarina Milenković, Maša Mladenović // Jezik, književnost, značenje. – 637–648. | Rezime

– МИЛИВОЈЕВИЋ, Наташа

Konstruktioni idiomi u engleskom i srpskom jeziku | Уп. 345.

Contrasting Intransitive Motion in English and Serbian : How Do We Build ‘Sound’ Events? | Уп. 346.

Нешто о спектру значења конструкција интранзитивног кретања у енглеском и српском језику : поглед ка периферији | Уп. 347.

– МИЛИЋ, Мира

Принципи састављања двојезичних терминолошких речника : енглеско-српски речник спортских термина | Уп. 773.

1272. МИЛОШЕВИЋ, Иван

Suprotstavljanje i približavanje značenja fraznih glagola sa partikulama suprotnog značenja *in-out* i *on-off* u savremenom engleskom jeziku / Ivan T. Milošević // АФФ. – 28, 1 (2016), 275–292. | Summary

1273. МИРИЋ, Милица

Прилог проучавању учених сложеница у француском језику : пример биомедицинских наука / Милица Мирић // ФП. – 43, 1 (2016), 125–137. | Résumé

– МИРНИЋ, Кристина*

О значењу неких глагола говорења у њемачком и српском језику | Уп. 349.

1274. МИРТО, Игнацио Мауро

Dell'uso non numerabile di nomi numerabili / Ignazio Mauro Mirto // Italica Belgradensia. – 1 (2016), 55–64. | Summary

1275. МИТРОВИЋ, Марија

La „Sintassi“ fornaciariana in confronto ad alcune grammatiche settecentesche ed ottocentesche / Marija Mitrović // Italica Belgradensia. – 1 (2016), 65–76. | Summary

– МИХИЋ ПИЈЕТЛОВИЋ, Тијана

О modalnim glagolima *must* i *may* u engleskom jeziku i njihovim ekvivalentima *morati* i *moći* u srpskom jeziku | Уп. 351.

О modalnim priložima u engleskom i njima odgovarajućim oblicima u srpskom jeziku | Уп. 352.

1276. МЛАДИН, Константин-Јоан*

Le genre neutre des noms roumains en contexte roman et balkanique / Constantin-Ioan Mladin // ПЛ. – 16 (2015), 39–52. | Summary

– МУТАВЦИЋ, Предраг

О семантичкој (не)могућности преношења фразеологизама са компонентом власти-те именице (апелатива) из српског на грчки и албански језик : прилог проучавању балканске фразеологије и семантике | Уп. 354.

– НЕДЕЉКОВИЋ, Даница

Прилошки декомпозити са статусом синтаксо- и текстостилема у немачком и српском језику | Уп. 355.

– НЕЦОВА, Милена

Англијски фамилни имена, мотивирани од назвања на лица, заети в образованието и духовенството : в съпоставка с български и сръбски | Уп. 356.

– НИКЕТИЋ, Предраг

Evidentiality in English and Serbian Quality Daily Press | Уп. 357.

1277. НИКОЛИЋ, Марина

Malinće i fenomen *Malinčizam* / Marina S. Nikolić // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 45–51. | Resumen

1278. НИКОЛОВСКИ, Зоран

Recommandations par rapports aux emprunts lexicaux anglais en français dans le domaine économique / Zoran Nikolovski // Француске студије данас. – 163–174. | Резиме

– НИНКОВИЋ, Сања*

Deutsche Phraseologismen mit der Komponente *leben* und deren Äquivalente im Serbischen | Уп. 358.

– **НОВАКОВ, Предраг**

Teličnost i perfektivnost u engleskom i srpskom jeziku | Уп. 359.

1279. ОБРАДОВИЋ, Радмила

Вредност и употреба именица *pouvoir* и *puissance* у Егзиперијевим романима „Vbl de nuit“, „Terre des homme“ и „Le petit prince“ и њихови еквиваленти у преводима ових романа на српски језик / Радмила Обрадовић // О језику и језицима. – 95–120. | Résumé

– **ПАВЛОВИЋ, Владан**

Anti-Proverbs in English and Serbian | Уп. 360.

The *Way* Construction in English and its Translation Equivalents in Serbian | Уп. 361.

1280. ПАВЛОВИЋ, Мирјана

Confrontation of Passive and Active Principles and Their Interaction in Lao She's Fiction / Mirjana Pavlović // Оријенталистичко знамење. – 171–178. | Rezime

– **ПАЈОВИЋ, Стефан**

Irish and Serbian Place Names with a Common Base | Уп. 362.

– **ПАНИЋ КАВГИЋ, Олга**

Leksička kreativnost u nadimcima svetskih tenisera | Уп. 363.

Uppedna analiza prevoda na srpski jezik animirane serije i dečijih knjiga „Pepe Prase“ | Уп. 72.

– **ПАПАЗ, Младен***

О еквивалентности модалних глагола *trebati* и *sollen* у савременом српском и нјемачком језику | Уп. 364.

– **ПАПИШТА, Жолт**

Brennende Gefühle : die strukturmetapher Emotion istfeuer in deutschen, serbischen und ungarischen Phraseologismen | Уп. 365.

– **ПЕЈОВИЋ, Анђелка**

Крв као фразеолошка компонента у српском и шпанском језику | Уп. 368.

1281. ПЕНДА, Петар*

Revalorizovanje izučavanja istorije engleskog jezika : The Oxford Handbook of the History of English / Terttu Nevalainen, Elizabeth Closs Traugott. – OUP USA, 2012. – 942. / Petar Penda // Филолог. – 10 (2014), 254–255. | Приказ

1282. ПЕТРИК, Тетјана

Communicative Space of Language Personality in Modern American Channelings / Tetyana Petryk // Филолог. – 14 (2016), 19–35. | Резиме

1283. ПЕТРОВИЋ ГУЈАНИЧИЋ, Маша

Метода обраде рутинских формула у шпанском језику : пример фразеолошког обрасца / Маша Петровић Гујаничић, Бојана Тулимировић // Савремена проучавања језика... – 165–173. | Resumen

– **ПЕТРОНИЈЕВИЋ, Божинка***

Deverbative Adjektive Skalierbar oder nicht? : eine Untersuchung am Beispiel des serbischen und des deutschen | Уп. 370.

Dephrasale Adjektivderivate : eine Untersuchung am Beispiel des Serbischen und der Deutschen | Уп. 371.

1284. ПЕТРОНИЈЕВИЋ, Дамјана*

Leksikalizovana modalnost / Damjana Petronijević // Филолог. – 9 (2014), 128–138. | Summary

1285. ПОПОВИЋ, Диана

Osobnosti francuskog jezika u Kanadi / Diana Popović // O jeziku i jezicima. – 121–128. | Summary

– ПОПОВИЋ, Милан

Neke greške u prevodenju engleskih pravnih tekstova | Уп. 73.

– ПОПОВИЋ, Наташа*

„Le musée est fermé pour travaux“ : à propos de la lecture causale/finale de la préposition *pour* et de ses correspondants en serbe | Уп. 372.

1286. ПУЛУМ, Гофри*

The Unfortunate Divorce of English Grammar from English Literature / Geoffrey K. Pulum // Филолог. – 11 (2015), 9–20. | Резиме

– ПУХАР, Јелена

Variatione primaria di *portare* ei suoi traducanti serbi in IMAGACT | Уп. 373.

1287. РАДУЛОВИЋ, Милица

Euphemisms through Time : the Rhetorical Power of Palliation / Milica Radulović // FU: - 14, 2 (2016), 173–187. | Rezime

– РАДУСИН БАРДИЋ, Наташа

Direktna parcijalna pitanja sa upitnim determinativima u francuskom jeziku i njihovi ekvivalenti u srpskom jeziku | Уп. 375.

1288. РАДУСИН БАРДИЋ, Наташа*

Fonetska varijacija u savremenom francuskom jeziku : primer vezivanja / Nataša Radusin Bardić // ПЛ. – 16 (2015), 25–38. | Résumé

– РАЂЕНОВИЋ, Анка

Глаголски вид у српском и савременом грчком : између семантике и прагматике | Уп. 376.

1289. РАКИЋ, Јелена

What is Wrong with Getting Emotional? : on the Adjective *Emotional* in British English / Jelena Rakić // Филолог. – 13 (2016), 142–156. | Резиме

1290. РАКИЋ, Јелена*

Emotion in Motion : Conceptualization of *Fear* in English in Terms of Movement and Location / Jelena Rakić // Филолог. – 9 (2014), 63–80. | Резиме

1291. РАСУЛИЋ, Катарина

Exploring Semantic Relations / Katarina Rasulić. – Belgrade : Faculty of Philology, 2016. – 376.

– РЕДЛИ, Јелена

Transpozicija prostora u kvalitet radnje/pojma prostornim predlozima u srpskom i engleskom jeziku | Уп. 377.

1292. РИГЕТИ, Франческа*

Deviner, adeviner : osservazioni semantiche su due verbi del francese antico / Francesca Righetti // Филолог. – 4 (2011), 125–131. | Rezime

– **РИСТИЋ, Гордана**

Značenja lekseme *Blut/krv* u frazeologizmima nemačkog i srpskog jezika | Уп. 378.

– **РУПАР, Јована**

Фиксни биноми у енглеском и српском : формални и садржински аспекти | Уп. 379.

1293. САМАРЦИЈА ГРЕК, Татјана

Le participe present en français scientifique / Tatjana Samardžija-Grek // Француске студије данас. – 49–63. | Резиме

– **СЕДЕР, Ружица**

O koncesivnoj vrednosti veznika *sans que* i njegovim ekvivalentima i italijanskom i srpskom jeziku | Уп. 381.

1294. СИМИЋ, Звездана

Srednjevisokonemački frazeologizmi u „Pesmi o Nibelunzima“ i njihovi ekvivalenti u prevodu Ivana Pudića / Zvezdana Simić // Језици и културе у времену и простору. – 199–207. | Resümee

– **СИМИЋ, Звездана**

Фразеологизми с компонентом *Apfel* у немачком и њихови еквиваленти у српском језику | Уп. 382.

– **СИМУРДИЋ, Ива***

Kontrastiver Vergleich von Anthroponymen aus E.T.A. Hoffmanns „Nussknacker und Mausekönig“ auf deutsch, serbisch und kroatisch | Уп. 383.

Prevodenje jezičkih varijeteta u dečjoj književnosti : „Tim Talir ili Prodati smeh“ Džejsma Krisa | Уп. 75.

1295. СЈАОЛЕИ, Ђин

Vremenske imenice u kineskom jeziku i kinesko poimanje vremena / Jin Xiaolei // Оријенталистичко знамење. – 369–386. | Summary

1296. СПАЈИЋ, Светлана

Франкофонија у свету и код нас / Ана Вујовић. – Београд : Учитељски факултет, 2014. – 285. / Светлана Спајић // ЛА. – 29 (2016), 47–48. | Приказ

– **СПАРИОСУ, Лаура**

Expresii cu lexemul *mână* în limba română și limba sârbă | Уп. 384.

– **СТАМЕНКОВИЋ, Душан**

Превођење енглеског глагола *to run* на српски језик : полисемија, контекст и остали изазови | Уп. 77.

– **СТАМЕНОВ РАШЕТА, Светлана**

Човек и судбина : о метафоричкој концептуализацији појма *судбина* у српском и енглеском језику | Уп. 386.

1297. СТАНИШИЋ, Вања*

Писменост Маја : кључ за разумевање мајанске цивилизације / Вања Станишић // Филолог. – 4 (2011), 163–170. | Summary

– **СТАНКОВИЋ, Селена**

О роду, броју и падежу личних заменица у француском и српском језику | Уп. 387.

Француско-српске лингвистичке паралеле | Уп. 388.

– СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Generičke rečenice u srpskom u poređenju sa francuskim | Уп. 389.

Нека запажања о француском и српском плусквамперфекту | Уп. 390.

1298. СТАНОЈЕВИЋ ВЕСЕЛИНОВИЋ, Марија

Компаративни фразеологизми који се односе на карактерне особине човека и њихови кореспонденти у немачком језику / Марија Станојевић Веселиновић // Савремена проучавања језика... – 145–154. | Zusammenfassung

1299. СТОЈИЧИЋ, Виолета

Verbal Derivates and Process Types in Transitivity Configurations of English and German Clauses / Violeta Stojičić, Nikoleta Momčilović // FU. – 14, 1 (2016), 15–24. | Rezime

1300. СТОЈИЧИЋ, Виолета

The Meaning of Quality Group Temperers in Cardiff Grammar / Violeta Stojičić // Jezik, književnost, značenje. – 355–364. | Rezime

1301. СТОЈИЧИЋ, Виолета

Semantic Prosody in Verbal Collocations in English and German / Violeta Stojičić, Nikoleta Momčilović // Језици и културе у времену и простору. – 417–426. | Rezime

1302. СТОЈИЧИЋ, Војкан

Интралингвистички приступ у изучавању имперфекатских облика у класичном и модерном грчком језику / Војкан Б. Стојичић, Ана С. Елаковић Ненадовић // АФФ. – 28, 1 (2016), 293–304. | Summary

– СТОЈКАНОВИЋ, Александар*

Vakcinišete li vaš računar? : poјmovna metafora *virusa* u terminima informacione tehnologije u srpskom i engleskom jeziku | Уп. 393.

– СУДИМАЦ, Нина

Kontrastivna analiza visokih/zatvorenih vokala u produkciji izvornih govornika britanskog engleskog i srpskog jezika | Уп. 394.

1303. ТЕКЕШИНОВИЋ, Лејла

Proporcionalni uzrok u francuskom jeziku / Lejla Tekešinović // Језици и културе у времену и простору. – 557–567. | Résumé

1304. ТЕШАНОВИЋ, Јованка*

Structural Types of Noun Phase Premodification and Their Distribution in Medical English / Jovanka Tešanović // Филолог. – 11 (2015), 96–106. | Rezime

1305. ТОЛДИ, Ева

Műfordítás, újraírás, recepció / Toldi Éva // ГФФНС. – 41, 1 (2016), 467–480. | Rezime

– ТРБОЈЕВИЋ, Ивана*

On Innocence and Experience : Modal Hedges in Health Care Product Instructions In English And Serbian | Уп. 397.

– ТРИВИЋ, Анета

Семантички параметри идиоматске компарације на примеру шпанског и српског језика | Уп. 398.

– ТРНАВАЦ, Радослава

Макроструктурална сумаризација текста : на примеру уводника из „Њујорк тајмса“ и „Независних новина“ посвећених почетку кризе у Украјини | Уп. 37.

1306. ЋЕТКОВИЋ, Сања*

Glagoli izvještavanja kao evaluativna sredstva u policijskim izvještajima na engleskom jeziku / Sanja Četković // Филолог. – 9 (2014), 81–91. | Summary

– **ЋИРИЋ, Младен**

Metonimijska konceptualizacija vremena u srpskom i španskom jeziku | Уп. 399.

– **УРСУЛЕСКУ МИЛИЧИЋ, Родица***

Contacte lingvistice româno-sârbe : contribuții teoretice și practice | Уп. 400.

– **УХЕРЕК, Витолд**

Les variantes vocaliques de prépositions dans les dictionnaires polonais-français | Уп. 497.

1307. ФЛО, Нели

Les *pseudo-relatives* en français / Nelly Flaux // Француске студије данас. – 23–35. | Резиме

1308. ФРАНЦУСКЕ студије данас (2015) : традиција и модерност / ур. Селена Станковић, Нермин Вучељ. – Ниш : Филозофски факултет Универзитета, 2016. – 492.

1309. ХАЛАС, Ана

Approaches to Metaphor : Cognitive, Translation and Literature Studies Perspectives / Aleksandra Izgarjan, Diana Prodanović Stankić. – Novi Sad : Filozofski fakultet, 2015. – 166. / Ана Халас // ЗбМСФЛ. – 59, 1 (2016), 154–159. | Приказ

1310. ХАЛАС, Ана

Obrada metaforičkih značenja u jednom opštem i jednom pedagoškom rečniku engleskog jezika / Ana Halas // Jezik, književnost, značenje. – 139–151. | Summary + Dodatak

1311. ХАЛАС, Ана

Relevance Assignment as a Complex Endeavour : the Case of the Big Bang Theory / Ana Halas, Maja Bjelica Andonov // ГФФНС. – 41, 1 (2016), 113–132. | Резиме

– **ХАЛУПКА РЕШЕТАР, Сабина**

Magyar igevonzatok szerb közegben | Уп. 403.

1312. ХЛЕБЕЦ, Борис*

Defining an Adjective by Means of Its Grammatical Collocators / Boris Hlebec // Филолог. – 11 (2015), 21–25. | Резиме

1313. ХЛЕБЕЦ, Борис*

It not as We Know It / Boris Hlebec // Филолог. – 8 (2013), 37–47. | Резиме

– **ХЛЕБЕЦ, Борис**

A Contrastive Analysis of the Performative *Appoint* and Its Serbian Correspondents | Уп. 405.

1314. ХЛЕБЕЦ, Борис*

The Origin of the Letter *T* / Boris Hlebec // Филолог. – 10 (2014), 23–30. | Резиме

1315. ХЛЕБЕЦ, Борис*

The Portrait of *Wild* : in the Collocational Technique! / Boris Hlebec // Филолог. – 3 (2011), 121–130. | Резиме

– **ЧУБРОВИЋ, Биљана**

Acoustic Investigations of Serbian and American English Vowel Inventories | Уп. 407.

– **ШАФЕР, Марина**

Frazeologizmi sa leksemama *đavo* (*vrag*) – *devil* u srpskom i engleskom jeziku / Marina J. Šafer | Уп. 409.

1316. ШАЈИНОВИЋ НОВАКОВИЋ, Јелена*

Kontinuirano upućivanje na žive i nežive entitete u pisanom diskursu / Jelena Šajinović Novaković // Филолог. – 11 (2015), 67–73. | Summary

1317. ШОЈРИНГЕР, Херман

Bayerisches Standarddeutsch : des Faktischen normative Schwäche / Hermann Scheuringer // ГФФНС. – 41, 1 (2016), 369–384. | Rezime

X. Балканологија**– БОЖОВИЋ, Ђорђе**

Artikulatione baze u kontaktu : sociofonološki aspekti | Уп. 8.

– ГАЦОВИЋ, Славољуб

Od povlašениh Srba do vlašskog jezika : o poreklu i postojbini, o seobama, o srbizaciji i asimilaciji, o maternjem jeziku i popisima Rumuna (Vlaha) istočne Srbije | Уп. 1227.

– **КОСОВО и Метохија у контексту балканских народа и држава** : тематски зборник од водећег националног значаја : Национални научни скуп са међународним учешћем, Лепосавић 30. новембар 2015. Књ. 1, Језик, књижевност, социологија и културологија | Уп. 1425.

– МИКЛОШИЧ, Фран

Albanische Forschungen. 1, Die slavischen Elemente im Albanischen : mit einer Einleitung, welche die Ausbreitung des albanischen Volksstammes, die Quellen unserer Kenntniss der Albanischen Sprache | Уп. 1270.

1318. МУТАВЦИЋ, Предраг

Из балканске фразеологије / Предраг Мутавцић. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 187.

– МУТАВЦИЋ, Предраг

Ko sa ђаволом шикве сади... : прилог упоредном проучавању балканске фразеологије | Уп. 353.

О семантичкој (не)могућности преношења фразеологизама са компонентом властите именице (апелатива) из српског на грчки и албански језик : прилог проучавању балканске фразеологије и семантике | Уп. 354.

– СИКИМИЋ, Биљана

Језички пејзаж меморијалног простора вишејезичних заједница : Банатски Бугари - Палћани у Србији | Уп. 516.

1319. СТАНИШИЋ, Вања*

Егејска писменост и њени догрчки корени / Вања Станишић // Филолог. – 2 (2010), 182–190. | Summary

XI. Библиографија**1320. БЕЛИЋ, Наташа**

Библиографија радова проф. др Љиљане Суботић / Наташа Ј. Белић // Теме језиколовне... – 15–38.

1321. BIBLIOGRAFIЈА Dušanke Тоћанас // О језику и језицима. – 15–22.

1322. БИБЛИОГРАФИЈА за 2014. годину : расправа и дела из индоевропске филологије и опште лингвистике која су изашла у Србији, Црној Гори и Републици Српској / библио-

графују уредила и грађу из Србије и Републике Српске прикупила Ана Голубовић ; грађу из Црне Горе прикупила Мира Чановић // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 241–383.

1323. ВЛАЈИЋ ПОПОВИЋ, Јасна

Bibliography of Slavic Linguistics 2000–2014, I–III / ed. S. Tol, R. Genis. – Leiden ; Boston : Brill, 2015. – 3 vol. / Јасна Б. Влајић Поповић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 268–276. | Приказ

– **ГРБИЋ, Душица**

Предраг Пипер као библиограф | Уп. 1344.

1324. БОКОВИЋ, Гордана

Bibliografija časopisa „Prevodilac“ : 1982–2016. : 1 / Gordana i Veljko Đoković // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 109–147.

1325. ЈОВИЋ, Александра

Анотирана библиографија радова који обрађују међујезичко контрастирање (конфронтација), или га примењују на словенској језичкој грађи / Александра В. Јовић // ЗбФФП. – 46, 4 (2016), 317–338. | Резиме

– **КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија**

Српска теолингвистика данас : истраживачки проблеми и резултати | Уп. 896.

1326. НИКОЛИЋ, Марина

Selektivna sociolingvistička bibliografija : SFRJ/SRJ-SCG/Srbija : 1967–2014. / Ranko Bugarski. – Zemun : Mostart, 2015. – 139. / Марина Николић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 277–282. | Приказ | Уп. 1336.

1327. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Библиографија новијих школских речника руског језика : избор / Ђорђе Р. Оташевић // ЛА. – 28 (2016), 81–99.

1328. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Прилози за грађу лексиколошке и металексикографске библиографије : 11 / Ђорђе Р. Оташевић // ЛА. – 29 (2016), 63–79.

1329. ПЕТРОВИЋ, Срђан

Библиографија докторских дисертација о руском језику одбрањених на Филолошком факултету Универзитета у Београду од 1960. до 2016. године / Срђан Р. Петровић // АФФ. – 28, 2 (2016), 333–339.

1330. ПЕТРОВИЋ, Срђан

Библиографија кандидатских и докторских дисертација по руском језику, заштитених у Русији с 2014 до 2016 године / Срђан Петровић // РЈКИ. – 8 (2016), 208–237.

1331. ПЕТРОВИЋ, Срђан

Библиографија магистарских радова и докторских дисертација о словенским језицима и књижевностима одбрањених на Филолошком факултету Универзитета у Београду до 2005. до 2014. године / Срђан Петровић // ЗбМСС. – 89 (2016), 251–284.

1332. ПЕТРОВИЋ, Срђан

Библиографија магистарских радова о руском језику одбрањених на Филолошком факултету Универзитета у Београду од 1960. до 2015. године / Срђан Р. Петровић // АФФ. – 28, 1 (2016), 351–359.

1333. СПАСОЈЕВИЋ, Ивана

Библиографија часописа „Српски језик“ : 2006–2015. / Ивана Н. Спасојевић // СЈ. – 21 (2016), 733–813.

1334. СПАСОЈЕВИЋ, Ивана

Научни састанак слависта у Вукове дане : пројекти : библиографија : 2003–2016. / прир. Ивана Спасојевић. – Београд : Филолошки факултет, Међународни славистички центар, 2016. – 133. – (Библиографије ; 1)

1335. СУБОТИН ГОЛУБОВИЋ, Татјана

Библиографија радова академика Димитрија Богдановића / Татјана Суботин Голубовић, Љиљана И. Пузовић // АП. – 38 (2016), 19–35.

1336. ХАЛУПКА РЕШЕТАР, Сабина

Selektivna sociolingvistička bibliografija SFRJ / SRJ – SCG / Srbija 1967–2014. / Ranko Bugarski. – Zemun : MostArt, 2015. – 139. / Сабина Халупка Решетар // ЗБМСФЛ. – 59, 2 (2016), 183–187. | Приказ | Уп. 1326.

XII. Personalia (биографије, аутобиографије, некролози и слично)

1337. АЛЕКСАНДАР Белић – српски лингвиста века. Књ. 1, О Александру Белићу на Научном састанку слависта у Вукове дане (1971–2016) / ур. Д. Мршевић Радовић, Б. Сувајџић, А. Милановић. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 382, 24.

1338. БАБИЋ, Здравко

Поређења српског, руског и пољског језика у истраживањима Предрага Пипера : са освртом на друге словенске језике / Здравко Бабић // Лингвистика и славистика... – 132–143.
– **VIBLIOGRAFIJA Dušanke Тошанац** | Уп. 1321.

1339. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Милица Грковић : 24. IX 1937 – 20. V 2016. / Жарко Бошњаковић // ПКЈИФ. – 82 (2016), 257–259.

1340. БРБОРИЋ, Велько

О правописном раду Александра Белића / Велько Брборић // Александар Белић. – 301–317. | Summary

1341. ВАЛТЕР, Хилмар

Студије и промоција Александра Белића на Лајпцишком универзитету у оквиру развоја србокроатистике / Хилмар Валтер // Александар Белић. – 45–53.

1342. ВИНАВЕР, Надежда

Радмила Петровић : 1928–2015. / Надежда Винавер // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 116–119.

1343. ВУКСАНОВИЋ, Миро

Златна књига академика Пипера / Миро Вуксановић // Лингвистика и славистика... – 11–14.

1344. ГРБИЋ, Душица

Предраг Пипер као библиограф / Душица Грбић // Лингвистика и славистика... – 81–96.

1345. ДАМЉАНОВИЋ, Дара

Уџбеници и приручници руског језика Предрага Пипера / Дара Дамљановић // Лингвистика и славистика... – 66–80.

1346. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Мемоарска проза академика Предрага Пипера : о књизи „Живот речи“ / Рајна Драгићевић // Лингвистика и славистика... – 17–26.

1347. БАПА ИВЕТИЋ, Вукосава

Удбеници Јелене Дреновац / Вукосава Бапа Иветић // Славистика. – 20 (2016), 380–387. | Резюме

1348. БУРИЋ, Жељко

Герасим Зелић и страни језици / Жељко Ђурић // О језику и језицима. – 293–309.

1349. БУРОВИЋ, Сања

Значај Белићевих погледа на врсте речи / Сања Ђуровић // Александар Белић. – 251–259. | Summary

1350. БУРОВИЋ, Сања

Значај Белићевих погледа на врсте речи / Сања Ж. Ђуровић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 97–104. | Summary

1351. ИВАНОВИЋ, Ненад

Лексикографска мисао Александра Белића : 1926–1955. / Ненад Ивановић // Александар Белић. – 319–343. | Summary

1352. ИВАНОВИЋ, Ненад

Лексикографска мисао Александра Белића средином двадесетог века : историјски и концепцијски аспект / Ненад Б. Ивановић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 51–61. | Summary

1353. ЈАКИЋ, Милена

Доприноси Предрага Пипера проучавању вербалних асоцијација / Милена Јакић // Лингвистика и славистика... – 48–58.

1354. ЈОВАН Јанићијевић : 1936–2015. / Миодраг Сибиновић, Мирослава Спасић, Милош Немањић, Зоран Р. Јовановић Радивоје Константиновић // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 109–116.

1355. ЈОВАНОВИЋ, Гордана

Богдан Терзић : 1. XII 1928 – 17. I 2016. / Гордана Јовановић // ПКЈИФ. – 82 (2016), 255–257.

1356. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Dr Mirjana Radosavljević / Z. Jovanović // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 103–108.

1357. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Svetomir Jakovljević / Z. Jovanović // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 122–127.

1358. ЈОВАНОВИЋ, Миодраг

Белићеве мисли о Вуку као дијалектологу / Миодраг Јовановић // Александар Белић. – 151–168. | Summary

1359. ЈОВАНОВИЋ, Миодраг

Белићеве мисли о Вуку као дијалектологу / Миодраг В. Јовановић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 5–14. | Summary

1360. ЈОВАНОВИЋ, Мирослав

Писма Николаја Велимировића Александру Белићу из Лондона 1916. године / Мирослав Јовановић // ПКЈИФ. – 82 (2016), 167–175. | Summary

1361. ЈОШИЋ, Неђо

Белићева лексикографска гледишта и „Речник САНУ“ / Неђо Јошић // Александар Белић. – 345–355. | Summary

1362. ЈОШИЋ, Неђо

Белићева лексикографска гледишта и „Речник САНУ“ / Неђо Г. Јошић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 63–72. | Резюме

1363. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Делатност професора Богдана Терзића (1928–2016) у Славистичком друштву Србије / Ксенија Кончаревић // Славистика. – 20 (2016), 777–779.

1364. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Рецепција дела Радована Кошутића у новијој русистичкој лингводидактици : о стодесетогодишњици рођења / Ксенија Ј. Кончаревић // Славистика. – 20 (2016), 358–364. | Резюме

1365. КОЊУШКЈЕВИЧ, Марија

[Тринадцатые] XIII Международные научные чтения „Славянский мир и национальная речевая культура в современной коммуникации“ : к 155-летию Евфимия Федоровича Карского / Мария И. Конюшкевич // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 293–307.

1366. ЛАЛОВИЋ, Д.

Владимир Марковић : 1933–2016. / Д. Лаловић // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 119–122. – ЛИНГВИСТИКА и славистика у делу **Предрага Пипера** : зборник радова | Уп. 1429.

1367. ЛОМА, Александар

Милица Грковић : 1937–2016. / Александар Лома // ОП. – 23 (2016), 543–544.

1368. МАРИЦКИ ГАЋАНСКИ, Ксенија

Одлазак драгоценог пријатеља : Карл Јоахим Класен : 15.8.1928–29.9.2013. / Ксенија Марицки Гађански // ЗБМСКС. – 18 (2016), 263–265.

1369. МИЛАНОВИЋ, Александар

Теоријско-методолошки оквир Белићеве периодизације развоја српскохрватског језика / Александар Милановић // Александар Белић. – 181–193. | Summary

1370. МИЛАНОВИЋ, Александар

Теоријско-методолошки оквир Белићеве периодизације развоја српскохрватског језика / Александар М. Милановић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 27–37. | Summary

1371. МИРИЋ, Душанка

Функционална граматика у раду Предрага Пипера / Душанка Мирић // Лингвистика и славистика... – 39–47.

1372. МИХАИЛОВИЋ, Љубомир

Белићеве погледи на природу и улогу језичког осећања / Љубомир Михаиловић // Александар Белић. – 115–122. | Summary

1373. МОСКОВЉЕВИЋ ПОПОВИЋ, Јасмина

О пореклу и еволуцији језика : поређење Белићевих и савремених лингвистичких схватања / Јасмина Московљевић Поповић // Александар Белић. – 77–98. | Summary

1374. ОБУЋИНА, Предраг

Доприноси Предрага Пипера проучавањима полског језика у српској лингвистичкој славистици / Предраг Обућина // Лингвистика и славистика... – 59–65.

1375. ОТ чужих к своим : письма выдающихся представителей русской интеллигенции начала XX века Александру Беличу / составление, подготовка текста и комментарии Не-нада Благоевича, Анджелины Мичич и Иваны Мрджа ; общая редакция Корнелии Ичин. – Белград : Логос, 2016. – 331. – (Русская эмиграция в Сербии)

1376. ПАВЛОВИЋ, Неда

Књижевна филологија и језик писаца у виђењу Предрага Пипера / Неда Павловић // Лингвистика и славистика... – 163–170.

1377. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Белићев теоријско-методолошки приступ историјској граматици : прилог историји србистике / Слободан Павловић // Александар Белић. – 169–180. | Резюме

1378. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Белићев теоријско-методолошки приступ историјској граматици : прилог историји србистике / Слободан Ј. Павловић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 15–25. | Резюме

1379. ПИПЕР, Предраг

Осврт на четири деценије у лингвистици и славистици : самосведочење / Предраг Пипер // Лингвистика и славистика... – 171–179.

1380. ПОЛОВИНА, Весна

Епистемолошке основе Белићеве опште лингвистике / Весна Половина // Александар Белић. – 55–75. | Summary

1381. ПОПОВИЋ, Људмила

Богдан Терзић : 1.12.1928–17.01.2016. / Људмила Поповић // ЗбМСС. – 89 (2016), 317–321.

1382. РАДОВИЋ ТЕШИЋ, Милица

Митар Пешикан : о српском правопису и језичкој култури / Милица Радовић–Тешић // НЈ. – 47, 1/2 (2016), 99–111.

1383. РЕЉИЋ, Митра

Социolingвистичке теме Предрага Пипера / Митра Рељић // Лингвистика и славистика... – 121–165.

1384. РУЖИЋ, Владислава

Актуелност Белићевог погледа на глаголске допуне / Владислава Ружић // Александар Белић. – 203–214. | Summary

1385. СИМИЋ, Радоје

О Белићеву појмовно-термиолошком систему са гледишта науке о стилу / Радоје Симић // Александар Белић. – 123–139. | Summary

1386. СИМИЋ, Радоје

Стојан Новаковић (1842–1915) о стилу и стилистици : једно поглавље из историје српске науке о језику / Радоје Д. Симић // СЈ. – 21 (2016), 721–732. | Summary

1387. СОКОЛОВИЋ, Далибор

Ана Марић : 21. VII 1951–23. VI 2016. / Далибор Соколовић // Славистика. – 20 (2016), 783–784.

1388. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

Александар Белић као покретач лингвистичке периодике на почетку XX века / Марина Спасојевић // Александар Белић. – 357–368. | Резюме

1389. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

Белићево схватање глаголског вида и његов утицај на развој аспектолошких погледа у србистици / Марина Спасојевић // Александар Белић. – 261–273. | Summary

1390. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

Белићево схватање глаголског вида и његов утицај на развој аспектолошких погледа у србистици / Марина Ј. Спасојевић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 73–84. | Резюме

1391. СТАНИШИЋ, Вања

Татјана Михајловна Николајева : 1933–2015. / Вања Станишић // ЗбМСС. – 89 (2016), 322–324.

1392. СТАНКОВИЋ, Станислав

О доприносу Предрага Пипера македонистици / Станислав Станковић // Лингвистика и славистика... – 154–162.

1393. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Александар Белић и наш књижевни језик : граматичко мишљење Александра Белића / Живојин Станојчић // Александар Белић. – 19–41.

1394. СТЕФАНОВИЋ, Александар

Substantivum adverbiale или посебан поглед Александра Белића на бројеве као прилошке речи / Александар Стефановић // Александар Белић. – 275–286. | Résumé

1395. СТЕФАНОВИЋ, Александар

Substantivum adverbiale или посебан поглед Александра Белића на бројеве као прилошке речи / Александар Д. Стефановић // НССУВД. – 45, 1 (2016), 85–95. | Résumé

1396. СТОШИЋ, Јелена

Истраживања заменичких прилога у научном опусу Предрага Пипера / Јелена Стошић // Лингвистика и славистика... – 144–153.

– СУБОТИН ГОЛУБОВИЋ, Татјана

Библиографија радова академика Димитрија Богдановића | Уп. 1335.

1397. СУБОТИН ГОЛУБОВИЋ, Татјана

Димитрије Богдановић – археограф / Татјана Суботин Голубовић // АП. – 38 (2016), 11–18.

1398. СУВАЈЦИЋ, Бошко

Богдан Терзић : 1928–2016. / Бошко Сувајцић // ФП. – 43, 1 (2016), 169–171.

1399. СУПРУНЧУК, Микита

Словенски језици у радовима Предрага Пипера / Микита Супрунчук // Лингвистика и славистика... – 122–131.

1400. ТАНАСИЋ, Срето

Богдан Терзић : 1.12.1928–17.1.2016. / Срето З. Танасић // НЈ. – 47, 1/2 (2016), 123–126.

1401. ТАСИЋ, Милан

О теоријској нормативној лингвистици Предрага Пипера / Милан Тасић // Лингвистика и славистика... – 31–38.

1402. ЧАПАЈЕВА, Љубов

Н. И. Надеждин и славистика / Любовь Георгиевна Чапаева // Славистика. – 20 (2016), 603–609. | Резиме

1403. ЧОЛАК АНТИЋ, Бошко

Проф. др Видосава Јанковић : 1919–2016. / Бошко Чолак-Антић // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 98–102.

ХШ. Институције, научни скупови, часописи, удружења**1404. АДАМОВИЋ, Мирјана**

Славјанска стажировка : 14 мај–21 мај 2016 г, Москва, Российская Федерация / Мирјана Адамовић // Славистика. – 20 (2016), 750.

– **АЛЕКСАНДАР Белић** – српски лингвиста века. Књ. 1, О Александру Белићу на Научном састанку слависта у Вукове дане (1971–2016) | Уп. 1337.

1405. БАБИЋ, Жељка

Зборник радова у част проф. др Снежане Билбије : A Festschrift for professor Snežana Bilbija / ур. Merima Osmankadić. – Сарајево : Filozofski fakultet, 2014. – 259. / Жељка Бабић // Филолог. – 13 (2016), 521–525. | Приказ

1406. БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора

Међународни научни симпозијум „Словенска терминологија данас“ : Београд, САНУ, 11–13. мај 2016. / Исидора Бјелаковић, Владан Јовановић // ЗбМСФЛ. – 59, 2 (2016), 165–169.

1407. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Говори призренско-тимочке области „Српском дијалектолошком зборнику“ / Недељко Богдановић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 251–253. | Приказ

– **ВАЛТЕР, Хилмар**

Студије и промоција Александра Белића на Лајпцишком универзитету у оквиру развоја србокроатистике | Уп. 1341.

1408. ВЛАЈИЋ ПОПОВИЋ, Јасна

Капитално дело српске, старосрпске и словенске ономастике : Miklosichiana bicentennialia : зборник у част двестоте годишњице рођења Франца Миклошича / ур. Јасмина Грковић-Мејдор, Александар Лома. – Београд : САНУ, Старословенски одбор, 2013. – 490. – (Посебна издања ; 675. Одељење језика и књижевности, Старословенски одбор ; 58) / Јасна Влајић Поповић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 154–159. | Приказ | Уп. 1410, 1431.

1409. ВУКОТИЋ, Александра

„Belgrade BELLS“ : у сусрет важним годишњицама : Belgrade English Language and Literature Studies, Vol. VII (2015) / Александра Ч. Вукотић // ЗбМСКЈ. – 64, 3 (2016), 935–938. | Приказ

1410. ГРКОВИЋ МЕЈДОР, Јасмина

Интердисциплинарност Миклошићевог рада : Miklosichiana bicentennialia : зборник у част двестоте годишњице рођења Франца Миклошича / ур. Јасмина Грковић-Мејдор, Александар Лома. – Београд : САНУ, Старословенски одбор, 2013. – 490. – (Посебна издања ; 675. Одељење језика и књижевности, Старословенски одбор ; 58) / Јасмина Грковић-Мејдор // Трибина САНУ. – 4 (2016), 159–163. | Приказ | Уп. 1408, 1431.

1411. ДЕРКС, Јохан

Светски конгрес есперанта : Нитра 2016. / Јохан Деркс ; превод Ј. Зарковић // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 82–84.

1412. ДРАКУЛИЋ ПРИЈМА, Драгана

Рад Одсека за српски језик на Санктпетербуршком државном универзитету у 2013/2014. школској години / Драгана Р. Дракулић-Пријма // Српски као страни... – 425–435. | Резюме

– **ЂОКОВИЋ, Гордана**

Bibliografija časopisa „Prevodilac“ : 1982–2016. : 1 | Уп. 1324.

1413. ЂОРЂЕВИЋ, Весна

[Четрдесет шести] 46. међународни Научни састанак слависта у Вукове дане / Весна Ђорђевић // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 88–94.

1414. ЂУРИЋ, Милош

Међународна научна конференција на Филолошком факултету у Београду / Милош Д. Ђурић // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 78–82.

1415. БУРИЋ, Милош

Симпозијум у Кичевској 9 у Београду / Милош Д. Ђурић // *Prevodilac*. – 35, 1/2 (2016), 93–94.

1416. ИВАНОВИЋ, Милена

Украјинистика и словенски свет у Београду / Милена Ивановић // *Prevodilac*. – 33, 3/4 (2016), 94–98.

1417. ЈЕЗИК, књижевност, значење : jezička istraživanja : zbornik radova / ur. Biljana Mišić Ilić, Vesna Lopičić. – Niš : Filozofski fakultet, 2016. – 823. – (Biblioteka Naučni skupovi)

1418. ЈЕЗИЦИ и културе у времену и простору 5 : тематски зборник / ур. Снежана Гудурић, Марија Стефановић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2016. – 636.

1419. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

[Двеста двадесет пет] 225 година Карловачке гимназије / З. Ј. // *Prevodilac*. – 33, 3/4 (2016), 155–157.

1420. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

[Тридесет пет] 35 година часописа „Преводилац“ / З. Ј. // *Prevodilac*. – 33, 3/4 (2016), 152–155.

1421. ЈОВАНОВИЋ, Ивона

Francuski jezik i kultura u Crnoj Gori = Langue et culture françaises au Monténégro : 1830–1914. / Ivona Jovanović. – Podgorica : Univerzitet Crne Gore, 2016. – 335.

1422. ЈОВАНОВИЋ, Милена

Saussureana, AILA i „Primenjena lingvistika“ / Milena Jovanović // О језику и језицима. – 355–366. | Résumé

1423. КЕРКЕЗ, Драгана

Србистика у Санкт-Петербургу / Драгана М. Керкез // Српски као страни... – 437–442. | Summary

1424. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

[Двести девяносто] 290 лет преподавания русского языка в Сербии / Ксения Кончаревич, Дара Дамлянович // РЯКИ. – 8 (2016), 198–207. | Резиме

1425. КОСОВО и Метохија у контексту балканских народа и држава : тематски зборник од водећег националног значаја : Национални научни скуп са међународним учешћем, Лепосавић 30. новембар 2015. Књ. 1, Језик, књижевност, социологија и културологија / ур. Срђан Словић. – Приштина [тј.] Лепосавић : Институт за српску културу, 2016. – 414.

1426. КОЧЕВСКИ, Ивана

Приказ излаганих радова на Колоквијуму Брно–Београд, одржаног током LIV Скупа слависта Србије / Ивана Кочевски // Славистика. – 20 (2016), 746–749.

1427. ЛАЗИЋ КОЊИК, Ивана

Конференција Eurojos-XII Słownik językowy–leksykon–encyklopedia w perspektywie badań porównawczych Słowian i ich sąsiadów, Лублин, 7–9. XII 2016. / Ивана Лазич Коњик // ЛА. – 29 (2016), 87–89.

– **ЛЕКСИКОЛОГИЈА и лексикографија у светлу савремених приступа** : зборник научних радова | Уп. 760.

1428. LANGUAGE, Literature and Philosophy = Језик, књижевност и филозофија / прир. Александар Прњат. – Београд : Алфа БК Универзитет, Факултет за стране језике, 2016. – 166.

1429. ЛИНГВИСТИКА и славистика у делу Предрага Пипера : зборник радова / ур. Драгана Д. Јовановић. – Нови Сад : Библиотека Матице српске, 2016. – 190.

1430. ЛОМА, Александар

На именословним врелима VI : „Стари српски архив“ (2015) / Александар Лома // ОП. – 23 (2016), 533–534. | Приказ

1431. ЛОМА, Александар

О зборнику у част двестагодишњице : Miklosichiana bicentennialia : зборник у част двестоте годишњице рођења Франца Миклошича / ур. Јасмина Грковић-Мејдор, Александар Лома. – Београд : САНУ, Старословенски одбор, 2013. – 490. – (Посебна издања ; 675. Одељење језика и књижевности, Старословенски одбор ; 58) / Александар Лома // Трибина САНУ. – 4 (2016), 163–168. | Приказ | Уп. 1408, 1410.

1432. МАРИЋ, Биљана

Семинар за македонски језик, књижевност и културу / Биљана Марић // Славистика. – 20 (2016), 749.

1433. МАРКОВИЋ, Бранкица

Научни скуп „Српски језик и актуелна питања језичког планирања“ / Бранкица Ђ. Марковић // ЗМСС. – 90 (2016), 297–298.

1434. МИЛОШЕВИЋ, Стефан

Настава руског језика и књижевности на Катедри за источне и западне словенске језике и књижевности у периоду од 1945. до 1950. године / Стефан Милошевић // Славистика. – 20 (2016), 610–632. | Резюме

1435. МИЛОШЕВИЋ, Стефан

[Педесет четврти] LIV скуп слависта Србије : Славистичко друштво Србије, Филолошки факултет Универзитета у Београду, 12–14. фебруар 2016. / Стефан Милошевић // ЈА. – 28 (2016), 103–106.

1436. МИНИЋ, Петар

Студентски пројекат „Виртуелни музеј српског језика“ и његово место у славистичким студијама на Филолошком факултету Универзитета у Београду / Петар Минић // Славистика. – 20 (2016), 453–459. | Резюме

1437. НИКОЛИЋ, Весна

Словенска терминологија : актуелна питања и перспективе развоја / Весна Николић // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 95–105.

1438. НОВОКМЕТ, Слободан

[Четрдесет шести] 46. семинар српског језика, књижевности и културе / Слободан Новокмет // Prevodilac. – 33, 3/4 (2016), 85–88.

1439. О ЈЕЗИКУ и jezicima / ur. Zorka Kašić. – Novi Sad : Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije, 2016. – 366. – (Primenjena lingvistika u čast)

1440. ОДЛУКЕ Одбора за доделу Награде „Павле и Милка Ивић“ за 2015. годину // Славистика. – 20 (2016), 751–754.

1441. ОРИЈЕНТАЛИСТИЧКО знамење : сећање на Марију Ђукановић (1923–1983) / прир. Анђелка Митровић. – Београд : Филолошки факултет, 2016. – 446.

1442. ПИЖУРИЦА, Мато

Да ратове за српски језик и правопис замени време мира за српски језик / Мато Пижурица // ЈД. – 12, 7–8 (2016), 46–48. | Повеље Матице српске за неговање језичке културе

1443. ПИЖУРИЦА, Мато

Лингвистички пројекти Матице српске / Мато Пижурица // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 35–40. | Резюме

1444. ПИПЕР, Предраг

Зборник Института за српски језик САНУ 2, Српски језик и актуелна питања језичке политике / ур. Срето Танасић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2014. – 229. / Предраг Пипер // Трибина САНУ. – 4 (2016), 82–90. | Приказ | Уп. 1472.

1445. ПИПЕР, Предраг

Награду Матице српске за 2015. годину за укупан допринос неговању говорне културе српског језика добио је проф. Богдан Терзић : 1. 12. 1928–17. 1. 2016. / Предраг Пипер // ЈД. – 12, 7–8 (2016), 43–46. | Повеље Матице српске за неговање језичке културе

1446. ПИПЕР, Предраг

Реметићев зборник : „Годишњак за српски језик“ 26, 13 (2013) / Предраг Пипер // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 225–232. | Приказ

1447. ПОПОВИЋ, Александар

[Двадесет трећи] 23. Међународни конгрес византијских студија : учешће српских филолога / Александар В. Поповић // ЗбМСКС. – 18 (2016), 251–257.

1448. ПРЕДЛОГ за доделу Повеље „Радован Кошутић“ за 2015. годину // Славистика. – 20 (2016), 755–758.

1449. РАДОВАНОВИЋ, Јелена

Педесет четврти Скуп слависта Србије, Београд, 12–14. фебруар 2016. године / Јелена Радовановић // Славистика. – 20 (2016), 744–746.

1450. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Поново о издавању целокупних дела Павла Ивића / Милорад Радовановић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 19–24. | Summary

1451. РЕМЕТИЋ, Слободан

Допринос „Политике“ српској језичкој култури / Слободан Реметић // ЈД. – 12, 7–8 (2016), 48–50. | Повеље Матице српске за неговање језичке културе

1452. РЕМЕТИЋ, Слободан

О уређивању „Српског дијалектолошког зборника“ / Слободан Реметић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 254–259. | Приказ

1453. РИСТИН, Душица

Румунска модерна славистичка школа и њени односи са модерном српском лингвистичком школом / Душица Ристин // НССУВД. – 45, 1 (2016), 115–122. | Summary

1454. РОСИЋ, Марија

Status srpskog kao stranog jezika u Sjedinjenim Američkim Državama / Marija J. Rosić // Српски као страни... – 421–424. | Summary

1455. САБО, Олга

Српски језик и актуелна питања језичког планирања : Београд, САНУ, 28. октобар 2015. / Олга Сабо // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 195–200.

1456. САВРЕМЕНА проучавања језика и књижевности : зборник радова са VII научног скупа младих филолога Србије, одржаног 28. 3. 2015. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2016. – 413.

1457. САВРЕМЕНО изучавање српског језика и књижевности и словенских језика као матерњих, инословенских и страних 2 : Осамнаести конгрес Савеза славистичких друштва Србије Београд, 29–31. август 2014. године : тематски зборник / ур. Љиљана Бајић. – Београд : Савез славистичких друштва Србије, 2016. – 275.

1458. СМИЉАНИЋ СПАСИЋ, Мирослава

[Četrdeset prvi] 41. Beogradski prevodilački susreti / Miroslava Smiljanić Spasić // Prevodilac. – 35, 1/2 (2016), 106–109.

1459. СОКОЛОВИЋ, Далибор

Два сорабистичка скупа у 2015. години : Badania nad mniejszościami : Łużyczanie i inne mniejszości europejskie w perspektywie różnych dziedzin nauki, Warszawa, 13–14. 5. 2015 ; II. Pražské sorabistické sympozium, Praha, 27. 11. 2015 / Далибор Соколовић // Славистика. – 20 (2016), 743–744.

1460. СПАСИЋ, Наташа

Балтословенска акцентологија : IWoBA VIII : реферати VIII међународног скупа о балтословенској акцентологији, Нови Сад, 2012. / ур. Радмило Маројевић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2014. – 384. – (Славистички зборник : нова серија ; 1) / Наташа А. Спасић // Филолог. – 13 (2016), 542–552. | Приказ

– СПАСОЈЕВИЋ, Марина

Александар Белић као покретач лингвистичке периодике на почетку XX века | Уп. 1388.

1461. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

Међународни научни симпозијум „Словенска терминологија данас“ и седница Терминолошке комисије Међународног комитета слависта : Београд, САНУ, 11–13. мај 2016. године / Марина Спасојевић // ЈФ. – 72, 3/4 (2016), 283–292.

1462. СРБИ и српско : зборник радова / ур. Дејан Ајдачић. – Београд : Алма, 2016. – 181. – (Тематски зборници ; 4)

1463. СРЕДЊИ век у српској науци, историји, књижевности и уметности : VII Научни скуп, Деспотовац-Манасија, 22–23. август 2015. XXIII Дани српскога духовног преображења / гл. ур. Гордана Јовановић. – Деспотовац : Народна библиотека Ресавска школа ; Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 378.

1464. СРПСКИ језик, књижевност, уметност : зборник радова са X међународног научног скупа „Српски језик, књижевност, уметност“ одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу : 23–25. X 2015. Књ. 1, Језик, књижевност, уметности / ур. Милош Ковачевић, Јана Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2016. – 451.

1465. СРПСКИ језик, књижевност, уметност : зборник радова са X међународног скупа „Српски језик, књижевност, уметност“ одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу : 23–25. X 2015. Књ. 3, Музика и медији у визуелној уметности & Језик музике – музика и језик / ур. Сања Пајић, Валерија Каначки. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2016. – 314.

1466. СТАНИЋ, Драган

Језичке радне акције / Драган Станић // ЈД. – 12, 7–8 (2016), 41–43. | Повеле Матице српске за неговање језичке културе

1467. СТЕФАНОВИЋ, Марија

Slawische Ethnolinguistik : Methoden, Ergebnisse, Perspektiven : Universität Wien, Institut für Slawistik, Wien 17–19.12.2015. / Марија Ј. Стефановић // ЈФ. – 72, 1/2 (2016), 187–194.

1468. СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Данашња питања, проблеми и задаци србистике у Црној Гори и могућности језичког планирања / Јелица Стојановић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 83–94. | Резюме

1469. СТОЈИЧИЋ, Војкан

Неохеленске студије данас : прилог историји учења / Војкан Стојичић, Милена Јовановић // ЖЈ. – 36, 1 (2016), 257–283. | Summary

1470. СУВАЈЦИЋ, Бошко

Вук Стефановић Караџић : 1787–1864–2014. / ур. Нада Милошевић-Ђорђевић. – Београд : САНУ, 2015. – XVI, 638. – (Научни скупови ; 156. Одељење језика и књижевности ; 27) / Бошко Сувајџић // ПКЈИФ. – 82 (2016), 243–249. | Приказ

1471. ТАНАСИЋ, Срето

Јединствен часопис у славистичком свијету : „Српски дијалектолошки зборник“ / Срето Танасић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 246–251. | Приказ

1472. ТАНАСИЋ, Срето

О српском језику данас : Зборник Института за српски језик САНУ 2, Српски језик и актуелна питања језичке политике / ур. Срето Танасић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2014. – 229. / Срето Танасић // Трибина САНУ. – 4 (2016), 90–96. | Приказ | Уп. 1444.

1473. ТАНАСИЋ, Срето

Планирање издавачке дјелатности / Срето З. Танасић // Српски језик и актуелна питања језичког планирања. – 53–60. | Резюме

1474. ФЕЈСА, Михајло*

Русински језик у Републици Србији / Војводини / Михајло Фејса // Филолог. – 5 (2012), 217–223. | Summary

XIV. Разно**1475. ВУЈИЧИЋ СТАНКОВИЋ, Сташа**

Аутоматско утврђивање сличности куварских рецепата употребом метода екстракције информација / Сташа И. Вујичић Станковић, Весна С. Пајић // НССУВД. – 45, 3 (2016), 47–59. | Summary

1476. ИГЊАТОВИЋ, Јелена

Automati i formalni jezici / Jelena M. Ignjatović, Miroslav D. Ćirić. – Niš : Univerzitet, Prirodno-matematički fakultet, 2016. – IX, 348. – (Udžbenici)

РЕГИСТАР

РЕГИСТАР КЉУЧНИХ РЕЧИ

Тирилица

ареални распоред 121

балкански латинитет 31

Бока 31

говор Ваљевске Подгорине 121

далмато-романски 31

дескриптивна лексикографија 82

дифтонгација 31

епистемичка модалност 61

етимологија 31

зависносложена реченица 61

историјска фонологија 31

коментативна клауза 61

кондиционална клауза 61

конструкција у + генитив 121

латински 31

латинско Ћ 31

лексикографски метајезик 82

међујезичка енантиосемија 97

међујезичка хомонимија 97

метаанализа лексикографских

дефиниција 82

моделовање семантичког описа 82

посесивност 121

(северо)западни србијански говори 121

семантичка еквивалентност 97

семантичка нееквивалентност 97

семантичка реализација 97

семантичке, прагматске и дискурсне
функције исказа 61

семантички примитиви 82

спацијалност 121

српскохрватски 31

суфикс -ĚLLU, -A. 31

хомонимични пар 97

Црна Гора 31

шумадијско-војвођански дијалекат 121

Latinica

English 13

German 13

grammaticalization 13

Kashubian 13

language contact 13

morphosyntactic change 13

wpływ czynników zewnętrznych na
ewolucję języka 7

РЕГИСТАР ИМЕНА

Ђирилица

- Абрамац, Габи 206 [82], 315 [1208]
Аврамова, Цветанка 178
Адамовић, Мирјана 335 [1404]
Ајдачић, Дејан В. 199 [5], 230 [411]
Ајџановић, Јелена 206 [83], 248 [563–565], 261, 291, 307 [1138]
Ајџановић, Милан 248 [566], 261 [671–672], 280
Ајџановић, Нагаша 206 [84]
Алановић, Миливој 230 [412], 248–249 [567–575]
Албахари, Давид 71
Алексић, Данило 249 [576–578]
Алексић, Дејан 291 [964]
Алексић, Мариана З. 97–120, 220 [274], 240, 261
Алексић, Маријана 206 [85], 220 [275], 249, 315
Алексич, М. 119
Алексоска Чкатроска, Мирјана 199 [6]
Анастасов, В. 118
Андрејчин, Л. 119
Андрић, Едита 220 [276], 261, 315
Андрић, Иво 63
Анђелић, Иконија 202, 220 [277], 261, 315
Анђелић Николенчић, Весна 206 [86]
Анђелковић, Маја 302 [1077]
Анђелковић, Сава 206 [87], 291
Аничич, Андријана 220 [278], 249, 315
Антић, Александра 291 [965]
- Антонић, Ивана 123, 133, 261 [673]
Апресјан, Јуриј 85, 95, 164, 233 [439]
Аризанковска, Лидија 179
Арнаутовић, Јелена 233 [440]
Арсенијевић, Бобан 249 [579]
Арсенијевић, Нада 249–250 [580–582], 262
Асимопулос, Панајотис 315 [1209]
Ашић, Тијана 220 [279], 250 [583–584], 315
- Бабаева, Е. Э.** 164
Бабамова, Ирина 202 [42], 240, 315
Бабић, Биљана 206 [88–89], 262, 291, 296 [1010]
Бабић, Душко 199 [7]
Бабић, Жељка 202 [43], 206 [90–91], 336 [1405]
Бабић, Здравко 230, 331 [1338]
Бабић, Јелена 262 [674]
Бабић, Миланка Ј. 250 [585], 278 [834]
Бајат, Снежана 220 [280], 250, 315
Бајовић, Јелена 220 [281–283], 233, 262
Балажиц Булц, Тајјана 280 [857]
Балкански, Т. 110, 118
Балтова, Јулија 178
Бањанин, Љиљана 202 [44]
Бањевић, Александра 315 [1210]
Бартмињски, Жежи 83–85, 87, 89, 93, 95, 239 [488]
Башановић Чечовић, Јелена 33, 36, 56, 262, 307 [1139]
Башарагин, Маргарета 291 [966]

- Башић, Ивана 262 [675]
Бегенишић, Добрила 220 [284], 262, 315
Беговић, Катарина 262 [676]
Безлај, Ф. 188
Белић, Александар 197, 331 [1337], 336
Белеј, Љубомир 233 [441]
Белић, Наташа 329 [1320]
Бербински Соња 316 [1211]
Березович, Е.Л. 192
Бечева, Ничка 202 [45], 221, 240, 280
Билјетина, Јелена 221 [285], 250, 316
Бингулац, Зоран 316 [1212]
Бјелаковић, Исидора 243, 291 [967],
301 [1067], 303–304 [1092–1094],
307 [1140–1141], 311, 336 [1405]
Бјелетић, Марта 188, 262 [677], 296
[1011]
Бјелогрлић, Ана 316 [1213]
Благоева, Диана 119, 230 [413]
Благојевић, Ненад 233 [442]
Блажек, В. 187, 189
Блажић, Мирјана 278 [835]
Блатешић, Александра 221 [286], 262,
316 [1214–1215]
Блаха, О. 193
Богдановић, Весна Ж. 206 [92]
Богдановић, Маријана 250 [586], 262
[678–679], 281 [858]
Богдановић, Милица 262–263 [680–681]
Богдановић, Недељко 263, 296 [1012],
311 [1177–1178], 336 [1407]
Богер, Пјер-Морис 316 [1216]
Богуславская, О. Ю. 164
Бодрич, Радмила 206 [93–94]
Божовић, Душица И. 206 [95]
Божовић, Ђорђе 199 [8–9], 329
Божовић, Ивана 240, 263 [682]
Божовић, Душица 291
Боздехова, Ивана, в. Bozděhová, Ivana
Бојовић, Бранкица 202 [46], 207 [96–98]
Бојовић, Драга 263, 308 [1142]
Бојовић, Ивана 207 [99]
Бојовић Манић, Јована 281 [859], 296
Борде, Ив 207 [100]
Борис и Глеб 142
Бочек, В. 187
Бошковић, Драган 281, 308 [1143]
Бошњаковић, Жарко 296 [1013–1014],
331 [1339]
Брајковић, Наталија 207 [101–102]
Брајовић, Јелена 207
Бранкачец, К. 193
Бранковић, Вук 153
Брборић, Вељко Ж. 207 [104], 247 [556–
557], 291 [968], 311, 331 [1340]
Брдар, Сања М. 221 [287], 250, 316
Броћић, Андријана 263 [683]
Бугаева, Ирина 199 [10]
Бугарски, Ранко 199 [11–13], 244, 263
Бугашева Колева, Марија 221 [288], 233,
240, 316
Булатовић, Весна 240 [499]
Бунило 142
Бурзан, Мирјана 311 [1179]
Бурић, Милена Р. 250 [588], 281, 290
[961]
Валент, Ана Маргарета 202 [47], 239,
281
Валић Недељковић, Дубравка 199 [14]
Валтер, Хилмар 331 [1341], 336
Валчакова, П. 187
Вартбург 176
Василијевић, Драгана 281 [860]
Васић, Вера 281 [861], 308
Васић, Саша 233 [443]
Велевска, Маргарита 221 [289], 240, 316
Велимирац, Светлана 207 [105], 291
Вељковић, Драгана 281 [862]
Вељковић Станковић, Драгана 207
[106], 250 [589], 263 [684], 281
[863], 291–292 [969]
Вељовић, Бојана 250, 281 [864]
Вепршек, М. 189
Весић Павловић, Татјана 221 [290],
250, 316
Вилић, Ивана 207 [107–108]
Винавер, Надежда 331 [1342]
Виноградова, Валентина Н. 180
Витас, Душко 244 [533], 263 [685]

- Вишицки, Јелена 208 [109]
 Вишњевац, Вишња 233 [444]
 Вјежбицка, Анна 84–85, 94–95
 Влајић Поповић, Јасна 188, 250, 263 [686–687], 303 [1095], 311, 330 [1323], 336 [1408]
 Власенко, Иван 316 [1217]
 Властар, Матија 148
 Војводић, Александра 208 [110]
 Вујић, Јелена Љ. 202 [48], 280, 316 [1219]
 Вујичић Станковић, Сташа 341 [1475]
 Вујовић, Ана 208 [111–112], 317 [1220–1221]
 Вујовић, Душанка 263 [688], 280
 Вукадиновић, Ненад 296, 311 [1180]
 Вуковић, Милица 240 [500], 280 [865]
 Вуковић, Ненад 263 [689]
 Вуковић Николић, Гордана 263 [690]
 Вукомановић Растегорац, Владимир М. 251 [590]
 Вукотић, Александра 336 [1409]
 Вукотић, Драгиша 208 [113]
 Вуксановић, Мирко 331 [1343]
 Вукчевић Лацковић, Биљана 208 [114]
 Вулетић, Александар 263 [691], 281
 Вулетић, Јулијана 199 [15]
 Вуловић, Наташа 200, 263–264 [692–693], 303 [1096]
 Вучина Симовић, Ивана 317 [1222]
 Вучинић, Марија 317 [1223]
 Вучић, Зоран 296 [1015]
 Вучковић, Драгана 221 [291]
 Вучкович, Екатерина 202 [49], 234, 282
 Вучкович, М. 192
 Вучковић, Драгана 251, 317
 Вучковић, Марија 264 [694–695]
 Вучковић, Мирјана 208 [115]
 Вучковић, Снежана 243 [523–524], 304 [1097]
 Вучо, Јулијана 208 [116–118], 291
 Вькипел, Б. 187
 Гаврановић, Валентина 317 [1225]
 Газда, Јиржи 234 [445]
 Галактионова, И. В. 164
 Гарајбех Симоновић, Мејсун 317 [1226]
 Гацовић, Славољуб 317 [1227], 329
 Георгиев, В. 118, 119
 Герун, Бојана 282 [866]
 Гилфердинг, А. Ф. 142, 156
 Гинић, Јелена 208 [119–120]
 Гладкова, Анна 85, 94–95
 Глигорић, Слободанка 208–209 [121–122]
 Глишовић, Љиљана 209 [123]
 Гловинская, М. Я. 164
 Глођовић, Аница В. 251 [591], 317 [1228]
 Глумац, Дивна 251, 317 [1229]
 Глухак, А. 192
 Глушац, Тајјана 209 [124]
 Гълъбов, И. 118
 Голуб, Марина 221 [292], 317
 Голубовић, Никола 45
 Гољак, Светлана 209 [125], 234 [446]
 Гордић Петковић, Владислава 264 [696], 282
 Горган-Премк, Даринка 99–100, 105–106, 114, 119, 221 [293], 264 [697]
 Горчевић, Адмир 317 [1230]
 Грбић, Душица 330, 331 [1344]
 Григорије-Радослав 142–143
 Григорјевича Милославски, Игор 180
 Григорович, В. И. 142, 152
 Грицкат, Ирена 111, 119
 Грковић, Сања 221 [294], 264 [698]
 Грковић-Мејџор, Јасмина 124, 133, 231 [414], 244 [532], 336 [1410]
 Грофуловић, Јелена 317 [1231]
 Губани, Јанко 209 [126], 221 [295], 239, 318
 Гудурић, Снежана 221–222 [296–299], 251, 264, 318
 Гусева, Елизавета 209 [127]
 Дамљановић, Дара 209, 331 [1345]
 Даничић, Ђуро 57
 Даничић, Мирјана 203 [50], 209

- Дарабуш, Кармен 318 [1232]
 Деганути, Маријана 209 [128]
 Дейкова, Х. 118, 191
 Делић, Лидија 264 [699]
 Деркс, Јохан 336 [1411]
 Дешић, Милорад 131, 133, 209 [129],
 246 [548], 264, 292 [970], 311 [1181]
 Дилпарић, Бранислава 264 [700]
 Дилпарић, Предраг 304 [1098–1102],
 308 [1145]
 Димитрова-Тодорова, Ј. 118
 Димковић Телебаковић, Гордана 282
 [867]
 Динић, Јакша 264 [701], 296, 311
 Динић Маринковић, Милица 264 [702]
 Дионисије Аеропагит 147
 Дојчиновић, Данијел 264 [703]
 Долгова, Јелена 209 [130]
 Дошљак, Драшко 265, 296 [1016]
 Драгин, Гордана 282 [868]
 Драгин, Наташа 302 [1078], 304 [1103]
 Драгић, Мила 222 [300], 251 [592], 265,
 318
 Драгићевић, Рајна 82–84, 95, 119, 171–
 176, 179, 200 [16], 240 [501], 265
 [704–716], 278 [836], 282 [869], 292
 [971], 296 [1017], 308, 311 [1182],
 331 [1346]
 Дражић, Јасмина 209 [131], 265 [717–
 719], 278 [833], 292
 Дракулић Пријма, Драгана 336 [1412]
 Драмбаран, Снежана 209 [132]
 Драча, Љубица 209 [133]
 Дрљевић, Јелена 203, 210 [134]
 Дронов, Павел 318 [1233]
 Дуличенко, Александр Дмитриевич 16,
 26
 Дукова, У. 118
 Дурбаба, Оливера 210 [135], 282 [870]
 Дуфкова, К. 189

Ђапа Иветић, Вукосава 210, 332 [1347]
Ђекић, Ђорђе 296, 311 [1183]
Ђинђић, Марија 266 [720–723], 301
 [1068]
Ђоковић, Гордана 330 [1324], 336
Ђордан, Андријана 210 [136]
Ђорђевић, Ивана 292 [975]
Ђорђевић, Александра 251 [593]
Ђорђевић, Весна 266 [724], 336 [1413]
Ђорђевић, Данијела 210 [137], 266, 282
 [871]
Ђорђевић, Драгана 318 [1235]
Ђорђевић, Јасмина 318 [1236]
Ђорђевић, Јелена 302 [1079]
Ђорђевић, Кристина 222 [301]
Ђорђевић Леонард, Ксенија 200 [17]
Ђорић, Валентина 251 [594]
Ђукановић, Владо 278 [837]
Ђукановић, Петар 127–128, 131, 133–
 134
Ђукић Мирзајинац, Марина 210 [138]
Ђурђевић, Сава 308 [1146], 311
Ђурић, Драгана 318 [1237]
Ђурић, Жељко 210, 332 [1348]
Ђурић, Љиљана 203 [51], 210 [139–140]
Ђурић, Милош 203 [52–53], 222 [302],
 251 [595], 266, 312 [1184–1185],
 318 [1238], 336–337 [1414–1415]
Ђуркин, Веселина 282 [872]
Ђуровић, Анете 203
Ђуровић, Сања 251, 266 [725], 282
 [873], 312, 332 [1349–1350]
Ђуровић, Татјана 210 [141–142], 282
 [874], 318 [1239]

Елаковић Ненадовић, Ана С. 200 [18],
 210 [143]
Елесиевич, Снежана 137
Елчић, Сузана 266 [726]
Ерић, Невена 266 [727]
Ермакова, Олга П. 179

Жагар Карер, Мојца 240 [502]
Живковић, Бранка 240 [503]
Живковић, Вукосава 282 [875]
Живковић, Миле 222 [303], 251, 318
Живковић, Наталија 251, 282 [876]
Жугић, Радмила В. 222 [304], 241,
 251, 296–297 [1018]
Журић, Јелена 292 [972]

- Заимов, И. 118
 Зализњак, А. А. 144
 Зарић, Маја 283 877
 Зарифовић, Мирјана 222 [305], 266, 319
 Зарков, А. 119
 Звекић Душановић, Душанка 210 [145],
 222 [306], 251 [596], 267, 292 [973],
 319
 Здравковић, Ана 267, 283
 Зељић, Горан Н. 252 [597–598], 292
 [974]
 Златковић, Бранко 308 [1147]
 Зобеница, Николина 203 [55], 283, 319
 Зобеница, Сања 267, 297 [1019], 312
 Зорић, Милена 252, 283 [879], 308
 Зубов, Николај И. 222 [307], 234, 267
- Иван Грозни** 148
 Иван Данилович 149
 Иван Калита 149
 Иванић, Мирела 267, 283 [880]
 Иванишевић, Даринка 252
 Иванова, Ц. 119
 Ивановић, Јанко 283 [882]
 Ивановић, Маја 210 [146]
 Ивановић, Милена 222 [308–310], 234,
 252, 337 [1416]
 Ивановић, Ненад Б. 81–96, 267 [728],
 312, 332 [1351–1352]
 Иванишевић, Даринка 283 [881]
 Ивић, Милка 128, 134
 Ивић, Павле 48, 56, 308 [1148]
 Игњатовић, Гордана 211 [147]
 Игњатовић, Јелена 341 [1476]
 Игњатовић, Наташа 211 [148]
 Илић, Драгана 211 [149]
 Илић, Душанка 267, 296 [1020]
 Илић, Мирјана 267 [729], 297 [1021],
 319 [1240]
 Илић, Нина 223 [311], 252, 319
 Илчев, С. 118, 119
 Иомдин, Б. Л. 164
- Јакимовска, Светлана** 203 [56], 241, 319
Јакић, Гордана 211 [151]
Јакић, Милена 267 [730], 332 [1353]
Јаковљевић, Бојана 211 [152]
Јамасаки Вукелић, Хироси 203 [57],
 319
Јанић, Александра 203, 223 [312], 243
 [525], 252 [599], 319
Јанићијевић, Јован 332 [1354]
Јанићијевић, Марко 283 [883]
Јанићијевић, Наташа 223 [313], 252,
 319
Јаничић, Димитрије 312 [1186]
Јанковић, Марија 319 [1241]
Јањић, Марина 292 [977], 301 [1069]
Јањушевић Лековић, Гордана 292 [978]
Јањушевић Оливеири, Ана 252 [600–
 602]
Јашовић, Голуб 267 [731–732], 283 [884],
 297, 312, 319
Јеврић, Тамара 223 [314], 267, 319
Јевтић, Драгана 319
Јеротијевић Тишма, Даница 200, 211
 [153], 283 [885]
Јефтић, Љерка 319 [1243]
Јовановић, Ана 319 [1244–1245]
Јовановић, Владан 177–184, 231, 252–
 253 [603–605], 267–268 [733–735]
Јовановић, Владимир 223 [315–316],
 241, 253, 320
Јовановић, Војислав 320 [1246]
Јовановић, Гордана 332 [1355]
Јовановић, Дијана 211 [154]
Јовановић, Зоран Р. 203 [58], 312 [1187],
 320 [1247], 332 [1356–1357], 337
 [1419–1420]
Јовановић, Иван 211 [155], 223 [317–
 319], 253, 268, 278, 320
Јовановић, Ивона 337 [1421]
Јовановић, Јована 244 [534], 268 [736–
 742]
Јовановић, Лариса 203 [59]
Јовановић, Милена 211 [156], 337 [1422]
Јовановић, Миодраг 332 [1358–1359]
Јовановић, Мирослав 332 [1360]
Јовановић, Романца 320 [1248]
Јовановић, Томислав 243 [526]

- Јовановић Симић, Јелена Р. 198 [1],
253 [606–608], 283–284 [887–891]
- Јовановић-Стипчевић, Биљана 145
- Јовић, Александра 231, 268, 304
[1104], 312, 330 [1325]
- Јовић, Надежда 304 [1105–1106]
- Јовић, Павле 241 [504]
- Јовићевић, Радојица 308 [1149]
- Јовичић, Слободан 200 [19]
- Јовковић, Љиљана 268 [743]
- Јововић, Милена 320 [1249]
- Јосимовић, Ивана 305 [1107]
- Јосифовић Елезовић, Сања 211 [157]
- Јошић, Неђо 268–269 [744–749], 297,
308 [1150], 312, 332 [1361–1362]
- Јухас Георгиевска, Љиљана 302 [1081]
- К**авалијере, Салваторе 211 [158]
- Калашник, Марцелина 223 [320]
- Калезић, Маја 269 [750]
- Калита, Ина 211 [159]
- Камијама, Такао 246 [549]
- Капустина, Јелена 33–34, 57
- Караџић, Вук Стефановић 33, 35–36, 56
- Кардош, Александра 223 [321], 253,
269 [751], 320 [1250]
- Карликова, Х. 186
- Карлић, Вирна 223 [322], 241, 253
- Карпиловска, Евгенија 180
- Кацнелсон, Соломон Давидович 23, 26
- Кашић, Зорка 301 [1070]
- Кебара, Марина 292 [979]
- Керкез, Драгана 200 [20], 223–224
[323–324], 231 [415], 234 [448],
269, 337 [1423]
- Кесић, Далибор 203 [60], 253 [609]
- Кецман, Милош 269 [752]
- Кечкеш, Иштван 320 [1251]
- Кисљук, Лариса 180
- Кисељова, Клавдија 234 [449]
- Киш, Јелена 211 [160], 293
- Киш, Наташа 198 [2], 200 [21], 253
[610], 305 [1108]
- Клајн, Иван 62, 78, 123, 134, 279, 312
[1188]
- Клангова, Либуше 224 [325], 234, 239
- Клешчова, Кристина, в. Kleszczowa,
Krystyna
- Кликовац, Душка 253 [611], 279 [838]
- Клименко, Нина Ф. 181
- Климент Охридски 142
- Климонов, Владимир 234 [450]
- Клоферова, Ст. 191
- Кнежевић, Божица 269 [753], 297
- Кнежевић, Ивана А. 200 [22], 212 [161],
224 [326], 269, 284, 320 [1252]
- Кнежевић, Јасмина 284 [892]
- Кнежевић, Љиљана 212 [162]
- Кнолл, В. 193
- Ковачевић, Борко 253 [612]
- Ковачевић, Живорад 203 [61], 320
- Ковачевић, Милош 64, 78, 245 [535],
253–254 [613–617], 279 [839–841],
284 [894], 308 [1151]
- Козерије 176
- Козомара, Драгомир 246, 254, 297
[1022]
- Којић, Татјана 320 [1253]
- Коко, Љуан 321 [1254]
- Коларевић, Сања 224 [327], 234, 269
- Колковска, С. 119
- Кољевић, Светозар 204 [62], 321
- Кона, Пракаш 321 [1255]
- Константин Костенечки 147, 150
- Константин Преславски 139–140, 142
- Константин Философ 142
- Кончаревић, Ксенија Ј. 200 [23], 212
[163–164], 231 [416], 234 [451],
245 [536], 269–270 [755], 284 [895–
896], 293, 312, 330, 333 [1363–
1364], 337 [1424]
- Коњушкјевич, Марија 333 [1365]
- Копривица, Верица 212 [167]
- Корјаковцева, Елена, в. Koriakowsewa,
Elena
- Косановић, Милина 224 [328], 270, 321
- Костић, Вукашин 204 [63]
- Костић, Ђорђе 246 [550]
- Костов, Н. 119
- Кочевски, Ивана 337 [1426]

- Кошкин, И. 190
 Крајишник, Весна 212 [168], 293
 Кравић, Миљана 270 [756]
 Кралик, Ј. 187
 Красни, Јан 204 [64], 321
 Краснићи, Алија 312 [1189]
 Краснобајева Чорна, Жана 235 [452]
 Красовска, Нели 235 [453–454]
 Крејчова, Елена 231 [417]
 Кривокапић, Милош 241 [505]
 Крњић Цекић, Нада 313 [1190]
 Крстић, Ненад 204 [65], 284
 Крчић, Ненад 270 [757]
 Крылова, Т. В. 164
 Кузманоска, Анита 321 [1256]
 Кујунџић, Маја 321 [1257]
 Куркина, Ј.В. 185–194
 Курешевић, Марина 305 [1109–1113]
- Лагумџија, Зинета 321 [1258–1260]
 Лазаревић, Радмила Д. 224 [329], 254, 321
 Лазић, Јасмина 204 [65]
 Лазић, Мирослав 303 [1082]
 Лазић Коњик, Ивана 81–96, 158–163, 270 [758], 337 [1427]
 Лајонс 176
 Лакићевић, Драган 284 [897]
 Лаловић, Д. 333 [1366]
 Лаловић, Раде 254, 293 [980]
 Лампромпулу, Марта 321 [1261]
 Ланакер, в. Langacker
 Лахви, Али Емхемед 231 [418]
 Лебедев, А. В. 153
 Леви, Мередит 212 [170–171]
 Левонтина, И. Б. 164
 Левушкина, Олга 212 [172]
 Левушкина, Ружица 235 [455], 270 [759], 313
 Лединек, Нина 241 [506]
 Леков, И. 119
 Лекова, Т. 191
 Лепојевић, Јелена 224 [330–334], 235, 254, 321
 Лесневска, Димитрина 224 [335], 235, 241
- Лешбер, К. 188
 Лигорио, Орсат Ј. 31–60
 Линда Поповић, Снежана 224 [336], 239, 270
 Личина, Светозар 284 [898]
 Лома, Александар 47, 56, 187, 270 [761–762], 333 [1367], 338 [14301–431]
 Ломпар, Весна 212–213 [173–174], 254 [618], 293
 Лончар Раичевић, Александра 246 [551]
 Лопухина, А. А. 164
 Лујић, Реа 213 [175]
 Лукајић, Драгана 225 [337], 254, 321
 Лукић, Галина 235 [456]
 Лукач, Каролина 204, 270, 321 [1262]
 Лукашанец, Александар 178, 181
 Лукашанец, Елена 181
 Лутовац, Тамара 305 [1113]
- Љевинова, Татјана 235 [457]
- Мадсен, Ричард 213 [176]
 Макаровић, Светлана 183
 Макишова, Ана 239 [489–492]
 Мали, Ивана 321–322 [1263–1265]
 Малита, Рамона 213 [177]
 Маљан, Горан 213 [178]
 Мандић, Слађана 225 [338], 254, 322
 Манић, Данијела 213 [179]
 Манојловић, Соња Ђ. 231 [419]
 Манојловић, Нина 204 [67], 254, 322 [1266–1267]
 Маретић, Александар 305 [1114]
 Маринковић, Небојша 213 [180], 293
 Марић, Ана 239 [493]
 Марић, Биљана 213 [181], 225 [339–340], 231 [420], 235, 254, 338 [1432]
 Марић, Јована 322 [1268]
 Марицки Гађански, Ксенија 333 [1368]
 Марјановић, Бранислава 305 [1115]
 Марјановић, Саша 213 [182], 254 [619], 270
 Марјановић, Татјана 284 [899]
 Марјановић, Федор 270, 285 [900]
 Маркова, Елена 231 [422]

- Маркова, Светлана 213 [183]
 Марковић, Александра 164–170, 255 [620], 270 [763]
 Марковић, Бранкица 297 [1024], 338 [1433]
 Марковић, Вера 213 [184]
 Марковић, Жељко 225 [341–342], 241, 255
 Марковић, Маја 213 [185–187], 225 [343], 246, 297 [1025], 322
 Марковић, Марија 204 [68], 285
 Марковић, Славољуб 134, 255, 297 [1026]
 Марковић, Татјана 214 [188]
 Маројевић, Милена 225 [344], 235 [458–460], 255
 Маројевић, Радмило 134, 231 [423], 245 [537], 246, 270–271 [764–765], 285, 291 [962], 308–309 [1152–1153], 313 [1191]
 Мартинек, Ф. 193
 Мартинов, Златоје 313 [1192]
 Марчокова, Данијела 214 [189]
 Маслова, Валентина 214 [190]
 Маслова, Жана 322 [1269]
 Масуд, Абдулфаттах Џома Нажи 214 [191]
 Матеј, Игор 236 [461]
 Матијашевић, Јелка 110, 119
 Матић, Данијела 241 [507]
 Матић, Томислав 271, 285 [901]
 Матрусова, Александра Н. 214 [192], 293
 Мауђери, Ђузепе 214 [193]
 Мацановић, Ана 271 [766], 293 [981]
 Меденица, Лука 214 [194–195], 231 [424]
 Менгел, Светлана 181 [67]
 Мертељ, Дарја 214 [196]
 Меших, Јадранка 214 [197]
 Мијомановић, Стеван 200 [24], 285
 Мијушковић, Марија 200 [25]
 Микетић, Сања 245 [538], 271, 285 [902], 297
 Микић, Јовица 214 [198]
 Миклошич, Фран 322 [1270], 329
 Мил 176
 Миладиновић, Сања 271 [767], 278
 Миланов, Наташа 271 [768–770]
 Милановић, Александар 247, 285 [903], 301, 309 [1155–1158], 333 [1369–1370]
 Милановић, Јелена 214 [199]
 Милановић, Нина 271, 285 [904]
 Милатовић, Вук 293 [983]
 Милашин, Горан 255 [621]
 Миленковић, Ана 271 [771–772]
 Миленковић, Катарина 322 [1271]
 Миливојевић, Анђела 204 [69], 285
 Миливојевић, Весна 214 [200–201]
 Миливојевић, Наташа 225 [345–347], 255, 285, 322
 Милић, Мира 271 [773], 279 [842], 313, 322
 Милићевић, Милан Ђ. 134
 Миличевић, Маја 215 [202], 293
 Миличић, Божидар 241 [508]
 Миловановић, Бошко 293 [984]
 Миловановић, Соња 285 [905–907]
 Милорадов, Дејан 247 [558]
 Милорадовић, Софија 232 [425], 271, 297–298 [1027–1028]
 Милосављевић, Бојана 271 [774–775], 285 [907], 313
 Милосављевић, Тања 272, 297
 Милошевић, Иван 323 [1272]
 Милошевић, Јадранка 285 [908]
 Милошевић, Снежана 215 [203]
 Милошевић, Стефан Д. 200 [26], 215 [204], 236 [462], 245 [539], 293, 338 [1434–1435]
 Миљковић, Милорад 232 [426], 236, 255
 Миљковић, Вања 255 [622], 272 [776–777]
 Миљковић, Славиша 272 [778]
 Минић, Петар 338 [1436]
 Минков, Радослав 225 [348], 236, 241
 Мирић, Душанка 255, 333 [1371]
 Мирић, Милица 323 [1273]

- Мирнић, Кристина 225 [349], 272, 323
 Мирто, Игнацио Мауро 323 [1274]
 Митани, Кеико 244 [527]
 Митић, Ивана 255 [623]
 Митрићевих Штепанек, Катарина 225 [350], 239, 255
 Митровић, Марија 323 [1275]
 Мићић, Вишња 255, 293 [985]
 Михайлова, М. Д. 118
 Михаиловић, Љубомир 333 [1372]
 Михаиљковић, Тијана 226 [351–352], 255, 323
 Мишић, Биљана 272, 286 [909]
 Мишић Илић, Биљана 272 [779]
 Мишкељин, Ивана 255 [624]
 Младенов, М. 119
 Младенов, Марин 313 [1193]
 Младеновић, Мирослав 313
 Младеновић, Радивоје 286 [910], 298 [1031–1033], 309 [1159]
 Младин, Константин-Јоан 323 [1276]
 Морозов, Валериј 236 [463]
 Московљевић Поповић, Јасмина Д. 61–80, 201 [27], 241, 256 [625], 279, 333 [1373]
 Мошин, В. А. 155, 157
 Мркаљ, Зона 215 [205], 293–294 [986–995]
 Мршевић Радовић, Драгана 272 [780]
 Мутавцић, Предраг 215 [206], 226 [353–354], 241, 272, 323, 329 [1318]
 Мушовић, Абдулах 298, 313 [1194]
 Мызников, С.А. 191
- Накађима, Јуми 246 [552]**
 Наранцић, Миланка 236 [464]
 Наумова, Ана 232 [427]
 Начева, М. 118
 Невекловски, Герхард 256 [626]
 Недељковић, Војин 215 [207]
 Недељковић, Даница 226 [355], 256, 323
 Недић, Јелена 236 [465]
 Неодлы, П. 192
 Ненезић, Соња 178
- Несторовић, Зорица 215 [208], 293
 Нецова, Милена 226 [356], 241, 256, 323
 Никетић, Предраг 226 [357], 286, 323
 Никитевич, Алексеј 182
 Никитовић, Зорица 201 [28], 305 [1116–1118]
 Николаева, Наталија 181
 Николаев, Геннадий 181
 Николић, Берислав 134
 Николић, Биљана 215 [209–211], 293
 Николић, Весна 247 [559], 256 [627], 272 [781–782], 338 [1437]
 Николић, Видан 134, 272 [783–784], 286 [911], 306
 Николић, Војислав 313 [1196]
 Николић, Душан 215 [12]
 Николић, Марина 247 [560], 256 [628], 272, 279 [843], 286 [912], 323 [1277], 330 [1326]
 Николић, Мелина 286 [913]
 Николић, Милија 294 [996]
 Николић, Милка 286 [914]
 Николић, Мирослав 126, 131, 134
 Николовски, Зоран 242 [509], 323 [1278]
 Никон Црногорац 152
 Нинковић, Сања 226 [358], 272, 323
 Новаков, Предраг 204 [70], 226 [359], 256, 273 [785], 324
 Новаковић, Александар 294 [997], 298
 Новокмет, Слободан Б. 215 [213], 273 [786–789], 294 [998], 338 [1438]
 Номаћи, Мотоки 134, 232, 256 [629]
 Норман, Борис 232 [428]
- Обрадовић, Радмила 204, 226, 286, 324 [1279]**
 Обрадовић, Милан 256 [630]
 Обућина, Предраг 239, 333 [1374]
 Огњановић, Сања 298 [1035]
 Окано, Канаме 236 [466]
 Окука, Милош 309 [1160]
 Олимпиодор Александријски 154
 Остојић, Бранислав 309 [1161–1162]
 Остојић, Владимир 242 [510], 309 [1163]

- Островский, Б. 194
 Оташевић, Ђорђе 215, 242 [511–512],
 273 [790–795], 279 [846], 286
 [915], 295 [999–1000], 313 [1197],
 330 [1327–1328]
 Ошмјански, Вера 215 [214]
- Павловић, Владан** 226 [360–361], 256,
 273,
 Павловић, Звездана 273 [796], 298, 314
 Павловић, Љубомир 134
 Павловић, Мирјана 324 [1280]
 Павловић, Миодраг 295 [1001]
 Павловић, Наташа 314 [1198]
 Павловић, Неда 274, 286 [916], 309,
 333 [1376]
 Павловић, Слободан 127–129, 131, 134,
 301, 306 [1119], 334 [1377–1378]
 Павловић Шајтинац Маја 216 [215]
 Пажђерски, Душан-Владислав 274
 Пајовић, Стефан 226 [362], 274, 324
 Палиги, С. 190
 Панић, Светлана 256, 286 [917]
 Панић Кавгић, Олга 204 [71–72], 227
 [363], 274, 286, 324
 Папаз, Младен 227 [364], 256, 324
 Папишта, Жолт 227 [365], 274, 324
 Папрић, Маријана 216 [216–218]
 Пасуљевић, Лидија 216 [219]
 Пагаракина, Евгенија 227 [366], 236,
 256
 Пауновић, Марија 236 [466]
 Пауновић Родић, Стефана 227 [367],
 239 [494], 274
 Пејановић, Ана 274 [798], 309 [1164]
 Пејовић, Анђелка 227 [368], 274 [799],
 324
 Пељевић, Тања 216 [220]
 Пенда, Петар 324 [1281]
 Пенкова, М. М. 154
 Пентковска, Татјана 205, 236 [468]
 Пернишка, Е. Е. 119
 Перић, Барбара 216 [221]
 Перишић Арсић, Оља 216 [222], 295
 Перова, Екатерина 236 [469]
 Перовић, Славица 242 [513], 286
 Петкова, Гергана 256 [632]
 Петковић, Тијана 287 [918]
 Петрова, Зоје Ј. 180
 Петровачки, Љиљана 295 [1002–1004]
 Петровић, Веселин 246, 298 [1036]
 Петровић, Горан 314 [1201]
 Петровић, Драгољуб 33–36, 38, 57, 127,
 131, 134
 Петровић, Милена 295 [1004]
 Петровић, Снежана 274 [800], 314
 Петровић, Срђан 227 [369], 236, 274,
 330 [1329–1332]
 Петровић Гујаничић, Маша 324 [1283]
 Петровић Савић, Мирјана 128, 134, 257,
 274, 299 [1037–1039], 306 [1120]
 Петрович, С. 191
 Петронијевић, Божинка 227 [370],
 257, 324
 Петронијевић, Дамјана 325 [1284]
 Петрик, Тетјана 324 [1282]
 Пешикан, Митар 34, 57, 247 [561]
 Пешикан Љуштановић, Љиљана 274
 [801], 310
 Пижурица, Мато 127, 131, 135, 299
 [1040], 338–339 [1442–1443]
 Пименова, Марина 236 [470]
 Пињеро Алвес, Хенрик 216 [223]
 Пипер, Предраг 13, 62, 66, 78, 123,
 125, 134, 201 [29], 232 [429–430],
 242 [514], 244 [528], 245 [540],
 257, 279 [847], 299 [1041], 334
 [1379], 339 [1444–1446]
 Пиршл, Даница 216 [224]
 Плаовић, Ирена 303 [1083]
 Плас, Питер 299 [1042]
 Плотњикова, Ана 201, 232 [431]
 Погвизда, Ш. 189
 Половина, Весна 199, 287 [919], 334
 [1380]
 Половина, Нина 201 [30]
 Поломац, Владимир 301 [1071], 306
 [1121]
 Попова, Татјана 303 [1084]
 Поповић, Александар 274 [802], 339
 [1447]

- Поповић, Диана 325 [1285]
 Поповић, Љубомир 62, 78
 Поповић, Људмила 334 [1381]
 Поповић, Милан 205 [73], 287, 325
 Поповић, Момчило 35–36, 38, 57, 79
 Поповић, Наташа 227 [372], 257, 325
 Похончова, Ања, в. Pohončowa, Анја
 Поштић, Тина И. 216 [225], 295
 Пралица, Дејан 287 [920]
 Првић-Шепурина 37
 Продановић Станкић, Диана 216 [226]
 Проничева, Ина 216 [227]
 Прћић, Твртко 274–275 [803–804], 314
 Птенцова, А. В. 164
 Пузовић, Љиљана 303 [1085]
 Пулум, Гофри 325 [1286]
 Пумпаловић, Радислав 275, 299 [1043],
 314
 Пунишић, Силвана 246 [553]
 Пуповац, Милорад 279 [848]
 Пухар, Јелена 227 [373], 257, 325
- Радан, Михај 275, 299 [1044]
 Радановић, Сања 216 [228–229]
 Радева, Василка 99, 119, 171–176, 182
 Радивојевић, Марија 242 [515]
 Радић, Јованка 257 [633], 275 [806],
 299 [1045], 306 [1122]
 Радић, Првослав 279, 299 [1046], 310
 [1165–1166]
 Радић Бојанић, Биљана 217 [230–234]
 Радић Дугоњић, Милана 101, 119
 Радовановић, Анђела 205, 237 [471]
 Радовановић, Драгана И. 121–136
 Радовановић, Јелена 217 [235], 339
 [1449]
 Радовановић, Милорад 339 [1450]
 Радовић Тешић, Милица 248, 334 [1382]
 Радојевић, Данијела 257, 287 [921], 310
 Радојичић, Драгана 37, 57
 Радојчић, Драгана 227 [374], 237, 257
 Радојчић, Ружица 217 [236–237], 237
 [472]
 Радоњић, Данијела 275 [807]
 Радуловић, Милица 325 [1287]
- Радусин Бардић, Наташа 217 [238], 227
 [375], 257, 325 [1288]
 Рађеновић, Анка 217 [239], 227 [376],
 257, 325
 Раичевић, Вучина 205, 217 [240]
 Рајић, Јелена 199 [3]
 Ракић, Бранко 217 [241]
 Ракић, Зоран 306 [1123]
 Ракић, Јелена 325 [1289–1290]
 Рамић, Никола 275, 299 [1047–1048]
 Ранђеловић, Ана 310 [1167]
 Ранковић, Зоран 244 [529]
 Расулић, Катарина 325 [1291]
 Ратковић, Андреа 287 [922]
 Рахилина, Е. 83–84, 88–89, 95
 Рацибурска, Лариса 180
 Рачева, М. 118
 Рашкова, Марија 237 [473]
 Рашковић, Ана 303 [1087]
 Ребић, Јасмина 217 [242]
 Редли, Јелена 228 [377], 257 [634–636],
 325
 Рейзек, Џ. 191
 Рељић, Митра 201, 299–300 [1049–
 1052], 334 [1383]
 Реметић, Слободан 128, 135, 245 [541],
 248, 300 [1053], 302 [1072] 310 [1168],
 314 [1202], 339 [1451–1452]
 Решетњикова, Валентина 217 [243]
 Ригети, Франческа 325 [1292]
 Риков, Г. 118
 Ристановић Купрешак, Јелена 218 [244]
 Ристин, Душица 339 [1453]
 Ристић, Гордана 228 [378], 275, 326
 Ристић, Данијел 257, 287 [923]
 Ристић, Стана С. 81–96, 275 [809–811],
 314
 Ристовић, Зоран 218 [245]
 Розвадовски 176
 Росић, Марија 339 [1454]
 Ружић, Владислава 257–258 [637], 275
 [812], 334 [1384]
 Рупар, Јована 228 [379], 275, 326
 Русимовић, Тања 258 [638–639], 287
 [924]

- Рускова Ђермановић, Светла 228 [380], 242, 258
 Рушпић, Марија 258, 287 [925]
- Сабо, Олга 339 [1455]
 Савић, Биљана 306 [1124]
 Савић, Виктор 137–157, 244 [530], 302 [1073], 303 [1088]
 Савић, Марија 258 [640]
 Савић, Свенка 201, 287 [926]
 Савић Грујић, Ана 258 [641], 275, 300 [1054]
 Савова, Димка 258 [642], 287 [927]
 Самарџија Грек, Татјана 326 [1293]
 Самарџић, Биљана 306 [1125]
 Санковић, Никола 258 [643]
 Санников, А. В. 164
 Св. Сава 142, 145–146
 Седер, Ружица 228 [381], 258, 326
 Седефчева, Валентина 205 [74], 242, 244, 302
 Селимски, Ј. 118
 Сикимић, Биљана 242 [516], 329
 Силашки, Надежда 218 [246–248]
 Симић, Звездана 205, 228 [382], 275, 326 [1294]
 Симић, Зоран 135
 Симић, Милорад 127–128, 131, 135, 314 [1203]
 Симић, Радоје 245 [543], 248, 258 [644–645], 280 [849–850], 287–288 [928–930], 295 [1005–1006], 334 [1385–1386]
 Симовић, Весна 218 [249]
 Симоновић, Драгутин 34–35, 57
 Симурић, Ива 205 [75], 228 [383], 276, 288, 326
 Синадиновић, Данка 288 [931]
 Ситар, Хана 237 [474]
 Сјаоели, Ђин 326 [1295]
 Слијепчевић, Светлана 248 [562], 265 [646], 288 [932–934]
 Смиљанић Спасић, Мирослава 340 [1458]
 Сobotка, П. 192
- Соколовић, Далибор 232 [432], 239 [495], 334 [1387], 340 [1459]
 Спајић, Светлана 201 [31], 205 [76], 276 [813], 280 [851], 326 [1296]
 Спарноусу, Лаура 228 [384], 276, 326
 Спасић, Јелена 288 [935]
 Спасић, Наташа 295 [1007], 340 [1460]
 Спасов, Људмил 242 [517]
 Спасова Лесневска, Димитрина 228 [385], 237, 242
 Спасојевић, Анета 259 [647]
 Спасојевић, Ивана 330–331 [1333–1334]
 Спасојевић, Марина 237 [475], 259, 334 [1388–1390], 340 [1461]
 Сперански, М. Н. 143
 Средојевић, Дејан 218 [250], 246, 295, 300 [1055]
 Срдновић, Марија 218 [251]
 Стакић, Милан 259 [648], 302 [1074]
 Стаменковић, Душан 201 [32], 205 [77], 276, 326
 Стаменов Рашета, Светлана 228 [386], 276, 326
 Станић, Драган 340 [1466]
 Станишић, Вања 326 [1297], 329 [1319], 334 [1391]
 Станковић, Бранимир 259 [649]
 Станковић, Селена 218 [252], 228 [387–388], 259, 326
 Станковић, Станислав 242, 335 [1392]
 Станојевић, Веран 228 [389–390], 259 [650], 327
 Станојевић, Добривоје 288 [936]
 Станојевић, Маринко 300 [1056]
 Станојевић Гоцић, Маја 218 [253–254]
 Станојевић Веселиновић, Марија 327 [1298]
 Станојчић, Живојин 280, 288, 310 [1169–1170], 335 [1393]
 Станојчић, Славко Ж. 199 [4], 259 [651–653], 288 [937]
 Стевановић, Јелена 288 [938–939]
 Стевановић, Јулијана 288 [940]
 Стевановић, Михаило 62, 78, 123

- Степанов, Страхиња 288–289 [941–945]
 Стефан Дечански 146
 Стефан Лазаревић 146, 149–150
 Стефан Немања 140–141
 Стефанов, Мартин 289 [946]
 Стефановић, Александар 259, 335
 [1394–1395]
 Стефановић, Марија 237 [476–477],
 340 [1467]
 Стефчева, Росица 229 [391], 243, 259
 Стијовић, Рада 123, 280
 Стикић, Биљана 218 [255]
 Стојаковић, Данка 218 [256]
 Стојановић, Андреј 205 [78], 245, 289
 [947], 310 [1171]
 Стојановић, Јелица 259, 276, 289 [948],
 302 [1075], 306 [1126–1127], 310,
 340 [1468]
 Стојановић, Милица 259 [654], 276
 [814–815], 289 [949]
 Стојановић, Стефан 229 [392], 232
 [433], 237 [478], 260
 Стојиљковић, Василије 237 [479], 244
 Стојисављевић, Мирјана 310 [1172]
 Стојичић, Виолета 201 [33], 260 [655],
 327 [1299–1301]
 Стојичић, Војкан 218–219 [257–258],
 327 [1302], 341 [1469]
 Стојкановић, Александар 229 [393], 276,
 289, 327
 Стојковић, Ивана 289 [950]
 Стојковић, Мирољуб 314 [1205]
 Стоканић, Владица 289 [951]
 Стойков, С. 119
 Стошић, Јелена 232, 335 [1396]
 Страмљич Брезник, Ирена, в.
 Stramljič Breznik, Irena
 Стрижак, Никица 219 [259], 295
 Собољевски, А. И. 146–147
 Суботин Голубовић, Тајјана 303 [1089],
 331 [1335], 335 [1397]
 Сувајдић, Бошко 335 [1398], 341 [1470]
 Судимац, Нина 229 [394], 247, 327
 Супрунчук, Микита 232, 335 [1399]
 Сурикова, О.Д. 192
 Суханов, Арсениј 139
 Танасић, Срето 276 [816], 280 [854],
 300 [1057], 310 [1173], 335 [1400],
 341 [1471–1473]
 Танасковић, Тања 289 [952]
 Тасић, Милан 280, 335 [1401]
 Тасић, Милош 289 [953]
 Тафра, Бранка 243 [518]
 Текешиновић, Лејла 327 [1303]
 Теноди, Александар 219 [260]
 Теодосије Печерски 142
 Тепавчевић, Миодарка 289, 310 [1174]
 Терзић, Светлана В. 229 [395], 237,
 290
 Тешановић, Јованка 327 [1304]
 Тешић, Ана 42, 57, 127, 131, 243, 300
 [1058]
 Тешић, Жељко 295 [1008]
 Тёлдеси, Т. 192
 Трифонов, П. 119
 Тодић, Бранислав 303 [1090]
 Тодић, Бојана 300 [1059]
 Тодоров, Т. 118
 Тодоров, Ц. 119
 Тодоровић, Даница 240 [496]
 Тодоровић, Милан 276 [818], 290 [954]
 Тодоровић, Стефан 396 [229], 260, 290
 [955–966]
 Тодић, Бојана 247, 260 [656], 276 [817]
 Тојота, Јуниши 201 [34], 238
 Толди, Ева 327 [1305]
 Толстой, Светлана 186, 232 [434]
 Толстој, Н. И. 174
 Тома, Пол-Луј 260 [657]
 Томић, Бојана 260 [658]
 Томић, Јована 219 [261]
 Томић, Светлана 201 [35]
 Томовић, Ана 219 [262]
 Тополињска, Зузана В. 232 [435]
 Топалов, Јагода 218 [263]
 Топорков, Доситеј 150
 Торкар, С. 193
 Точанац, Душанка 246 [547]
 Тошовић, Бранко 180, 260 [659–660]

- Трајић, Јасна 290 [957]
Трајкова, Мира 219 [264]
Трајковић, Татјана 300 [1060–1061]
Трбојевић, Ивана 229 [397], 290, 327
Тривић, Анета 229 [398], 290, 327
Трип 176
Трифуневич, Джорже 137
Трнавац, Радослава М. 201 [36–37], 229, 238, 327
Турилов, Анатолиј Аркадјевич 137–157
- Ћ**
Ћалић, Јелена 219 [265], 295
Ћевриц Нишић, Вера 260 [661], 290 [958]
Ћелић, Ивана 33–34, 57
Ћетковић, Сања 328 [1306]
Ћирило и Методије 137–138, 141–142
Ћирић, Младен 229 [399], 290, 328
Ћирковић, Симо 314 [1206]
Ћорић, Божо 233 [436], 260 [662]
Ћосић, Павле 280 [855]
Ћупић, Драго 33–34, 57
Ћупић, Жељко 33, 57
- У**
Убипарип, Миланка 303 [1091]
Урошевић, Данка 301 [1062], 306 [1128–1129]
Урсулеску Миличић, Родица 229 [400], 246, 328
Урысон, Е. В. 164
Ухерек, Витолд 240 [497], 328
Ухларицова, Јасна 240 [498]
Ушакова, Александра 276, 290 [959]
- Ф**
Фатахова, Аида 205, 238 [480], 290
Фејса, Михајло 229 [401–402], 238 [481–485], 276, 341 [1474]
Фелешко, Казимјеш 123, 135
Филиповић, Весна 260 [663]
Филиповић, Јелена 201 [38]
Филиповић Ковачевић, Соња Д. 202 [39], 219 [266], 277
Фло, Нели 328 [1307]
Фреге 176
Фурлан, М. 189
- Х**
Хабијанец, С. 192
Халас, Ана 277 [819–820], 314, 328 [1309–1311]
Халупка Решетар, Сабина 219 [267 268], 230 [403], 260, 328, 331 [1336]
Харитончик, Зинаида 179
Хатори, Широ 247 [554]
Хаџимуртезић, Абдурахман 301 [1063], 315
Хаџи Легахристоска, Јоана 243 [519]
Хербез, Дарка 230 [404], 243, 277
Хлапен, Радослав 153
Хлебец, Борис 230 [405], 277, 328 [1312–1315]
Хлудов, А. И. 156
Ходолич, Јармила 219 [269]
Хольцер, Г. 190
Хоржейши, М. 188
Хорњак, Соња 219 [270]
Хрњак Хамидовић, Кимета 205, 219 [271]
Хумболт 176
- Ц**
Цветковић, Петар 277 [821]
Цветковић, Тања 220 [272]
Цветковић Теофиловић, Ирена 302 [1076], 307 [1130], 310 [1175]
Цвијовић, Драгана 277 [822–823]
Цернић, Луџија 144, 155
Цицмил Реметић, Радојка 277 [824], 301, 315
Цолић, Александра 233 [437], 307 [1131–1132]
Цонева, Љиљана 238 [486]
Црњак, Дијана 277 [825–826], 301 [1064]
Цукут, Слађана 247, 301 [1065–1066]
- Ч**
Чанчар, Ивана 307 [1133]
Чапајева, Љубов 233, 335 [1402]
Чаркић, Милосав 291 [963]
Чайки, Ф. 190
Челбајева, Татјана 181
Чернишева, Маргарита 238 [487]
Чигоја, Бранкица 307 [1134]

- Чигоја, Жарко 137
 Чиргић, Аднан 243 [520]
 Чобанова, Љиљана 243 [521]
 Човић, Бранимир 230 [406], 238, 277
 Човић, Лариса 205 [79], 238, 290
 Чолак Антић, Бошко 335 [1403]
 Чолаковић, Вера 307 [1135–1136], 311 [1176]
 Чорбић, Ивана 220 [273]
 Чорболоковић, Саша 296 [1009]
 Чоролејева, Марија 243 [522]
 Чубровић, Биљана 230 [407], 247, 328
 Чудомировић, Јован 260 [664]
 Чутура, Илијана 290 [960]
- Џонић, Виолета** 205 [80–81], 230 [408], 238, 307
- Шајиновић, Јелена** 202 [40]
 Шајиновић Новаковић, Јелена 329 [1316]
 Шалајева, Татјана В. 189, 244 [531]
 Шамрай, Т. 110, 119
 Шапошников, Александр 193, 233 [438]
 Шарић, Ања 260 [665]
 Шафер, Марина 230 [409], 277, 328
 Шевић, Милица 230 [410], 238, 261
 Шек Мертик, Полонца, в. Šek Mertük, Polonca
 Шептыњски, Р. 188
 Шеховић, Амела 180
 Шипка, Данко 202 [41], 247 [555], 261 [666–667], 277 [827], 315 [1207]
 Шипка, Милан 110, 119
 Шојрингер, Херман 329 [1317]
 Шоћ, Бранко Л. 34, 36, 57
 Штасни, Гордана 261 [668–670], 278 [828]
 Штрбац, Гордана 278 [829–832]
 Шубарић, Сања 243, 307 [1139]
- Јкубович, М.** 191
Јнчулевич, П. 193
Јњышкова, И. 186
- Latinica*
- Aronson, Howard I. 9, 12
 Auwera, Johan 78
- Bartoli, Matteo Giulio** 32, 34, 36–37, 57
Bartmiński, Jerzy 158, 174
 Blank, Joshua C. 26
 Blanc, Mary 16, 24
 Boerio, Giuseppe 57
 Bozděhová, Ivana 181
 Breu, Walter 18, 26
 Breza, Edward 15, 26
 Browne, Wayles 13
- Capidan, Theodor 57
 Cioranescu, Alejandro 57
 Clifford 16
 Cybulski, Marek 15, 26
 Cyrul 9
- Dahl, Östen** 14, 26
 Declerck, Renaat 63, 78
 Demiraj, Bardhyl 57
 Diessell, Holger 26
 Doroszewski, Witold 25–26
 Duličenko, v. Дуличенко, Александр Дмитриевич
 Dulčić, Jure 34, 57
 Dulčić, Pere 34, 57
- Elmendorf, John V. 57
- Goddard 94
- Hakamies, Reino** 32–33, 36, 57
Haramija, Dragica 183
 Haspelmath, Martin 14, 26
 Heine, Bernd 14, 16, 18–20, 27
 Hilferding, Aleksander 17–18, 27
 Himmelman, Nikolaus 16–17, 27
 Hirtz, Miroslav 35, 58
 Hladká, Z. 181
 Hyland, Ken 64, 79
- Ickiewicz, Kazimierz 15, 24, 27

- Ivić, Milka 64, 79
- Jesenšek, Marko** 183
- Jiriček, Constantin 37–38, 58
- Jokić, Branko 35, 58
- Joseph, Brian D. 27
- Jost, Izabela 24, 27
- Jutronić-Tihomirović, Dunja 25, 27
- Kašuba, Bojan** 183
- Kleszczowa, Krystyna 180
- Knoll, Vladislav 14, 16–17, 27
- Koletnik, Mihaele 184
- Koneski, Blaže 11
- Koriakowcewa, Elena 181
- Kovačec, August 58
- Kuteva, Tania 14, 16, 18, 27
- Landi, Addolorata** 58
- Langacker, Ronald W. 168, 170
- Lipnik, Jože
- Lipovac-Radulović 183, Vesna 34, 36–37, 58
- Longacre, Robert E. 63, 79
- Lorentz, Fryderyk 14–16, 27
- Makurat, Hanna** 27
- Marinšek, Urša 183
- Markežič, Tjaša 182
- Martincová, O. 181
- Matras, Yaron 23, 27
- Metody 9
- Meyer-Lübke, Wilhelm 58
- Mihatsch, Wiltrud 71, 79
- Miklosich, Franz 58
- Milat Panža, Petar 34, 58
- Misirkova, K.P. 11
- Muljačić, Žarko 32, 34–37, 58
- Musić, Srđan 33–37, 58
- Nomachi, Motoki Y.** 13–29, 19–20
- Novak, Kristian 181
- Ohnheiser, Ingeborg** 182
- Onič, Tomaž 183
- Ostroško, Dejan 183
- Otašević, Dušan 58
- Papahagi, Tache** 57
- Pastuchowa, Magdalena 182
- Pellizzer, Antonio 47, 58
- Pellizzer, Giovanni 47, 58
- Perkowski, Jan Louis 18, 21, 27
- Petrič, Teodor 183
- Piotrowski 16
- Piper, Predrag, v. Пипер, Предраг
- Plemenitaš, Katja 183
- Plungian, Vladimir A. 66, 78
- Pohončowa, Anja 178
- Popowska-Taborska, Hanna 14, 27
- Prince, Theresa 16
- Pulko, Simona 183
- Reed, Susan** 63, 78
- Reković, Ibrahim 36, 58
- Rekowski, Aloysius 27
- Rix, Helmut 58
- Rocchi, Luciano 35–38, 59
- Sakhno, Serguei** 181
- Scholze, Lenka 16, 28
- Schramke, Grzegorz 13
- Shulist, David 15
- Skok, Petar 57, 59
- Snoje, Marko 182
- Steger Čeh, Jožica 183
- Stramljič Breznik, Irena 177–184
- Stone, Gerlad 15, 21, 28
- Sychta, Bernard 19, 28
- Szulist, David 16, 24, 28
- Šabec, Nada** 183
- Šek Mertük, Polonca 182
- Štebih Golub, Barbara 181
- Šugar, Ivan 34, 59
- Tafra, Branka** 101, 119
- Tekavčić, Pavao 31, 59
- Thompson, Sandra A. 63, 79
- Topolińska, Zuzanna V. 7–12

Trbojević-Milošević, Ivana 66, 79
Treder, Jerzy 14–15, 26
Trovesi, Andrea 16, 27
Trudgill, Peter 25, 27

Ulčnik, Natalija 184

Väänänen, Veikko 32, 59
Valh Lopert, Alenka 182
Vander Auwera, Johan 14, 28, 66
Vasić, Vera 63–64, 79
Vidoeski, Božydar 11

Vilčeková, Katarína 181
Vinja, Vojmir 58
Vičar, Branislav 183

Zorko, Zinka 183
Zemljak, Jontes, Melita 183

Wierzbicka, Anna, v. Вежбицка, Анна
Wosiak-Śliwar, Róża 15, 26

Регистре урадила:
Марија Селаковић

УПУТСТВО ЗА ПРИПРЕМУ РУКОПИСА ЗА ШТАМПУ

1. Часопис *Јужнословенски филолог* објављује оригиналне радове из области лингвистичке теорије, словенске филологије, историје и дијалектологије јужнословенских и других словенских језика, историје лингвистике и сродних научних области, научну критику, хронику и библиографију. Радови који су већ објављени или понуђени за објављивање у некој другој публикацији не могу бити прихваћени за објављивање у *Јужнословенском филологу*. Ако је рад био изложен на научном скупу у виду усменог саопштења (под истим или сличним насловом), податак о томе треба да буде наведен у посебној напомени, по правилу при дну прве странице чланка.

2. Радови се објављују на српском језику, екавским или ијекавским књижевним изговором, ћирилицом. Уколико аутор жели да му рад буде штампан латиницом, треба то посебно да нагласи. По договору са Уредништвом, рад може бити објављен на енглеском, руском, немачком или француском језику.

Рукопис треба да буде исправан у погледу правописа, граматике и стила. У *Јужнословенском филологу* за радове на српском језику примењује се *Правопис српскога језика* Митра Пешикана, Јована Јерковића и Мата Пижурице (Матица српска: Нови Сад, 2010). Поред правописних норми утврђених тим правописом аутори треба да се у припреми рукописа за штампу придржавају и следећег:

- а) Наслови посебних публикација (монографија, зборника, часописа, речника и сл.) који се помињу у раду штампају се курзивом на језику и писму на којем је публикација која се цитира објављена, било да је реч о оригиналу или о преводу.
- б) Пожељно је цитирање према изворном тексту (оригиналу) и писму. Уколико се цитира преведени рад, треба у одговарајућој напомени навести библиографске податке о оригиналу.

- в) Страна имена пишу се транскрибовано (прилагођено српском језику) према правилима *Правоиуса српскога језика*, а када се страно име први пут наведе, у загради се даје изворно писање, осим ако је име широко познато (нпр. Ноам Чомски), или се изворно пише исто као у српском (нпр. Филип Ф. Фортунатов).
- г) У уметнутим библиографским скраћеницама (парентезама) презиме аутора наводи се у изворном облику и писму, нпр. (Белић 1941), (KAROLAK 2004);
- д) Цитати из дела на страном језику, у зависности од функције коју имају, могу се наводити на изворном језику или у преводу, али је потребно доследно се придржавати једног од наведених начина цитирања. Уколико су наводи дати у изворном језику, аутор у фусноти може дати њихов превод.

3. Рукопис расправе или студије треба да има следеће елементе: а) наслов рада, б) име, средње слово, презиме, назив установе у којој је аутор запослен, в) сажетак, г) кључне речи, д) текст рада, њ) литературу и изворе, е) резиме и кључне речи на руском и енглеском језику, ж) прилоге. Редослед елемената мора се поштовати. Радови који представљају краће прилоге, грађу, приказе и сл. поред основног дела текста садрже име аутора, афилијацију, електронску адресу аутора и наслов.

4. Наслов рада треба да што верније и концизније одражава садржај рада. У интересу је аутора да се користе речи прикладне за индексирање и претраживање. Ако таквих речи нема у наслову, пожељно је да се наслову дода поднаслов. Наслов (и поднаслов) штампају се на средини странице, верзалним словима.

5. Име, средње слово и презиме аутора у студијама и чланцима штампају се изнад наслова уз леву маргину, а у приказима испод текста уз десну маргину, курзивом. Имена и презимена домаћих аутора увек се наводе у оригиналном облику, независно од језика рада. Назив и седиште установе у којој је аутор запослен наводи се испод имена, средњег слова и презимена аутора. Називи сложених организација треба да одражавају хијерархију њихове структуре (нпр., Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Одсек за српску књижевност). Ако је аутора више, мора се назначити из које установе потиче сваки од наведених аутора. Функција и звање аутора се не наводе. Службена адреса и/или електронска адреса аутора даје се у подбелешци, која је звездицом везана за презиме аутора. Ако је аутора више, даје се само адреса првог аутора. Назив

Ако се цитира више несуседних страница истог рада, цифре које се односе на странице у цитираном раду, одвајају се запетом, на пример:

(ИВИЋ 1986: 128, 130) за библиографску јединицу: ИВИЋ, Павле. *Српски народ и његов језик*. – 2. изд. Београд: Српска књижевна задруга, 1986.

Уколико је реч о страном аутору, презиме је изван парентезе пожељно транскрибовати на језик на коме је написан основни текст рада, на пример Џ. Марфи за James J. Murphy, али у парентези презиме треба давати према изворном облику и писму, нпр.

(MURPHY 1974: 95) за библиографску јединицу: MURPHY, James J. *Rhetoric in the Middle Ages: A History of Rhetorical Theory from Saint Augustine to the Renaissance*. Berkeley: University of California Press, 1974.

Када се у раду помиње више студија које је један аутор публикавао исте године, у текстуалној библиографској напомени потребно је одговарајућим азбучним словом прецизирати о којој се библиографској одредници из коначног списка литературе ради, на пример (MURPHY 1974a: 12).

Уколико библиографски извор има више аутора, у уметнутој библиографској напомени наводе се презимена прва два аутора, док се презимена осталих аутора замењују скраћеницом *и др.*:

(ИВИЋ, КЛАЈН и др. 2007) за библиографску јединицу: ИВИЋ, Павле и Иван Клајн, Митар Пешикан, Бранислав Брборић. *Српски језички њручник*. 4. изд. Београд: Београдска књига, 2007.

Ако је из контекста јасно који је аутор цитиран или парафразиран, у текстуалној библиографској напомени није потребно наводити презиме аутора, нпр.

Према Марфијевом истраживању (1974: 207), први сачувани трактат из те области срочио је бенедиктинац Алберик из Монте Касина у другој половини XI века.

Ако се у парентези упућује на радове двају или више аутора, податке о сваком следећем раду треба одвојити тачком и запетом, нпр. (БЕЛИЋ 1958; СТЕВАНОВИЋ 1968)

9. Подбелешке (подножне напомене, фусноте), обележене арапским цифрама (иза правописног знака, без тачке или заграде) дају

се при дну странице у којој се налази део текста на који се подбелешка односи. Могу садржати мање важне детаље, допунска објашњења и сл. Подбелешке се не користе за навођење библиографских извора цитата или парафраза датих у основном тексту, будући да за то служе библиографске парентезе, које – будући повезане с пописом литературе и извора датих на крају рада – олакшавају праћење цитираности у научним часописима.

10. Прилози којима је илустровано научно излагање (табеларни и графички прикази, факсимили, слике и сл.) обележавају се римским цифрама, прилажу се на крају текста рукописа, а њихово место у тексту се означава одговарајућом цифром.

11. Цитирана литература даје се у засебном одељку насловљеном *Цитирана литература*. У том одељку разрешавају се библиографске парентезе скраћено наведене у тексту. Библиографске јединице (референце) наводе се по азбучном или абecedном реду презимена првог или јединог аутора како је оно наведено у парентези у тексту. Прво се описују азбучним редом презимена првог или јединог аутора радови објављени ћирилицом, а затим се описују абecedним редом презимена првог или јединог аутора радови објављени латиницом. Ако опис библиографске јединице обухвата неколико редова, сви редови осим првог увучени су удесно за два словна места (висећи параграф).

Свака библиографска јединица представља засебан пасус који је организован на различите начине у зависности од врсте цитираног извора.

У *Јужнословенском филологу* у библиографском опису цитиране литературе примењује се MLA начин библиографског цитирања (*Modern Language Association's Style - Works cited*) с том модификацијом што се презиме аутора наводи малим верзалом (Откуцају се прво велико слово остала мала, осветли се и изабере Small caps у менију Format опција Font), а наслов посебне публикације наводи се курзивом.

Примери таквог начина библиографског цитирања:

Монографска публикација:

ПРЕЗИМЕ, име аутора и име и презиме другог аутора. *Наслов књиге*. Податак о имену преводиоца, приређивача, или некој другој врсти ауторства. Податак о издању или броју томова. Место издавања: издавач, година издавања. (Paragraph у менију Format, опција Hanging, увлачење 0,32)

Пример:

РИБНИКАР, Јара. „Нова стара прича.“ *Летњојис Мајице српске* књ. 473, св. 3 (март 2004): стр. 265–269.

Прилог у новинама:

ПРЕЗИМЕ, име аутора. „Наслов текста.“ *Наслов новина* датум: број страна.

Пример:

КЉАКИЋ, Слободан. „Черчиллов рат звезда против Хитлера.“ *Политика* 21. 12. 2004: 5.

Монографска публикација доступна on-line:

ПРЕЗИМЕ, име аутора. *Наслов књиге*. <адреса са интернета>. Датум преузимања.

Пример:

VELTMAN, K.H. *Augmented Books, knowledge and culture*. <<http://www.isoc.org/inet2000/cdproceedings/6d/6d>> 02.02.2002.

Прилог у серијској публикацији доступан on-line:

ПРЕЗИМЕ, име аутора. „Наслов текста.“ *Наслов периодичне публикације*. Датум периодичне публикације. Име базе података. Датум преузимања.

Пример:

TOIT, A. „Teaching Info-preneurship: students’ perspective.” *ASLIB Proceedings* February 2000. Proquest. 21.02.2000.

Прилог у енциклопедији доступан on-line:

„НАЗИВ ОДРЕДНИЦЕ.“ *Наслов енциклопедије*. <адреса са интернета>. Датум преузимања.

Пример:

„WILDE, Oscar.” *Encyclopedia Americana*. <...> 15.12.2008.

12. Извори се дају под насловом *Извори* у засебном одељку после одељка *Цитирана литератūra* на истим принципима библиографског описа који се примењује у одељку *Цитирана литератūra*.

13. Резиме не би требало да прелази 10% дужине текста, треба да буде на руском и енглеском језику. И наслов рада треба превести на енглески и руски језик. Уколико аутор није у могућности да обезбеди коректан превод, треба да напише резиме на језику на коме је написан и рад, а уредништво *Јужнословенског филолога* ће обезбедити

превод. Уколико је рад написан на страном језику, резиме мора бити написан и на српском и на енглеском језику. Уколико аутор није у могућности да обезбеди резиме на српском језику, треба да напише резиме на језику на којем је написан рад, а уредништво ће обезбедити превод резимеа на српски језик. После резимеа треба на језику резимеа навести кључне речи за дати рад.

14. Текст рада за *Јужнословенски филолог* пише се електронски на страници А4 формата (21 x 29,5 cm), с маргинама од 2,5 cm, увлачењем новог пасуса 1,5 cm, и размаком међу редовима 1,5. Текст треба писати у фонту *Times New Roman*, словима величине 12 pt, а сажетак, кључне речи, резиме, цитирану литературу и подножне напомене словима величине 10 pt.

Штампане рукописе треба слати до 15. јануара за прву свеску или до 15. маја за другу свеску на адресу: Уређивачки одбор *Јужнословенског филолога*, Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, 11000 Београд. Поред штампане верзије рукописа, треба послати и електронску верзију рукописа, идентичну штампаној, у Word формату на компакт диску или на електронску адресу rajnad@yahoo.com с знаком да се ради о рукопису за *Јужнословенски филолог*. Штампана верзија рукописа може бити замењена електронском верзијом у PDF формату.

Уређивачки одбор *Јужнословенског филолога*